ЛННБ України ім.В.Стефаника
00996122 (Т)

1241

1241
Б-40

ЗБІРНИК ФІЛЬОЛЬОҐІЧНОЇ СЕКЦІЇ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА.
Т. XV.

ГОВІР БАТЮКІВ.

НАПИСАВ

ІВАН ВЕРХРАТСЬКИЙ.

У ЛЬВОВІ, 1912.

Накладом Наукового Товариства імени Шевченка.

З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка.

ДАРУНОК

и-119788

327-157

Яр-903

ПНИБ
520858

Говор батюцкий есть лише незначною відміною (підговором) говора опільского (ополяньского, полянського). Назви обох тих бесїд суть мало знаменні.

Полянами зовуть ся загалом жителї піль в противставленю до загальної назви Горян т. є. жителів гір. То теж назву Полян находимо не лиш у наших опільских Русинів тут згаданих, але і других подальших, а навіть у ріжних племен славяньских. Вже у Нестора згадує ся про Полян.[1]) Після Шафарика назва Полян стрічає ся у Поляків, Полянци у Хорватів і Корутан, Польсци у Горнолужан.[2])

Назву Полян стрів я в устах люду Відинова, коло Снятина, проте у Русинів зачислюваних до Покутян північних, близких Гуцулам (Покутянам південним). Жителї Відинова і околиці зовуть себе Полянами в тім розуміню, що жителї піль і відріжняють ся тою назвою від жителів гір чи Горян (Гуцулів властивих).

Батюки названі від слова майже скрізь менше або більше вживаного „батько". Впрочім суть також частні місцеві назви тих Русинів. І так Бемками зовуть тих, котрі говорять бем, місто загально у нас уживаного будем, будемо; Юкавцями тих, що кажуть ю місто вже, уже; Цуркалами жителів Голого і Сенькович, котрі говорять ц місто ч, с місто ш, з місто ж, сц місто

---

[1]) Chronica Nestoris. Textum russico slovenicum ed. Fr. Miklosich. Vindobona, 1860, стор. 3. ...Словѣни же ови пришьдъше сѣдоша на Вислѣ, и прозвашя ся Ляхове, а ини отъ тѣхъ Ляховъ прозвашя ся Полане, а Ляхове дроугии Лоутичи, ини Мазовшане, ини Поморане. тако же и ти Словѣне пришьдъше сѣдоша по Днѣпроу и нарекоша ся Полане.. *I. B.*

[2]) Slovanský Národopis. Sestavil Pawel Josef Šafařik. W Praze 1849. Стор. 79, 64, 69, 103. В наших хроніках зове ся опіле Киевске польска земля, а польскъ край значить *πεδιάς*, campus. *I. B.*

щ, пр. кацка м. качка, цорний м. чорний; мис м. миш, кроска м. крошка; лезух м. лежух, нозик м. ножик, сце м. ще. — Міщане з Угнова зовуть селян з Бутин Абоками, бо говорять аб́о (= а я!) та Картохами від уживаного ними картох (= картофля Угнівців). Жителів Угнова, Теглова і найблизшої околиці зовуть Крісаями, з Річиці Насущниками. Суть то зовсім місцеві назви, як пр. в говорі Долівскім: Гаркани (в околиці Кусенич), Гапани, Гапуни, Чапаї, Буласи і пр. Примітним есть також те, що иноді трохи одмінні форми того самого слова стають побудом назви сусїдів насмішливої. І так приміром уживають у люду: та́кже і тако́ж, та́кож. Обі форми добрі; перша повстала з: такъ + же = также; друга з: такъ + же = такоже = такожь = також. В письмі вживають у нас звичайно тої другої форми, хоть, як згадано, і перша зовсім правильна. Отож не раз буває, що селяне вживаючі также прозивають сусїд кажучих також: тако́жки.

Батюки суть то головно жителї з околиць Жовкви, Рави рускої, Яворова, Городка, Угнова... Той говор іменно відзначає ся: 1) Назвучна голосівка найчастїйше одержує придих в: вобі́д, во́браз, вове́с, во́ко, вольі́й, вохо́та, вора́ти, вона́, воні́, вуж, вузда́, вуну́к, вусе́льниця, ву́хо, вутро́ба, ву́тлий; декотрі слова мають в тій самій околиці в або г пр. вота́ва і гота́ва М., другі в декотрих виразах лише г пр. ги́ва, ги́ней, ги́нчий, ги́ржа, гиржа́ти (= йива, ива, йіней, йінчий, инший, иржа, иржати), инші в певних околицях в многих словах лишень г пр. гобі́д, го́ко, гістре, Голе́на, го́плат, гору́дка, згору́довати, гуну́к; дуже рідко виступає придихове л: лота́ва, ло́кунь. Деколи придих опускає ся; тож навіть в тім самім селї иноді може чути: вона́, воні́, вохо́та, вольі́й і она́, они́, охо́та, ольі́й. 2) є або ьі місто я або а: пшени́це, молоди́це, саранче́, ше́пка, теле́, че́стий, ча́пльі, по́тьі, се, сьі; але є також споро околиць сусїдуючих з першими, де говорять: пшени́ця, молоди́ця, ша́пка, теля́, ся, хоть в иншім згляді нїчим своєю бесїдою від них не ріжнять ся. 3) старосл. лъ відповідає ло, котре часом переходить на лу: блоха́, блуха́ старосл. блъха, або ле: слеза́ стсл. слъза, або ли: лижка (рідко: ло́жка) стсл. лъжька, або оў: жо́ўтий стсл. жлътъ, до́ўбати стсл. длъбати. 4) стсл. ръ відповідає рі: дрі́ва́ стсл. дръва, але в рідниву: дров. 5) о в виразах: підо́шва, місто́чко; віко́н (рідн. ч. мног. від: вікно́); рідко де: піде́шва, місте́чко. 6) є (е) в сущниках середного рода: волосе, насьі́не,

здоро́вле, збі́же; але в околицях, де говорять: пшени́ця, молоди́ця, части́й, ся виступає я (а) також в іменяку ч. ед. сущників середнього рода як: воло́ся, наси́ня, здоро́вля, збі́жа. 7) всувне л виступає: лю́блю, ро́блю, ста́влю, лю́блений, ро́блений, ста́влений; здоро́вле, безголо́вле; сивля́вий, худобля́чий; однак декуда: здоро́ве, безголо́ве. Без л стрічаємо форми: си́пе, зла́пе. 8) наросток -ьць звучить понайбільше твердо: хло́пец, воробе́ц; але в Тр. Рз. Б. Боб. Ск. горобе́ць, ребе́ць, ко́лець, вотёць. В усісних падежах есть завсігди накінчик мягкий: хло́пця (хло́пця), хло́пцеви і пр. 9) р в сущниках наростком -арь утворених тверде: коса́р, бо́днар. 10) в приложниках на -ский (-ьскъ) с не мягчить ся: рускій, нїмецкій; лише в декотрих місцевинах буває с змягчене: руський, нїмéцький, панський (пр. Угн. Мв.), а тут і там тілько декотрі слова пр. лю́цький (людський), бога́цький. 11) найчастїйше мягкий накінчик ій в: си́ній (си́ня, си́не), тре́тій (тре́тя, тре́тє). 12) є місто и в глаголї кеда́ти (= кидати); в сущнику керни́ця (= крынница); в іменяку числа многого: грушке́, сливке́, шепке́ м. грушки, сливки, шапки; в декотрих селах на пограничю волинньско-подільского нарічя чути: грушкі́, сливкі́, шапкі́. 13) Зложені форми приложникові частїйше вживають ся: си́вая зазу́ля; зеле́ная трава́, весе́лая годи́на, пізньі́йшое жи́то, мало́е теле́, ме́нчийі хло́пцьі, си́вийі воли́. 14) Іменні форми приложників або заіменників як: зеле́но по́ле, я́сно не́бо, котро́ теле́. 15) Загально руске котри́й звучить найчастїйше котро́й (котра́я, котро́е). 16) всьой, вся́я, всьо́е м. весь, вся, все. 17) Глухі суголоски переходять часто в звучні: ли́жґа, ви́ґа, ґора́льі місто: лижка, вика, коралї. 18) х місто к: Холоми́я, холоми́йка, халами́йка місто: Коломия, коломийка. 19) ф переходить в хв, х або кв: хваcóля, хві́рман, прохве́сор м. фасоля, фірман, професор; хле́шка, карто́хель м. фляшка, картофля; квасо́ля, сераквим м. фасоля, серафим; натомість хв часто в ф: фа́ла, фіст місто хвала, хвіст. 20) в декотрих словах втручує ся декуди р: дорщ, доста́рчити, харщ, ма́ршина м. дощ, достачити (достатчити), хащ, машина, в других р вимітує ся: Верха́та, окстити м. Верхрата, (окрстити) окрестити. 21) переставки лучають ся частїйше: вогори́ти м. говорити; колу́піток м. полукіпок, чеперйця м. печерпця, ма́кортет, мако́ртик з макотрет, макотрик, ганави́цьі м. ногавиці і пр. 22) творник ч. единичного сущників і приложників женьск. рода найчастїйше на ою (ею): до-

ли́ною, трав'о́ю, вод'о́ю, ц'е́ркв'ою, с'и́в'ою зав'у́л'ею, черв'о́ною гр'у́шкою, т'е́мною но́чею, рідко коли на оў (еў) або ще рідше на ом (ем): дол'и́ноў, гр'у́шкоў, ли́жком, дор'о́гом, с'и́воў зав'у́л'еў, нов'о́м ц'е́ркв'ом. 23) рідник ч. вд. м'е́йі, тв'е́йі, св'е́йі, т'е́йі м. моєї, твоєї, своєї, тої в укр. тієї — творник ч. вд. м'е́ю, тв'е́ю, св'е́ю, т'е́ю (меў, тваў, сваў, теў) м. моєю, твоєю, своєю, тою (в укр. тією). 24) рідко находять ся присловникові форми на і: в'і́рныі, р'е́вныі, ла́дныі або на е: в'і́рне, р'е́вне, ла́дне; звичайно уживають ся форми на о: в'і́рно, р'е́вно, ла́дно. 25) У IV. кл. глаголів (на -ити) в 3. лици ч. вд. т (ть) відкидає ся: коли однакож послїдний склад наголо́шує ся, остає т: кричи́т, пали́т, крапи́т дорщ. 26) у глаголів на -ати (V. кл.) уживають ся часто форма 3. лиця ч. вд. сьідла́, набира́, назива́, льіта́ побіч сьідла́є, набира́є, назива́є, льіта́є. 27) друге лице ч. вд. від йім, дам, повім звучить йісь (рідко і лиш місцево: йісй), дась (рідко: дасй), повісь. 28) Властивї суть форми неопредїленика на -щи: стри́щи, бі́щи, ле́щи, запр'е́щи, помощи́ місто загальноруск. стри́чи, бі́чи, ля́чи, запря́чи, помочи́. В укр. нарічю уживають: бігти, могти, лягти. Тії форми вважано за давні, первобитні і у нас найстарші; тим часом суть то форми найновійші з: бічи, мочи, лячи повсталі по фальшивій анальоґії після правильних форм: нести, вести. 29) без в значеню через пр. без поле = через поле, без день = через день; часом е стїсняє ся: біз ов'е́с = через овес; біз вікно́ = через вікно; біз'о́кий = без'окий. 30) Частиця чи найчастїйше звучить ци. ци́мало, ци́ма́лко Кур. = чи мало, богато, много. 31) Вменшені форми сущників на -ойко (ейко), -ойка (ейка), приложників на -ойкий, -ейкий і глаголів (в неопредїленику) на -ойки суть дуже часті: пару́бойко, вино́йко, коза́чейко, сестро́йка, голово́йка, горівойка, душе́йка, зав'у́лейка, річе́йка, господейко, Бо́жейко, личе́йко; молоде́йкий, тверезо́йкий, мале́йкий, дрібне́йкий; ходи́тойки, люби́тойки, пи́тойки, спа́тойки. 32) Особливе залюбованє того говора у властивї скороченя декотрих форм спряганя: сьпів'е́ш, сьпів'е́, сьпів'е́м, сьпів'е́те місто співаєш, співає, співаєм, співаєте; гньів'е́ш, гньів'е́, гньів'е́м, гньів'е́те; подібно: хру́пе, по́рске, копе́, схове́, повід'е́, скаке́, щу́пе, маче́ місто: хру́пає, по́рскає, копа́є, схова́є, повіда́є, скака́є, щу́пає, мача́є і пр. Також місто: ка́жу, ка́жеш, ка́же, ка́жем, ка́жете, ка́жуть уживають ся форми: ка́у, ка́еш, ка́е, ка́ем, ка́сте, ка́ут. Ка́е часто стягає ся в ке пр. ке ру́жні річи. — Декуди пр. в Куннї вживають: меш, ме, мем, мете місто маєш,

має, маєм, маєте. він не ме охóти = він не має охоти. — Коло Пітелич, Кунина, Яворова, Малатина, Курників... кладуть: бéш, бе, бем, бете місто: будеш, буде, будем, будете. 33) Минувшик стану дїйного: писáў єм, писáў єс (єсь), писáў; писáлис(ь)мо, писáлис(ь)те, писáли старосл. писалъ єсмь, писалъ єси, писалъ єсть; писали єсмъ, писали єсте, писали сѫть — або рідше: я писáў, ти писáў, він писáў; ми писáли, ви писáли, оні́ писáли. 34) Будущик стану дїйного: бýду косúў і бýду косúти. 35) Коло Пітелич, Кунина, Яворова... в будучнику ст. д. причасник минувшого часу мужеского рода кладеся незмінений для всїх родів ч. єдиничного і многого: бýду жаў, беш жаў, бе жаў, бем жаў, бéте жаў, бýдут жаў. — вонá бе жаў sie wird das Getreide schneiden. — телé бе ссаў das Kalb wird saugen. — совá бе сидьíў die Eule wird sitzen. — бем хльіб пік wir werden Brot backen. — бéте маў ihr werdet haben. — бýдут рíс такí квíткí es werden solche Blumen wachsen. 36) Місто: обов кажуть тут і там: обé, місто: хвала Богу — фалá-бу — місто: присягай Богу, присяй Богу — присьібí (Угн.) — з: дасть ли Біг — далебí (Угн.), місто треба — тре, місто: чого, чогось, чому — чо, чось, чем. 37) сьпівáти, сьвятúй, сьвіт, сьвíчка, сьвірщóк, сьвíтло, зьвір, сьмíлúй м. співати, святий, світ, свічка, свірщок, світло, звір, сміливий.

На останку прилучаєм еще декотрі приміри місцевого виговору слів з Голого. І так „по голéньски“ говорять:

Кожде ж як з, ч як ц, ш як с, щ як сц.

взе м. вже, уже. — взúток м. вжиток. — виўцéта м. вилчата. — вільсíна м. вільшина. — вуз м. вуж, уж. — гúрзе м. прже, рже. кінь гúрзе. — гирцéк м. гирчак, polygonum. — гóсивка м. óшивка, Hemdkragen. — дьівцáта м. дівчата. — драбинцúна м. драбинчина, Leiter. — запрецú м. запрячи. — зéворонок м. жаворонок, жайворонок, рідн. зéворонка. — зéба м. жаба (жеба). зéба зацелá стонáти = жаба зачала стогнати. — зúто м. жито. — зóвнер (зомнер) м. жовнір. — інáксúй м. інакший. — йіз м. їж. — кавáльцик м. кавальчик. — кáцка м. качка. мног. кацкú. — кацéта м. качата. — кéлисок м. келишок. — кєскé м. кишки. — конюсúна м. конюшина. — корцмá м. коршма, корчма. — кецéн м. качан. — крóска м. крошка. крóску вломúте. — лезýх м. лежух, горох лежачий. — лосúцє м. лошиця. — мис м. миш. дúка мис Fledermaus. — не здýзає м. не здужає. — нóзик м. ножик. — обстрúци м.

обстричи. — пецінкé м. печінки. — позúток м. пожиток. — прийсóў м. пришов. — прóсу м. прошу. — пцолá м. пчола. — псеníце м. пшениця. — сість м. шість. до сéсти рóків. — сирóкий м. широкий. — сорóцка м. сорочка. — спас м. спаш. на спасú = на спаши, на спашу. — спецú м. спечи. — спиль м. шпиль, Anobium. — сцéзне м. счезне. — сцем не вúдьіў такóго велúкого вúмне м. щем не видів такого великого вимени. — сцо м. що. — со м. що. со рóбиш = що робиш. — цéйка м. чайка, Vanellus cristatus. — целó м. чоло. — цéпле м. чапля. — церéмха м. черемха. — цес м. час. дáмний цес = давний час. — цир м. чир, saurer Mehlbrei. — цóго мáес бíльсе м. чого маєш більше. — цоловík м. чоловік. — цоловíчок м. чоловічок, Pupille. — цóрний м. чорний. — хóце м. хоче. — яцірка м. ящірка, Eidechse.

Місто с, з кладуть ш, ж пр.

бéшіда м. бесіда. — вшýда м. всюда. — вошéлка м. оселка або лопатка. — гýшка м. гуска. — жемлé м. земля. — жімá м. зима. — жýбицьі м. зубиці. — кішé м. кіся. — кошá м. коса. — швéрдсў м. свердел. потреба швердла. — ширóка м. сорока.

Назвучне г перед р опускає ся.

раблí м. граблі. — рéцка м. грецка (гречка). — Рúньо м. Гриньо. — ромáдити м. громадити. — рýска м. грушка (порівн. ческ. Řek = Грек; řecký = грецкий).

Бесіда Батюків представляє в дечім розмаїтости, на підставі котрих однакож не можна єї різко роздїлити на осібні говори. Головно тут видає ся перехід я (а) на є (і). Однакож строгий віддїл не може бути на тій підставі вже задля того, що чисте я (а) лучає ся побіч є в селах сусїдуючих з собою, котрі кромі того переходу в прочих відзнаках зовсїм згоджують ся.[1]) Придих в і г также не може становити важної ріжниці, бо нераз находять ся оба придихи в тім самім селі, а навіть тут і там чиста

---

[1]) Я переходить на є в ріжних околицях східної Галичини, именно у люду на порічинах: молодúце, телé, жель, чес, шéпка, се м. молодиця, теля, жаль, час, шапка, ся, але áгода, яйцé, якúй і др. Також назвучне я переходить на є в гуцульскім (пр. éгода, éвір, елúвка, ецé, ешýрка, éгне, éблуко, éсний, ек, екúй), декуди у Долів коло Перемишля пр. в Поздячи (Ішлá чéрез éму, вздрíла жéбу, перелéкла се, всьі éйцьі побúла), а декуди в поодинокиь словах Батюків пр. в Вишеньці і Малатині: єйцé м. яйцé, а навіть декуди внімково у Лемків. *І. В.*

назвучна голосівка. Змягчанє с у приложників утворених наростком ьскъ бува́є лише в декотрих селах притикаючих до области волиньско-подільского наріча. Декотрі села граничні мають признаки так змінні і несталі, що годї рішучо означити їх приналежність до одного з сусїдуючих говорів; оказує ся саме, що наріча і говори не мають сталих границь, незначно один говор переходить в другий.

Говор Батюків належить до чистїйших; лишень декотрі вирази (цалий, цалком, вєнцей, ніц, пєц, завше...) суть налетїлї, та дадуть ся легко заступити рускими (цїлий, цїлком, більше, нїчо, піч, все) та і люд їх нераз замінює.

В приведених тут пробах язикових держав ся я докладно слів переказчиків розповідок, загадок і пісень не змінюючи в них нїчого, хоть иногдї той сам переказчик оказував певні ріжницї пр. що до придиху: во́чи і о́чи, вого́нь і ого́нь, вона́ і она́, вони́ і они́ або що до наголосу: часу́ або рідко коли: ча́су, по́тім, потім, пото́м і пото́му і т. п. Тим способом даний примір, як то люд місцевий в декотрих случаях вільно поводить ся, що для слїдителя говорів і для граматики есть не без ваги.

Згадати ще випадає, що в піснях инколи наголос зміняє ся. Те іменно буває у сущників на -ойко, -ейко, -ойка, -ейка: си́нойко на сино́йко, до́мойко на домо́йко, коза́чейко на козачє́йко, соло́мойка на соломо́йка, мамуне́йка на мамуне́йка. Слова протягають ся иногдї в пісни і виходить наголос одмінний, ніж в звичайній бесїдї, пр. Ой ку́кала зазу́лейка тонє́ньким голо́сом, По́ки сє не удавила ячмінним коло́сом М. — Ой зарослй тїйі сте́жки моро́гом, моро́гом, А пе́рше-сь буў кавальіром, а тепе́р воро́гом М. — не ма то́го, що я йо́го М. — Не вір дьівко па́рубкови, хотьби найльіпшо́му, Бо він тебе́ ви́пробує, та повість другому М. — А я то́го не слу́хала, за рік прийіха́ла, Мене́ ма́ма не пізна́ла, сусьід сє пита́ла М. — Ой я ся находи́ў, тай наволочи́ў ся, А тепе́рка не піду́, бо ми не хоче́ ся Мал. — Бода́й тебе́ моя́ ми́ла з твою́ перино́ю, Льіше я ся в льісі ви́спаў під тоў калино́ю Мал. — Є в горо́дьі черешенька, попідпадала́ ся, Не раз, не два мамуне́йка да́рмо накляла́ ся Мал. — Ой та пішла́ лиха́ до́ля тай не топила́ ся, Як я пішла́ по водо́йку, наза́д чапила́ ся Кур. місто: го́лосом, ко́лосом, во́рогом, його́ (єго́), найльіпшому, дру́гому, прийіхала, хо́че ся, пери́ною, кали́ною, попідпа́дала ся, накля́ла ся, топи́ла ся, чепи́ла ся.

В словарчику тут прилученім поміщені слова в батюцкім говорі вживані; декуди примічені також декотрі звороти тих сторон.

Подані тут знадоби збирав я між людом в липни або серпни р. 1892, р. 1898, р. 1902 і 1905.

Р. 1892 звидїв я отті місцевини:

1. Мáчишин. 2. Мóкротин. 3. Глúньско. 4. Крéхів. 5. Кýнин. 6. Кáмінка лїснá. 7. Кáмінка новá. 8. Гíче. 9. Гóле. 10. Штелич. 11. Девáтер. 12. Верхрáта. 13. Любича-Князї. 14. Любича-Кулáйцї.

Р. 1898:

1. Зáмочок. 2. Дерéвня. 3. Тýринка. 4. Боянéц. 5. Купичвóля. 6. Реклинéц. 7. Мóсти велúкі. 8. Тартакíв. 9. Рóзджалів. 10. Бóбятин. 11. Скоморóхи. 12. Сéбечів.

Р. 1902:

1. Мéрвичі. 2. Скварова новá. 3. Вúшенька. 4. Мáлатин. 5. Кýрники. 6. Верéсиця.

Р. 1905: 1. Зáмочок. 2. Любéля. 3. Бýтини. 4. Прúстань. 5. Вільки Мазовéцкі. 6. Кáмінка новá.

Принагідно записав я дещо також і з инших близших околиць.

Ві Львові 15. грудня 1911.

Пояснене скорочень: Б. = Бутини. — Бо. = Боянец. — Боб. = Бобятин. — В. = Верхрата. — Вер. = Верéсиця. — Виш. = Вúшенька (Озїрна). — ВМ. = Вільки Мазовецкі. — Г. = Гíче (Гиче). — Гл. = Глиньско. — Го. = Голе. — Д. = Девятер. — Др. = Деревня. — З. = Замочок. — Кл. = Камінка лїсна (волоска). — Кн. = Камінка нова. — Кр. = Крехів. — Кул. = Любича-Кулайцї. — Кун. = Кунин. — Кур. = Курники. — Кп. = Купичволя. — Л. = Любеля. — ЛК. = Любича Князї. — М. = Мачишин. — Мал. = Малатин або Вишенька мала. — Мв. = Мости велúкі. — Мерв. = Мервичі. — Мокр. = Мокротин. — Піт. = Пітелич. — Пр. = Пристань. — Р. = Реклинец. — Рз. = Розджалів. — Рр. = Рава руска. — Себ. = Себечів. — Ск. = Скоморохи. — Сквр. = Скварова нова. — Т. Туринка. — Тр. = Тартаків. — Угн. = Угнів.

A. Граматика.

I. До звучнї (Lautlehre).

Голосївочня (Vocalismus).

і.

В говорі батюцкім, як в говорі опільскім і загалом в язицї українськорускім, стїсняє ся первістне **о** на **і** в таких виразах як: бі́б (старосл. бобъ), ні́с (стсл. носъ), рі́д (стсл. родъ), я́вір (стсл. явор̀ъ), лі́й (стсл. лой), кі́сть (стсл. кость), мій (стсл. мой), твій (стсл. твой), свій (стсл. свой), під (стсл. подъ) і т. п. — первістне **е** на **і** пр. зьі́лє (стсл. зелиє), ве́чір (стсл. вечеръ), пі́рє (стсл. периє), гре́бінь (стсл. гребень), ячмі́нь (стсл. ѩчьмень), шість (стсл. шестъ), сьім (стсл. седмь) і пр.

Старословеньскому **ѣ** відповідає, як в загальнорускім і пр. бі́гати (старосл. бѣгати), вік (стсл. вѣкъ), ві́тер (стсл. вѣтръ), вінє́ц (стсл. вѣньць), дьі́ло (стсл. дѣло), льі́то (стсл. лѣто), мі́ра (стсл. мѣра), пісо́к (стсл. пѣськъ), пі́ти (стсл. пѣти), рідки́й (стсл. рѣдъкъ), сьі́мнє (стсл. сѣмя), сьі́но (стсл. сѣно), сьі́ть (стсл. сѣть) і пр.

Декуди в приіменниках, іменно в зложеннх, відбуває ся стїснене **о** на **і**, якого в загальнорускім нема пр. ді Львова = до Львова. — ді дна = до дна. — ді дня = до дня. — діпа́сти = допасти. — діганє́ти = доганяти. — підві́рє М. Д. = подвірє. — піпрі́ти = попріти. — пікра́сти = покрасти. — піби́ти = побити. — піклА́сти = покласти. — часом також в сущниках: ні́жейки Кн. = ноженьки.

Імовірно належить тут віднести також: пі́ки Боб. = поки (по+ки).

і повстале з **е** задержує ся иноді і в ускісних падежах.

на́гньіт рідн. на́гніта Leichdorn, Hühnerauge. ч. мног. на́гньіти. — па́нність ч. мног. па́нністі, Fingernagel. — гре́бінь рідн. гребіне = гребеня. — ка́мінь рідн. каміне = каменя.

і повстале з **о** не мягчить попередної суголоски л, н, с, т.

лій рідн. ло́ю. — ніс рідн. но́са. — сіль рідн. со́ли. — стіл (стіў) рідн. стола́.

місцево стїсняє ся **о** в **е**.

пед ла́воў (Любінь вел.) = під лавою. — Бег ме (Любінь в.) = Біг ме.

ъ, и, і.

Старосл. ъ тут більшою частию прийняло звук середнього, малоруського и; лиш в декотрих селах оно задержало ся, але і в тих оно звучить далеко мягше, як пр. у Лемків. Лемківске сливкы звучить тут найчастїйше: сливкé, рідше: сливкí.

ъ в старосл. кънти найчастїйше тут звучить у.

бути М. Гл. Кл. Г. Го. Мерв. З. Б. Бо. Р. Мв. Л. Пр. Др. Кп. Тр. Рз. Боб. Ск. старосл. кънти. — добýти стсл. добъıти. — забýти стсл. забъıти. — але в Мокр. Піт. В. Кун. Вшн. Мал. Кур. Д. Вер. бúти sein; забúти vergessen. відбúти abhalten. я забúў = я забув; відбúў ся шáльварок Д. = відбув ся шарварок.

і до причасника м. ч. дст. шов часом не представляє ся; такі правильні форми рідше бувають.

шоў, шла, шло; пришóў, пришлá, пришлó; звичайно вживають неправильних форм (як і в письменнім язицї): ішóў, ішлá, ішлó; прийшóў, прийшлá, прийшлó.

е місто и.

вéшня Гл. Кр. Рз. м. вишня. — фамéлия Гл. м. фамилїя, Familie.

є місто и.

горшкé М. іменяк числа многого м. горшкú. ім. ч. єдинич. горщóк. — бикé м. бики. — пупляхé Мокр. м. пупляхи. — сливкé М. м. сливки. — грушкé М. м. грушки. — éнчний М. м. иншúй. — лéньія Гл. м. линїя, Linie.

ю місто и.

слюз З. Л. Б. К. м. слиз Гл. Malva, Käsepappel.

я місто и.

сáяти Кур. м. сияти стсл. сиати.

ер місто ри.

керníце М. м. криниця стсл. криница.

й перед і.

йіж Кн. Гл. Igel. рідн. йижá. — йíней Д. Reif. — йíнчний Піт. м. иншúй.

а місто загальноруск. і.

вóлосань М. Кн. Roßhaar м. волосíнь. — цáлúй Кр. Л. м. цїлúй. — цáўком Кн. Кр. м. цїлком (тих форм. уживають з польск. cały, całkiem побіч руских, правильних).

у місто і.

пухúр Кун. м. піхир Боб. старосл. пѣхъръ.

і (старосл. ѣ) не переходить в виговорі на и.

дьітя́, дьітйна стсл. дѣтѧ. дѣтина; декуда однакож лучає ся перехід: дитя́, дитйна.

старосл. ѣ переходить на и.

сидьіти М. Кн. Др. старосл. сѣдѣти. сѣждж, сѣдиши, сѣдить сиджу, сидиш, сидить.

е.

е стїсняє ся на і.

вéчір М. вечíрний М. ...або рідше не стїсняє ся: вéчер В. стсл. вечеръ рідн. вéчера. — наперíд Г. zuerst наперед стсл. напрѣдъ. — бíз Гл. Др. Кун. М. без, через; ohne; durch старосл. безъ ἄνευ, sine. біз дóвгий час. біз дубрóву. бізвóкий.

е стїсняє ся на ю (останки перезвукованя з давнїйшої доби).

мáтюрний В. Кун. Д. = материй. конопльí мáтюрні = коноплї материні. — мáтюр Г. переємник від мáти, стсл. матере (рідше матерь).

е повстале з ь удержує ся в ускісних падежах.

лен Кн. В. рідн. лéну стсл. льнъ. — рідко коли має лен в рідняку і прочих ускісних падежах: льну М. льнови і пр.

е місто укр. ё (гл. старосл. ѣ).

слезá М. Кн. Б. Вин... — укр. сльоза (слёза).

о місто е.

весóлий М. Мокр. м. звичайно тут уживаного: веселий.

є відповідає старосл. іе.

счáсте, лйсте, корíне, волóсе, здорóвле.

в многих околицях, іменно там де не кладуть є місто я (молодйця, пшенйця, недьíля, вівця́) есть однакож я (а) пр. лйстя Кр. Кун., пáмолодя Кр. В., счепíра З., збíжа З., корíня З., зьíля З., волóтя ЛК., волóся Піт.

і місто старосл. іе, загальноруск. є.

іщé В. м. еще, ще, старосл. ѣщѣ.

по піднебенних стоїть о, декуда е як в старослов.

жонá М. Сквр. стсл. жена. — вчóра, вчорáки Кр. але вчéра В. вчéрака Кн. учéра Кн. Кун. стсл. вечера. — вчерáшній Кул. стсл. вечерашьнь. — целó Го. стсл. чело

а місто е.

зальíзо Кр. Гл. але в В. ВМ. Кн. зельíзо, а в Л. Кл. желькзо Eisen стсл. желѣзо. — варатьíльник Гл. варетьíльник Кр. м. веретьíльник; варітьíльниця ВМ. м. веретíльниця, Blindschleiche, Anguis fragilis. — черанні зýби Гл. м. черенні зуби. — печáра З. м. печера. — чапйти Мал. Кур. м. чепити.

— щабе́ль Мал. м. щебель. — щали́на Мал. м. щелина. — стагно́ Мал. м. стегно. — чапи́ти ся Кур. чепити ся.

о.

о в назвуці одержує часто придих в, г, часом л.

вобі́д М. Кун. стсл. обѣдъ. — во́браз М. Кр. — вобрі́к М. — во́кап Кр. Dachtraufe. — вотро́ка Кн. Л. Futterschwinge. — во́ка. во́чи. во́чки М. Мокр. В. Пр. ВМ. — водє́жє Кн. — повостри́ти Кн. — вора́ти М. — во́стрий М. Др. — вохо́та М. Мокр. Кун. вона́, воно́, вони́ М. ВМ. — нави́ка М. — вова́ вобі́ М. — вопа́лка М. — вотє́ць М. Д. рідн. вітця (в). — волóве во́ко М. — во́вад М. Гл. Кл. Ман. — вова́дя Л. збірн. = оваде. — вослі́н М. — во́бшивка М. — вота́ва М. — вокрі́п М. — Волє́на М. В. — восере́док М. mittlerer Teil; Mitte. — вобі́ воси М. — во́сьінь М. — вострі́г М. пліт з дранок. — вольи́й М. Кун. Д. — вольи́йня М. — вольи́йник М. — восо́ка Кл. М. — во́твір М. — водина́йцьіт М. — вого́нь М. вогє́нь Мокр. Кун. — вобійня́тв. вобійми. Мокр. — вося́ Гл. Л. Кур. — вося́ка Кр. — вопе́нька Кр. — вогирке́ Кр. — ворґаньіза́ция Кр. — вотчена́ш Кр. — во́ркиш Кун. — вокрі́п Кун. — востоя́тись Кл. — ворі́х Кун. Мал. — ворє́л, во́рли. купа во́рлів Д. — вобу́х Піт. — вівця́ Піт. В. рідн. ч. мног. вовє́ц. — во́зеро В. — во́кунь Т. Вин. — говє́с Ск. Пр. Hafer, але в рідн. вівся́.

гобі́д Кн. Пр. = обід. — го́браз Гл. — гобу́х Кн. Axtrücken, обух. — го́бшивка Г. Unterfutter. — гольи́й Г. — голи́ва Г. Baumöl. — го́кунь Гл. Flußbarsch. — го́плат Гл. оплат. — гора́ти Кл. Рз. — горе́ў Кп. рідн. горла́. горе́ў за курми́ го́нит. горе́ў Г. рідн. горе́ўа. два гореўи́. тих гореўі́в. горе́л Пр. — гора́ба Кн. оряба, Vogelbeerbaum, Sorbus aucuparia. — горі́х В. — го́вад Пр. го́вади. — Голе́на. Голе́нка В. (На Вільхах). — гоба́ Пр. оба. — го́ко Б. го́чи Б. (а в Пр. во́чи). а́би ті го́ко ви́скочило! — гору́дка Д. Geschäft. — згору́довати Д. Geschäft abmachen. — гі́стре Кн. вістре. — госа́ Г. оса, Wespe. — го́стрий Б. Кн. scharf. — го́ман Г. Alant, Inula, оман. — гота́ва М. Кн. Пр. гота́вице М. Grummet.

лота́ва Кур. Сопошин. лута́ва Мал. Grummet, отава. — ло́кунь ВМ. Flußbarsch, Perca fluviatilis.

е місто загальноруского о.

репу́ха Др. Кун. ре́па Гл. Kröte, ропавка, ропуха. — опе́ка Мокр. м. опока, Mergel.

и місто о

китити Др. котити wälzen, fortwälzen.

а місто о.

нагави́цьі М. Кн. Мал. м. ногавиці, Streifhosen. — маги́ла муравльі́в Д. м. могила муравлїв, Ameisenhaufen. — начува́ти Л. Вер. Мал. м. ночувати. — стано́га Т. Мв. м. стонога.

в місто о в піснях, коли того вимагав лад.

вбі́рвати М. м. обірвати. — в дьівчи́ньі М м. о дївчиній. Запрега́й же хло́пче ко́ньі, підемо́ вора́ти, Чей я собі переста́ну в дьівчи́ньі гада́ти. — всмали́ти М. м. осмалити. Сва́шка в гру́бі пали́ла тай си бри́ва всмали́ла. — батейко в неділе́йку не знає в весьіле́йку М. = о весїлейку. — дьівча́та вбнима́ют М. = обнимають.

а (йа) місто о (йо).

Ярдань М. м. Йордан стсл. Іоръданъ.

ам місто старосл. ѡ.

ца́мпель В. стсл. сопль. в Кур. са́пель, в ЛК. правильно: со́пель.

у місто і (з о).

па́рубок М. м. парібок Кр. Л. — ру́жний М. Кун. м. ріжний порівн. стсл. разьнъ. порознь.

у місто о.

кумо́ра М. м. комора. — тупо́ле М. м. тополя. — лута́ва Мал. м. лотава, отава. — вужи́на М. м. ожина, Brombeere. — буда́к Кун. м. бодак, Distel. — му́дрик. мудри́на Кун. м. модрик, модрина, Lärche. — мутьі́ль Д. м. мотиль, ч. мног. мутьілі́. — тину́ти М. м. тонути. туне́ = тоне; в водьі́ тину́; поче́ў в водьі́ тину́ти. — ужени́ти се М. м. оженити ся. — коро́на М. м. корона стсл. коруна. — вурубе́ц Сквр. м. воробець. — ґура́льі Кур. м. коралї. — буга́цький Пр. м. богацкий. — онурли́вий П. м. гонорливий.

у місто о з старосл. ъ (вторична творба голосівки у).

вуш ЛК. стсл. къшь. в инших околицях: вош.

а.

придихове й перед а.

яптика М. Apotheke. — я́нгел ЛК. Кр. Д. рідник: я́нгела; я́нгель Кун. рідн. я́нгеля; я́гнель Кн. ягнелькі в церкві. — Яндру́х. Яндру́нь М. Кун. Д. Мал. м. Андрух, Андрунь.

придих г перед а.

гапти́ка ЛК. Apotheke, аптика. до гапти́ки. — Гану́нє М. м. Аннуня. — Гапу́ська Д. м. Аннуська. — Гантíн Гл. м. Антін. — га́решт Кун. м. арешт.

е місто звичайно уживаного а.

рехува́ти Кн. м. рахувати, rechnen.

а місто я.

зора́ М. Кун. Бо. м. зоря. зишла́ зора́ = зійшла зоря; зоро́ю м. зорею. — рад Д. Кун. м. ряд; радо́м Кун. м. рядом, in der Reihe, im Glied. — сас Кун. м. сяг. саги́ рíжут Бо́йки. — бо́днар рідн. бо́днара Кун. м. боднаря. — ґосподар, рідн. ґоспо́дара. — гора́чка Кун. Кул. м. горячка, Hitze, Fieberhitze. — бу́ра Л. м. буря. — града́. гра́дка З. м. гряда, грядка. — пра́жка Кун. м. пряжка. ку́ратина Кр. Кун. Т. м. курятина. — ку́ра. ку́рата м. куря, курята. — рабúй Кун. м. рябий. — расни́й В. м. рясний. — на мо́рах М. м. на морях. — вого́рат Кун. м. говорять. — встра́гнути Кун. hineinrennen; stecken bleiben м. встрягнути. встраг ми терéн в тыíло. — вечéрати Кун. м. вечерити. — трасти́ грушкé Кун. м. трясти грушки.

є місто я (а).

вівцé Пр. м. вівця. — пшени́цє Бо. м. пшениця. — недьíлє М. м. неділя. — пéвка Кл. м. пявка. — рíлé Кн. м. ріля. — вишнє Г. Weichsel, Sauerkirsche м. вишня (в инших околицях: вéшня). — пивни́цє М. м. пивниця. — молоди́цє М. молодиця. — душé Кн. м. душа. — жéба Тр. Кн. Себ. Ск. м. жаба. — саранчé М. м. саранча. — рже М. м. ржа. — ту́чє Кн. м. туча. — горéчка Кн. м. горячка, Hitze, Fieberhitze. — шéпка Верб. Мв. Бо. м. шапка. — ро́же М. Кп. рожа. — чéйка Тр. Рз. Г. м. чайка. — чéпле Кн. м. чапля. — вечéре М. м. вечера, вечеря. — лошéк Пр. м. лошак. — качéн М. м. качан. — чєс Кл. м. час. — чéсом Кл. м. часом, zuweilen. — жєль Тр. м. жаль. — жéворонок Бо. Тр. м. жаворонок, жайворонок. — журавлé Верб. (рідн. від: журавéль) м. журавля. — хрущé Верб. (рідн. від: хрущ) м. хруща. — збанé, дзбанé, збанéтко М. м. збаня, дзбаня, збанятко. — дитé, дитéтко М. м. дитя, дитятко. — телé. телéтко М. Бо. Пр. Рз. м. теля, телятко. — бу́сє мног. бу́сета ВМ. м. буся, бусята. — мéсо Пр. Кл. м. мясо. — ягнé М. м. ягня. — мáло пíре М. м. мало піря. — прéдиво Ск. м. прядиво. — воробцé Пр. рідн. від: воробéц. — тєжки́й М. присловник: тéжко М. Б. тяжкий, тяжко. — пéнний М. м. пяний. — мнєгки́й М. м. мягкий. — чéстий Кн. частий. прислов. чéсто

Кн. Кл. м. часто. — горе́чний Кн. heiß. — спре́тний М. м. спрятний. — сѥ М. м. ся. — на́ше хата М. м. наша хата. — вѥза́ти. вѥ́жу М. м. вязати, вяжу. — ле́же М. м. ляже. — спереченѥ́ти М. м. сперечати. — садѥ́т М. м. садять. — ко́сѥт М. м. косять. — намішѥ́ти М. м. намішати. — же́ловати М. м. жаловати. — сьвѥти́ти М. м. святити. — вечѥ́рѣти М. м. вечерати. — тру́блѥт м. трублять. — вигледа́ти М. м. виглядати. — розпнѥ́ти М. м. розпяти. — хо́дѥт Кн. м. ходят. — взѥ́ти. взѥ́ў Б. м. взяти. взяв. — хотѥ́т Б. м. хотять. — ро́бит сѥ Бо. м. робить ся.

є місто назвучного я.

ѥйцѥ́ Вин. Мал. м. яйце. мног. ім. ѥ́йця. стсл. ꙗ̀ѥ. ꙗ̀йцѥ.

і місто я (часто в тих самих місцевинах, де є кладуть місто я, в декотрих словах уживають і виключно або побіч є).

за́йіць Тр. м. заяць. — ча́пльі М. м. чапля. — зазу́льі Пр. м. зазуля. — вечѥ́рьі Пр. м. вечера. — трісункѥ́ ВМ. м. трясунки. — волѡ́сьі Пр. м. вѡ́лосѥ. — по́тьі Пр. м. потя kleiner Vogel. — сьі Пр. ВМ. м. ся.

В декотрих місцевинах уживає ся чисте я (а) пр. в Мокр. молоди́ця, вівця́, горня́, горня́та, горня́т, теля́, порося, щетиня (збірн.) = щетинѥ, волося = волосѥ, ми́ша, кача́н, жа́ба, лоша, сядь (повельнік від: сьісти). — жа́ба Мокр. Д. Кр. Л. Сквр. — ша́пка Д. З. ЛК. Піт. Д. В. — душа́ З. — ча́йка ЛК. — зазу́ля Л.

і місто я в накінчику іменяка числа многого.

я́йцьі М. м. яйця.

ѥ місто а.

делѥ́ко Кн. м. далеко.

а місто я в місцевинах, де я уживає ся в словах, як: молоди́ця, пшениця і пр.

бу́ра Мал. м. буря стсл. бꙋ́ры, procella. — попра́тати Мал. м. попря́гати. — тхора́ Мал. м. тхоря (рідн. від: тхір).

старосл. ѧ відповідає у, рідше чисте ѥ або стиснене в іменяку ч. ед. в і.

я́струб Кл. Кн. Г. Б. Мв. М. я́стреб ЛК. ч. мног. я́стреби. я́стріб Кр. Кун. рідн. я́стреба стсл. ѩстрѧбъ, польск. jastrząb, ческ. jestřáb.

у.

у в назвуці не принимає придиху.

у́сельниця Л. Себ. Raupe. — уруни́ти сьі Кл. sich mit grünem Rasen bedecken. ужи́вни́й З. nutzbar. — утра́та Кр. Verlust.

придихове в перед у.

вуж М. Кр. Кн. Боб. Ск. Т. Мерв. Виш. Мал. уж. — наву́ка М. м. наука. — ву́лан М. м. улан. — ву́хо М. Кр. ухо. рідн. ч. мног. вух. — ву́йко Гл. Кун. м. уйко. — ву́са Кун. м. уси. — вузда́ Д. Мал. узда, уздяниця, Zaum. — вну́к В. Кун. м. внук. — ву́лиця Мал. — ву́лій Боб. м. улей. — ву́гар Пр. Бо. ву́гор Ск. м. угор, Aal. — вуса́лниця Ск. вусе́льник Гл. вусе́льниця Т. м. усениця, усільниця. — ву́глий М. м. утлий. — ву́тка. ву́тойка B. Ente, м. утка, утонька. — вутро́ба Д. Бо. м. утроба. — вузки́й Рз. м. узкий, старосл. ѫзъкъ.

придихове г перед у.

гуну́ка Кн. м. унука, внука, Enkelin. — гуну́к Кн. м. внук. — гу́сениця Кр. м. усениця, усільниця. — свербогу́з Пр. м. свербоус, свербоуз.

придихове й перед у.

ю В. Д. ЛК. Кун. Го. Мал. юйка (Радруж) м. вже, уже старосл. оу. — ю́треня М. м. утреня стсл. оутрина, ὄρθρος, diluculum.

ю місто у.

па́зюр Боб. м. пазур.

у місто ю.

брух Кун. м. брюх, Bauch. — жоўто́брух Тр. жоўтобру́х Кр. Мокр. жоўтобру́ха Ск. м. жовтобрюх, Goldammer, Emberiza citrinella. — хру́катн Тр. м. хрюкати. — вару́ Мал. м. варю. вару́ обі́д.

и декуда, місто загально малоруск. у старосл. ы.

би́ти В. Руда. Піп. Вяш. Мал. Д. Вер. В. м. бути стсл. кыти.

он або ун місто у.

кундзьоро́йке М. м. кучерики, кучероньки, кучеройки. — кондзьора́вий Гл. кучеравий cf. польск. kędzior, kędzierzawy.

в місто у.

вмива́ти М. м. умивати. а́ньі я ся не вмива́ла, а́ньі заплы́та́ла. — вмі́ти М. м. уміти не вмі́ў = не умів. — втя́ти В. м. утяти. — впрега́ти М. упрягати. — вхопи́ти Кл. м. ухопити. — втра́тити м. утратити. — вколо́ти Кл. м. уколоти. — вжива́ти Мв. м. уживати і пр.

ъ.

старосл. ъ відповідає о

підопе́рти М. підперти стсл. подъпрѣти.

А я ви́ньі ньіц не йіў, но кри́льце-ребе́льце,
Оно́ мены́ підопе́рло під ду́шу, під се́рце.

зо Вишн. Мокр. з, із стсл. изъ.

шу́тка зо сосни Вишн. Kieferzapfen.

Даў він йійі́ поклоне́ц з коня́ вороно́го,
Она́ ему́ хусти́ночку зо срібла само́го. Мокр.

хопи́ў стрільбу́ зо сьтіні́ Др.

во М. в, у стсл. къ.

Ой ти бу́деш мій миле́йкий во Ві́дни стоя́ти М.

старосл. ъ відповідає о, котре стісняє ся на і.

зі-пра́вди Мв. — зі-пра́вдьі Др. — зібра́ти М. В. стсл. събрати. — зікра́сти Кн. — зіхле́ти М. — зі-зло́сти Др.

ь.

старословеньске ь переходить в е.

пе́сій Кн. стсл. пьсии. пе́ся му́ха. песе́ча му́ха Мерв. Pferdelausfliege, Hippobosca equina, стсл. пьсиы моуха. (декуда однакож ь тратить звук, випадає: псе́че молоко́ Г. Wolfsmilch, псюк kleiner Hund, малий пес). — козе́л Бо. рідн. кізла́ стсл. козьлъ hircus.

ь мягчить часом суголоску с.

зиськ Боб. зи́ськати Боб. м. зиск. зискати порівн. стсл. съискати. съниçкати. — сви́сьтати Кл. м. свистати стсл. свистати. — при́сьпа З. м. приспа стсл. присъпа agger. — на́звисько Б. Name, назвиско. — хлопчи́сько ВМ. м. хлопчиско. — воўчи́сько ВМ. м. вовчиско.

ь відпадає.

сама́-с взе́ла М. м. сама-сь (з: сама єси) взяла. — що-с собі помишляла М. м. що-сь собі помишляла і пр.

*

старословеньск. ръ відповідає ер.

керт Гл. керта́к М. кертю́к (Сеньковичі). керти́ця В. стсл. кръттъ talpa. — керти́чина Кр. Maulwurfshöhle.

старосл. ръ відповідає ри, ре або ро, котре в іменяку стісняє ся в рі або в ру.

крит Пр. рідник: крита́. крет Мокр. рідн. крета́. кріт Боб. Тр. рідн. крота́. крут Себ. рідн. крота́. — крета́вина, крота́вина Maulwurfshöhle.

старосл. ръ відповідає ри.

бри́ви Кл. М. стсл. кръви.

старосл. ръ відповідає о, котре в імен. часто переходить в і.

дрова́ М. Кн. дріва стсл. дрѣва.

книгозбірня ЯРЕМИ В.В.
520788

старосл. ръ відповідає ер.

це́рква М. В. Б... (рідше: це́рков) рідн. це́ркви, церкови. стсл. цр҃ъкы, рідн. цр҃ъкве. — ве́рба М. Гл. Кн. В... стсл. вр҃ъба. — се́рце Кн. Рз. Б... стсл. ср҃ъдьце.

старосл. ръ відповідає ар або ир.

гарта́нь Д. гарта́нка Мокр. гирта́нка Кн. Kehle; Gurgel стсл. гр҃ътань.

старосл. лъ відповідає иль.

ви́льга ЛК. Goldamsel, Oriolus galbula стсл. влъга.

старосл. лъ відповідає ле.

слеза́ М. Др. Кл. В. Л. Мерв. Виш. Кур. старосл. слъза укр. сльоза.

старосл. лъ відповідає ли.

ли́жка М. Мокр. Кн. Кл. стсл. лъжька. — глибо́кий М. Кр. Д. Б... стсл. глъбокъ.

старосл. лъ відповідає ло (приміта в тім говорі рідка).

ло́жка Ск. старосл. лъжька.

старосл. лъ відповідає ло, котре часом переходить на лу.

блоха́ М. Д... блуха́. стсл. блъха.

ў (= в) в оў з старосл. лъ заникає.

жо'на́ Гл. Б. Мв. Сквр. Мал. м. жовна, Grünspecht стсл. жлъна. — сто'п Кун. м. стовп. ч. мног. сто'пи́ = стовпи. стл. стлъпъ. — до'ба́к Кун. м. довбак. до'бу́ш або до'бало Піт. Specht. — до'бня Піт. м. довбня, Rammel, Handrammel.

л випадає в лъ по цілковитім саглухненю ъ.

я́бко М. Кн... стсл. ябл҃ко et ыбл҃ко. іменяк ч. мног. я́бка, але в риднику: я́блок. (В декотрих околицях: яблоко, яблока і пр.).

Повноголосє (Volllaut).

В говорі Батюків повноголосні форми скрізь уживають ся: голова́ (стсл. глава), мо́лот (млатъ), борода́ (брада), поло́ва (плѣва), пе́ред (пр҃ѣдъ) і пр.

вторичне повноголосє (secundärer Volllaut).

жолоти́й Піг. стсл. жлътъ. — жолото́к Піт. Eidotter.

Всув голосівок.

Втрут голосівки о.

су́сол Боб. Тр. Ziesel стсл. сусълъ, суслик. — све́кор Д. стсл. свекръ. — вого́нь. ого́нь М. Д. Кр. Гл. рідн. вогню, огню стсл. огнь. — ву́голь, у́голь Кн. Д. Л. рідн. ву́гля, у́гля стсл. жгль. — вуго́ля Др. Л. збірн. — вико́н М. старосл. окнъ fene-

strarum, ім. ч. єдинич. вікно́, ім ч. многого: ві́кна. — волоко́н М. рідн. ч. мног. від волокно стсл. влакно.

Встав голосівки е.

со́пель ЛК. — в М. Кр. Д... ца́мпель рідн. со́пля, ца́мпля, ч. мног. сопли́, цампли́ (ца́мплы) стсл. сопль. — вого́нь Мал. рідн. вогня́ стсл. огнь.

Прибавка голосівки і.

ішо́ў, ішла́, ішло́ м. шоў, шла, шло стсл. шьлъ, шьла, шьло; звичайно та прибавка послїдує; лише часом уживають ся правильні форми: шов, шла, шло (пішо́ў, пішла́, пішло́, зашо́ў і пр.).

*

Занік голосівок.

назвучне і заникає.

го́лка Мокр. гоўка Кн. Д. м. іголка, ігла.

назвучне і в зложених словах заникає (те і губить ся оттак в середозвуцї).

піду́, піде́ш, піде́ стсл. поидѫ, поидеши, поидеть.

и випадає.

дост Д. м. досить стсл. досъıть, досъıти.

и наконечне відпадає.

ко-б М. м. коли. — що-б М. Д. Л. м. щоби. — же-б В. м. жеби. — пок ВМ. м. поки.

вимет голосівки о.

хтьі́ти М. Кн. Кун. м. хотіти. хтьіў. хтьі́ла. хтьі́ло, старосл. хотѣти (хътѣти).

відпад наконечного о.

барз М. м. барзо (рідке слово, звичайно: дуже) польск. bardzo.

відпад голосівки а.

знов М. Др. (м. знова) стсл. изъ новл.

у наконечне губить ся.

чем М. Л. Кн. м. чому, warum.

Стяганє і відпад складів.

спода́р Кн. Кун. м. господарь. — тре Др. М. м. треба. — до́пір М. м. доперва польск. dopiero стсл. топръко. — чо М. Піт. Кр. м. чого, чому. чо не затя́гнеш Піт. чо ви ся гньі́ваєте Кр. — чо-с М. м. чогось. — присьібо́ Угн. м. присягай Богу. — далебі́ Угн. м. дасть ли Біг. — фа́ла-бу Кун. Піт. хва́ла бу Мокр. м. хвала Богу. — помайбі́ Мал. м. помага́й Бі (Боже). —

сьпівéш, сьпівé, сьпівéм, сьпівéте В. Мал. м. співаєш, співає, співаєм, співаєте. — кáу, кáеш, кáе, кáем, кáете, кáут Кун. Кр. м. кáжу, кáжеш, кáже; кáжем, кáжете, кáжут. — ке Кун. м. кае, каже. — беш, бе; бем, бéте м. будеш, буде; будем, будете і пр.

Наголос.

В говорі Батюків наголос движимий, як в переважній части говорів червонорускаго нарічя. Декуди находять ся примітливости місцеві.

Думáти м. укр. дýмати. я думáў, думáла, думáло м. укр. я дýмав. — брúкати м. укр. брикáти. кінь брúка = укр. кінь брикáє, брикá. — гýкати м. укр. гукáти. — в Д. В. ЛК. кажуть: вóда, в иних батюцких селах: водá. — лускá Д. Гл. в иних окслицях: лýска. — я забúў В. Піт. = забув. — я зáбиў пса В. = я вбив пса. — час рідн. часý Др. (рідко: чáсу). — коршмá Кул. кóршма, кóрчма. — вéрба М. Мокр. Кл. Кн. Др. В. Мал. м. вербá. — сóсна Л. Тр. ч. мног. сосни, укр. сосна ч. мног. сóсни; — конóплы Т. М. Д. колопнькі ЛК. Кн. м. конóплі. — новúна Мал. = новúна. — пташúна Гл. Д. Р. Др. = пташúна. гусé Тр. гýся. — качé Тр. кáчя. — зéрно Тр. в Галичині зéрно, на Україні (у Куліша): зерно́. — пугáч Ск. укр. пýгач. — дрóва М. Кн. укр. дрóва. — дéсятеро. двáйцятеро М. укр. десятеро. двадцятеро. — кýтя укр. кутя́. — новúй М. укр. найчастїйше: нóвий. — язúка, язúком М. Др. укр. язика́, языкóм. — якóсь Піт. укр. найчастїйше: я́кось. — гадúний Кур. Schlangen. — вéликий і велúкий Кн. — низькúй Тр. = нúзкий. — хорошé Боб. = хорóшо. — принесý, понесý Др. — замкнýти Др. — малó М. З. = мало. мало дати. — вишньі Мерв. ім. ч. мног. = вúшні, вéшнї. — човéн Мал. = укр. чóвен. — крадý, крадéш, крадéте, крадýт М. — палúт М. Т. В. = укр. пáлить. — бігáй, бігáйте Мал. — голубúй Боб. = гóлуби, columbae. — часóм Кн. = чáсом. — постóю З. = постóю. — бýла. пúла. бýли. пúли. — валю́, валúш, валúт; варý, варúш, варúт; значý, значúш, значúт; крадý, крадéш, крадé; навчý, навчúш, навчúт; палю́, палúш, палúт; плачý, платúш, платúт; посварý сьі, посварúш сьі, посварúт сьі; терплю́, терпúш, терпúт; учý, учúш, учúт; хвалю́, хвалúш, хвалúт — у писателїв українських стрічаєм: вáлить, вáрить, знáчить, крáде, нáвчить, пáлить, плáтить, посвáрить, тéрпить,ýчить, хвáлить.

Суголосóчня (Consonantismus).

Плавні л, р.

В говорі батюцкім бувае двояке л 1) грубе н. пр. лад, лáска Gnade, ламáти, ловúти, лóтай, лускá стсл. лоуска, лúскавка, лúсний, лижка старосл. лъжькъ, глибóкий стсл. глъбокъ; поле стсл. полıе, лен стсл. льнъ, лúти, лúсте стсл. листиıе. листвиıе. — лúпа стсл. лúпа, лис стсл. лисъ, глúна стсл. глина, кло, млий, плав, плáхта, плекáти, плúсти, плúнути, слóво, слотá, слóнька, вонú ходúли, вонú косúли, колóти стсл. клати. — 2) мягке л в словах як: льіс стсл. лѣсъ, льíзти стсл. лѣсти, любúти стсл. любити, льічити стсл. лѣчити, людский стсл. людскъ, конóпля стсл. конопля, ключ стсл. ключь, клясти стсл. клати, клíтка стсл. клѣтъка, хльіб стсл. хлѣбъ, кóлю стсл. колѭ, льíто стсл. лѣто, клякнути, кольок, колька, клúщ, клюпати, льінóвисько, здорóвле стсл. здравиıе.

Наконечне грубе л переходить в причаснику минувшого часу д. ст. II. на ў (звук посередний межи в і у: ходúў стсл. ходилъ, вогорúў стсл. говорилъ, буў стсл. бúлъ, повідáў стсл. повѣдалъ, сьпівáў стсл. спѣвалъ. Тож у тих виразах, в котрих старосл. лъ заміняе ся в старорускім на ол переходить л на ў: воўк стороуск. колкъ, стороуск. клъкъ; доўг стороуск. долгъ, стсл. длъгъ; воўна стороуск. колна, стсл. клъна; жóўтий стороуск. желтъıй старосл. жлътъıй злож. Ф. Наконечне л по о стíсненим в і переходить в тім говорі часом на ў: стіў М. сьтіў Кл. м. стíл, стсл. столъ. до столá М. Кл., віў М. стсл. колъ, діў стсл. долъ, кіў стсл. колъ.

ль місто л.

áнгель Кун. áгнель Кн. м. ангел. стсл. ангелъ ἄγγελος.

н місто л.

манюський. манюсéйкий М. Кн. м. маленький.

р тверде.

косáр М. Кул. Кл... рідник косарá. — школáр Мокр. школярá в М. школяре.

л (ль) місто р.

реблó Кун. Гл. Виш. м. ребро, ч. мног. рéбла. — ребéльце М. м. реберце. — братéльник М. Б. Гл. м. братерник Кр. Мал. провізор церкви. — шальвáрок Шіт. Scharwerk, шарварок.

р — р остає т. є. не знеподобляе ся.

ярмарок Боб. Jahrmarkt.

знеподобнене р — р на р — л.

сріб́ло М. Кун. Кн... стсл. сребро.

Сичні с, з, ц.

сь місто старослов. с, загальноруск. с.

сьпіва́ти М. Кун... старосл. спѣкати, співати. — сьвіргу́н Боб. м. свіргун. — сьвіча В. стсл. свѣштл, свіча. — сьвети́й М. стсл. свѧтъ. — сьвітло М. світло. — сьвіт М. ВМ... старосл. свѣтъ.

ц місто с.

цве́ркати М. м. сверкати. — цьвіргу́н м. свіргун, цвіркун. — ца́мпльі ле́ду М. Мокр. м. соплї леду. — ци́цька Тр. ч. мног. цицькй стсл. сѫсѣкъ et сѫсѣць μαστός, mamma. — — поце́сор К. місто: посесор.

ш місто с.

шпинь М. Schnallenzahn, спинь. — шпоре́ц М. м. і побіч спорец, Mutterkorn. — брушни́це Кн. м. брусниця Preißelbeere. — шкарал́у́па З. Бо. м. скаралупа, скарлупа. — за́вше Др. м. завсе, все польск. zawsze. — шала́та З. м. салата. — шерсть М. Кн. В. м. серсть. — швидова́тий Кн. м. свидоватий, noch nicht reif, grün. швидова́та пшени́це. — кришта́ль Мокр. кришта́ле́вий М. м. кристальний (кристалевий). — каша́рне М. м. касарня.

зь місто з або старосл. съ.

зьільни́к В. м. зїльник, Blumengarten. — зьзна́ти М. старосл. съмѣсти. — дзьоб М. (дзюб) м. зоб.

дз місто з.

бадза́р М. м. базар, Marktplatz. — дзе́ркало М. Кн. м. зе́ркало. — дзе́рно М. м. зерно. — дзе́лен. дзеле́ний Кун. Т. м. зелений. — дзьвізда́ Кун. Піт. ЛК. Гл. м. звізда. — дзело́ З. м. зело стсл. зѣло. — дзоб Кун. дзьоб М. (дзьюб) м. зоб.

к місто загальноруск. ц

кві́нути М. = цвинути, цвисти. я́блінь заквіне́ = зацвите. — кві́тка Кл. цвітка. — квітна́ недьіля Пр. цвітна недїля. — кві́тень Пр. м. цвітень. — проквіта́ти М. м. процвитати.

ец місто ець (наросток: ьць).

воробе́ц М. Кл... рідн. воробце́ місто: воробець. — коне́ц М. Піт... рідн. кінце́. — горне́ц, рідн. горнец — але в Тр. Рз. Б. Боб. Ск... горобець.

Піднебенні (понебні) й, ж, ч, ш.

Назвучне в місто й.

Вулька З. м. Юлька, Julie.

назвучне л місто й.

Лю́лька Др. м. Юлька, Julie.

ль місто й в середозвуці.

жельворо́нок Боб. м. жайворонок, жаворонок, Lerche. — во́льско Д. В. Мал. м. войско, військо стсл. войско і койска.

в місто й в середозвуці.

дьівни́ця (Сопошня) м. дійниця.

В йе або йа повсталого з старосл. ѧ —

й заміняє ся на н.

мнясо Кун. м. мнясо. — мняти Кун. м. мяти. — розпня́ти Кун. м. розпяти. — мняки́й Кун. м. мягкий. мякий старосл. мѧкъкъ. — ви́мня Кун. м. вимя рідн. ви́мня.

ў місто й.

наўбільший В. м. найбільший. — наўпе́кший В. м. (найпекший) найкрасший польск. najpiękniejszy. — наўху́тше Кн. м. найхутше. — наўбі́льше Д. Пр. Кн. м. найбільше. — наўладньі́сший В. м. найладнійший. — наўльі́ше Кн. м. найліше.

старосл. жд відповідає дж.

ви́джу М. Кл. КВ. Др... старосл. кижджь. — хо́джу М. Кн. Др... стсл. хождж. — чуджи́й ЛК. старосл. чоуждь. — чуджа́к ЛК. fremder Mensch.

щ відповідає старосл. ждь.

дощ М... старосл. дъждь.

дж місто ж.

джи́галка Рз. м. жигавка, Brennessel.

ц місто ч.

ци М. м. чи. — цима́ло М. Мокр... цималко м. чимало, viel. — ско́цень М. м. скочень, Springlein. — підско́цний лен Кр. м. підскочний лен, Springlein. — цебри́к Гл. м. чебрик, чабрик, Quendel. — пец М. Кн. рідн. пеца рода мужеского польск. piec м. піч Виш. рідн. печи рода женьского, старосл. пещь.

ш місто ч.

торі́шний Кр. м. торічний. торішного року. — серде́шний М. м. сердечний. — ріше́як З. м. річняк, кінь, що має рік. — суни́шник Мв. м. суничник, Erdbeerstrauch, Fragaria vesca. — штири М. Мокр. Кл. Кн. Мал... м. чотири стсл. четыре, четыре.

сь місто ш.

кокоська М. м. кокошка, Henne.

ч місто ш.

е́нчний Кун. інчний м. инший. — соло́дчний М. м. солодший. — моло́дчний М. Кн. м. молодший. — то́нчний Г. Д. м. тонший. —

ме́нчий В. Кн. м. меншій. — уменча́ти ся Кул. м. уменшати ся. — бога́тчий Кн. м. богатшій. — кра́счий Кн. м. красшій. — висчий Кн. м. висшій.

с місто щ, ш

со, со́би, ке́лисок м. що, щоби, келишок (так сокають в Голім і Сеньковичах).

ц місто ч старосл. шт.

міць М. рідн. моци м. міч, мочи стсл. мошть; але не́міч Krankheit. — міцни́й, моцни́й М. м. мічний.

ш місто щ.

шо Др. Мв. м. що. — шо́би Др. Мв. м. щоби.

Зубні т, д, н.

ц місто т.

хоць М. м. хоть. — цьма Гл. Кр. Кун. Тр. Себ. м. тьма, Nachtfalter; в В. Tagfalter. — цьмо́ха Рз. цьмуха́ Боб. цьмух Гл. Кл. м. тьмоха, тьмуха, тьмух. — сцьіна́ Б. м. стіна (в сусїдн. Пр. і Л. стьіна́). — На́сцьі Б. м. Настя (в Пристани коло Бутин: На́стьі)

д місто т.

недопи́рок Піт. Fledermaus, стсл. нетопырь. — дри́ска М. м. тріска стсл. трѣска. ку́па дризо́к (дриcóк) viele Holzsplitter, viele Holzspäne.

к місто т.

кі́ло М. (кьіло) м. тїло. — кі́сто М. В. м. тїсто. — кѣжки́й М. м. тяжкий. — ке́жко М. м. тяжко.

заміна дь на й.

пятьна́йцьі, два́йцьі. трийцьі з. пятьнадьсять, двадьсять, тридьсять.

ґ місто д.

Ґми́тер Кун. Д. ЛК. м. Дми́тер В. Дмитро.

т місто д.

гуга́ Кн. м. дуга́, Regenbogen.

й дуже часто місто нь у виразах вменшительних на -енько, -енька, -онько, -онька, -енький, -ойкий.

ба́тейко М. м. батенько. — коза́чейко М. м. козаченько. — се́рдейко М. м. серденько. — сьпіване́йко М. м. співаненько. — ми́слейка М. м. мисленька. — зазу́лейка М. м. зазуленька. — до́мойко М. м. домонько. — ро́дойко М. м. родонько. — косо́йка М. м. козонька. — я́годойка М. м. ягодонька. — любе́йкий М. м. любенький. — миле́йкий М. м. миленький.

л місто н.

лю́мер Піт. м. нумер. — колюши́на Б. часом м. конюшина, Klee. — волоко́льник З. м. волоконник, Einbeere, Wolfsbeere. — бороз́е́лник Тр. м. борозенник, Engerling.

м місто н.

мечви́д Кн. мичви́д Рз. м. нічвид, Fledermaus. — Мико́ла М. = Никола Кун.

знеподобнене нн на вн.

посківні́ конопні́ Г. К. м. поскінні к., плоскінні к. Staubhanf. — девни́чка Кун. Кн. м. денничка. — чере́вні зуби Кн. м. черенні зуби Backenzähne.

знеподоблене нн на бн.

поскібні́ коноплы́ В. м. поскінні коноплі.

знеподобнене нн на мн.

поскімні коноплы м. поскінні к. — захла́мний М. Гл. м. захланний. — демни́ця Кл. м. денниця.

знеподобнене нн на дн.

ви́дная я́блінь Кл. м. винная яблінь.

Гортанні к, г, ґ, х.

г місто к.

маслю́г М. м. маслюк. маслюгів купа = богато маслюків.

ґ місто к

ґа́нє М. м. каня, Weihe. — ли́жґа Малн. м. лижка. — Па́зьґа Малн. м. Пазька, Пелагія. — Га́ньґа Малн. м. Ганка. — ґора́лы Кл. ґура́лы Кур. м. коралї. — ви́ґа Піт. Кун. ЛК. Мал. м. вика, Wicke. — ґардо́х Б. м. картох, картофля. — ґре́чний Кп. м. кречний.

назвучне х місто к.

Холоми́я М. В. м. Коломия. — холоми́йка М. В. м. коломийка.

середозвучне х місто к.

до́хтір М. рідн. до́хтора м. доктор. старосл. дохъторъ.

наконечне х місто к.

жух Мв. м. жук, Roßkäfer, Geotrupes stercorarius.

назвучне к зникає.

ти́тар М. ктитор, стсл. ктиторъ, *κτήτωρ*, fundator.

ґ місто г.

ґоспо́дар М. м. господарь.

к місто ґ.

мака́зин М. м. магазин. — каз́е́та М. м. газета.

к місто х.

кльів Кун. м. хлів. до клівá.

х не переходить на ш.

комахнé Ск. комашня, комахи.

ф місто хв.

фалá Кун. Піт. м. хвала. фалá бу! = хвала Богу. — фалúти сѣ М. В. м. хвалити ся. — фіст М. Піт. Кр. Др. Кн. рідн. фостá м. хвіст рідн. хвоста. — фіяти ся В. м. хвіяти ся. — пафúна В. м. пахвина. під пафúну = під пахву, під пахвину. — фóя В. м. хвоя in der Bedeutung: Jahresringe, eigtl. Nadelbaum. — фалéн Кн. м. хвален. — фúля Др. м. хвиля, Weile, Augenblick.

Губні п, б, в, м.

б місто п.

брéжка М. брáжка Д. м. пряжка.

к місто п.

колýпіток М. Кр. Д. м. полукіпок. на колýпітках.

т місто п.

колýпіток М. Кр. Д. м. полукіпок.

кв місто ф.

сераквúм М. м. серафим, seraphim. — квасóлѣ Кн. Пр. Кл. квасóля Кп. Кур. м. фасоля.

п місто ф.

траплѣти сѣ Гл. м. трафляти ся. — картóпа Др. Бо м. картопля, картофля. — карáпка ЛК В. м. карафка, Karaffe.

х місто ф.

кахтáн М. В. м. кафган. — хлéшка М. Гл. м. фляшка Кр. Flasche — цохнýти. цахнýти М. Мв. цофнути zurückzerren, zurückhalten, zurückziehen. цахнúй = цофни. — Хранц. Хráнцуз М. м. Франц, француз. — хранцýскій М. м. французский. — Хráнко М. м. Франко. — хрéйтер Кн. м. фрейтер. — картóхель Верб. род. мужеск. м. картофля ч. мног. картóхлі = картофлї. — хамúлія Мв. м. фамилія. — шахлúк З. м. шафлик, Scheffel. — шухлáда Кн. м. шуфляда, Schublade. — хаворúта Кн. м. фаворити, Backenbart. — картóхлі Рз. м. картофлї. — картохлúнѣ Тр. м. картофлúнѣ. — хрúбра Себ. м. фебра, Fieber. — нáхта Кл. Naphta.

хв місто ф

хвасóля М. Гл. В. Верб. м. фасоля Кр. — шáхва М. Гл. ЛК. м. шафа, Schrank. — хвальшúвнй В. м. фальшивий. — хвíра Кр. Пр. Кн. Гл. м. фіра, фура, Fuhr. — хвíрман Кр. м.

фірман. — цохва́ти М. м. цофати. цохва́й ко́ньі. — хва́йний М. Кн. м. файний, fein, schön. — хвартух М. м. фартух, Vortuch, Schürze. — тра́хвити Кл. м. трафити, treffen. — тра́хвит се Кн. м. трафить ся. — прохве́сор Кн. м. професор. — хвундамент Кн. м. фундамент. — Стехва́н Кн. ЛК. м. Стефан. — ку́хва Кн. м. куфа, Kufe, Faß. — хва́са Г. хва́ска Г. м. фаса, фаска, Faß. — хва́ктор Г. м. фактор. — Хве́дьо Гл. Хведьо́ Мал. м. Федьо, Theodor. — Хведько́ ЛК. м. Федько. — захвасова́ти гро́ші З. м. зафасовати гроші. — Штехва́н Мал. м. Стефан. — Хве́ся Мал. м. Феся, Theodosia. — хви́ля М. м. филя, фаля, Welle.

в місто б.

вовад (овад) стсл. овадъ.

п місто б.

пи́нда Г. м. бинда, Binde. пи́нда едва́бна seidene Binde.

м місто б.

мана́тка Др. м. банатка (пшениця).

б місто в.

мане́бри Кн. м. маневри, Manöver, manoeuvre.

г місто в.

мураге́ль Др. Т. Бо. м. муравель, Ameise.

г місто в у назвуцї.

горобе́ць Тр. Рз. Б. м. воробець.

м місто в.

да́мний Д. Гл. Ір. м. давний, lange vergangen, alt. — дамно́. дамны́йше. — жо́мнер М. Л. м. жовнїр. — помня́к К. м. повняк, Sammetblume. — ри́мний Кн. м. рівний.

в місто м.

свільний В. м. смільний, harzig. свільний стрижíнь. — по́ловінь В. м. поломінь. той по́ловінь. — ві́вне Кн. вимя.

Уподобнене суголосок.

нн з гн.

па́нність М. Гл. Кул. з пагність, пагнозть, пазногть стсл. пазногътъ.

Прибавка суголосок.

Втрут букви р.

дорщ Д. Піт. В. м. дощ, Regen. — харщ Д. м. хащ, Gestrüpp, Gesträuch. — доста́рчити В. М. м. доста́чити (достатъкъ+ити = достатчити = достачити — доста(р)чити). — ма́ршина Піт. м. машина.

Втрут букви д.

роздру́хати ся В. м. розрухати ся. — вздріти М. Д. м. узріти. — — здийня́ти Мокр. (здняти) м. зняти.

назвучне с.

скригуле́ц М. м. кригулец, Sperber. — сплавки́ Тр. м. плавки, Flossen. — спружи́на Кр. м. пружина, Springfeder.

втручене с

доскона́лий М. Кун. Кл. vortrefflich, ausgezeichnet, доконалий, довершений польск. doskonały ческ. dokonalý.

почіплене й.

юй. юйка (Радруже) м. ю = вже, уже, schon. — сюда́йка Б. = сюдака.

втручене т.

пе́рста Кн. пе́рсти Д. м. перси старосл. пръси.

всунене н.

янґрес М. Боб. Д. Др. Тр. яґрес ЛК. новословеньск. agres. польск. agrest укр. аґрус північногорнонїм. agras.

всунене г.

бі́гчи Б. м. бічи (з бігти = бічи; потом бі-г-чи). — стри́гчи Б. м. стрічи.

всув суголоски м.

гимбльова́ти Кл. м. гибльовати, hobeln. — ка́мбрат Кн. м. камрат, Kamerade. множ. камбра́ти.

Заник суголосок.

л губить ся в середозвуці.

по́скінь Б. Staubhanf м. плоскінь.

р в середозвуці губить ся.

гончáр М. Мал. старосл. грънчарь ческ. hrnčíř. — повíтє М. м. повітрє (по+вітр-є).

відпад наконечного з.

за́ра М. Д. ЛК. ВМ. м. зараз.

середоввучне й випадає.

віна́ М. м. війна.

т (ть) відкидає ся.

боро́ни М. м. боронить. — ди́ви сьі М. м. дивить ся. — вого́ри М. м. говорить. — ку́пи Мокр. м. купить. — зло́сти сє Кр. м. злостить ся. — ро́би Б. м. робить.

т викидає ся.

скруну́ти сє Тр. з: скрутнути сє. — заквінути М. з: заквітнути. я́блоньі заквіну́т.

ть випадає в середозвуці.

педесе́т м. пятьдесят.

відпад ть у визвуці.

водинайцьі м. одинайцять (одиннадьсять).

д викидає ся.

наганути си М. із: нагадиути си. — борозна́ Пр. стсл. бразда (в декотрих околицях: борозда́).

н випадає.

черця́ рідн. від: чернец. че́рчик М. із: чер(н)чик = чернець.

к середозвучне випадає.

пунт М. м. пункт. за пу́нтом М. — спунтова́ти Кун. м. спунктовати. не мо́жу спунтова́ти.

г в назвуці заникає.

рома́дити Го. м. громадити. рома́дит сьіно ра́блями. — рабльі́ Го. м. граблі, Harken. — ре́цка Го. м. гречка. — Ри́ньо Го. м. Гриньо. — ру́ска Го. м. грушка.

г середозвучне заникає.

бода́й М. з: богдай, gebe Gott. (властиво визвучне).

г визвучне губить ся.

хвала́бі м. хвала́бір, хвалабо́гу, хвала́бу.

назвучне х (= укр. г) цїлком глухне.

роба́к Кул. Верб. Б. Мв. Тр. Рз. Боб. Себ. м. хробак укр. гробак.

в у назвуці заникає.

ощи́на З. місто і побіч: вощина Wachswabe. — оло́ве во́ко Виш. Zaunkönig, волове око.

в у середозвуці заникає:

оба́рінок М. із: обварінок, Brezel. (властиво: назвучне).

Переставка.

місто лр кладуть р-л.

тарі́ль М. Teller.

місто л-р кладуть р-л.

регура́льний ВМ. м. регулярний.

місто р-г кладуть г р.

горо́жина Піт. місто і побіч: рого́жина Rohrkolben, Typha.

місто тр — рт.

ма́кортет Кн. Мал. з: макотрет. — мако́ртик М. м. макотрик.

місто н-г — г-н.

ганави́цьі Кп. Угн. коло Белза м. ногавиці.

місто ж-г — г-ж.

ги́жавка З. м. жигавка, Brennessel, Urtica urens.

місто м-в — в-м.

відмі́дь Боб. м. медвідь.

місто п-к-п — п-п-т.

пілу́піток Мв. м. полукіпок.

місто з-г — г-з.

па́гнізть В. із: пазнгіть стсл. пазногъть польск. paznogieć, paznokieć.

місто м-н — н-м.

намасти́р В. м. монастир стсл. монастырь, *μοναστήριον*.

місто н м — м-н.

окомо́н В. (вокомо́н) м. економ.

місто г-л — л-г.

лаголе́дице Кн. м. гололедиця, Glatteis.

місто г-м — м-г.

магі́лка си́ра З. м. гомілка си́ра.

місто п-к — к-п.

око́па. вако́па З. Л. м. опока.

місто п-ч — ч-п.

чепери́ця Л. Др. м. печериця, Champignon.

місто р-п — п-р.

чапара́ха Себ. м. чарапаха (черепаха).

місто ри — ер.

керни́це М. м. кринця.

ере і ре.

ере́нтий Д. і ревнтий Д. М. Мал.

II. До пнетвору (Stammbildungslehre).

Декотрі замітнійші наростки.

Сущники (Substantiva) а) мужеского рода.

-ъ. звик Кун. Gewohnheit, Sitte, Gebrauch. — ви́скок ЛК. Finne, Cysticercus cellulosae. — слон Г. Waldschnepfe. — при́стай Г. Д. Л. що „пристав“ до хати.

-а. заплы́ха Кн. Bedrücker, Belästiger. — бамбу́ла М. Tölpel.

-ь. слонь Гл. Waldschnepfe. — попі́ль Д. Blattlaus. — квач Др.

-йъ. крутый Д. Wendehals. — мокрі́й М. Brachvogel. — спорі́й Др. Mutterkorn. — чикотій Г. Würger. — павы́й Др. Männchen des Pfaues. — кури́й З. Huhnzwitter.

-аръ. комáр M. Stechschacke стсл. комаръ v. комарь.

-оръ. бáхор Кн. Гл. Knabe.

-ырь. піхúр Боб. — пухúр Кун. — бáстир Кн. Knabe. — пáвир Пр. Männchen des Pfaues.

-уръ. піхýр Кр. Blase. — мончýр Кун. Küchenschabe. — пáвур M. Männchen des Pfaues.

-ура. піячýра Пр. Trunkbold (піякъ+юра).

-лъ. сýсол Боб. Тр. Ziesel. стсл. сусолъ.

-ло. сподобáйло Г. — задибáйло Г.

-елйъ. воробéль Піт. В. Spatz, Sperling. — скокéль Д. Springlein. — щупéль В. Hecht.

-анъ. мýран Рз. З. Кн. Name eines braunen Hundes.

-ань. черевáнь Мокр. Dickbauch. — дурновáнь Д. Dummkopf.

-ьнь. скóчень Рз. Себ. Springlein. — кýтень Мокр. Viehmagen.

-пна. жомнярúна Кр. Soldat. бíдний жомнярúна.

-унь. братýнь В. Bruder. — сватýнь Кп. (сватýньо) Brautwerber.

-окъ. видóк В. на видóцьі wo gute Aussicht ist.

-ькъ. стрижóк M. Heupferdchen (стриг-ькъ).

-якъ. бохнúк З. Laib, Brot. — багнúк Кл. Г. Мал. eine Pilzart.

-юкъ. телúок Мал. größeres Kalb. — багнúок Кл. Л. eine Pilzart.

-ака. (яка). розбишáка Кн. Кп.

-ъко. Бéмко = батюк, що говорить бем місто „будем“. — бóмко M. Кн. Viehbreme, Tabanus. — днéйко Г. Tag.

-ъкъ. домóк Др. рідн. домкá Häuschen. — песóк Мал. рідн. пескá Hündchen.

-ькъ. воўчóк Тр. schwarzer Kornwurm (влъкъ+ькъ).

-икъ. бýрик M. Name eines braunen Hundes. — бóсик Кл. Name eines an den Füssen hellen Hundes. — крáсик M. Name eines bunt gefärbten Hundes. — хомúк З. Hamster. — пéсик M. Hündchen, рідн. пéсика. — братéльник Гл. M. Б. братéрник Кр. старший брат в церкві (братрьнь+икъ). — поярýжник Д. Steinschmätzer (яруга+ьнъ = яружьнъ; по-яружнъ+икъ). — крáвчик Кр. (кравьць+икъ). — шéвчик Кр. (шьвьць+икъ). — дóмик Др. рідн. дóмика Häuschen. — лькáрчик Мал. Arzt (лькарьць+икъ).

-енько (онько). Найчастійше наросток той приймає форму -ейко (ойко). ба́тейко. — бережéйко. — Бóжейко. — бортéйко. — Васюнейко. — вінóйко. — вітрóйко. — воржéйко. — вощéйко. — Господéйко. — господарéйко. — дворóйко. — днéйко. — домóйко. — дрýжбойко. — Івасюнейко. — качорóйко. — козáчейко. — королéйко. — листéйко. — людóйко. — місячéйко. — Морозéйко. — неборачéйко. — пáнойко. — парубóйко. — пирожéйко. — полонóйко. — посадóйко. — престолóйко. — рóдойко. — розплодóйко. — соколóйко. — ставóйко. — чубóйко. — татунéйко. — цьісарóйко.

-ягъ. дерня́г Скер. Rasenstück.

-ахъ. птах M. Vogel. старосл. пътахъ.

-ехъ. пéлех. Г. Haarbüschel. — сéлех Гл. Бо. Кн. Enterich.

-яхъ. пýплях Мокр. Knospe.

-ухъ. -юхъ. бамбýх Тр. Tölpel. — дрімлю́х Гл. Мал. Tagschläfer, Ziegenmelker. — синю́х В. Mandelkrähe. — каменю́х В. пíдкаменюх Гл. Steinschmätzer. — вертю́х Т. Schmerle. — кутю́х Г. Schweinsmagen. — пýплюх Кп. Knospe.

-ьць. пíкунéць Мв. gelbe Knotenameise (пíкун+ець). — соколéц В. Falke (сокол+ець). — тютунéц В. Rauchtabak. — стриганéц М. Heupferdchen. — поклонéц Мокр. Verneigung, Ausdruck der Verehrung.

-асъ. пíнкас Гл. М. Buchfink. — викрутáси Рз. geschlängelte Linien.

-усъ. пíнькус Мал. Buchfink.

-усь. татýсь Д. Taufpater.

-азъ. хабáз Гл. Unkraut.

-узъ. лабýз Гл. Unkraut.

-ачь. займáч Кр. що займає худобу.

-ушь. мясарýш Боб. що торгує мясом, Fleischhändler.

б) женьского рода.

-а. здóба М. Gestalt. — повúка Піт. Gewohnheit, Sitte. — заплúха Кн. Bedrängnis. — розчúна Тр. Sauerteig; Auflösung.

-я. гиля́ Кр. Zweig.

-ь. прóстіль Г. Bettlager. — пáскудь Кн. Unflat. — шкáрідь Кр. Häßlichkeit. — мерзь Піт. ekelhaftes Zeug, бридь. — глúбоч Кр. Tiefe (глибокъ+ь). — пасть Мв. Rachen.

-ель. кýбель Кл. Schneewehe. велúка кýбель.

-уля. скакýля Мокр. Frosch. — бабýля Кун. Blase. — папýля (Яжів) feistes Gefräß, Maul. — срýля Кун. kleine, runde

Pflaume. — бочу́ля В. назва ріжнокрасої бокамп корови. — орсу́ля Др. Beule, Blase.

-ура. гандýра З. großer Klumpen.

-та. ріжно́та Кр. Verschiedenheit. — суперéта Кун. Zwist. — слотá М. Unwetter.

-ута. білýта Кн. Name einer weißen Kuh.

-уся. мамýся Д. матýся Кун.

-иця. капúця (Селиска коло Яворова) Küchenschabe. — мукúця М. мука, мучиця, Mehl. — рісни́це М. Augenwimper. — лисúця Л. Bläßhuhn. — цьісарúце ВМ. Kaiserin. — рíпице Кн. Schwanzwirbel.

-ьця. гúльця Гл. Кр. Zweig. — колото́вця Мал. Quirl. — кро́вця ВМ. Blut. — гірця Кн. М. Anhöhe. — цéрковця Мокр. Kirche.

-ань. ко́пань Тр. ausgerodeter Waldteil.

-аня. кобáня Кун. Lache.

-ина. рубáтина Гл. grobes Hemd. — чиновáтина М. Doppelleinwand. — четвертúна Кн. Viertel. — трутúна Ilіт. Gift. — ринчúна Гл. Tiegel. — запасчúна В. Vortuch. — комíрщина Мв. Standquartier (комора+ьскъ+ина = коморсчина).

-ня. трúзна Кл. поминки.

-ня. тóня ВМ. Кл. Tiefstelle im Wasser. — комахнé Ск. ein Haufen Ameisen, ein Haufen Insekten, комашня. — драбнé М. бідолахи. — пастівнé Боб. Weiden in der Nähe mit Gärten.

-ьня. обрічнé М. Futterschwinge.

-оня. лисóня Л. Name einer am Kopfe lichten Kuh.

-уня. бадýня Шг. Lachen. — мамýня. матýня (Добрусин). — сестрýня Рр.

-унь. мамýнь Малн.

-юня. донюня Кн. Töchterchen.

-яка. земляка Кл. Kröte. — лушпéка Тр. Schale.

-ъка. бáхорка Др. (бах-ор+ъка) kleines Mädchen. — жоўтýрка Кул. Goldammer. — бережáнка ЛК. Uferschwalbe. — землéнка Боб. Kröte.

-ька. сивýлька Др. eine Pilzart. — жоўтýлька Верб. Goldammer. — постылька М. Bettlager. — блискýчка ЛК. Leuchtkäfer. — землюшка Кр. Steinschmätzer. — конюшка М. Klee. — колотýшка М. Quirl. — жоўтюшка Сквр. Goldammer.

-онька (енька). Звичайно нарост той принимає форму -ойка (-ейка) і лучає ся, імснно в піснях, дуже часто. бере-

зо́йка. — вече́ройка. — воборо́йка. — водо́йка. — вуличе́йка. — га́лойка M. Dohle. — годино́йка. — голово́йка. — горівоўка B. Кн. горілоўка M. — горо́йка. — гру́шойка. — гу́сойка. — дьівчи́нойка. дьівойка. — до́лейка. — дороже́йка. — дружино́йка. — дубино́йка. — ґосподине́йка. — зазу́лейка. — зальото́йка. — затиро́йка B. Hadersuppe. — земле́йка. — зоро́йка. — калино́йка. — кирниче́йка. — кнегине́йка. — коморе́йка B. коморо́йка M. — коново́йка. — коно́йка. — косо́йка. — лебедо́йка. — мамуне́йка. — матьіно́йка. — ми́слейка. Насту́нейка. — натуро́йка. — невістойка. — недьілейка. — песла́войка. — ни́войка. — ніже́йка. ноже́йка M. — перепеличе́йка. — підково́йка. — погодо́йка. — подобо́йка. — полово́йка. — порадо́йка. — принадо́йка. — причино́йка. — пчоло́йка. — пшениче́йка. — річе́йка. — робото́йка. — родино́йка. — руче́йка. — свекрушейка. — сьвітлойка. — сьвічейка. — сестро́йка. сеструне́йка. — сиротойка. — сла́войка. — слезо́йка. — слу́жбойка. — сте́жейка. — сторonóйка. — субото́йка. — хвасоле́йка. — хляшчино́йка. — хма́ройка. — це́рквойка. — челядо́йка. — яблоно́йка Д. яблівойка Верб. — ягодо́йка.

-юга. білю́га Б. Ск. Schied. — білю́га M. Laken. — песю́га Бо. Pilzart.

-аха. мора́ха Себ. Ameise. — кома́ха Л. Insekt. — руба́ха Гл. grobes Hemd. — ита́ха Д. Кл. Vogel.

-иха. хлопи́ха Кп. Frau eines Bauers. — бу́сьчиха Д. Storchweibchen.

-оха. красо́ха Ск. Mandelkrähe. — бабо́ха Кр. вели́ка (гру́ба) бі́ла фасо́ля. — свекро́ха Д. Schwiegermutter, свекруха.

-уха. мокру́ха M. пару́ха Др. сиву́ха Др. gemeiner Branntwein, Schnaps. — я́духа Б. Engbrüstigkeit, Asthma. — заверу́ха Кн. Windwehe, Sturm. — різу́ха M. Riedgras. — чере́пуха Тр. Flußschildkröte.

-юха. зеленю́ха Гл. grünlicher Ton

-ба. ти́жба Тр. Gedränge.

-ва. гадьва́ Шіт. (збірне) Schlangen. — жидова́ Кн. Juden.

в) середнього рода.

-ив. бро́стя Гл. (збірне) junge Triebe, keimende Blätter. — гиля́ Кр. (зб.) Zweige. — підрі́чє P. Gebiet am Flußufer. — пожа́лованє M. Bemitleiden. — па́молодя Мокр. (зб.) junge Triebe.

— пі́дборода Л. Wamme. — зазва́ня Кп. Vorladung. — моро́зя́ Мокр. (зб.) Fröste. — чері́пя Д. (зб.) Scherben. — ти́че М. (зб.) Stangen (тика+ив). — застеле́нє Б. Gebett. — тартачи́нє Кн. Sägespäne. — ги́че Кн. Stengel samt Blättern der Kartoffel (гика+ив). — трусі́нє Кл. Sägespäne. — кам'я́ня Вин. (зб.) Steine (камінь+ив). — тарася́ З. (зб.) dünne Reiser. — во́стя Вин. (зб.) Grannen. — пати́ча Мал. (зб.) Stecken, Reiser. — воло́тя ЛК. (зб.) Rispen.

-о. паздеро́ Скар. Achel.

-ло. цьінцьірі́нкало М. Baumpieper. — кі́вкало Гл. Wendehals. — тяглó Скар.

-ят. бохне́ Кн. Leib Brot. — коне́ М. Pferd.

-иско. обложи́сько Г. облiг. — льіно́висько Г. abgestreifte Haut z. B. einer Schlange. — на́звисько Б. Name, назвище. — подво́рисько Кр. Hofplatz — пісчи́сько Кул. sandiger Boden. — вовчи́сько ВМ. Wolf. — хлопчи́сько ВМ. Knabe. — теляти́сько ВМ. Kalb. — пасови́сько Пр. Weide.

-ище. дьідди́ще М. Greis. — писчи́ще М. Maul. — гірчи́ще М. писчи́ще-гірчи́ще bitteres Maul. — вочи́ще М. Auge. вочи́ще совле́ще Auge wie bei einer Eule. — вуси́ще М. Bart. вуси́ще-коте́ще Schnurbart wie bei einer Katze. — личи́ще М. Gesicht. личи́ще-стари́ще altes Gesicht. — ярмари́ще М. Jahrmarkt. — нагайі́ще М. tartarische Peitsche. — сели́ще Пр. Dorf. — кіри́ще Пр. Haut; Rinde. Наростком -ище утворені вирази мають понайбільше значенє відразне.

-ьце. горо́дце ВМ. Gärtchen.

-ьство. кома́рство Кп. (збірне) Gelsen. — хро́бство Гл. (збірне) Würmer, Gewürm. — помишльі́нство М. помишлене. — прокльі́ньство М. Fluch. — грубство́ Скар. dicke Äste, überhaupt etwas Dickes.

-ко. плечко́ Бо. вши́ване плечко́ на сорочцьі.

-онько (-енько). Найчастійше той нарост принимає форму -ойко (-ейко). воротóйка. — дьівчатóйко. — качатóйко. — селóйко.

-ечко. В тім говорі звучить той нарост -ейко. коханейко = коханечко. — мешканéйко = мешканечко. — сьпіванéйко = співанечко. — зьі́лейко. — ли́стейко. — со́ньійко. — се́рдейко. — ра́нейко (уживане яко присловник). — ли́стейко. — ги́лейко Пр. Zweige.

Инший рід декотрих сущників між в загально-рускім.

мужеского рода:

слон Г. слонь Гл. Waldschnepfe рідн. слóна, слóня есть рода мужеского, тим часом в иншихъ околицях есть слонь рода женьского, рідн. слóни. — вóлот Д. вóлоток Д. вóлота, вóлотка есть рода мужеского, в иншихъ околицях рода женьского: вóлоть рідн. вóлоти. — пóпіль Д. рідн. попелю рода мужеского, властиво пóпіль, пóпели рода женьского.

женьского рода:

пóтреть М. рідн. пóтрети Portrait есть рода женьского, тим часом в письмі вживав ся: портрéт, рідн. портрéта р. муж. — сагá В. Піт. рідн. сагú есть рода женьского, тим часом в иншихъ околицях і в письмі рода мужеского: сяг, рідн. сягá.

середного рода:

брúво Кл. Мал. Augenbraue рода середного, ім. ч. мног. брúва місто звичайного брúва ч. мног. брúви рода женьского, в иншихъ околицях: бров рідн. бровú, ім. ч. мног. бровú род. женьского.

Приложники (Adjectiva).

-ъ. дýжий Кч. gesund, stark. — рúжий М. braunrot.

-ий. гусій Мал. гýсьі лáби eine Pilzart. — собáчий М. Hunde-.

-атъ. бедрáтий Пр. властиво з великим сильним бедром. — вилáтий М. gabelig. — вітáтий Кн. mit großer Rispe. — волотáтий В. dtto. — китаювáтий В. dtto. — корчáтий ЛК. strauchig. — косáтий Кн. з довгою косóю волося. — креслáтий ВМ. breitästig.

-птъ родовúтий Гл. geborener. родовитий Русин.

-астъ. дуплáстий З. hohl. — сивáстий Пр. graulich. — доўговáстий Кун. länglich. — подоўгáстий ВМ. dtto.

-истъ. червонúстий ВМ. rötlich.

-истъ. китúстий Боб. mit großer Rispe. — красúстий Г. bunt. — шморганúстий Ск. М. gestreift. — конарúстий Кн. ästig. — трясúстий Кл. ohne Unkraut (vom Stroh). — тьілúстий М. wohlbeleibt. — перевáзистий З. geringelt. — запáдистий Бо. einfallend. — спáдистий. спадúстий Г. abschüssig. — розложúстий Б. ausgebreitet. — смуганúстий Кур. gestreift — дупланúстий Кур. hohl. — цяпанúстий Кр. geschekt.

-ьнъ. — бучнúй Кн. brausend. — крушнúй Б. mürbe, bröckelig — лéчнúй Кн. furchtsam. — велúчний М. herrlich. — відрáдний Гл. erfreulich. — ýгнывітний Гл. plastisch. — злúснúй Кр. böse, schlimm, bösartig, boshaft.

-инъ. ма́теринний М. (матер+инъ). — ма́тьінчинний М. (матьінка+инъ) dtto. — ви́вірчинний Мал. Eichhorn. = гньіздо́ зи́вірчине. — су́чинний М.

-ъкъ. мазки́й Д. schmierig. — хутки́й Кл. schnell. — цвяски́й З. замашний (о батозьі). — крохки́й Б. brüchig, mürbe. — масткий М. schmierig. — мілки́й В. seicht.

-еньк'ъ (-оньк'ъ). Найчастїйше той нарост в тім говорі звучить: -ейкий (-ойкий). бі́ле́йкий. — близе́йкий. — буйне-се́йкий. — вірнесе́йкий. — гире́йкий bitter. — довге́йкий Гл. довже́ньки́й Боб. — дороге́йкий Кр. — дрібне́йкий. — жоўте́йкий. — зимне́йкий. — коротейкий. — красисте́йкий. — кругле́йкий. — любе́йкий. — мале́йкий. — миле́йкий. — молоде́йкий. — ріде́йкий. — розумне́йкий. — сивейкий. — сине́йкий. — смутне́йкий. — солоде́йкий. — спірне́йкий ergiebig. — старе́йкий. — тверезо́йкий M. nüchtern. — темне́йкий. — тихе́йкий. — тонне́йкий. — худе́йкий. — хутнейкий. — червоне́йкий.

-есенькъ. в тім говорі той уменшительний нарост має форму: -есейкий. дрібне́сейкий. — сивесейкий. тихе́сейкий.

-ьскъ бога́цкий М. Д. Кн. reich (Abkömmling eines Reichen; богачь+ьскъ = богачск = богацк). — по́льский М. Feld- = по́льска доро́га. по́льска ла́стівка. — мі́цький Мв. містский (місто+ьскъ = містск). — лю́цький Кр. Г. людский. — ру́ский Мерв. Мал. М... ruthenisch. ру́ске свято. ру́ска це́ркна. ру́ські лю́де. — парубо́цкий М. = knechtisch; Knechts- (парубокъ+ьскъ). — дьівоцкий В.

-лъ. ву́тлий М. schwach; schlaff, утлий, ссгл. жтлъ.

-ливъ. жвртли́вий М. scherzhaft. жвртли́ва пісня. — зирклі́вий Б. що зиркає за дівчатами. — запозйрливий Гл. neidisch. — запату́рливий Кл. halsstarrig. — зажи́рливий Кн. Б. grimmig. — зави́сливий Гл. neidisch. — момотли́вий Тр. stammelnd. — паласли́вий Кп. vergeudend. — перебірли́вий М. wählerisch. — попудли́вий Вер. ungestüm, unruhig.

-авъ. коро́павий Г. rauh.

-явъ. си́нявий Кл. bläulich. — сивля́вий Кур. graulich. — гиля́вий Пр. ästig. — бі́ля́вий Пр. blond. дьівчи́на бі́ля́ва.

-овъ. де́кі в М. Kirchensänger-. де́ків син. де́ків горо́д. — Васи́льів брат В. — ві́гів. ланві́гів сон М. ландвійтів син. — соколо́вий М. Falken-. во́чка соколо́ві. — хранцузо́вий М. — сьвітови́й Кп. — ба́тейкі в М.

Степенованє (Gradation).

Порівнальник (Komparativ) приложників творить ся з рядовика (Positiv) в двоякий спосіб:

наростком: -ьший, -ьша, -ьше (стсл. -ий, -ъши, -ıє). ста́ршый, ста́рша, ста́рше. кра́сшый, кра́сша, кра́сше. Часто місто -шый виступає -чый: кра́счый, бога́тчый, ви́счый.

наростком: -ійшый, -ійша, -ійше (стсл. -ѣйши, -ѣйша, -ѣйше). старíйшый, старíйша, старíйше. красныíйшый. красныíйша, красныíйше.

Одмінник (Superlativ) утворює ся з порівнальника передростком -на; межи той приіменник а другий степень найчастїйше приходить: й: найкра́сшый. найду́жшый; часом місто й виступає: ў (в): наўкра́сшый Кл. наўбíльшый В. Пр. Кн. наўлыíпшый Кн. наўладныíсшый В.

Місто -ійшый декуда уживають -ісшый: здоровíсшый, весельíсшый, дрíбныíсшый В.

від хоро́шый порівнальник: хорíшшый Боб. schöner.

хутки́й schnell порівн. ху́тшый або хутныíйшый (друга форма властиво від неуживаного рядовика: хутный).

глибо́кый порівн. гли́бшый, висо́кый пор. висшый, тє́жки́й, тє́жшый і пр.

Більший степень приложника виражають також через кладенє перед рядовиком: дуже. ду́же хоро́шый, ду́же до́брий. Иноді кладуть дуже і перед порівнальником: ду́же бíльшый Кл.

Зложені слова.

Зсувка (Zusammenrückung).

Сполуки імени з іменем (Nomen und Nomen) во́рон-кінь Кл. schwarzes Pferd, Rappe. Переста́нь коза́к на во́рон-ко́ню гра́ти Кл. — столи́нка Боб. eine Pflanzenart.

Частиця заїкуюча і імя (Negationspartikel und Nomen). не́вчес Кн. — неслáва Кн. — несíла Кн. — недо́пирок Піт. — непо́цтивий Мал. (непочтивий). — нечи́стый М. — нери́хавий ВМ.

Приіменникова частиця і імя (Praepositionelle Partikel und Nomen). безголо́вле М. — — обрíдний Скор. etwas dünn. — — па́верба Піт. eine Weidenart. — — па́молодя Мокр. — пасúнє. — пасму́га Вин. — — по́давок Кл. — посьмітю́х Кр. — послотю́х Мерв. — — пíдсвинок М. größeres Ferkel. — пíдгрибок Кр. eine Pilzart. — пíдвіт Кр. Vertreter des Vogtes). — — пра́дух Кн. frische Luft. — — прúгнилий Мокр. etwas faul. — прúзеленоватий. прúзеленковатий etwas grünlich (також в зсувці

з глаголами: прибі́дйти Кл. ein wenig sich abplagen. — прим́е́ркнути Кн. etwas düster werden. — припідхлы́бйти Кр. etwas schmeicheln)

Повельник і імя (Imperativ und Nomen). тайзы́лє Тр. Labkraut. — дави́духа Гл. eine Birnenahart. — мри́голод М. Hungerleider, Knauser. — маримýха М. Fliegenschwamm; weiße wollene Mütze mit roten Streifen. — паримýха Кр. Кл. Fliegenschwamm. — роздáйбіда М. ein unvorsichtig freigebiger Mensch. — загáй-поле Кр.

Зсувки в частицях терáз В. ЛК. — тепéрка (Яжів). — — тецéркаля Скор. стсл. тѣпрѣко. топрѣко. — нáсеред З. — наперíд Г. наперед стсл. напрѣдъ.

Зложенє (Composition).

Зложня опредíльна (Determinative Composition). краснворóна Р. красоворóнка М. красноворóнка Тр. — синьоворóнка Л.

Зложня зависимостна (Abhängigkeitscomposition). верхолóда Мв. Laube. — відмéдь Боб. медвíдь Мал. стсл. мєдвѣдь. — житогри́з Т. eine Pflanzenart. — мáкортет Кн. Мал. макóтрик Кр. Napf zum Mohnreiben. — макогóн З. — макодзібб Кн. макозóба Бо. макойíдик Р. — маколýс ЛК. — риболáп Кн. — червотóка ЛК. — чорноголóвец Боб.

Зложня привластна (Possesive Composition). білокри́лий Кн. — голоморóжа Боб. — голоюх ЛК. — грубодзюб Мв. — грубопи́сок Кур. — грубоголóвий М. — грубоживóтий М. — кусофóстий Себ. — рідкозýбий Г. mit weit auseinanderstehenden Zähnen. — сивокри́лий Кн. graue Flügel habend. — сивоплýжний М. — слабосúльний М. — червонокрáсий Кл. — чужосторóнний М. — випріловóкий Кр.

Зложенє приіменника і іменн. (Composition von Praeposition und Nomen). бізрóга Кун. — бізрóгий Кун. — — досьвіток М. — недóсіў Вин. — — наглинок Д. — нáголовач Кл. Кн. ВМ. Kaulquappe. — нáтще М. стсл. натъще. — нарíжниця Кл. — натéгач Боб. — — обгíн З. Kosten. — облáд Кл. — обняк Б. — — повúка Вин. — повíтре Кп. Гл. — поплíтник Добр. Zaunkönig. — — підборóдя Л. Wamme. — підгóрлиця Л. — підкаменюх Гл. підосовец Б. — — природок В. — примóва М. Anrede. — прóліс Кн. Waldlichtung. — прóмітка М. — — загíн Кн. — заголóвок Л. Кн. — заграни́ця Ск. — зажúрливий Б. — залúчки Тр. — заложéчник Ск. — запáдистий Бо. — запасчúна В. — зá-

твор Кн. Verschluß. — за́ушницьі Г. Kiemen. — відле́га Б. — відра́да Гл.

Глаголи (Verba).

Дієприложники теп. ч. д. ст. склоняємі уживають ся рідко, а иноді мають значенє приложника: колю́щий Кн. Д. stechend. колю́ща коро́ва. — стоя́щий Кун. стоя́ща вода́. — сходя́щий Кун. herabkommend; abfließend. сходя́ща вода́. — трискучий В. трискучий моро́з. — водущий М. В. водуща (ведуща) я́ма Keller. — гуля́щий Г. schwelgend, schwelgerisch. ро́ду гуля́щого. — роботю́щий Кн. arbeitsam.

Причасники II. минувшика ст. д.

зда́лий Д. tauglich. — спушіла земле́ Піт. lockerer Grund. — згливілий Кл. М. vergilbt. згливілий сир. — зрешетьілий Кл. morsch. — ни́клий Пр. elend, schwach. теле́ ни́кле. — мерлий М. tot, verstorben. — трева́лий Пр. dauerhaft. — збухтьілий Мерв. — спорохна́вілий Пр. vermodert. — ва́лий. повя́лий В. verwelkt.

Причасники минувшика ст. страдного на т̆ъ. во́да ра́но бра́та В. — зільля́та во́да В. — забра́та пшени́ця Др. — загна́та худо́ба Кл. — вода́ нали́та Кл. — віддатий до во́йска Кн. — зірва́тий Кур. gepflückt. зірва́та гре́чка.

Причасники минувшика стану страдного на -нъ від неперехідних глаголів. пересто́яний Мерх. überreif. пшени́цьі пересто́яна. — ви́лежений вове́с М. — перехо́джена соро́чка Гл.

Декотрі примітнійші пні глаголів.

I. ли́-ти Кл Кн. Г. Бо. стсл. лити gießen.

II. від-хри́пну-ти М. die Heiserkeit verlieren. — ко́вкну-ти Мв. schlucken. — ку́кну-ти М. einmal rufen (vom Kuckuck). — омисну́-ти се Г. irren — приган у́-ти Д. in Erinnerung zurückrufen. — скруну́-ти сьі Тр. sich krümmen.

III. бзені́-ти Кн. schwirren. — зматері́-ти Гл. Д. faul werden. — змокрі́-ти В. naß werden. — пальі́-ти Мв. fahl werden. — спогрі́-ти Себ. schweißen. — — бучá-ти ВМ. rauschen. — бзичá-ти Кл. summen. — брещá-ти Кл. brausen (бряск-ѣ-ти).

IV. митро́жи-ти Кн. knausern, knickern. — моти́чи-ти М. mit dem Karsten behandeln. — ми́сли-ти М. denken. — ня́рчи-ти Б. miauen. — рони́-ти Д. fallen lassen; verlieren. — хору́жи-ти ВМ. Fahnenträger sein. — ю́дзи-ти Др. aufstacheln. — ялóзи-ти Кн. М. beschmutzen.

V. галасá-ти Кн. Себ. lärmen. — дúба-ти М. gehen. — дебуля́-ти М. schleichen. — дрúпа-ти Кн. schwerfällig gehen — жоха́-ти Мокр. keuchen. — ква́ця-ти Кн. beschmieren. — куль-га́-ти Тр. hinken. — повіда́-ти М. Кн. Д. sagen, sprechen. — ра́йка-ти Г. ре́йка-ти Гл. ре́хка-ти Кун. kwacken. — (роз)-ба́хати Мокр. aufreißen. — (роз)полоне́-ти Гл. fortpflanzen. — хле́-ти М. (хля́ти) М. ermatten. — ця́ска-ти Д. ЛК. schmatzen.

VI. дибува́-ти М. gehen. — гійнова́-ти Кл. verlieren, vernichten. — клюсува́-ти Гл. Klöße formen. — ору́дова-ти Кн. zurecht machen; ausüben. — паласува́-ти Кл. vernichten. — (роз)пле́щува-ти Пр. flach schlagen.

Подекуди має глагол мóвити значенє: думати, гадати пр. я мóвиў Кр. ich war der Meinung.

В Городку має гада́ти значенє: говорити пр. він гада́є = говорить (порівн. польске gada).

Присловники (Adverbia).

Присловники походженя іменного.

єдиничного числа іменяк: си́ла М... ку́па В. Гл. Мал. си́ла мух. си́ла бо́ярів брати М. зна́є за́гадок ку́па. ма́є ку́па ле́ну Мал. — ране́йко М.

ед. ч. рідник: вче́ра В. Кн. вче́рака Кн. — вчóра. вчораки́ Кр.

ед. ч. перевмнк: дóбре gut. — дзеле́но grün. — весе́ло lustig. — бóрзо schnell. — ду́же viel. — ідна́че Кл. іначе Кл. anders. — тíлько Мв. nur. — інó. нó М. nur (від: инъ). — скóро М. Кр. sobald, als; wenn. — вíрне treu. — ре́вне Кн. — на́гле М. — вíрно М. — ре́вно М. — пе́вно М.

ед. ч. творник: сьвітом М. auf welche Weise яки́м сьвíтом. — смерко́м Кн. während der Dämmerung, in der Dämmerung. — чесóм Кл. zuweilen.

ед. ч. місник. ре́вньі В. bitterlich. ре́вньі запла́кала. — пе́вньі Др. gewiß. (в тім говорі дуже рідко і лише місцево).

числа многого творник: крадки verstohlener Weise = крадьком, крадькома.

Присловники зложені з приіменника і імени:

втяж Д. immerwährend. — дóпір М. erst. — дóсьвіта М. bis zum Tagesanbruch. — за-ране́ Кп. früh, am frühen Morgen. — зае́дно Кр. immerwährend. — зборзе́йка М. schnell, flugs. — здале́ка М. здалеку́ Др. vom weiten. — злегóйка М. leicht. — знов М. Др. знóву Др. wiederum. — знóчи В. am frühen

Morgeu. — зпі́зна Вер. spät. — зра́зу М. vom Anfang. — зра́ня Кн. зране́йка М. in der Frühe. — втихе́йка М. (стихе́йка) im Stillen. — на ви́льіть М. durch und durch. — на́взнач Др. на́знач Кун. rücklings. — на-за́вид Гл. zu beeifern. — на́-прах В. ganz und gar. — на́серед З. mitten. — спершу́ Кн. (запершу) zuerst.

III. До словотвору (Wortbilgungslehre).

Склонене сущникіе (Declination der Substantive).

I. кл. Число единичне (numerus singularis, єднота) іменик (nominativus): гриб. рідник (genitivus): гри́ба. дайник (dativus): гри́бу. переємник (accusativus): гриб. зовник (vocativus): гри́бе. творник (ablativus): гри́бом. містник (locativus): гри́бі. Число многе (numerus pluralis, многота). іменик: гри́бй. рідник: гри́бів. дайник: гриба́м. переємник: гри́бй. зовник: гри́бй. творник: гриба́ми. містник: гриба́х.

В дайнику місто: гри́бу чути частїйше: гри́бови.

бе́ріг. бе́рег 2. бе́рега. — бик 2. бика́. 7. в бику́ мн. 1. бика́. — боз Скор. 2. бо́зу. — буди́нок 2 буди́нку. 7. в буди́нкови. — верх 2. верха́. 5. верше (Ой не шуми́ лу́же ду́же, ти зелёний ве́рше М.). 7. на версьі Мал. — ве́чір. ве́чер 2. ве́чера. — вівчар 2. вівчара́. — вове́с. 2. вівса́. — воўк. 2. во́ўка. мн. 1. воўки і во́ўци стсл. клъци. — вогонь М. Д. Кр. Кл. вогень Мал. Г. Кн. 2. вогню. в Мерв. огня́. — воробе́ц Пр. Кур. Мал. горобе́ц Мерв. горобе́ць Б. 2. воробця́. горобця́ — воробе́ль Пін. В. 2. воробля. — вужь 2. вужа́. 6. вуже́м. — гай 2. га́ю. 3. га́єви. 6. га́єм. 7. в га́єви Мокр. мног. по гаєх Боб. — гончар. 2. гончара́. — горне́ц. 2. горця́. — гріх. 2. гріху́. Ой піду́ я до спо́віди аж на Буковйну, Там ся гріху́ споку́гую хоць на половйну М. — гуну́к. 2. гуну́ка. — ґоспо́дар. 2. ґоспо́дара. — день. 2. дня. 3. дневи. 7. по ца́лому дневи Кр. = по цїлім дни. — двір. 2. дьора́. 7. по дво́ру М. — дзвін. 2. дзво́на. мног. 1. дзво́ни. 2. дзвоні́в. — дощ. дорщ. 2. дощу́. дорщу́. 6. дощє́м. дорщє́м. — же́воронок Мерв. 2. же́воронка. мног. 1. же́воронки. — жель. 2. же́лю. мног. з великими желе́ма М. — жид. 2. жи́да. мног. 1. жиді́. жидо́ве М. 2. жидо́вів М. — жук. 2. жу́ка. мног. 1. жуке́. — тік. 2. току. 7. на току. — загі́н (заґін). 2. загона. 7. по за́гонови. — звір. 2. звіра. — ка́чур. 2. ка́чура. — кінь. 2. коне́ М. коня́ В. 3. коне́ви. 6. коне́м Шіт. коньо́м М. мног. 1. ко́ньі. 2. ко́ньій. 3. ко́ньом. ко́ньім ґісти да́ти. 4. пола́пали ко́ней Мокр. 7. на ко́ньіх Кр. — кова́ль. 2. коваля́. 3. ковале́ви Шіт. — коре́ц. 2. кірця́. мног. 2. кірцьі. 2. кірц'й Го. — корч. 2. корча́.

7. на корчéви Тр. — косáр. 2. косарá. 3. косарéви Піт. — крак. 2. краку мног. 1. кракí. — крок М. кроку. — крук. 2. крýка. мног. крукé. — кукíль Г. Кул. 2. кукóлю. — лев. 2. лéва Кл. льва Др. — лен. 2. лену Кун. Кн. В. Мал. — лин. 2. лúна. мног. линú. в піснях часто линóве М. — льід. 2. лéду. — льіс. 2. льíса. мног. лісú. 7. льісóх Кн. Кл. Виш. мног. 1. льісá М. Др. 4. льісá вúрубали Др. — мід. 2. мéду. — мох. 2. мóху. — муляр. 2. муляра́. — намýл. 2. намýлу. — опікýн. 2. опікýна. — пáлец. 2. пáльця. мног. 6. пальцéма Д. — плач. 2. плачý. 6. плачéм. — плащ. 2 плащá. 6. плащéм. — розбишáка Л. 2 розбишáки. 3. розбишáкови Л. — свéкор. 2. свéкра Schwiegervater. — смаркáч. 2. смаркачé. мног. 6. смаркачéма М. — сьньігýр. 2. сьньігура. — сорокýш. 2. сорокушá. 6. сорокушóм. — стáроста. 2. стáрости. мног. 1. старостóве. — стіл. 2. столá. 7. по стóлу М. (= по столí). ткач. 2. ткачá Піт. ткачé Г. 6. ткачéм Кн. Д. — труд З. 2. трýда. 3. трýду. — тхір. 2. тхорé Кл. тхорá Піт. — хóлод. 2. хóлода. 7. в холодý. — хробáк. 2. хробакá. мног. 1. хробакí Піт. — цьісар. 2. цьісара. 3. цьісару Кн. або цьісарéви Мерв. — час. 2. часý (чєс. 2. чєсý) дуже рідко: чáсу. — човéн. 2. човнá. 6. човнóм. — чоловíк. 2. чоловíка. 7. в чоловíкови Д. — шлях. 2. шляха. 7. шляху. по прóстому шляху ітú.

II. кл. ч. ед. 1. селó. 2. селá. 3. селý. 4. селó. 5. селó. 6. селóм. 7. сельí. ч. мн. сéла. 2. сел 3. сéлам. 4. сéла. 5. сéла. 6. сéламп. 7. сéлах.

Замíсто: селý часом селóви стсл. сєлоу, замíсто сел декуда сьіл (сьіў) Л. або сéльів стсл. сєлъ, замíсто сéлах декуда сéльіх стсл. сєлѣхъ.

болóто. 2. болóта. мног. 1. болотá. 2. болотíв Тр. — вікнó. 2. вікнá. мног. 1. вíкна. 2. вікóн Др. — вíстра ЛК. = вістрє. 2. вíстра. 6. вíстрам. втяý вíстрам ЛК. — вóко. 2. вóка. мног. вóчи. 2. вочúй. до вочúй. 3. вочéм Кл. — гóко. 2. гóка. мног. 1. гóчи. 2. гочúй. до гочúй. — воротá. 2. воротý. 6. за воротú В. стсл. кратá. 2. кратъ. 6. кратъı. — вýхо. 2. вýха. мног. 1. вýха. — дéрево. 2. дéрева. мног. 1. деревá Кл. стсл. дрѣво. 2. дрѣвіє. — дрівá (дровá). 2. дров Кун. стсл. дрѣва. — ґаланé. 2. ґаланя. 7. на ґаланю. — жерелó ЛК. 2. жерелá. мног. 1. жерéла. 2. жерéл. течýг жерéла ЛК. пять жерéл ЛК. дві жерелí ЛК. стсл. жрѣло et жерело. — зелó. 2. зелá. мн. 1. зéла. 2. зéлів Кн. (= зєл) стсл. зєло. — крильцé. 2. крильцá. мн. 1. крúльця. 2. крилéц. 6. крильцéма Кр. крúльцма Кр. стсл. dual.* крилъцьма порівн. срѣдьцьма. — мíсто. 2. мíста oppidum; urbs. мн. 1. містá. —

ні́здро. 2. ні́здра. за єдно́ ні́здро і за єдну́ ні́здру В. єдно́ ні́здро ЛК. мн. 2. ні́здрів В. ЛК. = ніздер. — о́зеро. 2. о́зера. мн. 1. озе́ра. 2. озе́рів Мокр. — пасови́ськo Мокр. Пр. 2. пасови́ська. мн. 1. пасови́ська. 2. пасови́ськів. — письмо́. 2. письма́. мн. 1. пи́сьма. 2. пи́сьмів = письм, писем. — по́ле. 2. по́ля. 7. у по́лю. — про́со. 2. про́са. многг. 1. проса́ Б. — сад. 2. саду́. 7. в тім саду́ М. у саду́. — село́. 2. села́. мн. 1. се́ла. 2. сел (сьіл). 7. се́лъіх. по и́ншнх се́лъіх Кур. — хро́бство Гл. 2. хро́бства. — я́бко. 2. я́бка. мн. 1. я́бка. 2. я́блок Кл. Д.

Дуже рідко вживав ся місткик без приіменника (форма старинна). ци беш мі́стьі? (Яжів) = чи будеш в місті?

III. кл. ч. ед. 1. трава́. 2. трави́. 3. трові́. 4. траву́. 5. траво́. 6. траво́ю. 7. трові́. ч. мног. 1 тра́ви. 2. трав. 3. трава́м. 4. тра́ви. 5. тра́ви. 6. трава́мн. 7. трава́х.

бере́за. 2. бере́зи. — бо́розна. 2. бо́розни. — бри́тва. 2. бри́тви. мн. 1. бри́тви. 2. бри́твів М. (= бритв, бритов). — ве́рба. 2. ве́рби. мн. 1. верби́. 2. вербі́в М. (= верб). — ві́льха. 2. ві́льхи. мн. 1. ві́льхи. 2. ві́льхів (= вільх). — вода́. 2. води́. 3. во́ди. 4. во́ду. мн. 1. во́ди. 2. во́дів (= вод, від). — ги́льця. 2. ги́льцьі. 6. ги́льцею. — гли́на. 2. гли́ни. мн. 1. гли́ни. 2. гли́нів Гл. (= глин). — гора́. 2. гори́. 3. горі́. 4. гору́. іди́ на гору́. мн. 1. го́ри. 2. гір. — граблі́. 2. граблі́в. 6. граблі́ма Пр. (= граблями). — ґосподи́ня. 2. ґосподи́ньі. 6. ґосподи́неў В. — доро́га. 2. доро́ги. — зора́. 2. зорі́. зоро́йка. 2. зоро́йки. многг. 1. зоройки. 2. зоро́йків. — коно́пля. 2. коно́плъі. мн. 1. коноплі́. 2. конопе́ль Д. — копа́. 2. копи́. копо́йка. 2. копо́йки. мн. 1. копо́йки. 2. копо́йків. — ли́жка. 2. ли́жки. мн. 1. ли́жки. 2. ли́жок. — мамуся. 2. мамусі. — молоди́ця. 2. молоди́цьі. мн. 1. молоди́цьі. 2. молоди́ць. — мора́ха. 2. морахи. мн. 1. мора́хи. 2. мора́х. — му́ха. 2. му́хи. мн. 1. му́хи. 2. му́хів М. Гл. (= мух) — на́звa. 2. на́зви. мн. 1. на́звн. 2. на́звів Б. (= назв). — осла́. 2. осли́. — потво́ра. 2. потво́ри. — пшени́ця. 2. пшени́цьі. — ре́пa. 2. ре́пи. — ріка́. 2. рівй. мн. 1. ріки. 2. ріків (= рік). — руба́ха. 2. руба́хи. мн. 1. руба́хи. 2. руба́х. — свекра. 2. свекри свекру́ха. свекро́ха. 2. свекрухи. — серна́. 2. серни́. мн. 1. се́рни. 2. се́рнів Гл. (= серн). — слеза́. 2. слези́. мн. сле́зи. 2. сле́зів і слез. — сму́га. 2. сму́ги. — ту́ркалка М. 2. ту́ркалки. мн. 1. туркалке́. 2. туркало́к. — хметели́на. 2. хметели́ни. — хру́стка. 2. хру́стки. — цьісари́це. 2. цьісари́цьі. — че́лълі. 2. че́лълі. — щедрівни́ця. 2. щедрівни́цьі. мн. 1. щедрівни́цьі. 2. щедрівни́ц. — ю́тренa. 2. ю́тренъі. —

ямелá. 2. ямелй. — яриця. 2. яриці. — éвірка. 2. éвірки. мн. 1. евірки́. 2. евірóк Т.

Сущники III. кл. мають в творнику ч. единичного звичайно накінчик -ою: дорóгою Д. М., вéрбою М., мáмою М., хáтою М., кобúлою Кл., горóю Мокр., пáхвою Мокр. Кр., мітлóю Мокр., пилóю Го., лúжкою Ваш. і пр. — рідкий есть накінчик -оў: за халýпоў ЛК., за теў (тоў) хáтоў В., запряжи́ кáрого коня́ з сúвоў кобúлоў В., господúнеў В., травóў В., водóў Піт., еще рідший -ом. кáмінь над вóдом Кн. дорóгом. лúжком Мал.

місткик уживає ся декуди без приіменника; спосіб такого вираженя задержаний із старовини пр. він тепéрка халýпі (Яжів) = він тепер в халупі.

рідник ч. мног. має нераз накінчик -ів (взятий із IV. склону: стсл. сънокъ). вербíв М., сéстрів Кн., мýхів М. Гл., нáзвів Б., рíків Кун., брúтвів М., глúнів Гл., копóйків Гл. зорóйків Г., вíльхів М., сéрнів Гл., вóдів М. і пр.

творник ч. мног. має иноді накінчик двойного числа: молодицéма Пр. = молодицями. — граблéма Пр. = граблями (порівн. стсл. сълмма, колъмма).

іменяк і переємник ч. мног. мають иноді накінчик ч. двойного: дві хвíрі, штири хвíрі Кн. Пр. — дві грядьí Піт. — дві вербí М. — я́щірка мáє штири нозьí Кн. = ящірка має чотúри нóги.

вдовá склоняє ся яко сущник, рідн. вдовú або яко приложник: вдовóйі (подібно в стсл. яко сущник: вьдока, рідн. вьдокы або яко приложник: вьдокыи рідн. вьдокыим). пішóў до вдовú або до вдовóйі ЛК.

Накінчики ч. мног. дай. -ам, твор. -ами, місткик -ах втиснули ся до першого і другого склону: бéрегам, берегáми, бéрегах; зéлам, зéлами, зéлах.

IV. кл. Сущники IV. склону відміняють ся тепер по I. а: сúн, сúна, віл, волá мн. спúй, волú. — Декуди лишились еще давні форми: сынóве (1. і 5. ч. мн.) або втиснули ся у декотрих сущників I. а. рідн. ч. в. лéну, мóху, часý, чíсникý (після сынoу), дайн. ч. в. льíсови, плýгови, хлóпцеви (після: сынови), рідн. ч. мн. братíв, дзвóнів, вóвків, бикíв (після: сынокъ). в тім говорі часто також і у сущників женьского рода III. скл.: вербíв, сéстрів, мýхів, нáзвів (після: сынокъ) а подекуди і у сущників V, г. пр. розкóшів. — в місткику мног. I. ск. льісóх, кор-

чéх (після: сынъхъ), а инодї також в рідникy ч. мног. у сущників II. скл. пр. пúсьмів, зéльів. — пасовúських Мокр. пан має в іменяку ч. мног. пани́, а звичайно в промові пано́ве (після: сынове); в піснях стрічають ся форми: боярóве, сватóве, дружбóве, жидóве, старостóве, линóве, камратóве, людойкове.

V. кл. Сущники з V.$_1$ по части склоняють ся по I.$_3$ (як: кінь) на пр. біль (рідн. болю), гість, жолудь (рідн. жолудя), зять, лóкіть, медвідь, тесть або декотрі після I.$_1$ (як: гриб) пр. пáзнот (стсл. пазногътъ), черв (стсл. чрѣкы), ястреб (стсл. ястрѣбы), голуб (стсл. голѣбы) або змінивши рід мужеский на женьский після V.$_2$ пр біль (рідн. боли), гартáнь, жóлудь (рідн. жолуди), печáть, тьінь (стсл. стѣнь).

(черв. 2. чéрва мног. 1. чéрви. 2. червéй. кýпа червéй Вишн.).

V.$_2$ ч. вд. 1. гусь. 2. гýси. 3. гýси. 4. гусь. 5. гýси. 6. гýсию. 7. гýси. ч. мн. 1. гýси. 2. гусúй. 3. гýсьім (гýсем). 4. гýси. 5. гýси. 6. гусьмú. 7. гýсьіх (гусех) стсл. гѫсьхъ.

весéлість. 2. весéлости. 5. весéлости. весéлости мóя, де-ж ти ся подыла? 3. — (гість. 2. гóстя. мн. 1. гóсти. 2. гóстий. надьівм ся гóстий Мал.) — грудь. 2. грýди. мн. 1. грýди. 7. грýдех Кл. — гусь. 2. гýси. мн. 1. гýси. 2. гусúй. 3. гусем. 6. гусьмú. 7. гусех. — двéри. мн. 2. двéрей. 3. двéрем. 6. двермú. 7. двéрех. — дьíти. 2. дьітéй. 3. дьíтем. — жóлудь. 2. жóлудя (Боратин в Сокальск., Лани польскі, Комарно) мног. 1. жóлуди. 2. жóлудей і жóлудів. — жóлудь. 2. жóлуди (Криве коло Камінки струмілової, Кулників коло Жовквы, Гійче коло Равы рускої). жолýдь. богáто жолýди (Павлів коло Радехова). — колодязь (Малнів коло Мостиск). 2. колодязи. — кість. 2. костú. до тéйі костú Кл. 6. костéю Кл. з тéю костéю Кл. 7. костú. у тьі костú. мн. 1. кóсти. 2. кóстий. 3. кóстем. 6. кість мú. 7. кóстех. — крúжі. 2. крúжей. 3. крúжем. 7. крúжех. — лю́ди (люде). 2. людéй. 3. лю́дем. 6. людьмú. 7. лю́дех. — миш. 2. мúши. мног. 1. мúші. 2. мúшей. 7. мúшах. — очи. 2. очéй. 3. очéм. 6. очúма. — плéчи. 2. плечéй. 3. плечéм. 6. плечúма. — рóзкіш. 2. рóзкоши. мног. 1. розкóши. 2. розкóшів. — сьінь. 2. сьíни. мног. 1. сьíни. 2. сьінéй. 3. сьíнем. 7. сьінéх. — тьінь. 2. тьíни. ци мáло тьíни. 6. тьíнею. з тéю тьíнею.

кл. VI. (пнї суголоскові).

1. пнї на в. цéрков стсл. цръкы. 2. цéркви стсл. цръкве. 6. церкóвлю Кун. стсл. цръкъкиж. мног. 2. церкóв (цръкъкъ).

Частíйше вживають цéрква і склоняють по III. склону 2. цéркви 3. цéркві. 4. цéркву. 5. цéрко. 6. цéрквою. 7. цéркві. мн. 1. цéркви. 2 цéркві. 3. церкáм і пр.

Місто коругóв говорять частíйше коругвá (по III. ск.) або хоругвá Ніт. стсл. хоржгъı, рідн. хоржгъвє.

Місто бров говорять майже виключно брúва рода женьского (після III. скл.) або брúво рода середнього (п. II. скл.).

кров стсл. кръвь. 2. крóви. 3. крóви. 6. крóвлею Гл. 7. в кровú Др.

2. пнї на н. Сущники мужеского рода склоняють ся тепер, як загально в українськорускім по взору: кíнь. кáмінь. 2. кáміня або кáменя. 3. кáміневи або каменевн. — гребíнь. 2. гребíня або гребеня.

стсл. пламъı, пламєнє р. середн. звучить тут пóломінь 2. пóломіня або пóловінь. 2. половіня р. мужеского в укр. пóлумя рідн. пóлумя рода середн.

сьíмнє М. Кн. Кл. сьíмня Мокр. 2. сьíмнє. сьíмня. 3. сьíмню і пр. — імя́ Д. твóго імя́. — вúмя Д. тóго вúмя. — вúмнє Кп. тóго вúмнє. з тим вúмнєм. — ремéно Себ. 2. ремена́ після II.$_1$ старосл. рамѧ рідн. рамєнє.

3. пнї на с склоняють ся або виключно як пнї на о, або понайбільше як пнї на о, звичайно лише декотрі форми приналежать пням на с. дéрево. 2. дéрева стсл. дрѣкъ рідн. дрѣвєсє et дрѣкъ. — нéбо. 2. нéба рідко небеси мног. 1. нéба рідко: небесá. — чýдо. 2. чýда рідко: чудесá. — кóло. 2. кóла, частíйше: кóло, кóлеса, мног. 2. кольíс Мерв.

4. пнї на т 1. телé (стсл. телѧ). 2. телéти (стсл. телѧтє). 3. телéту (стсл. телѧти). 4. = 1. — 5. = 1. — 6. телéтом (старосл. телѧтьмь). 7. телéту (стсл. телѧти). ч. мног. 1. телéта (стсл. телѧта). 2. телéт (стсл. телѧтъ). 3. телéтам (стсл. телѧтьмъ). 4. = 1. 5. = 1. 6. телéтами (стсл. телѧты). 7. телéтах (стсл. телѧтьхъ).

в ЛК Мокр. В. 1. теля́. 2. телятв. 3. теляту. ч. мног. 1. теля́та. 2. теля́т. 3. теля́там. 6. теля́тами. 7. телятах.

1. кýра Кр. 2. кýрати. 3. кýрату. 6. кýратом. 7. кýрату. ч. мног. 1. кýрата. 2. кýрат. 3. кýратам. 6. кýратами. 7. кýратах.

1. горнé. 2. горнéти. 3. горнéту. 6. горнéтом. 7. горнéту.

1. жеребя́ Мал. 2. жеребя́ти. 3. жеребя́ту.

дитя́ (дьітя́) склане ся в ч. мног. як гусь (дьíги. 2. дьітúй. 3. дьíтем. 6. дьітьмú. 7. дьíгех).

5. пнї на р. 1. ма́ти. 2. ма́тери (стсл. матере). 3. ма́тери. 4. ма́тьір (матюр) стсл. матере. 5. = 1. 6. ма́терею (старосл. материж). 7. ма́тери. ч. множ. 1. ма́тери. 2. ма́терей (стсл. матеръ). 3. ма́терем (стсл. матерьмъ). 4. = 1. 5. = 1. 6. ма́терми (стсл. матерьми). 7. ма́терех (стсл. матерьхъ).

Стсл. дъшти, рідн. дъштере звучить: дочка́, донька́ і склоняє ся після III, 1. — рідн. дочки́, доньки́ і пр.

Форми двойного числа.

Слїди двойного числа нечисленні: 1. 4. 5. ву́са Schnurbart. — 6. желе́ма М. — смаркаче́ма М. — дві жерелы́ ЛК. — дві я́бцьі Кн. — дві яйцй Кн. ЛК. — яйце́ма. яйцьма. — крильце́ма. кри́льцма Кр. плеча. плечи́ма М. стсл. плешти. плештьма або плештима — здає ся я́йцьі м. яйця есть також дв. ч. — дві ше́нцьі Бо. — дві грядьі Кн. — дві гру́шцьі Кун. — дві хві́рі Кн. — молодице́ма М. — палице́ма М. — граблема Пр. — во́чи. вочи́ма М. стсл. очи. очима.

Форма двойного числа кладе ся иноді неправильно також при числовниках три, штири на пр. три я́бцьі, штири я́бцьі Кн. drei, vier Äpfel. — три се́лы́ В. drei Dörfer. — штири се́лы́ В. vier Dörfer. — — три сто до́льі М. — я́цірка ма́з шти́ри ноз ьі Кн. — часом також і при иншіх числовниках: Ой сто́ю́ я на доли́ньі по колы́ма в гли́ньі, Цьілюва́ я бі́ле ли́чко двайцять три годи́ньі М.

Слїди іменного склонення приложників (і причасників). ч. един. іменяк: ви́шньів сад М. — де́ків хло́пец М. — Васи́льів брат М. — ві́тів син М. — дзе́лен я́вір Кун. — дробе́н до́щик Кн. расе́н В. — солодо́к медок Кн. — рад бим тя люби́ти Л. — залля́то В. — зни́щено М. — фале́н і фа́лен Кп

рідник. зча́ста М. oft. — злего́йка М. — зтихе́йка М. — до пі́зна Кн. — здавна Тр. — зрі́дка Д. — здале́ка М. — здалеку́ Др. — спершу́ Кн.

дайник. по ру́ску ЛК. Мал. — по ньіме́цку ЛК. — по жидівску ЛК.

місник. ре́вньі В. — ві́рні В. — пе́вньі Др.

Ч. множ. творник. крадки Тр. verstohlener Weise. — по ру́ски Дв. Пр. Ск. — по нїмецки Дв.

Рідник ім. скл. приложника определяючого сущник стріз я в пісни:

Ой їхали коза́ченьки з во́йни,
Пита́ли ся кватйри споко́йни. Кур.

Єсть се случай дуже рідкий.

Заіменники (Pronomina).

Лúчні (pr. personalia). Форми переємника мя, тя, ся (мѧ, тѧ, сѧ) старосл. мѧ, тѧ, сѧ уживають ся, але виступають місто них частїйше форми рідника менé, тебé, себé; місто мя (котре бувае рідко) лучае ся звичайно ня, нѧ (повстало з: мня).

в дайнику і містнику стрічаєм форми: тебí, себí, (стсл. тєбѣ, сєбѣ).

в дайнику ч. єдинічного по при менí, тебí, себí уживають ся енклїтичні форми: ми, ти, си.

творник ч. єдинічного: мнóю, тобóю, собóю, рідко коли: мноў, тобóў, собóў, ще рідше мном, тобóм, собóм.

Вказні (pr. demonstrativa). той, та, то (стсл. тъ, тѧ, то). 2. тóго, тéйі, тóго (стсл. (того, тоѧ, того). 3. тóму, тьі, тóму (стсл. томѹ, той, томѹ). 4. той, ту, то (стсл. тъ, тѫ, то). 6. тим, тéю, тим (стсл. тѣмь, тоѭ, тѣмь). 7. тім, тьі, тім (стсл. томь, той, томь). 2. мног. 1. ті (стсл. ти, ты, тѧ). 2. тих (стсл. тѣхъ). 3. тим (стсл. тѣмъ). 4. ті (ты ты тѧ). 6. тими (стсл. тѣми). 7. тих (стсл. тѣхъ).

Місто то кажуть найчастїйше те або тéв. те зéрно. тéв яóко.

дуже рідко говорять тóю. пішóў з тóю пяниúцею Кун. — звичаѣна форма творника ч. ед. женьск. рода есть: тéю. тéю дорóгою.

форма дайника і містника ч. ед. женьск. рода есть тьі; в потребі в піснях для узиску потрібних складів уживае ся: тьíйі. (форма зложена тьі+йі). на тьíйі керничéйцьі М.

тот (рідко уживане: тотóй), тотá, тото.

тамтóй, тамтáя, тамтóв. тамтáя дьівчинóвка М. — Накажíг там дьíвочцьі, накажíг там тамтíйí М.

Старосл. сь, си, сѥ звучить: сей, ся, се. 2. сéго, сéйі, сéго. 3. сéму, сьій, сéму і пр.; часом стрічають ся форми: сесь, сеся́, сесé.

він, вонá, вонó (онá, онó) заступав давне и, ы, іе. 2. єгó, єйí, єгó (стсл. іего, іеы, іего). 3. ємý, йі, ємý (стсл. іемоу, іей, іемоу). 4. єгó, ю, єгó (стсл. и, иж, іе). 6. ним, нéю, ним (стсл. имь, іеж, имь). 7. ньім, ньі, ньім (стсл. іемь, іей, іемь). ч. мног. 1. они (стсл. и, ы, ы). 2. їх (стсл. ихъ). 3. їм (стсл. имъ). 4. їх (стсл. ы, ы, ы). 6. нами (стсл. ими). 7. них (стсл. ихъ).

Привластні (pr. possessiva). мій, моя́, моé. 2. (моéго, мойóго) мóго, моéйі, мóго. 3. (моéму, мойóму) мóму, мóйі, мóму. 6. мойíм, моéю, мойíм. 7. мойíм, мойí (мойíй), мойíм. мног. 1. мойí. 2. мойíх. 3. мойíм. 4. мойí. 6. мойíми. 7. мойíх

(стсл. мой, моѭ, моѥ. 2. моѥго, моѥѧ, моѥго. 3. моѥмѹ, моѥй, моѥмѹ. 4. мой, моѭ, моѥ. 6. моимь, моѥѭ, моимь. 7. моѥмь, моѥй, моѥмь. мног. 1. мои, моѧ, моѫ. 2. моихъ. 3. моимъ. 6. моими. 7. моихъ).

твій, твоя́, твоє́. — свій, своя́, своє́.

Питальні (pr. interrogativa). хто, що (місцево в Го. со). — яки́й, яка́я, яко́є (яка́, які́). — чий, чия́, чиє́. — котро́й, котра́я, котро́є (котра́, котро́).

Відносні (pr. reflexiva). хто, що. — яки́й, яка́я, яко́є. — таки́й, така́я, тако́є (такє́в). — чий, чия́, чиє́. — котро́й, котра́я, котро́є (рідко: котри́й).

Опредїлені (pr. definita). сам (сами́й і са́мий), сама́я, само́є (сама, саме). — всьой, вся́я, всьо́є стсл. кьсь, кьса, кьсе.

Неопредїлені (pr. indefinita). хтось, щось. — хто будь, що будь. — де-хто, дещо. — ни-хто́, нищо́. — яки́йсь, яка́сь, яке́сь. — котри́йсь, котра́сь, котре́сь. — яки́й будь, яка́ будь, яке́ будь. — котри́й будь, котра́ будь, котро́ будь (також: будь яки́й, будь котри́й). — чий будь, чия́ будь, чиє́ будь. — чийсь, чия́сь, чиє́сь. — інчий, інчая, інчое (ги́нчий). — інакий, -а, -е. іна́кший (гина́кший Кл.) — ку́жний (ко́ждий, дуже рідко: ка́ждий), -а, -е. — вся́кий, -а, -е.

его́. ему́ М. В. Кл... — пита́я ся його́ стара́ ма́ти М. — нема́ то́го, що я йо́го М. — до не́го М. Го. — жінка его́ породи́ла хло́пця Др. — положим его́ від само́го бе́рега Др. — що-б ю так са́мо перероби́ў Др. — на ню се дивитойки М. — що я го люби́ла М. — воли́ се му побольїли М. — заклика́ў не мій рід М. — Че́рез ню́ молоде́йку ро́чку не дослу́жу М. — Па́не капіта́не, пусти́ не до до́му М. — Коли́ е́нчі е́йї лю́блят М. — від не́го Мал. — наперед нього Сквр. — бо йі бу́ду би́ти В. — Бо я ро́ду гуля́щого, я се розгуля́ла, Моя́ ма́ти така́ бу́ла, я се в ню́ вдала Г. — вийшла ка́рта на ню Мал. — тарах! на ню́ю. — Хоть я е́йї лю́блю, бра́ти йі не бу́ду В. — Даў він йійї поклоне́ц з коня́ ворона́ Мокр. — Там по йійї княгине́йка ходи́ла М. — хо́дет е́йї вулицею М. — най тьі (= тя) відмалю́ю. — Ой во́лю-ж бо я, ой во́лю ж бо я вобмо́вонькн терпіти, Як ма́в мене́, як ма́в мене́ головонька больїти Мал. — хоть ти мене́ вірне лю́биш Мал. — же я тебе́ лю́блю Мал. — А я тебе́ поцілю́ю Мал. — о мньі Кл. = о мені. — коли́ я те лю́блю Пр. — з нього Мал.

та і та́я коро́ва Др. — те і те́в теля́ Др. — на то́є Ваш. — тото́й бик Кл. — тота́я коро́за Кл. — забез ту́ю холоми́йку Кн. — до тейі ха́ти Кл. Го. Пр. Піт. В. — до те́йі халу́пи ЛК.

— ідý тéю дорóгою Кл. — за теў зелéноў травóў В. — за теў халýпоў ЛК. — в тíйі ходачúньі М. — тамтéйі нóчи Кл. — накажíт там тамтíйí М.

до мéйі сусíди Л. — до мéйі милéйкойі Л. — до мéйі мáти Кл. — немá мóйі дьівчинóйки М. — за мойóго лю́бка М. — за мóго мúлого М. — в мойíм городьі М. — ішóў з мéю мáмою Кл. — до твóго горóду Кл. — в твойíм домí Кл. — свéйі горíвки ВМ. — до свéйі мáтери Др. — ідé до свéйі хáти Кл. — до свóéйі кýхньі Кл. — в свóйі мамунéйки М. — до своегó двора́ Кл. — спдáт в свóйі хáгьі Кн. — дай свóйі мáтери Др. — зо свéю мáтерию Др.

яка́ Го. — якéйі Кн. — на якí вéрбі М. — яка́я хáта Г.

котрóй чоловíк Мокр. — котрó теля́ Мокр. — такéе дьівча́ М.

всьíйі лю́де М. — мéжи всьімá М. — вохóта до всьóго М. — зі всьойі М.

котра́-сь Кн. — котрéйі-сь Кн.

ньі до чóго М. — ньі по чéму Др. — ньі з кúм М. — ньі з чийíх дьітéй М. — чо-сь М. = чогось.

Зложене склонене (Zusammengesetzte Deklination).

Накінчик іменика, перевмника і зовника вд. ч. зложеного склоненя у приложників женьского і середнього рода часто лучає ся.

молода́я дьівчинóйка М. — бистрéйкая вода́ М. — нещáсная дóле М. — лю́бая розмóва М. — бíдная дьівчúна М. — сúвая зазýля Г. — бúстрая вода́ М. — зóро яснéнькая Кл. — бíдная вдовóйка Кл. — трава́ зеленéйкая Кл. — стара́я мáти Кл. — камíнна́я доріженька Б. — не сама́я молода́я Кн. — сорóчка гребíнна́я М. — вобшúзка льінна́я М. — вода́ студéная Кп. — червóная, бíлая рóже Рз. — сира́я земля́ В. — нíчка невúдная Кн. — солóдкую ягодóйку М. — бíднéнькую М. — менé молодýю М. Г. — попíд горý высóкую М. — вдовý молодýю М. — у чужýю сторонóйку М. — сукню зелéную М. — на Бóжую вóлю В. — богáцкую дьівчинóньку В. — лю́бую принаду Др. — щúрую прáвдочку М. — на худобóйку на роговýю Кп. — на челядóйку на домовýю Кп. — мáтюр лихýю Г. — мою милéйкую В. — чужóе селó М. — лю́бое сердéйко М. — дрíбнóе писáня В. — дитя́ малéйкое Рр. — шúрóкое оболóня В. — велúкое закохáне ВМ. — малóе теля́ Вшп. — твердóе зéрно Вшп.

Рівно також у заіменників, числівників і причасників:

та́я хáта М. — тéе сьíре пíре М. — та́я корóва Др. — то-

та́я коро́ва Кл. — те́в теля́ Др. — на то́в Виш. — котра́я М. — сяку́ю, таку́ю В. — вдна́я, друга́я, тре́тяя М. — друго́в М. — до́птаная доро́га М. — би́тая доро́га М. — ковви́та перепа́леная В. — дівчина перехва́леная В.

тьі си́ві кобы́лы дай вісти Кл. — в тьі вели́кі халу́пі Кп. — а я свойі мили́йкійі ягід назбира́ю Кн. — в тьі вели́кі хатьі Ніт. Д. — в жо́ўтійі пшени́ци Кл. — в соро́чцьі льі́нніїі М.

Форми молодьі́, бі́льі, вели́кі, в дубо́ві, в зели́ні, в до́брі звичайно уживані місто тут дуже рідких молодій, в дубовій і пр. нагадують іменні форми старосл. к'кл'ѣ, къ зелен'ѣ і пр.; імовірно суть то однакож зложені форми, у котрих наконечне й відпало.

Рідник ч. единочного приложника в женьскім роді звичайно на: -ойі, котрий то накінчик часом в піснях скорочує ся на: -ой.

Засьвіти ми місячи́ньку хоць без вдну́ вічку,
Най я собі перепли́ву до ми́лойі рі́чку.
Най я собі перепли́ну, чобіт не забро́джу,
Най не всьійі лю́де зна́ют, що до ми́лой хо́джу. М.

*

Не руба́й, не руба́й дзели́ной кали́ни,
Ти пойі́деш дале́ко, кали́на зіви́не. Кн.

*

Не руба́й, не руба́й дзели́ной оси́ки,
Не роби́, не роби́ з дівчини публьі́ки! Кн.

Рідко відбуває ся подібна заміна і в заіменниках:

Тату́сь свару́г, тату́сь свару́г, мамуня ще гірше:
Ой не ходи́ мій сино́йку до дьівчи́ни бі́льше.
Та як меньі мамуне́йко до ней не ходи́ти,
Я не мо́жу без дьівчи́ни годи́ни прожи́ти. М.

*

Зізво́ль ду́ши невільниїі; ой но той не випуска́й. М.

*

Заберй си сво́йі да́ри,
Шука́й собі ги́нчой па́ри. Кл.

Творник ч. вд. заіменників привластних женьского рода есть: мое́ю, твое́ю, свое́ю; але частійше вживає ся: ме́ю, тве́ю, све́ю а подекуди: мо́ю, тво́ю, сво́ю (моў, твоў, своў).

Сво́ю косо́ю я золото́ю дьівойки прикраси́ла,
Сво́йім личе́йком румянесе́йким сьвітлоньку украси́ла. М.
Свари́ла ся сусьідо́чка з мо́ю мамусею М.

Бода́й тебе́ моя́ ми́ла з тво́ю перино́ю. Мал.

Зо сво́ў ми́лоў розмовля́ѥ Вер.

старосл. моѥѭ, твоѥѭ, своѥѭ; декуда находять ся форми творника числа єдиничного для женьск. рода: твоѭ (= твоѥѭ), котрі одвічають нашим в згаданих пісням стрічаним формам: мо́ю, тво́ю, сво́ю (моў, твоў, своў) польск. moją, twoją, swoją.

ч. мног. іменяк, переємник і зовник, именно в піснях, бувають часто в формі зложеній: голосни́йі дзвони М. — лю́дскийі дьі́ги Мокр. — бі́лийі березо́йки М. — льіта́ молоди́йі Г. — ко́ньі вороні́йі Г. — ти́йі вели́кийі В. — ти́йі мали́йі В. — дьівоцкийі сьмі́хи В. — бі́лийі копита В. — во́чи чорне́йкийі В. — рідки́йі копи́цьі В. — кльо́чики мідяне́йкийі Кп. — ша́хви воріхо́вийі Кп. — ніжке́ біле́ньки́йі ВМ

инші падежі, як загально в нашім язи́цї: молоди́х, молоди́м, молоди́ми, молоди́х і пр.

си́ній, си́няя, си́ньоѥ М. стсл. синий, синыи, синиѥ (злож. форм.) по при: си́ний, си́ная, си́ноѥ.

Числівники (Numeralia).

Основні (n. cardinalia). єди́н Кл. Кп. (єде́н), єдна́. єдно́. — два. — три. — шти́ри. — пять. — шість. — сьім. — ві́сім. — де́вять. — де́сять. — єдина́йцьіт. — двана́йцьіт. — шіснайцьіт. — два́йцьіт. — три́йцьіт. — со́рок. — пядеся́т. — шісдеся́т. — сьі́мдеся́т. — вісьімдеся́т. — девєдеся́ть. — сто. — сто єде́н, сто два. — два́сто. — три́сто. — штири сто. — пѧт сто. — шіст сто. — сьім сто. — ві́сьім сто. — ти́сяч і ти́сяча. — сто ти́сяч.

Порядкові (n. ordinalia). пе́ршиї, пе́рша, пе́рше (пе́ршая, пе́ршоѥ). — дру́гиї, дру́га, дру́ге (дру́гая, дру́гоѥ). — третій, третя, тре́тѥ (тре́гяя, тре́гѣѥ; тре́гиї, трета, трете). — четве́ртиї, четве́рта (четвертая), четве́рте (четве́ртоѥ). — пя́тиї і пр.

Збі́рні (n. collectiva). дво́ѥ — тро́ѥ. — вобо́ѥ. вобе́. воба́. вобі́. — че́тверо. — пя́теро і пр.

Умножні (n. multiplicativa). двойна́стиї Мв. — тройна́стиї Мв. — двоя́киї Кл.

Дробові (n. proportionala). пі́ўтора, пі́ўтретя і пр.

Тут також яко числівники неопреділені уживані присловники походженя іменного: си́ла, ку́па, ду́же, цима́ло.

єде́н (єдин). два. три. шти́ри. пят (пять, пѣть). шіст (шість). сьім. вісьім. девіт (де́зять, де́вѣть), де́сьіт (де́сѣть, де́-

сять), єденна́йціт. двана́йціт. штирна́йціт. пятна́йцьіт. вісьімна́йціт. два́йціт. три́йціт. со́рок. — пєдесе́т. шісдесе́т. сьімдесе́т. вісьімдесе́т. девєдесе́т Кл. Кл. (пядеся́г Мал. Одвічають старословеньским формам: пѧтьдесѧтъ, шестьдесѧтъ, сєдмьдесѧтъ, осмьдесѧтъ, дєвѧтьдесѧтъ, польск. pięćdziesiąt, sześćdziesiąt, siedmdziesiąt, dziewięćdziesiąt, в котрих старосл. дєсѧтъ, польск. dziesiąt есть рідником ч. мног. від десять, dziesięć (в говорі батюцкім: десєт (десят) рідн. мног. від десєть).

Галицкі писателї звичайно уживають: пятьдесять, шістьдесять і пр. опираючись на людових місцевих формах; українські писателї же уживають правильних форм: пятьдесят, шістьдесят і пр.

сто. два сто. три сто. штири сто. пєт (пят) сто. шіст сто. сьім сто. вісьім сто. дєвєт (девят) сто. — єдна́ ти́сяч і єде́н ти́сяч М. Кн. — єдна́ ти́сяча Мал. Др. — прода́ў за три́йцьіть за пять Д.

тре́тій, тре́тя, тре́тє ЛК. Кл. — тре́тий, тре́та, тре́те Др. — ше́стий Др. М... — во́сьмий Мал. — со́тний Кл. centesimus стсл. сътьнъıй. со́тна хата. — обе́ Др. — двойна́стий Мв. — піўтори́ копи́ Мал. з пі́ўтором копо́м Мал.

пять, шість, де́вять, де́сять, пятьна́йціть рідко вживає ся; найчастійше наконечне ь губить ся без слїду: пят, шіст, де́вят, де́сят, пятна́йціт (пєт, де́вєт, де́віт, де́віт, де́сят, пятна́йціт (пєт, де́вєт, де́зіт. де́сєт, де́сьіт, пєтна́йцьіт).

Глаголи (Verba).

Спряженє з наростком теперішнїковим (Konjugation mit dem Praesenssuffix).

Тепе́рішнїк (Praesens). ч. ед. 1. кладу́. 2. кладе́ш. 3. кладе́. ч. мног. 1. кладе́м. 2. кладе́те. 3. кладу́т.

Накінчик 3. лиця числа единичного у глаголів четвертої кляси звичайно відкидає ся: боро́ни м. боронить. — вого́ри м. говорить. — го́ли м. голить. — гу́би м. губить. — ду́ри м. дурить. — жу́ри м. журить. — захо́ди м. заходить. — зло́сти сє м злостить ся. — ко́си м. косить. — ку́пи м. купить. — ло́ми м. ло́мить. — лю́би м. любить. — мі́си м. місить. — му́си м. мусить. — но́си м. носить. — ро́би м. робить. — хо́ди м. ходить і пр. Часом т зостає, іменно, коли наголос спочиває на послїднім складї: кричи́т, пали́т (в укр. па́лить), а декуди бува́є і в тім говорі накінчик мягкий: вого́рить, пищи́ть. Накінчик 3. лиця ч. многого есть звичайно твердий: вого́рат, но́сят, ро́блят (во-

го́рєт, но́сєт, ро́блєт, но́сьіт, ро́бльіт); місцево вступає окінчене мягке пр. назива́ють Б. — вони хо́дєть Кн. — ро́блєть Рз. — йіде́ть Рз. — підйіда́ють ВМ. — стря́сують ВМ. — даю́ть ВМ. Инодї стрічають ся мягкі накінчики лиш у поодиноких виразах; звичайно же суть накінчики тверді.

взе́ти (= взяти) має в Городку теперішнік: взе́ю, взе́єш, взе́є; взе́ємо, взе́єте, взе́ють = возьму, возьмеш, возьме, возьмем, возьмеге, возьмуть.

В 1. лиці множ. числа в старосл. накінчику мъ замінює ся ъ звичайно на о; але часто ъ зовсїм відпадає: кладемо́ і кладе́м, носимо́ і но́сим, знаємо́ і зна́єм і пр.

Місто бу́дем в многих околицях говорять: бем, від чого сусїди тих селян зовуть: Бемками.

пле́сти. плету́, плете́ш, плете́.

па́сти. паду́, паде́ш, паде́. віднепа́сти Кн.

па́сти. пасу́, пасе́ш, пасе́.

ревти́. реву́, реве́ш, реве́ш, реве́.

стри́щи Мокр. стсл. стрищи. стрижу́, стриже́ш стсл. стригѫ, стрижеши). множ. 3 л. стрижу́т (стсл. стригѫтъ). староруске стрици.

запращи́ В. запражу́ (стсл. запрагѫ), запраже́ш і пр. запражу́т (стсл. запрагѫтъ).

могчи́ (мочи́). мо́жу, мо́жеш і пр. стсл. мо́щи. могѫ, можеши,... множ. 3 л. мо́жут і могу́т стсл. мо́гѫтъ.

втечи́. втьі́чу, втьі́чеш, втьі́че. множ. 3. втьічут стсл. оутещи, оутекѫ оутечеши множ. оутекѫтъ.

кля́ти. кляну́ або клену́, кляне́ш або кленеш стсл. кла́ти, кльнѫ, кльнеши.

піднє́ти Кн. підо́йму, підо́ймеш стсл. подъ҃ѧти. подъ҃имѫ, подъ҃имеши.

мня́ти Кун. мну, мнеш. стсл. мѧти. мьнѫ, мьнеши.

відотє́ти М. відотну́, відотнеш. стсл. отъ҃тѧти. отъ҃тьнѫ. отъ҃тнеши.

ме́рти. мру, мреш, мре. стсл. мр҃ти. мрѫ, мреши, мреть.

че́рти (черпти). заче́рти Г. зачеру́, зачере́ш, зачере́.

ли́ти. лю, лєш, лє. стсл. лити. лию, лиєши, лиєть. нали́ти Г. Кн. — вли́ти Бо.

жи́ти. живю, живеш, живе́ стсл. жити. живѫ, живеши, живеть. нажи́ти Гл.

сну́ти М. сну́ю, сну́єш, сну́є. стсл. сноути. сноуѭ, сноуеши, сноуеть.

розізна́ти ся. розізна́ю ся, розізна́єш ся, розізна́є ся. (знати).

пі́ти. singen; krähen. пі́ю, пі́єш, пі́є. стсл. пѣ́ти. поѭ, поѥ́ши, поѥ́ть.

ги́нути. ги́ну, ги́неш, ги́не.

гу́пнути Пр. гу́пну, гу́пнеш, гу́пне.

закля́кнути Гл. закля́кну, закля́кнеш, закля́кне.

зачерну́ти Кн. зачёрну, зачёрнеш, зачёрне.

ку́кнути. ку́кну, ку́кнеш, ку́кне.

мацну́ти. ма́цну, ма́цнеш, ма́цне.

мёрзнути. мёрзну, мёрзнеш, мёрзне.

повіну́ти. повіну́, повіне́ш, повіне́.

приганý ти Д. приганý, приганéш, приганé.

примёркнути Кн. примёркну, примёркнеш, примёркне.

скруну́ти ся Тр. (с-крут-ну-ти). скруну́ ся, скруне́ш ся, скруне́ ся.

спра́нути Д. спра́ну, спра́неш, спра́не.

схибну́ти. схибну́, схибне́ш, схибне́.

ся́сну́ти Кун. ся́сну, ся́снеш, ся́сне.

цахну́ти Мв. ца́хну, ца́хнеш, ца́хне.

грубі́ти. грубі́ю, грубі́єш, грубі́є.

збухтьі́ти. збухтьі́ю, збухтьі́єш, збухтьі́є.

зеленьі́ти. зеленьі́ю, зеленьі́єш, зеленьі́ѣ стсл. зелѣ́ти. зелѣ́кѫ, зелѣ́кеши, зелѣ́кеть.

згливі́ти Кл. згливі́ю, згливі́єш, згливі́є.

збутереньі́ти Кн. збутереньі́ю, збутереньі́єш, збутереньі́є.

зматері́ти Гл. зматері́ю, зматері́єш. зматері́є.

зрешетьі́ти Кл. зрешетьі́ю, зрешетьі́є.

змокрі́ти В. змокрі́ю, змокрі́єш, змокрі́є.

пальі́ти Мв. пальі́ю, пальі́єш, пальі́є.

спогрі́ти Себ. спогрі́ю, спогрі́єш, спогрі́є.

спорохна́віти Пр. спорохна́вію, спорохна́вієш, спорохна́віє.

хиндьі́ти Кр. kränkeln. хиндьі́ю, хиндьі́єш, хиндьі́є.

цяві́ти Кл. цяві́ю, цяві́ю, цяві́єш, цяві́є.

цярапу́тьіти Кл. gellendes Geschrei erheben. цярапу́тьію, цярапу́тьієш, цярапу́тьіє.

сидьі́ти (сьідьіти). си́джу, сиди́ш, сиди́т. стсл. сѣ́дѣти. сѣ́ждѫ, сѣ́диши, сѣ́дить.

бзичáти Г. бзи́чу, бзичи́ш, бзичи́т.
бучáти ВМ. бу́чу, бу́чиш, бу́чит.
бжичáти Ск. бжи́чу, бжи́чу, бжичи́т.
бзимчáти Д. бзи́мчу, бзимчи́ш, бзимчи́т.
брещáти Кл. брещу́, брещи́ш, брещи́т.
кавульíти М. кавулю́, кавули́ш, кавули́т.
кипíти. ки́плю, кипи́ш, кипи́т.
нявчáти. нявчу́, нявчи́ш, нявчи́т.
скавучáти Г. скавучу́, скавучи́ш, скавучи́т (скавучать).
храпíти Ніт. хра́плю, храпи́ш, храпи́т.
бендю́жити Кл. бендю́жу, бендю́жиш, бендю́жит.
бурти́ти Кл. бу́рчу, бурти́ш, бурти́т.
верши́ти. ве́ршу, верши́ш, верши́т. завершúти.
ви́бури́ти. ви́буру, ви́буриш, ви́бурит.
ви́зьвіздити ся. ви́зьвіздж у ся, ви́зьвіздиш ся, ви́зьвіздит ся.
ви́хопити. ви́хоплю ся, ви́хопиш ся, ви́хопит ся.
ви́смотрити Мокр. ви́смотру, ви́смотриш, ви́смотрит.
воро́шити Ск. воро́шу, воро́шиш, воро́шит.
гати́ти Др. гачу́, гати́ш, гати́т.
гото́вити. гото́влю, готовиш, гото́вит. наготовити.
грома́дити. грома́джу, грома́дит. ви́громадит.
грузи́ти. гру́жу, грузи́ш, грузи́т. загрузи́ти.
добри́ти. добру́, добри́ш, добри́т. передобри́ти.
запату́рити сє Кл. запату́ру сє, запату́риш сє, запату́рит сє.
заплы́шти́ти Кн. заплы́шу, заплы́шиш, заплы́шит.
звогни́ти ся Ніт. зво́гню ся, звогни́ш, звогни́т.
керти́ти. керчу́, керти́ш, керти́т.
кети́ти. ке́чу, ке́тиш, ке́тит.
ласти́ти ся. ла́щу ся, ла́стиш ся, ла́стит ся.
мили́ти. ми́лю, ми́лиш, ми́лит.
митрожи́ти. митро́жу, митро́жиш, митро́жит.
мо́вити. мо́влю, мо́виш, мо́вит.
мори́ти. мо́ру, мо́риш, мо́рит. заморúти.
мотúчити. мотúчу, мотúчиш, мотúчит.
нагоди́ти. нагоджу, нагоди́ш, нагоди́т. (годити).
нагули́ти. нагу́лю, нагу́лиш, нагу́лит. (гулять).
нами́слити Кол. нами́шлю, нами́слиш, нами́слит.

наувíрити сѣ Ііт. наувíру сѣ, наувíриш сѣ, наувíрит сѣ.

нярчи́ти В. ня́рчу, нярчи́ш, нярчи́т.

парíщити. парíщу, парíщит (періщитв).

па́чити сѣ. па́чу сѣ, па́чиш сѣ, па́чит сѣ. супачити сѣ.

понази́їзди́ти ся. (понази́їзджу ся), понази́їзди́ш ся, понази́їзди́т ся.

прибіди́ти. прибíджу, прибíдиш, прибíдит.

роздоймúти. роздóйму, роздóймиш, роздóймит.

розкрачи́ти сѣ. розкра́чу сѣ, розкра́чиш сѣ, розкра́чит сѣ.

розповсю́дити. розповсю́джу, розповсю́диш, розповсю́дит.

сили́ти. сúлю, сúлиш, сúлит. (всили́ти).

стебели́ти. стебелю́, стебели́ш, стебели́т.

ста́рчити В. ста́рчу, ста́рчиш, ста́рчит.

терни́ти. те́рню, терни́ш, терни́т. затернити.

точи́ти. то́чу, то́чиш, то́чит.

тра́пити сѣ. тра́плю сѣ, тра́пиш сѣ, тра́пит сѣ.

уроди́ти. уро́ню, уро́диш, уро́нит.

уруни́ти ся Кл. уру́ню ся, уру́диш ся, уру́нит ся

хопи́ти. хо́плю, хо́пиш, хо́пит.

хору́жити ВМ. хору́жу, хору́жиш, хору́жит.

ялó́зити Кн. ялóжу, ялóзиш, ялóзит.

ба́брати Кр. ба́браю, ба́браєш, ба́бравє.

ба́вхати М. ба́вхаю, ба́вхаєш, ба́вхає.

бри́кати. бри́каю, бри́каєш, бри́кає.

бру́кати З. girren. бру́каю, бру́каєш, бру́кає.

бу́кати. бу́каю, бу́каєш, бу́кає.

висила́ти. висила́ю, висила́єш, висила́є.

ви́сипати. висипа́ю, висипа́єш, висипа́є.

ви́стопкати. ви́стопкаю, ви́стопкаєш, ви́стопкає.

віда́ти. віда́ю, віда́єш, віда́є.

вола́ти М. вола́ю, вола́єш, вола́є.

галаса́ти Себ. Вер. галаса́ю, галаса́єш, галаса́є.

гу́кати. гу́каю, гу́каєш, гу́кає.

гу́пати. гу́паю, гу́паєш, гу́пає.

ґе́вґати Др. ґе́вґаю, ґе́вґаєш, ґе́вґає.

ґе́дзати сьі Др. ґе́дзаю сьі, ґе́дзаєш сьі, ґе́дзає сьі.

ґля́вати В. ґля́ваю, ґля́ваєш, ґля́вае.

дебуле́ти М. дедуле́ю, дебуле́єш, дебуле́є.

дйбати. дйбаю, дйбаєш, дйбає.

догоджáти. догоджáю, догоджáєш, догоджáє.

дрйпати. Кн. дрйпаю, дрйпаєш, дрйпає.

дýжати ся. дýжаю, дýжаєш, дýжає.

жóхати. жóхаю, жóхаєш, жóхає.

забíгмати сє М. забíгмаю сє, забíгмаєш сє, забíгмає сє.

завýдкати Мв. завýдкаю, завýдкаєш, завýдкає.

закалабýдати. закалабýдаю, закалабудáєш, закалабýдає.

закóвкати. закóвкаю, закóвкаєш, закóвкає.

захалáстати ся. захалáстаю ся, захалáстаєш ся, захалáстає ся.

захльóндати ся Кр. sich beschmutzen. захльóндаю ся, захльóндаєш ся, захльóндає ся.

здоймáти. здоймáю, здоймáєш, здоймáє (= знимати).

калáпати. калáпаю, калáпаєш, калáпає.

калáтати. калáтаю, калáтаєш, калáтає.

калéти Боб. калéю, калéєш, калéє.

кáпати. кáпаю, кáпаєш, кáпає.

квáцяти. квáцяю, квáцяєш, квáцяє.

квíнкати. квíнкаю, квíнкаєш, квíнкає.

ківúкати. ківúкаю, ківúкаєш, ківúкає.

ковáти. ковáю, ковáєш, ковáє Мал.

кóвкати. кóвкаю, кóвкаєш, кóвкає.

кругýкати Кн. кругýкаю, кругýкаєш, кругýкає.

кружáти. кружáю, кружáєш, кружáє.

крýкати В. grunzen. крýкаю, крýкаєш, крýкає пор. укр. хрюкати.

крýкати М. Д. krächzen. крýкаю, крýкаєш, крýкає.

кудкудáкати М. кудкудáкаю, кудкудáкає, кудкудáкає.

кýкати. кýкаю, кýкаєш, кýкає.

кульгáти Тр. кульгáю, кульгáєш, кульгáє.

линáти Тр. линáю, линáєш, линáє.

мередзáти. мередзáю, мередзáєш, мередзáє.

молúтвати. молúтваю, молúтваєш, молúтває.

навертáти ся Кр. навертáю ся, навертáєш ся, навертáє ся.

наповáти Кур. tränken. наповáю, наповáєш, наповáє.

наступкáти. наступкáю, наступкáєш, наступкáє.

начéрпати. начéрпаю, начéрпаєш, начéрпає.

обпирáти сє Кл. обпираю сє, обпирáєш сє, обпирáє ся.

одвикáти. одвикáю, одвикáєш, одвикáє.

пасáти Вин. пасáю, пасáєш, пасáє.

підполóткати. підполóткаю, підполóткаєш, підполóткає.

повідáти. повідáю, повідáєш, повідáє.

помащáти Кн. помащáю, помащáєш, помащáє.

помýрати. помýраю, помýраєш, помýрає (мýрати).

посьміхáти сє М. посьміхáю сє, посьміхáєш сє, посьміхáє сє.

походжáти. походжáю, походжáєш, походжáє.

прáвдати сє. прáвдаю ся, прáвдаєш ся, прáвдає ся.

приношáти. приношáю, приношáєш, приношáє.

рáйкати Г. рéйкати Гл. рáйкаю (рéйкаю), рáйкаєш, рáйкає.

ревáти. ревáю, ревáєш, ревáє.

ридáти. ридáю, ридáєш, ридáє.

розбáхати Мокр. розбáхаю, розбáхаєш, розбáхає.

розгулéти сє М. розгулéю сє, розгулéєш сє, розгулéю сє.

розкóрпати. розкóрпаю, розкóрпаєш, розкóрпає (кóрпати).

розполонéти сє Гл. розполонéю сє, розполонéєш сє, розполонéє сє.

свитáти. свитáю, свитáєш, свитáє.

ськáти. ськáю, ськáєш, ськáє стсл. искати. искѫ і ищѫ, ищеши, ищеши, ищеть, рідко також искаѫ, искаеши, искаеть.

скигúкати. скигúкаю, скигúкаєш, скигúкає (кигикати).

сконáти. сконáю, сконáєш, сконає (конати).

сьлáпати М. сьлáпаю, сьлáпаєш, сьлáпає.

смеркáти. смеркáю, смеркáєш, смеркáє старосл. съмрѣкати, мрѣкати.

сóўгати ся. сóўгаю ся, сóўгаєш ся, сóўгає ся.

сóкати. сóкаю, сóкаєш, сóкає.

спрошáти. спрошáю, спрошáю, спрошáєт, спрошáє.

тóкмати. тóкмаю, тóкмаєш, тóкмає.

трáскати. трáскаю, трáскаєш, трáскає.

фáйкати. фáйкаю, фáйкаєш, фáйкає.

хапáти. хапáю, хапáєш, хапáє.
хвúцати. хвúцаю, хвúцаєш, хвúцає.
хля́пати Д. хля́паю, хля́паєш, хля́пає.
цьíвкати. цьíвкаю, цьíвкаєш, цьíвкає.
цьóпати. цьóпаю, цьóпаєш, цьóпає.
ця́мати. ця́маю, ця́маєш, ця́має.
ця́пати. ця́паю, ця́паєш, ця́пає.
ця́сати. ця́саю, ця́саєш, ця́сає.
ця́скати. ця́скаю, ця́скаєш, ця́скає.
цвéркати. цвéркаю, цвéркаєш, цвéркає.
цьвíкати. цьвíкаю, цьвíкаєш, цьвíкає.
швáркати. швáркаю, швáркаєш, швáркає.
шелéпати. шелéпаю, шелéпаєш, шелéпає.
шпúртати. шпúртаю, шпúртаєш, шпúртає.
щýпати. щýпаю, щýпаєш, щýпає. пощýпати.
белькотáти. белькóчу, белькóчеш, белькóче.
воráти. вóрю, вóреш, вóре стсл. орати, орѫ, орієши, орієть.
ґеґотáти. ґеґóчу, ґеґóчеш, ґеґóче.
квакотáти. квакóчу, квакóчеш, квакóче.
квóкати. квóчу, квóчеш, квóче.
квóктати. квóкчу, квóкчеш, квóкче.
клептáти. клéпчу, клéпчеш, клéпче.
колóти. кóлю, кóлеш, кóле стсл. клати. колѫ, колієши, колієть.
сикотáти. сикóчу, сикотúш, сикотúт (сикóчеш, сикóче).
стоня́ти. стóню, стóнеш, стóне.
сукотáти. сукóчу, сукотúш, сукотúт (сукóчеш, сукóче).
тараскотáти. тараскóчу, тараскóчеш, тараскóче.
хляпотáти Кур. хляпóчу, хляпóчеш, хляпóче.
черкотáти. черкóчу, черкóчеш, черкóче.
чикотáти. чикóчу, чикóчеш, чикóче.
сráти. серý, серéш, серé.
ткáти. тчу, тчеш, тче стсл. тъкати. тъкѫ, тъчеши, тъчеть.
ковáти. кýю, кýєш, кýє М.
льíяти (льля́ти, льлéти), льíю, льíєш, льíє стсл. лѣяти. лѣѭ, лѣєши, лѣєть.
пíяти. пíю, пíєш, пíє.
блювáти. блюю́, блювéш, блювé.

ви́шапортувати. ви́шапорту́ю, ви́шапорту́єш, ви́шапорту́є.

відра́дувати Ку. відра́дую, відра́дуєш, відра́дує.

дибува́ти. диба́ю, диба́єш, диба́є.

зага́дувати. зага́дую, зага́дуєш, зага́дує.

заги́джувати З. заги́джую, заги́джуєш, заги́джує.

клюсува́ти. клюсу́є, клюсу́єш, клюсу́є.

ласова́ти. ласу́ю, ласу́єш, ласу́є.

надýмовати ся. надýмую ся, надýмуєш ся, надýмує ся.

обночува́ти Др. обночу́ю, обночу́єш, обночу́є.

оруду́вати. оруду́ю, оруду́єш, оруду́є. з'оруду́вати.

осьíдловати Кур. осьідлу́ю, осьідлу́єш, осьідлу́є.

павзува́ти Кл. павзу́ю, павзу́єш, па́взує.

падкува́ти Кл. падку́ю, падку́єш, падку́є.

паласува́ти Кл. паласу́ю, паласу́єш, паласу́є.

повидýжовати ся М. повидýжую ся, повидýжуєш ся, повидýжує ся.

попідто́чувати Пр. попідто́чую, попідто́чуєш, попідто́чує.

споличкува́ти Рр. споличку́ю, споличку́єш, споличку́є.

шкодува́ти М. шкоду́ю, шкоду́єш, шкоду́є.

Глаголи V, 1. кл. мають декотрі форми теперішника скорочені: гньіве́ш ся, гньіве́ ся; гньіве́мо́ ся, гньіветé ся ЛК. = гнїва́єш ся, гнїва́є ся; гнїва́ємо ся, гнїва́єте ся. — гуле́ш Мал. = гуля́єш. — драпе́ Кун. Т. В. = драпає. кіт драпе́. — гля́ве В. = гля́ває. коро́ва гля́ве. — зне Вин. = знає. знем Кр. = знаєм. не знем то́го. — ка́у, ка́еш, ка́е, ка́ем, ка́ете, ка́ут Кун. Кр. = кажу, кажеш, каже; ка́жем, кажете, кажуть; місто: ка́е говорять також: ке. ке до́сит гро́шей; ке: там бага́то го́стей; ке, хто прийде; ке ру́жні рíчи Кун. — копе́ Піт. = копає. — кру́ке В. = крукає. свиня́ кру́ке = св. хрунькає. — ме́ш, ме; ме́м, ме́те Кун. В. Др. Кр. Вин. Мал. = маєш, має; маєм, маєте. меш ми дарувати В. = маєш ми дарувати В. = маєш менї дарувати. ме́те ве́нцей куро́к = маєте бíльше куро́к. ци ку́па меш снопíв? = чи богато маєш снопів. — мачé В. = мачає. мачé полотнó В. — мине́ш Мал. = минаєш. — називе́ш ся, називе́ ся; називе́м ся, називе́те ся Піт. Кун. Вин. Мал. Кур. = називаєш ся, називає ся, називаєм ся; називаєте ся. — натрафе́ ся ЛК. = натрафляє ся. — перебире́ Кур. = перебирає. — пи́-

те́ш, пите́ = питаєш, питає. — повіде́ Кун. = повідає. — по́рске Піт. = порскає. кінь по́рске = кінь порскає. — прозиве́м Вищ. = прозиваєм. — пхе Вищ. = пхає. — скаке́ш, скаке́ Піт. В. = скакаєш, скакає. жа́ба скаке́ В. — сьпіве́ш, сьпіве́, сьпіве́м, сьпіве́те В. Мал. = співаєш, співає; співаєм, співаєте. дя́зоронок сьпіве́ В. — схове́ш, схове́; схове́м, схове́те Кр. = сховаєш, сховає; сховаєм, сховаєте. — хля́пе Д. ЛК. = хляпає. свиня́ хля́пе. — хру́пе Піт. = хрупає. кінь хру́пе зе́рно = кінь хрупає зерно. — ця́ме В. = цямає. свиня́ ця́ме. = св. цямає. — ця́се В. = цясає. свиня́ ця́се = свиня́ ця́се = свиня цясає. — ця́ске Д. ЛК. = цяскає. свиня́ ця́ске = св. цяскає. — чеке́ Піт. = чекає. він чеке́ на ме́не = він чекає на мене. — щу́пе Піт. = щупає.

В Мал. Кур... говорять: що хоч = що хочеш пр. роби́, що хоч; а хоч їсти.

2. і 3 лице ч. вд. і 1. і 2. л. ч. множ. від бу́ду мають цікаві відміни. І так в Куниї місто „будеш“ говорять бу́ш. ци бу́ш за́втра коси́ти? = чи будеш завтра косити. — розпусти́ў ес рот, не бу́ш ти́хо? = розпустив весь рот, не будеш тихо.

В многих иншіх місцевинах пр. в Вищ. Мал. Кур. Гл. Го. Піт. Кул., коло Яжева... говорять: бе́ш, бе́; бе́м, бе́те місто бу́деш, бу́де; бу́дем, бу́дете. Жителїв говорячих: бе́м місто „бу́дем“, як в горі згадано, сусїди зовуть „Бемками“.

мо́гу Кун. мо́жу ЛК. М. стсл. могѫ. могу́т Кл. мо́жут М. мо́жуть Кп. стсл. могѫтъ. — хцу. хце́ш, хце; хце́м, хце́те, хцут В. Кул. — хо́чу, хо́чеш, хо́че; хо́чем, хо́чете, хо́чут М. — хтят М. хтя́т Т. Др. по при хтя́т лучають ся також форми хотя́т стсл. хотѧтъ, хъ̀тѧтъ. — хтьіў по при хотьіў. — не хтя́т і не хо́чут Д. — пе́чу́, пе́чу́т ЛК. пеку́ і пе́чу́, пеку́т і пе́чу́т Кр. стсл. пекѫ, пекѫтъ. — бігу́т Кл. = біжать. — блу́джу Піт. — ра́джу Піт. стсл. раждѫ. — тру́джу М. Др. стсл. трꙋждѫ. — хо́джу М. Др. стсл. хождѫ. — волоче́ Др. неопреділенник: волочи́ теп. волочу́, волоче́ш, волоче́ стсл. влъкѫти, влъкѫ, влъчеши, влъчетъ. — часом накінчик 3. л. ч. вд. не відкидає ся в глаголах V. кл. коро́ва ко́лет Мокр. = корова коле. — не здибае́т ся Кл. вовк здибае́т ся в льісьі Кн. = в. здибає ся в л. — в 2. і 3. л. ч. вд. гл. V. кл. 1. иноді голосівка теперішникова (der Praesensvocal) випадає: маш Кн. Пр. = маєш. — слу́хаш Мал. = слухаєш. — мина́ш М. = минаєш. — назива́ се Кн. — сьідла́ М. — подоба́ М. — гуля́ Мал. — як си уподо́ба Кн. — шука́ З. — дума́ Кр. = ду́має.

— тупá Кл. — складá ся З. — збирá ся Т. — мітá Кн. — встелй Кп. — — так зване вставне л переважно виступає (властиво й переміняє ся на л: робйу = робю = роблю); люблю М. Піт... кóплю Піт. — сплю Др. — здйблю Др. — люблят М. Піт. — кóплят Піт. — сплять Др. — здйблять Др. — инколи л, в котре переміняє ся й, зовсім не проявляє ся: сйпати, сйпят Др. — жйто сьі сйпе Б. — закопé ся в сьнігу куропáтва Д. — — він сидйт Кн. вонй сидéть Кн. — він хóдит. вонй хóдять Кн. — вогóру. він вогóрит. вонй вогóрять Тр. — вонй сварáт Гл. — вовй сварýт М. — вовй сварáт ся Гн. — варáт Гл. — говóру, говóриш Кн. — вогóру, вогóриш М. — бóлять Б. — здибáють ся Б. — клену́й, клене́ш М. — як тебé розковáют Мал. — лáдют М. = ладять. — дýшут М. = дусять. — кляну́й, кляну́т В. — плúвают Мал. (плювають).

Повельнпк (Imperativus). В говорі батюцкім переважають форми вживані в більшій части говорів галицких: плетй, плетй, плетьім, плетьіт. — несй, несй; несьім, несьіт. — гребй; гребй; гребім, гребіт. — печй, печй; печім, печіт. — тни, тни; тньім, тньіт. — дри, дри; дрім, дріт. — бий, бий; бйймо, бййте. — верній, верній; верньім, верньіт. — умíй, умíй; умíймо, умíйте. — сидй, сидй; сидьім, сидьіт. — грузй, грузй; грузьім, грузьіт. — ридáй, ридáй; ридáймо, ридáйте. — пишй, пишй; пишім, пишіт. — перй, перй; перім, періт. — сьій, сьій; сьіймо, сьійте. — ласýй, ласýй; ласýймо, ласýйте.

В 2. і 3. л. ч. ед. и, а і в 1. і 2. л. ч. мног. заступає ся подекуди через ь. ходь, ходь; хóдьмо, хóдьте В. = ходй, ходй; ходьім (ходьімо), ходьіт.

В 2. л. ч. мног. нераз виступає накінчик -те, як в старослов.

Ой до мéне парібóйки ходьíте, ходьíте,
Ви ся мóго милéйкого не бíйте, не бíйте! Кул.

побудьíте Вер. — Бóгу ся помольíте Вер. — покажíте Вер. — вяжíте Вер. — не глушíте Вер. — парíте Мал.

В Городку вживають форм: взей, взéйте місто в инших околицях правильно вживаних: возьмй, возьмíт.

В Курниках: бійй, біййте = бігáй, бігáйте Мал.

розвíсь, розвíсьте В. розвíсь полотнó. — не пусть Кр. = не пусти. — розмóв ся Кл. М. = розмови ся. — напáр соро́чку Піт. — кинь, кúньте Кун. (кень, кеньте). — наготóв ся Др. — зарóдь Бóже Вшп. — кляній го з кíстьоў В. (від: клясти). — запряжй вóньі ЛК. — налúй водй ЛК. — не карй

ня Бо́же Мал. = не карай мене Боже. — сядь, ся́дьмо, ся́дьте Мал. — спечи́. спечіт Др. — вгани́, вгані́т Др. — посмотри́, посмотрі́т Д. — склич, скли́чте Мал. — розпла́в се водо́ю Г. — ви́бав М.

Неопредїленик (Infinitivus) кінчить ся на -ти: пле́сти, кри́кнути, кипі́ти, роби́ти, дума́ти, ору́довати. Дуже рідко в піснях -ти ослабляє ся на -ть.

Ко́би моя́ матьино́йка до́бре їсти да́ла,
До́бре їсти да́ла, роби́ть не каза́ла,
То́би сьпіваночки сьпіва́ла, сьпіва́ла. В.

До́брий цьісар, до́брий, подава́ў нам то́рби,
І до то́рби хльіба, машерова́ть тре́ба. Кн.

Часто, іменно в піснях любовних, неопредїленик здрібняє ся (на -ойки) пр. ви́тятойки З. — дивитойка М. — зварі́тойки Кур. — жени́тойки Г. В. — їстойки М. — кова́тойки Верб. — люби́тойки М. — напи́тойки М. — писа́тойки М. — пита́тойки Мокр. — плака́тойки Кн. — спа́тойки М. — ходи́тойки М.

У глаголів з кляси I, 4. гортанні перед т заміняють ся на піднебенні і потом сливають із суголоскою ш в ч (пек-ти; пешти = печи) печи́, товчи́, пречи́ Кн. або в щ: стри́щи Мокр., помощи́ Мокр., бі́щи Мокр., ле́щи, запре́щи Мокр., побі́щи хутко Гл., помочи́ і помощи́ З. Декуда мимо звукової переміни гт на (шт) ч в накінчику неправильно втискає ся г перед чи: бі́гчи, могчи.

Причасники (Participia). Взагалї причасники дїйного стану менше вживають ся. Дїєприложники тепе́рішнього часу ст. д. суть рідкі в розговорній бесїдї як: рід гуля́щий, коро́ва колю́ща, стару́шка ідучого доро́гою Др. Частїйше вживають ся дїєприсловники тепе́рішного часу іменно в піснях як: ідучи́, стоячи́, гра́ючи, ска́чучи, пла́чучи, рева́ючи.

Причасники I. минувшого часу ст. дїйного лучають ся рідше в розговорній бесїдї і в піснях (майже виключно дїєприсловники): ма́ўши, взя́ўши, перейшо́ўши, взяўши, здихнуўши, хотьіўши, побачиўши, всади́ўши, перечита́ўши, запла́каўши, коло́ўши, ору́дуваўши.

Причасники II. (дїєприложники) минувшого часу ст. д.: трева́лий Пр. — зрешетьілий М. — зглівілий Кл. — мерли́й М. — ни́клий Пр.

Причасники II. минувшого часу стану дійного в формах описаних гл. низше.

Причасник теперішного часу страдного стану: невидимий З.

Причасники минувшого часу страд. ст. на -тъ: битий, витий, литий Кл., братий, гнатий, дертий, взятий, клятий, тятий (взетий, клетий, тетий), колотий, датий.

Причасники минувшого часу стр. ст. на -нъ уживають ся часто: стелений, прошений, метений, терне́ний, саджений, жебраний, льляний, Фалén, прошений, коханий, мальований, колений, загадуваний.

Сцїпенїла форма аориста „би“ уживає ся для означеня условника (Konditionalis) пр. ч. ед. 1. силиў би-м, силила би-м, силило би-м. 2. силиў бись, силила-би-сь, силило-би-сь. 3. силиў би, силила би, силило би ч. мног. 1. силили би-сьмо. 2. силили би-сьте. 3. силили би (також: я би-м силиў, я би силиў або я силиў би-м, ти би-сь силиў).

Розпізнала би, сама́ не умію, Просила би-м батейка, не сьмію М. — Купиў би-м ій черевички М. — Хибань би я розуму не мала М. — Сьіяў би я, вораў би я, що-би моя нивка М.

би приняло також наряд (функцію) сполучника: він вогориў му, би завтра косиў; подібно: жеби, щоби, коби, якби.

Условник давномінувшика (Plusquamperfectum); буў бим вогориў, була бим вогорила, було бим вогорило, буў бись вогориў і пр. також: я буў бим вогориў і я бим буў вогориў і пр.

Спряженє без наростка теперішнїкового.
(Konjugation ohne das Praesenssuffix).

(кѣд) теперішник ч. ед. 1. повім. 2. повісь. 3. повіст (повість). ч. мног. 1. повімо. 2. повісте. 3. повідят (повідять). повельник: 2. повідж (повіч) мног. 1. повіджмо, 2. повіджте. неопр. повісти. — I. причасник минув. ч. д. ст. повіўши. II. пр. мин. ч. д. ст. повіў, повіла, повіло.

(дад) тепер. ч. ед. 1. дам. 2. дась. 3. даст (дасть, дасьть). мног. дамо́. 2. дасте́. 3. дадут (дадуть) стсл. дамь, даси, дасть; дамъ, дасте, дадать. пов. 2. дай. мног. 1. даймо. 2. дайте. неопр. дати. — прич. мин. ч. страд. ст.: даний, дана (даная), дано (дане, данов) або частїйше датий, датая, датов.

(ыд) ч. ед. 1. йім. 2. йісь. 3. йіст (йість, йісьть) мног. 1. йімо́. 2. йісте́. 3. йідят (йідет, йідять) стсл. 1. ымь. 2. ыси.

3. ѣсть мног. ѣмъ. 2. ѣсте. 3. ѣдѧть. повельник: їдж, їджмо, їджте стсл. ѣжды; ѣдимъ, ѣдите.

причасник минувш. ч. страд. ст. творить ся часом неправильно після IV. кл. їдженый (їди -е -нъ) місто правильної форми їдений (їдьіний). Натоміст чув я „їдьіне“ стсл. ѣдение.

(ѥс) Найчастійше уживає ся є в тепе́рішнику всїх лиць ч. единичного і многого. ч. ед. 1. я є. 2. ти є. 3. він (вона́, воно́) є. мног. 1. ми є. 2. ви є. 3. вони є. Декуда пр. в Голім, Камінцї лїсній... я ѥст, ти ѥст, він ѥст; ми ѥстмы, ви ѥсте, воны́ ѥст (рідко коли: сут).

я повім, ти повісь, він повісьть; ми повімо́, ви повісьте́, воны́ повіде́ть Кл. наповісти. наповім. не повіст. я дам, ти дась, він дасть (даст); ми дамо́, ви дасьте́, воны́ даду́т З. Го. Кн. — я їм, ти їсь, він їсть; ми їмо́, ви їсте́, воны́ їдя́ть Кр. воны́ їде́т М. ти їсь Г.; їж, їжте; їдж, їджте. — я ѥ, ти є, він є; ми є, ви ѥ, воны́ є М. я ѥст в ха́тьі, ти ѥст, він ѥст; ми е́стмы, ви е́сте, воны́ ѥст Го. Кл. ѥст ви в ха́тьі. сут Піт.

Описані форми глагольні (Umschriebene Verbalformen). Минувшик стану дїйного (Perfectum generis activi) складає ся з причасника минувшого ч. стану дїйного II. і з тепе́рішника спомічного глагола ѥсмь. В першім лиці ед. ч. для мужеского спомічник принимає вид ѥм; для женьского і середного рода же стягає ся на м (т. є. а-ѥм, о-ѥм стягає ся на а-м, о-м). В другім лиці спомічник звучить для мужеского рода ѥсь, котре в женьскім і середнім роді зводить ся на сь; ѥм, ѥсь стягає ся на м, сь також, коли спомічник стоїть перед причасником і притулює ся до иншых слів закінчених на голосівку. В первім лиці мн. ч. для всїх трох родів ѥсьмо (стсл. ѥсмъ) стягає ся на сьмо, в другім лиці ѥсьте (стсл. ѥстѣ) на сьте. В третім лиці ч. ед. і мног. спомічник відпадає.

ч. ед. 1. ходи́ў-ѥм, ходи́ла-м, ходи́лом. 2. ходи́ў-ѥсь, ходи́ла-сь, ходи́ло-сь. 3. ходи́ў, ходи́ла, ходи́ло. ч. мног. 1. ходи́лисьмо. 2. ходи́лисьте. 3. ходи́ли.

ч. ед. 1. коли́-м ходи́ў, коли́-м ходи́ла, коли́-м ходи́ло. 2. коли́-сь ходи́ў, коли́-сь ходи́ла, коли́-сь ходи́ло. 3. коли́ ходи́ў, коли́ ходи́ла, коли́ ходи́ло. ч. мног. 1. коли́-сьмо ходи́ли. 2. коли́-сьте ходи́ли. 3. коли́ ходи́ли.

В старословеньскіх памятниках находять ся приміри минувшика ст. дїйного в числї единичнім як: ѥсмь обидѣлъ; ѥкилъ сѧ ѥси; наслѣрилъ же мѧ ѥси равно сѣроу; костьми и жилами

сѣшилъ мѧ ѥси; чьто сънъ сь, ѥго же ѥси видѣлъ; създалъ ѥси; отъималъ ѥси; съкроушилъ ѥси; оумножила ѥси; прѣклонилъ сѧ ѥсть дьнь; карила ѥсть; — в числї многім: нѣсте ли чьли николиже; иншї форми старосл. від глагола ходити тут подані викомбіновані мною а то з оглядом на одвітні форми в живучих язиках славяньских. Число двойне поминено, бо оно в рускім тепер зовсїм не вживає ся, отож нам тут до порівнаня не потрібне. Винявши один язик росийский, у котрім в минувшику глагол спомічний все опускає ся, а доконче виразно кладе підмет (пр. я говорилъ, ты говорилъ, онъ говорилъ і пр.), у всїх прочих язиках славяньских задержали ся ще первістні описані форми: в новословеньск. pisal sem, болгарск. писалъ съм, серб. писао сам, ческ. psal sem, словацк. bral som, польск. widziałem (= widział jeśm), горішносорабск. sym chvalił, долїшносорабск. ja som był. — В язицї малорускім, именно в українськім нарічю переважно спомічник опускає ся: я казав, -ла, -ло, ти казав, -ла, -ло; ми каза́ли, ви каза́ли, они́ каза́ли; лише тут і там поодиноко стрічають ся ще первістні форми (післав єси, проспав єси, казав єси; забули єсте). В говорах червонорускоґо нарічя лучають ся ще первістні описані форми: сьпіва́ў ем, декуда на Лемківщинї: рубаў сом, подібно як у словацкім. В старопольск. находимо: szedł jest, rozdrażnili są, wylił jeśm, przelili są, wyliła się jest (lić = лити, теперішн. польск. lać). [Psałterz królowej Małgorzaty]; szedł jest; prześladowali są [Modlitwy Wacława]. Понеже в язиках славяньских з причасника повстав минувшик ст. д., маємо в тій формі накінчнки родові: ходилъ, ходила, ходило ѥсмь і пр. Також і в числї многім первістно були осібні закінченя для кождоґо рода, отож для мужескоґо: ходили (іменяк ч. єдинич. ходилъ), для женьск. ходилы (імен. ч. ед. ходила), для середнього: ходила (ім. ч. ед. ходило). Для всїх трех родів числа многоґо були би проте в старосл. первістно такі форми: 1. ходили ѥсмъ, ходилы ѥсмъ, ходила ѥсмъ; 2. ходили ѥсте, ходилы ѥсте, ходила ѥсте; 3. ходили сѫть, ходилы сѫть, ходила сѫть. Старинна форма минувшика ст. дїй. ч. мног. для женьск. рода уживає ся ще тепер в польскім пр. chodziłyśmy, що одвічає скомбінованій нами старословеньскій формі: ходилы ѥсмъ. В малорускім в числї многім витиснула форма для мужескоґо рода форми женьскоґо і середнього — тож уживаємо ходили для всїх трех родів в іменяку ч. мног. В старосл. були іменні форми іменяка мног. ч. для мужескоґо рода добри, для женьск. р. добры, для середнього р. добра; в зложенім склоненю: для мужескоґо рода: добрии, для женьск. р. добрыѩ, для серед-

ного р. добрма. В малоруськім в іменяку ч. мног. уживає ся для всїх родів: до́брі або до́брії.

Пчо́ли се розлетьі́ли, но я се лиши́ла М. — Ой зацви́ла черемши́на я дрібне́йким цві́том М. — Як ем се удиви́ла, сама-м провини́ла Кн. — Напи́ла-м ся на меду́, ви́спала-м ся в холоду́ М. — Не сама́ я молода́я кали́ну-м лома́ла, Лома́ў ми́лий, чорнобри́вий, а я пригина́ла Кн. = А я льіто не роби́ла, тілько во́ли па́сла М. — Не сам, не сам я ко́ника паса́ў, Паса́ла дывчи́на з чо́рними очи́ма Вин. — Хиба́нь би я ро́зуму не ма́ла, Щоб я тебе́ до ро́ку чека́ла М. — то́сьте сьі дивили М. — А я льіто не роби́ла, тілько во́ли па́сла М. — наварила-м пирожейки Мал. — як ем чу́до поба́чила, аж ем ся заби́ла Вер. — горівку сте пи́ли Вер.

Давноминувшик ст. дїйного (Plusquamperfectum act.) зложений з причасника минувшого ч. ст. д. II. відповідного глагола і з минувшика спомічника бути: ч. ед. 1. я буў писа́ў, я було́ писа́ла, я було́ писа́ло. 2. ти буў писа́ў, ти бу́ла писа́ла 3. ти бу́ло писа́ло. 3. він буў писа́ў, вона́ бу́ла писа́ла, воно́ бу́ло писа́ло. ч. мног. ми бу́ли писа́ли. 2. ви бу́ли писа́ли. 3. вони́ бу́ли писа́ли. Також: писа́ў ем буў, писа́ла-м бу́ла і пр., писа́ў весь буў, писа́лась бу́ла і пр., — буў ем писа́ў, бу́ла-м писа́ла і пр., я-м буў писа́ў, я бу́ла-м писа́ла і пр. і я-м писа́ў буў, я-м писа́ла бу́ла і пр. Той час взагалї рідко вживаний.

Ви́клепаў собі́ биў зальізо цйган Мал.

Будущик дїйного стану (Futurum activum) у глаголів довершених (verba perfectiva) виражає ся тепе́рішником: ви́смотру, ви́шлю, витере́блю, ви́йду, ви́труну, запре́жу, засте́лю, захо́плю, засьпіва́ю, пі́ду, насу́ну.

Від глаголів недовершених (v. imperfectiva) творить ся будущик найчастійше з тепе́рішника глагола бути і неопредїленика відносного глагола: ч. ед. 1. бу́ду люби́ти. 2. бу́деш люби́ти, 3. бу́де люби́ти. ч. мног. 1. бу́дем (бу́демо) люби́ти. 2. бу́дете люби́ти. 3. бу́дут лю́бити. — або з причасника минувшого часу ст. дїйного II. відносного глагола і з тепе́рішника глагола бу́ти завсе кладеного перед причасником: ч. ед. 1. бу́ду люби́ў (люби́ла, люби́ло). 2. бу́деш люби́ў (люби́ла, люби́ло). 3. бу́де люби́ў (люби́ла, люби́ло). ч. мног. 1. бу́дем (бу́демо) люби́ли. 2. бу́дете люби́ли. 3. бу́дут люби́ли.

Глаголи II. кл. творять причасник ч. минувшого ст. д. II. від коротшого пня пр. загру́знути, загру́з, привы́кнути, привы́к, за-

мéрзнути, замéрз Мал., кýкнути, зазýля три рази кýкла М. — обсвýбнути, обскýб. — відхрúпнути, відхрúп.

Многі глаголи тої кляси творять згаданий причасник лише від повного пня: гúнути, гúнуў; глáнути, глáнуў; гýпнути, гýпнуў; дотúркнýти, дотúркнýў; здúхнути, здúхнуў; махнýти, махнýў; мáцнути, мáцнуў; наганýти, наганýў; омúснýти Г., омúснýў; повінýти, повінýў; скрунýти, скрунýў; сплáкнути, сплáкнуў; спрáнути, спрáнуў; схúбнути, схúбнуў; сáснути, сáснуў; тóркнути, тóркнуў; тýпнути, тýпнуў; цахнýти, цахнýў; трíпнути, трíпнуў.

Декотрі творять той причасник від повного пня а також від скороченого: прилúпнути, прилúпнуў і прилúп, змéрзнути, змéрзнуў і змерз, пýкнути, пýкнуў і пук, обскýбнути, обскýбнуў і обскýб, клáкнути, клáкнуў і кляк.

бýду робúти. — бýду колóти М. — бýдý косúти М. — бýду ходúти В. — бýду ся женúти В. — бýду любúти Піт. — беш мáти Кур.

бýде ти мóвила В. — я бýду робúла В. М. — бýду тужúла В. — бýду плáкала В. — Не бýду ся женýў, не бýду ся сьмíшиў, Бýду ходúў кавальýром, бýду дьівкú тьíшиў В. — бýду жиў М. — бýду косúў Мерв.

Причасник минувшого часу кладе ся в многих околицях незмінений для всіх родів числа єдиничного і многого для будущика д. ст. пр. бýду жаў Виш. Куп. (говорить: чоловік, жінка, дитя). — я бýду косúў Кур. (для всіх трех родів ч. ед. і мн.). — бем копáў Кур. — бýдем жаў, бýдете жаў, бýдут жаў Кун. — бýдем праў Добр. — бýдем йіў Кн. — бем жаў Піт. — бýдемо жаў Гл. — беш, бе, бем вечéраў Мал. — бéте орáли Куп. — бéте маў Кур. — телé бе ссаў Пр. — травá бýде рíс Мал. Дубровиця коло Янова. — бýдут сьвíтиў і виграваў Мал. — бýдут клúкаў Мал. — совá бе сидьíў Пр. — бем хлыб пік Мал. — бýдем ся женúў Кур. — бéте маў Мал. — бýдут рíс такí квітки Мал. — ви не бéте молотúў Кур. — я бýду повідáў Вер. (для всіх родів ч. ед. і мног.).

Стан страдний (Genus passivum). Стан страдний уживає ся взагалї в рускім рідше, а виражає ся 1) злукою форм ст. дїйного з заіменником ся (сѣ, сьі) у лицях єдиничного і многого числа. деру́ ся ich werde gerissen. — печéш ся du wirst gebacken. — вогóрит ся у нас es wird bei uns gesprochen. — мýчим ся wir werden gequält (також: wir quälen uns). — висилáѣте ся

ihr werdet ausgeschickt. — листи́ пи́шут ся die Briefe werden geschrieben. — не єдна́а (вечеройка) ся іззьі́ла B. nicht eine (Abendmahlzeit) wurde aufgegessen. — пі́сни сьпіва́ли ся die Lieder sind gesungen worden. — книжкы́ бу́дут ся чита́ли (або: кн. бу́дут ся чита́ти die Bücher werden gelesen werden. 2) злукою причасника минувшого часу ст. страдного з формами спомічника єм (єсьм), бу́ду, бу́ў, бува́ў. єсм відобра́тий ich werde abgegeben. — вя́зана-сь du wirst gebunden. — хва́лені сьмо wir werden gelobt. — вче́ні сьте ihr wurdet gelehrt. — вовк бу́де за́стрілений der Wolf wird geschossen werden. — трава́ бу́де ко́шена das Gras wird gemäht werden. — вода́ бу́де нали́та das Wasser wird gegossen werden. — карто́хлі бу́дут пече́ниїі die Kartoffeln werden gebacken werden. — я бу́ў загна́тий ich bin hineingetrieben werden. — бу́ла-м тру́нена ich wurde gestossen. — був єсь то́мленый du wurdest abgemüht. — він бу́ў ку́паний er wurde gebadet. — бу́лисьмо кро́плені wir wurden besprengt. — бу́лисьте зі́пхані ihr wurdet vollgepfropft. — бу́ли поло́кані sie wurden abgespült.

У глаголів довершених тепе́рішник ст. д. даного глагола з заіменником ся (сє) виражає час будущий ст. стрд.: пшени́це сьі зме́ле der Weizen wird gedroschen werden. — карто́хлі сьі звара́т die Kartoffeln werden gekocht werden. — я́йця спра́нут ся die Eier werden aufbewahrt werden. — стихоми́рит ся се́рце das Herz wird beruhigt werden. — бере́зи сьі зруба́ють die Birken werden gefällt werden.

До словоладу (Syntaxlehre)

Присудок кладе ся инодї в числї единичнім, коли підметови в числї многім придаті числовники основні два, три і пр. — розцвило́ ся тих три пупляхи Др. — ви́шло три молоди́х парібків Л. — Там пришло́ до не́го шти́ри розбіёники Кл.

Для оказаня чести, коли говорить ся про старші особи або до таких же осіб, кладе ся присудок в многім числї, хоть підмет стоїть в числї единичнім (многота почестна, pluralis reverentiae). Прийдьі́ть, прийдьі́ть на гости́ну моя́ мамуне́йко Кп. — дора́дили ся свящёник Мал. — Ой засну́ли мамуне́йка, засну́ли, Вибра́лась Настуне́йка, не чу́ли М.

Приложник або причасник приложниковиї, також заіменник і числовник, може стояти яко придаток також і послї определ'яного сущника. Ти дьів'и́но, ли́чка румя́ного Мокр. — Іди́, іди́ качоро́йку до дому, до до́му, Продам я те жи́диськови ру-

до́му М. — Вже не збу́диш розмо́вонькн тво́йі М. — Полиши́ли до́ма жінкй з дьітьмй дрібне́йкими М. — А зпід то́го терену́ ви́йшла вдова́ молода́ М. — А цетая сьвітличе́йка для па́ньі мойі М. — Тре́ба дьі́гем дрібнесе́йким хльіба заробйти М. — Сьвєтйй Па́вле, сьвєтйй Пе́гре возьмй ключі́ пеко́льнийі, Зизво́ль ду́шіневі́льнийі М. — Пришо́ў Васи́ль на той Дува́й глубо́кий, Ой сьіў си Васи́ль на той чове́н широ́кий М. — Ко́ньі тво́йі вороний позакру́чувані Кл. — Тво́йі су́кньі дороги́йі поспоро́шувані Кл. — Пішо́ў би я до дьівци́ни, та не ма́ю драбинци́ни, Драбинци́ни золото́йі до дьівци́ни молодо́йі Го. — По під га́йом зеленє́ньким, Хо́дит До́бош молоде́ньний ВМ. — І кумо́ве бога́тийі і сусьі́ди прия́тельі Вер. — Сво́ю косо́ю я золото́ю дьівойки прикраси́ла, Свойім личе́йком румянесе́йким сьвітло́ньку украси́ла М.

Часом уживає ся єден в значеню заіменника неопредїленого. Прийшли́ акура́тне вад єде́н Буг (над єдну́ ріку́) sie kamen eben an einen Fluß. — прийізджа́ют до єдно́го лі́са ду́же вели́кого і густо́го Др. sie kamen an einen sehr großen und dichten Wald gefahren.

При числівниках два, три, штири кладе ся майже завсїгди рідник приложника (або заіменника). Ой два дуби зелене́йки В. — ца́лих два ро́ки Мерв. — три молоди́х па́рібків Др. — Два тих мудрих єго зачека́ли Др. — тих три пупля́хи Др. — два золоти́х Др. — штйри золоти́х Др.

В піснях має иногї сущник определїлений послїставним приложником приіменник перед собою і перед приложником, через що приложник іменно підносить ся і прибирає мов значене придатку: по го́рах по висо́ких, по ни́вах по широ́ких Мерв. — Там за горо́ю, за висо́кою М.

Іногї через зуставлене рівнокорінних виразів степенує ся поняте: Молода́я молоди́ця на ме́не ди́вить ся Мал. — А я в сво́йі мамунейки єдна́ единиця Мал. (одна́ единиця Кп.). — А ти мислиш ду́рний ду́рню, же я тебе́ лю́блю Мал. — ма́тінка з по́ўними поўнойка́ми М. — Ой ви́дьіли ми ди́во ди́вноє Вер.

Уживає ся як і яко (стсл. ꙗко), при чім люд різкої ріжниці не робить. тягну́ли як воли́. — Моя́ приго́да я́ко лі́гна роса́ М. — Шану́й же ня я́ко господи́ню Кур.

Невесе́лий придане до смутний степенує тов поняте пр. Пішла́ Касу́ня в се́ла смутна́я, не весе́ла, Всї дво́ройки сходи́ла, слезо́йки не вроні́ла Käthchen (Katharinchen, Kathi) gieng in

die Dörfer ganz verstimmt, bestieg alle Höfe, ließ keine Träne fallen порівн. у Основяненка: Смутний і невеселий сидів собі на лавці... Конотопський пан Сотник. Повість Григория Квітки. Том другий стор. 51. Санкт Петербург. 1858.

Займенник ся кладе ся звичайно перед відповідним глаголом: він ся ховáв Кр. — мазь ся зробит Кр. — зачинáю ся спускáти Др. — де ся ключ саджáє до відмúканя Др. — трóхи ся припізнúла Др. — чо ся не уступúла Др. — жид ся схопúв Др. — на тім ся скінчúла Др. — як вже ся мáло довáрувати Др. — онú ся пікláли кóло нéго Др. — і в тім ся пробудúв Кн. — біг ся вíшати Др. — щоби сє попрáвили Кн. — хто ся не родúв Мерв. — лытá сє минáют М. — то сє не обéрне М. — щоби ви сє пожúвили М. — комýс сє дістáну Г. — най сє люде сьміют Д. — вóди ся напúла В. — Молодá дывчúно, чо ся менé бойіш В. — Ой не жаль ся подúвити Мал. — здає ми ся мій милéйкий Мал. — Ой що я ся находúв Виш. — як ся зíйдут до кýпочки Мал. — здáла би ся мойій жíнцьі Мал. — що ся стало Мал. — з тобóв ся розстати Мал.

Доволї часто буває кладений також по глаголї: тьíшит ся М. — вернýв ся Кр. — втомúв ся Др. — він дотиркнýв сє Г. — птиця кúнула ся Др. — питáє ся кумá Др. — постарíв ся ковáль Др. — спитáв ся йíй Др. — а йі казáв розібрáти ся Др. — взяв ся до пóраня Др. — згодúв ся Др. — хáта сьвíтит сє Кп. — курúла сє дорожéйка М. — спустúла ся на долúну В. — попід гóру кéтит ся шнурóчок З. — нехáй подивлю ся ВМ.

При повельнику стоїть ся звичайно послї глагола: вступúся Мал. — ховáй ся Мал. — не бíйте ся Кп. — не журíт сє Кп.

Дуже рідко зміняє ся ся на сь пр. в загадцї: Без ручóк, без ніжóк, на горý-сь вúхопит Кн. (дим).

Часом має сущник середнього рода опредїляючий приложник або глагол (причасник) в тім родї, який випадає зі значеня: Вúйди, вúйди на úлицю дьíвче молодéйка В. м. дївча молоденьке, подібно: старáбабúсько м. старé бабúще. — Попід гóру висóкую нéсла дывчá вóду М.

Займенник личний при глаголї для вираженя виразного. Ой вúйду я на горóйку М. — Пожéну я сúві вóли в зелéну льіщúну В. — Що ти менí так пристáла до сéрдейка мóго Кн. — Чи ти ту-

жиш так за мною, як я за тобо́ю Г. — Чо́рні во́чи ма́єм, да́мно ми ся зна́єм, Що кому́ до то́го, що ми ся коха́єм В.

В бесі́дї зависимій (ускісній, oratio obliqua) слова одвітної особи приводять ся незмінені, хоть реченя починає сполучник же (жо) або що пр. сьвящени́к мо́вит, же меньі́ потрі́бно слуги́ Мал. = св. м., що ему потрібно слуги. — сказа́ли слу́ги, що піде́ш молоти́ти Мал. = ск. с., що піде молотити. — каза́ў ему́, же, як піде́ш до то́йі турми́, жеби-с сьі обцирклюва́ў том па́лицем Мал. = к. е., що як піде́ до тойі тюрми, щоби ся обцирклював тою па́лицею. — повідає, же я до них зльі́зу до тих пані́в, мо́же би і я що зйіў з ни́ми Др. = п., що він до них злїзе до панів, може би і він що з'їв з ними. — хло́пец ка́же, же мене́ пан ду́же лю́бит Др. = хл. к., що его́ пан ду́же лю́бит. — воўк повіда́є, же я тобі́ коня́ зйім Др. = в. п., що він ему́ коня́ з'їсть (що его́ коня́ з'їсть). — хло́пец повіда́є, же ще́ на тім не коне́ц, бо ще бу́дем в гі́ршій бідьі́, як то́го пта́шка привезе́м Др. = х. п., що ще́ на тім не коне́ць, бо ще бу́дуть в гіршій бідї, як то́го пта́шка привезу́ть. — В тім здиба́є она́ стару́шка ідучого доро́гою, котри́й спита́ў ся йійі́, чого́ ти так молоди́це пла́чеш Др. = В т. з. о. ст. ід. д., котри́й спита́ў ся йійі́, чого́ она́ так плаче.

взяти ся уживає ся в певних разах місто загально рускаго взяти пр. взя́ли ся варити во́ду Др. = взяли (почали) варити воду.

Заіменники (Pronomina).

1. Пень а. Для вираженя прихвали або притакуваня (прихвальна частиця) уживають в декотрих околицях: а-бо́, а-бо́ж = а-я. а-ж Кур. аж ся нетя́млю.

декуда а має придих г. га+ле = галé P. wirklich. — то галé = то алé.

В піснях вставляє ся для складности в стиху я, котре впрочім есть без значеня: Мі́сяцю я рожéйку М. — Прийі́хали зі Льво́ва я Львівцї М. — Там за воро́ти я рій ся ро́йіт М. — Сво́ю косо́ю я золото́ю дьівойки прикраси́ла М. — Ой там тебé не тре́ба я з висо́кого не́ба М. — Ой зацви́ла черемши́на я дрібне́йким цьвітом М. — Закува́ли ку́ма з кумо́ў я в залі́знім пу́тю М. — Там бу́ду я виглядáти я своéго ро́ду М. — Ой там тебé я не треба я з висо́кого не́ба М. — Є там ха́та я в чи́стім по́ли Кур.

2. Пень е. ге-сь (Брусно) hieher. (г-е-сь). — гись-а-гись! Рз. — гецьі Рр.

3. Пень тъ. той, та, то (тая, тое). — тот, тота́, тото́. — тамто́й, тамта́я, тамто́е. — ту стсл. тоу. тут. ту́тка. ту́йка. ту́тейка. — то́же ЛК. = також. — тогди́. тогоди́ Мв.

В піснях вкладає ся яко частиця вплітна та, тай, котра лише для ладу в стиху придає ся, впрочім есть без значеня. Я ся з тебе́ та не сьмію, що ти пе́ся юха Кр. — уже́ менї́ тай на ві́ки розлу́ка з тобо́ю М. — Прививу́ ми се сон дивне́йкий тай на суботойку Г.

4. Пень къ. хто стсл. къто. — що (со Го.) стсл. чьто. — (чи) ци стсл. ци. — ци-ма́ло. — ци-ма́лко Кур. — котро́й (котрий), котра́, котро́ (котра́я, котро́е).

5. Пень якъ. яки́й, яка́я, яко́е (яка́, яке́). — яки́й не будь. — як. я́ко стсл. ꙗко. ꙗкы.

6. Пень инъ. ги́нчий. е́нчий. — іна́кший М.

7. Пень онъ. він, вона́, воно́ (она́, оно́).

8. Пень самъ. са́мий, са́мая, са́мое (са́ма, са́мо). — са́мий так. са́ма так. са́мо так.

9. Пень сйъ (сь). сей, ся, се. — сесь, сеся́, сесе́. — сюда́ Мал. — сюда́йка В. — досе́ля Мал. (до-се-ля). — яки́й-сь Кур.

10. Пень свъ. Займенник зворотний (Reflexiv, зворотник) ся найчастійше стоїть перед відповідним глаголом.

11. Пень нъ. на! — ну. — а-ну́-ж Кл. — хи́ба-нь Кн. Кун. Др. — пре́цьі-нь Кн. Гл. — чи́сто-нь М. — шо-нь — то-нь М. (шонь — тонь = къ+нъ — тъ+нъ).

но (іно) nur; sondern. пок но бу́деш жи́ти Кур. — но три Кур. — но едну нагави́цю Мал. — Що хоч роби́, но ми душі́ не вийма́й Мал.

12. Пень въ служить яко частиця почіпна або долучна (Anhängepartikel). по-не-ва-ж Др. (уживане дуже рідко).

До падежнї (науки про падежі, Casuslehre).

Іменяк (Nominativus) кладе ся особливо в піснях нераз місто зовника (Vocativus). помага́йбі М. м. помагай Боже. — Ви́йди госпо́дар з ха́ти Мерв. м. вийди господару з хати. — Прода́й ґосподар пше́ницю М. м. продай ґосподару (господарю) пшеницю. — Рости́ я́вір, рости́ я́вір, розроста́й ся Кун. м. рости яворе, розростай ся. — Переста́нь коза́к на во́рон-ко́ню гра́ти Кл. м. перестань козаче на ворон-коню грати. — Ти біле́йкий пісочо́к Году́й мойі́х синочо́к М. м. ти білейкий пісочку, годуй моїх синочків (синочо́к есть то давна форма рідника ч. мног., котра тепер витисненою зістала формою на ів після колокъ).

В так званих безпідметових реченях (т. є. в реченях, в котрих хибує підмет граматичний) може підмет льоґічний стояти в ріднику: бу́ло косарі́в доси́ть М. — си́ла їх там ест Др.

По глаголї з частицею не стоїть найчастїйше рідник пр. Хиба́нь би я молода́я ро́зуму не ма́ла М. — Не дай дите́ кося́йки руба́ти М. — Та як мене́ молодо́йї в тім селї не бу́де Мал. — Котра́ дьівка ма́є ро́зум, па́рубків не лю́би М. — що ма́ми не має М. — же́би они́ не діжда́ли сьвято́йї недьі́льі В. — але нераз переємник пр. Не спа́ла я то́йї но́чи, не бу́ду другу́ю Мал. — не бу́ло ня до́ма Кр. — Не кляви́ ня мамунейко, не кари́ ня Бо́же Мал.

мно́го, ду́же, ку́па, ци ма́ло, мало́ з рідником сущників (Genitivus copiae et inopiae, рідник многотний і недостатний). че́рчиків мно́го М. — горі́вки мно́го М. — гро́ший мно́го Кл. — ду́же чепери́ць Л. — ьу́па мо́ху М. — ку́па вокро́пу М. — ку́па ле́ну В. — ци-ма́ло губ Л. — цима́ло комарі́в М. — мало́ хльі́ба Мал.

рідник при приложнику ра́дий. тих панів ра́ді в ко́ждій ха́тьі Мерв.

По порівнальнику стоїть рідник пр. найїлась сва́шка про́са, йіві́ живі́т виж но́са М. — гірш полино́йку М.

Рідник якостний (Genitivus qualitatis). Ти дївчи́но ли́чка румяного Мокр. — Же́би ли́чка румяного ніхто́ не цюлюва́ў Кл. — тупо́ле ли́сту широ́кого, корі́ня глубо́кого М. — Бо я ро́ду гуля́щого, я се розгуле́ла Г. — Хоть я не вели́чка, румя́ного ли́чка, Хоро́шого стану, кому-сь ся дістану Г.

Рідник часовий (Genitivus temporis). Пише цьісар дрібне́ ли́стя темне́ькойї но́чи Кн. — Мая саньми́ без став перейіхаў Вин. (за́гадка: човен).

Рідник частний (Genitivus partitivus). Ой піду я до сусьіди пози́чити ножа В.

бе́з з рідником уживає ся для вираженя недостатку: без віко́н, без двере́й Кн. — без крил Мерв. — Без рук, без ніг па пліт льізе З. (гарбу́з). — без ро́та Мал. — Віз без кольі́с, доро́га без піску́, а батіг без цвяску́ (загадка: човен́).

Дайник приналежности. оте́ц дьітям. — опіку́н си́ротам. — поміч хльібови Кр.

Dativus ethicus. Же він меньі приста́в до се́рденька мо́го В. — Єдні ми тя хваля́т, дру́гі ми́ тя гу́дять В. — Піду́ я си танцюва́ти на Бо́жую во́лю В. — Піду́ я си піду попід льіс буко́вий, Ви́рву я си ви́рву орі́шок дубо́вий В. — Хоть я си сиро́та, але

в ме́не цно́та, Ви́вела-м си вино́к зо щи́рого зло́та В. — А сам си пішо́в по під ви́шнів сад М. — Ей сама́я я си, са́ма пшениче́йку жа́ла Г.

Переємник (Accusativus) для означеня часу. зрихтова́в він до́ма еде́н день то́го цьіпа Мал. — не за до́вгий час Др. in kurzer Frist. — Як я тебе́ день не ба́чу, то ми ду́же тя́жко Кп. — Полетьіла в темні льісй нічкй ночува́ти Кн.

без, біз (уживане тут звичайно місто че́рез) з переємником для означеня простору часу: без льіто Мал. — без день М. — без сьім льіт Кп. — або місця: без поле, біз ове́с, без деревй́ну Мал. = через лїто, через день, через сїм лїт — — через поле, через овес, через деревину. — Ви́топкали чо́рну сте́жку без мою́ хваско́льку М. — без во́ду, без соло́му Кн. = через мою фасольку, через воду, через солому.

Творник путевий (Ablativus viae). ходи́ла дьівчино́йка моріжко́м М. — тре вікно́м втіка́ти М. — оттим пастівнико́м по во́ду ходи́ла Кл. — Же-б я зна́ла, де мій ми́лий, пішла́ би я сьвітом М.

Творник обмежний (Ablativus limitationis). А мій миле́йкий сивокрисле́йкий, Личком румя́ний, чорнобрисе́йкий.

Творник способовий (Ablativus modi) яким сьвітом Др. auf welche Art, auf welche Weise. — приганя́й ві́тром до ме́не Др. = як вітер скоро.

Творник часовий (Ablativus temporis). льітом М. — дня́ми і ночами М. — тим часо́м Мокр.

Творник орудний (Ablativus instrumenti). Заганяла кача́точка батіжко́м М. — коса́ барвінком обложе́на М. — Як на ме́не о́ком гля́неш Кл. — руче́ньками обняла Б. — Ой звяжу я грубий сніп тонки́м перве́слом Мал. — Ой зацви́ла черемши́на я дрібне́йким цьвітом М. — Він до ме́не написа́ў до́брими слова́ми, А я ему відписа́ла дрібни́ми слеза́ми М.

Декуди в піснях — місцево також в звичайній бесїдї — удержав ся місти́ник (Locativus) без приіменника. Єсть то старинний спосіб вираженя, який находимо і в старословеньскім. щось ріцьі хляпо́че Кур. = щось в ріцї хляпо́че, es schlackert etwas im Fluß. — Соло́дкий мід, соло́дкий мід но́ві коновбйцьі, Ой ма́ю я до́брий ро́зум сво́йі головбйцьі Мал. = Со. м. в новій коновойцї, Ой маю я добрий розум в своїй головойцї. — — ци беш мі́стьі (Яжів) = чи будеш в містї. — він тепе́рка халу́пі (Яжів) = він тепер в халупі.

в, по, на, при строять ся з місцівником: в чи́стім по́ли Кур. — в корол'е́вім до́мі Вер. — у вишн'е́вім саду́ Кн. — по чи́стім по́лю М. — по де́реві М. — на нашім селі́ М. — на тамтім бе́резі Л. — на широ́кім ставі́ Мал. — на Дуна́ю Вш. — на широ́кім воболо́ню М. — при до́ўгім столі́ М. — при старім ба́тьку Др. — але часто при тих приіменниках кладе ся дайник, що дуже часто буває в українськім нарічю. в будинкови Мокр. — в гаєви Мокр. — по за́гонови Мокр. — по ца́лому дне́ви Кр. — по про́стому шля́ху М. — на то́му лі́жечкови Б. — на ко́рчеви Пр. — при то́му лі́жечкови Б.

Часом опредїлене стоїть в місцівнику а сущник в дайнику. по сво́їм па́нови Др. — в тім у́хови Мокр.

Частицї (Particulae).

Присловники (Adverbia).

а-бо́. а-бо́-ж ЛК. Бо. ja, jawohl, ja freilich. бак. бак частиця втрутна або сполучна, без осібного значеня = пак. — вко́чи Ск. wann. вто́чи Ск. dann (в-ко-чи; в-то-чи). — втяж Др. — все Др. — гвет Кун. Мал. — до́ки; док. допо́ки Др. — до́пір М. erst. — до-ра́ня Кл. — досе́ля Мал. — дост В. до́сить Мал. доси́т Кун. — ду́же. — за́ки. зак за-ра́нє Кн. — за́мість. замі́сто Кн. — зае́дно Кл. — зда́вна. — зіпра́вди Мв. зіпра́вдьі Др. — знать В. Бо. — зра́зу М. — зра́ня Кн. — іна́кше М. іна́че Кл. — іно. но. — іщé В. ще. — ко́мять. ко́мнять Кул. = коміть. — ма́йже Кул. fast. — на́взнач Др. — на-ви́льіть М. — на́віть Др. — на-за́вид Гл. — наза́д. — най. неха́й. — напере́д. напері́д Г. насампері́д Мерв. — немовля́ў М. — не-пло́хо М. Мокр. — не-си́ла Кн. — ньі́би Боб. — ньіко́ли. — ньіко́ли-преньіко́ли Піт. nimmermehr. — ньі́кди. — ньікуди Мал. — пі́ки Боб. — після В. — поки. пок. — попере́д Др. — про-що Кн. wofür. — раз-по-раз В. — сьвітом. таки́м сьві́том Др. — ско́ро Кр. — спершу́ Кн. — сюда́. сюда́йка В. — тепе́р. тепе́рка. тепе́ріка Кн. тепе́ркаля Скор. — тера́з В. ЛК. — тиж Піт. — ти́цько. — ті́лько. — тогди́ Кн. тогоди́ Мв. — то́же ЛК. — ту Др. М. — тут Др. ту́тка Др. — ту́йка. ту́тейка. — хиба́нь. хибе́нь Кн. — хоть. хоць М. хоч Кл. хотя́й Др. — цьілко́м М. (звичайно говорять: ца́лком). — чем М. Кун. чому. — чи́стонь М. = ніби. — чесо́м М. zuweilen. — че́рез. ще́рез Г.

Прiименники (Praepositiones).

I. Прiименники правлячі одним падежем.

а. Рідником (Genitivus).

без для вираженя недостатку якоїсь річи. без родúни. — без хлъíба. — без вікóи. — без двериú.

до виражає 1) місце і час, до котрого яке дíйство простягає ся. дi Львова М. — дi дна М. — до гýби. — до них iдýь. — до недьíлькi. — дóсьвiта Кун. 2) призначене, цíль. Рúхтуй свóму милéйкому до сьлю́бу сорóчку, Рúхтуй éму сорочúну, собí фартушину, Рúхтуй свóму милéйкому до рукú хустúну М. 3) приближне число. до сéми льiт.

із (з, зі, зо стсл. изъ) для означеня 1) віддаленя з внутра або середини предмету. Теченóда із горóда з вишнéвого саду В. — зо стьiнú Др. — з коня́ М. — з водú М. — зі сну Др. — зі злóсти Др. — зі прáвди Др. — А милéйка вишивáла зо щúрого серця М. — з я́рмарку iдýь М. 2) річи, з котрої щось зроблене, хустúночка зо срiблá самóго Мокр. — пóвнойка з дéрева М. 3) часу. з нóчи. з рáня. 4) походженя. з рóду Л. — з велúкого рóду. 5) части цíлости. вден з косарíв. — з зáду. — з рáзу Л. 6) причини і побудженя. з рáдости. — з бóлю.

з-пiд для вираженя місця, звідки, що походить або віддаляє ся. Вiдпáла ми з-пiд кóника золотá пiдкóва Г. — з-пiд мóста вúбiг Др. — з-пiд дверúй Др. — з-пiд палúцьi Г.

із-за означає близкість предмету, з котрого дíйство відбуває ся. із-за столá В. — Із-за горú висóкойi, з-за льíса тéмного М. — з-за коршмú вискáкує Др.

з-по-за для вираженя близкости. з-по-за плóта Др.

від виражає 1) віддалене предмету в часі і місци. від рóку. — від óсени. — від сáмого бéрега. — від селá. 2) цíль. від óпарів. — від стеклúни Сквр. 3) зависимість. від довгíв. — від хорóби. 4) причину. від морóзу. — від лю́ти. — від вíтру. 5. часть цíлости. шалáмок від капелю́ха. — держáк від косú. 6. лíк. зьíле від кáшлю. — від жньíту. 7. при глаголах в станí страдним стоїть предмет з прiименником від. лист від мáтери пúсаний. — прúсланий від сусьíда. 8) при порівнальниках. вúсший від плóта М. — красньíйший від зьíля М.

у для вираженя прúналежности або близкости. у сестри. — у брáта. — у бéрега.

Часто заміняє ся у в в, іменно в піснях. Червонéйка яблонóйка на підвíру в мéне Д. — Не знáеш ти моя́ мáмо, яка́ в мéне гадка М. — в нáшого вóвка залíзна голóвка Кл.

(Присловники).

кóло. кáля. кýля для означеня близости. кóло рікú Др. — кóло огню́ Др. — кóло мéне М. — кóло бóку Кл. — кáля плóта ЛК. — кáля пóшти В. — кýля нас В. — кýля хáти В. — кýля халýпи ЛК. — кýля капелю́шка В. ЛК.

довкóла. (посади) всьі сьвятúйі довкóла столá Рр.

верх. пóверх. нáзверх. верх льíса. пóверх стодóли. нáзверх кóмина. Рості́ я́вір, рості́ я́вір аж верх стрíхи Кун.

блúзко. А я máю такé зьíля блúзько перелáзу Пр.

конéц. Ой máю я такé зьíле конéц перелáзу М. — Шумля́т вéрби конéц грéбльі Пр.

край. пóкрай. край льíса. — край дорóги. — пóкрай хати.

мíсто. зáмість. намíсто. нáмість. мíсто тóго. — зáмість нéго Др. — на-мíсто коня. — нáмість сварки.

під час. під час тóго.

пíсля. Щобú тебé пíсля мéне йíнчі не любúли В.

сéред. нáсеред. насéред. пóсеред. сéред нóчи Г. — сéред стéпу широ́кого Пр. – нá-серед селá Кул. — паў насéред хáти М. — пóсеред столá Рр.

b. Дайником (Dativus).

к виражає приближене. В говорі Батюків уживає ся дуже рідко.

Хтось тут хóдит, плáче по мóйім гробí — Ой то я мамýню, приймíт менé к сóбі Кн.

c. Переємником (Accusativus).

про означає 1. причину. про тóв М. deshalb. 2. ціль, призначене. Єднáя (запасчина) про бýднúй день, другá про недьíлькі М.

чéрез. щéрез означає 1. місце перебуваня або заняте. чéрез мóре перевезé Др. — чéрез мóре летúт Др. — чéрез далéкúй льіс Л. — чéрез плéчі два ремéньі М. — Ой тыкáў я щéрез плóти Г. 2. час. чéрез кíлька день Др. — чéрез пáру час Др. — А я в тíйі ходачúньі чéрез сьім льіт сьляпаў М. 3. причину. Чéрез тяжкí ворожéйки в тебé не бувáю М. — Чéрез тебé дывчинóнько спанé не берé ся М. — Чéрез нюю молодéйку рóчку не дослýжу М. — Менí тя́жко погуля́ти чé-

рез ворожéньки Кун. — Чéрез тебé ворендáру хóджу неженáтий В. — Щéрез тéбе дывчинóйко рóку не дослýжу Г.

без з переємником уживає ся у Батюків найчастїйше місто чéрез пр. без рік, без дóўгий час, без льіс... для означеня перебутого часу або місця, також для означеня поділу: усїм се подьілйли без піл Кп.

през для означеня причини: през тóв Мал.

крізь (скрізь) означає пересад через якийсь предмет. крізь пліт. — крізь шпáри. — крізь двéри.

d. Місцником (Locativus).

при означає близкість. при цéркві. — при братьі. — при хатьі.

II. Приіменники правлячі двома падежами.

a. рідником (Genitivus) і дайником (Dativus).

Присловники: прóтив. напрóтив. прóтив гадюк Др. — прóтив піяниúцям М. — вихóдит напрóтив нéго Др.

b. переємником (Accusativus) і творником (Ablativus).

над править *α.* переємником, коли виражає дїйство проводяче ся над предметом. орéл злетьíў над горý. — прийшлй над вдéн Буг Др. — Він гадáє-розумíє льíпше над всьі лю́ди М.

β. творником, коли виражає приближене поверх предмету. над стéжкою. — над скалóю. — над водóю.

під править *α.* переємником 1. при глаголах руху. ховáў ся під вíкна М. — сьіў під лáвку М. — приіздже кілька брик пíд того дýба Др. 2. для вираженя часу. під вéчер. — під вéсну. — під осьінь. 3. для вираженя душевного стану. Онó меньí підопéрло під дýшу, під сéрце М.

β. творником для вираженя 1. місця, де відбувáє ся дїйство. зачинáют під дýбом клáсти огóнь Др. — Стаў же я під вікóнцем Г. — 2. для вираженя супочинку. під горóю. — під лáвкою. — під хáтою.

пéред править *α.* переємником при глаголах руху. привéли го пéред суд. *β.* творником для означеня 1. спочивку: пéред хáтою. — пéред воротáми. 2. часу. пéред рóком. — пéред тим.

мéжи. мéж править *α.* переємником, коли виражає рух. Шкодá вдовй молодóйі мéжи лю́ди дати Кн. — Трéга вдовý молодýю вйдати меж лю́ди Кн. — Сховáй не до сьвітлóйки мéжи крáсні дьівóйки М.

β. творником, коли виражає спочинок на питанє: де? мéжи сусьíдами М. — мéжи парубкáми Пр.

с. переємником (Accusativus) і місником (Locativus).

на править переємником, коли виражає 1. рух на питанє де? куда? пойíхаў на війнý. — сьíў на ослíн. — Ой сьíў си Васúль на той човéн широ́кий М. — на бúту доро́гу М. — на перúну лúжу М. — на вечéру прúйду М. — із горú на долúну дибýю М. — пійшóў на слýжбу Скор. 2. час. на день. — на ніч. — на сьім льіт. — на зимóйку М. 3. хосен і ціль. різáк на сьíчку. — міх на збíже. 4. подíл річи. порізати на кýсньі. — Ой на двóє моя́ мúла, на двóє, на двóє. — 5. причину. А я бýду пéред Бóгом на тéбе плакати М. 6. обмеженє. богáтий на лáти. — слабúй на нóги. — вúдьіў я́кби на свóйі вóчи Кн. — тéмні на óчи Л. — То на вóчи сльіпотá, на вýха не чýю З. 7. міру. Ми не знáєм на той спóсіб з тобóў ся розстáти Вер. — на пять лóкот Мокр. 8. при глаго́лї грати: на дýдку грати, на скрúпку грати. 9. при глаголах, котрі виражають переміну, надíю. змінúў на дрібні гро́ши. — куповáў на зиск.

β) місником, коли означає 1. спочинок в якім місци на питанє: де? на доро́зьі Кл. — на горí, на висóкій М. — на бóцьі Др. — А та цьвітка не поплúла, на водьí зівя́ла М. 2. час.

В нáшойі сусьідóйки вíкна на видóцьі,
Віддáла три дóчцьі та на однíм рóцьі. В.

о править *α.* переємником 1. для поданя міри і предмету орудки. **о** два мéтри вúсше М. — **о** половúну бíльше М. — **о** сто корóн дорóжший кінь. — **о** те ходит. — **о** пасовúсько. 2. ударити о щось. тóркнуў **о** желькзо. — розбúў **о** льід.

β. місником. 1. час. **о** півночи Г. — **о** Різдві. — **о** Великóдни. — **о** Дмúтрі. — **о** Покрóві. — **о** дванáйцятій годúньі. 2. вираженє або згаданє о якім предметї. вогóрит **о** ньім. — пан ся **о** тім довідаў Др. 3. власність. стíл **о** трох нóгах. 4. стан. **о** гóлодьі, **о** хóлодьі.

Часом в піснях **о** переміняє ся в **в**. Чей я собí·перестáну в дьívчиньі гадáти М. (= о дívчинї), так як і в зложених глаголах: Не вповідáй рúжній кóню, що-м се утопúў М. (= не оповідай). — Свáшка в грýбі палúла тай си брúва всмалúла М. (= осмалила).

в править *α.* переємником, коли означає 1. рух якогось дíйства в середину предмету на питанє: куда? ідú **в** бóжу путь. — трáфит грім **в** потирчукá Кр. — зазýля полетьíла **в** гай Кр. —

заныс в рі́пу Др. (на поле засіяне ріпою). — покла́ў в мішо́к Др. 2. час. в день. — в рік. — в пра́зник. — в ве́чер. 3) при декотрих глаголах. ві́ровати в Бо́га. — гра́ти в ка́рти. — іти́ в переве́рти.

β. місти́ником 1. для означеня 1) спочинку в середині якого предмету на питанє: де? в ха́тьі. — в це́ркві. — в льісьі. 2) часу. в мі́сяци. — в зимі́. — в льітьі. 3. стану. в ра́дости. — в сму́тку. — в кло́потьі.

в (стсл. къ) нераз переміняє ся на у, противно як у (стсл. оу) на в пр. у те́бе = в те́бе. Пойі́демо до дьівчи́ни у землю глибо́ку М. — пойі́дем у сьвіт Др. (= в зе́млю, в світ); у ха́тьі, у це́ркві, у ра́дости місто: в хаті, в це́ркві, в ра́дости.

III. Приіменники правлячі трома падежами.

a. Рідником (Genitivus), переємником (Accusativus) і творником (Ablativus).

з (старосл. съ) править 1. рідником, коли означає рух з гори на долину. з де́рева. — зі стола́. — з коня́.

2. переємником, коли означає приближність: з чверть годи́ни. — з пі́втора кірця́.

3. творником, коли означає товариство. з ма́терию. — з ку́мом.

за править a. рідником, коли виражає час. за дня. за мо́го дьі́да.

b. переємником, коли виражає 1. рух позад предмету. сонце западає за висо́кі го́ри. — за грани́цю. — пішо́ў за село́ Кп. 2. причину. за ка́ру. — за перебі́р М. — за то́в Др. deswegen, deshalb, тому, через тов. — за яку то ла́ску М. — плакала за то Др. — за-то не лю́бит Др. — за вели́кі гроши Кп. — за неживу́ ма́тюр Др. — Не бій ся мій миле́йкий, не бій ся за ме́не М. 3. час. за день. — за рік. — не за до́ўгий час Др. 4. при глаголах, котрі виражають зловити за щось, хопити, пійти за кого. взя́ти за ру́ку. — імиў за ро́ги. — Богаче́-м си полюби́ла, за бі́дного пі́ду М.

с. творником для вираженя 1. причини. за вели́кими желе́ма, за дрібни́ми слеза́ми М. — за не́ю ту́жу М. — за дьівчи́ною, за еди́ною ксьондзи́, деки́ сьпіва́ют. 2. гріваня позад предмету. Ой йде за не́ю ма́тьінка ейі́ М. — за ни́ми М. — За ним, за ним дьівчато́йка з чо́рними брова́ми М. — ба́бу за собо́ю веде́ Кп. — за не́ю го́нят Др. — Там за воро́ти я рій ся ро́йіт М. — за сно́пом М.

за-без з переємником для вираження причини.

Як я ту́ю холоми́йку зачу́ю, зачу́ю,

За-без ту́ю холоми́йку до́ма не ночу́ю. Кн.

(за-без ту́ю холоми́йку = через тую коломийку).

за-під з переємником для вираження близости.

Ви́йшоў ми́лий, ви́йшоў ми́лий, взяў ся за-під бо́ки З.

за-про з переємником для вираження причини. за-про мухи М. — за-про то́в М. deshalb.

b. дайником (Dativus), переємником (Accusativus) і місником (Locativus).

по править 1. дайником: по прикла́ду, по-тому. 2. для вираження поділу: по одно́му.

2. переємником, коли виражає *α.* ціль. їхати по снопи́. — іти по во́ду. *β.* час. по три ти́жні. — по два лі́та. — 3. міру. закоти́ў рука́в по ло́коть. — сяга́є по коле́на. — запне́ў по ши́ю. 4. подїл. по дві лі́три. — по пять кіп. — возьми дві хві́рі по ячмі́нь, по карто́хлі і по горо́х Кп. 5. коли виражаєм: післати по кого. післа́ў по столяра́. — післа́ў по кравця́.

3. місником, для вираження *α.* місця. по стодолі́. — по по́лі. *β.* часу. сумна́ хо́дит по цьо́ли́х днях Др. — по яки́мсь часі́. — по мі́сяци. — по зимі́. *γ.* причини. сумує по бра́тьі.

по-за з переємником для вираження далекого місця.

Пиши́ листи́ по-за го́ри, дай до ме́не знати М.

поме́жи з переємником для означеня розпросторення. взеў поме́жи лю́ди говори́ти Кп.

поме́жи з твориком для означеня розширеня. поме́жи робі́тниками.

по-над з переємником для вираження руху горі. Летьі́ли гу́сойки по-над сад М. — хо́джу по-над во́ду М. — по-над Дуна́й хо́ди М. — Ой засьпіва́й, защебечи́ си́вий соколо́йку По-над мо́йі чо́рні во́чи, по-над голово́йку Кур.

по-над з творником для вираження простору. по-над лі́сом М. — по-над ха́тою.

по-під з переємником для означеня місця. Летьі́ў пта́шок по-під да́шок М. — по-під небеса́ ся ви́ла В. — зеле́не ли́стя по-під гру́шку Сквр. — По-під го́ру, по-під го́ру летьі́ла кокóська В. — по-під бе́реги М. — По-під го́ру висо́кую не́сла дьівча́ во́ду М. — По-під гру́шу коне́м ру́шу Пр.

по-під з твориком для означеня місця. пла́хта-тара́хта, по-під не́ю вода́ іде́ Кн.

по-при з переѣмником для вираженя близости. по-при цéркву. — по-при хатй. — по-прй сьтінý. — по-при льіс.

В зложених приіменниках зависить падеж від первого приіменника пр. з-під кóника, із-за столá, з-по-за плóта, з-по-межи них або від другого пр. по-над гай, по-під гóру, по-за гóри, нá-серед хáти, по-під нею.

Сполучники (Conjunctiones).

1. Сполучники звязкові (Conjunctiones copulativae). а. і. та. тай. то. і-і. ньі-ньі. аньі-аньі. як-так.

Яко частицьі вплітні (Uebergangspartikel) служать іменно: тай. бак. бок (= пак).

2. Сполучники роздїльні (C. disjunctivae). áбо. áльбо; ци-ци; (чи-чи). то-то. або-або. альбо-альбо.

3. Сп. супротивні (C. adversativae). а. áле. но. іно.

4. Сп. порівнательні (C. comparativae). так. як. яко. ньіж.

5. Сп. обяснительні (C. declarativae). же жо. тотó Рр.

6. Сп. часові (C. temporales). колй. як. скóро. ньім. ньикйм Кр. від колй. дóки. док. пóки. пок. пíки. дóти. тим часóм.

7. Сп. причйнні (C. causales). бо. (понéже. понéваж). для тóго. томý. про тóв. за тóв.

8. Сп. заключні (C. conclusivae). і так. томý. óтже Др. — протó. тáже. що. так що.

9. Сп. намірні (C. finales). áби. жéби. жеб. щóби. щоб.

10. Сп. условні (C. conditionales). кобй. коб. колй. вжéлї. вслй. слн Кр.

11. Сп. допустні (C. concessivae). хоть. хоць. хóтьби. хóцьби. хотяй. хоч. най. нехáй. нáйби. нехáйби. мймо тóв. мймо тóго-що. ци-ци. чи-чи.

Частицї питальні (Particulae interrogativae). як. що. чем. чо. де. кудá. цп. ци-ци (чп. чи-чи).

Частицї заперечні (Particulae negativae). не. ньі. ньіхтó. ньіц (ньіщó). ньігдé. ньікдй. ньікóли. ньікóли-преньікóли Ніт. ньікуди.

Викличники (Interjectiones).

а-де-ца-на! Мал. жене свинї, а лудить: бе! па-па-на! цюнь-цюнь!

а-лю́шкі Ніт. кличе до телят.

бринь! бринь! Кн. Wiedergabe des Schalles beim Rasseln der Metalle.

бир-бир М. лудить вівцї.

вай! вай! М. ВМ. o weh!

вой! вой! Др. o weh! — — Ausruf in Liedern. За ту́рскими воротáми там наш цьíсар бе ся. Вой най бе ся, вой най бе ся тай най сьі пробу́е М. — Вой, ти си́вий голубóчку снеси́ ся в горóчку! М.

вой-тай! вой-тай-ду́ду М. Ausruf in Liedern.

гей! гей-ом-гей! — гей-ом-га! М. Ausruf in Liedern.

ги́ля! М. гонить гуси.

гись-а-гись Рз. гонить вівцї. шу́та-на! кличе вівцї до себе.

го́я-мо́я-го́я М. Ausruf in Liedern.

гу́зя! Пр. mit diesem Rufe werden Hunde gehetzt. а-гу́зя!

гуся́-гуся́ Мал. кличе гуси.

да́лебі Угн. bei Gott.

дрíта-та-дрíта Др. in Liedern.

ко́сю-ко́сю Др. кличе до коня, а гонить: а куш! — цьов! цьов! кличе до лошаків.

куцьо́в М. куць-куго́в М. кличка до свині.

на бер! Мерв. кличе до овець. а гись! жене вівцї.

помáй-бі Мал. помагáйбі Кр. hilf Gott!

ром-та-áдра! ром-та-áдра М. in Liedern.

сав-сав! Мерв. кличе гуси, а жене: а-ги́ля!

сцьов! сцьов! Мерв. лудить ко́нї, а жене: вйо!

тарáх! Кл. puff!

тьі-тьі! Др. кличе кури, а гонить: а-уш!

туп! туп! Пр. ВМ. Bezeichnung des Lautes beim Stampfen.

фíтю-фíтю! М. etwa: hin und her z. B. beim Schwanzwippen der Vögel.

хо́цьі-на́ Др. кличе до корови (ходь-си-на).

хруп! хруп! Пр. ВМ. Bezeichnung des Lautes beim Knappern.

цьінцьо́! цьінцьо́ Др. кличе свині, а гонить: а-са!

цюр-цюр! Мерв. кличе курй, а жене: а-уш!

цюсьцьо́ або кусько́ Мал. кличе конї.

шеле́п! Пр. Interjection zur Bezeichung des Schlarfens z. B. beim Schleichen.

Взорці бесіди Батюків.

Повіданки.

(Я до мукй, а зюбрій до рукй). Прóсит кумá богáчка кýмý бíдну, щобй пришлá жéти, а тáн кáже: я до вас не прúйду жéти кумóйко, бо у вас є зюбрíй в пшеницн. А потім в зимí пришлá бíдна до богáчки, щóби йій дáла мукй, а та взéла мúску та пішлá. Бíдна тыíшит сé, що йій дасть мукй. Аж ту ідé богáчка з порóжною мúскою назáд, тай кáже: кумóйко, я до мукй, а зюбрíй до рукй! М.

(Потирчýк). Як дьíвка мáє дитúну, стрáтит і закопáє в зéмлю, то дитúна без сьім льіт в земли лежúт а потóм вихóдит з землі я́ко потирчýк (злий дух). Як мáє бýти град, то потирчýк лытáє в повíтри і гróми на нéго бют. Як пéрун удáрит в дéрево, то там він ся ховáў. А як трáфит грім в потирчука́, то мазь ся зробит. Лытáє по над землéю і все кричúт: хрестý! хрестý! Як хто хустúнку злóжит і кúне, то потирчýк ю вхóпит. Кр.

(Яке́ помага́йбі, таке́ бода́й здоро́в!). Ішоў біб кóло цибýлы тай кáже: помагáйбі випріловóка! — а цибýля відповíла: бодáй здорóв загáй-пóле! Тай відíйшóў біб від цибýлы тай собí і мúсли: зле я казáў, я йі позневажéў, онá менькі такóж зле відповíла — тай вернýў сьі назáд, ідé кóло нейі і кáже: помагáйбі запрáва до стрáви! а онá відповíла: бодáй здорóв, пóміч хлыíбови! Кр.

(Перéряд дьíвки в зазýлю). Ішóў дьід — а дьíвка стáла за дверúма та казáла: кýку! а дьід йій відповíў: бодáй-с кукáла, пок но бýдеш жúла! а дьíвка злопотыíла крúлами тай полетыíла в гай зазýлею. Кр.

(Спільсть перепелúцьі з деркачéм). Перепелúця з деркачéм мáли спільсть. Перепелúця деркачéви позúчила пять колóс,

а дерка́ч повіде́, що но три і есть з ним на супере́ги. Вона́ ка́же, що бу́ло (би́ло) пять, а він повіде́, що но три-три! Кун.

(За перепели́цю і деркача́). Перепели́ця пози́чила деркаче́ви сьім чверто́к збі́жа, а по́тім допомина́ла сьі, що-б деркач віддав. Перепели́ця каза́ла: сьім чверто́к, а деркач: шесть! шесть! Кн.

(Обира́не ві́йта між пташино́ю). Раз зійшла́ ся пташина́ обира́ти собі́ ві́йта. І каза́ли, котра́ пти́ця найви́сше ви́летить, тота́ бу́де ві́йтом. І зноме́жи них всьі летьіли, а на́йвисше ви́летьіў жураве́ль. А воло́ве во́чко (Troglodytes parvulus) сьіло ему́ під крило́м ще з земльі. Як він ви́летьіў найви́сше і втоми́ў ся, зачина́є ся спуска́ти на діл а воно́ ему́ зпід крила́ да́льі до гори́ і найви́сше ви́летьіло. Пото́м зійшла́ вся пташина́ на діл і каза́ла, що́би его́ роби́ти ві́йтом, а́ле пташина́ не хтьіла за то́в, же воно́ було́ мале́, і хтьіла пташина́ его́ уби́ти. Але во́но втіка́ло в дупло́, де була́ дзюра́ в де́реві. Тогди́ наня́ла собі́ сову́, що́би сидьіла над дьіро́ю, же́би не утьіка́ло. А довба́ч (Picus) мав его́ зьідтам ви́довбати. Сова́ ся вспа́ла (заснула) а воно́ втіка́ло. А довба́ч продоўба́ў дьіру́ на ви́льіть, вже его́ там не бу́ло. Тогди́ вся пти́ця ки́нула ся на сову́, а на́йгірше воро́ни, так, що і до ни́ньі за не́ю гонят. Др.

(За коваля́, що каза́в сьв. Петро́ви: не хо́чу спасе́нія). Жиў кова́ль в едни́м селі́, маў двана́йцьіт челя́дників; люби́ў ду́же горі́вку пи́ти і фа́йку кури́ти. Прийіха́ў до не́го сьв. Петро́, аби́ ему́ коня́ підкова́ти; той ему́ підкова́ў, і по́тім сьв. Петро́ пита́є ся, що за то́в хо́чеш? Той повіда́є: аби́ за́вше бу́ла горі́вка в склянчи́ньі і тютю́н в фа́йці не виходи́ў. І пото́му пита́є ся сьв. Петро́: мо́же хо́чеш спасе́нія? Кова́дь ка́же: я не хо́чу, на що меньі! тільки ма́ю перешко́ду в ку́зни, же що но́чи порозкида́є меньі щось на́чиня, порозбива́є молотки́, же ра́но го́дьі позбира́ти; аби́ я тих міг пола́пати, хто меньі таки́ зби́тки ро́бит. Повіда́є сьв. Петро́: наста́ў міх про́сто дю́рки, де ся ключ саджа́є до відми́кання, а они́ за́мість в ку́зню льізти, повльіза́ют тобі́ в мішо́к а прийдет ра́но, возьми́, завяжи́ і склич челя́дників і на кова́длі по́ти бий, по́ки бу́де по́роху в мішку́ — і тогди́ ви́кинь. І так ся ста́ло. По́тім кова́ль ще жиў кільканайцять льіт на земли́ і ньіко́ли ему́ не ви́ходили горі́вка з скля́нки а́ньі тютю́н з фа́йки і ньіхто́ ему́ не роби́ў бі́льше в ку́зни зби́тків. Але поста́рів ся кова́ль, тре бу́ло умира́ти. Коли́ уме́р, пусти́ў ся іти́ до не́ба. Прихо́дит до дверий, зачина́є пу́кати; сьв. Петро́ відмика́є і пита́є: хто то? ба ди́вить ся, а то кова́ль. А чо ти? пита́є сьв. Петро́ коваля́. Кова́ль повіда́є: та́же-м уме́р та іду́ до не́ба. Сьв. Петро́ повіда́є: як ти меньі коня́

кова́ў, я тебе́ пита́ў, ци ти хо́чеш спасе́нія, а ти каза́ў: я не хо́чу — о́тже тепе́р іди́ собі́ зві́дти, не ма́єш ту мі́сця. Оберну́ў ся кова́ль, іде́ до пе́кла. Ско́ро ся зближи́ў до двери́й, вздріли єго́ дьідьки́ і за́раз го спізна́ли, же то той сами́й кова́ль, котри́й їх в мішку́ мо́лотами гати́ў. Тогди́ як найбо́рше позапира́ли всьі две́ри і позамика́ли ся, бо ми́слили, же він їх знов іде́ так би́ти, як тогди́ їх бив в мішку́. І тепе́р кова́ль не ма́є мі́сця ньі в не́бі, ньі в пе́клі і му́сит до́си по сьвітьі ходи́ти. Др.

(Зві́дки похо́дит тютю́н?). Зві́дки похо́дит тютю́н? з кра́сної куми́. Коли́ чоловік жі́нки не люби́ў, а за то маў кра́сну кумо́ў під боко́м і за́вше до не́ї ходи́ў, а че́рез то свою́ жі́нку нена́видьіў а на́вість ча́сто і би́ў. Коли́ она́ раз несла́ обі́д в по́ле чоловікови, де він коси́ў на косовиці, а ду́же пла́кала за то, що тро́хи ся припізни́ла і зна́ла до́бре, що вже їй чоловік бу́де би́ти. Але не бу́де би́ти за обі́д, же пі́зно несе́, ті́лько як звича́йне з намо́ви кра́сної куми́. В тім здиба́в она́ стару́шка іду́чого доро́гою, котри́й спита́ў ся їйі́, чого́ ти так молоди́це пла́чеш? Она́ ста́ла ему́ то всьо розка́зувати, за що она́ пла́че і за що їйі́ за́вше чоловік бе. Тогди́ стару́шок наверну́ў їйі́ з тим обі́дом до ку́зньі, відобра́ў від не́йі близня́та, в котри́х буў обі́д для чоловіка, поста́вив їх на бо́цьі а їй каза́ў розібра́ти ся до на́гла і всади́в їй в кова́льский вого́нь, на котри́й ду́ло шість кова́льських міхі́в так, що їй спали́ли на дрібни́й мак. Коли́ ся спали́ла, взяв старе́ц по́піл па решето́ і пересія́ў єго́; тогди́ взяў то́го квача́, котри́м ковалі́ ого́нь підмита́ют і вмочи́ў в те кори́тца, де ковалі́ желі́зо гарту́ют. Покропи́ў той порошо́к і ви́йшла невіста́ сто раз файньійша, як бу́ла пе́ред тим. Каза́ў їй: возьми́ близня́та і тепе́р несі́ чоловікови їсти; а він вже те не бу́де бі́льше би́ти. Взя́ла она́ і несе́. А же тото́ бу́ло ще пізньійше, як пе́ред тим ішла́, бо заба́вила ся в ку́зни, тож єму́ ду́же ся напри́крило і набра́ў ду́же вели́кої зло́сти. Ще мо́же о пів кільоме́тра, як ті́лько їй зоба́чиў, вже взяў ко́су на плечи́ і гнаў ся до не́йі би́ти. Але она́ не тыка́ла, ті́лько іш ла́ до не́го, бо зна́ла, що їйі́ не бу́де би́ти. Зачаў їй грози́ти здалеку́ і на ню сварити, а коли́ прийшо́ў бли́зше, опусти́ў ру́ки і ду́же ся в ню вдиви́ў. Замість їй би́ти, зача́ў ся їйі́ де́що розпи́говати і тогди́ сьіў до обі́ду. Але не знаў, що ся з жі́нкою зроби́ло, же така́ ся зроби́ла кра́сна. І від тогди́ переста́ў до кумі́ ходи́ти. Мину́ў день, мину́ло два — та вже до кумі́ не прихо́дит. Аж кума́ вихо́дит раз напро́тив не́го і пита́в єго́: чому́ ви не прихо́дите ку́ме до ме́не? а він їй відповіў: коли́ я тепер ма́ю свою́ жі́нку кра́сшу, як ви ку́мо. Але она́ ся ду́же здивува́ла і прихо́дит до те́йі куми (до

жі́нкь) і ди́вит ся на ню і пита́ ся: ві́дки ви ку́мо таві́ кра́сні. Она́ йі зра́зу не хті́ла повісти, а́ле як та́я в я́ла ві́й проси́ти і ву́дити і ще приве́сла квати́рку горі́вки, аби́ йі ко́нче повіла і та потому повіла йі всю пра́ву. Пита́ ся кума́ ві́й, а що ви за то́в кова́леви да́ли, же він так кра́сно вас переробиў? Она́ повіда́в, же да́ла два золоти́х. Та з тим кума́ як найбо́рше пішла́ до до́му. І так собі вдо́ма дума́в: коли́ она́ могла́ за два золоти́х переробити ся, то я дам шти́ри, а ще бу́ду кра́сша, як она́, і такий кум бу́де до ме́не ходи́ти. Взя́ла шти́ри золоти́х і пішла́ до коваля́, зача́ла проси́ти, щоби ю так само переробиў. Але же кова́ль не хтіў за то́в, же ёму́ стару́шок той наказа́ў, як відходиў, аби́ ся то́го ніко́ли не ва́жиў робити. Кова́ль не хтіў йі то́го зробити, але як с'а́ла проси́ти — і кова́ль послу́хаў. Каза́ў кра́сну куму́ всади́ти до огню́ і мі́хами ди́мати так, що спали́ў кра́сну куму́ на дрібни́й по́піл. Узя́вши на решето́, як ви́дьіў, як стару́шок робиў і пересіяў взя́вши квач той сами́й, вмочиў в те кори́тча, покропиў, а́ле же ніч6 з то́го не робилось, ті́лько по́піл лежа́ў, як лежа́ў. Тогди́ кова́ль хопи́вши кава́лок шнурка́ і вже бі́г ся ві́шати, бо ду́же ся перелька́ў. Але в тім здиба́ в тій фи́ли то́го само́го стару́шка, котри́й пе́ред кількома́ дня́ми те саме́ робиў. Стару́шок пита́в ві́д: де ти біжи́ш кова́лю? Ой та́же я па́не-о́тче так хтіў зробити, як ви робили, а́ле менї́ ся шту́ка не уда́ла ся за то́в, жем вас не послу́хаў. Но ви́диш, а́бись то́го бі́льше не робиў, верни́ ся до ку́зні і, позбира́й той по́піл в за́паску і іди́ по тій горі́ за ку́знею і ві́д розсі́й а бу́де з не́го тютю́н. І то бу́дут лю́де рва́ти і пали́ти і бу́дут плюва́ти все на ту кра́сну куму́. Отже тютю́н похо́дит з кра́сної куми́. Але же го пали́т і плюю́т, то все на кра́сну куму́. Др.

(Про трох бра́тий, двох му́дрих і одно́го дурно́го). Бу́ло двох му́дрих бра́тий і оде́н дурни́й та ще ма́ли стару́ свою́ ма́му. Два тих му́дрих вибира́ли ся одно́го часу́ до мі́ста, а дурно́му каза́ли, аби́ ма́му обми́ў і нагодува́ў і пригото́виў на дру́гий день до спо́віди за то́в, що вже бу́ла стара́ і слаба́. І ще́ наказа́ли, аби́ красно́ в ха́ті позапо́руваў пец і води́ наноси́ў, аби́ бу́ло цілко́м на дру́гий день пора́дно в ха́ті і самі́ від'і́хали до мі́ста. Як они́ пої́хали, за́раз дурни́й взяв ся до робо́ти, нагрі́в окро́пу ма́му ми́ти; за́мість обми́ти, то спа́рив йі на смерть. Тогди́ убра́ў йі в чи́сте шма́тя, посади́ў в ку́тику, даў йі пиріг в ру́ку зо смета́ною і ні́би то ма́ти ся вда́вила пирого́м. Тогди́ взяў ся до по́раня в ха́ті: насампе́ред пец ви́пораў — за́мість запора́ти пец, то він поруба́ў на кава́лки і ви́ніс на доро́гу. То вже пец ви́пораў. Нагану́ў си ще́, же ма́в води́ наноси́ти. Взя́уши коновки́ наноси́ў

по́вну ха́ту і поўні сьіни. Ве́чером прийíхали брати́ з мíста і пита́ють ся ві́го́: цись обми́ў ма́му? Він ка́же, що-м обми́ў. Пита́ют ся, ци сь нагодува́ў? ка́же: так є! вбраў ем і нагодува́ў ем. Пита́ют ся, цись запо́раў пец? ка́же, що м запо́раў. А цись наноси́ў води́? Каже, наноси́ў ем; єдни́м сло́вом всьо-м зроби́ў. Прихо́дят они́ ко́ло ха́ти, отвира́ют две́ри до сьіни́й, ди́влят ся: поўно води́. А ти-ж, ка́жут, що зроби́ў дурнова́ню? Та що-ж, ка́же, там води́ наноси́ў, щосьте ми каза́ли, та ще і в ха́ті вода́ є! повіда́в. Прихо́дять до ха́ти, та бо і в ха́тьі поўно води́. Пита́ют ся, на що-сь носи́ў тíлько? А він ка́же: а на щосьте меньí каза́ли, я му́сьіў слу́хати. Ди́влят ся: пе́ца нема́ в ха́тьі. Пита́ют: а деж пец? ну та же я пец ви́пораў, так я́кесте каза́ли. Ди́влят ся: сиди́т мати в ку́тьі з пирого́м, вже неживá. А ти щось зроби́ў дурнова́ню з ма́мою! А що-ж ем, ка́же, зроби́ў? там обми́ў, убра́ў і даў ем їім їісти. А они́, чо так ла́комо їíли пиріг, же ся аж вда́вили? Зачали́ ся бра́тя му́дрі вода́ ра́дити, що ма́ют зроби́ти з ма́мою, але́ дурни́й повіда́в, не гризьíт ся, я ма́му сам похова́ю. Взяў на пле́чи в ночи́ і заньíс, посади́ў на мо́стьі, куда́ маў їíхати дьíдич то́го села́. Надíїзжа́в той пан штиромá кíньми. Фу́рман поба́чивши здале́ка на мо́стьі ба́бу, зача́ў кричáти: гоў! аби́ ся ба́ба вступи́ла і кричи́т фу́рман що си́ли: уступи́ ся ба́бо, бо тя розвíду! — але́ ба́ба не слу́хає, бо неживá. Той єще́ раз кричи́т, підвíхавши бли́зше: тьікáй ба́бо, бо тя розібю! ба́ба ся не ру́хає. Розпу́диў фу́рман ко́ньі і про́сто на ба́бу вьíхаў. А дурни́й зпід мо́ста вьíбіг таи́ повіда́в: гов! а то во́льно меньí ма́му розвíхати? Пан ка́же: а она́ чо ся не уступи́ла? Дурни́й ка́же, бо они́ сгарí, не зду́жают, а до то́го ще глухí, то не чу́ли; тепе́р я вас па́не пода́м до су́ду повіда́в дурни́й, але́ пан єго́ загоди́ў. Даў му па́ру ко́ньий з бри́чкою і ще до то́го кількадеся́ть ри́ньских. Так то дурни́й взя́вши неживу́ ма́тьір з мо́ста, всади́вши на бри́чку і привíз до до́му. Пита́ют ся брати́: де-ж ти взяв то́е дурнова́ню? От де-м взяў, то-м взяў, що Вам до то́го? А они́ повіда́ют: як то що? а чем же-сь ма́ми не похова́ў? Не журíт ся, не журíт — повіда́в дурни́й — я ще похова́ю, бода́й на дру́гу ніч а́бо на тре́гу. Прийшла́ дру́га ніч. Взяў дурни́й ма́тюр і приньíс до ко́ршми, поста́вьў йо́ї ко́ло дверий а сам пу́кав в ши́бу і вого́рит ба́бским го́лосом: дава́й жи́де горíвки! Але жид кíлька раз напомина́ў: іди́ ба́бо, бо дістáнеш „кіцьібою!“ (так по жидíвски). А ба́ба не вступа́ла ся зпід дверий. Дурни́й знов докуча́в жи́дови: бе в ши́бу і вого́рит: дава́й жи́де горíвки! Жид як ся схопи́ў розлюче́ний зі сну, хопи́ўши на пра́вду коцюбу́ біжи́т до дверий до ба́би з велико́ю зло́стию; ско́ро відчини́ў дье́ри та ба́бу коцюбо́ю

по голові. А ба́ба впа́ла. Дурни́й з-за коршмы́ ви́скакує, та до жи́да. А на що-ж ти менї́ ма́му вби́в? ти зло́дію жи́де! Я тя до су́ду зара́з поведу́! Жид ся настра́шив, що таку́ річ зробив. Зача́в дурно́го дуже проси́ти і обіця́в дурно́му да́ти горі́вки, скі́лько хо́че, і гро́ши на похоро́нок, аби́ нїц нїко́му не каза́в. І дурни́й на то́є згоди́в ся. Взя́вши від жи́да гро́ши, а ма́тюр на пле́чи і поньї́с до до́му. На дру́гий день зно́ву брати́ ди́влят ся та ба! дурни́й ще́ ма́тери не похова́в; зача́ли ему́ свари́ти. Він знов ка́же: не журі́т ся, я му́шу ма́му похова́ти! На тре́ту ніч взяв ма́тір на пле́чи і заньї́с в ксьо́ндзову рі́пу; нарва́вши рі́пи обсади́в рі́пою ма́му а ве́дну отере́бив і дав ма́гери в ру́ку ньїби то сиди́т і їсть. Але ішли́ слу́ги спа́ти по вечері і зоба́чили, же яка́сь ба́ба нарва́вши рі́пи доокола́ се́бе сьїла і їсть. За́рав да́ли то зна́ти до ксьо́ндза (сьвяще́ника). А сьвяще́ник зі злости хопи́в стрільбу́ зо стьїни́, ви́біг на горо́д, ди́вит ся, акура́гне в ба́ба в рі́пі. Сьвяще́ник не надумова́в до́вго, відві́в ку́рок і стрі́лив на ба́бу. А дурни́й вибіга́в зпо́за пло́та тай до сьвяще́ника: а то во́льно ма́му стріля́ти? Сьвяще́ник ся перестра́шив, ми́слив, же зі пра́вди ба́бу за́бив і зача́в дурно́го проси́ти, аби́ нїц нїко́му не каза́в, аби́ си взяв ма́му до до́му, а він ему́ за́втра рано́нько кра́сно ма́му похова́є без жа́дних гро́ший Отже дурно́му ду́же до́бре ви́йшло: і від па́на ті́лько взяв і від жи́да ті́лько взяв за неживу́ ма́тюр і ще́ тепе́рка ему́ за да́рмо сьвяще́ник похова́є. На дру́гий день зібра́вши люди́й взяв маму́ хова́ти. Похова́вши ма́му прийшо́в до до́му, пішо́в до коршмы́, дав му жид для тих люди́й горі́вки, попри́йма́в їх і на тім ся скінчи́ло. Але же мав ще́ ко́ньї і бри́чку від то́го па́на, то брати́ взя́ли то від не́го ви́дурили і попрода́ли і ще де́які гро́ши він мав, то у не́го пікра́ли і самі́ хтї́ли від не́го втїка́ти. Напекли́ собі хлї́ба, побра́ли в мішки́ і вже бу́дут втїка́ти від дурно́го. Повіда́ют, ми з ним не мо́жемо кінця́ ви́вести. Пішли́ ся на двір ра́дити, а дурни́й з ве́дного мішка́ ви́брав хлїб, похова́в і влїз в мі́шок. Прийшли́ они́ зо двора́ до хаги, ди́влят ся: нема́ дурно́го. А ну! берім жи́во хлїб та втїка́ймо, до́ки его́ нема́! і забра́ли мішки́ на пле́чи тай пусти́ли ся в доро́гу. Іду́т, іду́т, несу́т ті мішки́, але́ ве́дин повіда́є, же мішо́к ду́же тяжки́й, дру́гий ка́же: от недале́ко лыс, та там тро́ха си спічне́мо. Прийшли́ до лы́са тай поста́вили мішо́к той з хлї́бом на земли́, а той, що ньїс дурно́го, зача́в ста́вити мішо́к на пеньку́. А дурни́й з мішка́ кричи́т: не став мене́ на пеньку́, бо мене́ ко́ле. Брати́ воба́ розу́мні подумі́ли ся: ци ти тут в дурнова́ку? А він повіда́в: а де-ж би я ся вас поки́нув? Та ви гі́рше дурні́, як я, бо ви ішли́, а менє́сьте му́сьїли не́сти. Ну, то вер-

ньім ся — ка́же — наза́д до до́му. Вже му́сим яко́сь вдо́ма бі-ди́ти. Але незадо́ўго вобá му́дрі знов ся зворохо́били в доро́гу пійти́ так, що вже і дурни́й о тім знаў; вже не хтьíли дурно́го покида́ти і позабира́ли собí рíчи з до́му, котрí йім ся в доро́зьі мо́жут прида́ти. А дурни́й не ма́вши що взя́ти бере́ сту́пу на пле́чи тай за ни́ми волоче́. Прийшли́ до е́дно́го льíса. Ту вже бу́дем ночува́ти, повіда́є му́дрий. А дурни́й ка́же: а де-ж на земли́? на земли́ я не бу́ду, я льíзу на ду́ба. І зі пра́вдьі льíзе дурни́й на ду́ба і з собо́ю сту́пу волоче́. Му́дрий пита́є ся: чо ти там льíзеш? як то чо? та́же в льíсьі ди́кий зьвір мо́же прийти́ і нас по земли́ пойíсти а на ду́ба до ме́не не ви́льізе. Му́дрі послу́хали дурно́го, польíзли і собí на ду́ба і там позасина́ли. Десь так ко́ло пі́вночи прийіжджа́є кíлька брик з пана́ми під то́го ду́ба і зачина́ют під ду́бом кла́сти ого́нь, порозклада́ли своїí рíчи а кухарí взя́ли ся вари́ти йіду́. Ті з ду́ба ди́влять ся і то всьо ви́дят. Як вже ся ма́ло дова́рувати, дурни́й повіда́є, же я до них зльíзу до тих панів, мо́же би і я що зйіў з ними. А му́дрі повіда́ют: та сиди́ ти́хо дурнова́ню! як ти зльíзеш, таж ти сту́пу трима́єш. Як бись хтьіў зльíзти, то за́раз тобí сту́па впа́де, а як сту́па би впа́ла, то пани́ би ту нас вздріли і нас би ту поби́ли. Але дурни́й не міг того́ стерпíти, повіда́є до розу́мних: трима́йте меньí сту́пу, а я до них зльíзу, а як не хо́чете потри́мати меньí сту́пи, то я впу́щу на зе́млю то і вас пібю́т і мене́. Дурни́й до́ўше не сте́рпіў ся тай пустиў сту́пу з ду́ба. Як сту́па зача́ла з ду́ба летьíти, наробíла вели́кого ло́скоту по льíсі, а пани́, що íно могли́ ся вхопи́ти на своїí брички́ і всього́ ся повідріка́ли, втьікли звíдтам. Дурни́й зльíзши з ду́ба прихо́дит до огню́ тай підмíшує вже собí росíл і кли́че з ду́ба тамти́х му́дрих: зльіза́йте, зльіза́йте — ка́же таки́й росíл (розсíл) смачни́й, вже і мя́со гото́ве, та бу́демо йісти. Тамтí з ду́ба позльіза́ли, посьіда́ли ко́ло вогню́ тай собí вже йідя́ть. Але еде́н льо́кай від тих панів хтьіў ся йім приглядьíти, що то за одні і си́ла йіх там ест. Дурни́й поба́чиў льо́кая і зача́ў кли́кати до се́бе: ходи́, не бій ся, ми такí лю́де, як і ти! Льо́кай прийшо́вши до них ди́вит ся, як они́ сма́чно собí па́ньске мя́со зайіда́ют, а дурни́й повіда́є до льо́кая: ходи́, бу́деш з на́ми йісти, а́ле же ти так смаку́ не вчу́єш, то дай язи́к, я язи́к тобí пошкро́блю, то бу́деш льíпший смак чу́ти. Льо́кай послу́хаў дурно́го, ви́ставиў язи́к з пи́ска і дає́ дурно́му шкро́бати. Дурни́й за́мість шкро́бати врізаў ему́ язи́к — а пани́ здале́ка дивíли ся, що той льо́кай з ними ро́бит. Як дурни́й льо́кайеви язи́ка врізаў, льока́я забольíло, зачина́є звíдтам втьіка́ти. Пани́ як поба́чили, що льо́кай втьіка́є, та да́льі на брички́, зача́ли і собí тьіка́ти. Але льо́кай кричи́т на них

що си́ли, аби́ єго́ зачека́ли, а пани́ ми́слили, що він кричи́т, аби́ они́ втыка́ли; за то́є, що лько́кай не маў но піў язи́ка, о́тже-ж він не міг ви́мовити: чека́й іно́: портека́й! А пана́м здава́ло ся, що він крича́ў: утыка́й — а дурни́й з розу́мними сидя́т собі ко́ло огню́ і зайіда́ют собі смачні стра́ви а з панів сьмію́ть ся. Але фурт на дурно́го відка́зуют, же таки́ йім з дурни́м зле жити, хотя́й вла́сне они́ за дурни́м найлы́пше жи́ли, а́ле все міркува́ли, аби́ єго́ стра́тити, або́ від не́го де утычи́! На дру́гий день пусти́ли ся они́ в да́льшу доро́гу і оба́ му́дрі собі так розмовля́ют, а дурни́й іде́ по заду́ і тото́ всьо слу́хає. Повіда́є му́дрий до му́дрого: ми ныц не зро́бимо, то нам тре́ба десь ко́ло рікы́ ночува́ти, то ми єго́ та́мка вто́пимо, а́ле таки́м спо́собом: поло́жим єго́ від само́го бе́рега, а ми полага́ємся за ним; як же він усни́т, то ми єдне́ дру́гого то́ркнемо і той, котри́й бу́де ко́ло не́го, то той єго́ ски́нит в во́ду. Але дурни́й то всьо зрозумі́ў і не даў ся ошука́ти. Прийшли́ акура́тне над єдне́ Буг (над єдну́ рікý), де йіх захопи́ла ніч і тут бу́дут начува́ти. Акура́тне положи́ли дурно́го від само́го бе́рега і они́ ся пікла́ли ко́ло не́го. В ночи́ воба́ му́дрі позасина́ли, а дурни́й перейшо́вши на дру́гий бік му́дрих і там собі ся положи́ў. Му́дрий в серединьі пробуди́ў і ди́вить ся, що ще з єдно́го бо́ку лежи́т від бе́рега єдне́, то́ркає дурно́го — він ми́слиў, же то му́дрий і повіда́є: піди́, пхни єго́ в во́ду! а дурни́й то́ркає му́дрого та повіда́є: тобі по руцьі, він ко́ло те́бе лежи́т, то пхни єго́ в во́ду. І му́дрий му́дрого пхнуў до води́. Ра́но повстава́ли: ди́вит ся му́дрий: а він му́дрого втопи́ў а дурни́й ся оста́ў. Отже тепе́р му́дрий му́сит з дурни́м жи́ти і уви́дьіў му́дрий, же лы́пше єму́ було́ жи́ти з дурни́м, як з му́дрим, бо як би бу́ли но зра́зу дурни́й а му́дрий, то би бу́ли сидьі́ли в до́ма, не потребува́ли-б ся бу́ли ныку́да волочи́ти. А то за́вше, му́дрий му́дрого ныгди не хо́че послу́хати. Отже ни́ньі, де два му́дрих, то там вже зле, а де му́дрий і дурни́й, то ті бо́рше пого́дять ся. Др.

(Ка́зка про золото́го пта́шка). В єдни́м селі́ жи́ў чоловік з жінкою, котрі́ біз доўгий час не ма́ли діти́й, а́ле ма́ли в садьі я́блінку таку́, що ныко́ли не роди́ла. Одно́йі зими́ він вогово́рит так: во́зьму на ве́сну і ту я́блінку ви́корчую, че-м она́ не ро́дит. А жінка повіда́є до не́го так: то хиба́нь і ме́не убе́ш, бо я те-ж (тиж) не пло́дна. Але на тім не коне́ц. Мину́ла зима́, наста́ла весна́, забу́ў хлоп о я́блинцьі, аж пізньі́йше нагану́ў си і прийшо́ў ейі́ вже руба́ти. В тым гля́нуў на я́блінку: шкода́ ся єму́ зроби́ло, приглядьі́ў ся лы́пше і зоба́чиў на ньі три пу́пляхи, з котри́х маў цьвіт ви́ходити. Отже він те́йі я́блінки не руба́ў. Прийшо́ў до ха́ти,

повідáє жíнцьі, же вже я́блíнка востра́шила ся і ма́є на собí три пу́пляхи, то вже йі руба́ти не бу́де; бу́деш ви́дьіти, які́ то бу́дут на ньі я́бка (я́блока). Наста́ў квíтень, розцвилó ся тих три пу́пляхи і всьі три так мóцно трима́ли ся, жа́ден з них не облетíў, но ся завяза́ли я́блочка. Минýў квíтень, минýў май, минýў че́рвінь, я́блока расту́т чим раз гру́бші. І стоя́ли, аж допóки всьі три ра́зом не облетьíли. Але же ґоспóдар вже йíх пильнова́ў, прихóдит ранéнько еднóго дня і ди́вить ся на я́блíнку, я́блок вже нема́. Ди́вить ся під я́блíнку: воня́ всьі три лежа́ть в ку́пцьі. Тогди́ взяў всьі три я́бка і приньíс до ха́ти і ра́дить ся жíнки, що з ни́ми робúти. Она́ повідáє: еднó зи́ідж сам, дру́ге дай менí, а тре́те занеси́ на́шій чóрній кобúлцьі. І так ґоспóдар зробúў. Не за дóўгий час повідáє жíнка, що вже загрубíла. Ди́вить ся ґоспóдар на свою́ кобúлку, та ба! і кобúлка жере́бна. Ну, повідáє ґоспóдар, бу́де нове́ чу́до. Доходúло кóжде до свóго часу́ і жíнка его́ породúла хлóпця, а кобúлка в той самúй час породúла кóника. Ґоспóдар ся зістра́шиў і повідáє: то щось му́сит бу́ти недóброго: о́тже взяў дитúну і тóє лошá і заньíс в пóле, покúнуў йíх в жúтьі блúзько (блúзко) дорóги. Небáвом перейізджáў тудá якúйсь пан і слу́хає, щось пла́че в жúтьі, я́кби дитúна, а при тім і лошá гúрже. Пан казáў Фíрманови ста́ти, казáў ся ему́ подивúти, що то є. Фíрман зльіз, подивúў ся, прихóдит до па́на і повідáє, що єст в жúтьі малúй хлóпчик і малéйкий кóник. Пан казáў Фíрманови то забра́ти на візóк. І привíз тото́ до дóму. Кóника даў до ста́йньі і прилу́чиў до кобúли та казáў, абú Фíрман доглядáў, а хлóпчика взяў до покóю, найня́ў для нéго ма́мку, абú єго́ плекáла і назваў обóх зна́йдами. Так то крáсно обá рослú той хлóпец і кóник; хлóпец вúріс на тéнґого панича́, а лошá на крáсного кóника, так що пан тóго хлóпця маў за свóго сúна. А хлóпец мав кóника за рíдного бра́та, бо за́вжди ходúў до нéго до ста́йньі і обá ся розмовля́ли. Але кóник за́вше ему́ казáў, що ми бу́дем ще ду́же бíдні. А хлóпец пита́є єго́: а то чóго? Кóник ему́ повідáє: бу́деш ви́дьіти да́льі, що бу́дем в велúкім клóпотьі. Хлóпец ка́же, же мене́ ду́же пан лю́бит, то він менí крúвди не бу́де робúти. Одного́ ра́зу прийшóў хлóпец до ста́йньі, всьíў ся на свóго кóника і пойíхаў на спа́цер до льíса. В тім знахóдит хлóпец золоте́ пірó з пта́ха і зльіза́є до нéго бра́ти. Але кінь ему́ повідáє, не руш тóго пера́, бо з нéго бу́деш ма́ти велúку бíду́. Але хлóпец не послу́хаў, такúй зльíз з коня́ і те перó взяў — він мúслиў, же він па́нови ним ся прислу́жит. Пан як то дістáў, ду́же ся тим утьíшиў, тíлько же окомóни і гатама́ни тóго хлóпця ненáвидьіли, понéже (понéваж) він йíх пересльíдуваў. Скóро пан пéред ни́ми похвалúў ся тим перóм,

ови́ за́раз па́на під'ю́дили, аби́ хло́пец діста́ў па́нови і тако́го золото́го пта́шка. Пан поміркува́ў си і ка́же: пе́вньі, коли́ в таке́ пі́ра, то му́сит бу́ти і таки́й пта́шок. Отже прихо́дит до хло́пця і ка́же до не́го: зна́єш що зна́йда! колись діста́ў тако́го пера́, то-ж тепе́р му́сиш діста́ти тако́го пта́шка. Прийшо́ў хло́пец до коня́ і зачина́є пла́кати, розповіда́є ко́никови всю́ ту́ю істо́рию; а ко́ник ему́ повіда́є, на щось браў пі́ра золоте́, пра́вда, же я тобі́ не каза́ў бра́ти? а́ле му́сим тепе́р йі́хати, бу́дем шука́ти золото́го пта́шка. Ідй, нагото́в си на доро́гу хлі́ба і возьмй для ме́не вівса́ і пойі́дем в лі́с шука́ти пта́шка. Прийшо́ў хло́пец до ста́йньі, всьій на коне́ і пойі́хали шука́ти пта́шка. Прийіжджа́ют до єдно́го лі́са, ду́же вели́кого і густо́го. Та́мки злія хло́пец з коня́, сьій си під со́сною тай пла́че. Але кінь ка́же: цить бра́те, не плач, яко́сь то ми єго́ діста́нем. Дйвить ся хло́пец до гори́; вздрі́ў в горі́ то́го пта́шка на со́сньі на самі́м вершку́. Але я́кже-ж єго́ діста́ти. Всьій си хло́пец, зачина́є йі́сти хлі́б під те́ю само́ю со́сною, де той пта́шок сидьі́ў. Пото́му як вже зйі́ў хлі́б, лиши́ў кришке́ на земли́ і покину́ў на них жме́ню кло́ча, а сам з коне́м відійшо́ў да́лі. Пта́шок помале́ньку спуска́ў ся з со́сни і впаў аж на кришки́ ме́жи кло́ча. Тогди́ хло́пец прибі́г і хуте́нько єго́ зла́паў. Ду́же ся втьі́шиў, що вже ма́є золото́го пта́шка. Але ко́ник ему́ повіда́є, же єще́ на тім не коне́ц, бо ще бу́деш в гі́ршій бі́ді, як то́го пта́шка привезе́ш. Сьій хло́пец на коня́, привіз то́го пта́шка і віддаў па́нови. Пан знов похвали́ў ся пе́ред окомо́нами і гатама́нами, що вже ма́є золото́го пта́шка. Они́ повіда́ют па́нови: нехай ще діста́не і золоту́ кльі́тку, аби́ маў пта́шок в чім сидьі́ти. Тогди́ пан заклика́ў зна́йду і ему́ так повіда́є: діста́ў єсь пі́ра, діста́ў єсь пта́шка, му́сиш меньі́ діста́ти золото́йі кльі́тки, бо як ньі — то тя стра́чу. Прийшо́ў хло́пец до коня́, зачина́є зно́ву пла́кати а кінь ему́ повіда́є: не тре бу́ло бра́ти золото́го пі́ра; ідй наладну́й си на доро́гу знов хлі́ба і для ме́не вівса́ і пойі́дем шука́ти золото́йі кльі́тки. Хло́пец зібра́ў ся, прийшо́ў, сьій си на коня́ і пойі́хали шука́ти золото́йі кльі́тки. Прийі́хали до лі́са, ні́ч йі́х захопи́ла, му́сьіли в лі́сьі обночува́ти. Ко́ло пі́вночи прихо́дит до них во́ук і повіда́є, же я тобі́ коня́ зйі́м. Хло́пец остра́шиў ся і зача́ў єще́ гі́рше пла́кати, як пе́ред тим і оповіда́є во́укови свою́ бі́ду! Ка́же до не́го во́ук: що ми обіця́єш, то ти принє́су золоту́ кльі́тку. Хло́пец ка́же, же не ма́є нїц, ті́лько пій бохо́нка хлі́ба і ква́рту вівса́, о́тже дасть му то всьо, аби́ му то приньі́с. Побі́г во́ук у лі́с і аж над ра́ньом приньі́с ему́ золоту́ кльі́тку і ньіц не хтьій від хло́пця бра́ти. Хло́пец ся втьі́шиў, усьі́в на коня́ і вже з вели́кою ра́достию (ра́дощию) йі́де до па́на. Але кінь ему́ повіда́є

не тыш ся так бра́те, бо ещé бíльшу бíду бу́деш ма́ти. Привíз хло́пец клы́тку до па́на і віддáў па́нови. Пан знóў похвали́в ся пе́ред свóїми вокомóнами і гатама́нами, що вже ма́є і золоту́ клы́тку. Ду́же ся они́ здивува́ли ті гарапе́ки, що він і звíдтам верну́ў, бо они́ ми́слили, як він пойíде, так вже бíльше до двора́ не ве́рне. Але він що пойíхаў, то і прийíхаў. Зача́ли вогори́ти па́нови і па́на ю́дити, аби́ па́нови ще дістáў і золоту́ па́нну. Так ко́нче єго́ хтыли стра́тити. Так пан подумáў си і гадáє, же то до́бре они́ ему́ ра́дят, за то́є, же він був ещé кава́лєр і не маў жíнки то ж він на то́є ду́же пристáў. Закликáў він зна́йду і стаў вогори́ти так: коли́ ти меньí дістáў золоте́ пíра, золото́го пташка і золоту́ клы́тку, ма́єш меньí дістáти і золоту́ па́нну. Хло́пец ду́же зажури́в ся і запла́каў, а́ле пан ему́ повідáє: іди́ і шука́й ми, бо як не, зáраз ти го́лову відотну́. Прийшóў хло́пец до коня́, зачина́є пла́кати а кінь ему́ повідáє: ви́диш, я ти казáў, що ми бу́дем ма́ти ещé гíршу бíду. Але ні́ц не помóже, вогори́ў да́льше, іди́, збира́й ся і пойíдем у сьвіт. І Бог зна́є, ци назáд сюди́ ве́рнемо. Наберí си на доро́гу досúть питя́ мóцного і їдыíня і для ме́не досúть обро́ку і пойíдем. Йíхали они́ че́рез кíлька день і че́рез кíлька но́чів, аж прийíхали єдно́го ра́зу над мóре і та́м на тих мóрах бу́ла ку́пина, на котрíй блищáў ся прекра́сний домóк. Кінь повідáє до не́го: ви́диш бра́те, в тім домку там є золота́ па́нна. Але як їй дістáти? Доплúсти гет не доплине́ш, доро́ги нема́ куда́ зайíхати і що-ж бу́дем робúти?, а́ле не журú ся, я на то́є ма́ю ра́ду — зла́пай ся зуба́ми за бік під ребро́ і вытяга́є желы́зний прут і дає́ єго́ хло́пцеви. Вдар, ка́же, в мóре а ви́бігне кінь мóрский, котрóй тебе́ че́рез мóре гет перевезе́, а я тим ча́сом ту́тка відпочúну, бо тре бу́де звíдти ху́тко втыка́ти. Вдáрив хло́пец в мóре желы́зним пру́том, зробúла ся доро́га че́рез мóре і біжúт до них кінь мóрский. Прибíг той кінь до них; повідáє єго́ кінь до не́го: возьмú си напúтку, котрúй наймоцныйший, і ско́ро там прийíдемо, злы́зеш з того́ коня́, кінь тебе́ бу́де чека́ти за до́миком а ти собí ся́деш бли́зько того́ до́мику і бу́деш собí з ги́нчойі склянчúни бу́цьім (бу́дьсим) попива́ти. Колú тота́ па́нна тебе́ узрúт, прúйде до те́бе, бо она́ ще в житю́ чоловíка не ви́дыла і ста́не ся тебе́ розпúтовати, звíдки ти, що ти за одúн. Попро́сиш, аби́ ко́ло те́бе сыíла, бу́деш їй всьо розка́зувати і дава́ти їй напúти ся мóцного тру́нку, котрúм она́ упе́ ся і тобí на колы́нах засне́. А ти як найбóрше хапáй їйí на коня́ і приганя́й вíтром до ме́не. Хло́пец то всьо вислу́хаў, що му кінь розказáў, всьíў на мóрского коня́ і пойíхаў по золоту́ па́нну. Так зробúў, як му єго́ кінь

казáў і то всьо ся сповни́ло. Ско́ро она́ уснýла ємý на колы́нах, вхопи́ў па́нну на мо́рского коня́ і че́рез мо́ре до бе́рега лети́т до сво́го коня́. Приганя́є до сво́го коня́ на бе́рег. Кінь єго́ повіда́є: сьідáй бра́те на ме́не, як найбо́рше, бо вже єйі ро́дичі (роди́телькі) женýт. Огля́нуў ся за се́бе, дíсне женýт. Вогóрит єго кінь до не́го: вдар пру́том у мо́ре, аби́ ся фа́лькі до ку́пи збíгли, аби́ не бу́ло йім доро́ги. Він вдáриў пру́том у мо́ре вхопи́ў золоту́ па́нну на сво́го коня́ і втыка́є що си́ли від мо́ря. Прийíхали за кíлька дньків до па́на і віддає́ золоту́ па́нну па́нови. Ду́же ся всьі здивова́ли, яки́м сьві́том він за тíлький час верну́ў ся, бо всьі тыíшили ся, ми́слили, же він вже не пове́рне наза́д. Як він ту па́нну віддáў па́нови, так ду́же ся пан не́ю утыíшив. Тíлько що не ма́ла тако́го привя́заня до па́на, як до то́го хло́пця, котро́й єйі привíз. Отже пан че́рез па́ру час не знаў, що ся ро́бит. Як хло́пця она́ не ви́дит, то смутна́ хо́дит по цькилíх днях. Ско́ро хло́пця поба́чит, за́раз весе́ла і ра́да і ви́дно, що ма́є бíльшу охо́ту і любо́в до то́го хло́пця, як до само́го па́на. Але пан як ся о тім довíдаў, зача́ў повіда́ти своíм вокомо́нам і гатама́нам, они́ па́на нара́дили так: аби́ пан єго́ стра́тиў, то она́ бу́де тíлько само́го па́на люби́ти. Пан то́го послу́хаў, бо буў гнывни́й, же єго́ не люби́ла, тíлько хло́пця. Отже казáў грíти коте́л молока́ і казáў зна́йдькі, аби́ попроща́ў ся з коне́м, бо бу́де єго́ смерть. Прийшóў зна́йда до коня́ тай зача́ў пла́кати. А кінь ємý повіда́є: ви́диш, бра́те, я тобí казáў, яка́ бíда́ бу́де з то́го золото́го пера́, а тепе́р му́сиш че́рез то́є і сме́рти пожи́ти. Отже — ка́же кінь до хло́пця — шкрабну́вши зуба́ми під ребро́, ви́тягнуў си желькзний прут і дає́ то хло́пцеви: іди́, ка́же, безпе́чно, розбира́й ся і скака́й в те молоко́, але напере́д би́сь той прут умочи́ў. Хло́пец послу́хаў, взя́вши прут прихо́дит до ку́хньі а пан кричи́т на всьой пи́сок: розбира́й ся зна́йдо і скака́й в молоко́, бо вже дру́гий раз скипíло! Зна́йда розібра́ў ся і ма́є скака́ти вмочи́вши прут попере́ду. І ско́чиў в кипя́че молоко́. Але єщé кра́сший стаў, ньіж бу́ў пе́ред тим. Пан ду́же здивува́ў ся і так собí подума́ў: коли́ він ще кра́сший став в молоцькі, тож ско́чу і я в те молоко́. Розібра́ў ся пан тай про́сто в молоко́. А хло́пец стоя́ў і диви́ў ся. За малéйку фи́льку іно́ волóся спли́ло з па́на і кістке́ на спо́ді лиши́ли ся. Тогди́ па́нна ду́же ся утыíшала, бо зна́ла, що вже тепе́р з хло́пцем бу́де жи́ти. Хло́пец обíйня́вши всьо па́ньство по своíм па́нови, котри́й го ви́ховаў а пото́м хотьíў стра́тити, повиганя́ў окомо́нів і гатама́нів а сам з па́нною пану́є в тім дворí до то́го ча́су. Др.

(Віт і пи́сар піяни́цькі, йіх пакість сьвещéникови, лука́вий сьвíдок). Було́ таке́ село́, же ду́же віт піячиў і пи́сар,

дýже сѣ звезáли до піятúки і ходúли піáчити, а в селí не бýло порéдку. Тóму буў сьвѣщéник дýже протúвний, зрáзу йíм грозúў, а потім просúў їх дýже, щоби сѣ попрáвили і притягнýў їх на повздéржність, жéби сѣ попрáвили. Алé тéї вздéржности бýло на тúждень. Пóгім взéли онú собí вогорúти: що ми бýдем попá слýхати, він мáє цéркву, а ми мáєм своє. Не мáли сѣ як позлóстити на сьвѣщéникови, то-ж вчинúли му пáкість. Сьвѣщéник — перепрашéю — мáли такóго вепрá — а то бýло лúтом і кухаркú єгó призвичáйли водúти до сáджівки і купáти на шнурký. Обá піяниці кáжут: зробím „єгомосцёви“ пáкість, украдím тóго вепрá, то ся передúлимо. Взéли сѣ рáдити, як ми єгó вóзьмемо, áле пúсар кáже: він призвичáєний на шнурký купáти сѣ, то ми єгó вóзьмемо замíсто медведé. Кáже вít: я дам сáій кожýх вóвною на вéрха і вепрá накрúю — а ти вóзьмеш за шнурóк і бýдеш за цúгана, бýдеш йогó проводúти. А як би нас хто зобáчиў, то помúслит, що цигáне ідýт з медведém на комéдию. Але зобáчиў сусíда і кáже: я скáжу „єгомóсцеви“. Они єму́ обіцáли по 50 риньских. Дóсить онú взéли і тим вепрóм подúлили сѣ. Пótім не хотíли єму́ тих пѣтьдесéть рúньских дáти і він взєв помéжи лю́ди говорúти тóв, áле „єгóмосць“ довíдали сѣ і завдáли до сýду. Дістáли всьі три тéрмін, áле як дістáли тéрмін, дáли тóму сусíдьі по пѣтьдесéть рúньских. Сусíда кáже: не бíйте ся, то моя́ головá в тім, ви не бýдете кáрані. Зазвáў суд пéред сéбе єгó я́ко сьвíдка: ти вúдьіў, як онú того вепрá украли? Кáже, властúво так єм вúдьіў, як би на своїí вóчи. Але я стоя́ў під вікнóм і дивúў ся, як воні́ ся дьілúли, усíм сѣ подьілúли без пíл, а печінкáми не могли́ ся подьілúти, взéли тєгнýти дýже сúльно, вít до сéбе, пúсар до сéбе. Я собí гадáю: і я собí кавáлок увірвý і десь як єм злáпаў за печíнку, як єм потєгнýў сúльно і як то ся вíрвало, а я до сьтíни головóю — і в тім єм ся пробудúў. Зварйовáў! то тобí сѣ снúло? — Так є, що менí сѣ снúло. Пан сýдия кáже: но, що ти ту стаў? — Но, я дістаў зазвáня, том стáти мýсьіў. — То з Бóгом до дóму! — тай все скінчúло сѣ. Кп.

Альмýжна помéршому жéбраковн. Буў сьвітовúй жебрáк, лáху такý маў, що шнурóк шнурká тримáў, а лáга на лáтьі булá; óтже маў звúчай все у єдного господара нічліг мáти, а сьвíтом си ходúў за хлíбом. Прийшóў раз до тóго господара і там му Бог даў смерть. Умéр тот жебрáк, а та жíнка кáже: дьíда приймúў єсь, а він ту ногáми натягнýў. Ти дурнá жíнко, возьмú з мéне ганавúцьі і сорóчку, абú тьíло гóле не пішлó до землí. А лах дьíда повíсили на острóзьі. За рік з тóго лáха, як погнúли шнурки, висипáли сѣ сорокíвцьі (срíбні грóши) по під вікнáми. Іванe, кáже

жі́нка, та на́ша ха́та сьві́гит сѳ. А він ка́же: зна́єш ти що жі́нко, я з молоди́х лі́т не кра́ў і на старі́ не хо́чу. Тепе́р я піду́ до „ѳго-мо́сцьі", пора́джу ся. Пішо́ў до „ѳгомо́сцьі", а „ѳго́мосць" ка́же: пійди́, принеси́, я порахую. Але він ка́же, я не ру́хаў ще, ході́г зо мно́ю подиви́ти сѳ, же цима́ло гро́ший ѳ. Отже „ѳго́мосць" прийшли́ і ка́жут: Іва́не, збира́й ті гро́ши! А Іва́н взя́ў коли́счину, позбира́ў ті гро́ши і поньі́с за „ѳгомосцем". Отже „ѳго́мосць" ка́же: як ти правові́рний, то я правосла́вний, як ти не хті́ў і я не хо́чу. Ото-ж так Іва́сю, пойі́дь, купи́ шти́ри ве́прики за вели́кі гро́ши і возьми́ си дві хві́рі по ячмі́нь, по карто́хлі і по горо́х і тиї́ ве́прики бу́деш годува́ти; же́би-сь кі́лько маў гріхі́ў, то ти пан Біг гріхи́ відпу́сти. Іва́н купи́ў ве́прики і той хлі́б і згодува́ў ті ве́прики, і пішо́ў на ра́ду: не хо́чу гріху́ на свою́ ду́шу. Прода́м чоти́ри ве́прики, а ѳдно́го ку́плю і бу́ду годува́ти. І так зроби́ў. По яки́мсь ча́сьі „ѳго́мосць" пита́ѳ: кі́лько ма́єш гро́ший? — Тото́й ве́прик зійі́ў штиро́х. По́тім стаў той госпо́дар чи́сто бі́дний, не маў за що купи́ти хлі́ба, не маў чим годува́ти ве́прика. Зна́єш ти що? Іва́не небо́же — ве́прик до ра́на схуднє, ви́пусти його́ і най він іде́ в сьві́т, а ти за ве́приком сьлідо́м. Кома́рство лі́зе до очи́й, пастухи́ покладу́т си ого́нь, то вже так не лі́зут. Ве́прик пішо́ў за село́, а він за ве́приком. А той дьід горі́в у пе́клі, пок та альму́жна прийшла́. А дьід дя́куваў то́му бі́дному, же він вийшо́ў до не́ба. Кп.

(Як ѳде́н другому́ сква́рками ви́пік о́чи). Ѳде́н госпо́дар ви́віз вуго́ля на про́даж, а́ле доро́га ви́пала че́рез дале́кий лі́с і він стаў ночува́ти в тім лі́сьі. Взяў, розложи́ў собі́ вогню́ і почáв собі́ гото́вити вече́ру. Взяў собі́ напі́к ри́нку сква́рків. В той час, як маў то́є ї́сти, прийшо́ў до не́го яки́й-сь незнако́мий чолові́к і зача́ў з ним розмо́ву; зра́зу собі́ говори́ли, звідки той ї́де, що везе́ на про́даж і проси́ў ѳго́, щоби́ му даў тро́ха що ї́сти. А той госпо́дар ка́же: от що ма́ю, то ся з Ва́ми тим подьі́лю. В тій хвили зоба́чиў той госпо́дар, що то ѳсть який-сь розбишáка, бо зоба́чиў вели́кий міх скіряни́й ко́ло не́го і шти́ри ножі́. Тогди́ посьідáли вечéрати, ї́ли, що ма́ли і начáли розмо́ву. В тій хви́ли то́му розбишáкови не сподо́бала ся бе́сьіда то́го госпо́дара і хотьі́ў ѳго́ уби́ти. Ка́же: я тебе́ забю́ ту в лі́сьі а то, що ма́єш, заберу́ з собо́ю. Але той не даў собі́ зроби́ти сме́рти, хопи́ў за ту ри́нку з ти́ми сквáрками і ви́пік ѳму́ о́чи. Тогди́ той зачáў ся проси́ти, дару́й ми жити́; бо я ма́ю дрібні́ дьі́ти, то що они́ зро́блять, як они́ утра́тят сво́го ба́тька. Тогди́ той госпо́дар взяў мішо́к і завда́ў ѳму́ на пле́чи і ви́провадиў на доро́гу, а сам ху́тко зати́ў ко́ньі і пойі́хаў до мі́ста.

Вже потóм назáд не вертáў тéю дорóгою, бо боя́ў ся, щóби єго́ не позбáвили житя́. Пóтім минýло три рóки, ви́йіхаў знов той сам господáр з угóлям до мíста. По прóдажи (в)ýгля вертáў назáд. Захопи́ла єго́ ніч, почáло ся смéркати і він прийíхаў на край і зобáчиў сьвíтло. Зострáшиў ся, мúслит собí, мóже то які́ розбíйники тут мéшкають, áле зібráў відвáгу і пішóў просúти ся на ніч. Бо на дворí булá велúка заверýха. Прихóдит під хáту і почáў клúкати: сватýню, єст ви в хáтьі, прóшу, мóже бúсьте менé переночувáли? Ви́йшло зáраз три молодúх пáрібків, взя́ли кóньі і віз і запровáдили на подвíра. Як той господáр вíйшóў на те подвíра, мúслит собí, жéби зáраз хто го тут забúў, то би ныкудú не втык, бо бýло велúким парканóм обгорóджене мíсце і три брáмі замикáють ся на колодкú. Потóму тúйі паруóкé, зачáли єго́ клúкати до хáти. Скóро той увíйшóў, зобáчиў старýшка сьліпóго без очúй. І зáраз зачáли бéсїду. Сказáў той сьліпéц тíлько одно́ слóво, зáраз той пізнáў, що то той самúй, що єму́ óчи ви́пік. Той зачáў ся питáти, що то вам такóго стáло ся, ци то мóже з рóду ви тéмні на óчи, ци мóже вас óчи болы́ли? Тогдú він зачáў бéсїду. То, кáже, меныí не з рóду і не болы́ли менé óчи, тíлько одéн лукáвий чоловík меныí то зробúў. Я, знáєте, ішóў лы́сом і здúбаў одногó (в)углярá, що віз вýгля, я єго́ просúў дáти ї́сти, він меныí даў ї́сти, а я пóтім єго́ за тóе хотыíў позбáвити житя́; áле Бог судúў інáкше, бо він буў звинныíйший і меныí ви́пік óчи. Тамтóй питáє ся: кíлько то вже бýде лыт, як то ся стáло? А той єму́ кáже: вже бýде три рóки. Тепéр, щóби не мойí дыíти, тóби я мýсьіў ходúти за жéбраним хлыíбом. Але дыíти, дай йім Бóже здорóвля, менé доглядя́ют старóго і шанýют. По тій бéсьідьі зачáў ся робúти день. А той господáр ще маў часý спáти, áле боя́ў ся, щóби єго́ тут не забúли. Дочекáў до рáня і попросúў заложúти своїі кóньі тих пáрубків і ви́йіхаў счасли́во до свóго дóму. І кóждого рóку давáў на слýжбу Бóжу, що єго́ Гóсподь ви́ратоваў з тóйі бідú, в якíй перебýў і кóждого дня рáно і вéчер дя́куваў Бóгу за єго́ лáску, що він счасли́во повернýў до дóму. Л.

(Залю́блені нещасли́во молодúй цúган і дьíвка — обóє померли і óбік сéбе похóвані). Раз загубúли цигáне хлóпця малóго і взéў го хлоп єдéн до сéбе та єго́ вúховаў. Прийшóв раз той хлóпец до господáрє на слýжбу і той господáр мав дочкý і він буў у нéго цáлих два рóки і він ся в єго́ дочкý закохáў. Приходúли до нéйі стáрости — онá за ныкóго не хотыíла пійти. Єй тáто буў велúкий богатúр і стидáў ся, же єго́ дочкá закохáла ся в бíдного. І він єго́ від сéбе відгавя́ў. А онá єго́ дýже зажéловала і пішлá за ним. Ви́йшла за селó і посыдáли собí. Кáже

вона́ до не́го: як за те́бе не пі́ду, то ве́нцей нія́кого не хо́чу. І вони́ ся назад до села́ верну́ли. І він стаў у едно́го госпо́даре на слу́жбу і вона́ за ним затужила та до трьох дньів уме́рла. Він скли́каў ца́лу грома́ду і взя́ли йі хова́ти. Шти́ри воли́ ейі ве́зли і всьі лю́де сьвітло за не́ю пали́ли. І він тиж за не́ю шоў на цми́нтар. І всьі лю́де звідтам пішли́ а він се оста́ў на гро́бі. І він там на тім гро́бі сидьіў три дни. Йіхаў пан з лока́йом і поба́чиў его́. Каза́ў фірманови зльізти і взя́ти го з собо́ю. Фірман го кли́каў і він не хотьіў іти́ і сам той пан зльіз з брики і каза́ў: ходи́ зо мно́ю, пойідеш, бо ти ес змо́ренний, я тьі відгоду́ю! і взеў го з собо́ю. Але він у не́го до́ўго не жиў та у не́го поме́р до трох дньів. Так са́мо его́ хова́ли, як ейі; шти́ри воли́ го ве́зли і ко́ло не́йі его́ похо́вано. Мерв.

(Опири́ця). Е́дна кобіга (жона́) поме́рла чоловікови. Са́ме чолові́к дру́гий коси́ў в своя́ка і як то по вече́рі шоў собі до се́бе: ди́вит ся, іде́ наперед нього опири́ця і від дру́гого госпо́дара ви́йшли косарі́. Вона́ зни́кла. Ішо́ў да́льі коса́р, зди́баў ся з дру́гими коса́рами тай рік: дай Бо́же, до́брий ве́чер! — дай Бо́же до́брого здоро́вля! одповіли — тай він поминў́ў тоті́ косарі́ — і іде́ да́льі. Ди́вит ся: бі́льше полотно́ на лазу́. Він хотьіў без ріку́ перейти́ та полотно́ взя́ти — а́ле то не полотно́, іно́ тая мерла́, та о́чи до него́ ви́ставила. Сквр.

(Не́руш). Лежа́ли кора́льі хоро́ші, са́ме грубство́ — а́ле, як хто їх взяў, то за́раз го скрути́ло, впаў і поме́р. Е́ден чолові́к па́лицею шту́ркнуў ті кора́льі — а по па́лици гнаў ся си́ній по́ломінь до руки́ — він ту па́лицю ке́нуў, а ту па́лицю розірва́ло на че́тверо. Сквр.

(Двоя́кий опи́р). Опи́р буває двоя́кий: худобля́чий опи́р і кіньски́й. Сквр.

(Мали́к). Маликовати́й кінь або́ мали́к ма́е я́му на карку́; бу́де худи́й як фляк, бу́де души́в ся, а що місяця пе́рший четве́р бу́де мо́крий; як зги́не мали́к, то бі́льше не трима́й ко́ний. Сквр.

(Чужа́ несамови́та жона́ на гру́шцьі). Бу́ла гру́шка-петрі́вка. Вихо́дит госпо́дар ра́но, що дня ди́вит ся: зеле́не ли́стя по під гру́шку. Взяў він, засьіў ся з дру́ком під тоту́ гру́шку і чека́е. Нара́з влита́е пес тай до то́йі гру́шки, ви́скочиў пес на гру́шку і з то́го пса зробила ся кобіта. Ся жона́ нарва́ла собі грушке і зла́зит в доли́ну. А він тогди́ ударў йі тим кийо́м і ка́же з опа́лу: ти звідки? а она́ повіла: „з Приста́ни“ і ще́зла. Сквр.

(Пан і цига́ньский хло́пец). Прийшо́ў еде́н пан до коваля́ а кова́лем биў ци́ган. Як прийшоў, ви́клепаў собі биў зальізо

ци́ган і ви́кинуў на двір. Ви́дит пан, що лежи́т зальізо і хотіў подиви́ти ся, чи до́бре зро́блено. Як фатиў, то ру́ку упік і застидáў ся то́го, що си ру́ку упік і сховáў і не казаў нікóму. Надхóдить цигáна дити́на до ку́зні, вздріла те зальізо — пе́рше гляну́ў циганьский хло́пец на те зальізо — зальізо кипíло, та хло́пец не браў зальіза. Пан видивиў ся на ту дити́ну і сказáў: я тíлько учиў ся досе́ля і не мáю тако́го ро́зуму, як циганьский хло́пец. Мал.

(Мантá цигáньска). Йíхаў пан, здибаў ци́гана на доро́зі тай повідáв: ти ци́гане, покажи́ менí своé циганьство! А ци́ган кáже: пáнойку, пáнойку! зачекáйте, я дóма забýў; áле то далéко іти́, то пáнойку вам дýже дóўго чекáти. А там бив з цигáном і хло́пец циганьский. Пáнойку, щоб дóўго не чекáти, дáйте єдно́го коня́, то хло́пец ско́рше прийíде і покáже ту мантý. Дáў пан коня́, хло́пец пойíхаў, тай го не видáти. А пан повідáв: ти ци́гане, де-ж те мантó? А ци́ган на тóе: пáнойку, то далéко їхати, а то малий хло́пец, не знáв, де лежи́т. Пáнойку, дáйте дру́гого коня́! я сам пойíду. Та пан кáже: но бери́, їдь, ано́ ско́ро привізджáй! Тогди́ ци́ган стари́й сíў на коня́, відíхаў кавáлок — і мóвит до пáна: пáнойку, на мéне не чекáйте, єдéн тягнíть, а дру́гий пхáйте! Пан тогди́ оберну́ў ся і кáже: то-с менí мантý показáў. Пáна залишиў ци́ган на доро́зі: роби́, що хоч. Мал.

(Силáч двайцятьлíтний). Мáла бáба сúна в двáцять літáх, áле він цицку ссáў. Як шли до робóти, тогди́ мáму взяў свою під пáху і заныс на по́ле і там си ци́цку попіссáў і мáмі робóту даў, а сам нічóго не робиў. Потíм з по́ля назáд знов принíс до дóму свою мáму; так робили вони́ без літо. А прийшлá ся зимá та він мóвит до своíї мáми: же я пíду на зáробок. Мáма говори́т: чогóж бýдеш кóло мéне сидíў? Іди́ на яку́ робóту! Пішóў же він до лíса собí шукáти цíпа (чíпа). Ви́рваў собí два грáби і зрихтовáў він дóма єдéн день тóго цíпа. І пішóў же він до двора́ до скáрбу молоти́ти. Прийшóў він до двора́ а вокóмон подиви́ў ся на нéго і кáже, же не мáв такóго мíця для нéго, жéби молоти́ти; я зро́блю для тéбе плян, жéбис міг молоти́ти. Прийшóў же він на дру́гий день, на тік завíў го вокóмон молоти́ти. Він тогди́ зачáў молоти́ти цáлий засík і він то ви́молотиў без день і почистиў, до шпіхера́ то поносиў. Дру́гого дня він далі прихóдит до робóти і молóтит заéдно. Тогди́ вокóмон повíў до пáна, же найшóў ся дýже дóбрий змолóтник. Але пан мóвит, не штýка, же молóтит, та тра єго́ питáти, яку́ він платню́ хóче. Він приставиў до пáна тóго змолóтника. Пан питáе, що ти хóчеш за твою́ робóту. А він кáже: не потребýю жáднойі платнí, но єдну́ нагавúцю пшеницí, а дру́гу

нагавúцю жúта. Так ся з пáном згодúў. Як всьо помолотúў пáнови, так пан до нéго мóвит: приходú по пшенúцю і по жúто. Прийшóў він до дóму, до свóйі мáми і тогдú мóвит, жéби мáма ішлá на селó і позбирáла полóтна по селí. І з тóго всьóго полотнá вшúла вмý дві нагавúци. Прийшóў він до пáна і до шпіхерá, жéби му пан даў жúто і пшенúцю. Забráў він пшенúцю, що він намолотúў всьо до єднóйі нагавúцьі, а жúто всьо зо шпіхерá забráў до другóйі нагавúцьі. Прийшóў він мáмі до дóму, завíз до млинá і змолóў. Прийшóў він мáмі сóли тай тогдú до мáми говóрит, же мáма мáє що íсти, а я підý, знов зарóблю. Ішóў він дорóгом і стаў спочивáти на дорóзьі. Йíде свящéник і мóвит до нéго: чимý ти сидúш на дорóзьі? а він кáже: за слýжбом шукáю. Свящéник мóзит, же менí потрíбно слугú Взяў єгó свящéник на фíру і привíз до свóго дóму. Переначувáў він, а вмý на другúй день сказáли ті старí слýги, що бúли в свящéника, що підеш молотúти. Прийшóў він до студóли, де свящéник маў гуртóвне збíжа і він то всьо помолотúў чéрез єдéн день і кáжде збíже вособне почúстиў і до шпіхерá поносúў. На другúй день дáлі задаю́т му свящéник якýсь робóту, він то дýхом з тоў робóтом ся звинé і зробит. Свящéникови робíтник сподóбаў ся, же дóбре рóбит. Так свящéник до згóди го клúкнуў, щóби він на рік хтьíў заплáти за робóту. Так він до свящéника мóвит: жáднові платнí не хóчу, но свящéникови єдéн пштик дáти. Свящéник не порозумíли, що то є „пштик“, дáлый дорáзили ся свящéник, жо платнí не хотьíў, но єдéн пштик дáти свящéникови. Так свящéникови тóє прийшлó до головú, жо бе кéпско. Та свящéник тогдú говóрит: не мóжна єгó відогнáти, áньі сам не ідé. Нарáдили ся так свящéник: трéба єгó післáти до лúса, жéби він íхаў по дрівá. А в тім лúсьі бúли медведьí, то єгó там ті медведьí розірвýт, бо хто там поíхаў до лúса, то юж назáд звíдтам не вернýў. Запráг він бичкé і поíхаў до лúса. Зачаў він дрівá до фíри клáсти, пришлú медведьí і зíйли му бичкé. Кричúт він до медведьíв, же му зíйли бикé. Вúломиў собí грýбого бýка на медведьí і ідé до них. Медведьí страха дістáли і втьíкли до свóйі печéри. Відтам бíльше медведьíв збíгло ся. Так він кáже до медведьíв: поíлисте моí бикé, а тепéр самí дрівá потя́гнете. Так злáпаў два медведьí і привíў до вóза, запráг в ярмó тай поклáў дýже дров на віз, бíльше, ніж перéдше на бикé, вúломиў си бýка, дáлі медведьíв бýком: вьо! зíйлисте бикé, тепéр тягнíт! Так юж пополýдни свящéник мúслит: юж він не прийíде і не жáлуваў і бикíў. Виглядáв свящéник: вошмáна йíде назáд. Прийíхаў до брáми, вúвалиў велúком фíром брáму, бо ся не міг вльíзти в брáму. Свящéник стойít

на ґа́нку і ка́же: Іва́не! не випрага́й тих бикі́ў, но ходи́ на підвечі́рок. Прийшо́ў він до ку́хні, пите́ ся сьвяще́ник, чому́ ти так до́ўго в лісі бив? Ка́же: прийшли́ медведі́, бике́ ми зи́ли. А тобі́ ніц не зроби́ли? Що мені́ вони́ могли́ зроби́ти. Так да́лі пита́ли ся сьвяще́ник: А хоч їсти́? А я їсти́ не ко́нче хо́чу сам, но парі́те молоко́ і дава́йте во́сухів, бо ти́ї бике́, котри́ми я тепе́р прийі́хаў, не бу́дут їў сі́чки, но молока́ і во́сухіў. Так по́тім ві́мость обізна́ли, що він медведя́ми прийі́хаў, а не вола́ми, так їм за́раз до голови́ прийшло́, що медведя́м тре дава́ти їсти. Так ві́мость му́сять їх трима́ти і їм дава́ти їсти.

Пігна́ў пасту́х гу́си на став і вечері́в а пастуха́ нема́ з гусьми́. А там так си ві́мость помисли́ў, же́би там то́го моцака́ після́ти по ті гу́си, мо́же пастуха́ то́пельник втопи́ў. Перегля́нуў він там ко́ло то́го ста́ву, верну́ў наза́д до до́му і ка́же до сьвяще́ника, же там гусе́й нема́. А сьвяще́ник ка́же: а́же там на дру́гий бік іди́, там гу́си му́сять би́ти. Прийшло́ так, він хо́дит за ти́ми гусьми́ до двана́йцятої годи́ни в ночи́ і ви́йшоў той то́пельник, хотів ві́го в той став, в то о́зеро затягну́ти. Він зла́паў то́го то́пельника і привіў до сьвяще́ника і ка́же: пастуха́ і гусе́й нема́. Так знов ві́мость си до голови́ беру́ть, як вома́ну від се́бе відогнати. Спроси́ў ві́мость брате́рники і ви́йта, зроби́ў гости́ну, аби́ ві́го як відпрова́дити, бо юж рік ся ко́нчит, а він, як би даў пштика́, то ві́мость не живу́ть. Так му ві́мості сказа́ли, же мені́ еде́н цар ви́нен чве́ртку дука́тів, бери́ медведі́ і дам ти еде́н фо́йтан (= повоз), напи́шу лист і йідь по ті гро́ши. А він ка́же, ско́ро вони́ ви́нні гро́ши, не хо́чу ли́сту і так діста́ну. Забра́ў свої́ медведі́ і повіхаў до бу́рку. Так ва́рта уживав зброню до не́го з во́стриими ку́лями. Та ему́ ся ніц не ста́ло през то́в: так кри́кнула на ва́рту, же не мо́жна до не́го бі́льше вживати во́строї зброні. Приста́вили го до царя́ і він то царе́ви розповіў, же він від то́го а то́го сьвяще́ника пі́сланий по чве́ртку дука́тіў. Діста́ў від царя́ чве́ртку дука́тів і верну́ў наза́д.... Мал.

(За убите ста́ршого засу́дженій до ту́рми вояк — зми́ї́ні го навіща́ют, але не го́дні го упрова́дити — бо він обцирклова́ў ся посвяще́ною па́лицею і лиши́ли му пуля́рес, з котро́го нікуди́ не ви́ходили гро́ши. Цьісар го увільни́ў. Він вже на во́лі, купу́в ґрунта́ і добре собі́ живе́. Тим ча́сом бра́та віддали́ до ві́йска. Той тако́ж уби́ў ста́ршого. Ві́го веду́т до тої́ самої турми́. Але брат му даў па́лицю. Він те́ю па́лицею охорони́ў ся пе́ред зли́ми зми́ями, котрі́ му лиши́ли плащ дьія́н, яки́м міг зале́тьіти, де хотьі́ў. Неба́вом увіль-

нений. Дальші єго́ приго́ди). Оте́ц маў два сини́. Віддали́ єдно́го до во́йска. Служи́ў при во́йску і забиў єдно́го капіта́на. Єго́ засуди́ли до турми́, а та турма́ би́ла така́, як що завини́ў, то звідтам не ви́йшоў, а як не завини́ў, то ви́йшоў. Він так ся журы́ў, що він зро́бит там. Тим часо́м надійшо́ў стари́й дьід і даў єму́ таку́ па́лицю і каза́ў єму́, же, як піде́ш до то́йі турми́, же́би-с ся обцирклюва́ў том па́лицем — а па́лиця би́ла посвя́щена — і там, як прийдут в ночи́, бу́дут сьвітиў і вигрива́ў, бу́дут тя кли́каў до се́бе, то ти а́би-с не ішо́ў, і же́би ти що дава́ли, то не бери́. Пото́м там поприходи́ли о дванайцятій годи́ньі в ночи́ злиї́, зачали́ вигрива́ти на скрипка́х а другі танцюва́ли а би́ло їіх мно́го. І кли́кали єго́ до се́бе, а́ле він не ішо́ў. А оди́н злий перебра́ў ся на войско́вого і ка́же: „ходи́ камра́те, ми оба́ служи́ли при во́йску, бу́дем танцюва́ў — а́ле він таки́ не ішо́ў. Ка́же: на́! тобі́ таки́й пуля́рес, же з то́го пуляре́са гро́ши ныкди не ви́йдут. Тим ча́сом ку́ри запі́ли і ті посче́зли. Він той пуля́рес схова́ў — пото́му прийшли́ до не́го ті старші́ і ди́влят ся, чи він є. Подивили ся: він єст. Написа́ли до цьі́сара, же він є. Цьі́сар написа́ў, щоби́ го ви́пустити, бо він не ви́нен. Пото́му ви́йшоў з турми́, служи́ў при во́йску па́ру мі́сяцьів і пішо́ў до до́му. До́ма пиў по корши́ах і ныкди з то́го пуляре́са гро́ши не ви́ходили. Пото́м куповаў собі́ ґрунта́, будинки і таки́ гро́ши не ви́ходили. Але там бу́ў брат єго́ і то́го віддали́ до во́йска. Той при во́йску поміркова́ў, же мій брат таки́м госпо́даром, то я так зро́блю. І він знов за́биў ста́ршого. Єго́ та́кже засуди́ли до то́йі турми. Ішли́ баби́ з міста, а брат вора́ў, ка́же: гей-гей! що-ж то там ро́блят? А баби́ ка́жут: з ним в ті турмі́, як го всадя́т... Той брат ка́же: що тако́го? — єде́н при во́йску за́биў старшо́го, єго́ засуди́ли до турми́; ныкуди́ з то́йі турми́ не ви́йде, як що завини́ў. А брат ки́нуў ко́ньі на по́ли і побі́г до до́му і поміркова́ў: пе́вно то мій брат. І взяў він до́ма па́лицю ту́ю і побі́г до міста. Пришо́ў він до міста, а вже єго́ бра́та гна́ли до турми́. Він тогди́ ка́же: про́шу, най мій брат присту́пит до ме́не, най ся попроща́є. Тим ча́сом даў єму́ ту па́лицю, а той брат вже знаў, що роби́ти з том па́лицем. Пригна́ли єго́ до то́йі турми́ і всади́ли го тай пішли́. Пото́му той там сидит в ночи́, обцирклюва́ў ся за́раз довко́ла се́бе і стойі́т. Знов о дванайцятій годи́ньі, то прихо́дят ти́йі злиї́-ду́хи, і зача́ли гра́ти, вигрива́ют, танцю́ют і кли́чут єго́ до се́бе, а він не хтьіў іти́. Тогди́ єде́н ка́же: тут таки́й плащ-дьія́н, як ся́деш на тім плащи́, то залети́ш, де хо́чеш! — та він не ішо́ў. Пото́м ку́ри запі́ли. Зми́йі пощезали. А той плащ лиши́ли і він взяў до се́бе. На ра́ня прихо́дят до не́го ти́йі старші́ подивити ся, чи він є і відми-

ка́ют, він є. А пото́му лишили́ єго́ на дру́гу ніч. На дру́гу ніч він знов пересидьіў і ньіц му ся не ста́ло. Тай написа́ли до цьісара лист, жо ту ньіц му ся не ста́ло, щоб цьісар відписа́ў, щоби го ви́пустити. Єго́ ви́пустили і він служиў знов па́ру місяцьів при во́йску і пішо́ў до до́му — але він до до́му пішки не ішо́ў, тілько простели́ў плащ і поміркува́ў до се́бе: дьія́н! дьія́н! занеси́ ня до до́му! Тай зньіс ся плащ в гору́ і заньіс го до до́му. Прилетьіў він до до́му, походи́ў він тро́ха па́ру днів, пішо́ў до бра́та і ка́же: бра́те на! тобі́ той плащ, а ти меньі дай пуля́рес, той, що з него гро́ши ньікди не ви́йдут. Той тогди́ діста́ў той пуля́рес з гріши а він даў ему́ той плащ. Той ходи́ў по коршма́х з тим пуляре́сом, напива́ў ся буя́ў по сьвітьі і зайшо́ў він аж до цьісаро́вої дочки́ і зача́ў ка́рти гра́ти з цьісаро́вом дочко́м, і фурт ца́лий час ви́грава ў від не́йі гро́ши. Він тогди́ заложи́ў ка́рти на той пуля́рес, як ка́рта ви́йде на той пуля́рес тобі́, то оста́не ся для те́бе (ка́же до цьісаро́вої дочки́). А він по́тім ви́ложиў ка́рти тай ви́йшла ка́рта на ню. Взя́ла вона́ той пуля́рес і він ся бі́дний зіста́ў. Не маў о чім до до́му зайти́. Му́сьіў те убра́ня зо се́бе продава́ти, щоби зайти́ до до́му. Прийшо́ў до до́му і ка́же: бра́те, я ю той пуля́рес стра́тиў, дай меньі той плащ, жо я тобі́ даў! і віддаў ему́ брат плащ. Він тогди́ стаў на тім плащи́ і ка́же: дьія́н! дьія́н! занеси́ мене́ до то́йі цьісаро́вої дочки́, до горо́ду. Дьіян єго́ заньіс і спусти́ў ся в горо́д цьісаро́вої дочки́. А та вихо́дит, пита́ ся: що то за єде́н чоловік, за чим ви ту зайшли́, а він мо́вит: мо́же би я бив за городара́. Та ка́же: до́бре, про́шу ся оста́вити. Він зача́ў там до полу́дня зрізува́ти квіти, клаў на купки́ і мо́вит: то бу́дут ріс такі́ квіти з то́го і заїшоў вобі́д. Принесла́ вона́ ему́ вобі́д, він розстели́ў той плащ дьія́н і сьіў вобі́дати. Вона́ сьіла собі́ на тім плащи́, а він поміркува́ў сам в со́бі, же́би єго́ той плащ заньіс за мо́ре ра́зом з ньо́ю. Плащ взньіс ся в гору́ і пішо́ў в повітру аж за мо́ре. Впаў за мо́рами, а вона́ мо́вит до не́го: я бу́ду твоя́, а ти мій, коли́ ти ня ту заньіс. Що хоч, роби́, но ми душі́ не ви́ймай. І полега́ли спа́ти. Тим часо́м вона́ єго́ приспа́ла, а сама́ ви́тягнула плащ від не́го і простели́ла той плащ і ка́же: дьія́н! дьія́н! занеси́ мене́ до та́та, до ма́ми! і дьія́н ві́ заньіс. Він обуди́ў ся, подиви́ў ся: нема́ ві́ ко́ло не́го і плаща́ нема́. Він тогди бі́дний ся зіста́ў, не ма́в що роби́ти. Але ди́вит ся, стої́т єдно́ де́рево, а на тім де́реві такі́ кра́сні я́бка черво́ні би́ли. Він єдно́ я́бко зірва́ў і вкуси́ў і зроби́ў ся з то́го гусако́м, але ру́ки ще маў, тілько діста́ў кри́ла і говори́ти не міг, іно ґеґаў. Да́льі підійшо́ў: стої́т дру́ге де́рево, а то бив ворі́х воло́ский. Ви́рваў він той ворі́х і роз-

души́ў, зе́рно зьи́ў і зроби́ў ся знов чоловіком так, як бы́ў. О, ка́же, чека́й, коб я ся діста́ў за мо́ре наза́д до сво́го кра́ю, то я бу́ду ина́кше роби́ў. Нарва́ў він тих я́блок і тих ворі́хіў, ви́льіз на де́рево і сиди́т. Прилетьі́ў воре́л на те де́рево і стаў на тім де́реві. А він легёйко зла́паў его́ за но́ги а оре́л ся встра́шиў і з ним злетьі́ў в гору́. Так его́ ніс по над мо́ре а він ся его́ трима́ў. Так го пообдра́шпуваў по нога́х без дереьи́ну, по корча́х і заньі́с го на дру́гий бік мора, до то́го само́го кра́ю, ві́дки він ви́йшоў. І там ся пусти́ў на діл від то́го воре́ла. Він тогди́, що роби́ти? пішо́ў до то́йі цьісаро́войі дочкі́ наза́д, зайшо́ў на подві́ра і зача́ў крича́ти: та́ні я́бка по ґрейца́ру! Вона́ вихо́дит цьісаро́ва дочка́ і купи́ла три я́бка. Пішла́ до до́му. Тогди́ розкрои́ла едно́ я́бко на три ча́сти, да́ла та́тови і ма́мі і собі́ лиши́ла і зача́ли йісти. Зи́їли і пороби́ли ся гусьми́, всьі тро́е і зача́ли ґе́ґати а він втік ві́дтам. По всьім сьві́ті розписа́ли, жо ся ста́ла така́ новина́, жо еде́н ходи́ў вандро́вний і носи́ў я́бка, прода́ў три я́бцьі і вони́ зьи́їли і зроби́ли ся гусьми́. А він, що зроби́ти, той, що прода́ў я́бка, обголи́ў собі́ бо́роду і ву́са, купи́ў собі́ ревере́нду і перебра́ў ся на сьвяще́ника та прихо́дит до них і ка́же: я то́му дам ра́ду. А вони́ его́ не пізна́ли. Він зача́ў їх сповіда́ти, пе́рше вітця́ і даў ворі́ха зе́рнята зьи́їсти і цьісар зроби́ў ся чоловіком. Потом зача́ў сповіда́ти цьісари́цю, ви́сповідаў, даў ворі́ха і така́ зроби́ла ся, як бу́ла пе́рше. Зача́ў сповіда́ти ту до́чку; ка́же, мо́же ти що ко́му ви́нна а вона́ ка́же: ґе-ґе! ви́нна. То повинна-с принести́ сюда́, що но кому́-с ви́нна. Вона́ принесла те всьо: пуля́рес і плащ і положи́ла ко́ло не́го, а він стаў на тім плащи́ і помірковаў сам в со́бі: дьіян! дьіян! занеси́ мене́ до до́му, до бра́га. Плащ зньі́с ся в гору́ з ним і він заньі́с ся до бра́та а цьісарі́вну оста́виў таки́ гу́скоў, бо не даў йі то́го ворі́ха. Мал.

(Лука́вий жид і хлоп). Йі́де хлоп доро́гом і прийі́хаў до коршмй́, а жид ю в бе́бехах. Ка́же: ти жи́де, втвори́! а жид: сьцо там тако́го? — втвори́, я ви́пю горі́вки ке́лишок! А жид ка́же: меньі́ ся не хце встава́ти, бо я ма́ю ди́хавицю. Пусти́, ка́же хлоп, бо вели́кий моро́з! А, ка́же жид, що то моро́з, ко́би ще ві́тер до то́го. — А хлоп пита́е: чо так ка́шляеш? Ка́же жид: нездужаю, ди́хавиця ду́сит! — Е, ка́же хлоп, що то ди́хавиця, ко́би ще і ко́лька. Мал.

(Сви́нька Мари́лька). Така́ би́ла ба́ба, же не ма́ла дьіте́й. Вона́ іде́ до це́ркви: хо́дит свиня́ з еди́ним порося́тком. Вона́ ка́же: Бо́жейку! же́би-м хоть едно́ порося́тко ма́ла, то́би-м ся тьі́шила. І вона́ за яки́йсь час вроди́ла си порося́тко. І тогди́ перекти́ли то

порося́тко: сви́нька-Мари́лька. І ба́ба зае́дно ся неў тышила́. Раз пішла́ Мари́лька до комо́ри; тогди́ ка́же ма́ти: лю́де хо́дят на гу́би, жо́би ти пішла́ мены́ на гу́би. Порося́тко тогди́ квичи́т, же́би да́ти ему́ кобе́лю. Ма́ти пода́ла кобе́лю а воно́ заложи́ло си на го́лову і пішло́ в лыс. Назбира́ло гу́би і приве́сло. І воно́ пото́м зае́дно ходи́ло і приноси́ло гриби́. І биў таки́й бога́цький син, що чудува́ў ся, як оно́ (воно́) збира́е гу́би, коли́ свиня́. І раз пішо́ў він за тим порося́тем вслыд до лыса. Воно́ прийшло́ в лыс, стягну́ло з се́бе ски́рку і ки́нуло в корч. І тогди́ той бога́цький син сыў собі́ в тім корчи́ на ті ски́рцы, і чека́ў, док вона́ не прийде. Вона́ за яки́й-сь час пришла́. А він ка́же: коли́ ти така́ ла́дна дывка, то бу́дем ся вобо́е жени́ў. І тогди́ вона́ ка́же: хоч ся жени́, хоч не жени́, я му́шу ту́ю ски́рку на се́бе бра́ти наза́д, бо но́шу йі за поку́гу. І тогди́ йі пусти́ў. Вона́ пішла́ до до́му. Тай той бога́цький син хтыў ся жени́ти. А оте́ц пита́е: де піде́ш си́ну в ста́рости? А він ка́же: я піду́ до то́йі сви́ньки. Оте́ц на то́е: на що тобі́ си́ну свине́й, коли́ я ма́ю свойі́. А він ка́же: най, що хо́че, бу́де, я му́шу йі бра́ти. Він прийшо́ў до нейі в ста́рости. Тай те́ща ка́же: на що тобі́ сви́ньки, ти ма́еш свойі́ сви́ньі. А я таки́ йі бу́ду браў. Тай пото́м пожени́ли ся. Взяў він тоту́ сви́ньку на руки і пішо́ў до стодо́ли з неў спа́ти. І тогди́ биў там слуга́ і ка́же: я піду́ подиви́ти ся, як він з порося́тем спит. Він тогди́ прихо́дит, а ски́рка на то́цьі лежа́ла і він ка́же до свекро́хи: бійте, подивіг ся, яка́ она́ (вона́) ла́дна, аж ся́яло в стодо́лы Тогди́ свекро́ха запали́ла в пецу і спали́ла ту́ю ски́ру. Тогди́ она́ як ся схопи́ла, ка́же: ти не мій, я не твоя́ по ни́ньішний день. Я ма́ла в тій ски́рцы ще шість ро́ків ходи́ти; гляда́й, хоч не гляда́й, я іду́ від те́бе в сьвіт! — і зробила ся ми́шеў і пішла́. І він ходи́ў за неў шість ро́ків, але йі не зди́баў. Раз сыў си під ду́ба і попива́ў си. А миш ви́бігла і по ши́йі ему́ бігала. А він нагаву́ў си і ка́же: мо́же то моя́ жінка, ру́ку підста́виў і зла́паў. Тогди́ ка́же: мо́же ти моя́. А вона́ ви́мовила: я твоя́. Чи ти бу́деш зо мноў, чи піде́ш вандрува́ти? А вона́ ка́же: я бу́ду ту з тобо́ў. — А що бу́ду йі́ў? А она́ (вона́) ка́же: цит, не журі́ ся, ми бу́дем ту вобо́е і бу́дем всьо ма́ти, що е в сьвіты. І в тім ду́бі жи́ли знов шість ро́ків і по́тім ви́йшла на во́лю і ю би́ла за хрестяни́на і ра́зом юж си тогди́ жи́ли вобо́е. Кур.

Загадки і приповідки.

Пришла́ чо́рна коро́ва — всьі лю́ди побороло́, прийшо́ў си́вий віл — всьі лю́ди звів (ніч і день). М.

Шуркочи́ни, туркочи́ни, де ти то біжи́ш? Не го́лена, не стри́жена — чо ти ту лежи́ш? (доро́га — віз біг без доро́гу). М.

На́серед села́, заби́го вола́, хто іде́, то ки́шки те́гне (кернйцв). М.

Ви́са ви́сн, хо́да хо́ди, ви́са пац, хо́да ха́п! (хлоп і гру́шка). М.

Черво́ний ко́гут в земли́ піе (бура́к). М.

Біг песо́к по під лысо́к, вму́ ся си́пе з за́ду пісо́к (жо́рна). М.

В лысьі руба́ют, до села́ тріски́ ска́чут (дзвін). М.

Коса́ на дворі, кіся́ в комо́рі (морков). Кун.

Ішла́ па́ньі з міста, на ньі су́кній три́ста, як йі пору́шить, пла́кати му́сить (цибу́ля). Кун.

Іде́ без лыс, не гу́кне, іде́ без во́ду, не хлю́пне (мі́сяць). Кун.

Там за лысом, за пі́длысом дыжа́ ме́ду ки́сне (со́нце). Кун.

На кольіньі піднімає ся, до бру́ха притуля́е ся, а кава́лок мняса до гу́би хап! (дитина). Кун.

Фа́ла Бо́жа ма́в до́вгий фіст (дзвін). Кун.

В на́шого во́ўка залызна голо́вка, предивле́ний фіст (го́лка). Кун.

Мету́, мету́, не ви́мету, несу́, несу́, не ви́несу (со́нце). Кл.

Ньі дзюркі, ньі дна, в ньім по́ўно вина́ (яйце́). Кл.

Шти́ри бра́тя бігу́т, вде́н дру́гого дігна́ти не могу́т (коле́са у во́за). Кл.

Мале́ сотворі́не же́би найбі́льша коло́да то вона́ йі зру́шит (блоха́). Кл.

Сло́во масне́, а пироги́ пісні́ (хто обі́цює а не додержує). Кл.

Без рук і без ніг на гору́ ся ви́драпав (дим). Кл.

Чорно́ воно́, я там не піду́ де воно́ (коцю́ба). Кл.

Крутейке, малейке, всьо по́ле збігає (серп). Кл.

Ти́чка, на ті ти́чцьі капли́чка, а в ті капли́чцьі сто ти́сяч люде́й (мак). Кл.

Хо́дит па́ньі по покбю, но́сит в собі́ кльоц (ву́рка з яйце́м). Го.

Льі́зу, льі́зу по зальі́зу, на месну́ гору́, на деревля́ний верх (йізде́ц на коня́). Го.

По́ўний хлыве́ц ове́ц, ме́жи ня́ми еде́н баране́ц верещи́т (люде в церкві і піп). Го.

Мале́йке, крнве́йке, всьо по́ле обі́йде, наза́д до до́му прі́йде (серп). Го.

Пла́хта, тара́хта всьо по́ле обі́йде, наза́д до до́му прі́йде (бо́рона). Го.

Мале́йке, чорне́йке, же́би яка́ коло́да, то перева́рне (блоха́). Го.

Сьім миль мо́сту, за тим мо́стом цьвіт на всьой сьвіт (вели́кий піст і вели́кдень). Го.

Лежи́т під пло́том, накри́те около́том і кричи́т со́ли (редьков). Го.

Ньі са́ньі, ньі віз, а йде без кольі́с (чове́н). Го.

Єдно́ ка́же: свита́й Бо́же, дру́ге ка́же: не дай Бо́же, а трете ка́же: меньі́ все стоячи́, як в день, так в ночи́ (вікно, две́ри, пец). Го.

Лети́т тай ти́в (верете́но). Го.

Си́вий кінь стоі́т в ста́йни і з під се́бе гній викида́в (жорна). Го.

Два братя втыка́ют а два діга́не́ют (коле́са у во́за). Го.

Без рук, без ніг, на гору́ ви́льізе (дим). Го.

Си́вий віў, ви́пиў води́ по́ўний рів (вода́ мерзну́ча в рові). Го.

Іде́ без соло́му не селе́пне, іде́ без во́ду не плю́сне (со́нце). Го.

Па́ньі в черво́нім убра́ньі, як йі ста́неш розбира́ти, му́сиш запла́кати (цибу́ля). Го.

За льі́сом, за про́льісом два реди́ хуст ви́сят (зуби). Го.

Ма́в зу́би, а не йість (раблі́). Го.

Не йість, не пе, хо́дит і бе (годинни́к або́ зи́гар). Го.

Си́вий хроба́к льі́зе і о́трубн си́пе (све́рдел). Го.

Лежи́т кожу́х, на ньім хльі́ба окру́х, порозсипа́ў си як горо́х (не́бо і зьвізди). Го.

Що то за гість, що темноту́ йість? (сьвічка) Го.

Ще ся ба́тько не вроди́ў, а вже син по сьві́тьі ходи́ў (дим і вогонь). Го.

Цо́рна ворона, там ньіхто́ не польізе, де вона́ (кацю́ба). Го.

Цо́рна коро́ва си́ве теля́ ли́же (ніч і ра́нок). Го.

Скі́лько на не́бі дзвіздо́цків, ті́лько на земли́ дзьіро́цків (стерня́). Го.

Стоі́т дуб, на тім ду́бі кадлубе́ц, на ка́длубци драби́нка, на драби́нцьі гі́рка, на гі́рцьі ла́ти, по тих ла́тах пта́шки льіта́ют, але

крильця́т не ма́ют (чоловік з ву́шами; драби́нка = ши́я; ги́рка = голова; ла́ти = воло́сє). Д.

Мале́йкоє, криве́йкоє, всьо по́ле збі́гає (сери). Д.

Кругови́ло-мотови́ло, по під небеса́ ся ви́ло, по ньиме́цки говори́ло, по туре́цки заводи́ло (ла́стівка). В.

Шти́ри браги́, вди́н за дру́гам біжи́т, ныко́ли вди́н дру́гого не зла́пит (шти́ри коле́са). В.

Кіча́ют ся го́стьі по ли́ковім мо́стьі до Божого (т. є. пеца) пих! (витя́чуют горо́х на реше́тьі пе́ред пецом, потом до го́рця даю́т і вставля́ют до пе́ца). В.

Сиди́т па́ньі на га́зку в черво́нім кахта́нку, хто ся на ню ди́вит, той ре́вньі запла́че (цибу́ля). В.

Стої́т па́ньі в комо́рі, вьі́ коса́ на дворі (мо́рхва). В.

(зага́дуют:) Невели́ка щебету́шка, зарі́ж йвьі́, бу́де ю́шка (курка). Боб.

Ньі кругле́ньке, ньі мале́ньке, ньі вели́ке, ньі тоне́ньке, з не́го лю́де ко́ристь ма́ют, ним ся звьі́ри випаса́ют (карто́хель). Боб.

Йі́хали татя́ри ли́коватою доро́гою до гли́няного ли́ста (горо́х; ба́ба то́чи горо́х без решето́ до горшка́). Боб.

Я з то́го созда́н, що Ада́м, сотвори́ша ся во мньі сньі́дивьі, мно́гі насити́ша ся; а з умро́х, то мене́ не погребо́ша, ко́сти мої́ під пло́том валя́ху ся и пси не ядя́ху (горщо́к). Боб.

На горі́ ти́чка, на тій ти́чці капли́чка, а в тій капли́чці дьі́ти́й купи́чка (мак). Боб.

Черво́ний пі́вень із земльі́ пі́в (бура́к). Боб.

Чорне́ньке, ма́ленькe, же-б яку́ коло́ду то перева́рне (блоха́). Боб.

Мацу́, мацу́ по ла́вочцьі, здо́бати мохна́вицьі і всади́ти голоша́ (рукави́цьі). Боб.

Що ма́в зу́би, а не йість? (пила́). З.

Ві́з без кольі́с, доро́га без піску́, а бати́г без цваску́ (чове́н). З.

Стої́т топо́ля на́серед по́ля, розпусти́ла ги́лля на всьо Поді́ля (со́нце). З.

Що то за де́рево, що со́ньця не ви́дить (корінь). З.

Без рук, без ніг, на пліт льі́зе (гарбу́з). З.

Неви́димий дух стру́тнў капелю́х (вітер). З.

Стої́т дуб, на ду́бі дванайцять галу́з (гиля́к), в кождій галу́зи по чоти́ри гньіздьі́, в ко́ждім гньіздьі́ по сьім птиць (рік). З.

Чого́ стої́т бу́сьок на вдні́й нозьі́? За то, же дру́гу підійне́в. ВМ.

Там за льі́сом, за про́льісом ди́ка серна́ бре́ше (терли́ця). Кн.

Без ручо́к, без ніжо́к на го́ру-сь ви́хопит (дим). Кн.

Черво́не теля́тко чо́рну я́лівку лиже (ого́нь і у́голь). Кн.

Ко́ло я́ми го́нят сьі з кня́ми (їда́ і вилкй, ложкй). Кн.

Пла́хта, тара́хта, по під не́ю вода́ іде́ (заме́рзла ріка́). Кн.

Си́вий віл ви́пиў води́ по́вний рів (моро́з — в рові ви́сушит во́ду). Кн.

До́вша за́сова ньіж комо́ра (сорока). Кн.

Дьі́вка в комо́рі, коса́ на дворі (мо́рква). Кн.

Стойі́т пан у кутку́ в черво́нім кабатку́, хто его́ зоба́чит, то ре́вне запла́че (цибу́ля). Кн.

Хто іде́, то ба́бу за со́бо́ю веде́ (две́рі). Кн.

Ти́чка, на ти́чцьі капли́чка, без вико́н, без двере́й а в ньій по́ўно люде́й (мак). Кн.

Єдно́ ка́же: свита́й Бо́же, дру́ге ка́же не дай Бо́же, тре́тє ка́же: єдна́ко менькі, як в день, так в ночи́, мене́ бу́дут печи́ (вікно́ хо́че ви́дности, две́рі не хтять ви́дности, две́рі не хтять, що-б ри́пали, піч). Кн.

Дуб, на ду́бі со́сна, на со́сньі коло́пньі, на коло́пнях, що Бог дасть (лавке́ дубо́ві, ві́ко сосно́ве у стола́, настільник). Кн.

На ти́чцьі піў мі́сяця (коцюба). Кн.

Пішо́ў до мі́ста, купи́ў коне́, прьіі́ў до до́му, всили́ў фі́ст (го́лка). Кн.

Ба́тько з льіса, ма́ма з мі́ста, а дьіти з горо́да (макогі́н, ма́кортик, бо́льба). Кн.

Бі́гло без льісо́к, заде́рло носо́к (са́ньі).

Си́вий ко́ник викида́є з під се́бе бі́лий гно́йик (жо́рна). Кн.

Ішла́ па́ньі з мі́ста, ма́є шма́тя три́ста, що ві́тер повіне́, то скі́рою бли́ска (ку́рка). Кн.

Два ре́ди (= ря́ди) хусто́к а тре́та за́паска (зу́би і гу́би). Кн.

Цьілий хльіве́ц ове́ц, а єди́н баране́ц (це́рква і сьвяще́ник). Кн.

Мету́, мету́, не ви́мету, несу́, несу́, не ви́несу, як пора́ при́йде, то само́ ви́йде (со́нце). Кн.

Де ти іде́ш ту́кало, пу́кало? А тобі що до то́го зато́вчена гиро! (віз ішо́ў без морі́г, і морі́г сьі пита́ў, де ти іде́ш, а віз відповіў, бо морі́г заро́щений). Кн.

Лежи́т під пло́тиком, накри́ло сьі коко́тиком (= листко́м) і все про́сит: со́ли да́йте! (во́гирок). Кн.

Що то іде́ без во́ду, не хля́пає, без соло́му не шеле́пає (мі́сяць). Кн.

Черво́на я́гідка, вийми́, положи́ і наза́д положи́ (ка́мінь до о́стреня коси́ в ку́шцьі; — кушка деревляна, де пря́че ка́мінь). Кн.

Куди́-сь ся бра́ло кри́во, не пра́ло? — Що ти до то́го, то́вчена ги́ро? (ріка і трава́; — ріка́ пли́ла без сьино́жеть). Кн.

Ішла́ па́ньі зпі́д гір, ма́ла на собі́ сьім скір, як скі́ри здира́ли, всьі за не́ю рида́ли (цибу́ля). Кн.

Там за льісом, за пре́льісом дьіжка ме́ду ки́сне (со́нце захо́дит). Кн.

Вко́ло льіс, вко́ло льіс, в сере́диньі ни́вка (хльіб розчи́нений в дьіжцьі). Кн.

Посши́ване, пола́тане, на ньім голка не приста́не (вікно́). Кн.

Пришла́ нету́пиха, сьіла собі́ на йо́птику, пожи́чте нам тупа́рика, бу́дем різати пуста́рика; прийіхали голиші́, йому́ вже зба́влєт душі́ (таки́й ви́раз: пришла́ господи́ньі, сьіла собі́ на при́пічку, ка́же: пожи́чте ножа́, зарі́жем когута́, прийіхали го́стьі). Мерв.

Хто ся не роди́ў, а умер? (Адам). Мерв.

Біг песо́к, по під льісо́к, задер нісо́к, побі́г в льісо́к (сани). Мерв.

Як ся прийі́де на по́ле, що ся насам-перед ка́же? (а гов!) Мерв.

Летьі́ло без крил, упа́ло без ніг, вари́ў кухар на огни́, ви́пила па́ньі без ро́та (сньіг; кухар на огни́ = сонце; па́ньі без ро́та = земля). Мерв.

В льісьі роди́ло ся, на дровітни́й роби́ло ся, на рука́х пла́че (скрипка). Мерв.

Ходи́ў, ходи́ў годома́н, усьі́х дьіте́й годува́ў, як упа́ў, так пропа́ў, ньіхто́ єго́ не схова́ў (горне́ц). Мерв.

Шата́ло сьі, мота́ло сьі, під при́пічок схова́ло сьі (мітла́, ві́ник). Мерв.

Сиди́т під пло́тнико́м, накри́ло ся хибо́тником, все кли́че сіль! сіль! (во́гпрок). Мерв.

Чо́рна коро́ва всьіх люде́й поборо́ла (ніч), а си́вий віл всьіх підві́ў (день). Мерв.

На горі́ гай, за гайо́м мурга́й, за мургайо́м сапа́й, за сапайо́м хапа́й (воло́ся, бро́ви, ніс, рот). Мерв.

Пес не пес, а бре́ше як пес (су́ка). Мерв.

Несу́, несу́, не ви́несу, мету́, мету́, не ви́мету, пора́ при́йде, само́ пі́де (со́нце). Мерв.

Два пха́є, два трима́є, а два ся ди́вит, чи до́бре запха́є (го́лка і ни́тка, о́чи і два па́льцьі). Мерв.

Ви́сит, ви́сит, запупи́ў сьі (оріх воло́ский). Мерв.

Без рук, без ніг, на пліт льізе (гарбу́з). Мерв.

Без дров, без огня́, сьві́тит і гріє що дня (сонце) Мерв.

Ны́ са́ни, ны́ віз, а ї́де без колы́с (чове́н). Мерв.

Йі́хали пани́, убра́ни в сріб'ні жупани́, а в тих жупана́х ла́та на ла́ті, тих пані́ў ра́ді в ко́ждій ха́ті (ри́би). Мерв.

Сидьі́ла па́ні вбра́на в жо́ўте убра́не, ны́м ві́н розбере́, то слеза́ з о́ка піде́ (цибу́ля). Мерв.

Стої́ть же́рдь, на же́рдю ку́ля з горбка́ми, з ямка́ми, пошйта листка́ми (чолові́к у́бранний). Мерв.

Стоя́т клинчаке́, на клинчака́х стояке́, на тих стоя́ка́х дуб, на тім ду́бі гай, в тім гаю́ пта́шки гра́ют (чолові́к). Мерв.

На́серед лы́са стої́ть коро́ва ли́са (мі́сяць). Гор.

В ку́ты стої́г па́ні в чо́рнім каба́ты (мітла́). Гор.

Черво́ні когути́ пі́ют в земли́ (бураке́). Виш.

Сито́к медо́к, костяне́ горня́тко (горі́х). Виш.

За лы́сом, за пі́длысом два ряди́ шма́тя висят (зу́би). Виш.

Є́дна жила́ дві дзю́рі трима́є (крокви). Виш.

Що то є найсу́хше? (смерть). Виш.

Що то є найтлу́стше? (земля́). Виш.

Ма́я саньми́ без став перейі́хаў (чове́н). Виш.

Як ся вроди́ў, то ся не крести́ў, а сьім лыт до це́ркви не ходи́ў, но го́ри розвози́ў, а по сме́рти до це́ркви ходи́ў (віл). Виш.

Що то за де́рево, що со́нця не ви́дит (ко́рінь). Мал.

Пла́хта-тара́хта цьіле́ по́ле перебіжи́ть (борона́). Мал.

Мале́йке, крива́йке, цьіле́ по́ле перешпа́я (серп). Мал.

Дьід в ха́ті, борода́ в сьінех (ба́льок). Мал.

В Ви́шенцьі те́шут, а на Вере́сницю тріскé летя́г (дзвін). Мал.

Стойі́т дуб, на ду́бі бук, на бу́цьі гли́на, на гли́ні капу́ста, а в тій капу́стьі сви́ні пасу́г ся (дуб = ноги стола́; бук = блят; гли́на = ми́ска; в капу́стьі: свини́на). Мал.

Стойі́т бо́чка на бо́чцьі а на версьі ли́сій фіст (тростина́). Мал.

Що то за гість, що сам себе́ йість (сьві́чка). Мал.

Го́лову стя́ли, пи́ти да́ли, ще й говори́ти ему́ каза́ли (гу́сяче перо́ до писаня). Мал.

Крива́йке, слыпе́йке, по по́ли лыта́є (серп). Мал.

Без тьі́ла, без душі́, під пери́ноў сьі ру́шее (тїсто). Гор.

Та́го — ма́ма — син ва́рят (вітер). Гор.

Прийшли́ газдарі́, забра́ли господарі́, а йіх халу́пи ві́кнами повтьіка́ли (прийшли́ жиди́ до ставу́, забра́ли ри́бу, а йіх халу́пи т. є. вода́ ві́кнами т. є. че́рез гре́блю утекли́, бо спусти́ли став). Мал.

(Прим о́вки). Ожени́ не, дам ти вола́, розжени́ не, дам ти два. Кун.

Весьіле́ на три дни, цьіле́ жите́ зли дни. Кун.

А мій ми́лий крохма́ль дроби́т, я ся тьі́шу, що то ро́бит. Кун.

Що в на псї? — Шерсть. Кун.

Той гріш, то сли́на, до чобі́т не присту́пиш, тре́ба в ходака́х ходи́ти. Кл.

Як чолові́к ко́сить, то ка́же деркач: бер-бер! а перепели́ця: підполю́! підполю́ а жі́нка ка́же: вже мене́ підко́лює! Кн.

Куда́ го́лка, туда́ ни́тка. Бо.

Пісни.

Ой ви́йду я на горо́йку: горо́йко, горо́йко!
Нема то́го, що я його, бі́дна голово́йко! М.

*

Ци молода́ ды́вка ла́дна, ци меньі́ здає́ ся,
Че́рез те́бе дывчино́йко спане́ не бере́ ся. М.

*

Є в горо́дьі ві́льха, пли́не вода́ гі́рка,
То ми ся сподоба́ла хоро́шая ды́вка.
Са́ма невели́чка, румя́ного ли́чка,
Приста́ла ми до серде́йка як перепели́чка.
Са́ма молоде́йка на ли́чку біле́йка,
Приста́ла ми дывчино́йка до мо́го серде́йка. М.

*

Цибу́лю копа́ла, чісни́к полока́ла,
Молодо́му козако́ви прина́доньку да́ла. М.

*

Повідж ми дывчи́но щи́рую правдо́чку,
Та яку́ю ти ми да́ла лю́бу прина́дочку.
Да́ла я ти прина́до́йку, прина́ду, прина́ду,
Соло́дкую ягодо́йку з вишне́вого са́ду.

*

Ходи́ла дывчино́йка моріжко́м, моріжко́м,
Загане́ла качато́йка батіжко́м, батіжко́м.
Іди́, іди́, качоройко до до́му, до до́му
Прода́м я те жи́дискови рудо́му, рудо́му. М.

*

Бу́ла в ме́не дывчино́йка Мари́ся, Мари́ся,
Тогди́ мої кундзьоро́йке ви́ли се, вили́ се.
Бу́ла в ме́не дывчино́йка Варва́ра, Варва́ра,
Тогди́ мої кундзьоро́йке вбіра́ла, вбіра́ла.

Була́ в ме́не дівчино́йка облу́да, облу́да
Тогди́ мої кундзюро́йке обску́бла, обску́бла. М.

*

Дівчи́на жи́то жне, коза́к сно́пи ве́же,
Що наве́же єдє́н сніп, то за сно́пом ле́же. М.

*

Уже́ ве́чер вечері́в, со́нічко захо́ди,
Пусти́ ма́ти погуля́ти, бо душе́ дохо́ди.
Ой маму́ню, мамуне́йко я не забавлю́ се,
Но се тро́ха розвесе́лю, до до́му верну́ се. М.

*

Аньі я се не вмива́ла, а́ньі запльіта́ла,
По чім я се мій миле́йкий тобі сподоба́ла?
Ци по тійі робото́йцьі, чи по сво́йій сно́тьі, (цноті)
Ци по тійі запасчи́ньі, що ви́сит на пло́тьі.
Єдна́я та про бу́дний день, дру́га про недьі́льі,
А тре́тая пола́тана, що ви́си на кі́лю. М.

*

Ой собо́та не робо́та, недьі́ле не ві́льна,
Чо на тобі козаче́йку соро́чка гребі́нна.
А соро́чка гребінна́я, вобши́вка льівна́я —
А хто тобі вишива́ў: сама́ милейка́я.
Сва́шка да́ла ниточо́к, дру́жка полоте́нця,
А миле́йка вишива́ла зо щи́рого се́рця. М.

*

Молода́я дьівчино́йка чось сьі заду́мала?
Три горо́ди ру́ти ма́ла, тай вода́ забра́ла,
Молоде́йка дьівчино́йко, ру́та на горбо́чку,
Ри́хтуй сво́му миле́йкому до сьлю́бу соро́чку,
Ри́хтуй єму́ сорочи́ну, собі́ фартуши́ну,
Ри́хтуй сво́му миле́йкому до руки́ хусти́ну. М.

*

Чиї́ ко́ньі по вино́ньі, мої́ по садо́чку,
Ой хто лю́би але́кую, а я сусьідо́чку. М.

*

До́брий ве́чір, дьівчино́йко, я з я́рмарку йі́ду,
Тобі́ везу́ оба́рінок, своїй жі́нцьі бі́ду.
Тобі́ везу́ оба́рінок, бу́ду те люби́ти,
Своїй жі́нцьі веду́ бі́ду́, бо йі бу́ду би́ти. М.

*

Синéйка камізéлька, черкасóві плéчі,
Казáла ми приходúти білявóчка в вéчір.
Казáла ми білявóчка в вéчір приходúти,
Стоíт квáрта горілóйки, пáрка закусúти. М.

*

Наварúла кисьілю, підбúла мукóю,
Колú зломúў мúлий лúжку, найíдж сьі рукóю.
Зачéў я кисьíль їсти, завалéв єм вýса,
Бóга прóшу, рýки знóшу до пáна Єзýса. М.

*

Ой підý я до Воронú, що рóблет вороги,
А Воронá дьíжку мíси, так най Бог боронú. М.

*

У ставóчку, у ставóчку водá ся колúше,
Я такóго хлóпця лю́блю, що дрібнéнько пúше. М.

*

У садóчку, у садóчку травá сьі хиля́ѕ,
Я такóго хлóпця лю́блю, що в цéркві сьпівáѕ. М.

*

Покúну я цьіп на тóцьі, граблí в оборóзьі,
А сам підý до дьівчúни, бо ми по дорóзьі
Покúну я цьіп на тóцьі, а граблí на сьíньі,
Не май, не май дьівчúнóйко на мéне надьíйі. М.

*

Я такéѕ дьівчá лю́блю, що сьі не протúви,
Вонá óчи зажмурúла, зубáми сьі дúви (т. зн. сьмíє сьі). М.

*

Що-м сьі любки налюбúў і нацьілювáў сьі.
Як соловíй по садóчку ягíд надзьобáў сьі. М.

*

Ой у сад виногрáд по вóду ходúла,
Чо менé той не взеў, що я го любúла.
Ой но менé той взеў, що я го не знáла,
Та за той перебíр, що-м перебирáла. М.

*

Абó бýду вийізджáти в далéкі сторони,
Абó нехáй ми задзвóнет голосни́йі дзвóни.
А я бýду пéред Бóгом на тéбе плакати;
Чéрез твóю причинóйку трéба умирáти.
А ти прúйдеш, задумáеш (засумýеш), де моя́ могúла,
Погадáеш, подумáеш, о ту моя́ мúла! М.

*

Я не пі́ду на гри́бойки, бо се ли́са бою,
Бо він мене́ покуса́є, а я ся не зго́ю.
Не то́го се ли́са бою, що ку́ри лапа́є,
Но се то́го ли́са бою, що жі́нки не ма́є. М.

*

Поплину́ я по Дуна́ю тай си подума́ю,
Нема́ лы́пших сьпіва́но́чок, як у ру́ськім кра́ю.
Нема́ лы́пших сьпіва́но́чок, як ру́ска краі́на,
Сьпіва́є холоми́йки ку́ждая дьівчи́на. М.

*

А як я се опоре́жу жи́тним перве́слом,
Же́би ме́не до дьівчи́ни ві́тром перене́сло. М.

*

Не пі́ду до дьівчи́ни, не пі́ду, не пі́ду,
Бо впаў сьніжо́к на обліжо́к тай наробиў сьлі́ду.
Бо впаў сьніжо́к на обліжо́к та на той торі́шний,
Дьівчина ме покі́нула, я си́рота ві́чний. М.

*

Як я бу́ла в сво́йі ма́ми, то я пі́сьні вмі́ла,
Як я пішла́ до чужо́йі, з капу́стою зи́ла.
Піду́ я по води́цю з мале́йким збане́тком,
Ми́ньі ма́ма вповіда́є: пово́ли дите́тко!
У чужо́йі, су́чиной з дво́ма коновка́ми,
Вона́ меньі вповіда́є: не ру́шиш нога́ми! М.

*

Що-б я зна́ла мамуне́йко, котра́ моя́ све́кра,
Взе́ла-б я йі за ручейки, заве́ла до пе́кла. М.

*

Ей кали́на бі́ло цвила, а черво́но ро́дит,
А вели́ке закоха́ве до бідй дово́дит.
Бо вели́ке закоха́ве таки́ не здоро́вле,
Або́ ему́ або ві́ні бу́де безголо́вле. М.

*

Що тату́ньо розказа́ли, то мамуне́ мусят,
Зарі́зали когуте́тко тай в горне́гу ду́шут.
Що тату́ньо розказа́ли, мамуне́ зроби́ли,
Зарі́зали когуте́, в горне́гу здуши́ли. М.

*

Засьвіти́ ми місяченьку, хоць без одну ні́чку,
Най я собі переплину́ до ми́лойі рі́чку.

Най я собі перепли́ну, чобіт не забро́джу,
Най не всьійі лю́де зна́ют, що до ми́лой хо́джу.
Пію́т ку́ри, пію́т дру́гі, я в ми́лойі си́джу,
А як прийду до домо́йку, сам се ненави́джу.
Тату́нь свару́т, тату́нь свару́т, мамо́ня ще гі́рше:
Ой не ходи́ мій сино́йку до дьівчи́ни бі́льше!
Та як меньі́ мамуне́йко до ней не ходи́ти,
Я не мо́жу без дьівчи́ни годи́ни прожити.
Запряга́й же хло́пче ко́ньі підемо́ вора́ти;
Чей собі́ я переста́ну в дьівчиньі гада́ти.
В го́ру, в го́ру, по під го́ру йде до се́рця ту́га —
Ой випряга́й малий хло́пче шти́ри ко́ньі з плу́га
Молоде́йка дьівчино́йко, що́сми поробі́ла,
Аньі йі́сти, а́ньі пи́ти — робо́та немі́ла.
А я ни́ньі ниц не йіу́, но кри́льце ребе́льце,
Оно́ меньі́ підопе́рло під ду́шу, під се́рце. М.

*

Сньігй спа́ли, ле́ди ста́ли, пото́ки се зду́ли,
Уже́ мене́ молодо́го в черевйки взу́ли,
В черевйки ме́не взу́ли, карабі́нец да́ли,
Вже загна́ли козаче́йка аж десь до Мольда́ви. М.

*

Чи ти бу́деш дьівчино́йко мене́ жалувати,
Як не бу́дут черевйки но́жейків глода́ти. М.

*

Ясене́ц-василе́ц, а гру́шечка Ка́се,
А сли́вочка Мари́сечка, дьівчи́на Варва́се. М.

*

Ой воло́чу си́вий ко́ню, воло́чу, воло́чу,
Ой як я ся розволо́чу, роби́ти не схо́чу. М.

*

На пе́цу на кра́ю лю́лька но:а́ сьі кури́ла
Ром-та-а́дра, ром-та-а́дра лю́лька сьі кури́ла
Впа́ла з гори́ на доли́ну тай ся поломи́ла. М.

*

Ой пішо́ў я на я́рмарок лю́льки купова́ти,
Не натра́пиў на черво́ну, не міг сторгува́ти.
Ой пішо́ў я до коршмй лю́льку запали́ти,
А там жиди́ халами́ди хтьі́ли мене́ би́ги.
Ой тыка́ў я до дьівчи́ни без ті перехо́ди,
Замота́ў се у гарбузи́ тай наробі́ў шко́ди.

Ой зачéли старí бáби з коцюбáми гнáти,
Ой мýсьіў я кожýх дéрти, гарбузи́ латáти.
Ґосподарí за гарбузи́ хтьíли подавáти,
Ґосподи́ньі тай за ди́ньі холóшньі стягáти.
А я хлóпец не такúй в свого тáта вдáў сьі,
Ти́льом, ти́льом по за ти́льом в конопльí сховáў сьі.
Ой як пришлú дьівчатóйка конопéльки брáти
Не далú ми молодóму в сьвíтьі загибáти. М.

*

Не гньівáй ся моя́ ми́ла на мéне, на мéне,
Бо я мáю вíсьім ми́лих без тéбе, без тéбе.
Ой еднáя їíсти варúт, а дрýгая ми́е,
А трéтая хýсти перé, а четвéрта ши́е.
А з пéтою повогóру, з шéстою танцю́ю,
А з сéмою вечерéю, з вóсьмою ночу́ю. М.

*

Ах Бóже мій милосéрний, ти моя́ потьíха,
Утьíш бíдну сиротóйку, ви́бав з бідú, з ли́ха! М.

*

Ой кукáла зазулéйка тонéньким голосом,
Пóки се не удавила ячмíнним колосом. М.[1])

*

Ой летьíла зазулéйко тай три рази кýкла,
Котрá мóго лю́бка лю́бо, бодáй нáгле пýкла.
Бодáй пýкла, бодáй пýкла, що-б їі розсадúло,
На що вонá меньí лю́би, колú я любúла. М.

*

Ой летьíла зазулéйка, тай понад дібрóву,
Ви́дзьобала пшеничéйку, лишúла полóву,
Та що меньí по полóві, колú немá зéрна,
Ой що меньí по дьівчúньі: дьівчúна мізéрна. М.

*

Ой ти дуб, ой ти дуб, а я березóйка,
А ти пя́ний, а ти пя́ний, а я тверезóйка.
Ой ти дуб, ой ти дуб, а я березúце,
З тéбе дýбе жóмнер бýде, з мéне молодúце. М.

*

---

[1]) По повірці люду зазуля вдавившись ячмінним колосом перестав ковати. В дійсности зазуля живить ся лише комахами, а колося не їсть нїколи. *І. В.*

Ой піду́ я лы́сом, тры́сом, де се тріскé крéщут,
А там стоя́т три парубкé, за дывчи́ну брéшут.
Єдéн кáже: тáмто лáдна, другúй кáже: жвала,
Трéтій кáже: я-б йі любúў, що-б коралі мáла.
Я тебе се не питáю, ци ти мáеш пóле,
Як я ти дам коралéга, аж те кóлька вкóле.
Колóла те кóлька в бік, най те вкóле в сéрце,
Най менé той хлóпец лю́би, що не любúў пéрше. М.

*

У садý, у садóчку травá зеленéйка,
А за дóбрим чоловíком жíнка молодéйка.
У садý, у садóчку травá зеленьíв,
За дóбрим чоловíком жíнка молодьíв. М.

*

Ой піду́ я до спóвіди аж на Буковúну,
Там ся гріхý спокутýю хоць на половúну.
А там в три ксьондзú, всьі три молоді́йі,
Воні́ гріхý не питáют, бо самí такíйі. М.

*

Що си мáма полюбúла, най си мáма лю́би,
А що я си полюбúла, ныхто́ не погýди. М.

*

А у мóго милéйкого вóчка чóрні дýже,
Кáжуть лю́де, що го лю́блю, Бігме! не будý вже. М.

*

А мій мúлий чорнобрúвий, як те не любúти,
Але мáеш вóчка чóрні аж цяпками бúті. М.

*

Бодáй тобí когýгику пірв облетьíло,
А ти пíяў, я не чýла, аж ми заденьíло М.

*

Ой зарóсли тíйі стéжкв морóгом, морóгом,
А пéршесь буў кавальíром, а тепéр ворогом.
Ой пéршесь буў кавальíром найльíшим, найльíшим.
Тепéрки же ворожéйком найгíршим, найгíршим. М.

*

На широ́кім воболóню кóшеная грéчка,
Як си вóзьме Ляк ру́ску, бýде суперéчка.
Ой бýдут сьі сперечéти, бýдут се сварúти,
А йім трéба що субóти, два борщí варúти.
Єдéн бýде з молокóм а другúй зо смáльцем,
Бодáй те пéрун зáбиў з Ляко́м засрáнцем. М.

*

В бога́цкойі дьівчино́йки ны́і краси́, ны́і си́ли,
Бо бога́цку дьівчино́йку збро́йі прикраси́ли. М.

*

Утыка́йте дьі́ти з ха́ти, бо вже на́ша бі́да йде,
Вче́ра ві́кно ви́сипала, ни́ньі ха́ту обідре́. М.

*

Ой шоў же я че́рез садо́к, пригода́ сьі ста́ла,
Ха́та ми сьі завали́ла, жі́нка з пе́ца вна́ла. М.

*

Поко́чу я срі́бний пе́рстінь по дубо́вій кла́дцьі,
Богаче́м си полюби́ла, бі́дний ми на га́дцьі.
Богаче́-м си полюби́ла, за бі́дного ші́ду,
Бу́де бі́дний шеновáти, бо він зна́в бі́ду.
У богаче́ два колачі́, іще́ бога́ч пла́че,
У бі́дного хльі́ба нема́, бі́дний таке́ (= такий) ска́че. М.

*

Летьі́ў во́рон по над мо́ре тай став голоси́ти,
Як то мо́жна та вубо́гі богаче́ люби́ти. М.

*

Чого́сь мене́ голово́йка бо́ли,
Десь мій ми́лий за е́нчою хо́ди,
А о півночи до ме́не прихо́ди,
І на мо́йі посте́ли лягáв,
І ще мо́йі мамýнейцьі ла́в.
Ой вступи́ се мерзе́на від ме́не
Бо я маю краснíйшу від те́бе.
Най іх бу́де ту два́йцьіт і шти́ри,
То я ста́рша ме́жи всьіма́ ни́ми.
А деж ти ся старшúний набра́ла,
Щобись ни́ми всьіма́ старшува́ла.
А у по́лю церко́вця стоя́ла,
Там я тобі́ ві́рне приста́ла.
В пра́ві руцьі́ сьвічéйку трима́ла.
Там я тобі́ всю пра́зду сказа́ла.
До півно́чи ми́ла говори́ла,
О півно́чи комо́ра здудньі́ла.
Ой ухо́дит син ра́но до ха́ти,
Пита́в ся його́ стара́ ма́ти:
Си́ну, си́ну! а що там чува́ти,
Що не ввíйде невíстка до ха́ти?
Ке́пско ма́ти в комо́рі чува́ти,
Вже не ввíйде невíстка до ха́ти.

*

Да́вби-м ма́мо коза́цькую збро́ю,
Що-б хто збуди́ў миле́йкую мо́ю.
Шкода́ си́ну коза́цькойі збро́йі,
Вже не збу́дить миле́йкойі тво́йі.
Даў би-м, ма́мо, коня́ ворonóго,
Же-б хто збудвў прия́теле мо́го.
Шкода́, си́ну, коня́ ворonóго,
Вже не збу́дит прия́теле тво́го.
Даў би-м, ма́мо, сьі́рую коро́ву,
Що-б хто збуди́ў розмово́йку [мо́ю.
Шкода́, си́ну, сьі́ройі коро́ви,
Вже не збу́дит розмово́йки тво́йі.
Сьідáй си́ну на си́ву коби́лу;
Тыка́й си́ну в зеле́ну дуби́ну.
А за ми́лим шти́рма кíньми го́нят,
А миле́йкій у всьі дзво́ни дзво́нят.
А миле́йкій си́рий гріб копа́ют,
А ми́лому ши́бениицю ла́дют.
А милейку в сири́й гріб спу- [ска́ют,
А з ми́лого фу́нти посыка́ют. М.

*

Ой Моро́зе, Морозо́йку, преслáвний козáче,
За тобо́ю Морозо́йку вся Вкраїна плáче.
Вся Вкраїна, вся Вкраїна і преслáвне вíльско,
Заплáкала дьівчино́йка йду́чи че́рез мíсто.
Не плач, не плач дьівчино́йко, возьмú, обітрú сьі,
За ту́рскими воротáми там наш цьíсар бе сьі.
Вой, най бе сьі, вой най бе сьі, тай най сьі пробу́е,
Та вже ту́рок цьíсарови всю Бо́сню дару́е.
Вой ти си́вий голубо́чку знеси́ ся в горо́чку,
Молоде́йкий жомнерочку верта́й до домо́чку!
Рад би я сьі в го́ру зне́сти, хмáра налегáе,
Рад би я сьі повернýти, цьíсар не пускáе.
Не так цьíсар, не так цьíсар, як цьісáрева мáти,
Хо́че нáми молоди́ми Бо́сню відібрáти.
Не так ти́ми молоди́ми, як ти́ми стари́ми,
Полиши́ли до́ма жінкú з дьíтьми дрíбнейкими.
Хто полиши́ў тáта мáму, дьívчину ще лю́би,
То той хо́ди, як сам не свій, тро́хи сьі не згу́би.
Хто не мáе тáта мáми, дьívчини не лю́би,
То той хо́ди, підскáкуе, цьíсарови слу́жи. М.

*

Там у по́лю, там тере́н, там він ви́ріс сам еде́н,
А з під то́го терену́ ви́йшла вдова́ молода́
І два сини́ сплодила, в чо́рний кета́й повила,
В чо́рний кета́й пови́ла на коробе́ль (корабель) вложи́ла,
На корабе́ль вложи́ла і з водо́ю пусти́ла.
Як з водо́ю спуска́ла, то ся з Бо́гом вінча́ла,
Ви висо́кі береги́ не шуміт ми на сини́,
Ти бистре́йкая вода́ не забира́й корабля́.
Ти біле́йкий пісочо́к году́й мойíх синочо́к
Аж за два́йцьіт шти́ри льíта ви́йшла вдова́ по во́ду.
Вдова́ во́ду набира́, вже й корабе́ль припливá.
А ти вдова́ молода́, ци лю́биш ти корабля́.
За е́дного са́ма йду, за дру́гого до́чку сьлю.
Приве́ла йіх у свій дім, посади́ла йіх за стіл.
Все вона́ йіх напува́е ой то ме́дом, то вино́м.
Ще я то́го не чува́ў, ой щоби́ брат сестру́ браў.
Ще я то́го не слиха́ў, ой щоби́ син ма́му взяў.
Ой ходьíм ми на зай-сьвíт, неха́й зна́е нас всьой сьвіт! М.

*

Ой ходи́ў Джума́н сьім льіт по доля́х,
Не маў ньігде́ пригóди по воля́х.
Ой зійшóў Джума́н у чужи́й бадзя́р,
Воли́ сє му побольíли, сам Джума́н засла́б.
Засла́б, засла́б, під ме́жу лежи́т,
Ньіхто́ сє єго́ не пита́є, що єго́ боли́г.
Боли́т Джума́на се́рце, голова́ —
Воли́ мої́ сивоплу́жні, чужа́ сторона́,
Чужа́ сторона́, чужи́і лю́де,
Ой хто-ж нас похова́є, як нам смерть буде́.
Прийшóў до не́го ріднéйкий оте́ц:
Синóйку, Джуманóйку, вже тобí коне́ц.
Прийшла́ до не́го ріднéйка ма́ма:
Ой си́нойку Джуманóйко, глубóкая я́ма.
Прийшóў до не́го товари́ш єго́;
Бере́ єго́ за ручéйку, вита́є єго,
Товари́шу мій, не вита́й мене́,
Возьми́ воли́ сивоплу́жні, вирату́й мене́.
Ой рад би я рад та вóлойки взя́ти,
Но я ти не підійму ра́дóйки да́ти.
Прийшóў до не́го ріднéйкий бра́т:
Бра́тіку, Джуманóйко, та я тобí рад.
Прийшла́ до не́го ріднéйка сестра́,
Взя́ла воли́ сивоплу́жні, до до́му пішла́.
Іду́т воли́, ідут рева́ючи,
Ґоспода́рє Джуманóйка жа́луючи.
Пришли́ воли́ аж під ворота́:
Ґосподи́не Джуманóва ти вже сирота́.
Ой мелы́ли-б ви (волíли-б ви) не приходи́ти,
Як сте ма́ли ґоспода́рє у краю́ лиши́ти! М.

*

Там у по́лю сад те́рном терне́ний,
Черво́ною кали́ною ко́ло обсадже́ний.
А в тім саду́ ньіко́го нема́,
Молоди́й козаче́нько ко́ника сьідла́.
Ко́нику ти мій, чи ти то́му рад,
Що ми бу́дем покєда́ти яблоно́вий сад.
А є дру́гий сад те́рном терне́ний,
Черво́ною кали́ною ко́лом обсадже́ний,
А в тім саду́ ньіко́го нема́,
Но молода́ дьівчино́йка во́ду набира́.

А він за не́ю, як за зоро́ю
Чи́стим по́лем си́вим ко́нем чей їі здогана́.
Як здогони́ў та заговори́ў,
Хто-ж тебе́ моя́ ми́ла так ра́но збуди́ў?
Ныхто́ не буди́ў, я сама́ вста́ла,
Ясна зірка заходи́ла, я ся умива́ла.
Дьівчино моя́, сьідай на коня́,
Пойідемо без ті мо́ра до мо́го двора́.
А у тім дворі́ шти́ри поко́йі
А не́гая сьвітли́чейка для па́ньі мойі.
Кінь се́ спотикну́ў, коза́к се́ схибну́ў
Біле́йкою хусти́нкою на мо́рах махну́ў. М.

*

Пойіхаў Івасюне́йко ді Льво́ва
Та загуби́ў підково́йку з під коня́,
Верну́ў се́ Івасюне́йко шука́ти,
Ступи́ў, ступи́ў до Насту́ньі до ха́ти.
Поволе́йко Йвасюнейко гово́ри,
Що-б не чу́ли мамуне́йка з комо́ри.
Ой як вчу́ла мамуне́йка з комо́ри:
З ким же-ж ти Настуне́йко гово́риш?
З кухарка́ми, з кухарка́ми.
Посила́ю по води́цю з коновка́ми.
На що тобі́ Настуне́йко води́цьі,
Ци ти не маш ме́ду й вина́ в пивни́ци?
Ме́дом, вино́м мамуне́йко упи́ти се́,
Студе́ною води́цею уми́ти се́.
Ой заснули мамуне́йка, заснули,
Вибра́лась Настуне́йка, не чу́ли.
А як вста́ли мамуне́йка з ране́йка
Ой збуди́ли свойі́ слу́ги з борзе́йка.
Слу́ги мойі́ вірнесе́йкі сьідла́йте ко́ньі,
Здогана́йте Настуне́йку в пого́ньі!
Здогони́ли Настуне́йку в пого́ньі,
Верта́й же се́ Настуне́йко до до́му!
Слу́ги мойі́ вірнесе́йкі, не бу́ду верта́ла,
Бо я собі́ Васюне́йка сподоба́ла.
Накажі́т там мойі́ ма́мі-вдови́ци,
Там ви́сет два вино́чки в сьвітли́ци.
Що сьі моя́ мамуне́йка погле́не,
То все мене́ молоде́йку спомне́не.

Десь то моя́ Настуне́йка дити́на,
Що в румя́нім я вино́чку ходи́ла. М.

*

Не пали́ла, не вари́ла, не бу́ду пали́ти,
Запробу́ю сво́го му́же, ци не бу́де би́ти.
Ой взе́ла я хвасоле́йку та піду́ сади́ти,
А веде́ сьі кум з кумо́ю до коршёмки пи́ти.
Посади́ла хвасоле́йку тай іду́ до до́му,
А ще сту́плю до корчмо́йки, ци не кум з кумо́ю.
Ой поста́вив мій мило́йкий кваті́рку горі́вки:
Кума́ моя́ молоде́йка, пій до мо́їі жі́нки.
Жі́нко моя́ молоде́йка тай йди-ж ти до до́му,
Зготу́й, зготу́й вечеро́йку, прийде кум з кумо́ю,
Ой пришла́ я до домо́йку тай ста́ла дума́ти,
Яку-ж бо ту лихі́й до́ли вече́ру прибра́ти.
Нава́ри́ла пирожёйки зо сьві́жого си́ра,
Ци то бу́де ли́хі до́ли вече́ройка ми́ла?
Напари́ла, нава́ри́ла, замішаю жар, жар,
О веде́ се кум з кумою, яки́й мені́ жаль, жаль,
Жі́нко моя́ молоде́йка простели́ ми лі́жко!
Простели́ла-м бі́ле лі́жко, він лега́є спа́ти.
А я́ кахта́н та на пле́чі, дам па́нови зна́ти
Па́не-ж ти мій молоде́йкий, дай же мені́ ра́ду,
Бо я з то́ю пяни́цею в голово́йку за́йду! (ма́ю кло́піт),
Закука́ла зазуле́йка на зеле́нім пру́гю,
Закува́ли ку́ма з кумо́в я в зальі́знім пу́тю.
Ой прийшо́ў же віт з присе́жним тай ста́ли в поро́зьі,
Закува́ли ку́ма з кумо́ў по е́дній нозьі.
Тече́ вода́ з-під горо́да від ле́ду до ле́ду,
Соло́дча-ж ми кумоне́йко від цу́кру, від ме́ду.
Жі́нко моя́ молоде́йка йди панів проси́ти,
Бо мене́ молодо́го тай там схо́чут би́ти. М.

*

Тепе́р мені́ я з мо́сту та в во́ду
Відріклá-м се я від сво́го ро́ду.
Закликáв не мій рід до хáти,
Ка́же ми́ньі ді дна випива́ти
[(ке́лишок горі́вки).
Я не бу́ду ді дна випива́ти,
Бо я ма́ю аж три бідí в хáтьі.

Пе́рша біда́: дити́на мале́йка,
Дру́га бідá: свекру́ха старе́йка,
Тре́тя бідá: мій ми́лий недýжий.
Ой піду́ я з тихе́йка під ві́кна,
Там свекру́ха вече́ру гото́ве,
А мій ми́лий дити́ну коли́ше,
А мій све́кор дубино́йку ве́же.

На що тоту́ дубо́ну везáти?
Знáє жáти і снопи́ везáти,
Ще до то́го бідú догледáти.

Лю́лю, лю́лю, дити́но малéйка,
Мáма в коршмí, бо ще моло-
[дéйка. М.

*

Як горá з горо́ю, а ри́бка з водо́ю —
Да́ла-с мене́ мамуне́йко за муж молодо́ю.
Ны́ я нажила́ ся, ны́, я набула́ ся,
Із ледáким чоловíком ро́ду відрекла́ ся.
Пусти́ мене́ ми́лий до бро́ду по во́ду,
Там я бу́ду виглядáти я своє́го ро́ду.
Не пу́щу те ми́ла до бро́ду по во́ду,
Бо ти бу́деш повідáти свою́ невго́ду.
Як бу́дут мене́ питáти, я бу́ду мовчáти,
Обіллю́ють не дрібні́ сле́зи, то я ви́йду з хáти
Мáтьінка за мно́ю, чо ти плáчеш до́ню?
А я то́го матуне́йко, що я не с тобо́ю.
Ти миле́йка моя́ не рáда-ж ти в ме́не
Забери́ си дрібні́ дьíги тай йди си від ме́не!
Ей у саду́, саду́ ви́шне без ягодо́к ро́сла,
Я до те́бе мій миле́йкий без дьіточо́к прийшла. М.

*

Я вітро́йко ві́є, а со́ньійко гріє,
Ме́жи дво́ма бе́регами травá зеленьíє.
Го́ри мо́ні, го́ри, нещáсная до́ле,
Посьíяла бíдна вдовá мисле́йками по́ле.
Чо́рними очи́ма тай заволочи́ла,
Дрібне́йкими сле́зойками всьо по́ле зроси́ла.
Плúне ка́чур, плúне по ти́хім Дунáю,
Я за свóні мо́лодости до́лейки не мáю.
До́ле моя́, до́ле моя́, дес ми ся подьíла,
Чи ти в мо́ри утону́ла, чис в огни́ згорíла?
Як в мо́ри втону́ла, плини́ бережéйком,
А як в огни́ ти згорíла, жель мо́му серде́йку. М.

*

Ой летьíла зазуле́йка че́рез мо́ре в гай,
Розпусти́ла сьíре пíре на ти́хий Дунáй.
Плини́, плини́ сьíре пíре по під береги́.
Роздáй Бо́же мою́ кри́ву на всьі вороги́.
А як те́ сьíре пíре на водí горúт,
Ой так моя́ родино́йка за мно́ю тужи́т. М.

*

Ой маю я дві сестри́ці, єдéн рíдний брат,
Сходжáйте ся, зíзджáйте ся під вишнéвий сад.
Ви́рвіт си по я́блочцьі, ви́рвіт си по дві,
Як бу́дете їíсти пи́ти, гадáйте в миньí.
Ой мáю я дві сестрóйцьі в чужíй сторонí,
Ой так они́ в слезáх мóкнут, як ри́бка в водí. М.

*

Ой на горí, на горí гу-гай-га-гу!
Вівчáр вівцьі зганя́є 2.
На молодцьí моргáє 2.
Ей ви хлóпцьі, молодцьí 2.
Накажíт там дьívойцьі 2.
Накажíт там тамтíй 2.
Що в сорóчцьі льінній 2.
А най онá за муж йде 2.
Бо єв мéне не діждé 2.
Бо я хлóпец молоди́й 2.
Ще-м до тóго войсковúй 2.
Дьівчá тóв почулá 2.
В ти́хий Дунáй скóчила 2.
Накопáла кóріня 2.
З під бíлого кáміня 2.
Ей копáла цьілúй день 2.
Ви́копала но єдéн 2.
Полокáла на ріцьí 2.
Намочúла в молоцьí 2.
Пристáвила до жару́: 2.
Кипи́, кипи́ кóріню! 2.
А ще кóрінь не скипíў 2.
Вже мій ми́лий прилетíў 2.
А чого́-ж ти прилетíў 2.
Колú ти нє не хотíў? 2.
Як би я тє не хотíў, 2.
То би я ту не летíў! 2.
А що тебé принесло́ 2.
Ой, ци чóвен, ци весло́? 2.
Аньí чóвен, ньí весло́ 2.
Ой ту мене́ принесло́ 2.
Приньíс мене́ си́вий кінь 2.
До дьівчúни на поклíн 2.
До дьівчúни до ду́шки 2.
На білéйкі поду́шки 2.
Ой цьілúй я сьвіт зійшóў 2.
Ще-м такóйі не знайшóў 2.
На личéйку білéйка 2.
На станóчку тонéйка 2.
До сердéйка милéйка 2. М.

*

Там на горí паренúна,
Не бу́ду я мáла Грúня.
А я собí Янчикóва
Бо той Янчик душé мóя.
Там за гóрбом, там за лу́гом,
Там мій Янчик вóре плу́гом.
Понесу́ я єму́ їíсти,
Чи не скáже меньí сьíсти.
Понесу́ я єму́ пи́ти,
Чи не бу́ду вогорúти?
Він найíў ся і напúў ся,
Кóло плу́га положúў ся.
Чо ти лежúш, чем не вóреш,
Чем до мéне не вогóриш?
А я лежу́ тай думáю,
Що погáну жíнку мáю.
А бу́ло то в день, не в нóчи,
Вúльіали би тобí óчи,
А то бу́ла бíла днúна,
Вúдьіла ня вся родúна.
Вúдьіла ня старá мáти,
Казáла ня тобí брáти. М.

*

Де ти пойíдеш мій милесéйкий?
Не вповíм ти!
Ой знáю я, дóбра вóля твоя
А ти менí повíсь, бо я жíнка твоя мій милесéйкий.
Ді Львóва.
Що-ж ти повезéш мій милейкий?
Не вповíм ти.
Ой знáю я, дóбра вóля твоя.
А ти менí вповíсь, бо я жíнка твоя мій милесéйкий.
Грушкé.
Ой возьмú менé мій милесéйкий
Не возьмý тя!
Ой знáю я, дóбра вóля твóя
А ти менé вóзьмеш, бо я жíнка твоя, мій милесéйкий.
Сыдáй з záду, не зломú насáду.
Ой дай менí єдну́ гру́шечку мій милесéйкий!
Не дам ти!
Ой знáю я дóбра вóля твоя,
Ти менí дай, бо я жíнка твоя, мій милесéйкий!
Возьмú єдну́ гнилу́, обложú і назáд положú.
А я тепéр мáмі твойíй з твойíми грушкáми,
А я собí молодóйка іду за хлопця́ми!
Верни́ся ти — чýла! — на ти всьі — но не йди! М.

*

(як дíвці косу розплíтають при вінкоплетинах в суботу вечер:)

Летьíли гýсойки по над сад,
Просúли княгинéйку на посáд,
Сыдáй, сыдáй княгинéйко на [столец,
Чвс тобі косóйку розплестú.
Розплелá би, сáма не умíю,
Просúла би-м бáтейка, не сьмíю.

*

Не копáй грéдки, не садú рýтки,
Ньі кому́ підливáти,
Бýду копáти, бýду садúти,
Є кому́ підливáти.
Вúйди мáтьінко на підсьíнейко
Бíлими нóжейками,
Підільлéй рýтку зеленéйкую
Дрібнúми слéзойками.

(Подíбно співають: Вúйди бáтейко, брáтійко, сестрóйко!)

*

Камянáя горóйка, зродúла ягодóйка
Червонéйкі, дрібнéйкі, збирáти не спірнéйкі.
Журúла се княгинéйка з ким я йíх позбирáю
Журúла се княгинéйка: пóмочи не máю,

Бáтейко не помóже, за желéма не мóже.
За велúкими желéма, за дрібнúми слезáми.
(Потом співають за: мáтьінку, брáтійка, сестрóйку.)

*

Там на горí фіялочки зацвúли,
Камянýю горóйку укрúли,
Там по йійí кнегинéйка ходúла.
Там за нéю мáтьінка слыдом [шла,
Зо злóта вінóчок я знайшлá.

Верни́ се кнегинéйко верни́ се,
Зо злóта вінóчок — вберú се.
Не ходú мáтьінко за мнóю,
Не мúла ми порадóйка з тобóю.
Казáла-с ми зыльничóк садúти,
Не дáла-с ми в вінóчку ходúти.

*

Хто тебé вбирáў, хто тебé вбирáў
Крáсная кнегинéйко!
Білúла менé, білúла менé
Вся рáйска пташинóйка,
Вбирáла менé, вбирáла менé
Вся моя дружинóйка.
Що я з нéю дружúла
На тáночки ходúла.
Вже менé минáют собітнí вінóчки,
Собітнí вінóчки, недылешні та-
Ой кóсо-рóсо болóто [нóчки
Ой кóсо моя як злóто,
Не рік не два-м те кохáла,
Молодúм бóрщиком змивáла,
Льльінóю хýсткою стирáла,

Золотúм гребінцéм чесáла,
З ясного сóнця, з вікóнця,
Тéмноўі нічки до сьвічки.
Плúне косá з водóю,
Я зáраз за тобóю.
Там бýдеш потапáти
Дрібнé лúсте писáти,
Аж до мáтьінки слáти.
Най ся мáтьінка кáе,
Що не молодý дае,
Молодý, молодéйку,
Не зовсьім розумнéйку.
Ей, дівчýт менé люде,
Жель ти мáтьінко бýде.

*

Повибивай мáтьінко кілóчки,
Що я вішéла вінóчки,

Поховáй мáтьінко гребінцьі,
Що я дьілúла продьільцьі. М.

* * * * *

Сáма я си молодéйка наробúла жáлю,
Ой що я ся закохáла в молодíм гультáю.
Молодáя дьівчинóйко не дай се зрадúти,
Бо не знáеш, пóки máеш дьівкою ходúти.
Я дьівкою хóджу, хóджу, лúчко проквітáе,
Не еднóму гультайóви сéрдейко ся крáе. М.

*

Ой дьівчúно, дьівчинóйко тос ми до вподóби,
Не кáжут те люде брáти, бо не маш худóби.
А худóбо не подóба, як на водьі пíна,
Як ми бýде любá мúла, вóзьму йі без вíна. М.

*

Ой як пійде дрібний дощик на биту дорогу
Ой приверни мочний Боже любую розмову. М.

*

Дощик іде, дощик іде, на камени слизко,
Я не дбаю, що не маю закоханя близко.
Ой кукала зазулейка, кукала, кукала,
Нераз моя вечеройка переночувала.
Нераз моя вечеройка на ране сьнідане,
А то менькі наробило моє закоханє.
З великого закоханя, з великого жалю,
Прийде ми ся утопити в глибокім Дунаю. М.

*

Не вір дьівко парубкови, що він файку кури,
Бо він каже, же те возьме, а він те так дури.
Не вір дьівко парубкови, що би найльішому,
Бо він тебе випробує, та повість другому.
Не вір дьівко парубкови, же він те цьілює,
Бо він каже, же те возьме, а він те так дури.
Не вір дьівко парубкови, же він те цьілює,
Бо він твого дьівоцкого розуму пробує. М.

*

Покену я цьіп на тоцьі а граблі на сьіньі,
Не май, не май дьівчинойко на мене надійі.
Покену я цьіп на тоцьі, граблі на порозьі,
А сам піду до дьівчини, бо ми на дорозьі.
Як не піду до дьівчини, як не відвідаю,
То так ходжу, як сам не свій, роботи не маю.
Ой як я се опереже житним перевеслом,
Таке мене до дьівчини вітром перенесло.
Вийди, вийди на вулицю повогорим собі.
Ой як стали вогорити з вечера до ранку,
Вистояли під собою по кольіна ямку.
Ой як стали вогорити, ножейками плести,
Мусьіў я йі песю віру до дому завести. М.

*

Молодая дьівчинойка конопельки терла,
Як узріла музичейки на терлици вмерла. М.

*

Ой ци я си не дьівчина, ой Боже, мій Боже,
Личка повні, вочка чорні, гультаю небоже!
Ти си мислиш, козачейку же я тебе люблю,
А я тебе коло себе словами голублю,

Ти си ми́слиш козаче́йку, же я те кохáю,
Я таки́ми смаркаче́ма гру́би затикáю.
Ти си ми́слиш козаче́йку, же я те люби́ла,
(Я чека́ла до недьíлькі)
А я но так коло те́бе, же́би се напи́ла. М.

*

Ви́летьіла зазуле́йка тай каза́ла: ку́ку!
Пода́й, пода́й дьівчино́йко на ко́ника ру́ку!
Хиба́нь би я молода́я ро́зуму не ма́ли,
Що-б я тобí молодо́му ру́ку подава́ла. М.

*

Ой стоя́ў я на доли́ньі по кольíна в гли́ньі,
Цьілюва́ў я бíле ли́чко два́йцять три годи́ньі. М.

*

Ой не сьіда́й ко́ло ме́не, бо сла́войку зло́миш,
Сам личе́йка не цьілю́вш, другóму боро́ниш. М.

*

Пішла́ дьíвка по горíвку до жи́да, до жи́да,
Аньі дьíвки, ньі горíвки, що то за оги́да!
Нема дьíвки в понедьíлок, а́ньі у вівто́рок,
Іде́ дьíвка у се́реду та вже без пацьо́рок. М.

*

Да́ла мене́ мамуне́йка але́ко від се́бе,
Не каза́ла приходи́ти за сьім льіт до се́бе.
А я то́го не слу́хала, за рік прийíхала,
Мене́ ма́ма не пізна́ла, сусьíд се пита́ла:
Ой, сусьíди-сусьідо́йки, що за молоди́ця,
Навíшала кора́лики, рожо́ва спідни́ця. М.

*

Горіво́йко, вокови́тко, ви́пю те до ка́пки,
Ой ти менькі показа́ла на доро́зькі ця́пки.
Ой горíвко, вокови́тко, до́бре тебе́ пи́ти,
Ино́ гíрко заробúти, тебе́ заплати́ти. М.

*

Хо́джу, ну́джу по над во́ду, те́жке́йко здиха́ю,
Біда́ менькі сиротóйцькі, роди́ни не ма́ю.
Ей, як те́жко камíневи без во́ду плинути,
То ще те́жше сиротóйцькі без роди́ни бу́ти. М.

*

Горілúце, дурійчúце, зрадлúвась небо́го,
Зра́дила ти вже на сьвíгьі та вже не одно́го.
А хто тебе́ попива́е, той сму́тку забу́де,
Він гада́е, розуміе, лькше над всьі лю́де.

Не бойíт се áньі пáна, ньі крíлє самóго,
Но волáє на шинкáрку: дай горíвки мнóго!
А як ідé до домóйку пýтає ногáми,
Та все в зéмлю вопираé нóсом і рукáми.
А як прийшóў до домóйку, паў насéред хáти,
Жíнка лáє, дíти плáчут: давáй тáту пáни!
Пробудúў се він ранéйко, знáє, що за бíда,
Прóсто пішóў позúчити до сусьíди хльíба.
Сусьíд ємý повідáє: не тре в коршмí пúти,
Трéба дьітем дрібнесéйким хльíба заробúти.
Що-б не тáя горівóйка, не тáя мокрýха,
Ой збáвила онá менé із плечéй кожýха.
Що-б не тáя горівóйка, тáя вковúта —
Позбáвила онá менé три стодóльі жúта. М.

*

На городьі капýстиці, качéн коротéйкий,
Всьім дьівчéгам сьвіт весéлий, а меньí смутнéйкий.
По городьі готавúце не зазеленúть ся
Тóго рóку сéрце моé не розвеселúть ся.
Весéлая дьівчинóйка з весéлого дóму,
Всéму сьвíгу весéлая й меньí молодóму.
На кáмени вóду бéру, на кáмени крýчу,
Як на мéне лю́де брéшут, то я ся не смýчу. М.

*

Не самá я, не самá я калúну ломáла,
Ломáў мúлий чорнобрúвий а я пригинáла.
Ой не ломú козачéйку калúно, калúно,
Ти пойíдеш в дорожéйку, калúна зівéне.
Червóная калинóйка над водóю стойíш
Ти молодá дьівчинóйко, чогó сє не бойíш?
Ой щобú я не калúна, я би не стоя́ла,
Ой щобú я не дьівчúна, я-б ся не боя́ла.
Пок но бýду калúною, то бýду стоя́ти,
Пок но бýду дьівчúною, бýду ся боя́ти. М.

*

А калúна бíло цвúла, червóно зродúла,
Бо тугáя зимá бýла тай їі зморозúла.
Молодáя дьівчинóйка, молодúйі льíга,
Ішлá зáмуж молодóю, не зазнáла сьвíга.
Віддáйте мє мáмо, віддáйте, віддáйте,
Ой як меньí бýде лúхо, то си паметáйте.

Ныхто́ до́лы не продава́ў, я не купова́ла,
Чого́ я ти моя́ до́ню до́лы не вгада́ла. М.

*

Ходи́ў бу́зьок по за ха́ту тай се загала́паў,
А то ду́рень не па́рубок, за ды́вкою пла́каў.
Ой не тужи́ лу́же ду́же, зеле́на лыщи́но,
Про́шу я тя, не зрадь мене́ молода́ дывчи́но. М.

*

Ой не шуми́ лу́же ду́же, ти зеле́ний ве́рше,
Ой щоб ми се приверну́ло закоха́не пе́рше.
Ой не шуми́ лу́же ду́же, зеле́ний бода́че,
Про́шу тебе́, не зрадь мене́ молоди́й коза́че.
Ой зрадли́вий козаче́йку, зрадли́вині во́чи,
Хтыў ес мене́ зради́тойки, я се догада́ла,
Я тако́го зрадли́вого в сывы́ты не вида́ла. М.

*

По під го́ру висо́кую го́луби лыга́ют,
Я рбзкоши не зазна́ла, лыга се мина́ют.
Я ро́зкоши не зазна́ла і зна́ти не бу́ду,
Чим же я вас мойі́ лыта памєта́ти бу́ду. М.

*

Терні́в-терні́в-терні́вкою, до дывчи́ни доли́нкою,
У дывчи́ни чо́рні во́чи тро́хи се́рце не виско́чи.
Терні́в-терні́в-терні́вкою, до дывчи́ни доли́нкою,
У дывчи́ни чо́рні во́чи, люби́, люби́ — ще се хо́че. М.

*

Як я бу́ля молоди́чка, цылюва́ли мене́ в ли́чка,
А тепе́р я стара́ (а́ба, не цылю́ют хо́тьбим рада. М.

*

Куда́ я шла, трава́ росла́, трава́ улицею,
Лыпше було́ дывчи́ною, ныж молоди́цею. М.

*

Що я ходи́ў, що я ходи́ў, що я находи́ў ся,
Не тілько я тай не люби́ў, що я надури́ў ся. М.

*

Відти гора́, відти гора́ до ку́пи зішла́ ся
Яка́сь бідá набреха́ла, що люблю́ Іва́ся.
Як же Йва́ся не люби́ти, коли́ подобо́йка,
У Іва́ся чо́рні во́чи, як у соколо́йка. М.

*

Да́ла мене́ моя́ ма́ма за старо́го ды́да,
Каза́ла ми шенуьа́ти за кава́лок хлыба.

Шєнува́ла єде́н день, шєнува́ти му́шу,
Єде́н ка́мінь під го́лову, а дру́гий за ду́шу. М.

*

Ой дьівчи́но, дьівчино́йко, чось така́ смутне́йка,
Ци не ма́єш та́та, ма́ми, чис не молоде́йка?

*

Ко́ло про́са дьі́зка бо́са сьльідів наробила,
Купи́ў би-м ѣі черевички, щоби не люби́ла.
Купиў би-м ѣі черевички, давби-м підкова́ти,
Щоби да́ла ли́чка сво́го но поцюлюва́ти. М.

*

Ой кали́на говори́ла, бере́за сьпіва́ла,
Там дьівчина за коза́ком три рази вмльіва́ла. М.

*

Ой до гу́ти дороже́йка, до гу́ти, до гу́ти,
Де з тобо́ю дьівчино́йко на розмо́ві бу́ти.
Де з тобо́ю дьівчино́йко нарозмавля́ти ся,
Ли́чка тво́го румяно́го нацюлюва́ти ся. Мокр.

*

Ві́дти гора́, ві́дти гора́, ві́дти дві доли́нцьі,
Розкроі́ли моє се́рце на дві полови́нцьі.
Ві́дти гора́, ві́дти гора́, ьі́дти долино́йка,
Ме́жи ти́ми горойками моя дьівчино́йка. Мокр.

*

Чи бу́деш ти моя́ ми́ла за мно́ю тужи́ти,
Як я пі́ду з то́го села́ цьі́сару служи́ти.
Ой, не бу́ду мій мили́йкий, не бу́ду, не бу́ду,
Ти за го́ру, я за дру́гу, о тобі́ забу́ду.
Ой ви́йіха́ў козаче́йко за нові́ воро́та,
Не чі́пат ся дьівчино́йки, ньі сон, ньі робо́та.
Ой верни́ ся козаче́йко най ты відмалю́ю,
Там в сьвітло́йцьі, на сьтіно́йцьі, де ні́чку ночу́ю,
Ой там ста́ли маля́рчики по́треть малюва́ти,
Ой там ста́ли на дьівчи́ну зи́мну во́ду льля́ти.
Ой там пішли́ маля́рчики з гори́ на доли́ну,
Ой там ста́ли руба́тойки я́вір, ясени́ну.
Ой на що вам маля́рчики я́вір, ясени́на,
Затужи́ла за коза́ком молода́ дьівчи́на.
Не так она́ за мною тужи́т, як за не́ю ту́жу,
Че́рез ню́ю молоде́йку ро́чку не дослу́жу. Мокр

*

Шуми́т ми́ньі як у мли́ньі в мойі́й голово́йцьі
Як я бу́ду привика́ти в чужі́й сторonóйцьі.

Як я бу́ду привика́ти в чужі́й сторонóйці,
Як я бу́ду догоджа́ти чужі́й матынóйцы! Мокр.

*

Ой зацви́ла калинóйка, ой зацви́ли лу́ги,
Хто не ма́в закоха́ня, той не ма́в ту́ги.
Ой леты́ла зазуле́йка тай ста́ла кука́ти,
Полеты́ла в гай зелéний ні́чку ночува́ти.
Ой ма́ла я миле́йкого як цу́кор соло́дкий,
Відрадила сусьідóйка — сьвіт би йі коро́ткий.
Цыілюва́ў, обнима́ў, до́ки то́го бу́де,
Щóби му ся усади́ла хри́павиця в гру́ди.
Цыілюва́ў, обнима́ў дыівчину на та́нцы,
Щóби тé ви́сушило як ку́рку на я́йцы. Мокр.

*

Ой, цысáру, цысарóйку, ой цысáру-кры́лю,
Пусти́ мене́ до дывчи́ни, хоть но на недыілю.
Ой цыісару, цысарóйку, цыісару, панóчку,
Пусти́ мене́ до дывчи́ни хоть на годинóчку.
Ой цыісару, цысарóчку, ой цыісару, па́не,
Коли́сь забра́ў до́брі хло́пцы, забира́й ґалґа́ни!
Коли́сь забра́ў до́брі хло́пцы, же-б йіх не люби́ти,
То заберы́ ті ґалґа́ни, же-б сьі не диви́ти,
Ой як я си погада́ю, куди́ я ходи́ла,
Іно́ ми ся по личе́йку слеза́ покоти́ла.
Мину́ли не вечерни́цы, мину́ли не та́нцы,
Іно мене́ не мину́ли цысáрскі вибра́нцы. Мокр.

*

Пожéну я си́ві во́ли, най воли́ пасу́т ся,
Я дывчи́ну без купи́ну — аж ку́дла трясу́т ся. Мокр.

*

Ку́кала зазуле́йка, кукала, кукала,
Як повіяв зи́мний ві́гер, у гай ся сховáла.
Як повіяв зи́мний ві́гер, тай ба́рзо зимне́йкий,
Сховáла ся вже на ві́ки у гай зелене́йкий. Мокр.

*

Ой не дай не ма́мо за́муж, не дай не, не дай не,
До нови́йі комори́йки сховáй не, сховáй не.
Я у но́вій коморóйцы бу́ду я сидыі́ти,
Не дай не мамуне́йко на чужи́йі дыі́ти.
Ой бо чужи́йі дыіточкы́ схоте́г вигодóчки,
А я собі молоде́йка та не дам радóчки.

Єдно́ схо́че їсти, їсти, а друго́в пи́ти,
А тре́тєв мале́йкойе тре приголуби́ти. М.

*

Кури́ла св дорожє́йка, кури́ла св ку́рно,
Ой люби́ў я дьівчино́йку штирі льіта ду́рно.
Не кури́ ся доріжейко, пільлю́т тв водо́ю,
Не жури́ св дьівчино́йко, во́зьму тв з собо́ю. М.

*

Ой смутна́я вуличе́йка, смутна́я, смутна́я,
Бо на тій вуличе́йцьі дьівчи́на єдна́я.
Ой смутна́я вуличе́йка, ще смутньійша стане,
Як на тій вуличе́йцьі дьівчина не ста́не. М.

*

Ой копа́ў я керниче́йку, у ньі вода́ го́йна,
Ой люби́ў я дьівчино́йку, пся ві́ра присто́йна.
Ой копа́ў я керниче́йку, у ньі во́да гірка,
Ой люби́ў я дьівчино́йку, кому́сь бу́де жінка.
Ой ко́пана керниче́йка, копа́на, копа́на,
Здає ми св дьівчино́йко же ти мальована.
Мальована козаче́йку, а́ле не для те́бе
Ви́дєт мойі чо́рні очи: не ґоспо́дар з те́бе.
Ви́дєт мойі чо́рні о́чи, ви́дєт до́брі лю́де,
Ой що з тебе́ молодо́го ґоспо́дар не бу́де. М.

*

Да́ла мене́ мамуне́йка за висо́кі го́рп,
Не да́ла ми ніц на віно, но єди́ні пчо́ли.
Пчо́ли св розлетіли, но я св лиши́ла,
Що-ж бу́ду молоде́йка на сьвітьі роби́ла! М.

*

Ой жени́ св козаче́йко, став св на мура́ві,
Жеби-с св то́го доробй́ў, що мерли́й на ла́ві.
Ожени́ св козаче́йко, же́би-с доробй́ў св,
Жеби ти св жени́ў тілько, що-с не надури́ў св. М.

*

Сьіяў би я, вора́ў би я, щоби моя́ ни́вка,
Щоби вийшла поганя́ти моя́ чорнобри́вка.
Біда́ ми св доцита́ла: люби́ў Ру́син по́льку,
Ви́топкали чо́рну сте́жку без мою хваcóльку. М.

*

Або́ дай св голоси́ти, або́ дай св чу́ти,
Або́ дай же таке́ зьіле, же́би тв забу́ти.

Ой ма́ю я таке́ зьі́ле коне́ц перела́зу,
Як ти се́ дам напи́тойки, забу́деш від ра́зу.
Ой ти бу́деш мій мили́йкий во Ві́дни стоя́ти.
Пиши́ листи́ поза го́ри, дай до ме́не зна́ти.
Він до ме́не написа́ў до́брими слова́ми,
А я ему́ відписа́ла дрібни́ми слеза́ми.
Ой що бу́ду мили́йкий на сьвіґьі роби́ла,
Поке́ауў ес дрібні дьіти, як я бу́ду жи́ла. М.

*

Цвите́ тере́н, цвите́ тере́н, бо корі́не ма́е,
Хто ми́лости не зазна́е, той желю́ не ма́е.
Ту́гу ма́е на серде́йку, аж не мо́же зне́сти,
Що не ма́е чо́рних очі́й до кого́ піднести. М.

*

Ой на ставу́, на ставо́йку купа́ют ся гу́си,
Таки́ мене́ хло́пец лю́бит, хоть я не вберу́ се. М.

*

Ко́со моя́ жовте́йкая, там то те чеса́ла,
Не одну́ я субото́йку ві́чку не доспа́ла.
Ко́со моя́ жовте́йкая, ко́со моя́ дрібна,
Тепе́р же те покеда́ю, бо-с ми не потрі́бна.
Тепе́р же те покеда́ю, пу́щу те з водо́ю,
Уже́ мены́ тай на ві́ки розлу́ка з тобо́ю. М.

*

По висо́кі деревы́ны го́луби лыта́ют,
Я розко́шів не зазна́ла, лыта́ се мина́ют.
Я розко́шів не зазна́ла і зна́ти не бу́ду,
По чім же вас лыта́ мойі́ спомина́ти бу́ду. М.

*

Си́вий голубо́чку, си́диш на дубо́чку,
Кли́че ма́ти сво́го си́на тай йди до домо́чку.
Що ти си́ну ро́биш, же по но́чи хо́диш,
Молоди́йі дьівчато́йка з ро́зуму вивóдиш.
Я бу́ду ходи́ти, бу́ду виводи́ти,
Було́ мене́ мамуне́йко молоди́м жени́ти! М.

*

Деж ти ду́бе таки́й ріс, що ти не розви́ў се?
Де ти си́ну ночува́ў, же ти не жени́ў се?
Ночува́ў я мамуне́йко в зеле́ній лыщи́ны,
Зага́дуваў загадо́чки молоды́ дьівчи́ны

У зелéній лыщинóчцьі, у зелéнім гáю.
Не жéню сѣ моя́ мáмо, о жíнку не дбáю. М.

*

Ой там з гори́ до долúни горóх покотúў сѣ,
З Украѣíни до дывчúни козáк поклонúў сѣ.
Даў він йíй поклонéц з коня́ воронóго,
Она́ ѣму́ хустúночку зо сріблá самóго. Мокр.

*

Усьі му́жі жінкú мáют, я ѣдéн не мáю,
Бóга прóшу, ру́кы зно́шу, тяжéнько здихáю. Мокр.

*

Жеби я так мáму мáла, як лю́дскиїі дыíти,
То-б я мáла на головí розмаíтьі цьвíти. Мокр.

*

Не стели́ ся зелéний барвíнку як лист по водьí.
Не журíт ся ворожéйкѣ як у мóйі пригóдьі.
Бо моя́ пригóда яко лыíтна росá,
Вітрóйко повíѣ, сóныйко пригрíѣ,
То вона́ спадé вся. Мокр.

*

Ти мій милéйкий, гóлубку сивéйкий,
Не по прáвдї живéш,
Минáш моя́ хáту, мойí воротóйка,
До éнчої йдéш!
До éнчойї йду́чи ру́жні пісьні пíѣш,
Меньí молодéйкі, гóлубцьі сивéйкі
Сéрцю жáлю додаéш.
А ти моя́ мúла, голубóчко сúва,
Обсадúсь сáдом, ой сáдом, сáдом, сáдом виногрáдом,
Щоб тѣ гóлос не зайшóў.
Сáду-м не садúла, áні-м підливáла
Сам сѣ сад народúў,
А я козачéйка зі врóди не знáла,
Сам сѣ козáк нагодúў! М.

*

Посьíю я бíлу рóжу в крáснім городьі
Вúилету я пáру вінкíв, пу́щу по водьí.
А з тамтóйі сторонóйки водúця ідé,
А з дру́гойі сторонóйки жомнéри ідýт,
Єдéн кáже до дру́гого: вінóчок плине́ —
Дру́гий кáже до трéтього: дывчúна туне́.

Тре́тий ка́же четве́ртому: тре́ба ратова́ти!
А той ско́чив, су́кньі вмо́чив, сам се утопи́в.
Бігай, бігай ри́жий ко́ню, бігай до до́му,
Не вповідай ри́жий ко́ню, що-м се утопи́в,
Но вповідай ри́жий ко́ню, що-м се уженив.
Ой були́ то старосто́ве у водьі лино́ве,
Ой були́ то старосцьіни на водьі сгьіни.
Ой були́ то дру́жки сва́шки на водьі пта́шки,
Була́ то па́нна молода́ ти́хая вода́. М.

*

Черво́на кали́на ягідки́ зроди́ла,
Молода́ дьівчи́на жо́мнера люби́ла — Гейом гей! жомнера люби́ла
Цьілу ніч не спа́ла, дрібни́й лист писа́ла,
До то́го жо́мнера, що его́ кохала — Гейом гей! що его́ коха́ла.
Жо́мнер лист діставши тай перечита́вши
Тяже́йко здихну́вши, ре́вно заплака́вши Гейом гей! ревно і пр.
Пла́че жо́мнер, пла́че, в рука́х ка́шкет но́си,
Па́на капіта́на на у́рльоп се про́си Гейом — гей! на урльоп і пр.
Па́не капіта́не! пусти́ не до до́му,
Бо моя́ дьівчи́на так ту́жит за мною. Гейом-гей! так ту́жит і пр.
Не так вона́ ту́жит, як ти за не́ў ту́жиш,
Таки́ те не пу́щу, по́ки не вислу́жиш. Гейом-гей! поки не і пр.
Пусти́ мене́ па́не, бо моя́ причи́на,
Бо моя́ дьівчи́на породи́ла си́на. Гейом-гей! породи́ла і пр.
Ой, пу́щу те пу́щу хло́пце молодо́го,
Ще ти дам до то́го коне́ воронбго. Гейом-гей! коне́ і пр.
Йі́де жо́мнер, йі́де, роди́ну здиба́є,
Ой йідь же жо́мнеру ми́ла хло́пце ма́є. Гейом-гей! ми́ла і пр.
Воро́та вхопля́є, роди́ну вита́є,
До сьвітло́йки вхо́ди, мило́йку вита́є. Гейом-гей! мило́йку і пр.
Пришо́ў до сьвітло́йки, мило́йка хору́є,
Сьіў си край лужо́чка, в личе́йко цьілю́є. Гейом гей! личейко і пр.
Бода́й те, жомне́ру, лиха́я годи́на
Про те́бе, жомне́ру, хору́є дьівчи́на. Гейом-гей! хору́є і пр.
Бода́й те жомне́ру лиха́я годи́на,
Відрі́к се не о́тец, вся моя́ роди́на. Гейом-гей вся і пр.
Пості́лька біло́йка, дити́на мало́йка,
Пожо́ль се не Бо́же, що я молодо́йка! Гейом-гей! що я і пр. М.

*

(Мачишин. Як се кінча́т жнива́, сьпіва́ют:)

Перепелойко сьі́ра,
Де ти бу́деш сьідьі́ла?
Ньі жи́та, ньі пшени́цьі,
Ньі жа́дноїі яри́цьі.

Колоскé позжинáли,
В снопóйкe повезáли.

Я в горóдьі ожúни,
В ґосподáрe зажéни,
Жúтниńі, пшенúчниńі,
На всьой сьвіт велúчниńі.
Ґоспóдар молодéйкий,
Під ним кінь воронéйкий,
Вúйіхаў на нивóйку
В счесли́ву годинóйку
Копóйки рахувáти,

Місяцю я рожéйку
Сьвітúй нам дорожéйку,
Кобúсмо не зблудúли,
Вінóчка не згубúли,
Бо наш вінóчок крáсний,
Як місячéйко я́сний.

На пéцу дьіжé кéсне,
На двір сe полóн тúсне.
Тúсни сe полонóйку,
Я з пóлe до домóйку,
Із гíрe, із підгíрe,

Ґосподúнейко нáша,
Ци готóвая кáша,
Ци готóві пирогú,
Бо вже в пóли облогú.
Ґосподинéйко пúшна
За воротóйка вúйшла,

Постáв сe ґоспóдар в пíру,
Зарíж коróву сьíру,
Баранá рогáтого,

Немá ґоспóдарe вдóма,
Бо пойíхаў ді Львóва,
Клю́чиків куповáти,

Є на нúвцьі копóйків,
Як на нéбі зорóйків,

*

Жéнчиків честувáти.
Копóйки не зрахувáў,
Жéнчиків не (об)честувáў.
Вúскочыў конéм в гóру
Показáў свою слáву.
Слáва, ґоспóдар, слáва,
Вся челядóйка пáна!
І тая ся напúла,
Що з нами не робúла.

*

Наш ґоспóдар богáтий.
Наш вінóчок пелехáгий,
Ще вúсший я від кíля,
Ще краснíйший від зьíля.
Ще вúсший від плóта,
Ще красньíйший від злóта!

*

З підгíрe до стодóла
Зі стодóли до комóри,
З комóри на нивóйки,
В счесли́ву годинóйку.

*

Ключáми задзвонúла,
Жéнчики звеселúла.
Продáй ґоспóдар пшенúцю,
Купúй ґаздúньі спідницю,
А якý? зеленéйку
На ґаздúню молодéйку.

*

Когутá чубáтого,
Із кýрeтами квóчку,
А нам горíвки бóчку.

*

Кумóри відмикáти,
Грóшики рахувáти.

*

Повідала нам ни́вка,
Що є до́ма горі́вка,
В кумо́рі на поли́ці,
В криштале́вій склеви́ці,
У ха́ті під ла́вкою
Зарóсла мура́вкою
Не ми́ла нам горі́вка,
Потоми́ла нас ни́вка,
Не так ни́вка, як го́ни,
Бо широ́кі загóни.

*

(Вінчують коли принéсут вінóк (дьівчина, що вінок на голові несе, сьпіва́є:)

Принéслисмо Вам полóн,
Зо всьіх сторóн,
З гі́рє, з підгі́рє,
Ґосподáрови на підві́рє,
З підві́рє на стодóли,
З сто́доли на комóри,
З комóри на нивóйку,
В счесли́ву годинóйку.
Дай вам Бóже дочека́ти,
Сьіятн, вора́ти —
А нам, дай Бóже, дочека́ти
Прийти́, позбера́ти.

* * * * *

Ішóў Христóс дорогою, зди́баў дьівку із водóю,
Дай ми дьівко води́ пи́ти, злóті ву́ста закропи́ти.
А та вода́ є нечи́ста, напáдало з клéну ли́ста.
Сáма-с дьівко в нечи́ста, бо вся вода́ в пречи́ста.
Сьім вс синів породи́ла, у тій сту́дни потопи́ла.
Дьівка ста́ла тай св зля́кла, пéред Бóгом зáраз кля́кла,
Ой цит дьівко не лякáй се, йди до цéркви сповідáй се,
Дьівка на ка́мінь ступáє, йі сьі земле́ розступáє.
Сьвéтий Пáвле, сьвéтий Пéтре, возьми́ ключí пекóльнийі,
Зизвóль ду́ши невíльнийі, ой но той не випускáй
Що в недьíлю ра́но йíла, а в пéтницю пíсьньі пíла,
В суббóту сьі невмива́ла, вітцé, ма́тку проклина́ла.
Ой не тíлько проклина́ла, а що-с собí помишля́ла.
Гíрше твоé помишлíньство, як материне проклíньство. М.

*

Де пойíдеш Васи́лю, Василéйко?
Обіця́ла-м ти, обіця́ла-м ти обіця́ночку да́ти,
Прану ху́сточку, пра́ну ху́сточку біле ли́чко 'бтера́ти.
Обіця́ла ми, обіця́ла ми обіця́ночку та́я,
Що св зо мно́ю, що св зо мно́ю в Подíлє вибира́ла.
Пришóў Васи́ль, пришóў Васи́ль на той Дуна́й глибóкий,
Ой сьíў си Васи́ль, ой сьíў си Васи́ль на той човéн широ́кий.
Ой як ста́ла, ста́ла вели́кая хви́ля,
Ой ви́кєнула, ой ви́кєнула вже з човна́ Василя.
А Васили́ха молодéйка тай по над Дуна́й хóди,
За Василéйком, за молодéйким білéйки ру́чки ло́ми.

Ой ви́плинь же ви́плинь мій Василе́йко з водо́ю,
Бу́деш ти ма́ти, бу́деш ти ма́ти ще́стя-до́лю зо мно́ю! М.

*

Дуб на ду́ба похили́ў се, син з ма́мою посвари́ў се:
Іди́ собі́ ма́мо з ха́ти, бо я бу́ду го́сти ма́ти,
Бу́дут куми́ любе́йкиві і сусі́ди близе́йкиві.
Ви́йшла ма́ма за воро́та, запла́кала як сирота.
Сы́ла собі́ над рікою, плинѝт сле́зи із водо́ю
А ті сле́зи не попли́ли, но се в зло́тий клу́бок зби́ли.
Ой йде́ до́не дорого́ю: ході́т ма́мо я зо мно́ю!
Не піду́ я до те́бе, бо лиха́я до́ля в те́бе.
Бу́деш до́ню заробля́ти, ли́хій до́ли догожда́ти.
За годи́ну, за другу́ю ой біжи́т син за мамою.
Ходи́ ма́мо та до ме́не, бо скара́ў не Бог за те́бе.
Вда́рвў пе́рун на хати́ну, за́бив жі́нку і дити́ну,
За́бив жі́нку і дити́ну і худо́би полови́ну. М.

*

Люби́ло се дво́е люде́й серде́шно,
Каза́ў оте́ц, каза́ла ма́ти: розійти́ се коне́чне.
День се ви́дьіли, день се ви́дьіли, а два се не ви́дьіли.
Ой як се вздрі́ли, ой як се вздрі́ли, за́раз се поболы́ли.
Дьівчи́на лежи́т, дьівчи́на лежи́т в матьі́нчиньі сьвітло́йцьі,
А коза́к лежи́т, а коза́к лежи́т в зеле́ньі дуброво́йцьі,
Над дьівчи́ною, над еди́ною оте́ц, ма́тьінка пла́че,
Над коза́чейком, небора́чейком чорне́йкий во́рон кра́че.
Як ми ви́йдемо, як ми ви́йдемо, то за не́го не да́йте,
Як ми пімремо́, як ми пімремо́, у ку́пі нас похова́йте.
Похова́йте нас, похова́йте нас у це́ркві під сьтіно́ю,
Хто бу́де ішо́ў, бу́де спомина́ў: то коза́к з дьівчи́ною.
Над дьівчи́ною, над еди́ною оте́ц ма́тінка пла́че,
Над коза́чейком, небора́чейком вся пташина́ щебе́че.
Над дьівчи́ною, над еди́ною воско́вні сьвічейкв
Над коза́чейком, небора́чейком бі́ливі березо́йкв.
За дьівчи́ною, за еди́ною, ксьондзи́, деки́ сьпіва́ют,
Над коза́чейком небора́чейком ра́йскі пта́шки сьпіва́ют. М.

*

Та дрі́га, та дрі́га, чем ти дьідуню та не ожени́ў ся — та дрі́га, та
[дрі́та, тай не ожени́ў ся?
Старо́йі не хо́чу, молода́ не пі́де та др., та др., молода́ не пі́де.
А хоць вона́ пі́де, не бу́де люби́ти та др., та др., не бу́де люби́ти.

Хоць бу́де люби́ти та ї́сти не зварит та др., та др., та ї́сти не [зварит.
А хоць вона́ зварит, в ми́ску не нальє́в та др., та др., в ми́ску [не нальє́в.
А хоць же не нальє́в, та не бу́де ї́сти та др., та др., і пр.
А хоць бу́де ї́сти, лі́жка не просте́ле та др., та др. і пр.
А хоць не просте́ле — то сама́ не ле́же та др., та др. і пр.
Хоць же вона́ ле́же — то св не обе́рне та др., та др. і пр.
А хоць св обе́рне, то не поцьілю́в та др., та др. і пр.
А хоць поцьілю́в, та на зе́млю плює та др., та др. і пр.
А в те́бе дьіди́ще писчи́ще-гірчи́ще та др., та др. і пр.
А в те́бе дьіди́ще вочи́ще-совле́ще та др., та др. і пр.
А в те́бе дьіди́ще вуси́ще-коте́ще та др., та др. і пр.
А в те́бе дьіди́ще личи́ще-стари́ще та др., та др. і пр.
Тай пішо́ў дьіди́ще тай на ярмари́ще та дрі́та, та дрі́та і пр.
Ой що він купу́в, то все нагайі́ще та дрі́та, та дрі́та і пр.
Ой пришо́ў до до́му, зачу́ў жі́нку би́ти та дрі́та і пр.
Жі́нка молоде́йка ста́ла св проси́ти та дрі́та і пр.
У те́бе дьіду́ню гу́бки солоде́нькі та дрі́та і пр.
А в те́бе дьіду́ню ли́чейко гладе́йке та дрі́та і пр.
У те́бе дьіду́ню ву́сочка в лено́чку та дрі́та і пр.
А в те́бе дьіду́ньо во́чка соколо́ві та дрі́та і пр. М.

*

(М. як розчиняют тїсто на коровай:)

Ой зна́ю, я зва́ю,
Що є в тім корогва́ю,
З семо́х млинів мукиць,
З семо́х керни́ць води́ць,
І сьім кіп я́ец
І бі́лий сире́ц.
І жоўте́йков ма́сло.

*

(Ма́чишин. На розплетинах (перед шлюбом) співають:)

Прийі́хали зі Льво́ва панічі́,
Взе́ли мою́ косо́йку на мичи́, (мечі)
Ста́ли мою́ косо́йку руба́ти,
Бо св бу́дут всьі лю́де сьміяти.
Прийі́хали зі Льво́ва я Льві́вцьі,
Посипали по столо́йку черві́нцьі.
Повій, повій вітро́йку че́рез сьіни сьвітло́йки,
Че́рез сьіни сьвітло́йки, розвій жо́вту косо́йку.
Розвій до воло́ска, най пі́де поголо́ска,
А по всьім се́лойкови най зна́ют лю́дойкове.
Кра́сная княгине́йка, всьі дво́ри обходи́ла,

Слезо́йки не вроня́ла, аж на ба́тейків пришла́.
Там ста́ла, задума́ла, де сы́ла, заплакала.
Ой дво́ре-же ти мій дво́ре, там то-м ти затєжи́ла,
Ой не так дво́ройкови, як свому ба́тейкови,
Хлыб єм му перейі́ла, честь єм му перепи́ла,
Честь єм му перепи́ла, оде́жу походи́ла.

*

(на 3 день:) Там за воро́ти я рій ся ро́йіт,
Там за поро́гом я́рмарок стоїт,
Ма́ги до́чку продає́, королє́вко купу́є,
За ко́су ро́су (русу) сто зло́тих дає.
За ли́чко румя́не дає́ таляра́
За зеле́ні ві́нцы дає́ черві́нцы.

*

Кра́сная кнєгине́йка на го́ру вибіга́ла,
На го́ру вибіга́ла, вино́йки виглєда́ла.
Як свою віну вадрі́ла, до ба́тейка прибі́гла:
Тату́сю, татуне́йко вже моя́ віна́ йде́,
Хо́че не звоюва́ти, мене́ з собо́ю взя́ти,
Тату́ньо, татуне́йко сховай не до сьвітло́йки,
Сховай не до сьвітло́йки ме́жи кра́сні дыво́йки,
Ой там тебе́ пізна́ют, бо всы дыво́йки в ко́сах,
Но твоя́ розплете́на, барві́нком обложе́на.
Барві́нком обложе́на, кору́ною наложе́на.
Кра́сная кнєгине́йка жо́ўтий лено́к чеса́ла,
Жо́ўтий лено́к чеса́ла з собо́ю забра́ла.
Прі́шла єй мáтынка: кнєги́ню, кнєгине́йко,
Ой лиши́-ж меныі то́го, то́го ле́ну жо́ўтого.
Ой ли́шу я вам ли́шу слїдо́йки по дворо́йку,
Слыдо́йки по дворо́йку, слезо́йки по столо́йку,
Стеже́чку до керни́цы, що-м ходи́ла води́цы.

*

Пла́кали сто́ли, ла́ви, як кнєгине́йку бра́ли,
Хто вас ми́ти бу́де, вже кнєги́ні не бу́де.

*

(молоди́й бере́ собі сва́шку, а молода дружку; свашка завиває голову в хустку і пришпиляє дві пари файворків). (до свашки:)

Ва́ша сва́шка музи́чна,
На ны ю́пка пози́чна,
На ва́ші сва́шцы сви́та
А в три поло́йцы ши́та,
А четве́ртая пі́лка,
То песе́чая скі́рка.
Ва́ша сва́шка малє́йка,
Як жє́ба зеленє́йка,
Під поро́гом сидыла,
Як жє́ба скреготыла.

Вона сьпівае дружцьі — стойіт насеред хати з старосьціною (в три старосьціни).

дружка відтина́е:

На попо́вій доли́ньі, там па́сла сва́шка сви́ньі,
Мішком се застели́ла, патико́м се зашпили́ла.

старосьціна відповідае:

За́се дьівоўки, за́се, та кнегино́йка на́ша,
Кнегу́нька молода́я, косо́йка золота́я,
Найíла се сва́шка гре́чки, йійí живíт як не́цки,
Найíла се сва́шка про́са, йійí живіт виж но́са.
Сва́шка барана́ украла, ме́жи но́ги сховала,
Бара́н мау́ кру́ті ро́ги, поломау́ сва́шцьі но́ги.
Сва́шка в гру́бі пали́ла, тай си бри́ва всмали́ла.

*

Ви дьíвки йімо́сьці, посу́ньте ся по до́шцьі
Най си се́дут йімо́сцьі.
Ви дьívойки гало́йки, не дайте нам гано́йки,
Ми лю́оде з дороже́йки, що нас бо́лят ноже́йки.

(як си молоди́й скупле́в молоду́). Сиди́т хло́пец на столі́ зачо́рненый на лици́, дадут му пати́к в ру́ки, до патика́ ке́шку сиру́ силе́т; хло́пец бе по зу́бах молодо́го. (дьівча́та сьпіва́ют:)

Па́не коза́че, па́не. не дай кнегу́ньки та́но,
Кнегу́нька молода́я, косо́йка золота́я.
Молоди́й гро́шей не ма́е, тай о молоду́ не два́е.
Всади́ў ру́ку в кише́ню, ви́тегнуў вуши́й жме́ню,
Він ми́слиў, же то гро́ши, а то ву́ши хоро́ші.

Молоди́й сьіда́е за стіл — даю́т вобі́д — по вобі́дьі знов старосьіни сьпіва́ют:

Сьіда́й, сьіда́й коха́не мо́йе, ньіц не помо́же пла́кане твое,
Штири коньі сте́г в во́зьі, тобí плач ніц не помо́же.
Та сьіда́й же з на́ми, та сьіда́й же з на́ми,
Не пита́й, що я пла́чу, запрега́й си́ву кля́чу,
Бо я на то́е росла́, жеби я за муж пішла́.

*

(старостам і старосьінам дьівчата:)

Ой летьíла зьвíзда я́сна тай впа́ла на мо́сты,
Ой дай Бо́же здоровле́йко на́шому старо́стьі!
Ой летьíла зьвíзда я́сна тай впа́ла на сьíньі,
Ой дай Бо́же здоровле́йко на́шій старосьіньі.

(ґосподарам весьíльним:)

У на́шого ґоспо́дара Бог перебува́е,
Даю́т йíсти, даю́т пи́ти і музи́ка гра́е.

Ви музи́ки рі́жте, а ви дьівке́ пі́жте,
Бо ви собі́ заробйли, щоб ви се пожив́йли.

*

(як з за стола́ ма́ют ви́лазити:)

Да́йте нам то́го ме́ду зпід студе́ного ле́ду,
Да́йте нам то́го пи́ва, що ся гусо́йка ми́ла.
Тре дру́жбі шуста́к дати, що-б ви́віў дьівки з ха́ти,
Ми би ему́ два да́ли, що-б но ми погуля́ли.

(як видают молодо́го дьівки роди́на:)

Ой ку́ри, ку́ри не пі́йте ра́но,
Аж запі́сте в но́чи о півно́чи.
Тогди́ наш корале́йко зі Льво́ва прийі́хаў,
Пусти́ў ко́нника до пастівника —
А сам си пішо́ў по під ви́шнів сад,
Ви́рваў собі́ ягодо́йку на сьнідане́йко,
Ви́браў собі́ старосто́йки на порадо́йку.
Ой, ку́ри, ку́ри не пі́йте ра́но,
Аж запі́сте в но́чи о півно́чи.
До́пір наш корале́йко до Льво́ва прийі́хаў,
Пусти́ў ко́нника до пастівника,
А сам си пішо́ў по під ви́шнів сад.
Ви́рваў собі́ ягодо́йку на сьнідане́йко
Ви́браў собі́ старосьці́ни на порадо́йку.

(потом: дружбо́йка на прошене́йко — сва́шечку на посадо́йку — миле́йкую на мешкане́йко).

Ві́дки со́ньійко схо́ди, там корале́йко ходи́ў,
В рука́х шепо́чку носи́ў, сво́го ба́тейка проси́ў:
Тату́сю, татуне́йко си́ла боя́рів бра́ти?
Си́ла си́лойка змо́же, Го́сподь Бог допомо́же!

(як молодого витають:)

Від стола́ до поро́га
Допта́ная доро́га,

(за порогом:)

Приступі́т ся запоро́жцьі до [стола,
Я на стольі горило́йка гото́ва,
Приступіт ся запоро́жцьі до [ха́ти,

Роди́нойка допта́ла,
Корале́йка вита́ла.

До на́шойі кнегино́йки вита́ти.
Ски́ньте ся по таля́ру,
На ха́тойку камя́ну,
На две́рцьі золоти́йі,
На віко́нце склени́йі.

*

(як не має батька або матери:)

Ой вита́йте йі лю́де, бо ба́тейка не буде,
Ба́тейко в поділе́йку не зна́є в весьиле́йку,

Перед бо́жейком стойіт, вірне се Бо́гу мо́лит.
Бо́жейку татуне́йку спусти́ не на земле́йку.
Най же я се поди́влю на своє́ дитето́йко.
Ци в хоро́шім убра́ню на по́сад посадже́не.
Рік до не́го Бо́жейко: пра́ведная душе́йко!
От там тебе́ не тре́ба я з висо́кого не́ба,
Ой беру́т йійї лю́де, жель ти ба́тейко бу́де.

*

Приступі́т се запоро́жцьі до ха́ти,
До на́шойі кнегине́йки вита́ти,
Ньі черво́ними, ньі золоти́ми,
Сче́стейком, здоровле́йком,
Сче́стейком, здоровле́йком, до́брою до́лейкою,
До́брою до́лейкою, пра́вою руче́йкою.

(до сусі́дів:)

Тупі́ да́рочки, тупі́,
Бо сусідо́йки скупі́,
Хоте́т се до́бре ма́ти,
Не хоте́т дарува́ти.

*

(коли́ від шлю́бу іду́т:)

Ми зо шлюбо́йку іде́мо
Молоде́йку веде́мо,
Ра́дуй се матьіно́йко,
Ваше́ло шлюб дитето́йко,
І твоє́ і чужо́е,
При ку́почцьі обо́е.

*

Благослови́ нас Бо́же на пе́ршій поса́д сьі́сти,
Благослови́ ма́тьінко на пе́ршій поса́д сьі́сти.
Мо́вит ма́тьінка, мо́вит: най те Бог благосло́вит,
І пречи́стая ма́ти в тім до́мі засьпіва́ти.

(потім згадують за батька, брата, сестру).

Ой розсьіяний дрібни́й василе́ц по дво́ру,
Ой розстели́ли льне́ний обрусе́ц по сто́лу.
Ой звідаючи, іспита́ючи ба́тейка —
Ой від кого́ ж то мій ба́теньку поса́д став?
Ой від Бо́жейка, від стари́х люде́й кнегі́нька.

*

Фали́ла се тупо́ле, стоя́чи се́ред по́ле,
Я ли́сту широ́кого, корі́не глубо́кого.
Фали́ла се кнегине́йка в бате́йка за столо́йком,
Ой як са мій рід зи́йде, то се на двір не вльі́зе.

(дальше: в ма́ти, брата, сестри).

Там за воро́та би́стра річе́йка з ке́нскими кладочка́ми,
Хо́ди кнегі́не молоде́йкая з своїми дружечка́ми,

Ой йде за не́ю ма́тьінка сві́ з по́вними повнойка́ми,
Моя́ кнегиня́е, моє́ дите́тко, то жес ми тепе́р ми́ла,
Сво́ю косо́ю я золото́ю дьівбйки прикраси́ла,
Своім личе́йком румянесе́йким сьвітло́йку украси́ла.
Тьіш ся ма́тьінко мно́ю, як я́сною зоро́ю,
Сла́ву-м ти учини́ла, віночка доноси́ла,
Віночка доноси́ла на стольі положи́ла.

Дру́жба бере́ па́лицю і бе до тра́ма і каже: ві́ват, весо́лий! про́шу я на са́мий пере́д Го́спода Бо́га хра́му заложі́ня, пресвето́йі Дьіви по́яса положі́ня, а́нгелів, архи́ангелів, отцьів духо́вних, ти́тарів церко́вних, панів держа́вних, корольів зе́мних. Там на́ша кнегине́йка пе́ред Го́сподом Бо́гом ми́лим і пе́ред ма́тьінкою ми́лою, що-б ю врачи́ла і благослови́ла на кра́снім мі́сци за ти́совий сті́ў посади́ла, за льне́ний обру́с, за вели́ку честь, за по́вні по́винки, за пшени́чний хльіб, за вели́ку честь...

(по хра́мі:)

Покі́рне дите́тко, кнегине́йко,
Сьо́му се ро́дови кла́няєш, низе́йко до ножо́к па́даєш,
Слеза́ми личе́йко вмива́єш, косо́ю земле́йку 'о́німа́єш,
Тре́тій раз кнегине́йко тре́гій раз,
Поклони́ се роди́ньі хоць ще раз.

*

Ста́ли хма́ройки ста́ли, дрібні́ до́щики спа́ли
Дрібні до́щики спа́ли, бі́стрі річе́йки ста́ли,
Кнегиня потапа́ла, бе́рега се хапа́ла,
На Вам мамý́ню ру́ку та за ва́шу навý́ку,
На Вам мамý́ню вобі, вже не бу́ду при тобі. М.

*

Ой дум, думина́, Тре́ба ку́му проси́ти,
Сьіножеть кумина́, Що́би да́ла скоси́ти. М.

*

Ой поіхаў мій миле́йкий до Бе́лза, до Бе́лза,
Купи́ў меньі черевички, бо я в но́чи зме́рзла.
Купи́ў меньі черевички, купи́ў ми панчо́шки,
А він мене́ ду́же лю́би, я его́ но тро́шки! М.

*

Же́ла я пшениче́йку зи́му, зи́му,
Не дай мене́ мамуне́йко від се́бе на зи́му.
Ма́вте не мамуне́йко на зимо́йку да́ти,
Волите́ мя мамуне́йко перезимова́ти.

А я ве́сну перети́сну, зиму́ перебу́ду,
Дай Бо́же до во́сени ґосподи́ньї бу́ду. М.

*

Ой пави́чу, паничє́йку, боли́т мене́ ні́жка,
Що-м стоя́ла цьілу́ ні́чку ко́ло тво́го лі́жка.
Ой пави́чу, паничє́йку боле́г мене́ вобі,
Возми́ мене́ паничє́йку під пери́ни собі.
Я вдно́ю накри́ю ся, на другу́ю ля́жу,
Прису́нь ми св паничє́йку, я тобі́ щось ска́жу. М.

*

Ой піду́ я на зарббок, зароблю́ си шу́стку,
Куплю́ мо́му мили́йкому шальїно́ву ху́стку.
Ма́шина ся поломала́ тай по мойі шу́сцьі,
Не ходи́ла тай не бу́ду в шальїно́ві ху́сцьі. М.

*

Ой із гори́ на доли́ну поволе́йку зи́йду,
Я до свойі мили́йкойі на вечеру при́йду. М.

*

Я із гори́ на доли́ну дибу́ю, дибу́ю,
А я тебе дьівчино́йко лю́дем подару́ю. М.

*

Ой я в бро́ду беру́ во́ду, розса́ду, розса́ду,
А я в коршмі напе[illegible] е́дьі, на загоньі за́ду. М.

*

Ви́йди, ви́йди мій мили́йкий з зелёного га́ю,
Піди́-ж ни́ньі на загоньі, бо я св стида́ю.
Ви́йшоў ми́лий чорнобри́вий, взеў св за-під-бо́ки,
Не стида́й св моя́ ми́ла, твій за́гін широ́кий! М.

*

Би́ла мене́ мамуне́йка, вче́ра по вече́рі,
Що́би я св не дивйла в о́чи паничёвн. М.

*

Піду́ я в гай по кали́ну,
Там я свою ми́лу ке́ну,
Неха́й во́вци йі затру́блет,
Коли́ е́нчі йійі лю́блет. М.

*

Ой на горі́ жи́то, жи́то, на до́льі соло́ма,
Там то ми св розгуле́ла моя́ лю́ба жо́на.
То ми св розгуле́ла, до́ма не ночу́е,
А хто менї́ молодо́му вече́ру зготу́е. М.

*

Холомия не помия, тай холомийочка,
Яка була мама шельма, така вся дочка. М.

*

Вийду я на горойку тай стану, тай стану,
Єдна несе пирожейки, а друга сметану.
Котра несе пирожейки, тота моя буде,
А котрая сметанойку, тогу возьмут люде. М.

*

А я в своїі мамунейки сама єдиниця,
Я по воду не ходила, є в саду керниця.
А я в своїі мамунейки нічо не робила,
Від комори до комори ключики носила. М.

*

Є в городы горошок, тичє малюване,
Вийди, вийди на вулицю моє закохане. М.

*

Ізза гори високойі, з за лыса теиного,
Била мене мамунейка, за любка милого,
Таки мене маио бий, таки мене забий,
Таки мене за муж дай, бо то хлопец ладний. М.

*

Кого я си полюбила вулана, вулана,
Ныхто мені не зборонит ны тато, ны мама!
Вулана-м си полюбила, за вулана піду,
Вулан мат сиві вочка, з вуланом пойіду. М.

*

Що си мама полюбила, най си мама любы,
А що я си полюбила, ныхто не погуди. М.

*

Серце моє ласкавоє, серце моє любе,
А хто тебе приголубы, як мене не буде. М.

*

На загоны пасу колы, раду не заверну,
Пасе милий очейками, куда сь поверну. М.

*

По під гірцы пасу вівцы білейкі, білейкі,
Котрі будут найладныйші, то мойі милейкі. М.

*

Є в городы капустиця, качен коротейкий,
Всьім дывойкам сьвіт весели, но мені смутнейкий.

Є в горо́ді капу́стиця, ли́стейко широ́ке,
Ой, як ми се полюби́ли, то вже шти́ри ро́ки.
Ой, як ми се полюби́ли, сухі́ ду́би цвили́,
Ой, як ми се розходи́ли, зелені́ повє́ли.
Ой, як ми се полюби́ли то гай розвива́ў се,
А як ми се розходи́ли, вєьой мир дивува́ў се. М.

*

Є в горо́ді вотави́ця, не зазелени́г се,
То́го ро́ку мое́ се́рце не розвесели́г се.
Повій ві́тре буйнесе́нький, звідки те ’жида́ю,
Та розби́й ми ту́ю ту́гу, що на се́рци ма́ю.
Повій ві́тре буйнесе́йкий, звідки я те про́шу,
Та розби́й ми ту́ю ту́гу, що на се́рци но́шу,
Ой ту́га ми на сердейку, ой ту́га ми ту́га,
Ой вже мо́го мили́йкого полюби́ла дру́га.
Вона́ єго́ полюби́ла, тай си го повіси,
Котро́й коза́к не засмути́ў, той мене́ потьі́ши. М.

*

А зі Льво́ва до Яво́ва би́тая доро́га,
Туди́ моя́ повіхала лю́бая розмо́ва.
Ай не пусти́ Бо́же дощу́ на би́ту доро́гу,
Ой, приверни́ мо́цний Бо́же лю́бую розмо́ву.
Ой, повіхаў мій мили́йкий зі Льво́ва з пана́ми,
А я єго́ виглєда́ю з комо́ри шпара́ми. М.

*

Ой зацви́ла черемши́на я дріо́не́йким цьві́том,
Же-б я зна́ла, де мій ми́лий, пішла́ би я сьві́том.
На горі́ на висо́кій там че́рчиків мно́го,
Там се пра́вит слу́жба бо́жа за мо́го мило́го.
Там на горі́ на висо́кій там че́рчиків ку́пка,
Там се пра́вит слу́жба бо́жа за мойо́го лю́бка. М.

*

На широ́кім воболо́ню пасу́ си́ву кля́чу,
Там то ду́же ї́сти хо́чу, аж ма́ло не пла́чу.
Ой Бо́жейко, матуне́йко, там то зголодньі́ла,
Як я прі́йду до домо́йку там то бу́ду ї́ла! М.

*

Ой ко́нику воронейкий чос так задума́ў се,
Нема мо́ї дьівчино́йки, що я в ньій коха́ў се.
Ко́нику воронейкий наві́дж се вобро́ку,
Пови́демо до дьівчи́ни у зе́млю глибо́ку.

Ко́нику воронéйкий тяжéйко ти бу́де,
Повíдемо до дьівчúни попáсу не бу́де. М.

*

Бігáй ко́ню, бігáй ко́ню, бо вже вечерíв,
Ой там сидúт моя мúла, де з лíса зорíв.
Вúджу лю́бку, вúджу мúлу, дúвит сь в вікóнце,
Хоць як хму́рно, хоць як тéмно, сьвíгит сь як сóнце.
Ой прúйду я до цéрковцьі, стáну си в кутóчку,
Подивлю́ сь раз на вóбраз, сьім раз на дьівóчку.
Ой прийду́ я до цéрковцьі, стáну си в затьíнку,
Подивлю́ сь раз на вóбраз, три рáзи на дьíвку. М.

*

Сопошúн-Мáчишин — то єдногó пáна,
Чекáй, чекáй до вóсени дьíвчино кохáна.
Сопошúн-Мáчишин цéрква на мурáві,
Не йди дьíвко за піяка, пропáдут корáльі. М.

*

У льíсьі при ворíсьі косáр кóсу клéпче,
Не вір дьíвко пáрубкови, що він тобí шéпче. М.

*

Породúла шевцé вівцé, а ляхá кобúла,
А мазýра свиня́ бýра, собáчого сúна. М.

*

Богáцкая дьівчинóйка не хóче робúти,
Навíшила коралéйки, щóби їі любúти.
Навíшила коралéйки на білéйку шúю,
Носи́, носи́ дьівчинóйко, ще ти менталь вúлю. М.

*

По під гóру висóкую дьíвка вóду нéсла,
Ци на нію ся дивитóйки, ци на коромéсла?
По під гóру висóкую нéсла дьівчá вóду,
Ци на нію сь дивитóйки, ци на їі урóду? М.

*

А косúти, молотúти то трéба умéрти,
Як загрáє музичéйка, я йду в перевéрти. М.

*

Ой загрáй ми музичéйко на дýду, на дýду,
Нехáй трóшка підростý, тогдú твоя́ бýду. М.

*

І звíдки ви музичéйко ци не з Яворóва?
Загрáйте ми музичéйко, бо я гультайóва. М.

*

Загра́й же ми музичёйко з легóйка, з легóйка,
Чогось мою́ милёйкую болúт головóйка.
Загра́й же ми музичёйко з тихёйка, поволи,
Бо мій мúлий чорнобрúвий за лúсом на Вóли.
Ой прúйду я до коршмú стáну си в порóзьі,
Всьі парубкé пют, гуляют, інó мій в дорóзьі.
Всьі парубкú пют-гуляют, дьівчáта вбнимáют,
Інó мене́ молоду́ю слéзи обливáют. М.

*

Як я був малúй хлóпец, не знаў я порéдку,
Вшúла меньí мамунéйка з ходачúни шáпку.
А я в тíні ходачúньі чéрез сьім льіт сьляпаў,
Цьіле́ село́ дьівóк зрáдиў, ньіхто́ не не злáпаў.
Не цимáло дьівóк зрáдиў, тíлько вісьімнáйцьіт,
Штúри дьívцьі, дві жидívцьі, молодúць дванáйцьіт. М.

*

Ой пришóў, пришóў не знáти [звíдки,
Та хтьіў зо мнóю що нóчи спáти.
Хтьіў у мéне мотáти мíтки,
Та я на тóе тай не пристáла,
Хтьіў у мéне мíгкий мотáти,
Та де-ж би я з ним що нóчи [спáла. М.
Та хтьіў від мéне дóрого брáти,

*

Ой Гуцýли, Гуцулóйки, де-сте Бóйка дьíли?
Ци зварúли, ци упеклú, ци сирóго зíли?
Ньі зварúли, ньі упеклú, сирóго не зíли.
Пішóў Бóйко за волáми, там го вовкé зíли
За волáми, за волáми накрúў се полáми,
За ним, за ним, дьívчатóйка з чóрними брúвами. М.

*

Ой хто тебé козачéйко на тóе нарáдиў,
Що ти вчéра покосúў, нúньі погромáдиў?
Нарáдили молодúцьі, тúйі круглолúцьі,
Коси́, коси́ козачéйку, бýде вотаьúцьі.
Нарáдили молодúцьі, дьівчá молодéйке,
Щóби меньí не стоя́ла трава́ зеленéйка. М.

*

По під гóру висóкую голýбка злетьíла,
Не далá не мамунéйка за кого́ я хтьíла.
Дáла мене́ мамунéйка тай за воювода,
У чужýю сторонóйку далéко від рóда.
А я вúрву з рóжи цьвíтку тай пýщу на вóду,
Плинú, плинú з рóжи цьвíтко аж до мóго рóду.

А та цьы́тка не попли́ла, ста́ла се кру́ити,
Ви́йшла ма́ма по води́цю, ста́ла се жури́ти.
А та цьвітка не попли́ла, на воды́ зіря́ла,
Ой десь моя́ дитино́йка в недо́зьі лежа́ла.
Не лежа́ла мамуне́йко ны́ рік, ны́ годи́ни,
Ой дала́сь не в лихі́ ру́ки від свойі роди́ни. М.

*

Чем ти ко́ню не пеш води́, но на во́ду ду́єш,
Ти молоди́й козаче́йко до́ма не ночу́єш?
Як я ма́ю мамуне́йко до́ма ночува́ти,
Така́ ні́чка темне́йкая, ны́ с ким розмовля́ти.
Ой ма́єш ти мій сино́чку коня́ вороно́го,
Виведи́ си зо стае́нки, розмо́в се до ньо́го.
Бода́й тобі́ моя́ ма́ти так ле́гко кона́ти,
Ой як меньі́ молодо́му з коне́м розмовля́ти. М.

*

Летьі́ў пта́шок полід да́шок тай си́вий, тай си́вий,
Хто не ма́є закоха́не, той в Бо́га щесли́вий.
Летьі́ў пта́шок попід да́шок, сі́ре пі́ре гу́би,
Котра́ дьі́вка ма́є ро́зум, пару́бків не лю́би.
Летьі́ў пта́шок по під да́шок фітю, фітю фо́стом,
Ой пойі́хаў мій мили́йкий калино́вим мо́стом. М.

*

На горі́ мулярі́ муру́ють керни́цю,
Ви́дай, ви́дай ма́ти з ха́ти єдну́ єдини́цю.
А на тьі́йі керничє́йцьі вода́ прибува́є,
Ой най моя́ єдини́чка хоць з рік погуля́є.
Ой гуля́ла єдини́чка два ро́ки, годи́нку,
Вигуля́ла єдини́чка мале́йку дити́нку.
А бода́й те Пан Біг скара́ў в попо́ві доли́ньі,
Що ти меньі́ сьвіт завеза́ў молоді́ дьівчи́ньі. М.

*

Тату́ню, татуне́йко, тату́ню бога́чу,
Не дай ти не за пияка́, бо я вас пропла́чу.
Волите́ не татуне́йко за зло́дїя да́ти,
Зло́дій бу́де в кримина́льі, я бу́ду гуля́ти.
Зло́дьій бу́де в кримина́льі ланьцухи́ носи́ти,
А я бу́ду молоде́йка та́нцьі виводи́ти.
Зло́дьій бу́де в кримина́льі ланьцухи́ кука́ти,
А я бу́ду молоде́йка з хло́пцями гуля́ти. М.

*

Чого́сь бі́ла побільші́ла як та проміто́чка?
За тобо́ю мій мили́йкий боли́т голово́чка.
Чого́сь ми́ла побільші́ла як те промі́тельце?
За тобо́ю мій мили́йкий, бо не боли́т се́рце. М.

*

Ой при́йду я до поко́ю, ту́пну я ного́ю,
Верни́й па́не лы́га мо́ї, бу́ду молодо́ю. М.

*

Ой служи́ў я рік у хло́па, а два ро́ки в па́на,
А три лы́га у цы́сара, що-ж ми за дога́на.
Ой служи́ў я у цы́сара, заслужи́ў я ла́ску,
Че́рез пле́чи два реме́ні, а на чолы́ бля́шку.
Ой піду́ я на зеци́рку, зеци́рки не вмію,
Він до ме́не теремко́че, я не розумію.
Він до ме́не теремко́че, іще́ й зашварко́че,
А мені се молодо́му слу́хати не хо́че.
Ой піду́ я на зеци́рку, визецирую се,
Ой прийду́ я до каша́рні, сле́зами вмию се.
Ой при́йду я до каша́рні, тай ста́ну, дума́ю,
Сам не зна́ю, котро́й ре́мінь пуцува́ти ма́ю.
Ой став же я пуцува́ти пе́ршу ремиши́ну,
При́шоў ка́праль, ви́тяў в пи́сок: пу́цуй пе́сій си́ну!
Там у га́ю зелене́йкім зазуле́йка ку́е,
Не зна́єш ти мамуне́йко, як жо́мнер бідує.
Чапі́здра покли́ка́є, він лега́є спа́ти,
А ще дні́ дне три годи́ни жо́мнер му́си вста́ти.
А як ма́є три ґрейца́ри, то бу́де сьнідати.
Як не ма́є три ґрейца́ри, не бу́де сьнідати,
То так му́си бі́дний жо́мнер в доро́гу йіхати. М.

*

Жомне́ру, жомнеро́чку, дес подыў соро́чку.
А ві Льво́ві в макази́ні ви́сит на кіло́чку,
Сиди́т жо́мнер на лаво́йцьі, соро́чку пушта́є,
Те́жко зди́хнуў, ре́вно спла́каў, що ма́ми не ма́є.
Що́би бу́ла своя́ ма́ма, рі́дна сеструне́йка,
То́би бу́ла що недылы соро́чка біле́йка. М.

*

Ой зацви́ла калино́йка, ой зацви́ли лу́ги,
Яки́й цы́сар молоде́йкий, таки́ его́ слу́ги.
А у те́бе цысаро́йка золота́ підло́га,
А до те́бе хло́пцьі іду́т, як до Па́на Бо́га.

А на тобі́ цысаро́йку зло́ті рукави́цы,
А на те́бе цысаро́йку пла́чут молоди́цы.
Молоди́цы за мужа́ми, ма́ми за сына́ми,
Молоде́йкі дывчато́йка за кавальіра́ми. М.

*

Ой що бу́ло лю́бе, ми́ле, попли́ло з водо́ю,
Лиши́ло се мерзе́нов, тай ла́зит за мно́ю.
Ой що бу́ло лю́бе, ми́ле, забра́ли вибра́нцы,
Лиши́ли се свинопа́си тай вивбдет та́нцы.
Ой що бу́ли ду́би, ду́би, а тепе́р пеньо́чки,
Ой що бу́ли свинопа́си, тепе́р парубо́чки. М.

*

Цы́саре, цысаро́чку, на що нас вербу́ешь,
Погоры́ли маказы́ны, чим нас вигоду́ешь.
Погоры́ли маказы́ны, погоры́ли гу́ги,
Чим же нас ви́годуешь молоды́ рекру́ти?
Не журі́т се, не журі́т се бога́цкыйі сы́ны,
А я ма́ю піді Льво́зом шты́ри маказы́ны,
Ай та шты́ри маказы́ны, а се́гу комо́ру,
Не журі́т се богаче́ньки я вас не помо́ру.
Бу́ду я вас годува́ти ячмі́нноў поло́воў,
Бу́ду я вас висила́ти в доле́ку доро́гу.
Ячмі́нная полово́йка гире́йка, гире́йка,
Цысарская дорожейка на но́ги тяжейка. М.

*

Вче́ра бу́ла недыле́йка, ны́ньі понедыло́к,
Посыяла ба́ба жи́то, вроды́ў се барвінок.
Вче́ра бу́ла недыленька а ны́ньі бу́дний день,
Ішо́ў ду́рень ко́ло ме́не, не каза́ў: добры́й день!
Не він ду́рень, не він ду́рень, іно́ его́ ма́ти,
Що она́ го не навчи́ла: добры́й-день! каза́ти. М.

*

Ти мі́сяцю переко́ру тай перекори́ се,
Ти мій ми́лий чорнобри́зий наза́д приверни́ се.
Не диви́ се козаче́йко, що дывчи́на бі́ла,
Бо та бі́ла цыле́ лы́то в хо́лодї сидыла.
Не диви́ се козаче́йко, що дывчи́на чо́рна,
Бо та чо́рна цыле́ лы́то оберта́ла жо́рна.
Ой биле́йка бі́лявочко, чос так побілыла,
Ци ти лы́та не роби́ла, щос не обгорі́ла.

А я лы́та не роби́ла, ті́лько во́ли па́сла,
Все садо́чком, холодо́чком, щобим бу́ла кра́сна. М.

*

А в тка́чика не робо́та, но цівке́ кука́ти,
Ой як іде з корчми́ пя́нпй, тре вікно́м втыка́ти.
Ко-б то вікно́м, ко-б то вікно́м, а то кватирою,
Що-б то сама́, що-б то сама́ — а то з дитиною. М.

*

Стоя́ла гру́шойка на то́ку,
Чека́й мене́ дывойко до ро́ку!
Хиба́нь би я ро́зуму не ма́ла,
Що-б я те́бе до ро́ку чека́ла. М.

*

Проси́ла я ма́тынки і вітце́,
Не дай мене́ ма́тынко за вдівце́,
Бо той вдове́ц, су́чий сын, бу́де
[жи́ў,
Як прийде до до́моньку бу́де бы́ў.
Не пита́й до́нейко, не пита́й,
Як бу́де шоў су́чий сын, то втыка́й.
Ой не втыче, ма́тынко, не втыче,
Ой бо зла́пе вдо́вин сын за плече́,
То се мо́йі голови́ до́бре на-
[товче́. М.

*

Ой да́ла не мамуне́йка, ой дала, ой дала,
Як ту сухи́ конопе́льку у боло́то вихала.
Як ті сухі́ конопе́льцьі у боло́тьі гнити,
Так меньі́ за нелю́бом молоде́йкі жи́ти.
А в нелю́ба гірка́ гу́ба, ще гірш полино́йку,
Бу́ду би́ти, катува́ти чужу́ дитино́йку. М.

*

Не сьвіти́ ми ду́рно в во́чи, аньі мойі ма́мі,
Бода́й тобі́ засьвити́ли під вікно́м на ла́ві.
Не сьвіти́ ми ду́рно в во́чи мойі родино́йцьі,
Бода́й тобі́ засьвити́ли в твойі́ голово́йцьі.
Та в лысьі при горі́сьі воробцьі́ сьпіва́ют,
Уже́ мо́му миле́йкому салти́ру чита́ют. М.

*

Чому́ село́ не весе́ло, коршма́ не поби́та,
Че́рез те́бе козаче́йку дывчи́на зави́та.

*

Ой би́ла не мамуне́йка круто́ю лозо́ю,
Та щоби́ я не ходи́ла за то́ю мерзо́ю.
Від коли́ не ма́ма би́ла, від тоди́ се бою,
По під чужі́ переля́зи ні́чку пересто́ю.
Від коли́ не ма́ма би́ла, від тоди́ бою се,
По під чужі́ переля́зи ні́чку пересплю́ се.

Ой би́ла не мамуне́йка, ой би́ла, не би́ла,
Дай їі Бо́же здоровле́йка, на зле не не вчи́ла. М.

*

Тре кваті́ру отвори́ти а ха́ту запе́рти,
Тре старо́го додуши́ти, як не мо́же вме́рти. М.

*

Ой горба́чу, горба́чу, коли́ я те зоба́чу,
В недьі́лю те зоба́чу, ти мій ми́лий горба́чу.
А уче́ра я з вече́ра, як мі́сєць міни́ў се,
Ішо́ў криви́й на зальо́ги, сльіпи́й придиви́ў се.
Куда́ йде́ш, куда́ йде́ш, куда́ дибуля́єш?
На зальо́ги сльіпи́й чо́рте, чо се не пита́єш. М.

*

Свари́ла се сусі́до́чка з мо́ю мамусе́ю,
Що до ме́не хло́пцьі хо́дєт єї вулицею.
Ой сусьіде, сусьідо́чко перегороди́ се,
Як до ме́не хло́пцьі хо́дєт, то ти не диви́ се. М.

*

Ой проси́ла дьівчино́йка па́на капітана,
Не бий мо́го миле́йкого, бо бу́ду плакала. М.

*

А дьівчи́на, дьівчино́йка вже стра́тила ві́ру
Чем єсь тоді́ не пла́кала, як я шо́ў під мі́ру. М.

*

Загра́йте ми музи́ки, меньі́ ва́рті вели́кі,
Мене́ ма́ма люби́ла, меньі́ ва́рті наби́ла. М.

*

Як музи́ка ла́дне гра́є, я слу́хати лю́блю,
А як ме́не ра́но бу́дєт, я в кулаки́ тру́блю.
Як музи́ка ла́дне гра́є, я лю́блю слухати,
Як мене́ ра́но бу́дєт, я не хо́чу вста́ти. М.

*

Зві́дки дьівка: з Терноно́ля, ту ви́росла як тупо́ля,
Як ви́сока, так тоне́йка, чорнобри́ва і біле́йка. М.

*

Щоў па́рубок доро́гою тай па́личку стру́же,
Ой як єго́ не люби́ти, коли́ ла́дний ду́же. М.

*

Ой войско́вий козаче́йко, войско́вий, войско́вий,
Пристаў єс ми до серде́йка як орі́х льіско́вий. М.

*

Що то ми за па́рубок, парубо́цька мі́на,
Як ви́йде на ву́лицю, дівка́м по колі́на.
Чим же ти се́ гонору́єш, чим се́ велича́єш,
Чи не то́ю опанче́ю, що їі позича́єш. М.

*

Ой що то ми за зілле́йко перекотипо́ле,
Ой що то ми за па́рубок, що бо́роду го́ли. М.

*

Заку́кала зазуле́йка і зави́ла со́йка,
Полюби́ла дівчино́йка в Добруси́ні Бо́йка. М.

*

До́щик іде́ на кали́ну, з кали́ни спада́є,
На дівчи́ну несла́войка, вона́ се́ не дає. М.

*

До́щик іде́ на кали́ну, з кально́йки зи́йде,
На дівчи́ну несла́войка, вона́ з то́го ви́йде.
На кали́ну до́щик іде́, з кали́ни се́ ку́рить,
На дівчи́ну несла́войка, вона́ се́ не жу́рить.
На кали́ну до́щик іде́, з кали́ни се́ до́їть,
На дівчи́ну несла́войка, вона́ се́ не бо́їть. М.

*

Ой хвали́ў се́ еде́н ду́рень, що не бу́де би́ти,
Дай му Бо́же таки́й ро́зум, що б не зачепи́ти.
Дай му Бо́же таки́й ро́зум, таку́ю поди́ну,
Ой жеби́ він не зачепи́ў і мою поди́ну. М.

*

Як я се́ду на ко́ника го́я, моя го́я,
Мальо́вані воротойка, де дівчи́на мо́я.
Як я се́ду на ко́ника, вко́лю остроґа́ми,
Перебира́й ри́жий ко́ню своїми нога́ми.
Або́ ти не ко́ню вези́, або́ ти не неси,
Або́ ти не там завези́, де моя́ Мари́се.
Або́ ти не ко́ню вези́, або́ з тебе́ зла́жу,
Або́ ти не там завези́, де я ходи́ў з ра́зу. М.

*

Тупни́ ко́ню копи́тами пе́ред воротами,
Ви́йди, ви́йди дівчино́йко з чо́рними брива́ми,
Ой не ви́йшла дівчино́йка іно́ ві́ ма́ти,
Як ти хо́чеш ї́сти-пи́ти, то ходи́ до ха́ти! М.

*

Ой піду́ я до сусы́ди позы́чити но́же,
У сусы́ди парубо́чок як черво́на ро́же.
Ой піду́ я до сусы́ди позы́чити не́цок,
А в сусы́ди па́рубочок як дубо́вий кле́цок.
Ой піду́ я до сусы́ди позы́чити ми́ски,
А в сусы́ди па́рубочок, перекри́вий пи́ски. М.

*

Ой не сьмій се дывчино́йко з мо́го капелю́ха,
Ой я з тебе́ не сьмію се, що ти клапоу́ха. М.

*

Не гнывай се мій мили́йкий, я се не гнываю,
Як я буду за́муж іти́, дам ти корогва́ю. М.

*

Заку́кала зазули́йка в горо́ды на ти́чцы,
Ой ныко́му так не бідá як бі́дній завúгцы.
А чо-ж йійí за бідо́йка, що вона́ не дывка,
Таки́ вона́ за́муж піде́, хоць не ма́є ынка.
Не диви́ се козачи́йку, що я завито́чка,
Як я се́ду ко́ло те́бе, так я панено́чка. М.

*

Нема́ мо́го мили́йкого, нема́ мо́йі квітки,
Пішла́ би я виглядáти, та не зна́ю зві́дки.
В Мокроти́ны мій кава́льір, в Ма́чушыны си́джу,
Що-ж ми з то́го, що го лю́блю, коли́ го не ви́джу. М.

*

Ой в горо́ды зы́ле зацви́ло сани́йко,
Ныхто́ ми се не сподо́баў, но той Васюни́йко. М.

*

Коло бро́ду беру́ во́ду — на що тобí во́да,
Козако́ви се́рце млы́є, бу́де захоло́да. М.

*

А від ме́ду живі́г боли́т, від пи́ва голова,
Покажі́г ми мили́йкого, то — бу́ду здоро́ва. М.

*

Ей мамýню го́я — я!
Без кохáне бі́дна я!

Чéрез лю́дске брехáне,
Відрекла́ се кохáне! М.

*

Ой сыпіва́ку сыпівачи́йку ти сыпіва́ти вмі́єш,
Чему́ тогди́ не сы́піва́єш, як ти зголодны́єш. М.

*

Ой піду́ я по води́цю в бога́цку керни́цю,
Пита́є се бога́цкий сын, ци ма́ю спідни́цю?

Ой ма́ю, ци не ма́ю, що тобі́ до то́го?
Меньі́ ма́ма накупи́ла за пів золото́го.
Ой ци ма́ю, ци не ма́ю бі́дная дьівчи́на,
Як нава́жу, визнева́жу бога́цкого си́на. М.

*

Ой у Льво́ві, під ра́тушем напива́ў се́ Никола́й,
Як му да́ли три канчу́ки, то за Дуна́й се́ загна́ў. М.

*

В Ма́чишиньі нема́ льі́са, ті́лько самі́ ве́рби.
Просьі́т Бо́га дьівчато́чка, що́би ба́би ме́рли.
Що́би ме́рли, що́бн ме́рли, що-б ме́рли на ьі́ки,
Що́би за́муж ми пішли за йіх чолові́ки! М.

*

Пита́ла се́ ма́ма до́чку: са́диш вогвро́чки?
Не сади́ла тай не бу́ду, пан Біг зна́е, де я бу́ду. М.

*

Ой пойі́хаў мій миле́йкий на шти́ри недьі́ли,
Привезе́ ми дарно́чок, бу́дете видьі́ли.
Привезе́ ми дарно́чок черво́ну запа́ску.
Бу́дете се́ питато́йки за яку́ то ла́ску.
За ту́ю мою́ ми́ла, за ту́ю, за ту́ю,
Що ми собі́ постоя́ли ні́чку не одну́ю.
Що ми собі́ постоя́ли тай поговори́ли,
На нас лю́де учини́ли, що ми се́ люби́ли! М.

*

Ой маму́ню, мене́ ко́ле, заведьі́т не до Нико́ли,
Від Нико́ли до Оле́кси, бу́де меньі́ тро́хи ле́кше. М.

*

Напила́-м се́ на меду́, ви́спала-м в холоду́,
Яки́йсь таки́й дурни́й буў, що ми в ру́ку ду́дка впхнуў. М.

*

Ой маму́ню, мамуне́йко люби́ў мене́ ґе́ра,
Шти́ри ра́зи поцьілюва́ў, даў ми цванцигґе́ра.
Ой маму́ню, мамуне́йко, люби́ў мене́ фі́рман,
Зла́паў мене́ за спідни́цю, тро́хи ми не ві́рваў.
Ой маму́ню, мамуне́йко, фі́рман мене́ лю́би,
Фі́рман меньі́ мамуне́йко запасчи́ну ку́пи. М.

*

Ой як мене́ поцюлюва́ў коза́к молоде́йкий,
То так меньі́ на серде́йку як мід солоде́йкий.
А як мене́ поцюлюва́ў смарка́тий Мике́та,
То так меньі́ на личе́йку як пів ко́рця жи́та. М.

*

Я тако́го хло́пця лю́блю, що в капелюши́ні,
Як не вче́ре поцюлюва́ў, соло́дко до ни́ні.
Я тако́го хло́пце лю́блю, що се́ вуса́ сьіют,
Як він мене́ поцьілю́е (поцюлю́е), аж се́ во́чка сьмію́т. М.

*

Ой ма́ла я кавальі́ра, ма́ла я Іва́не,
Посади́ла над водо́ю тай вхопи́ла ґа́не.
А я ка́жу: ги́ля, ги́ля! — вона́ полетьіла,
Бода́й та́я ґа́не здо́хла, що ми Ва́не зьіла. М.

*

Хо́дит бу́зьок по-за ха́ту, збира́е хмели́не,
Не з ку́ждойі дьівчино́йки бу́де ґосподи́не.
З бога́тойі, як Бог дасть, а з бі́дной бу́де,
Не навчи́ли оте́ц, ма́ти, то дівчу́г ні лю́де. М.

*

Бода́й тебе́ ше́зче, за́бу́ пе́рун пе́рше,
Зроби́ў ес ми „бу́ти“, не мо́жу се́ взу́ги. М.

*

Чого́сь меньі те́жко-те́жко, чого́сь не весе́ло,
Бо пойі́хаў мій мале́йкий на чужо́з село. М.

*

Ой жаль і туга́,
Нема́ мо́го сокола́,
Нема́ мо́го сокола́
Та не бу́ду весола́!

Бо пойі́хаў в чужи́й край,
Каза́ў ми́лий: спомина́й!
А я тебе́ спомену́
Сьім раз в едну́ годи́ну. М.

*

Що кому́ до то́го, що я лю́блю ко́го,
Меньі ві́льно полюби́ти цьісара само́го. Мокр.

*

Я фасо́лю по́лю-по́лю, потім поливаю,
Мене́ лю́де взя́ли в зу́би за те́бе гульта́ю. Мокр.

*

Си́ний го́луб, си́ний го́луб, голу́бка спві́йша,
Оте́ц до́брий, ма́ти до́бра, бо ня годува́ти,
А мале́йка іще́ льі́ша, бо ми присяга́ла. Мокр.

*

До́брий ве́чір сва́ту!
Запри́ жі́нко ха́ту,
Пода́й держа́к від лопа́ти

Тре́ба сва́та привита́ти
В пети́лицю кулако́м,
В пле́чи держако́м. Кр.

*

Ой кува́ла зазуле́йка, тепе́р не чува́ти,
Полетьі́ла в те́мні лі́сй нічкй ночува́ти.
Полетьі́ла, полетьі́ла та вже ся не ве́рне,
Дай ні Бо́жейку здоро́вля, куда́ ся пове́рне. Кр.

*

Ой попід гай дзелене́йкий, дзелене́йкий,
Ой там бра́ла дьівчино́йка лен дрібне́йкий.
Ой лен бра́ла, ой лен бра́ла, лен стели́ла,
До ти́хого Дунае́йку вогори́ла:
Ой ти ти́хий Дунае́йку, ти бйстрая вода́,
Кому́-ж я ся сподоба́ю така́ молода́
Ци попо́ви, ци дяко́ви, суди́ Бо́же,
Як яко́му лайда́кови не дай Бо́же!
Ой не дай ня мамуне́йко за. піяка,
Бо пропа́де худоби́на щоби́ яка!
Ой не дай ня моя́ ма́мо за тако́го,
Що він мене́ ві́рне лю́бит, а я його!
А я в сво́ні мамуне́йцьі на відхо́дьі,
Посаджу́ я дзе́лен я́вір на горо́дьі.
Рости́ я́вір, рости́ я́вір, розроста́й ся;
Ти молода́ дьівчино́йко догада́й ся.
Росте́ я́вір, росте́ я́вір аж верх стрі́хи,
Тож для мо́ні мамуне́йки для потьіхи. Кр.

*

Холоми́я, неломи́я з чо́рними очи́ма,
А то ти ня розна́дила тай розволочи́ла. Кр.

*

Ой веду́ коня́ до води́, кінь не хо́че пи́ти,
Ой маха́е голово́ю, хо́че ня заби́ти.
Не такі́ то ко́ньі би́ли, до води́ води́ли,
Ай маха́ли голова́ми, нько́го не би́ли. Кр.

*

Си́вий ко́ню, си́вий ко́ню, найі́дж ся обро́ку,
Бо пойі́дем по дьівчи́ну під зе́млю глубоку. Кр.

*

Бичу́м коня́, бичу́м коня́, то́го дручково́го,
Ой чем він ся не трима́в гости́нця твердо́го. Кр.

*

Ой загра́й ми музичу́йко, загра́й ми музи́ка,
А як я ти не запла́чу, во́зьмеш ми коника.
Ой музи́ка, пане́ бра́те, музи́ка, музи́ка,
А дьівчи́на чорнобри́ва заба́вка вели́ка. Кр.

*

Ой жа́ла я пшениче́йку, тріща́ла соло́ма,
Прийшо́ў ми́лий тай до ме́не, не було ня до́ма. Кр.

*

Ой цысаре, цысаро́йку, за що нас вербу́єш,
Погорі́ли макази́ни, чим нас вигоду́єш?
Не журі́т ся, не журі́т ся ви бога́цкі си́ни,
Бо я ма́ю пі́до Льво́вом шти́ри макази́ни.
Шти́ри жи́та, шти́ри жи́та, а шти́ри поло́ви,
Бу́ду я вас годува́ти бога́цкі сино́ве.
Вперед жи́том, вперед жи́том, а по́тім поло́вою,
Бу́ду я вас прова́дити каміннóў доро́гоў. Кр.

*

Єдна́ гора́ висо́кая, а дру́гая бли́зька,
Єдна́ ми́ла дале́кая, а дру́гая ни́зька.
Я до то́йі дале́койі ко́лесом пото́чу,
А до то́йі близе́йкойі без пліт перескочу.
А я ту́ю дале́кую е́нчому дару́ю,
А до то́йі близе́йкойі то й сам повандру́ю.
Ай не сам я привандрува́ў, вода́ ня приве́сла,
Дывчи́на ня підмо́вила, вохо́та ня зне́сла. Кр.

*

(на Ще́дрий ве́чір сьпіва́ют:)

У ра́йскім горо́ды росте́ лелы́я,
Хто йі насади́ў? па́нна Мары́я.
Як сади́ла, так сади́ла,
Лелы́я се розсади́ла:
Гей нам лелы́я, гей нам лелы́я!

Прийшо́ў до нейі ба́тейко ві́йі;
Дай ми Мари́нцю квіток лелы́йі.
Я ти не дам ны квіто́чка,
Бо ми зсо́хне лелы́йочка.
Гей нам лелы́я, гей нам лелы́я!

Потом співають по черзі: прийшла до нейі ма́тынка, прийшо́ў бра́тійко, пр. сестро́йка, пр. миле́йкий:)

Прийшо́ў до нейі миле́йкий,
Дай ми миле́йка квіто́к лелы́йі!
Возьми́ квіто́к до квіто́чка,
Мены́ не зсо́хне лелїйо́чка!
Гей нам лелы́я, гей нам лелы́я!
М.

*

Там за горо́ю, за висо́кою,
Де дзвін дзво́ни, мі́сяць схо́ди,
Там Хранюне́йко це́рков муру́є,
Це́рков муру́є, ли́сти пи́ше,
Ли́сти пи́ше до бате́йка:
Ей, ба́тейко, ви́куп мене́,
Не ци-ма́ло даш за мене;

Два таля́ри, два тисьо́нци, (ти-
[сячі)
Ой ба́тейко дай ми ко́нче!
Ба́тейко дає́, ще му не стає́.
Де дзвін дзво́ни, мі́сяць схо́ди
Листи́й пи́ше до ми́лойі.
Ой миле́йка ви́куп мене́,

Не ци-ма́ло даш за ме́не
Два таля́ри, два тисьо́нци,
Ой мале́йка дай ми ко́нче.

Де дзвін дзво́ни, мі́сяць схо́ди,
Мале́йка дає, ще ся зіста́є. М.

*

Помага́й Бі господаре́йко!
Цви́ла ро́же черво́ная.
Ма́єте ви сла́вную до́чку,
Сла́вную до́чку та Гануне́йку.
Ма́є Гану́не три городо́йки,
Цви́ла ро́же черво́ная,
В пе́ршім горо́дци черво́на ро́же
В дру́гім горо́дци жо́ута лельія,
Цви́ла ро́же черво́ная.
В тре́тім горо́дци че́рний тере-
Цви́ла ро́же черво́ная. [не́ц —
Пішла́ Гану́не в пе́ршій городец,
Вирва́ла собі черво́ну ро́жу —
Цви́ла ро́жа черво́ная.
Принесла йі до сьвітло́йки,
Притули́ла до личе́йка,

Дай ми Бо́жейко, таке́ личе́йко,
Таке́ кругле́йке і румяне́йке,
Цви́ла ро́жа черво́ная.
Пішла́ Гану́не в дру́гий горо-
Цви́ла ро́жа черво́ная. [дец —
Ви́рвала собі жо́у́гу лельію.
Притули́ла до косо́йки.
Дай нам Боже́йку таку́ косо́йку,
Таку́ жоу́гейку, таку́ доу́ге́йку —
Цви́ла ро́жа черво́ная.
Пішла́ Гану́не в тре́тій городец,
Ви́рвала собі чо́рний теренец,
Притули́ла до вочейка,
Дай ми Бо́жейко таке́ вочейко,
Таке́ кругле́йке, таке́ чорне́йке —
Цви́ла ро́жа черво́ная.

А за тим сло́вом буває́й нам здоро́ва гре́чная па́нно сама собою з вітцем, з ма́ткою і з челя́дкою, дай Ти Бо́жейко ще́стейко на двір, здоро́вле в той дім, ще́стейко на двір, на худобо́йку, здоро́вле в той дім на челядо́йку.

(як вінчує дьівчину:)

Рости́ вели́ка, до черевика́, від черевика́ до вінце до хоро́шого молодце́! М.

*

Ра́но, ра́но в недьіле́йку,
Серед села́ калино́йка,
В ты калиноцьі
Стоіт сьвітло́йка
В тіі сьвітло́йцьі
Самі столо́йки.
Поза ті сто́ли

Реміснічейки
Ши́ют Гану́сьі сукмано́йку
На недьілейку до шлюбо́йку.
Не стає йі пра́ву поло́йку.
Ба́тейко дає, ще му не стає.
Ра́но, ра́но в недьілейку
Серед села́ і пр. і пр.

(згадують: ма́гьінка дає, брат, сестройка — вкінци милий:)

А ми́лий дає, ще се зіста́є
А рано, рано в недьіле́йку і пр.
Та за сим сло́вом і пр.

*

Помагáй Бі ґосподарéйко!
Рáно-рáно на Йордáньі
Там на ставý на Ярдáнь
Купáли сє білі гýси,
Вúкупали бíлий кáмінь,
Рáно, рáно на Йордáньі.
На тім кáмени стойíг церкóвце
А в ті церкóвцьі є три вікóнцьі
Рáно, рáно і пр.
В пéршім вікóнци є сам Бóжейко р. р. на Ярданї
В дрýгім вікóнци мáтьінка Бóжа р. р. і пр.
В трéтьім вікóнци є всьі сьвєтúйі р. р. і пр.
А сам Бóжейко відпráву прáввý р. р. і пр.
Відпráву прáвив за ґосподáра р. р. і пр.
Матьíнка Бóжа ю́греню прáвит р. р. і пр.
Ю́греню прáзит за ґосподúню р. р. і пр.
Всьі сьвєтúйі Бóгу сє мóлєт р. р. і пр

Та за тим слóвом бýдьте здорóві ґосподарейко я сам з собою, з ґосподинкою, дай ти Бóжейко щéстєйко на двір і пр.

*

Лáстівочка прильітáла,
До вікóнця щебетáла:
Вúйди, вúйди ґосподáру,
Просúў Христóс на вечéру,
Обіцéє ти сто кіп жúта,
Що копóйка то зорóйка.
Лáстівочка прильітáла,
До вікóнця щебетáла:
Вúйди, вúйди ґосподáру,
Просúў Христóс на вечéру,
Обіцéє ти сто кіп пшенúцьі
Що копóйка та зорóйка.

Ластівóйка прильітáла,
До вікóнця щебетáла:
Вúйди, вúйди ґосподáру
Просúў Христóс на вечéру,
Обіцéє ти сто кіп ячмéню,
Що копóйка то зорóйка.
Лáстівочка прильітáла,
До вікóнця щебетáла:
Вúйди, вúйди ґосподáру,
Просúў Христóс на вечéру,
Обіцéє та сто кіп прóса,
Що копóйка, то зорóйка.

Відтак знов з кінця і Обіцéє сто кіп грéчки, вівсá — А за тим слóвом будь нам здорóв ґосподарéйку і пр. М.

*

Ти шéвчику, ти крáвчику, слáвний ремісníчку,
Вúший, вúший крáсну кьíгку на тім черевúчку. Кр

*

Вóйтай дýду, вóйтай дýду а я ту не бýду,
Ой як я ту не привúкну, я до дóму шмúґну. Кр.

*

Ой стоя́ла над рікóю, маха́ла рукóю,
Верни́ ся мій мили́йкий, ги́ну за тобóю Кр.

*

Вíтер вíє, ьíтер вíє, вíє та без за́мок,
Ходи́ў козáк до дьівчи́ни покриви́ў шала́мок.
Ой не сьмíй ся дьівчинóйко з мóго капелю́ха,
Я ся з тебé та не сьмíю, що ти пéся ю́ха. Кр.

*

Молода́я дьівчинóйка коро́ву доїла,
Молоко́и ся обмива́ла, щоби́ бу́ла бíла.
Молоко́м ся обмива́ла, щоби́ бу́ла бíла,
А си́тком ся повтера́ла, щóби не обльíзла. Кр.

*

Пришло́ до Нéйі трóв жидóвів —
Вже Христóс вже й воскрéс, вже во íстину воскрéс!
Пресьвята́я дьíва, дес си́на дьíла? Вже Христóс і пр.
Ца́рю невíрний, мій син далéко — Вже Хр. і пр.
Мій син далéко аж за гора́ми — Вже Хр. і пр.
Прийшли жидóве гóрів рівна́ти Вже Хр. і пр.
Гóри зрівна́ли, Христа́ не зна́йшли. Вже Хр. і пр.
Пришло́ до Нéйі трóв жидóвів Вже Хр. і пр.
Пресьвята́я дьíва, дес си́на дьíла? Вже Хр. і пр.
Я го занéсла в вели́кі тра́ви. Вже Хр. і пр.
Пішли́ жидóве траву́ коси́ти. Вже Хр. і пр.
Тра́ву коси́ти, Христа́ шука́ти. Вже Хр. і пр.
Тра́ву скоси́ли, Христа́ не зна́йшли. Вже Хр. і пр.
Пришло́ до Нéйі трóв жидóвів. Вже Хр. і пр.
Пресьвята́я дьíва, дес си́на дьíла? Вже Хр. і пр.
Я го занéсла в вели́кі вóди. Вже Хр. і пр.
Пішли́ жидóве вóдів спуска́ти. Вже Хр. і пр.
Вóдів спуска́ти, Христа́ шука́ти. Вже Хр. і пр.
Вóдів спуска́ли, Христа́ шука́ли Вже Хр. і пр.
Вóди спусти́ли, Христа́ не зна́йшли. Вже Хр. і пр.
Пришли́ до Нéйі трóв жидóвів. Вже Хр. і пр.
Пресьвята́я дьíва, дес си́на дьíла? Вже Хр. і пр.
Цáрю невíрний, мій син далéко. Вже Хр. і пр.
Мій син далéко аж за льíса́ми. Вже Хр. і пр.
Пішли́ жидóве льíса́ руба́ти. Вже Хр. і пр.
Льíса́ руба́ти, Христа́ шука́ти. Вже Хр. і пр.
Льíс ви́рубали, Христа́ не на́йшли. Вже Хр. і пр.
Пришли́ до Нéйі трóв жидóвів. Вже Хр. і пр.
Пресьвята́я дьíва, дес си́на дьíла? Вже Хр. і пр.

Ца́рю невíрний, мій син далéко Вже Хр. і пр.
В бóжім домóйку, на престолóйку. Вже Хр. і пр.
Там єго́ знайшли́, на му́ки го взя́ли. Вже Хр. і пр.
На му́ки го взя́ли, на хрест го розпня́ли. Вже Хр. і пр. Кр.

*

По під го́ру висóкую вітрéц повівáв,
Сидúг цьíсар конéц столá та дýмку думáв.
Яку́ю він дýмку думá, чи йíсти, чи пúти?
Таку́ю він дýмку думá, щоби Хрáнца збúти!
Пúше цьíсар дрíбне лúстя темнéйкої нóчи,
Ти Москáлю, слáвний цáрю, стань ми до помóчи.
Колú ти не вíрне прóсиш, то підý я, піду,
Не máю що Хрáнца бúти зрáдня до обíду.
Ой як вúйшли каноньíри на висóку гóру,
Розложúли каноньíри свою я́сну збрóю.
Ой як взя́ли каноньíри кýлями гудьíти,
Заплáкала Хранцузóва і хранцýзскі дьíти.
Ой як взя́ли каноньíри кýлями свистáти,
Ой взя́ли ся Хранцузóві мýри розставáти.
Ой як вúйшоў я пан Хрáнцуз, укля́к на кольíна,
Ой прошý вас каноньíри на скля́нойку вина.
Вúбили ми тепéр Хрáнца, кóби іщé Тýрка,
Але Тýрок так втьікáв, як в льíсьі вевю́рка.
Вúбили ми тепéр Тýрка, коби іщй Вéнґра,
О тобú ся назúвала Галúція тéнґа. Кр.

*

Йíхаў жóмнер без льíс, без льíщйну,
Надúбаў ся молодý дьівчúну.
Ой чогóсь моя́ головóйка пя́на,
Усьíм козакáм перепóна стáла.
Ой но тóму не ма сперечúни,
Котрóй ходúў зрáне до дьівчúни,
Ти дьівчúно лúчка румяно́го,
Переночýй мене́ молодо́го.
Яби-м тебе переночувáла,
Щоби я ся зрáди не боя́ла.
Ти дьівчúно не бíй ся ньічóго,
Не зрáдвў я на сьвíтьі ньікóго.
Ньі ти кóник стáйньі не завáлит,
Ясна збрóя кіўків не вивáжит.
Я молодúй лíжка не заля́жу,
Свойім сéрцем твóго не приля́жу.
Ти дьівчúно, любóв сердéйко —
Збудú мене́ так дýже ранéйко.
Щóби кýри північні не пíли,
Що б лебéдьі на став не летьíли,
Щóби птáшки в гаю́ не сьпівáли,
Що б тромпéґра на трýби не грáли.
Ой спит козáк, ой спит молодéйкий,
Пробудúў ся тай вже день білéйкий,
Подивúў ся я з лíжа в викóнце,
Вже сягáв під полýдне сóнце.

Ой дьівчи́но яка́ ж ти зрадли́ва,
Чем ти мене́ ра́но не збуди́ла.
Як би я тя ві́рне не люби́ла,
То́би я тє до́сьвіта збуди́ла.
Че́рез тво́ю черво́ну запа́ску,
Ой втра́тиў я у цьісара ла́ску.
Коня́ взя́ли до шкадро́ни да́ли,
Мене́ взя́ли в кайда́ни кова́ли.
Дивлю́ я ся без зальізні гра́ти,
Чей не прийде моя́ рідна ма́ти.
Кр.

*

Стоїт я́вір над водо́ю, в во́ду похили́ў ся,
Сиди́т жо́мнер у штокга́взьі, ба́рзо засмути́ў ся.
Не хили́ ся яворо́йку, бо щес зелене́йкий,
Не смути́ ся жомнеро́йку, бо щес молоде́йкий.
Як меньі ся не хили́ти, ко́рінь вода́ ми́є,
Як меньі ся не смути́ти, са́мо се́рце ни́є. Кр.

*

Су́дят па́ни, су́дят па́ни, су́дят капіта́ни,
На бі́дного жомнери́ну всуди́ли кайда́ни.
Су́дят па́ни, су́дят па́ни і па́ньскиїі дьі́ги,
Не подо́ба жомнеро́ви в штокга́взьі сидьі́ги.
Ой як ви́йшоў бі́дний жо́мнер на нове́ підсьі́не,
Кяжко зди́хнуў, ре́вно спла́кнуў, кайда́ни злетьі́ли.
Дайте па́ни камрато́ве до роди́ни зна́ти,
Най прихо́ди мамуне́йка, бо бу́ду вмира́ти,
Най прихо́ди, най прихо́ди, неха́й приїзджа́є,
Та най мене́ молодо́го красно́ похова́є.
Ой най мене́ не хова́ют на стари́м цвинта́рі,
Ой най мене́ похова́ют на висо́кі скалы.
Ой най мене́ не хова́ют ньі попи́, ньі дя́ки,
Та най мене́ похова́ют жомне́ри камра́ти.
Ой бо попи́, ой бо дя́ки за грішми́ трясу́т ся,
А пано́ве камрато́ве горі́вки напи́ют ся.
Ой заги́ну мамуне́йко, заги́ну, заги́ну,
Ска́жу я си посади́ти в голові́ кали́ну.
Бу́дут пта́шки прильїта́ти калино́йку ї́сти,
Бу́дут меньі принесити від роди́ни вісти.
А вже пта́шки прилетьі́ли, кали́ну всю зьзі́ли,
Таки́ меньі молодо́му пра́вди не впові́ли. Кр.

*

Під льісом, під темне́йким бра́ла вдова́ лен дріне́йкий,
Брала, бра́ла і стели́ла тай до се́бе притули́ла:
Що-б я сво́го му́жа ма́ла, яби-м его́ шанува́ла,
Я би его́ шанува́ла, хорошейки приберала. Кр.

*

Ланвітів син тра́ву ко́сит,
А до не́го ві́тер но́сит,
Ке́нуў ко́су в купино́йку,
А сам пішо́ў до домо́йку.

Позво́ль, позво́ль вотец-ма́ти,
Меньі ту́ю вдо́ву бра́ти —
Милыйш си́ну ка́мінь би́ти,
Як з вдово́ю в сьвітьі жи́ти. Кр.

*

Коло ста́ву, коло мли́на
Там дьівчи́на таля́р ми́ла,
Таля́р ми́ла, лижке́ ми́ла
Сріб'ни́й пе́рстінь загуби́ла.
Льлєни́й хвартух замочи́ла.

Пови́й, пови́й вітросе́йку,
Ви́суш хвартух льіносе́йкий,
Щоби ма́ма не пізна́ла,
Бестве́ю не назва́ла. Кр.

*

Ко́ло ставу́, ко́ло ха́ти
Іде́ хло́пец зухова́тий.
Вандру́й, вандру́й дьівча́ з на́ми,
Бу́де льі́пше ти як в ма́ми.

У нас ве́рби грушке́ ро́дят,
У нас дьівке́ в зло́ты хо́дят.
Де-ж ті ве́рби грушке́ ро́дят,
Де-ж ті дьівке́ в зло́ты хо́дят?!
Кр.

*

Не сам іду́, коня́ веду́ тай ся потика́ю,
До чужо́йі жі́нки хо́джу, бо сво́йі не ма́ю.
Не сам іду́, коня́ веду́ по над бережейки,
Меньі тя́жко погуля́ти че́рез ворожейки. Кун.

*

Ой кали́на бі́ло цвите́, а черво́но ро́дит,
З вели́кого закоха́ня до бі́ди прихо́дит.
З вели́кого закоха́ня ньі сла́ви, ньі вжи́тку,
Чо́рним вече́м нема спа́ня, сла́ва без пожи́тку. Кл.

*

Ти си́вая зазулейко не льіта́й по по́лю,
Не подібно пшенича́йцьі роди́ти куко́лю.
Не подібно пшенича́йцьі куко́лю роди́ти,
Не подібно жена́тому дьівчи́ни люби́ти! Кл.

*

Ньіко́му так не єст до́бре, як перепели́ци,
Вона́ собі́ підсьпі́вує в жо́втійі пшени́ци. Кл.

*

Ти дьівчи́но моя бува́й ми здоро́ва,
Не забува́й о мньі, коли́ ла́ска твоя,
Я в доро́гу відїізджа́ю, на серде́йку ту́гу ма́ю
З тобо́ю розста́ю ся, на Бо́га здаю́ ся.
Йідь ми́лий в доро́гу, доро́га счасли́ва,
Я на ко́ждім мі́сци бу́ду ти жичли́ва,
Но поверта́й лиш з дороги,
Зна́єш добре, що вороги

Нам на перешкóдьі, любúти ся гóдьі,
Чи ти бýдеш мúлий менé жалувати,
Як посхóче войтéц за гúншого дáти?
Не зборóнит мáти менé зачекáти.
Я не забавлю́ ся, назáд поверну́ ся.
Стаў мúлий в дорóзьі, коня́ попасáв,
Летúт лист на повíгру, дьівчá заручáв.
Най го заручáв, він го не звінчáв,
Воно́ моé бýде, не розгудíт лю́де!
Ей приїхаў козáк до новóго двóру,
Вúйди дьівчинóйко, най си поговóру!
Клúчу, не вихóдит, вонá мнóю гóрдит —
Моя́ возлюблéна, з гúнчим заручéна.
Чому́-ж ти дьівчúно менí не сказáла,
Колú ти від мéне подарýнки брáла?
Забери́ си свóйі дáри,
Шукáй собí гúнчой пáри —
Я в них не ходúла, тебé-м не любúла.
Булá-с ми дьівчúно, як на нéбі зíрка,
А тепéр зівя́неш як із рóжи квíтка.
Не раз, не два сéрця звя́не, як на менé óком гля́неш.
Спомнéш мойі слóва, не бýдеш здорóва! Кл.

*

А ти зóро яснéйкая із вéчера гасáєш,
А де-ж ти ся мій милéйкий о півночи збирáєш,
Збирáю ся моя мúла в далéкую дорóгу,
Ночýй, ночýй мій милéйкий, хоть єдну нíчку в дóму!
Я би дóма мо́я мúла ще й другýю ночувáў,
Розказáно, розпúсано, жéби м ráно вúйіхаў.
Ночýй, ночýй мій милéйкий, я молодá не засплю́,
Пéрші кýри, як запíют, то я тебé ізбуджý.
Моя́ мúла чорнобрúва пéрші кýри зачýла,
Зáраз свóго милéйкого за ручéйку стиснýла.
Вставáй, вставáй мій милéйкий, бо вже твойі часúйдýт,
Кóняі твóйі воронúйі на підсíню зéмлю друт. Кл.

*

Кóло бróду берý вóду, з коновóчок льлє ся,
А то дýрень, не пáрубок, же з мéне сьмíє ся. Кл.

*

Там у пóлю керничéйка, кóло нéйі травичéйка,
А там Романá бичкé пасé, там дьівчúна вóду несé,

Роман їйї переймає, з конов воду виливає.
Ой, Романе, Романочку пусти мене до домочку,
Бо я чужу матір маю, буде бити, добре знаю.
Не буде те маги бити, я те навчу говорити.
Прийшла доня до домочку, їйї маги в головочку.
Де ти дою забавляла, ти з Романом розмавляла!
Я Романа не видала, я з Романом не стояла.
Вилетіли гуси з броду, сколотили чисту воду,
Я там собі постояла, зак ся вода востояла.
Я мусіла зачекати, не мала-м де води взяти.
Біда тому козакови, нема сіна коникови,
Аньі сіна, ньі оброку, ньі дівчини коло боку.
Біда тому, же кохає, в ночи не спит, в день дрімає,
В ночи не спит, в день дрімає, з закоханя тугу має. Кл.

*

А там сильний богач на пшеницю горай
Штирма волойками з двома синойками.
Там пришло до него штири розбійники.
Великий богачу, дай ти Боже щастя!
Нарай нам таку на виду блыдую.
Я вам не нараю, бо сам таку маю.
Великий богачу, що ти за ню хочеш?
Штири коньі вроних, три корци черьоних.
Ой горайте синй, догоруйте нивы,
Догоруйте луга, викедайте з плуга.
Як підете до дому, не скажіт ныкому.
Ой тагу, татуню, що ж ви то зробили,
Ви нашу мамуню на віки втопили.
Мила їісти дає, милий їйї лає.
Мила моя мила, збирай се до млина!
Вік ем скаратала, в млиньі-м не бувала.
Йде мила до млина, до брата вступила (ступила).
Ой браге, мій браге, що то з тим робити,
Каже міу милейкий до млина ходити.
Іди мила дорогою — Господь Бог з тобою —
Я йду за тобою з набитой (sic!) стрільбою.
Там перейшло їйї штири розбійники.
Там їйї злапали, до дуба вязали,
Ручейки розпняли, стали ся радити,
Як душу згубити.

А брат як намíрив, всіх штирóх поцíлив,
Як дрýгий раз вáбив, милéйкого вáбив.
Що-ж ми тепéр з тóго, же вст грóший мнóго,
Колú я не мáю приятеля свóго. Кл.

*

Як пив, так пив Данилюшка єдéн день, дрýгий день,
На трéтій день Данилюшка вже на войнóйку йде.
Пішóв же Данилюшка гей на войнóйку,
Ой зостáвив Марисéйку на матúнойку.
Ой пішóв же Данилюшка анýж до двора́,
За ним, за ним стара́ мáти дрібне лúсте писа́ла.
Ой верни́ ся Данилюшко до своєго́ двора́,
Уже́ твоя́ Марисéйка всьо погíйнова́ла.
Кóньі твóйі вороníйі позакрýчувала,
Твойí вóзи зельíзнийі порозíзджувала,
Слýги твойі вірнийі повідганя́ла,
Твойí сýкньі дорогúйі поспорошувала,
Твоє́ винó солодéйке порозшиньковáла,
Ой приíхаў Данилюшка за новúйі ворота́,
Вúйди, вúйди Марисéйко, моя лю́ба молода́.
Ой як вúйняў Данчюшка злóтий меч,
Відтя́ў íйі головóйку гет у пріч.
Ой пішóў же Данилюшка до своєйі возóвньі,
Стоят возú зельíзнийі позагúржовані.
Ой пішóў же Данилюшка до своєйі ста́йньі,
Стоят кóньі вороníйі позачісувані.
Ой пішóў же Данилюшка до своєйі спіжáрньі,
Стойíт винó солодéйке позацьвíтоване.
Ой пішóў же Данилюшка до своєйі ша́тньі,
Вúсять сукньі дорогúйі повичúщуваньі.
Ой пішóў же Данилюшка до своєйі кýхньі,
Стоя́т слýги і кухáрки позаплáкувані.
Ой бýдеш ти стара́ мáти штúри гріхú мáти,
Жес казáла Марисéйцьі головóйку стя́ти,
Ти пéрший гріх бýдеш мáти, же дитúна малá,
А дрýгий гріх бýдеш мáти, же-с гóлову стя́ла,
А трéтій гріх бýдеш мáти... же-м ся зостáў вдовéц,
Четвéртий гріх бýдеш мáти, же вже пісни конéц. Кл.

*

Зажурúлась бíдная вдовóйка,
Же не скóшена зелéна травóйка,

Найня́ла собі́ косарі́в два́йцьіт шти́ри,
Же-б йі скоси́ли всьі го́ри і доли́ни.
Косарі́ ко́сят, вітре́ц повіва́в,
Шовко́ва трава́ зелене́йкая на ко́си налага́в.
Молоди́й коза́к на ворон-ко́ню гра́в,
Бі́дна вдово́йка воріше́йки збира́в.
Переста́нь коза́к на ворон ко́ню гра́ти,
Іди́ до ме́не вече́ру вечера́ти.
Погада́й но си, погада́й но си, як ми си говори́ли,
В вишне́вім саду, як ми си розмовля́ли.
Стара́я ма́ти на доро́зьі стоя́ла,
Нам молоде́йким розмавля́ти не да́ла.
Як ви́йшоў вете́ц тай ка́же: най так бу́де,
Тре́га вдо́ву молоду́ю ви́дати меж лю́ди.
Найста́рша сестра́ зача́ла спереча́ти:
Шкода́ вдови́ молодо́йі ме́жи лю́ди да́ти. Кл.

*

Під дубиною, під зеленою
Там сидьі́ў го́луб з голубино́ю,
Сидьі́ли вони́, розмавляли си,
Си́вими кри́льцми обнимали ся.
Ой ви́йшоў стрілец з те́много лу́га
Розби́ў, розлучи́ў з па́ри го́луба.
Го́луба за́биў, голу́бку зла́паў,
[заньі́с до сьвітли́цьі,
Поси́паў йіві́ йі́сти пшени́цьі.
Чем голубо́йко ньі йісь, ньі пеш,
По під дубо́йко пла́кати йде́ш.
Як же я ма́ю йі́сти і пи́ти
Таки́й сьвіт кра́сний! нема́ з ким
[жи́ти.
Ма́ю-ж бо я сто пар голубів,
Вибира́й собі́, котро́й ти лю́биў.
Вже я льіта́ла і вибира́ла,
Нема́ тако́го мо́го милого.
А мій миле́йкий сивокриле́йкий,
Ли́чком румя́ний, чорноброве́й-
[кий. Кл.

*

Все я от тим пастівнико́м по во́ду ходи́ла,
Там я собі́ молодо́го хло́пця полюби́ла.
В бере́зиньі громади́ла, в оси́чиньі кла́ла,
Там я си молодо́го хло́пця сподоба́ла. Кл.

*

Ой ма́ла я, ма́ла коханочків на́дто,
Жа́ден ми не купи́ў чоботя́т „на лято".
Но ми еди́н купи́ў і то з мо́го ро́ду,
Ти́йім-м виходи́ла сте́жкою по во́ду.
Сте́жкою по во́ду і з хло́пцями в та́нец,
Лю́де нарі́ка́ли, що купи́ў коха́нец.

Ой лю́де-ж ви лю́де, які́ були́ глу́пі,
Же́би не коха́нец, то́би ми не ку́пив. Кл.

*

Там ко́ло горо́да там ся ста́ла шко́да,
Запали́ла горо́д дівчи́на молода.
Дівчи́но, дівчи́но, що-ж ти то зроби́ла,
Таки́й горо́д новий, ти го запали́ла. Кл.

*

Тече́ вода́ з під горо́да та каламутит ся,
Поза во́чи обмовля́є, а в во́чи ластит ся.
Тече́ вода́ зпід горо́да та да́лій, та да́лі,
Пита́є ся коза́к дівки, чи ма́єш ґора́лі?
Я ся тебе́ не пита́ю, чи ти ма́єш по́ле?
Як я ти дам ґоралейки, аж тя ко́лька вко́ле. Кл.

*

Ти не сьіда́й коло ме́не, бо лавойку зло́миш,
Ти сам ли́чка не цюлю́єш, дру́гому боро́ниш. Кл.

*

А як йіхаў мій мили́йкий, то ми наказуваў,
Жеби ли́чка румяного ныхто́ не цюлюваў.
Не бій ся мій мили́йкий, не бій ся за ме́не,
Бо не ма́є ги́нчий ду́рень ра́ції до ме́не. Кл.

*

А де́-ж ти ся мій мили́йкий заба́виў, заба́виў,
Же ти мене́ не едно́йі вечеро́йкі зба́виў.
Бода́й тебе́ мій мили́нький з твойім постоя́нем,
Не една́ ти ні́чка ми́не з ве́чера до ра́ня,
Не една́ ти ні́чка ми́не з ве́чера до ра́ня,
Не една́я вечеройка стойі́т на сньіда́ня. Кл.

*

Чем ти ко́ню води́ не пеш, та на во́ду ду́єш,
А чему́ ти мій синойку до́ма не ночу́єш.
Як я ма́ю стара́ ма́ти до́ма ночува́ти
Прийде ні́чка невидная, з ким же розмавля́ти?
Ой ма́єш ти мій сино́йку коня́ ворonóго,
Заведи́ го до стаєнки, розмо́в ся до нього.
Ой піду́ я до стаєнки, ко́ник не гово́рит,
Як си ми́лу погада́ю, то не се́рце бо́лит.
Як я пі́ду до стаєнки, ко́ник а́ньі ту́па,
Як си ми́лу погада́ю, аж ми се́рце пу́ка

А як пі́ду до ста́єнки, ко́ник а́ньі пи́сне
Як си дьівча́ погада́ю, за се́рце ня сти́сне.
Бода́й тобі́ стара́ ма́ти так ле́гко вмира́ти,
Як ми́ньі з тим конича́йком ні́чку ночува́ти. Кл.

*

Ой си́вая зазуле́йка, ой си́вая, си́ва,
Вона́ одна́ а я дру́га в Бо́га несчасли́ва.
Вона́ одна́ несчасли́ва пли́нути без во́ду,
А я дру́га несчасли́ва: дале́ко-м від ро́ду. Кн.

*

Не руба́й, не руба́й дзеле́ной кали́ни,
Ти пойі́деш дале́ко, кали́на зів'е́не.
Не руба́й, не руба́й дзеле́ной оси́ки,
Не роби́, не роби́ з дьівчи́ни публи́ки.
Не руба́й, не руба́й дзеле́ного ду́ба,
Не люби́ дьівчи́ни, як тобі́ не лю́бо. Кн.

*

Не пі́ду я в льісо́к трісо́к, де дубі́ну те́шут,
Не люблю́ я дьівчинойки, бо сусьі́ди бре́шут. Кн.

*

Як я ту́ю холоми́йку зачу́ю, зачу́ю,
За без тую холоми́йку до́ма не ночу́ю. Кн.

*

Ле́гко-м се враў, ле́гко-м се враў, ле́гко ми ходи́ти,
Моя лю́ба дьівчино́йко бу́дем се люби́ти. Кн.

*

Летьі́ла зазуле́йка без льіс, без дубро́ву,
Видзьоба́ла пшенича́йку, лиши́ла поло́ву.
Що ми, що ми по поло́ві, коли́ нема́ зе́рна,
Що ми, що ми по дьівчи́ньі, як она́ мізе́рна. Кн.

*

Тече́ вода́ з під горо́да на жо́ўтім піско́чку,
А хто меньі́ молодо́му ви́пере соро́чку?
Сестра́ мала́, ма́ма стара́ нема́ кому́ пра́ти,
Прийі́де сьвята́ недьі́лейка, нема́ се в що вбра́ти.
Я ви́йду на ву́лицю, на ву́лици хло́пцьі,
Бі́дна моя́ голово́йка, я в чо́рні соро́чцьі.
Я пі́ду до комо́ри кошуле́йки бра́ти,
Ви́йду на ву́лицю, хло́пцьів не вида́ти.
Ви́йду на ву́лицю розкида́ют ка́рти,
Тре́ба меньі забува́ти з парубка́ми жа́рти.

Ви́йду я на другу́ю розкеда́ют лы́ски,
Тре́ба меньі́ забува́ти з парубка́ми сьмі́шки. Кн.

*

Ле́гко две́ри розтвори́ла, ле́гко запира́ла,
Же-б се моя́ мамуне́йка та не догада́ла. Кн.

*

А я ему́ відпові́ла ще за воро́тами,
Ти мене́ не зачіпа́й, а́ньі ме́йі ма́ми. Кн.

*

Диви́ се коза́че, си́ла зір не не́бі,
Як йіх порехо́ўеш, то піду́ за те́бе.
Диви́ се дьівчи́но, як ка́мінь над во́дом,
Як же він поцли́не, ожене́ю се з то́бом.
Де-ж ти ду́рню ви́дьіў, же́би ка́мінь пли́ваў,
Коли́сь не не коха́ў, чого́с у мне би́ваў. Кн.

*

Ой дьівчи́но, дьівчино́йко не плач надаре́мне,
Що впа́ло, то пропа́ло, наза́д се не ве́рне. Кн.

*

Хо́дит бо́днар по льіщи́ньі, обручі́ стина́е,
Молода́я дьівчино́йка га́ю догледа́е.
Зна́ти те дьівчино́йко тату́не не ма́еш,
Же ти така́ молоде́йка га́ю догледа́еш.
А я ма́ю та́та, ма́му, вобо́е старе́йкі,
Ка́жут меньі́ догледа́ти га́ю молоде́йкі. Кн.

*

Ходи́ла-м по льісі, ходи́лам по га́ю,
Збира́ла-м я́годи для те́бе гульта́ю.
Ходи́ла, ходи́ла руче́йки ломи́ла,
За те́бе не пі́ду, хоч-ем те люби́ла. Кн.

*

Стехва́нцю, Стехва́нцю, купи́ ми крохма́льцю,
Най си накрохма́лю спідни́цю до та́нцю. Кн.

*

Широ́кий лист на кали́ньі,
Де-с мій ми́лий на Вкраїньі,
Іще ши́рший на яворі,
Десь мій ми́лий на розмо́рі. Кн

*

Чем ти соловію ра́но не сьпіва́еш,
Ци ти соловію го́лосу не ма́еш?
Я ра́но встаю, я ра́но сьпіва́ю,
Тонки́й го́лос ма́ю.
Йде мій голосо́чок
У те́мний лысо́чок. Кн.

*

Стойíт ми́ла над водо́ю, в во́ду схили́ла се́,
Чи ти хло́пец таки́й ла́дний, чи я вдивила се́.
Ой як ем се́ удиви́ла, сама́-м провини́ла,
Як ти хло́пец таки́й ла́дний, бу́ду те́ люби́ла. Кн.

*

Ко́ло га́ю походжа́ю, га́ю не руба́ю,
А я сво́їі милéйкійі яги́д назбира́ю. Кн.

*

І ти йде́ш на горішки, і я йду, і я йду,
Гіркий тобí орíх бу́де, як я тебе́ знайду. Кн.

*

Да́на моя́, да́на служи́ла я в па́на,
Що недьíлькі ма́ла гро́ші, що суббо́ти вбра́на. Кн.

*

Ой зацьви́ла пшеничéйка горáми-долáми,
Ньігдé менькí так не бу́ло, як у свéйі ма́ми.
А я в свéйі мамунéйки була́ панéнóчка,
Зачеса́ла жóвту кóсу аж до поясóчка. Кн.

*

Коло мли́на яворúна, го́луби льіта́ют,
Я розко́ши не зазна́ла, льіта́ ми мина́ют.
Я розко́ши не зазна́ла і зна́ти не бу́ду,
По чім же я свойí льíта памета́ти бу́ду. Кн.

*

Льíта мойі молодéйкі, льíта мойі льíта,
Пішла́ за́муж молодóю, не прожи́ла сьві́та.
Же-б я бу́ла тото́ зна́ла, же за́мужем ли́хо,
Бу́ла би я посидьíла в сво́го та́га ти́хо. Кн.

*

Пасу́ ко́ньі по вигóньі тай по сьіножéті,
Пита́в се син ма́тери, де дьівчи́ну взéти.
Ой возьми́ си мій синóйку, котра́ тобí ми́ла,
Що з тобóю під коршмóю горілóйку пи́ла.
А я каза́ў своїі ма́мі: ма́мо ожени́ не,
Мойі ма́ма такі до́брі, взели́, відвели́ не.
У вóсени нема́ коли́, а на вéсну: на́йно!
Мойі ма́ма такі до́брі відвели́ не хва́йно!
Ожéню се, моя́ ма́мо, ожéню, ожéню,
Приведу́ вам невістóйку, з ха́ти вас вижéну.
Приведу́ вам невістóйку до ва́шого до́му,
Ой як вóзьме за кóцюбу, прибé вам голову.

Вона́ во́зьме за ко́цюбу, а я за копи́стку,
Вона́ мене́ по голові́, а я їі по пи́ску. Кн.

*

Невіст'ко, невіст'о́чко, моя́ привідни́це,
Привела́-с ми таке́ дзе́стро: ла́зит по поли́ци.
Ой ти моя́ мамуне́йко, я тому́ невинна,
Яке́ мені́ та́го да́ли, я бра́ти повинна. Кн.

*

Даў ес мені́ Бо́же кавалі́ра па́на,
Тож то я не хо́джу з грабле́ми до „сина",
З грабле́ми до сі́на, з вила́ми до гно́ю,
Та но я си хо́джу з ку́хні до поко́ю.
З ку́хні до поко́ю клю́чиками: бринь, бринь,
Става́й, става́й мій миле́нький бо вже бі́лий день, день! Кн.

*

Траву́ ко́шу, траву́ ко́шу, трава́ кондзьора́ва,
Тре́ба ко́су новостри́ти, щоби до́бре бра́ла.
Хвали́ў ес бога́цький син, же вмі́є коси́ти,
Заби́ў ко́су у траву́ тай взеў голоси́ти.
Сусьі́де, сусьідо́йки чого́ я вас про́шу,
Поможі́ть ми ви́тягнути із купи́ни ко́су! Кн.

*

Ка́жут лю́де, ка́жут лю́де, же я волоцю́га,
Від недьі́лі, до недьі́лі хо́джу ко́ло плу́га.
Ка́жут лю́де, ка́жут лю́де, не вмі́є робити,
А я вмію покури́ти, за плу́гом ходи́ти. Кн.

*

Ой не піду я на гриби, а́ні на вопе́ньки,
Нема́ мене́ до робо́ти, но на витребе́ньки. Кн.

*

До́брий цьісар до́брий, подава́ў нам то́рби,
І до то́рби хльіба машерова́ть тре́ба. Кн.

*

Си́ва зазуле́йка не ма́є чубо́йка,
Во́змут мене лю́де, хоть я сиротойка.
Си́ва зазуле́йка, а́ле не чуба́та,
Во́змут мене́ лю́де, хоть я не бога́та.
Хоть я не вели́чка, румя́ного ли́чка,
Хоро́шого ста́ну, кому́-с се дста́ну. Г.

*

Піду́ я в чи́сте по́ле,
А там ба́тько хрущ́ем во́ре,
Комара́ми волочи́ть,
На полу́дне не спочи́ть.
Коби́лою безно́гою,
Коро́вою безро́гою.

Він мені́ тото́ даст,
Як мене́ за́муж даст.
Спра́вит су́кню зеле́ную,
Ви́даст мене́ молоду́ю.
Во́змут мене́ лю́де,
Кому́ тре́ба бу́де. Г.

*

Не в гай ма́мцю, не в гай зелене́йкий,
Пойіха́ў, повандрова́ў хло́пец молоде́йкий,
Кури́ла се дороже́йка з Пере́мишля до Льво́ва,
Відпа́ла ми з під ко́ника золота́ підко́ва́.
Не жель ми підково́ньки, що се загуби́ла,
Но ми жель дывчино́йки, що се зажури́ла.
Скропи́ Бо́же дороже́йку, най ми се не ку́рит,
Дай же зна́ти до дывчи́ни, най ми се не жу́рит. Г.

*

Пойíхаў Івасе́йко ра́но до млина́,
Марисе́йка молоде́йка весо́ла була́.
Се́ред но́чи о півно́чи си́на повила,
Надо дне́йком, над ране́йком сама́ померла́.
Прийíхаў Іване́йко з ра́ня зо млина́,
Тай запу́каў, закала́таў до ви́ двере́й.
Розтвори́ ми Марисе́йко моя́ молода́,
Розвори́ ми Марисе́йко моя́ золота́.
Ви́йшла до не́го наймоло́дша свість,
Що-ж би я тобí Івасе́йко повíла,
Марисе́йка молоде́йка дитя́ повúла,
Надо дне́йком, над ране́йком сама́ померла́.
Пойíхаў Івасе́йко на Мару́син гріб,
Повíдж ми Марусе́йко моя́ молода́,
Чи се ма́ю женито́йки, чи тако́й бу́ти?
Ма́єш ти мій Івасе́йко ма́тюр лихо́ю,
Зба́вила мене́ зо сьвíга, зба́вит і другу́ю. Г.

*

Кум з кумо́ю в коршмí напива́ў се,
Кум з кумо́ю в коршмí обнима́ў се.
Кумо́-ж моя́ сму́ток з ва́ми,
Не раз, не два спаў я з ва́ми.
Тепе́р мене́ зво́диш, сама́ не вихо́диш!
Як на рíжни тресу́ се, чоловíка бою́ се,
Що-б се не вихопи́ў і за лоб не вхопи́ў.

Стаў же я під віконцем і ду́мку дума́ю,
Сам не зна́ю чи кликати, чи іти до ха́ти.
Чолові́к з просте́лі та до вікна́ про́сто,
За дручо́к зпід поли́ці по голові́ про́сто.
Ой тыка́ў я ще́рез пло́ти, аж він дотиркну́ў се,
Як ме мацну́ў дручко́м з за́ду, я не огля́нуў се.
А іду́-ж я си дорого́ю, несу́г хле́шку з горі́вкою,
Іду́ так дума́ю, дурни́й ро́зум ма́ю.
Ой тре́ба се оженити, за лю́дськими (лю́цькими) не ходи́ти
Свою́ жі́нку ма́ти, чужи́х не коха́ти,
Бо хто чужу́ жі́нку лю́бит,
Ху́тко его з сьві́га згу́бит. Г.

*

Ко́ло мли́на, ко́ло мли́на
Там голу́бка во́ду пи́ла.

Напи́ла се, полетьі́ла
Кри́лонькамн злопотьі́ла. Г.

*

Си́вая зазуле́йко, де бу́деш кука́ла,
Коли́сь в льі́сьі на кали́ньі ве́ршечок злома́ла.
Гей бу́ду я кука́ла висо́ко на со́сньі,
Ньі́ким на кали́ньі ве́ршечок вирО́сне. Г.

*

По горі́ по висо́кій го́луби льіта́ють,
Я розко́шн не зазна́ла, вже льіта́ мина́ют.
Льі́та мойі молоде́йкі́, льі́та мойі льі́та,
Як я собі́ нагада́ю, аж не ба́чу сьві́та.
Ей бу́ду я запрега́ти ко́ньі ворони́і,
Ей бу́ду я здоганя́ти льіта́ молоди́ні. Г.

*

Ко́ню си́вий, ко́ню си́вий, ко́ню сивесе́йкий,
Завези́ не, завези́ не, до ме́ні миле́йкій.
Перед воротА́ми ту́пнеш копита́ми,
Ви́йди, ви́йди дьівчино́йко з чо́рними брова́ми.
Ви́шла дьівчино́йка, запла́кані во́чи,
Десь ти се взе́в мій миле́йкий се́ред о-півно́чи.
Ей сьві́чка згорі́ла, тебе-м не ви́дьіла,
Сьві́чка згорі́ла до са́мого ґно́та,
Чого́-ж тебе́ мій миле́йкий не зне́сла охво́га. Г.

*

Ей сама́я я си са́ма пшениче́йку жа́ла
Ей піду́-ж я до домо́йку, нема́ мо́го па́на,

Нема́, нема́ мого́ па́на, а́ньі паничє́йка,
Нема́ кому́ цьілюва́ти бі́лого личе́йка.
По́стьіль тонесе́йка, а сьтіна́ біле́йка,
Пожа́ль же се́ мо́цний Бо́же, же я молоде́йка. Г.

*

Упа́в сьніжо́к на обліжо́к, розпла́в се́ водо́ю,
Чи ти ту́жиш так за мно́ю, як я за тобо́ю.
Ой ту́жу я дьівчино́йко, о ту́жу я, ту́жу,
Ще́рез те́бе дьівчино́йко ро́ку не дослу́жу.
Ой не тужи́ парубо́йко, не тужи́, не тужи́,
Ви́бий собі́ з голово́ньки і ро́ку дослу́жиш. Г.

*

На горо́дьі бурачо́к, черво́ная ги́чка,
Вче́ра бу́ла дьівчино́йка, ни́ньі молоди́чка.
Ку́плю я си снуро́зану і ни́нду е́два́бну,
Бу́ду я се́ снурова́ти, чи то бу́де ла́дно.
Же́би я се́ снурова́ла і дво́ма пиндя́ми,
Не бу́ду я па́неньокою ме́жи панеька́ми.
Що́би я се́ снурова́ла з ра́ня до вечора,
Не бу́ду я па́неньокою, як я бу́ла вчо́ра. Г.

*

Ой дьівчи́но сердечко́, скажи́ меньі пра́здочку,
Ой які́ ти го́стьі ма́ла сама́ е́дна́ без ме́не?
Буў музи́ка зо Льво́ва, качерме́йстер з Крако́ва,
А Миха́йло-задиба́йло мо́му се́рцю сподоба́йло
То був ро́дом з Яно́ва.
Ти дьівчи́но сердечко́, скажи́ меньі правдочку́,
А що ти їім да́ла пи́ти, сама́ е́дна́ без ме́не?
Пиў музи́ка горівце́, качерме́йстер медівце́,
А Миха́йло-задиба́йло, мо́му се́рцю сподоба́йло
Пиў зо мною виновце́.
Ти дьівчи́но сердечко́, скажи́ меньі правдочку́,
А що ти їім да́ла їісти сама́ е́дна́ без мене?
Їиў музи́ка пиріжке́, качерме́йстер галушке́,
А Миха́йло-задиба́йло, мо́му се́рцю сподоба́йло
Їиў зо мно́ю курочке́.
Ти дьівчи́но сердечко́, скажи́ меньі правдочку́,
А де ти їіх спа́ти кла́ла сама́ е́дна́ без мене?
Спаў музи́ка в соло́мі, качерме́йстер в поло́ві,
А Миха́йло-задиба́йло, мо́му се́рцю сподоба́йло
Спаў зо мно́ю в комо́рі.

Ти дьівчи́но сердечко́, скажи́ мені́ правдоньку́
А як ти їх відправле́ла сама́ єдна́ без мене?
Шоў музи́ка граючи́, качерме́йстер скачучи́
А Миха́йло, задиба́йло мо́му се́рцю сподоба́йло
Шоў від ме́не плачучи́. Г.

*

Сьвіти́, сьвіти́ місяче́йку рого́м до комо́ри,
Встава́й, встава́й невісто́йко дое́ти коро́ви,
Коро́ви подое́ти, воли́ вигане́ти,
Ти́йі са́мі невісто́йко, же ти да́ла ма́ти,
А ти зна́ла свекрушейко, я волів не ма́ла,
Та на щось ти сво́го си́на на зальо́ти сла́ла.
Мені́ ма́ма не дава́ла, бо сама́ не ма́ла,
А я тоті і ви́жену, що я ту заста́ла. Г.

*

Закука́ла зазуле́йка а тепе́р не кує,
Мене́ ма́ма жєлува́ла, те́ще не жєлує,
Тогди́ я тє невісто́йко бу́ду жєловати,
Ой як бу́де зазуле́йка в осени́ кова́ти.
Я ви́росла, за́муж пішла́, того не чува́ла,
Щоби́ си́ва зазуле́йка в о́сени кова́ла. Г.

*

Ти дьівчи́но, чи я ти? Не пита́й сє, чия́ я,
Ходи́ піде́ш гуля́ти. Як ти піде́ш, піду́ я. Г.

*

Як ти піде́ш танцюва́ти, не бери́ ти ме́не,
Бо я ро́ду гуля́щого, не спи́ниш ти ме́не.
Бо я ро́ду гуля́щого, я сє розгуля́ла,
Моя́ ма́ма така́ бу́ла, я ся в нюю вда́ла. Г.

*

Ой кова́ла зазуле́йка в по́ли на кукО́лю,
Як я бу́ду привика́ти мій ми́лий з тобо́ю.
Як я бу́ду привика́ти, як я бу́ду жи́ти,
Як ти мені́ не позво́лиш ги́нчого люби́ти. Г.

*

Ой зацви́ла пшениче́йка тим дрібне́йким ма́ком,
Та не зна́ю, як ми бу́де за тим єдина́ком.
За тим, за тим єдина́ком, за двором, за двором
Запла́кала дьівчино́йка три ра́зи за столом.
Не плач, не плач дьівчино́йко не бу́ду тє би́ти,
Приста́ла-с ми до сердейка, бу́ду тє люби́ти. Г.

*

Присни́ў ми сє сон дивне́йкий тай на суботойку,
Же вьа́ў ми́лий з конича́йка, зломи́ў головбйку. Г.

*

Ли́сий ко́ню, ли́сий ко́ню, а зельі́зні пу́га,
Як нава́жу, дьі́вку зра́джу, а сам за рекру́та. Г.

*

Сухи́й ду́бе моро́з бу́де, ти дьівчи́но кай сє,
Чеши́ ко́су до пояса, зра́дити не дай сє! Г.

*

Де ти йі́деш мій мили́йкий, де йі́деш, де йі́деш,
Там сє рі́ки споринє́ют, там не перейі́деш.
Там сє рі́ки споринє́ют, вже ся споринили,
Ко́ло те́йі керничє́йки, де ми ьо́ду пи́ли. Г.

*

Уже́-ж бо я видиви́ла свойі чо́рні о́чи,
Чи не йі́де мій мили́йкий темне́йкойі но́чи.
Тре́ба ха́ту замести́, сто́ли застели́ти,
Жеби сє маў мій мили́йкий на що подиви́ти. Г.

*

Ой ти дьівчи́но іди́ за ме́не,
Не бу́деш ма́ти робо́ти в ме́не,
Меньі́ заячо́к дров нару́ба́є,
Меньі́ вивю́рка тріске́ збира́є,
Вітре́ц повіне, ха́ту замете,
Но під сте́жейку річе́йка тече.
Меньі́ ворона в пецу запали́т,
Меньі́ сорока йісти іварй́т. Г.

*

Щоб не тота́ деревй́на, та не та льіщи́на,
Щоби не ти козаче́йку, була́-б я дьівчи́на.
Бода́й та́я деревй́на ви́росла горо́ю,
Була́ би я дьівчи́ною, що б не за тобо́ю. Г.

*

Ой ньіхто́ так не гуля́є, як та халами́йка,
Вона́ тугу́ розгане́є з під мо́го серде́йка.
Халами́йка не помийка, Халами́я мі́сто,
В Халами́йі дьівчато́йка як пшени́чне тьісто. Г.

*

Дрібни́й лен, дрібни́й лен, жо́у́ті колопе́йки,
Нема́ мене́ до робо́ти, но на витребе́ньки. Го.

*

Ви́йду я на горо́йку, там музи́ка грає,
Розгля́ну сє вко́ла се́бе, дьівцата гуля́ют. Го.

*

Стойі́т ве́рба над водо́ю тай сє похили́ла,
Ти зна́ла, со я зо́мнєр, на сось нє люби́ла.

Ти зна́ла, со я зо́мнєр, було не люби́ти,
Бо я піду́ в сьвіт за о́ци, ти бу́деш трубúти.
А я піду́ в сьвіт за о́ци тай бу́ду гуля́ти,
Ти сє бу́деш молоде́йка слеза́ми вмива́ти. Го.

*

Пішо́ў би я до дьівци́ни, та не ма́ю драбинци́ни,
Драбинци́ни золото́йі до дьівци́ни молодо́йі. Го.

*

Ти музи́ко грай весе́ло, бо то корсма́ не косте́ло,
А в косте́льі слю́би да́ют, а в корсмі́ сьі напива́ют. Го.

*

Селе́п, селе́п по ґала́ню, Цо́рна воўна́ закруце́на,
Цо́рна воўна́ на бараньі, Ю дьівци́на заруце́на. Го.

*

Ой до ме́не парібо́йки, до ме́не, до ме́не,
Червоне́йка яблоно́йка на підві́ру в ме́не.
Червоне́йка яблоно́йка і черво́ні я́бка,
Не зна́єш ти моя́ ма́мо, яка́ в ме́не га́дка.
Єдна́ га́дка до водо́йки, дру́га до Дуна́ю,
А тре́тая за мили́йким, що го не вида́ю.
Не ви́дьіла-м ни́нькі не ви́дьіла-м вчо́ра,
Прийде сьвята́ недьі́лейка, піду до косцьо́ла.
Піду́, піду́ до косцьо́ла, в косцьо́лькі обра́зи,
Подивлю́ ся раз на во́браз, на Яна три ра́зи.
Ой кали́на бі́ла цвила́, черво́на роди́ла,
Ой тепе́р я си нагада́ю, кого́ я люби́ла.
Ой я собі́ нагала́ю да́мні догадо́чки,
Як сьі ві́ли гру́шки́, я́бка, ще й обаріно́чки. Д.

*

Ой ти знаў, на щос браў мене́ невели́чку,
Мене́ ма́ма годува́ла як перепели́чку.
Мене́ ма́ма годува́ла, в папі́р завива́ла,
За богача́ обіця́ла, за бі́дного да́ла.
А ти знаў, на щос браў, я не вмію жа́ти,
Бу́де твоя́ пшениче́йка в по́ли зимова́ти.
Най зиму́є, най зиму́є, най ся лю́де сьмію́т,
А я ту́ю преора́ю, йі́нчую посьі́ю.
Невроди́лась пшениче́йка, іно горошо́чок,
Вигуля́ла черевички, ено (іно) запято́чок. Д.

*

Сьпівáла би-м сьпіванóйки, не знáю якóйі,
Ци хлóпскойі, ци бáбскойі, ци кавалерскойі. Д.

*

Халамúйки засьпівáти, халамúйки грáти,
Бо то тéйі халамúйки лéгко погуля́ти. В.

*

Ой слáвная холомúйка по горí ходúла,
Спустúла ся на долúну, води ся напúла. В.

*

Забрáла ми вóда, пшенúцю в горóда,
Но ми ся зостáла дывчúна молода. В.

*

Ой гадáйте мамунéйко, гадáйте, гадáйте,
Іно менé з розкошóйки в невóлю не дáйте.
Ой гадáла мамунéйка, гадáла, гадáла,
Таки менé з розкошóйки в невóлейку дáла. В.

*

Ворендáру поганúне
Моя́ прáця в тéбе гúне,
Що я в тéбе грóши пропиў,
Биў бим бля́хоў цéркву побиў. В.

*

Ворендáру, ворендáру, якúй ти богáтий,
Чéрез тéбе ворендáру хóджу неженáтий. В.

*

Же-б ся ти коршмóйка спалúла, дай Бóже!
Ю моя́ кишéня стáрчити не мóже. В.

*

Як я ішлá самá до горú, то я́ма —
Як ми шли вобóв, стéжка малювáна. В.

*

Цьілúй тúждень жáла, снопíв не вязáла,
Молодóго Яся з гáю виглядáла,
Вúйди Ясю, вúйди з зеленóго гáю,
Повя́лі снопóйки від крáю до крáю. В.

*

На горóдьі горóшок, ширóко ся стéлит,
Трéба меньí вошальíти, мій ся мúлий жéнит.
Най ся жéнит, най ся жéнит, бу́ду го любúти,
То він бу́де чéрез мéне свою жíнку бúти. В.

*

Вóзму я си коновóйку, пíду по водóйку,
Там мій мúлий, чорнобрúвий, кóсит вотавóйку.

А я ста́ла, запла́кала, рукаво́м ся вте́рла,
Дай ти Бо́же милосе́рний, що-б ти жі́нка вме́рла. В.

*

(обжі́нки = обжинки; на обжинках співають:)

Сла́ва тобі́ Бо́же, що вже в по́ли обло́же,
Най буйни́й ві́тер ві́є, вже ся в по́ли не фі́є,
Аньі я́ра, ярине́йка, ньі вози́ма пшеничне́йка —
Іно з вози́мого жи́га нам дорожне́йка во́йта.
Ми то ві́йі вби́ли, бо́смо жа́ти ходи́ли,
То без льіс, без корі́ня, без по́ле, без камі́ня. В.

*

Ра́сен вінно́йко, ра́сен, височне́йко го несем,
Іще́ ви́сший від пло́та, іще кра́сший від зло́та. В.

*

(весі́льні:)

Хиля́ют ся ворота́, кля́няє ся сирота́
Кому́-ж ти ся кля́няєш, ти та-туня не ма́єш!
Кля́няєш братуне́ви, як рі́дному татуне́ви,
Кля́няй же, кля́няй, аж під ножне́йки па́дай,
За то́є ка́ждий змо́вит, най те Бог благосло́вит.
Зна́ти Касюне́йку по весі́лейку,
Же татуня не ма́є: сті́л не стелений,
Двір не метене́ний, ро́дойко не спрошене́ний.

Пішлю́ вуто́йку на Украйіно́йку
По сво́ю родино́йку,
Пішлю́ соко́ла до ми́лого Бо́га
По сво́го татуне́йка.
Ву́тойка лети́т, вість приноша́є,
Вся родино́йка бу́де,
Соколе́ц лети́т, вість приноша́є,
Вся родино́йка бу́де,
Соколе́ц лети́т, вість приноша́є:
Вже тату́ню не бу́де.
Ой весели́ ся моя́ до́нейко:
Я там не мо́жу би́ти,
Сира́я земля́ дье́ри прилягла́,
Тя́жко їх вітвори́ти. В.

*

(як коровай сажають:)

Благослови́ Бо́же, пречи́ста Дьі́во ма́ти,
У тім домо́йку, на тім столо́йку
Корова́й оплеска́ти.
Тре́ба нам до коваля́ лопа́тойку кова́ти
Час корова́й сажа́ти.
Тре́ба нам до коваля́ ви́тяти стовпа́,
Ви́няти корова́й з пеца. В.

*

Загра́й меньі музиче́йко, я ти засьпіва́ю,
Ґрейца́рика тобі́ не дам, бо сама́ не маю. В.

*

Загра́й мені́ музиче́йко, най си потанцю́ю,
Бом си но́ги засі́дьіла, най си ви́простую. В.

*

Тепе́р я си погуля́ю, тепе́р ми ся хо́че,
Тепе́р мені́ голово́йки ніхто́ не клопо́че.
Тепе́р я си погуля́ю, тепе́р я вільне́йка,
Тепе́р ми не запла́че дити́на мале́йка. В.

*

Тече́ во́да із горо́да з вишне́вого са́ду,
Кли́че коза́к дівчино́йку з собо́ю на пора́ду,
Пора́дь же мя дівчино́йко, як рі́дная ма́ти,
Чи ся ма́ю женито́йки, чи тебе́ чека́ти?
А я тебе́ козаче́йку і ра́джу не ра́джу,
Жени́ти ся не боро́ню, чека́ти не ка́жу. В.

*

Черво́ная калино́йка порозкладала́ ся,
Ой що мене́ моя́ ма́ма напроклинала́ ся.
Ой не кляни́ моя́ ма́мо, не кляни́ небо́же,
Бо й ти зна́єш моя́ ма́мо, що коха́ня мо́же.
Як ти би́ла молода́я, ти коха́ня зна́ла,
Тепе́р ве ся зостарі́ла, тос позаби́вила. В.

*

Ой два ду́би зелене́йких, два ду́би, два ду́би,
Ой ти хло́пец молоде́йкий з тебе́ жо́мнер бу́де.
Ой на дво́є, моя́ ми́ла, на дво́є, на дво́є,
Як ся не здам за жомне́ра, то ща́стейко тво́є. В.

*

Не вважа́й дівчи́но на моє воло́ся,
Бо моє воло́ся в Ра́ві зістало́ ся.
Не вважа́й дівчи́но на ґунджері дрі́бні,
Бо ґунджері дрі́бні записа́ні в Ві́дни.
Не вважа́й дівчи́но на воло́ся жо́вте,
Бо воло́ся жо́вте запи́сано в Жо́вкві. В.

*

Вважа́ў же я да́вно на дівчи́ну ла́тну,
Вобіця́ла да́ти хусто́йку ґдва́бну.
Вобіця́яла да́ти, каза́ла чека́ти,
А я чека́ў три дни ку́ля ейі ха́ти.
Чека́ў же я три дни іще і три но́чи,
Зак ми показа́ла сво́ні чо́рні очи. В.

*

Не мій ко́ник, не мій, не я го куповаў
Не моя́ дывчи́на, не бу́ду жаловаў.
Не мій ко́ник, не мій і не мо́го бра́та,
Не моя́ дывчи́на і не моя́ втра́та.
Не мій ко́ник, не мій і не мойі во́ба,
Не моя́ дывчи́на і не моя́ шко́да. В.

*

Я дзі́ся гуля́ю, за́втра масьеру́ю,
Тобі́ дывчино́йко дити́нку дару́ю.
Меш ми дарува́ти, возьми́ си з собо́ю,
Бу́де ти носи́ла таныстру з тобо́ю.
Таныстру з тобо́ю, іще́ ба́гнет з за́ду,
Бу́де ти мо́вила: пійми́ та́ту ма́му. В.

*

Ей дрібне́йка халаме́йка, дрібне́йка, дрібне́йка,
Ви́йди, ви́йди на у́лицю дывче молоде́йка (sic!).
Тро́шки ма́ла ниточо́к, мі́ру полоте́нця,
Би́ла фа́йна молоде́йка, приста́ла до се́рця. В.

*

Вобійшо́ў я шти́ри селы́ не пиў я горі́вки,
Якем прийшо́ў до Верха́ти (Верхра́ти) навчи́ли ня дывки.
Не так ти́йі великийі, як ти́йі малийі,
Же́би они́ не діжда́ли сьвято́йі недыльі. В.

*

Ой кукала зазуле́йка, кукала, кукала,
Як почу́ла зи́мну ро́су під гай ся схова́ла,
Як почу́ла зи́мну ро́су, трискучі моро́зи,
Схова́ла ся зазуле́йка під зеле́ні ло́зи. В.

*

Піду́ я си танцюва́ти на Бо́жую во́лю,
А хто хо́че, най си сьмі́є, я му не боро́ню. В.

*

Ко́ло мли́на яворі́на, го́лубцьі лыта́ют,
Я розко́ши не зазна́ла, лыта́ ми мина́ют. В.

*

Є на горі́ бычкі́ в ярмі́, ко́ньі в ремінни́ци,
Лыпша та́я в малю́ванцьі, як та́я в спідни́ци.
Ой бо та́я в малюва́нцьі всю робо́ту ро́бит,
А тотая у спідни́ци за хло́пцями хо́дит. В.

*

Ой злега́йка музичéйко, злегéйка, злегéйка,
Бо ю моя́ милéйкая на по́ли тяжéйка.
Ой тяжéйка, ой тяжéйка, їїстойки не смáчно,
Бо вже мою́ милéйкую на личéйку знáчно. В.

*

Піду́ я си, пíду по під льіс буко́вий,
Ви́рву я си, ви́рву орíшок льіско́вий.
Бу́ду го мочи́ла в соло́дкім молоцьі,
Бу́ду чарува́ла Верхра́тскиїі хло́пцьі.
Не всьíїі, не всьíїі, но то́го єдно́го,
Же він меньí прúстаў до сердéйка мо́го. В.

*

Іва́сю, Іва́сю пішлá би-м за тéбе,
Лю́де повіда́ют, не-ґоспо́дар з тéбе.
Єдні ми тя хвалят, дру́гі ми тя гу́дят,
Мойі чо́рні во́чи ма́ло ся не зну́дят. В.

*

Чо́рні во́чи ма́єм, да́мно ми ся зна́єм,
Що кому́ до то́го, що ми ся коха́єм. В.

*

Мойі во́чи си́ві, а́ле зависли́ві,
За ти́ми хлопцямн, котрí чорнобри́ві. В.

*

Жеби чо́рні во́чи в склéпі продава́ли,
Я би-м си купи́ла, щоби коштова́ли.
Я би-м си купи́ла, по таляру да́ла,
Най-би-м чо́рні во́чи до коха́ня ма́ла. В.

*

Шти́ри ко́ньі в ста́йни, шти́ри під льіщи́ноў,
Шти́ри пойíхали за ла́дноў дьівчи́ноў.
Шти́ри ко́ньі ма́ю, всьі шти́ри продаю,
Всьі шти́ри загу́блю, бо дьівчи́ну лю́блю. В.

*

Не та́я сьпіва́є, що розко́ши ма́є,
Я си засьпіва́ю, розко́ши не ма́ю.
Дьівчи́но, дьівчи́но, не жа́луй розко́ши,
Най тя во розко́ши, га́дка не зано́сит.
Не жаль ми розко́ши, бо я її не ма́ла,
Жаль ми мамуне́йки, же мя годува́ла. В.

*

Ми́сли, мої ми́сли до ку́пи ся зи́шли,
На серде́йку ста́ли, спа́ти ми не да́ли. В.

*

Хтыла стара́ ба́ба молодо́ю бу́ти,
Натика́ла за косо́йку зеле́ної ру́ти,
Зеле́ная ру́та ви́ не вкраси́ла,
Бо ба́ба стара́я, ви́ коса́ си́ва. В.

*

Дрібна ру́та, дрібна,
А мак ще дрібні́ший,

Всьі́ї хло́пцьі ла́дні,
А мій на́ўладні́ший. В.

*

Помале́йку пі́ду, далече́йко за́йду,
З комору́йки во́зьму, з воборо́йки за́йму.
З комору́йки во́зьму кошу́лі льляни́ї,
З воборо́йки за́йму бочу́лі дійни́ї.
З комору́йки во́зьму, бу́ду ся вбира́ла,
З воборо́йки за́йму, бу́ду запрага́ла. В

*

В на́шої сусі́ди ві́кна на видо́цьі,
Відда́ла три до́чцьі та на однім ро́цьі.
Три до́чцьі відда́ла, си́на ожени́ла —
З на́шої сусі́ди до́бра ґосподи́ня. В.

*

Зо стрі́хи, зо стрі́хи ке́тят ся горі́хи,
Забува́й дьівчи́но дьівоцкиї́ сьмі́хи. В.

*

Не бою́ ся па́на а́ньі окомо́на,
Відро́блю па́нщину, посиджу́ си до́ма. В.

*

Там то в ме́не се́рце вя́не, як ве́чер наста́не,
Пусті́ть мене́ ме́жи хло́пцьі, за́ра переста́не. В.

*

Си́вий кінь, си́вий кінь, бі́лиї́ копи́та,
До ме́йї дьівчи́ни доріже́йка во́йта
Дороже́йка во́йта, стеже́йка вдопта́на,
До те́бе дьівчи́но, до те́бе коха́на. В.

*

Залиця́ў ся коза́к дьі́вчиньі зо двора,
Привяза́ў, привяза́ў кова́ до я́вора.
Яворо́йка ста́ли, ко́ньойка му взя́ли,
Єго́ ся наби́ли, дьівчи́ни не да́ли. В.

*

Не пі́ду, не пі́ду то́го ро́ку іще,
Що ми за невóля, колú ми ся не хце. В.

*

Не пі́ду, не пі́ду, за дворака, за пса,
Же́би ми не даваў затпро́йки з вівса.
А я в ма́ми би́ла, у ма́ми вирóсла,
У ма́ми не йíла затиро́йки з вівса. В.

*

Не бу́ду, не бу́ду па́рібком ходи́ти,
Ма́ю три ґрейца́рі бу́ду ся жени́ти.
Єдéн ґра́йцар на тютюнéц, а дру́гий на лю́льку,
А за тре́тій жíнку ку́плю таку́ як зазу́льку. В

*

Не бу́ду ся жени́ў, не бу́ду ся сьмíшиў,
Бу́ду ходи́ў кавальíром, бу́ду дывкú тыíшиў. В.

*

Широ́кое оболóня, рідкúйі копúцьі,
Не мóжу ся ожени́ти чéрез молодúцьі.
Молода́я молодúця на мéне дивúт ся,
Ци она́ ня ба́рзо лю́бит, ци но з мéне кпит ся.
Аньі я тя ба́рзо лю́блю, а́ньі я не кплю ся,
Така́ моя́ натуро́йка, на те́бе дивлю́ ся. В.

*

Молода́я молодúця мóргала (мру́ґала) на мéне:
По́кинь, по́кинь молоти́ти, приходи́ до мéне.
Не поке́ну молоти́ти, не поке́ну цьíпа,
Молода́я молодúце ма́еш чоловíка.
Молода́я молодúце ма́еш чоловíка,
Як заста́не мене́ в те́бе, позба́вит ня вíка. В.

*

Дывчúно, дывчино́йко, перепеличе́йко,
Дамно́ я ся поглядаю на твоé личе́йко.
Дамно́ я ся поглядаю чо́рними очúма,
Тру́дно ми ся довíдати, чия́ ти дывчúна.
Му́шу я ся довíдати, му́шу я тя зна́ти,
Му́шу я тя сво́йі ма́ти за невíстку взя́ти. В.

*

Ой не ви́дно то́го села́, а́ньі то́йі гíрки,
Де я бу́ду за невíстку, там нові́ одвíрки.
Ой не ви́дно то́го села́, іно́ чу́ти га́лас,
Там я бу́ду за невíстку, та ещé не за́раз.

Ой не ви́дко то́го села́, а́ньі тойі ха́ти,
Де ня хо́чут молоду́ю за невіст'ку взя́ти. В.

*

Мойі во́чи чорне́йкийі, а личе́йко бі́ле,
Я вас бу́ду цьільова́ти ку́ждойі недьі́льі.
Лети́т го́луб по над во́доў, во́ди не голо́ден,
Той вас бу́де цьілюва́ти, котро́й бу́де го́ден. В.

*

Ой дьівчи́но, дьівчино́йко, ти чарівниче́йко,
Счарува́ли мене́ бро́ви і твоє́ личе́йко.
Счарува́ла ти мене́, іщє́ мою́ ду́шу,
Тепе́р я молоде́йкий люби́ти тя му́шу.
Же-б ти так зна́ў парібо́йку, як з сьіне́й до ха́ти,
Як я зна́ю молоде́йка, як то чарува́ти. В.

*

На що меньі жени́ти ся, на що меньі жі́нки,
Коли́ меньі молоди́цьі купу́ют горі́вки. В.

*

Же-б я ма́ла такі́ во́чи, як ти ма́єш Гри́цю,
Яби-м тобі́ ви́хопила з пе́ца паланицю. В.

*

Там на горі́ на горо́йцьі я́сне со́нце гріє,
Там то ми ся во́ди хо́че, аж ми се́рце млье,
А ви лю́де не зна́вте яко́йі, яко́йі,
З зеле́нойі хляшчи́нойки гірко́йі, гірко́йі. В.

*

Горіво́йко, ковии́та, лю́блю я тя пи́ти
Жу́рят ся мноў сусьідо́йки, чим бу́ду плати́ти.
Не журі́т ся сусьідо́йки, іщє́ мене́ ста́не,
Заплачу́ я горіво́йку, ще ми ся зіста́не. В.

*

Горіво́йка ковии́та перепа́леная,
Бога́цкая дьівчино́йка перехва́леная.
В бога́цкойі дьівчино́йки ньі краси́, ньі си́ли,
Бога́цкую дьівчино́йку зборо́йі прикраси́ли. В.

*

Ти бога́цкий си́ну не стій за воро́ти,
Не сьмій ся, не кпи ся з бі́дной сироти.
Хоть я си сирота, а́ле в ме́не цно́та,
Би́вела-м си вінок во щи́рого зло́та.

Хоть я си сирота із бі́дного до́му,
Ще-м ся не вішала на ши́ю нькому́. В.

*

Кому́ бідá, кому́ бідá, а менькі не біда,
Бо я собі́ полюби́ла бли́зкого сусі́да.
Ой сусі́дний парібо́йку, сусі́дний, сусі́дний,
Як я ти дам принадо́йку, то ми бу́деш бі́дний.
Дам я тобі́ принадо́йку сяку́ю, таку́ю,
Бу́деш в ме́не ночува́ти нічку не одну́ю.
Дам я тобі́ принадо́йку в комо́рі, в комо́рі,
То вже тобі́ не помо́жут жа́дниї дохто́рі,
Жа́дниї дохто́рі, а́ньі жа́дні лькі,
Пропа́деш ти парібо́йку, пропа́деш на ві́ки. В.

*

Калино́йку ло́млю, калино́йка гне ся,
Дьівчино́йку лю́блю, взя́ти не мине́ ся.
Хоть я йійі́ лю́блю, бра́ти ні не бу́ду,
Бо я молоде́йкий за жомне́ра бу́ду.
Як же ня не схо́чут, то я сам приста́ну,
Тако́йі дьівчи́ни на войньі діста́ну. В.

*

Чи тебе́ дьівчи́но маля́р вималюваў,
На твоє́ личе́йко фа́рби не жаловаў?
Ви́малюваў мене́ сам Боже́йко з не́ба,
На моє́ личе́йко фа́рби не потре́ба.
Ще-б мене́ так жа́ден маля́р не вмалюваў,
Як мене́ тату́ньо ла́дно вигодоваў. В.

*

Не вій ьі́тре, не вій, кали́ною не хвій,
Зра́диў ес ня єдин, то ся дру́гий не сьмій.
Не сьмій же ся, не сьмій ти сла́вний коза́че,
За мноў молодо́ю та́то й ма́ма пла́че
Та́то, ма́ма пла́че і вся́я роди́на,
Же я така молоде́йка, ю-м не є дьівчи́на. В.

*

Ой піду́ я до сусі́ди позы́чити но́жа,
У сусі́ди таки́й хло́пец, як черво́на ро́жа. В.

*

Не бу́ду, не бу́ду, до дьівчи́ни ходи́ў,
Вже-м ся до кобі́ги на три лі́та згодиў.

Як три лы́та ви́йдут, знов на три найму́ ся,
На ту́ю дывчи́ну а́ньі поди́влю ся. В.

*

З гори́ во́да лети́т, на до́лі ся сьі́е,
То мій коханёйко до ме́не ся сьмі́е. В.

*

Бода́й тебе́ Пан Біг ска́раў за то́е стоя́ня,
Не е́дна́я вечере́йка би́ла на сньіда́ня.
Не е́дна́я ся іззьі́ла, не е́дна́ виля́ла,
Я з тобо́ю молоде́йка ніч перестоя́ла. В.

*

Не бу́ду Ясу́ню за тобо́ў тужи́ла,
Бо я ся з тобо́ю ві́рньі не любы́ла.
Не бу́ду тужи́ла, не бу́ду плакала,
Бо я ся з тобо́ю ві́рньі не коха́ла. В.

*

Бода́й тебе́ Ясуне́чку воротá забы́ли,
Щоби тебе́ пі́сля ме́не йі́нчі не любы́ли! В.

*

Мари́ско, Мари́сю, я тебе́ ту ли́шу,
Як я сам пойі́ду, до те́бе лист пи́шу.
Я до те́бе пи́шу дрібно́е писаня,
Жеби-с памята́ла пе́рше закоха́ня.
Що-ж ми по писа́ню, по бі́лім листе́йку,
Я ся закоха́ла во твойім серде́йку. В.

*

Ой Васи́лю, Васи́лю сьідиш на бади́лю,
А я на лома́чу, за тобо́ю пла́чу! В.

*

Ой ма́ла я черевы́чки, що Ясу́ньо ми купы́ў,
Повісила-м на кілочку, зло́дьій ми йіх ухопы́ў. В.

*

Пожёну я сы́ві воли на вигі́н, на вигі́н,
Ма́ю я там парібо́ўки на вибір, на вибір.
І той пе́кний, і той пе́кний і той не пога́нний,
А мій ми́лий, чорнобри́вий, як намальова́ний. В.

*

Жа́ден ми ся не сподо́баў, но той е́дин тка́чик,
Ви́робиў ми запасчи́ну, як дрібне́йкий ма́чик. В.

*

Пожéну я сúві воли в зелéну льіщúну,
Не так менé хлóпцьі лю́блят, як ту запасчúну. В.

*

Вінóйку, вінóйку, тримáй ся голови,
Жéби я не мáла по тобí обмóви.
Я ся не тримáю, но з єдиного бóку,
Не бу́деш ня носúў, но вже тóго рóку.
Вінóйку, вінóйку, ти мій дубельтóвий,
Спадéш ти ми, спадéш хутнéйко з голови.
Не спадéш ми в корчмí, áньі на вулúци,
Ой спадéш ми в цéркві, де паля́г ся сьвíчи. В.

*

Сьпівáла би сьпіванóйки, сьпівáла, сьпівáла,
Кóби моя́ матьінóйка дóбре йíсти дáла,
Дóбре йíсти дáла, робúть не казáла,
Тóби сьпіванóчки сьпівáла, сьпівáла. В.

*

Ой на пóлю кирничéйку копáла, копáла,
Якáсь бідá набрехáла, що я люблю́ пáна. В.

*

Ой копáў я кирничéйку ширóку, глибóку,
Ой любúў я дьівчинóйку тонéйку, висóку. В.

*

Червóна калúно, чо над вóдоў стóйіш,
Молодá дьівчúно, чо менé ся бóйіш?
Що-б я не червóна, я би не стоя́ла,
Що-б я не молодá, то-б ся не боя́ла. В.

*

Мáтко моя́, мáтко, годýй же ня гладко,
Від недьíльі до недьíлы, як червóне я́бко.
Як червóне я́бко, як червóну слúвку,
Годýй же ня, годýй, бýду лáдна дьівка. В.

*

Еґ там в пóли кирничéйка і видрó (ведрó),
Десь там мóго милéйкого не видно, не видно. В.

*

Весóло, весóло, де сóньійко схóдит,
Ще там весельíйше, де мій мúлий хóдит. В.

*

Знáю я, знáю, котрá моя́ дýшка,
Червóная китаéйка кýля капелю́шка. В.

*

Мойі сьпіванóйки, де я вас подьíю
Заберý вас в запасчúну, на пóли посьíю.
Як ми дóбре бýде, то вас позбирáю,
А як лúхо менí бýде, то вас занехáю. В

*

По під гóру, по під гóру летьíла кокóська,
Пусти́ мене́ моя́ мáмо на весьíле трóшки.
Щóби-с дóню дóбра би́ла, я би тя пусти́ла,
Щóби-с трóшки погуля́ла, назáд приходи́ла. В.

*

По під гóру, по під гóру ке́тит ся шнурóчок,
Хто цьикáвий до робóти, той до сьпіванóчок. В.

*

Упáли воротóйка, упáли, упáли,
А мойі зальотóйки пропáли, пропáли.
Ой хто бýде воротóйка зводи́ти, зводи́ти,
Ой той бýде на зальóти до ме́не ходи́ти. В.

*

Закука́ла зазуле́йка, тера́з не чува́ти,
Там, де я ся не роди́ла, му́шу привика́ти.
Там чуджáя сторонéйка, там чуджи́і лю́де,
Як же менí молоде́йкій привúкнути бýде. ЛК.

*

Звíдки йдеш, звíдки йдеш, дьівчинóйко моя,
З роботóйки, з роботóйки, з широ́кого пóля.
Що-ж ти там роби́ла на широ́кім пóлю,
Я там вибира́ла пшени́чку з куко́лю. Кул.

*

Ой зацви́ла си́ня чíчка і га́ниж, і га́ниж,
А я така́ молоде́йка, а ти ня цига́ниш. Кул.

*

Ой до ме́не парібóйки, до ме́не, до ме́не,
Черво́ная яблінóйка на подвíру в ме́не.
Черво́ная яблінóйка, я́бка солоде́йкі,
Ой до ме́не парібóйки, котрі молоде́йкі.
Ой до ме́не парібóйки ходíте, ходíте,
Ви ся мо́го мили́йкого не бíйте, не бíйте! Кул.

*

Ныкóму так не гарáзд, як перепели́ці,
Сьíла собí на межи́, сьпіва́є в пшени́ці. Кул.

*

Іде́ до́щик, іде́, зазуле́йка змо́кла,
Хто-ж бу́де кувати ку́ля мо́го во́кна?
Хма́ройка пере́йде, пого́дойка бу́де,
Зазу́ля ви́сохне, кова́гойка бу́де. Кул.

*

(Колєдка:)

Гей у саде́йку виноградє́йку
Ви́дная я́блін ви́дні яблучка зроди́ла —
Там стерегла́ йіх ґре́чная па́нна в. і пр.
Вийшоў до не́йі ба́тейко єйі ви́дная я́блін і пр.
Ви́рви доне́йко єдно́ яблучко в. я. і пр.
Я вам не ви́рву, бо ми́лому держу́ в. я. і пр.
Ви́йшла до не́йі ма́тьінка єйі в. і пр.
Ви́рви доне́йко єдно́ яблу́чко в. і пр.
Я вам не ви́рву, бо ми́лому держу́ в. і пр.
Ви́йшоў до не́йі братійко єйі в. і пр.
Ви́рви сестро́йко єдно́ яблу́чко в. і пр.
Я ти не ви́рву, бо ми́лому держу́ в. і пр.
Ви́йшли до не́йі сестро́йки єйі в. і пр.
Ви́рви сестро́йко єдно́ яблу́чко в. і пр.
Я вам не ви́рву, бо ми́лому держу́ в. і пр.
Ви́йшоў до не́йі мили́йкий єйі в. і пр.
Ви́рви мили́йка меньі́ яблу́чко в. і пр.
Я тобі́ ви́рву, бо я тобі́ держу́ в. і пр.
А за тим сло́зом будь же нам здоро́ва в. і пр.
Будь же нам здоро́ва ґре́чная панно в. і пр.
Ґре́чная па́нна гей Маруне́нька в. і пр.

(без вікно́: вели́ка рости́ до вінце́, до хоро́шого молодце́). Кп.

(Колєдка:)

Пішо́ў Мико́лейко (Миколю́нейко) ра́но коси́ти
Бреньіла коса ко́ло поко́са, бреньіла!
Пішо́ў до не́го ба́гейко йо́го бр і пр.
Іди́ си́нойку, час до до́мойку, бр. і пр.
Я за́раз іду́, поко́са дійду́, бр. і пр.
Поко́са дійшо́ў, до до́му не йшо́ў бр. і пр.
Прийшла́ до нього ма́тьінка його́ бр. і пр.
Прийшо́ў до нього бра́тейко його́ бр. і пр.
Ви́йшла до нього (него) сестро́йка його́ бр. і пр.
Ви́йшла до нього мили́йка його́ бр. і пр.
Іди́ мили́йкий, час до домо́йку бр. і пр.
Я за́раз іду́, поко́са дійду бр. і пр.

Покóса дійшóў, до дóму пійшóў бр і пр.
А за тим слóвом будь же нам здорóв бр. і пр.
Будь же нам здорóв ґрéчний панúчу бр. і пр.
Ґрéчний панúчу Миколю́нейко, велúкий ростú. Кп.

*

(Коледка:)

Ґосподúнейки óстроги — дворú —
Фáлен всú наш мúлий Бóже на небесú.
В тих острожéйках новá сьвітлóйка Ф. і пр.
У тій сьвітлóйцьі ґосподúнéйка Ф. і пр.
Ґосподúнéйка хорóшо хóдит Ф. і пр.
Хорóше хóдит, сьвітлóйку мітá Ф. і пр.
Сьвітлóйку мітá, столóйки встеля́ Ф. і пр.
Бо се сподьíв лю́бого гóстя Ф і пр.
Лю́бого гóстя сáмого Бóга Ф. і пр.
Сáмого Бóга, бóжу матьíнку Ф. і пр.
Садúт Бóжейка конéй столóйка Ф. і пр.
Бóжу мáтьінку за застьíлейку Ф. і пр.
Всьíх ангéлейків дóвкола столá Ф. і пр.
Ой вúйшла онá на підсьíйки Ф. і пр.
Крúкнула онá на кухáрочки Ф. і пр.
На кухáрочки, на свойí дочкú Ф. і пр.
Возьмíт клю́чики мідянéнкиї Ф. і пр.
Відімкньíґ шахвú воріхóвиї Ф. і пр.
Наточíґ винá зеленéйкого Ф. і пр.
Наточíт мéду солодéйкого Ф. і пр.
Наточíт пúва я хмільнéнького Ф. і пр.
Наберíґ хльíба пшеничнéйкого Ф. і пр.
Честýє Бóга зелéним винóи Ф. і пр.
Бóжу мáтьінку солóдким мéдом Ф. і пр.
Всьíх ангелóйків я хмільни́м пúвом Ф. і пр.
Я хмільни́м пúвом, пшенúчним хльíбом Ф. і пр.
А за тим слóвом, бýдьте нам здорóв Фáлен і пр.
Бýдьте кам здорóв! Ґосподúнéйка Ф. і пр.
Ґосподúнéйка, же в тім дóмойку Ф. і пр.
Щáстєйко на двір, на худóбойку Ф. і пр.
На худóбойку на роговýю Ф. і пр.
На челядойку на домовýю Ф. і пр.

Вінчýю Вас ґосподúненько сьвятáми сьвятúми з тéю щедрíвкою, дай Бóже опровáдити, до Богоявлéня дочекáти, від Богоявлéня

дочека́ти, від Богоявле́ня до воскресе́ня, від воскресе́ня до сто ли́т, до́ки пан Бі́г зазначи́ў ві́к!

(З ха́ти відзива́є ся: де́куєм!) Кп.

*

Че́рез не́бойко три дорóжойцьі
Фале́н єст Го́сподь Бо́г над небеса́ми, над ва́ми!
В ґосподáрейка є три си́нойки Ф. і пр.
Пе́рший си́нойко я́сне со́ньойко Ф. і пр.
Дру́гий си́нойко дрібни́й до́щейко Ф. і пр.
Третій си́нойко я́сний місячéйко Ф. і пр.
Со́нєйко мóвит: нема́ по ме́не Ф. і пр.
До́щейко мóвит: нема́ по ме́не Ф. і пр.
Місячéйко мóвит: нема́ по ме́не Ф. і пр.
Ой як я зи́йду в лы́гьі ранéйко Ф. і пр.
О я обгрію зи́мну росóйку Ф. і пр.
О я як спаду в мі́сяцю ма́ю Ф. і пр.
То ся зра́дує жи́то, пшени́ця Ф. і пр.
Ячмі́нь, яри́ця, вся яринóйка Ф. і пр.
А як я зи́йду в зимі з ве́чера Ф. і пр.
То я осьві́чу го́ри, доли́ни Ф. і пр.
Го́ри, доли́ни, всяки́ зьвіри́ни Ф. і пр.
І ті лю́дейки, що в доро́жейцьі Ф. і пр.
Бу́дьте нам здорові ґосподáрейку Ф. і пр.
Ґосподáрейку, що в тім дóмойку Ф. і пр.
Не сам з собóю, з ґосподинéйкою Ф. і пр. Кп.

*

Ой ку́ри, ку́ри не пі́йте ра́но,
Ра́но, ра́но, в недьі́лю ра́но, зора́ зоро́ю.
Ой бо ваш пани́ч ще ра́нче встаў, ко́ника сьідлаў Ра́но і пр.
Ко́ника сьідла́ў, ї́хати гада́ў Ра́но і пр.
Ї́хати гада́ў на Вкраїнóйку Ра́но і пр.
Ї́хати гада́ў на війнóйку Ра́но і пр.
Ой ма́тьінонька єго́ випроводжа́ла Ра́но і пр.
Ой їдь си́нонько тай на війнóньку Ра́но і пр.
Не ви́хапуй ся наперéд війни́ Ра́но і пр.
Наперéд війни́ і назáд війни́ Ра́но і пр.
Іно́ ся трима́й по серéдиньі Ра́но і пр.
При серéдиньі, при всьій старшиньі Ра́но і пр.
А за тим сло́вом будь же нам здоро́в Ра́но і пр.
Будь же нам здоро́в ґре́чний пани́чу Ра́но і пр.
Ґре́чний пани́чу Івасюнéйку!
Вели́кий рости́ від черевúчка! Кп.

(Дівчиної „вінчують“: Рости́ вели́ка до черевика́, від черевика́ до вінця́, до хоро́шого молодця́!)

*

Пішла́ дівойка ра́но по во́ду на Дуна́й, на Дуна́й
[дівойка ра́но по во́ду ходи́ла,
Із нове́йкими коно́вочками на Дуна́й, на Дуна́й і пр.
Із ціновими накри́вочками на Дуна́й, на Дуна́й і пр.
Здибало ей три лебе́дойцьі на Дуна́й і пр.
Загану́ли ій три зага́дочцьі на Дуна́й і пр.
А хиба́нь би я тай не та́това на Дуна́й і пр.
Ой щоби́ я ійх не відгану́ла на Дуна́й і пр.
Ай що цвите́ без синецьві́ту на Дуна́й і пр.
А що гори́т без поломне́йка на Дуна́й і пр.
А що росте́ без корінейка на Дуна́й і пр.
Па́пороть цвите́ без синецьві́ту на Д. і пр.
Со́нейко гори́т без поломне́йка на Д. і пр.
А ка́мінь росте́ без корінейка на Д. і пр.
А за тим сло́вом бу́дьже нам здоро́в
Ґре́чная па́нна Касюне́йка і пр. Кп.

*

На ріцьі на Йорда́ни Гарда́нь вода́ студе́ная!
Там сьвети́й хрест вирина́в Гарда́нь вода́ студе́ная!
Вирина́в, потопа́в Гарда́нь і пр.
Ныхто́ его́ не вида́в Гарда́нь і пр.
Вздрі́ла его́ ґре́чна па́нна Гарда́нь і пр.
Ґре́чная па́нна Настуне́нька Гарда́нь і пр.
Утону́ла, поплинула Гарда́нь і пр.
Той сьвети́й хрест досягну́ла Гарда́нь і пр.
Взе́ла его́ в пра́ву руче́йку Гарда́нь і пр.
Принесла́ го до до́мойку Гарда́нь і пр.
Положи́ла на сто́лойку Гарда́нь і пр.
Ой до́нейку, Насгуне́йку Гарда́нь і пр.
Возьми́ той хрест в бі́лу руче́йку Гарда́нь і пр.
Занеси́ го до церковцьі Гарда́нь і пр.
Положи́ го на престоло́йку Гарда́нь і пр.
Де ся слу́жби відправля́ют Гарда́нь і пр.
Де всьі сьві́чи погаря́ют Гарда́нь і пр.
Де всьі сьвятї́ ра́дість ма́ють Гарда́нь і пр.
А за сим сло́вом будьже нам здоро́в
Ґре́чная па́нно Настуне́йко! і пр. Кп.

*

А в чи́стім по́ли там плужо́к оре́,
Брены́ли воли́ а всьі чоти́ри у плу́зьі —
Сам Господе́йко плугатире́йко бр. воли́ і пр.
Сьвєти́й Петро́ погоничє́йко бр. і пр.
Пресьвєта́ Дьі́ва йі́сти носи́ла бр. і пр.
Пресьвєта́ Дьі́ва Бо́га проси́ла бр. і пр.
Ори́ сино́йку, до́вгу нево́йку бр. і пр.
Не так до́вгу, як широ́кую бр. і пр.
Воре́ сино́йко до́вгу нево́йку бр. і пр.
Бу́дем сьі́яти жи́то, пшени́цю бр. і пр.
Жи́то пшени́цю, ячмі́нь яри́цю бр. і пр.
Зароди́ Бо́же мідяне́ стебло́ бр. і пр.
Мідяне́ стебло́, золоте́ зерно́ бр. і пр.
Бу́дем збира́ти же́нцьі моло́дцьі бр. і пр.
Паруби́ вуса́ті, дьівки́ коса́ті бр. і пр.
Кладу́ть сноно́йки як дробе́н до́щик бр. і пр.
Ста́влят коно́йки я́ко дзвіздо́йки бр. і пр.
Йі́дут фіро́йки я́ко пчоло́йки бр. і пр.
Кладу́т сти́ртойки в три ря́дойки бр. і пр.
А за тим сло́вом будь нам здоро́в бр. і пр.
Ґосподаре́йко єґомосце́нько бр. і пр.
вінчу́ю і пр. пр. Кп.

*

Ой ци є до́ма ґосподаре́йко?
Дай єму́ Бо́же ще́сте, здоро́вле, все добре —
Що він там ро́бит, бо́ртейко тво́рит д. і пр.
З то́го бо́ртейка три пожито́ньки д. і пр.
Пе́рший пожи́ток: я́ра пчоло́йка д. і пр.
Дру́гий пожи́ток: солодо́к медо́к д. і пр.
Тре́тій пожи́ток: жо́ўтий вощє́йко д. і пр.
Яра пчоло́йка на розплоде́йко д. і пр.
Солодо́к медо́к на розходе́йко д. і пр.
Жо́ўтий вощє́йко на сьві́чейки д. і пр.
До це́ркоўцьі на прести́лойко д. і пр.
На прести́лойко, де сам Го́сподейко д. і пр.
Де сам Го́сподейко слу́жбойку пра́вит д. і пр.
Ґоспода́ру, ґосподаре́йку прі́йшлисмо до Вас дім
[звеселити! Кп.

*

На добра́ніч! на добра́ніч! ти ми́ла чу́єш?
А з ким же ти моя́ ми́ла до́ма начу́єш?

З Бо́гом сьвятим, сама́ з собо́ю.
Прибу́дь, прибу́дь мій мили́йкий, бу́ду з тобо́ю!
Як я прибуду́, то я там бу́ду,
А хто меньі́ надгоро́ди мо́єму тру́ду?
Сама́ я тобі́ надгоро́джу,
Прибу́дь мій мили́ньки́й, бо я тя хо́чу. З.

*

Стоїт ве́рба над водо́ю, ма́ю на ню га́дку,
Му́шу я йі ви́тятойки мили́йкій на кла́дку.
Альбо пі́ду на ягоди, а́льбо на мали́ни,
Ви́ріжу я мили́йкому па́личку з кали́ни.
Іде ми́лий доро́гою та па́личку стру́же,
Як же єго́ не люби́ти, коли́ ла́дний ду́же. З.

*

Ви́йди, ви́йди дьівчино́нько в горо́д подиви́ ся,
Колопе́ньки попа́дали, а лен похили́ў ся.
Не ви́йшла дьівчино́нька, іно́ єй ма́ти:
Поможіт ми хло́пцьі лю́бі ле́ну вибира́ти. З.

*

Ви́йди, ви́йди мій мили́йкий з зеле́ного га́ю,
Лиши́ла-м ся ду́же з за́ду, тепе́р ся стида́ю.
Ви́йшоў ми́лий, ви́йшоў ми́лий, взяў ся за під бо́ки:
Не стида́й ся моя́ ми́ла, бо загін широ́кий! З.

*

Ко́ло мли́на явори́на, я́вір похили́ў ся,
Як не во́зьму, кого́ лю́блю, не бу́ду жени́ў ся. З.

*

Ей у по́ли ве́рба, ве́рба, чому́ не топо́ля,
Люби́ў єм ся, коха́ў єм тя, тай не бу́деш мо́я.
Ой ма́ла я мій мили́йкий вели́ку надьію,
Тебе́ взя́ли тай віддали́, де-ж я ся подьію! З.

*

В горо́дьі ве́шня, ве́шня, чому́ не чере́шня,
Люби́ў єсь ня, коха́ў єсь ня, чому́ не бере́ш ня? З.

*

Сьіяў би я, вора́ў би я, же́би до́бра ро́ля,
Же́би ви́йшла поганя́ти дьівчино́йка мо́я.
Сьіяў би я, вора́ў би я, же́би до́бра ни́вка,
Же́би ви́йшла поганя́ти моя́ чорнобри́вка. З.

*

Похили́ў ся дуб на ду́ба, я́вір на смере́ку,
А я свою́ мили́йкую пізна́ю здале́ка.
Я одно́ю боро́ною на ове́с скоро́диў,
На дывча́ ся задиви́ў, ове́с ся не вро́диў. З.

*

Стоїт ве́рба над водо́ю, коріням в доли́ну,
Що с ми ми́ла наробила, за тобо́ю ги́ну! З.

*

Ой жа́ла я пшеничи́йку, ой жа́ла, ой жа́ла,
Каза́ў ми́лий, що приходи́ў, а я не вважа́ла.
Ой жа́ла я пшеничи́йку, тріща́ла соло́ма,
Каза́ў ми́лий, що приходи́ў, я не бу́ла до́ма! З.

*

Стоїт ве́рба над водо́ю, ве́рбо-ж моя́ ве́рбо,
То ж ти ми́ла постели́ла, аж ми спа́ти тве́рдо. З.

*

Як не пі́ду до дывчи́ни, як не відві́даю,
То так хо́джу як сам не свій, робо́ти не ма́ю.
Як не пі́ду до дывчи́ни, як не поцылу́ю,
То на во́чи слыпота́, на ву́ха не чу́ю.
Жу́ру я ся, жу́ру, як ве́чер, так ра́но,
Же на мойім се́рцю весе́лости ма́ло.
Весе́лости мо́я, де ж ти ся подыла,
Там у чи́стім по́ли на бе́резы сыла,
Ві́тер повіва́в, бере́зоў хиля́в,
Всю мою́ весе́лість по по́лю ганя́в. З.

*

Ой дывчи́но, дывчино́йко яка́сь миныї лю́ба,
Тебе́ ма́ти ви́тесала з зеле́ного ду́ба. Л.

*

А я в сво́йі мамунейки одна́ единиця,
Я по во́ду не ходи́ла, у саду́ кернйця. Л.

*

Скажи́ меныї дывчино́йко, що в тобі тако́го,
Що ти меныї так приста́ла до се́рдейка мо́го.
Ци у те́бе така́ вро́да, ци ся так вбера́вш,
Ци ти мо́же, хова́й Бо́же, які́ ча́ри зна́вш.
До́ки-м тебе́ не люби́ў, не знаў я ныч о́го,
Я си дума́ў, що не бу́ду люби́ти ныко́го.
Тепе́р я ти полюби́ў, тепе́р ма́ю пта́шку,
Як я тебе́ день не ба́чу, то ми ду́же тя́жко!

А як я ся дывчыно́йко тебе́ дочека́ю,
Якби-м тебе́ шановáў, сказáти не знáю!
Ой ви́йду я ра́но в по́ле, горо́ру з росо́ю,
Ой не раз же наріка́ю на нещáсну до́лю! Л.

*

Не самá́я, молодáя кали́ну-м ломáла,
Ломáў ми́лий, чорнобри́вий, а я пригнáла.
Си́вий кінь, си́вий кінь, а бíлі копи́та,
А до мóої милéйкої доро́жейка би́та.
Мáти моя́ старéйкая, а я твій синóчок,
А ти менé годувáла під карабінóчок.
Ой ки́ну я ка́мінь в во́ду, ой ки́ну, ой ки́ну,
Здаé ся ми дывчи́нойко, що я тя поки́ну.
Ой дывчи́но, дывчи́нойко, рад би-м тя люби́ти,
Далéка ми доро́жейка до тéбе ходи́ти.
Далéка ми доро́жейка а крутí доро́ги,
Що-б ти знáла дывчи́нойко, як то болят но́ги. Л.

*

Зелéная лыщи́нойка не горит, но ку́рит,
Молодáя дывчи́нойка не лю́бит, но ду́рит. Л.

*

Ей в лу́зьі калинóнька дрібни́м цьвітком зацви́ла,
Молодáя дывчинóнька жомняро́нька люби́ла.
Ідé жóмнер стéжечкою до вишнéвого садý,
Зоба́чыў він під я́вором дывчи́ноньку молоду́.
Під я́вором зеленéньким стоíть лíжко кленóве,
А на тóму лíжечкови застéлене шовкóве.
А при тóму лíжечкови дывчи́нонька стоя́ла,
Біленькими ру́ченьками малé дитя́ обня́ла.
Вже зазу́ля перестáла, ще пташóк сьпівáе
Ой там ми́лий для ми́лойі подару́нки здоймáе.
Поздоймáли слу́ги дáри, онá его́ обнéла,
Плину́ть слéзи по личéйку, що я бу́ду роби́ла.
Ой ідь ми́лий у доро́гу та щасли́во повертáй,
Зістáвыў ти дóма ми́лу, добре собí памятáй.
Камінна́я дорíженька до Крáкова зі Львóва,
Я з Крáкова не вéрну ся, буьáй ми́ла здорóва.
Я до тéбе що недылі лист дрібнéнький напи́шу
Бу́де тобí здавáти ся, що ти дытя колы́шу. Б.

Пожелáнє.

Вінчýєм Вас брáтя (або Пáньство) Рóждеством Христóвим!
Желáємо щáстя і здоровля всьім,
Най благодáть Бóжа сияє над вáми
І крáсшая дóля витáє Ваш дім!
Щóби Вам велó ся після Вáшойі гáдки
Тай щóби завсьігди бýли в Вас достáтки,
Тай що-б нерозлýчно наýка-просьвíта
У Вас панувáла на многíйі лíта! Б.

*

Ой бодáй ти мій милéнький в винí утопúв ся,
Як ти менí молодéнькій збúтків наробúў ся.
А я в свойéй мамýненьки як пáнна ходúла,
А у тéбе як кýхарка заéдно робúла.
Ти головнúй ґоспóдар дóбройі натýри
Вúносив-єсь до шинкáра за горíвку кýри.
Як з кумóю я зійдý ся, аж стúдно казáти,
Не ма за що кватúрочки горівóчки взяти.
Бо петрýшку свúньі зрúли, а мак кýри спúли,
Лиш гарбузú, кукурýдзи менí ся лишúли.
Як но зáмуж віддалá ся, стáла ґаздувáти,
То-м мýсьіла від тóго дня все на борґú брáти.
Прийшли жидú за довжóк з пéчи (пеца) ложкú взяли,
І кóцюбу, помелó до вíйта віддáли.
Прийшóў мúлий із корчмóйки, казáў йíсти дáти,
Дáла-м емý мúску борщý, тай мýсьіў хлептáти.
Жидú взяли ложечкú, най йім лúхо бýде,
А я взýлась в ходачкé тай пішлá між лю́ди.
Ідý собí дорóгою, ідý там думáю,
Пéвно лю́де тóе скáжут, що чобíт не мáю.
Ідé кумá дорогóю, здибáєсь зі мною,
І до мéне ще здалéка крýтит головóю.
Дóбре сьте ся кýмо взýли, ко-б ще кожýх мáли,
Тóби сьте ся і морóзу пéвно не боя́ли.
Оь бодáй у вас так був дух, як я кожýх мáю,
Бýли бúсте на цвинтáрю, пéвно тоє знáю.
Продáй мúлий худобúнку, купú менí кожушúнку,
Купú, купú, нехáй бýде, най так мáю, як і лю́де.
(пісня зложена, видко, полуграмотною селянкою). Б.

*

Не піду́ я до домо́ньку, аж зійде́ демни́чка,
Хоть не ма́ма бу́де би́ти, тото́ все дурни́чка. Пр.

*

Альбо я ся пійду́ вто́плю, а́льбо ся загу́блю,
На що-ж ти не покида́єш, коли́ я тє лю́блю. Пр.

*

Ой таки́ мене́ ма́мо бий, таки́ мене́ за́бий
А я пійду́ до сусі́ди, бо там хло́лец ла́дний. Пр.

*

Ой сусі́дний парубо́ку, сусі́дний, сусі́дний,
Як я ти дам принадо́чку, то ти бу́деш бі́дний.
Як я ти дам принадо́чку сяку́ю, таку́ю,
То ти бу́деш приходи́ти в ні́чку невидну́ю. Пр.

*

Тече́ вода́ зпід горо́да, тече́ вода́ да́лі,
Пита́ў се ми єде́н ду́рень, чи ма́ю кора́лі.
Я се тебе́ не пита́ю, чи ти ма́єш по́ле,
Ян я ти дам кора́лики, аж тя ко́лька вко́ле. Пр.

*

Чи я собі́ не дівчи́на, чи не жовтоко́са,
А до ме́не хло́пцьі ли́пнут, як пта́шки до про́са. Пр.

*

Чи ти мене́ моя́ ма́мо на торзьі купи́ла,
Що ти мене́ за кватирку горі́вки пропи́ла.
І ти пи́ла і я пи́ла, ой пи́лисьмо гобі,
Да́лась мене́ за нелю́ба, тепе́р пла́чмо собі. Пр.

*

Ой на горі́, на висо́кій бі́ла комани́чка,
Кра́сні мене́ хло́пцьі лю́блять, хоть я невели́чка.
Хоть я собі́ невели́чка, румя́ного ли́чка,
Пристала м ти до серде́йка, як перепели́чка. Пр.

*

Як я була в свє́йі ма́ми, гуля́ла, сьпіва́ла,
Черво́ная кали́нойка в воро́тах стоя́ла.
Прийі́хали чужі́ лю́де, взе́ли не від ма́ми,
Черво́ную кали́нойку в воро́тах злома́ли.
Ой склада́ні сьпіваночки, склада́ні, склада́ні,
Ой де-ж я вас наскладала, чи не в свє́йі ма́ми.
Ой прийшла́ я до свекру́хи, ста́ла на поро́зьі,
Ой десь мо́йі сьпіваночки в дале́кі доро́зьі.

В свéйі мáми всю́да я́ми, то гуля́ти вíльно,
А в свекру́хи всю́да рíвно, гуля́ти не вíльно.
Як я бу́ла в свéйі мáми, спа́ла на перúнах,
А як прийшла́ до свекру́хи, то на горофúнах. Пр.

*

Ой на горí, на висо́кі два ду́би, два ду́би,
Коли́-ж тобí лыта́ ви́йдут жо́вньіре голубе.
Тогди́ меньí дьівчино́йко лыта́ мойí ви́йдут,
Як на горí на висо́кі си́ні ру́ги зи́йдут. Пр.

*

Тече́ вода́ з-пíд горо́да тай наза́д верта́ сьі,
То-ж то ми сьі сподоба́ла дьівчино́йка Ка́сьі. Пр.

*

Іде́ мíсяць чи́стим не́бом, за ним зора́ я́сна,
Біжи́ть хло́пець чи́стим по́лем, де дьівчи́на кра́сна. Пр.

*

Шкода́ трави́ і гота́зи си́зому воло́ви,
Шкода́ мене́ молодо́йі то́му гультайо́ви. Пр.

*

Би́ли мене́ громови́цьі, би́ли мене́ ту́чи,
Се́ред но́чи, о півночи до дьівчи́ни йду́чи. Пр.

*

Ой гуля́ла дьівчино́йка з ве́чера до ра́нку,
Вигуля́ла дьівчино́йка по кольíна я́мку. Пр.

*

По пíд гру́шу коне́м ру́шу, те́рном заколи́шу,
Ти молода́ дьівчино́йка з ким же я те ли́шу.
А як мене́ не віддаду́г, то я сам приста́ну,
Мо́же я си у цьісара дьівчину діста́ну. Пр.

*

Де ви йде́те ку́ме Гри́цю? — Йду на косови́цю.
А з ким же ви відхо́дите свою́ молоди́цю.
Як бу́дете ку́ме вдо́ма, припильну́йте жíнки,
Як я при́йду з косови́цьі ку́плю Вам горíвки. Пр.

*

Чи я тобí не каза́ла мій ми́лий Васи́лю,
Не запрігай бичкíв в ярмо, бо зіпсую́т ши́ю. Пр.

*

Не плач, не плач дьівчино́йко, я тобí не вíру,
Чем ти тогди́ не пла́кала, як я шоу́ під мíру. Пр.

*

А як я ся не женю́ў, підківка́ми бле́скаў,
А як я ся ожени́ў, ходачка́ми пле́скаў. Пр.

*

Гуля́й, гуля́й моя́ Га́ндзю, гуля́й і три но́чи,
А як прийдеш до домо́ньку, скажи́ пра́вду в о́чи.
Не бий мене́ мій мили́йкий ти канчуко́м но́вим,
З ким я ві́чку начува́ла, то я тобі́ по́вім.
А я ві́чку начува́ла з паничє́ма дво́ма,
Не гнівай ся мій мили́йкий, бо ти не буў вдо́ма. Пр.

*

Ой цьісаре, цьісаро́ньку, ой цьісаре па́не,
Пусти́ мене́ до домо́ньку, до та́та, до ма́ми.
Зіста́ли ся та́то, ма́ма, гобо́ѥ старе́нькі,
За що мене́ годува́ли льіта́ молоде́нькі.
Ой цьісаре, цьісаро́ньку пусти́ мя до до́му,
Зіста́ла ѥ білявѝна, сам не зна́ю ко́му. Пр.

*

Ой повіяў бу́йний ві́тер, повіяў, повіяў,
Та на мо́ю, білявочку, щоже бу́ду дьіяў.
Ой повіяў бу́йний ві́тер на суху́ льіщи́ну,
Наповажиў ѥде́н ду́рень на мою́ дьівчи́ну. Пр.

*

Ой ньіхто́ так не гуля́ѥ як бага́цькі (богацкі) си́ни,
Ѥде́н го́лий, дру́гий бо́сий, третій без чупри́ни. Пр.

*

Ой гуля́ла дьівчино́йка, гуля́ла, гуля́ла,
Ма́ла ѥдно́ телятиське, й то́го не загна́ла.
А дьівчи́на на гуля́нцьі но́женькою: туп-туп!
А воўчи́ське телятиське за горо́дом: хруп! хруп! Пр.

*

Не да́мно-м ѥ оженю́, ще й жі́нка мацю́пка,
Пішла́ ко́мин затика́ти, заби́ла коцю́бка.
Дай ся Бо́же ожени́ти, дру́гу жі́нку ма́ти,
Вже не бу́ду посила́ти ко́мин затика́ти. Пр.

*

Ой прийшо́ў я на весьі́ле, чи гра́ют музи́ки,
А музи́ки повпиха́ли в ке́лишки язи́ки. Пр.

*

Що я собі́ загада́ю, то́ѥ я си вчи́ню,
Прода́м ко́ня ворonóго, ку́плю си дьівчи́ну. Пр.

*

А я штúри кóньі мáю, всьі штúри продáю,
Таки я сѣ не загýблю, бо дьівчúну лю́блю. Пр.

*

Ой чия́ то дьівчинóйка в шальівóві хýстцьі,
Вúтріщила оченя́та як жáба в капýстьі. Пр.

*

Як ідéте хлóпцьі в тáнец то сѣ обрахýйте,
Котрá дьíвка онурлúва (гонорлива), в óчи йі наплю́йте. Пр.

*

По-пíд грýшку, по-пíд грýшку сьíяла петрýшку,
Обіцáла чвéртку прóса, що-б бýла за дружку. Пр.

*

Бугáцькая дьівчинóйка шла до цéркви в ходакý,
Дивýют ся усьí лю́де, мáє дзю́ндзю на бокý. Пр.

*

Ю на твóйім оболóню товáру не гóню,
Покúнь менé, любú другу, я ти не борóню. Пр.

*

Чи я собí не дьівчúна, чи не врóда пáньска,
Бідá менé погонúла, мóва ми цигáньска. Пр.

*

Ой ішóў я чéрез селó тай чéрез селúще,
Вúйшла бáба з єдним зýбом тай на мéне свúще. Пр.

*

Ой ходúў я на я́рмарок фáйки купувáти,
Дýже бýла червóная, не міг сторгувáти.
Там дьівчúна під рáтушем я́йця продавáла,
Як я єй попросúў, менí сторгувáла. Пр.

*

Що ти менí наробúў молодúй гультáю,
Лю́цькі (лю́дскі) дьівкé як ластівкé, а я повивáю.
Лю́дські дьівкé як маківкé, як рожéві квíти,
А я такá молоденька повивáю дьíти. Пр.

*

Що-б ти менé полюбúў ти бугáцький сúнку,
То-б я тобí причепúла до бóку хустúнку. Пр.

*

Ой на ставі, на ставóньку зелéна тростúна,
Казáла ми приходúти молодá дьівчúна.
Казáла ми дьівчинóйка тогдú приходúти,
Як вже бýде на зґáрку дванáйцьіта бúти. Пр.

*

Чи ти чу́ла дывчино́йко, як я тебе́ кли́кав,
Че́рез твої́ воротóйка горіше́йки си́пав.
Чи я чу́ла, чи не чу́ла, чи не взивала́ св, Я на твої́ горіше́йки не надывала́ св. Пр.

*

Ко́ло бро́ду пи́ли во́ду си́вії го́луби,
Ой то бідá не дывчи́на, що двох ра́зом лю́би. Пр.

*

Вари́ во́ду, вари́ во́ду, а вода́ водо́ю,
Шану́й бідý, году́й бідý, а бідá бідо́ю. Пр.

*

Хвали́ла ся дывчино́йка ме́жи парубка́ми,
Ой що ма́ла таки́й то́ржок, як жид з огірка́ми. Пр.

*

Щóби-м здóхла як вівця́, то не пі́ду за вдівця́
Вдове́ць лежи́т на лі́жку, помина́в небі́жку.
За тамтóйі небі́жки бу́ли з ма́слом пиріжки,
А у те́бе кури́ще а́ньі хлі́ба скири́ще. Пр.

*

Не вій ві́тре на топо́лю, бо топо́ля — го́я!
Не важ ду́рню на дывчи́ну, бо дывчи́на мо́я!
Не вій ві́тре на топо́лю, бо ти їі не зло́миш,
Не важ ду́рню на дывчи́ну, бо ти їі не во́змеш. Пр.

*

Не зачіпа́й мене́ ду́рню, бо я подоро́жна,
А ти мою́ бідý зна́єш, що я не поро́жна. Пр.

*

Ой хоть моя́ дывчино́йка на но́гу храма́в,
А як піде́ танцюва́ти, як гу́ска пливає. Пр.

*

Подиви́ ся дывчино́нько на се́бе й на ме́не,
Ой щоби́ ти не біди́ла, як пі́йдеш за ме́не. Пр.

*

Бага́цькая дывчино́нька стоїт під верба́ми,
Завеза́ла дзю́ндзю ли́ком, трима́в зуба́ми. Пр.

*

Ой на ставі́, на ставо́чку бі́ла ка́чка пли́ла,
Припли́ў ка́чур, ка́чку то́ркнуў, ка́чка ся втопи́ла. Пр.

*

Ой не сьпіва́й дывчино́йко тако́йі сьпіванки,
Пе́рше собі́ повитрі́пуй ву́ши з мальованки. Пр.

*

Ой ішо́ў я доро́гою, дыівчина мак сыіе,
Я йі каґа́ў: до́брий ве́чір, а вона́ ся сьмі́е.
Бода́й ти ся засьмія́ла во зі всьо́го ми́ру,
Бода́й тебе́ обсади́ли як здо́хлу кобы́лу. Пр.

*

Ой гуля́ли парубо́ньки, аж коршма́ дудьні́ла,
Бура́цькая дыівчино́йка під коршмо́ў сидьі́ла.
Ти бура́цька дыівчино́йко йди пе́рше до до́му,
Най ти ма́ти ву́ши ви́бе, то прийдеш пото́му. Пр.

*

Пожене́ну я си́ві во́ли та най напасу́ґ ся,
А дыівчи́ну без купи́ну, аж ку́дла трясу́ґ ся. Пр.

*

Си́вий кінь, си́вий кінь, дротя́ний кульба́чок,
На.... я тво́йі ма́мі, хоть есь едина́чок. Пр.

*

Ой кора́ла зазуле́йка, а тепе́р не куе,
Пе́рше ма́ма жа́лувала, тепе́р не жалуе.
Ти си́вая зазуле́йко не куй так ране́йко
Пожа́луй не раз на ро́чок чужа́ мамуне́йко.
Як я тебе́ невісто́йко ма́ю жалувати,
Ти не моя́ дитино́йка, я не твоя́ ма́ти. Пр.

*

Як я бу́ла у бате́йка, то я бу́ла чубате́йка,
Як я пішла́ до свекру́хи, то обви́ли чубо́к му́хи. Пр.

*

Лу́гом іду, коня́ веду́, розвива́й се лу́же,
Сватай мене́ козаче́йку, лю́блю тебе́ ду́же.
Ой хоть сьа́тай, хоть не сва́гай, хоть но присила́й ся,
Щоби́ сла́ва не пропа́ла, що ти закоха́ў ся. Пр.

*

Що́би не Мари́ся, я́би не жени́ў се,
Але чо́рні о́чи сподоба́ли ми се. Пр.

*

Ой ма́ла я мале́йкого, Івась называ́ў ся,
А я его́ не люби́ла, три дньі не вмива́ў се.
Ой Іва́не ти пога́ний, чому ся не вми́еш,
Моє ли́чко як еблучко, ти го завале́еш. Пр.

*

Ой за го́ру я́сне со́нце, за льіс калино́вий,
Заплати́ли козаче́йку за вінец рожо́вий. Пр.

*

Шелéп, шелéп! по дубúньі до чужóйі жíнки,
Щóбп дáла покушáти сирóйі печíнки. Пр.

*

Абó свúсни, абó гукни, абó дай сѣ чýти,
Абó дай ми такé зьíля, що-б тебé забýти.
А я мáю такé зьíля блúзько перелазу,
Як я дам ти напúти сѣ, забýдеш вíд рáзу.
Пливé човéн водú повéн, ньікóму звернýти,
Ой і зьíля не помóже о тобí забýти.
Забýў би я моя́ мúла, забýў би я швúдко,
Щóби з мóго подвірéйка на твоé не вúдко. Пр.

*

На шальвíю вóду грíю, на рýгу не бýду,
Нагньíваў сѣ мій милéйкий, просúти не бýду.
Нагньíваў сѣ мій милéйкий на мéне, на мéне,
Усьідлáў си коничéйка, поíхаў від мéне. Пр.

*

Ішлá з коршúй, упилá сѣ, найшлá штанú, завилá сѣ,
Подивíт сѣ пáне Яне, якé мáю завиванé.
Подивú сѣ ти Голéнко, як танцю́ѣ Яць Яремко,
За-під бóки тримáѣ сѣ, ѣмý вусóк хитáѣ сѣ. Пр.

*

Ой убúта дорожéйка, убúта, убúта,
Ой то ми сѣ сподобáли в Пристáни дьівчéта. Пр.

*

Ой під мостом рúба з хвостом, самúйі карáсьі,
Сякí такí баламýти, то все до Парáсьі. Пр.

*

Ой музúка, пáне брáте, музúка, музúка,
А музúцьі до дьівчúни охóта велúка.
А музúцьі кúселицьі, щóби дóбре грáла —
А дьівчúньі солодýші, щóби танцювáла. Пр.

*

Не пíду я до дьівчúни, не пíду, не пíду,
Упáў сньіжóк на обліжóк, то нарóблю сьлíду.
Упáў сньіжóк на обліжóк білéйкий, білéйкий,
Не пíду я до дьівчúни хлóпец молодéйкий. Пр.

*

Женúла менé моя́ мáма, женúла, женúла,
Казáла ми тýю брáти, що меньí немúла.

Ой упáў я з коничéйка, áле не побúў сé,
Такúй з мéне гультáй бýде, хоть я оженúў сé. Пр.

*

Пожéну я сúві вóли та на отавóчку,
А сам пíду до дывчúнн та на порадóчку. Пр.

*

Кáжут лю́де, кáжут лю́де, що я гультайóчок,
А я мáю вдóма жíнку, сéмеро дытóчок. Пр.

*

Ой так сыю мак, по долúньі прóсо,
Заручúў сé в ходакáх, оженúў ся бóсо. Пр.

*

Ой ти старúй, ой ти старúй та на моє лúхо,
А я тебé поштуркýю, а ти сидúш тúхо. Пр.

*

Як музúка крáсно грáє, ідýт в перевéрти,
А весы́ле на годúну, а бідá до смéрти. Пр.

*

Ой гиля́ва березóйка, гиля́ва, гиля́ва,
Ой то ми ся сподобáла дывчина биля́ва. Пр.

*

По-під гру́шу конéм ру́шу, гилéйко сколúшу,
Як я пíду з тóго селá, кому́-сь дывчá лúшу. Пр

*

Віє вітер, віє вітер, порохáми нóсить,
Нехáй тóму мать мордýє, хто менé обнóсить! Пр.

*

А в горóдьі яблунóйка, нáша надыéйка,
Ныхтó ми ся несподóбаў, як та Марисéйка. Пр.

*

Ви музúки Холоднівскі загрáйте по Львівски,
Най я собí погуля́ю та по кавалырски. Пр.

*

Кáжут лю́де, війнá бýде, велúкая брáнка,
Бо віддáли Мóшка, Гéршка, сухóго Габрáмка. Пр.

*

Ой здúбаў я милéйкую кóло ковалéйка,
Взев я єйí за ручéйку, як сé маш милéйка? Пр.

*

На берéзьі корá грýба, на калúньі дрíбна,
Свекрýха ми повідáє: ти ми не потрíбна.

Як я тобі́ не потрі́бна, то йду ме́жи лю́ди,
Як ся бу́ду шенува́ти, то ми до́бре бу́де. Пр.

*

А в горо́дьі череше́нька, ягідкий дрібне́нькі,
На що-ж ми се полюби́ли такі́ молоде́нькі. Пр.

*

Чиї́ ко́ньі на вигоні, мо́ї на пісо́чку,
А хто лю́бит дале́кую, а я сусьідо́чку. Пр.

*

Ой мамý́ню, мамуне́йко, ай мамý́ню ми́ла,
Не дай мене́ за рудо́го, бо я чорнобри́ва.
Но дай мене́ моя́ ма́мо за га́рного хло́пця,
Що́би я так вигльіда́ла, як ро́жа з горо́дця. Пр.

*

Каза́ла ми моя́ ма́ти Йва́на не люби́ти,
За Іва́на не йти за́муж, бо Йва́н бу́де би́ти.
А я ма́ми не слуха́ла, Іва́на люби́ла,
Як мене́ Йва́н до́бре ви́бив, ма́ма не видьі́ла.
А я ма́мі не каза́ла, сама́ ма́ма вздрі́ла,
Ви́бий до́бре Йвасюне́йко, вона́ то́го хтьі́ла. Пр.

*

А у льі́сьі на оси́ці сова́ гньізд ви́ла.
Ой у мі́стьі при горілиці ма́ти сы́на би́ла.
За що-ж вона́ єго́ би́ла, за яку́ причи́ну,
А на що-ж він напува́ў бага́цьку дьівчи́ну. Пр.

*

Висо́ко ти голубо́ньку з ду́ба во́ду пи́ти,
Дале́ко ти мій миле́йкий до ме́не ходи́ти. Пр.

*

Щумля́ть ве́рби коне́ц гре́блі, що я насади́ла,
Нема́ мо́го мили́нького, що я го люби́ла. Пр.

*

Висо́ко м ся вперезá́ла, висо́кий стан ма́ю,
Дале́ко-м си полюби́ла, бо бли́зько не ма́ю.
Висо́ко м ся вперезá́ла, поясо́к тоне́нький,
Хоть дале́ко м полюби́ла, но хло́пец гарне́нький. Пр.

*

Я за ми́лим, я за ми́лим, де мій ми́лий дьіў се?
А мій ми́лий на цвинта́рі вже зазеленьі́ў се! Пр.

*

Ой не сьідáй кóло мéне, бо лáвочку злóмиш,
І сам лúчка не цьілýєш, другóму борóниш. Пр.

*

Нерáз я сé зарікáў горілóньку пúти,
Чомý ж я сé не зарíк дьівчúну любúти. Пр.

*

Ой їхали старостóньки з чужóїі сторони,
Я мúслила, що до мéне тай помúла нóги.
Як зачáли старостóньки воротá минáти,
А я нóги у болóто тай пішлá до хáти. Пр.

*

Я за мúлим, я за мúлим, де сé обертáє,
А мій мúлий у Матéрі болóго згортáє. Пр.

*

Ой немá вже і не бýде такóїі дьівчúни,
Щóби дáла горілоньки з бíлої фляшчúни.
Ой немá вже і не бýде такóїі другóїі,
Щóби пішлá, завернýла конúченьки мóїі. Пр.

*

Як не підý до дьівчúни, як не поцьілюю,
То на вóчи сьліпотá, на вýха не чýю. Пр.

*

Сúні гóри заслонúли великóє мíсто,
Сядь си мúлий кóло мéне. най нам бýде тьíсно.
Сядь си мúлий кóло мéне, присýнь ся блúженько,
Як упáде веретéнце, схилú ся низéнько!

*

Козачéнька молодóго тай Татáре вбили,
Сéред стéпу широкóго землéю накрúли.
Летúт ворон з чужúх сторóн, жалібнéнько крáче,
Іде мáти старéнькая та за сúном плáче.
Не плач мáти, не плач сéрце, не плач, не вбивáй сé,
Уже́ твій син не повéрне, вже не надьівáй сé. Пр.

*

Ой зацвúло сúне зьíле з самóго вершéчку,
Як я їхаў від мúлої, згубúў кінь вуздéчку.
А вуздéчка не дорогá по пíў золотóго,
Але щóм сьі нацьілюваў лúчка румяного. Пр.

*

А дьівчúна чорнобрúва пойíхала в льіс по дрíва,
Пойíхала кýцим бúком, завязáла лúком. Пр.

*

Ныкóму так не горáзд, як менí самóму,
Лю́цькі жін и́ йідет хлыб, а моя́ солóму.
Лю́цькі (лю́дскі) жінкú йідет хлыб, не хóчут вставáти,
А мою́ ще від солóми трéба ухоўстáти. Пр.

*

Тарасóва Ру́зя мáла хлóпця Юзя,
Посади́ла у кропи́ву тай казáла: гу́зя! Пр.

*

Бувáй ми́ла здоровéйка, подáй ру́ку свóю,
Вой! мóже я та не бу́ду тужи́ў за тобóю! Пр.

*

Піду́ я си на весы́ле тай си стáну в я́мцьі,
Минýла мя рóзкіш моя́, минýг менé тáнцьі. ВМ.

*

Знáеш ти дьівчи́онько тáнцьі виводи́ти,
А не знáеш дьівчи́нонько рубцé зарубúти. ВМ.

*

Пішлó дьівчé на весы́ле, тай ногóю туп-туп,
А вовчи́ськó телятúськó за стодóлоў хруп хруп! ВМ.

*

Кали́на бíло цвитé а червóно рóдит,
Вели́коє закохáнє до бідú довóдит. ВМ.

*

Ой мамýню, мамýнейко лю́бльіт менé хлóпцьі,
Даю́ть менí по таля́ру, жи́та по коробцьі. ВМ.

*

Ой бу́чи водá, бу́чи кóло мли́на йду́чи,
Таки́ сьмо сьі полюби́ли, ныхтó не розлу́чи. ВМ.

*

Ой бу́чи водá, бу́чи по жóвтім пісóчку,
А хто-ж минí молодóму ви́пере сорóчку?
Сестрá малá, мáма старá, немá кому́ прáти,
Прúйде сьвéго, недьíлейка немá в що сьі вбрáти. ВМ.

*

Ой ішóв я дорóгою, та дорóга рímна,
Здúбаў я си калитóньку, в ті калúтцьі г.... ВМ.

*

Мóжна знáти і пізнáти богáцкую дóчку,
На долúньі пасé свúньі, латáє сорóчку.
Можна знáти і пізнáти богáцкого сúна,
З коршмú ідé, пя́ний як швец, на бáкир шепчúна. ВМ.

*

Ішлй дывнй доро́ою надибали джу́са,
Посади́ли на пе́нечку, закрути́ли ву́са. ВМ.

*

Не зна́єш ти дывчи́нойко, що я собі́ ми́шлю,
Я на твоє́ весы́лейко шти́ри дыдьке́ ви́шлю.
Ей шти́ри дыдьке́ ви́шлю, пе́гого крибо́го.
То ви́жене із за стола́ тво́го молодо́го. ВМ.

*

Там у по́ли тополи́на, не́ю ві́гер фа́йкаў,
Тогди́ дыдько жи́да браў, як він ду́же ва́йкаў. ВМ.

*

Чи не бу́деш дывчинно́йко тужи́ти, тужи́ти,
Як я піду́ на війно́йку цысару служи́ти?
Ой не бу́ду коза́чейку не бу́ду, не бу́ду,
Ти вийдеш за воро́та, о тобі́ забу́ду!
Ви́йіхаў коза́чейко за нові́ воро́та,
Не бере́ сьі дывчинно́йки ньі сон, ньі робо́та.
Ой верни́ сьі коза́чейку, най те відмалю́ю
У сьвітло́йцьі на сьтіно́йцьі, де ні́чку ночу́ю.
Ой ви́йіхав козаче́йко по за лыс, за лыски,
Іде́, іде́ за козако́м два післа́нцьі пі́шки.
Ой верни́ сьі козаче́йко вмира́є матусьі!
Най вмира́є, най хова́ют, я вже не верну́ сьі.
Ой верни́ сьі козаче́йко, вмира́є бате́йко,
Най вмира́ют, най хова́ют то вже не близе́йко.
Ей верни́ сьі козаче́йко, вмира́є дывчи́на,
Тре́ба коне́м наганя́ти, що-ж то за причи́на.
Зи́їхаў же козаче́йко з гори́ на доли́ну,
Там руба́ют столя́рчики я́вір, ясени́ну.
На що же ви руба́єте я́вір, ясени́ну?
То для тве́йі дывчинно́йки ти зрадли́вий си́ну.
Ой прийіхаў козаче́йко до нового́ ха́ти,
Як зоба́чиў дывчинно́йку, стаў ре́вне плакати.
Ой дай же ми стара́ ма́ти, най води́ напо́ю сьі,
Чи хоро́ша дывчинно́йка, неха́й подивлю́ сьі.
Ой у саду кирничейка, йди води́ напи́й сьі,
У сьвітлойцьі дывчинойка, іди́ подиви́ сьі.
Ой ви́йшоў же козаче́йко в нову́ю сьвітлойку,
Лежи́т, лежи́г дывчинно́йка на цьілу́ лавойку.
Ніжке́ мойі́ біле́ньки́йі, що сьте сьі зложи́ли,
Як я йіхаў на війно́йку, що сьте виходили.

Очка твойі дывчинойко, тóсьте сьі стулúлп,
Як я йíхаў на війнóйку, тóсьте сьі дивúли.
Скáжу я ти змалювáти новý камяняцю,
Щобú тебé поховáли так як цьісарúцю.
Скáжу я тьі (тв) змалювáти ві Львóві на ґáнку,
Щобú лю́де говорúли, що я маў коха́нку. ВМ.

*

По під гáйом зеленéнькум
Хóдит Дóбош молодéнький
На ніжéйку нальігáв,
Топірцéм сьі підпирáв
І на хлóпцьів накликáв.
Гей же хлóпцьі, гей же бігом
Западáют стéжки сьнігом.
А ми пíдем у горóдце,
Чи спиш ти там моé сéрце,
Чи спиш сéрце, чи спиш, чýєш,
Чи Дóбоша не зночýєш.
А я не сплю, но все чýю,
Я Дóбоша не зночýю.
Дóбрий вéчер Стефанóва,
Чи є твій Стефáн дóма?
І Стефáна немá дóма
І вечéра не готóва.
Чи сьі скáжеш добувáти,
Своíí замкé розбивáти.
Мойí двéри тисовúйі,
Мойí замкé стальовúйі.
Не помóжуть зáмки твóйі,
Як підлóжу плéчи свóйі.
Взєв сьі Дóбуш добувáти,
Взєлú замкé відльітáти.
Інó Дóбош двéри вхúлиў,
Уже́ Стефáн в плéчи стрíлиў
Я вúстрілиў зáра в плéче,
Добушóви крóвця тéче.
Гей же хльóпцьі, гéйже móйі
Винесьíг мя з хáти тóйі,
Бо у бáби тéйі вíри,
Що на бúстрій водьí пíни. ВМ.

*

Бодáй сьі сирота на сьвіт не родúла,
Бодáй сьі сиротьі землé розступúла,
Розступúй сьі зéмле ти сировáя,
Що-б я під ню пішлá молодáя.
Ой пішлá сúрота по сьвíгьі блукáти,
Своéйі мамýньі рíдноїі шукáти.
Здúбаў ся Госпóдь Бог з висóкого нéба:
Де ти йдеш сирото, бо далéко зáйдеш,
Своéйі мамунéйки рíдноїі не нáйдеш.
Там на горі на висóкій цéрква змурована,
Там твоя́ мамýне під неў похована.
Хтось тут хóдит, плáче по мóйім грóбі,
Ой то я, мамýню, приймíг менé к сóбі.
Немá ту донюню, що йíсти, що пúти,
Інó приказáно в сирíй землú гнúти.

Ой іди́ доню́ню ту тебе́ не тре́ба,
Маш до́ма ма́чоху нехáй зми́є те́бе.
Ще ми ма́чиха голови́ не ми́ла,
Вже ми, мамýню, ве́зи покрути́ла.
Свої́ дьі́ти без поро́г саджа́є,
А мене́ сироту нога́ми тручáє.
Свойім дьі́тем хльі́ба ма́слом помаща́є,
А меньі́ сироты́ піско́м посипа́є.
Бода́йс сирото то́го не пожи́ла,
Бо ти сирото на те не роби́ла.
Даў Госпо́дь два янге́ли з не́ба,
В е́ли сироту, поне́сли до не́ба.
Зісла́ў Госпо́дь Бог два шата́ни з пе́кла,
Взе́ли ма́чиху, попе́рли до пе́кла.
Глянь ма́чохо, як не́бо висо́ко, так смола глубо́ко.
Бі́дна си́рота в не́бі царю́в,
Молода́ ма́чоха в смолі́ гару́є.
Жеби́ така́ душе́ була́, жеби́ мене́ зві́дти ви́купила,
Я би з то́ю сиротою аж до сме́рти жи́ла! Кн.

*

Пішла́ моя́ мамýнейка до Бо́га служи́ти,
Мене́ ту зіста́вила всьім лю́дем роби́ти,
Що-б я ру́чки ви́робила, ні́жейки сходи́ла,
Таки́ моя́ робо́тойка ньіко́му не ми́ла.
Ой піду́ я до церкво́йки, ста́ну си в вівтарі,
Лю́дскі дьі́ти ма́ют ма́ми, а я на цминта́рі.
Ой піду́ я на цминта́р, відкри́ю земле́йку,
Му́шу я си огля́нути свою мамуне́йку.
Ой піду́ я на цминта́р, земле́йку відки́ну,
Прийди́, прийди́ мамуне́йко до ме́не в гости́ну.
Ой щоби́ ти моя́ до́ню сьім раз відкида́ла,
Не бу́деш ти ма́ми ма́ти, яке-с мене́ ма́ла.
Ой піду́ я до церко́вцьі в недьі́лю ране́йко,
Прийдьі́т, прийдьі́т на гости́ну моя́ мамуне́йко.
Прийдьі́т, прийдьі́т на гости́ну з бі́лими нога́ми,
Подивьі́т се на си́роту, як пла́че за ва́ми. Кн.

(кобі́ти завива́ют вряджа́ючи по сме́рти в рантухи́ або́ даю́т на но́ги бі́лі панчо́хи).

*

(обжинна:)

Коне́ц ни́войки, коне́ц —
Бу́дем плести́ вінє́ц
З яро́йі яри́чейки,
З жо́ўтойі пшени́чейки,

Би́тая нам доро́га
Від стола́ до поро́га.
На столі́ дьіжє́ ки́сне,
Іс по́лє сьі поло́н ти́сне,
Із гі́рє, із підгі́рє
З подві́рє до стодо́ли,
З стодо́ли до комо́ри,
З комо́ри на ни́войку
В счасли́ву годи́ноньку.
Дай Бо́же дочека́ги
Сподаревн обсьіва́ти,
А нам же́нцям обжина́ти,
Горівойку попива́ти.
А наш спода́р вохо́чий
Обжина́є сьі́но но́чи —
А сусьі́ди льіни́ві
Стоіт жи́то на ни́ві.
Ім жінке́ череваті,
Не хтєт сьі пригина́ти.
Як ми сьі пригина́ли,
Ни́войки дожина́ли.
Ми до́брі же́нцьі би́ли
Сто кіп жи́та нажє́ли,
Пожє́ли, повєза́ли
І в копо́йки поскладали.

З возимо́го жи́та.
Нам дорожє́йка вбйта,
Самі́ ми єьі́ вби́ли,
Яке смо вінок ви́ли.

*

Єдні́ ко́пойки в сто́зьі,
Дру́гі в оборо́зьі,
А тре́тиї в стодо́лі
Нам горівка на столі.
Йіджте же́нчики й пи́йте,
Но склянок не побийте,
В нас склєнке́ дороги́йі
По шти́рн золоти́йі.
Ми пойі́дем до гу́ги
Склєночо́к роздобу́ти.
Наш сподар молодє́йкий
Під ним кінь ворони́йкий,
За ворота́ вийізджа́є,
Же́нчиків виглядає.
Де-сь мойі́ же́нцьі ідуг
Меньі́ вино́йко несу́г.
Рєсе́н вино́йко, рєсе́н,
Ми тє висо́ко несе́м,
Ще ви́сше від пло́га,
Ще кра́сше від зло́та,
Ще ви́сше від горо́йки,
Ще кра́сше від зоро́йки,
Ще ви́сше від кі́лє,
Ще кра́сше від зьі́лє. Кн.

*

Молода́я дьівчи́нойко, погада́й но собі́,
Добре зна́єш, що не пі́дем за єдно́го го́бі,
За єдно́го го́бі, до єдно́йі ха́ти,
Бо котра́-сь котре́йі-сь му́симо слухати. Кн.

*

А мій та́то буў пия́к, пропи́ў бо́льби я́му,
Прийшли́ жиди́, взяли́ воли́, беру́т з пе́ца й ма́му.
Повстава́ли дьіти́ ра́но, запла́кали ре́вне,
Ідьіт та́ту до парши́вцє, най нам ма́му ве́рне. Кн.

*

Черво́на кали́на, чом не процвита́єш
Молода́ дьівчи́на, чом си́диш, дума́єш?
Як же не сидьіти, як же не дума́ти,
Люби́ла-м жо́вняра, тепе́р не вида́ти.
Люби́ла-м жо́вняра, хло́пця молодо́го,
Тепе́р не вида́ти, док но житя́ мо́го. Кн.

*

У вишне́вім саду́ жо́внер тра́ву ко́сит,
Сво́го капіта́на на у́рльоп ся про́сит.
Па́не капіта́не пусти́ мя до до́му,
Бо моя дьівчи́на жа́лує за мно́ю
Не так она́ за те, як ти по ньі ту́жиш,
Ой ти че́рез ню́ю ро́чку не вислу́жиш.
Па́не капіта́не, пусти́ мя до до́му,
Бо моя́ дьівчи́на породи́ла си́на.
Уже́-ж ти жо́вняре ро́зуму не ма́єш,
Що ти сам на се́бе неслави́ шука́єш.
Па́не капіта́не, як же не сказа́ти,
Молода́ дьівчи́на — бу́де Бог кара́ти.
А я тебе́ пу́щу, а́ле не само́го,
Дам я ти жо́внере коне́ вороно́го.
Жо́внер прийізджа́є, воротá вхиля́є,
Дьівчи́ни роди́на жо́внера вита́є.
Бода́й тебе́ жо́внер нещáсна годи́на,
Через те́бе жо́внер хору́є дьівчи́на.
Жо́вньір до сьвітло́йки, дьівчи́на хору́є,
Стаў ко́ло ліже́йка, личе́йко цьілю́є.
А дьівчи́на вста́ла, як не хорува́ла,
Взя́ла, обійня́ла і поцьілюва́ла. Кн.

*

Ти мій ку́мцю, ти мій лю́бцю, чого́ би я проси́ў вас,
Чи не йшла то вче́ра ве́чер моя́ ку́рка ко́ло вас?
Моя́ ку́рка жоўтопю́рка, а черво́ний гребіне́ц,
Чи не впа́ла моя́ ку́рка вче́ра ве́чер в ваш горне́ц! Кн.

*

Ой воло́ска Каміно́йка, воло́ска, воло́ска,
Ой пла́кала дьівчи́нойка, як я шоў до во́йска.
Ой плач, не плач дьівчи́нойко, я тобі́ не ві́ру,
Чем ти тогди́ не пла́кала, як я шоў під мі́ру.

Як я ма́ла плака́тойки, як ма́ла тужи́ти,
Я не зна́ла, що ти пі́деш цы́сару служи́ти. Кн.

*

(Пісь колискова:)

Ой хо́дит сон ко́ло вікон́,
А дрімо́та ко́ло пло́та.
Пита́в ся сон дрімо́ти:
Де бу́демо ні́чку спа́ти?

Де халу́па тепле́йкая,
Де дити́на мале́йкая.
Там ми бу́дем ні́чку спа́ти,
Мале́ дитя́ присипля́ти. Рр.

*

Ой спи, ой спи дитя́ моє́,
Де подыло́сь спане́ твоє́?
Пішло́ оно́ до Дуна́ю,
Напи́ти ся води́ з кра́ю.
А я пі́ду і напю́ ся,
До ко́ника поверну́ ся.

Ой спи, ой спи дитя́ моє́,
Ой спи, ой спи мале́йкоє,
Щоби́ спа́ло, не плакало,
Щоби́ росло́ й не болыло,
Як голо́вка, так все тыло. Рр.

*

Ой летыли журавлы́,
Сыли в по́ли на рілй
Сыли і крикну́ли,
До Бо́га здихну́ли.
Лыпша ріля́ ра́нная
Ныж тая пізная.
На ра́нній пшени́ця,
А на пізній мітли́ця.

А на ра́нній же́нцы жнут,
А на пізній пта́шки пют.
Лыпша ма́ма пе́ршая,
Аныж та́я дру́гая.
Перша ма́ма дыти бє,
Як воробе́ц гныздо́ вє,
А дру́гая голу́бит,
Ма́ло з сьвіта не згу́бит. Рр

*

Ой зе́мле, зе́мле, зе́мле сира́я,
Взе́лась ми вітце́, взе́лась ми ма́тку,
Ой возьми́-ж мене́ бі́дну сприткy.
Ой возьми́, возьми́, як ма́єш бра́ти,
Най сьі не бу́ду поньівира́ти. Рр.

*

На горі́ воге́нь гори́т, на доли́ньі жар, жар,
Як я піду́ з того́ села́, буде́ комýсь жаль, жаль. Рр.

*

Ти си́вий голубо́чку си́диш на дубо́чку,
Кли́че ма́ти си́на з коршми́ до домо́чку.
Ой йди сино́йку з коршми́ до домо́йку,
Позайма́ли орендари твою худобойку.
Неха́й займа́ют, по́ки са́мі зна́ют,
При́йде час годи́на, самі повертаю́т. Рр.

*

Щедрівки.

Па́сла Зосю́ньі шти́ри воли́ в яли́ньі,
Ге́йже в яли́ньі, при зелене́йкій дуби́ньі.
Во́лойки па́сла, вінбйки ви́ла в яли́ньі Ге́йже і пр.
Вінбйки ви́ла, во́лойки погуби́ла в яли́ньі Г.
А ско́чила вона́ аж до ба́тейка в яли́ньі Г.
Ба́тейко іди́, во́лойки знайди́ в яли́ньі Г.
Тату́ньо пішо́ў, волі́ў не знайшо́ў в яли́ньі Г.
Па́сла Зосю́нцьі шти́ри воли́ в яли́ньі Г.
Во́лойки па́сла, вінбйки ви́ла в яли́ньі Г.
Вінбйки ви́ла, во́лойки погуби́ла в яли́ньі Г.
А ско́чила вона́ аж до маму́ньі в яли́ньі Г.
Маму́ньо іди́, во́лойки знайди́ в яли́ньі Г.
Маму́ня пішла́, волів не знайшла́ в яли́ньі Г.
Па́сла Зосю́ні шти́ри воли́ і пр. пр.
А ско́чила вона́ аж до бра́тейка в яли́ньі Г.
Бра́тейко іди́, во́лойки знайди́ в яли́ньі Г.
Бра́тейко пішо́ў, волів не знайшо́ў в яли́ньі Г.
Па́сла Зосю́ньі шти́ри воли́ і пр. пр.
Аж ско́чила вона́ аж до сестру́ньі в яли́ньі Г.
Сестру́ньо іди́, во́лойки знайди́ в яли́ньі Г.
Сестру́ня пішла́, волів не знайшла́ в яли́ньі Г.
Па́сла Зосю́ньі шти́ри воли́ і пр. пр.
А ско́чила вона́ аж до мило́йкого в яли́ньі Г.
Мило́йкий іди́, во́ликів знайди́ в яли́ньі Г.
Мило́йкий пішо́ў, во́ликів знайшо́ў в яли́ньі,
Гей же в яли́ньі, при зелене́йкій дуби́ньі. Рр.

*

Там на ріцьі на Йорда́ни,
Стоя́ть попи́ із дяка́ми
І зача́ли сумува́ти,
Як дитя́тку на йме́ да́ти.
Да́ли ємý: сьвятúй Па́вле —
Ра́но, ра́но на Йорда́ни.
То Пречúста не злюби́ла,
Попи́, дяки́ поганьби́ла
Ра́но-ра́но на Йорда́ни.
Там на ріцьі на Йорда́ни,
Стоя́т попи́ із дяка́ми
І зача́ли сумува́ти,
Як дитя́тку на йме́ да́ти.
Да́ли ємý: сьвятúй Йва́не,
Ра́но, ра́но на Йорда́ни.
То Пречúста не злюби́ла,
Попи́, дяки́ поганьби́ла

Ра́но, ра́но на Йорда́ни.
Там на ріцьі́ на Йорда́ни
Стоя́т попи́ із дяка́ми,
І зача́ли сумува́ти,
Як дитя́тку на йме́ да́ти.

Да́ли ему́ Ісу́с Христо́с
Ра́но, ра́но на Йорда́ни.
То Пречи́стая злюби́ла,
Попи́, дяки́ похвали́ла,
Ра́но, ра́но на Йорда́ни. Рр.

*

Щедрівники прийшо́вши в ха́ту говорять: До́бри́й ве́чер! па́не ґосподя́ру, ци позво́лите свій дім розвеселя́ти? — Ґосподар відповідає: До́бре, до́бре!

Щедрують:

Ще́дри́й, свя́ти́й, ве́чер Бо́жи́й!
Ци є, ци нема́ па́на ґосподя́ра [до́ма?
Ще́дри́й, свя́ти́й, ве́чер Бо́жи́й!
Є він, є в я́сній сьвітло́йцьі
Ще́дри́й, свя́ти́й, ве́чер Бо́жи́й!
В я́сній сьвітло́йцьі ста́вит сто́- [лойки
Ще́дри́й, свя́ти́й, ве́чер Бо́жи́й!
Кладе́ обру́си льіннесе́йкиїі,
Ще́дри́й, свя́ти́й, ве́чер Бо́жи́й!
Ста́вит сьві́чойки все восковиїі,
Ще́дри́й, свя́ти́й, ве́чер Бо́жи́й!
Кладе́ хльібо́йки, жи́тні, пше- [ни́чні.
Ще́дри́й, свя́ти́й, ве́чер Бо́жи́й!
Жи́тні, пшени́чні, Бо́гу вели́чні
Ще́дри́й, свя́ти́й, ве́чер Бо́жи́й!
Поса́ди Бо́га по́середь сто́ла́
Ще́дри́й, свя́ти́й, ве́чер Бо́жи́й!
Сьвяту́ Пречи́сту ко́ло Не́го
Ще́дри́й, свя́ти́й ве́чер Бо́жи́й!
А всьі сьвяти́иї довко́ла стола́.

Ще́дри́й, сьвяти́й ве́чер Бо́жи́й!
Приніма́є Бо́га ми́ром-кади́лом,
Ше́дри́й, сьвяти́й ве́чер Бо́жи́й!
Сьвяту́ Пречи́сту зеле́ним вино́м,
Ще́дри́й, сьвяти́й ве́чер Бо́жи́й!
А всьі Сьвяти́иї пшени́чним хльі- [бом,
Ще́дри́й, сьвяти́й ве́чер Бо́жи́й!
А сам хо́дит довко́ла стола́
Ще́дри́й, сьвяти́й ве́чер Бо́жи́й!
Довко́ла стола́ го́стейків спроша́є
Ще́дри́й, сьвяти́й ве́чер Бо́жи́й!
Ой живі́ть ся мої́ го́стейки
Ще́дри́й. сьвяти́й ве́чер Бо́жи́й!
Що́бисьте бу́ли в Бо́га рімне́йкі,
Ще́дри́й, сьвяти́й ве́чер Бо́жи́й!
Здорове́йко на дім, челядо́йку
Ще́дри́й, сьвяти́й ве́чер Бо́жи́й!
Ща́стейко на двір, на худобо́йку
Ще́дри́й, сьвяти́й ве́чер Бо́жи́й!
За тим сло́вом буває́йте здоро́ві!
Ще́дри́й, сьвяти́й ве́чер Бо́жи́й!
Рр.

*

(хлопцеви:)

Пішо́ў Івасе́йко ра́но коси́ти
Бреньіла, бреньіла коса́ ко́ло па́коса ране́йко.
Пішо́ў тату́нейко его́ коси́ти Бреньіла і пр.

ві́дтак: Пішла́ маму́ньі, Пішо́ў бра́тейко, Пішла́ сестро́йка.
Бреньіла, бреньіла коса́ ко́ло па́коса ране́йко.
Ой час си́нойку (бра́тейку) на обі́дойко

Бренькíла коса́ ко́ло па́коса ране́йко.
Я за́раз пíду, но па́коса дíйду Бренькíла і пр.
Па́коса дійшо́ў до до́му не шоў Бренькíла і пр.
Пішо́ў Івасе́йко ра́но коси́ти Бр. і пр.
А по за ним мили́йкая его́ Бр. і пр.
Ой час мили́йкий на обíдойко Бр. і пр.
Він па́коса не дійшо́ў, до до́му пішо́ў —
Бренькíла, бренькíла коса́ ко́ло па́коса ране́йко. Рр.

*

А в тату́нейка кра́сна дьívойка,
Сьвіти́й ве́чер, вечеро́йка.
А ся дьívойка, то то Зо́сейка Сьвіти́й і пр.
А в господа́ройка три горо́дойки Сьвіти́й і пр.
В пе́ршім горо́дци черво́на ро́жа Сьвіти́й і пр.
В дру́гім горо́дци чо́рний терно́чок Сьвіти́й і пр.
А в тре́гім горо́дци жо́втий лено́чок Сьвіти́й і пр.
Черво́на ро́жа тото́ лице́йко Сьвіти́й і пр.
Чо́рний терно́чок тото́ оче́йка Сьвіти́й і пр.
Жо́у́тий лено́чок тото́ косо́йка Сьвіти́й і пр. Рр.

*

Ой вíрли, вíрли, си́ві соко́ли —
Ще́дрий, сьвяти́й (сьвіти́й) ве́чер Бо́жий!
Ой полетьíли на си́нє мо́ре Щ. і пр.
А там на мо́рах пли́нут кору́нцьі Щ.
На тих кору́нцях тро́в воро́тцьіу Щ.
В пе́рших воро́тцях со́ньійко сьвітит Щ.
В дру́гих воро́тцях місячейко схо́дит Щ.
А в тре́гьіх коро́тцях сам Госпíдь стоíт Щ.
Сам Госпíдь стоíть, ключí трима́в Щ.
Ключí трима́в, рай відмика́в Щ.
Рай відмика́в, душі впуска́в Щ.
Іно́ ѳдно́ńі той не впуска́в Щ.
Бо та ѳдна́я була́ грішна́я Щ.
Вітця́ і ма́тери не шанува́ла Щ.
Ста́ршого бра́та сполічкува́ла Щ.
А за тим сло́вом буває́йте здоро́ві!
Ще́дрий, сьвяти́й ве́чер Бо́жий. Рр.

*

(на обжинках:)

Ле́том ко́ники, ле́том,
Бу́де горíлка з ме́дом!

Перепели́цьі сьíра,
Де бу́деш сидьíла,

Ныі вівсá, ныі пшенúцьі,
Ныі жáднойі пашнúцьі
Ідé госпóдар лéтом,
Везé горíвку з мéдом,
Госпóдар молодéнький,
Під ним кінь воронéнький.
Господúне-вýтко
Звивай сьі нам хýтко,
Так як ми сьі звивáли,
Нивóньки дожидáли,
По гóрах по висóких,
По нúвах по широ́ких.

Повідáла нам нúвка,
Що є вдóма горíвка —
А ми нúву дожинáли,
Горíвки не пивáли.
Вийди госпóдар з хáти
Вінóчок відбирáти,
Мíсяцю нарожéньку
Сьвітúй нам дорожéньку,
Щóбисьмо не зблудúли,
Вінóчка не згубúли,
Бо наш вінóчок крáсний,
Як місячéнько я́сний! Мерв.

*

Ой підý я на ярмарок а там стоіт дьівчáт сóрок,
Та чорня́ва, та біля́ва, в котрý гля́неш, кóжда жва́ва. Мерв.

*

Хто не хóче працювáти, най йде в вóйско: легкúй хлыб —
Блúжні мíста ратувáти, погребýт тя в смýтний гріб.
А як вúйдеш на зецúрку, вúстав вóчи тай летú:
Laufschritt, Schnellschritt не помóже, без комáнди ныя́к йти.
А як вúдиш комендáнта, то вже ідé смýтний туг,
Флянцуй бáйнет на карáбін, скричéт гýра! летú в штурм.
А як прúйдеш до касáрньі, то спокóю не маєш,
Тíлько чýєш крúки, стýки, пýцуй мýндур, що лежúт.
Як на войньí умирáєш, то се щáстє і спокíй,
Надгорóду тобí даю́т: чáко, бáйнет на гріб твій.
І такá ж то вóля бóжа, цьісарéви мнóга льіт,
І так же-ж то моя́ мáти жóвнярови гірки́й сьвіт! Мерв.

*

Лю́ляй, лю́ляй, колишý тя,
Як ми заснéш, відійдý тя,
Відійдý тя під сливкáми,
Сама́ підý з козакáми.

Бýде вітрéц повівáти,
Малé дитя́ колисáти.
Ой спи дитя́ без повитя́,
Прийдé мáма, най півé тя! Мал.

*

Колисáла бáба дьíда
Я з вéчера до обíда,

Ой спи дїду я з бідóю
Зáки прúйду я з водóю. Мал

*

Хвалю́-ж бо я Бóга,
Що мій мúлий дóма,
Він меньí не скáже
Марнéйкого слóва.

Аньі ми не скáже,
Ныі менé полáє,
Він ня молодéйку
За голýбку мáє.

Він ня молоде́йку
За голубку ма́є,
Він ня молоде́йку
В гуля́ня пуска́є.
Гуля́й моя́ ми́ла
Моя́ чорнобри́ва,
Ой та до́ки-ж моя́
Голово́йка жи́ва,
Як моя́ голо́вка
Тай бо похибне́ ся,
То твоє́ миле́йка
Гуля́ня мине́ ся. Мал.

*

Піймиў мене́ мій миле́йкий цибу́лки сади́ти,
А сам пішо́ў до коршмо́йки з кумо́йкою пи́ти.
Ой пришла́-ж я до коршмо́йки, дай жи́де горівки!
Ку́мцю моя́, лю́бцю моя́, пий до мо́йі жі́нки.
Моя́ жі́нко, ґосподи́нько, іди́ ти до до́му,
Прибира́й ти вечеро́йку я прийду з кумо́ю.
Ой пришла́ ж я до до́мойку тай ста́ла гада́ти
Яку́ би то лихі до́ли вече́ру прибра́ти.
Бу́ду вари́ў*) пироже́йки зо сьвіжого си́ра,
Та як прийде лиха́ до́ля, же́бим би́ла ми́ла.
Наварила-м пироже́йки, загорта́ю в жар, в жар,
Іде́ ми́лий з ку́монькою, там то мені́ жаль, жаль.
Наварила-м пироже́йки, накладаю ми́ски,
Іде ми́лий з ку́монькою, цьілю́ють ся в пи́ски.
Повходи́ли до сьвітло́йки, сьіли си за го́стьі
Жі́нко моя́ ґосподи́нько стели́ мені́ по́стьіль.
Я пери́ну розстели́ла, полага́ли спа́ти —
Сама́ м взяла кайдано́йки, даю́ пана́м зна́ти.
Прийшоў віт і прийшо́ў пан, ста́ли на поро́зьі,
Заковали ку́ма з кумо́ў по е́дній нозьі,
Моя́ ми́ла чорнобри́ва іди́ ти проси́ти,
До́ки тво́го жатя́ мо́го, не бу́ду ю пи́ти!
Моя́ жі́нко, ґосподи́нько іди́ ти проси́ти,
Ю зака́жу десятому, як ку́му люби́ти. Мал.

(порів. М. стор. 128).

*

Постели́ў ся зеле́н барвіно́йко, як той лист по водьі
Зажури́лись тяжкі́ вороже́йки мойі́ лю́бі приго́дьі.
Ти мій ми́лий голубойко си́вий не по пра́вдьі живе́ш,
Мине́ш мою́ ха́ту, мойі́ ворожо́йки тай до е́нчойі іде́ш.
Ой іде́ш, ой іде́ш, пі́соньки сьпіве́ш,
Мені́ молоде́нькій, зазу́льцьі сиве́йкі ще й жа́лейку дода́єш.

---

*) Бу́ду вари́ў пироже́йки — після місцевого говора місто: бу́ду вари́ла п. = бу́ду вари́ти п. гл. стор. 70.

А ти моя́ ми́ла, моя́ чорнобри́ва
Обсади́ ся са́дом, са́дом виногра́дом,
Щоб го́лос не зайшо́ў.
Са́ду-м не сади́ла, а́ни підлива́ла, ой сам сад зійшо́ў,
Тебе́-м не люби́ла, з-ро́ду-м не ви́дьіла, ти до ме́не сам прийшо́ў.
І на мо́їм лі́жейку ляга́єш, іще́ мо́їі мамуне́йцьі ла́єш.
Ой вступи́ ся мерзе́на від ме́не, бо я ма́ю кра́сшую від те́бе.
Ой май же ти тай два́йцьіт і шти́ри,
Таки́ же я молоде́йка ста́ршая над ни́мп.
Ой де-ж ти ся моя́ ми́ла старшеньства́ набра́ла?
В чи́стім по́лп це́рковця стоя́ла,
В тій це́рковци ві́рне-м присяга́ла.
Ой там бо я молоде́йка ста́ршою вста́ла,
Що-б над ва́ми всьіма́ старшува́ла. Мал.

*

Та́гу, ти мій та́гу, весе́лю ти ха́ту,
До́ти ти весе́лий, до́ки, до́ки я ту.
Ха́ту ти заме́ту, лі́жко ти посте́лю,
Сама́ ста́ну, засьпіва́ю, ха́ту ти звесе́лю. Мал.

*

Як я собі́ нагада́ю сво́го та́та, сво́го,
Тепе́р би я шанува́ла, но не ма́ю ко́го.
Як я собі́ нагада́ю сво́їі ма́ми ла́ску,
Течу́т сле́зи дрібне́йкиі на бі́лу запа́ску. Мал.

*

Люля́й, люля́й дитя́ бі́ле, де ся твоє́ спаня́ дьіло,
Чи у по́ле полетьіло, чи в вишне́вім саду́ сьіло?
Ой є воно́ (в) колисо́йцьі, а́нгель ему́ (в) голово́йцьі.
Люля́й, люля́й, люлюсе́йки пішли́ хло́пцьі на пташе́йки,
А лю́лечка не пійми́ли, бо лю́лечко галаса́є,
З льіса пта́хи виганя́є. Мал.

*

Соло́дкий мід, соло́дкий мід нові́ коново́йцьі,
Ой ма́я я до́брий ро́зум свої́ голово́йцьі. Мал.

*

Ішо́ў кум горо́ў, ішо́ў кум горо́ў, а кума́ долино́ю
Зацви́ў кум ро́жоў, зацви́ў кум ро́жоў, а кума́ калино́ю.
Чи ро́жу рва́ти, чи ро́жу рва́ти, чи кали́ну лома́ти,
Чи за́муж іти́, чи за́муж іти́, чи дьівойкоў гуля́ти.
Як за́муж піде́ш, як за́муж піде́ш, то боли́т голово́йка,
Дьіво́йкоў гуле́ш, дьіво́йкоў гуле́ш, лю́дская вобмово́йка.

Ой волю́-ж бо я, ой волю́-ж бо я вобмо́воньки терпі́ти,
Як ма́є мене́, як ма́є мене́ голово́йка боль'іти.
Вобмо́ви слу́хаш, вобмо́ви слу́хаш, чей коли́сь переста́не,
Голова́ боли́т, голова́ боли́т, розумо́йку не ста́не! Мал.

*

Спекла́ мень'і ма́ма книш, та вхопи́ла мень'і миш.
А де-ж та́я ми́шка? поль'і́зла під жо́рна.
А де-ж ти́йі жо́рна? ку́ри роздзьоба́ли.
А де-ж ти́йі ку́ри? в мо́ре полеть'і́ли,
А де ж то́є мо́ре? в баби́ньі кеше́ни.
А де-ж та́я ба́ба? вна пішла́ за дра́ба,
А дьід я́щик но́сит, в ба́би ма́сла про́сит. Мал.

*

Боли́т мене́ голово́йка, ко́ле за плечи́ма,
Тре́ба мень'і лькарчика з чо́рними очи́ма.
Тре́ба мень'і лькарчика, тре́ба ми дохто́ра,
Молодо́го, не старо́го, бо я ба́рзо хо́ра. Мал.

*

Ой не жаль ми ся на той двір подиви́ти,
Де я зача́ла в гости́ноньку ходи́ти.
У на́шой ку́ми вуличе́йка значе́на,
Довко́ла не́йі калино́йка садже́на.
Дай же вам Бо́же те дитя́ згодува́ти,
Ой бу́дем ми цьві́ти кали́ни лома́ти.
Ой ти кумо́йку, та як май ся, так май ся,
Но пе́ред на́ми в соло́му не хова́й ся.
Ой ма́єш ти ся в соло́мойку хова́ти,
То би́ло нас за ку́мойки не бра́ти.
На́ша ку́мойка не кухаро́йка би́ла,
Чей же она́ си на пи́во заробила. Мал.

*

Ой піду́ я на весьі́ля, ста́ну я си в ку́тку,
Бу́ду я ся поглядати на свою́ голу́бку.
Бу́ду я ся поглядати, бу́ду ся дивити
Чи не бу́де моя́ ми́ла з е́нчим говори́ти. Мал.

*

А я в сво́йі мамуне́йки ви́росла як па́ва,
За е́дно́го со́нця лягла, за дру́гого вста́ла.
А я в сво́йі мамуне́йки е́дна е́дниця,
Я по во́ду не ходи́ла, в горо́дьі керни́ця.
В горо́д по капу́сту, в горо́д по инди́ки —
Бу́ду лю́бка покида́ти про чужі́ язи́ки.

Є в горо́дьі керничє́йка, в ньі вода́ ярда́ньска,
Мій милє́йкий на личє́йку, як дити́на па́ньска. Мал.

*

Є в горо́дьі бобови́ня, на ньім нема́ бо́бу,
А в Вишє́ньцьі парубо́йки лежа́т на хоро́бу. Мал.

*

Ой в горо́дьі гарбу́з, гарбу́з, на подві́рю ди́ня,
Ой не жаль ся подиви́ти: гуля́ господи́ня. Мал.

*

Ой кука́ла зазулейка ві Льво́ві на ґа́нку,
Черво́нийі черевички на мойім коха́нку.
Черво́нийі черевички, поясо́к туре́цкий,
Підко́возоньки золоти́йі, чо́боти ньіме́цкі. Мал.

*

Ка́жут меньі сьпіва́тойки, не зна́ю яко́йі,
Чи по́льскойі, чи ру́скойі, чи кавальірскойі. Мал.

*

Ой кова́лю, коваль, зроби́ ми замо́чок,
Щоби я си засува́ла рутя́ний віно́чок.
Ой кова́лю, коваль, підку́й коня́ во́стро,
А я сяду тай пойі́ду до дьівчи́ни про́сто. Мал.

*

Ой дьівчи́но, дьівчино́йко, дьівчи́но краско́то,
Не дай ли́чка цьілюва́ти за черво́не зло́го,
Бо він ли́чко поцьілю́є і на зе́млю плює,
Ой не зна́є парібо́чок, що ли́чко коштує.
Ой не я́бка вкуси́тойки, на зе́млю плюнути,
Не мене́ то зради́тойки, потім покинути. Мал.

*

Ой ки́ну я ка́мінь в во́ду, ой ки́ну, я ки́ну,
Здає́ ми ся мій миле́йкий, що я тя поки́ну.
Ой ки́ну я ка́мінь в во́ду тай бу́де лежа́ти,
Здає́ ми ся, мій миле́йкий, бу́деш жалувати. Мал.

*

Стоїт ве́рба над водо́ю, ве́рбо-ж моя́ ве́рбо,
Так ми ми́ла постели́ла, аж ми спа́ти тве́рдо.
Бода́й тебе́ моя́ ми́ла з тво́ю перино́ю,
Льіпше я ся в льісьі ви́спаў під тоў калино́ю.
А в льісьі під кали́ноў пта́шейки сьпіва́ли,
А на тво́йі перино́йцьі бло́хи ня куса́ли. Мал.

*

Там на ста́ві, на ставо́йку, там лежа́ла до́шка,
Ой маму́ню-мамуне́йко дай мя за Янто́шка.
Та на ста́ві на ставо́йку вода́ ся хита́в,
Я тако́го хло́пця лю́блю, же в це́ркві сьпіва́в. Мал.

*

Ой піду́ я до це́рковцьі, ста́ну си в вівтару,
Всьі дьівойки мами́ ма́ют, мо́йі на цминтару.
Ой хто-ж ма́в та́та-ма́му, справля́в весьі́ля,
А на мо́йі мамуне́йцьі вирастае́ зьі́ля.
Ой щоби́ я ма́му ма́ла, я би не служи́ла,
Я би чужи́м господи́ням води́ не носи́ла.
А я в сво́йі мамуне́йки по во́ду з горня́тком,
Вони́ меньі́ повіда́ют: повóли дитя́тко!
Я в чужо́йі господи́ньі з дво́ма коновка́ми,
Вона́ меньі́ повіда́в: не ру́шиш нога́ми.
Бода́й тобі́ господи́не так ле́гко кона́ти,
Та як меньі́ ті коновке́ ле́гко піднима́ти. Мал.

*

Сму́тно, сму́тно вýлицями, ще смутньі́сше бу́де,
Та як мене́ молодо́йі в тім селі́ не бу́де.
В горо́дьі росте́ зьі́ля, са́ма матеру́нка,
Там дьівчи́на жи́го жа́ла, зва́ла ся Мару́нка.
Йíхаў коза́к доро́гою, помай-Бі́ ти же́нче!
Вона́ ему́ відповíла: бода́й здоро́в се́рце!
Там то ла́дна дьівчино́йка, що ся не встида́в,
Низе́йко жне, красно́ кладе́, ще й ся восьміха́в.
Ой не сьмій ся парібо́йку, бо ти не сьміх бу́де,
Сьім льіт бу́деш хорува́ти, сме́рти ти не бу́де.
Як я тебе́ не счару́ю, счару́ют тя лю́де,
Як тя лю́де не счару́ют, счару́в тя тьі́тка,
Так зосо́хнеш, так зовя́неш, як рожо́ва квíтка. Мал.

*

Ой під мо́стом ри́ба з фо́стом, що-б я йі злови́ла,
Я би сво́му миле́ньокому вече́ру звари́ла. Мал.

*

Ой не сьвіти́ місяче́йку, меньі́ сьві́тит со́нце,
Хоть ти мене́ ві́рне лю́биш, я тебе́ не ко́нче! Мал.

*

Ой засьвіти́ місяче́йку щали́ною на пец,
Ю не бу́ду дьівойкою но до зи́мних мя́сниць. Мал.

*

Засьвітй ми місячéйку щалúноў на сьíни,
Ю не бýду дьívойкою іно до осьíни. Мал.

*

Я не спáла тóйі нóчи, не спáла, не спáла,
То льігáла, то встáвала, лю́бця виглядáла.
Не спáла я тóйі нóчи, не бýду другýю,
Бо я мáю на сердéйку велúкую тýгу.
Ой тýжу я старá мáти, ой тýжу, ой тýжу,
Чéрез тóго парібóйка рóку не дослýжу.
Ой вже ми ся накýчила тая пáньска слýжба,
Пізно лягáй, рáно вставáй, ой то моя нýжда. Мал.

*

Мóжна знáти тай пізнáти котрóй кавальírчик,
Зачесáў си головóйку під зелéний вíнчик.
Мóжна знáти тай пізнáти, як котрóй женáтий,
Згорбатьíў ся, скудлатúў ся як той пес кудлáтий. Мал.

*

Ой вúйду я на горóйку, горóйка ся фíє,
Вóзьму я си велúкую, робúти не вмíє.
Ой вúйду я на другýю, другáя блищúт ся,
Вóзьму я си малéйкую, робúти навчúт ся. Мал.

*

Є в горóдьі черешéнька попідпадала ся,
Не раз, не два мамýнейка дáрмо накляла ся.
Не кляни́ ня мамунéйко, не карú ня Бóже,
Бо не знáєш мамунéйко, що кохáня мóже.
Яке-с бúла молодéйка, то-с кохáня знáла,
А тепéрка старéйкая юж позабивáла. Мал.

*

Ой підý я до воро́жки, най ми поворóжит,
Та най моя́ сусьідóйка головóў налóжит.
Ой вороги́, ворожéйки та не ворогýйте,
Я вáшого не любúла, мóго не чарýйте.
Я вáшого не любúла, любúти не бýду,
Як ми мóго счарýєте, з ким я жúти бýду? Мал.

*

Черевúчки не велúчки і я не велúчка,
Кýпит мáма рантушóк, бýду молодúчка. Мал.

*

Молодáя молодúця на мéне дивит ся,
Чи вонá ня вірне лю́бит, чи но з мéне кпит ся.

Ой з ме́не ся насьмія́ти, з ме́не ся накпи́ти,
Дрібне́йкими сле́зойками рі́лю замочи́ти. Мал.

*

Ой як я си погада́ю свою́ мамуне́йку,
Я запла́чу ни́ньі ве́чер і за́втра ране́йко.
Оў запла́чу ни́ньі ве́чер, як бу́ду лега́ти,
І запла́чу за́втра ра́но, як бу́ду встава́ти. Мал.

*

Ой не пла́чте чо́рні во́чка, бо то надаре́мне,
Ой що́сте си полюби́ли, ю вам ся не ве́рне. Мал.

*

А ти таки́й подзьо́баний, а я як кали́на,
Де я сво́ї во́чка дьі́ла, де я ся диви́ла.
А ти таки́й подзьо́баний, а я така́ пи́шна,
Де я сво́ї во́чка дьі́ла, же-м за те́бе пі́шла. Мал.

*

Ти мій дьід, ти мій дьід, а я твоя́ ба́бка,
Не бій мене́ в голово́ньку, то ти бу́ду гла́дка.
Ти мій дьід, ти мій дьід, я твоя́ баби́на
Не бий мене́ в голово́ньку, бу́ду як кали́на.
Я кали́ну підпали́ла, кали́на не горит,
Я до ду́рня як зазу́ля, ду́рень не гово́рит.
А ти ми́слиш ду́рний ду́рню, же я тебе́ люблю,
А я тебе́ ко́ло себе як песка́ голу́блю.
А ти ми́слиш ду́рний ду́рню, же я тя коха́ю,
Я таки́ми смаркача́ми ко́мин затика́ю. Мал.

*

Ой щоби́ я то́ зна́ла, що піду за вдівця,
Би́ла я си вінок пле́ла з само́го яліве́ця.
Ой щоби́ я то́в зна́ла, же пі́ду за па́на,
Би́ла я си ві́нчик пле́ла в недьі́лейку зра́ня. Мал.

*

А суббо́та не робо́та, недьі́ля не ві́льна,
Чо на тобі́ парібо́йку кошу́ля не бі́ла?
Сестра́ мала́, ма́ма стара́, не ма кому́ пра́ти,
Прийде сьвята́ недьі́лейка, нема́ ся в що вбра́ти. Мал.

*

Ви́дай же ня мамуне́йко, ой ви́дай, ой ви́дай,
Бо я ю тя перебо́сла, стида́й же ся, сти́дай.
Ой я тебе́ перебо́сла як в горо́дьі копа,
Ви́дай же ня мамуне́йко за ла́дного хло́па.

Ви́дай же ня за тако́го, же вмі́є робúти,
Косо́ў тя́ти, се́рпом жа́ти, цы́пом молоти́ти. Мал.

*

Прийди́ хло́пе молоти́ти, дам горі́вки-вокови́ти,
Цванциґе́ра на день ма́єш, ще си ве́чер погуля́єш,
І тютю́ну покури́ти, тре́ба до́бре цы́пом би́ти. Мал.

*

Ой каза́ў єс ми кли́нів листо́йку,
Що не бу́деш па́дати,
Тепе́р па́даєш, зе́млю вкрива́єш,
Ту́гу зи́мойку чу́єш.
Ой каза́ў єс ми, ти мій ба́тейку,
Що ня не дась від себе!
Тепе́р ня даєш, ще ня си́луєш:
Іди́ си до́ню від ме́не!
Стра́тила-с ла́ску у ме́не!
Хлыб єс ми перейі́ла і во́ду-с ми перепи́ла,
І водыі́ня походи́ла, в сьвітлойцьі заступи́ла. Мал.

*

Пішла́ Касу́ня в се́ла, смутна́я,
[невесе́ла,
Всьі дво́ройки сходи́ла, слезо́йки
[не врови́ла —
Аж на ба́тейків прийшла́, де
[ста́ла, задума́ла,
Де сыі́ла, заплакала.
Ци є в лу́зьі кали́на, бі́лим цьві́т-
[ком зацви́ла,
Пішли́ йі дьівке́ рва́ти, не да́ла
[ся злома́ти.
Пішла́ сама́ Касюну́ня, ви́лома-
[ла си квітку
З калино́вого цьві́тку.
Принесла до сьвітло́йки,
Ме́жи кра́сни дьіво́йки.
Положи́ла на столо́йку:
Ба́тейку-соколойку,
Ци бу́ду я така́я
Як кали́нойка та́а?
Бу́деш до́нейко бу́деш,
До́ки но в ме́не бу́деш.
Як ти піде́ш від ме́не,
Спаде́ краса́йка з те́бе,
Із те́бе молодо́йі,
Із косо́йки жо́ўтойі.
Не плач Касюню, не плач,
Не бере́ тебе́ смарка́ч —
Но бере́ тебе́ вро́да,
Хло́пец як ягода. Мал.

*

Ой що я ся находи́ў тай наобминá ў ся,
Як той пта́шок на кали́ньі ягі́д надзьоба́ў ся.
Ой що я ся находи́ў тай наволочи́ў ся,
А тепе́рка не піду, бо ми не хоче́ ся. Виш.

*

Ти брат, я сестра́, ми з єдно́го зе́рна,
Пита́є ся брат сестри́: чо-с така́ мізе́рна? Виш.

*

Си́вий ко́ню, си́вий ко́ню, де я тя напо́ю?
На ставі́ вода́ бі́стра, на Дуна́ю ви́схла. Виш.

*

Сосно́вая гребе́лька, нови́й став,
Там я свою́ Касю́ню відосла́ў.

Йі́хали жо́вньіри трубили,
Та мою́ Касю́ню збуди́ли. Виш.

*

Ой летьі́ла гу́сойка по над став,
Хтьі́ла вова́ водо́йки, я не даў,

Вда́рила кри́льцями до леду,
Сол6́дчая Ка́ся від меду. Виш.

*

Не сам, не сам я ко́ника паса́ў,
Паса́ла дьівчи́на з чо́рними очи́ма. Виш.

*

Я посьі́ю загі́н жи́та, а загі́н пшени́цьі,
За́родь Бо́же на корова́й, на зи́мні мясни́цьі. Виш.

*

Же́би не Мари́ся, я би не жени́ў ся,
Чо́рні во́чка ма́ла, сподоба́ла ми ся. Виш.

*

Я коро́ва криворо́га, а пасту́шка з Яворо́ва,
Я коро́ву тра продати́, а пасту́шку за муж да́ти. Виш.

*

Пожене́ну я си́ві во́ли на вигі́н, на вигі́н,
Бу́ду ма́ла парібо́чки на вибі́р, на вибі́р.
Парібо́чок, як дубо́чок, дьівчи́на тоне́йка,
Як ся зі́йдут до купо́йки, бе́сьіда любе́йка. Мал.

*

Мойі́ конопе́йки бли́зко дороже́йки,
Самі́ не беру́т ся, меньі́ не даю́т ся.
Не сама́ я бра́ла, кума́ помага́ла,
А я кумі́ заплати́ла, гре́чки не́цки да́ла.
Дя́кую ти кумоне́йко, щос ми помага́ла,
Гре́чку сьі́ю, гре́чку ма́ю, ще й на гре́чку парена́ю.
Гре́чку зме́лю, лу́ску продам, а за лу́ску ку́плю ху́стку.
А за ти́йі вопала́нки ку́плю ху́стку для Мала́нки.
Там то ху́стка, там то кі́нцьі, зда́ла би ся мойій жі́нцьі,
Моя́ жі́нка як ви́вірка, чужа́ жі́нка як жидівка! Мал.

*

Ой мамýню, що ся стáло,
На яблóнцьі я́блок мáло,
Ци обмéрзли, ци вопáли,
Ци козáки вобірвáли?
Ны обмéрзли, ны вопáли,
Но козáки вобірвáли. Мал.

*

Ти козáче жовтовýсий,
Чо на тóбі жупáн кýсий?
Мене́ дьівкú підпойíли,
Жупáн меныí підкройíли. Мал.

*

Ой підý я до Маґéри, кýплю си олúви,
Намáщу си чóрні вóчка, жо-б хлóпцьі любúли.
Хлóпцьі мойí, хлóпцьі, я вáша дьівчúна,
Як меныí ся що стáне, то вáша причúна. Мал.

*

Ой ходúла по під грýшку, копáла петрýшку,
Не дай мене́ мáмо зáмуж, ще бýду за дрýжку. Мал.

*

Попід грýшу конéм рýшу, гильóм поколúшу,
Як я пíду з тóго села (сила), комý лю́бця лúшу.
Ой лúшу я ті дьівóйцьі, що я з неў ходúла,
Свóго лю́бка, свóго лю́бка, щóби не любúла. Мал.

*

Ой дьівчúно, дьівчинóйко перепелúчéйко,
Давнó я ся поглядáю на твоé личéйко! Мал.

*

А я-ж ну, а я-ж ну, по два рáзи рíжу,
Я казáла, же я вперед (вперúд), а я з зáду лызу. Мал.

*

Ой ізвя́жу я грýбий сніп тонкúм перевéслом,
Щóби мене́ до мúлого вíтром перенéсло. Мал.

*

Сядь си мúлий кóло мéне, говорú до мéне,
Сéрце моé засмучéне, розвеселú мéне.
Сядь си мúлий кóло мéне, ще си нíжку підогнú,
А я тебé поцылýю, а ти мéне вобіймú.
Сядь си мúлий кóло мéне хоть з лывóго бóку,
Най вороги́ кóлька кóле, хоть пíўтора рóку. Мал.

*

Ой мамýню, мамунéйко бýду ся просúти,
Но ня не дай молодóйі до двора́ служúти.

Бо ту в дворі пра́вди нема́ на́віть до поро́га,
Мене́ зра́дит, вінна́ зба́вит, не бо́ít ся Бо́га. Мал.

*

Бо́же-ж ти мій Бо́же, змилу́й ся на до мном,
Спарува́ў я па́ру лю́да, спару́й кого́ зо мном. Мал.

*

Мари́сю, Мари́сю а я тебе́ люблю,
На еьтíньі повíшу, скíрку з те́бе злу́плю. Мал.

*

Мари́сь, моя́ Ма́рись, кому́ ри́бку ва́риш?
Я тобí Ясу́ню, бо ти мій това́риш. Мал.

*

Є в горо́ды пшениче́йка, на ньі жо́у́ге во́стя,
Яка́сь бідá набреха́ла, що я лю́блю Ко́стя.
Яка́сь бідá набреха́ла тай наговори́ла,
Та де-ж би я мамуне́йко, Костю́ня люби́ла.
Ой дай же ня мамуне́йко за Гри́ня, за Гри́ня,
Бо є в Гри́ня гро́шей скри́ня, бу́ду ґосподи́ня. Мал.

*

Іде́ дьíвка че́рез село́, плечи́ма стиска́є,
Чи з го́рдости, чи з пи́шности, чи йі вош куса́є? Кур.

*

У на́шого єґомо́сцьі горо́шок на ґа́нку,
Позво́льте нам погуля́ти до са́мого ра́нку. Кур.

*

Ма́ла Ганусе́йка свекро́ху лиху́ю,
Післа́ла єйí жа́ти в недьíлю сьвятý́ю.
Іди́ в по́ле жа́ти, тай не погина́й ся,
Ста́неш на загóньі, тай не обзира́й ся.
Ю дзво́нойки дзво́нят, ксьондз службо́йку пра́вит,
Молода́ Гандзу́ня жи́та дожина́є.
Жи́тойка дожа́ла, сноги́ повяза́ла,
Сноги́ повяза́ла, в ко́пи поскладала,
Во́лойки займи́ла, во́лойки загна́ла,
Вече́ру зварúла, вече́рати да́ла,
Сама́ молоде́йка тай лягла́ спа́ти.
Ми́лий ти мій, ми́лий та що я зроби́ла,
Же я на по́лейку дити́ну заби́ла.
Іде́ Ганусе́йка доля́ми, гора́ми,
Здúбає вона́ ся з трома́ янгеля́ми.

Мої́ я́нгеле́йки, си́ві соколо́йки,
Чи́сте не ви́дьіли мо́ї́ дитино́йки?
Твою́ дитино́йку три ня́ньцьі коли́ше —
А єдна́я ня́нька во́чи вибера́є,
А дру́гая ня́нька ко́сти розкида́є
А тре́тяя ня́нька кишки випуска́є.
Прийшла Гандзуне́йка: та я ся здури́ла!
Дай же меньі Ясьо ножа́ столово́го,
Най же я си вкро́ю полотна́ льляно́го,
Та най си накри́ю я́нгелика сво́го.
Молода́ Гандзу́ня то́го не зроби́ла,
Но столови́м ножо́м в се́рце си встроми́ла.
Бу́деш моя́ ма́ти я три гріхе́ ма́ти,
Же ти ми каза́ла в недьі́лейку жа́ти.
Єде́н гріх беш ма́ти: дити́ну малу́ю,
Дру́гий гріх беш ма́ти: за ме́не саму́ю,
Третій гріх беш ма́ти: недьі́лю сьвяту́ю! Кур.

*

Ой йі́хали коза́чейки з войни,
Пита́ли ся кваті́ри споко́йни.
Є там ха́та я в чи́стім по́ли —
Там бе́те маў кваті́ру споко́йну.
На-добри́день стара́ ма́мо на́ша!
Ци є до́ма ста́рша дочка́ ва́ша?
Нема́ до́ма, шти́ри ми́льі в по́лю,
Перебире́ пшени́чку з куко́лю.
Ой та пра́вда, ой як ми йі́хали,
То ми під льі́сом паня́нку зди-
[бали.
Я си ми́слиў, же то голубо́чок,
На дьівчи́ньі рутя́ний вино́чок,
Я си ми ми́слиў, же то муравиця,
На дьівчи́ньі зеле́на спідни́ця,
Я си ми́слиў, же то кріль на ґа́нку,
На дьівчи́ньі шти́ри зло́гих „вян-
[кув“. Кур.

*

Взяў ти за мноў воли́ тай коро́зи,
Взяў ти за мноў чорне́йкиї бро́зи,
Взяў ти за мноў дороги́ї ша́ти,
Шану́й же ня, як би вотец-ма́ти.
Взяў ти за мноў мальо́вану скри́ню,
Шану́й же ня яко ґосподи́ню. Кур.

*

Ка́же стара́ до дьі́да: „повідж меньі таку підско́чисту пі́сню тяглі́сту!“ а дьід відновіў:

Свяги́й о́тче Никола́ю, ти ма́тко побо́жна,
Пішо́ў би я до дьівчи́ни, же́би би́ло мо́жна! Кур.

*

Породи́ла мене́ ма́ма в сьвятє́йку недьі́лю,
Да́ла меньі́ лиху́ до́лю, де я ся з неу́ дьію.
Посьію я лиху́ до́лю, чей вона́ не зи́йде,
Сама́ піду́ на Поді́ля, тай за мною́ не при́йде.
Іду́ вже я ю з Поді́ля, щось ріцьі́ хляпо́че,
А то моя́ лиха́ до́ля хусто́йки поло́че.
Іди́ бо ти лиха́ до́ле, в во́зеро топи́ ся,
Та за мно́ю молодо́ю та не волочи́ ся.
Ой та пішла́ лиха́ до́ля тай не топила́ ся.
Як я пішла́ по водо́йку, наза́д чапила ся.
Ой пішла́ я по водо́йку з дво́ма коновка́ми,
Чапи́ла ся лиха́ до́ля рука́ми-нога́ми. Кур.

*

Ой засьпіва́й, защебечи́ си́вий соколо́йку,
По над мо́йі чо́рні во́чи, по над голово́йку. Кур.

*

Ой та не бу́ду пали́ти, не бу́ду вари́ти,
Бу́ду му́жа трібова́ти, чи ня бу́де бу́ти. Кур.

* *

Ой взя́ла я за квасо́льку тай пішла́ сади́ти,
А зібра́ў ся мій мило́йкий та до коршмы́ пи́ти.
Я квасо́льку посади́ла, най квасо́лька схо́дит,
Сама́-ж пішла́ диви́ти ся, що мій ми́лий ро́бит.
Ой пришла́ я до коршмо́йки, ста́ла на поро́зьі,
А мій ми́лий гуля́ з кумо́ў на едній нозьі.
Ой шинка́рко, шинкаро́йко та дай же горі́вки,
Най но ся кума́ нане́ та до мое́йі жі́нки.
Напила́-с ся горіло́йки тай іди́ до до́му!
Вари́, вари́ вечеро́йку, я прийду́ з кумо́ю.
Ой прийшла́ я до домо́йку тай ду́мку дума́ю,
Що-ж я тобі́ лиха́ до́ле зварі́гойки ма́ю.
Наварі́ла-м пироже́йки я з са́мого си́ра,
Чи я сво́му мило́йкому тепе́р бу́ду ми́ла.
Наварі́ла-м пироже́йки, накладаю в ми́ски,
Іде́ ми́лий із кумо́ю, цьілю́ют ся в пи́ски.
Наварі́ла-м пироже́йки, загорта́ю жар, жар,
Іде́ ми́лий із ку́мо́ю таки́ меньі́ жаль, жаль.
Вой ю вони́ вече́рают тай лягаю́т спа́ти,
Я плахти́ну під паши́ну тай до ві́йта зна́ти.
Па́не ві́йте, па́не да́че, осудьі́т ми спра́ву,
Бо я з ти́ми пія́ка́ми на ві́ки пропа́ла.

Разом ідé війт, ідé дяк, стáли на порóзьі,
Закувáли кýма з кумóў та по éдні нозьі.
Моя́ мúла чорнобрúва чи бýдеш просúти,
Не бýду так робúтойки, док но бýду жúти.
Хúба би я дурнá бúла за тобóў просúти,
Та як тебé розковáют, ти ня бýдеш бúти. Кур.
(порівнай п. з. М. стор. 128. і з Мал. стор. 231.)

*

Сóнце грíв, вíтер вíв, кóлос пристигáв,
А де-сь моя́ дьівчинóнька Вíдня досягáв.
Сóнце грíв, вíтер вíв, тростúноў колúше,
Цьíсар хлóпцьів вибирáв, на папéрі пúше. Кур.

*

А ти сúвий соколóйко по сьвíтьі льітáеш,
Повíдж меньí щúру прáвду, де лю́бця здибáеш.
Я здибáю при Самбóрі, при нові кирнúци,
Наповáє вóрон-кóньі в студéні водици. Кур.

*

Годинóйку плáчу, годúну сумýю,
Трéтю годинóйку коня́ осьідлýю. Кур.

*

Де тáя Ксéнька в, що зубáми цéнькае,
За жмéньку черешéнь ой цéнькала цáлий день. Кур.

*

Ой ньікóму то не гарáзд, як ті молодúци,
Лежúт собí на пóстели, нóги на полúци.
Ньікóму так не гарáзд, як ті бáбі в пéклі,
Найíст ся і напé ся і вúспит ся в тéплі. Кур.

*

Не бýду браў курнúцкойі, на що меньí бíди,
А бýду браў вільшанéцку, та на шавáр пíде.
Дай ся Бóже оженúти, до дóму привéсти,
Бýде вонá сидьíў дóма, бе кобéлі плéсти. Кур.

*

Ти покедáй молотúти, я покéну прáсти,
Підém рáзом до стодóли солóмойки трáсти.
Не покéну молотúти, не покéну цьíпа,
Бо ти мáеш к....-шéльмо свóго чоловíка. Кур.

*

Присни́ў ми ся сон дивне́йкий,
Захорова́ў брат ріднéйкий.
Чом ся в пóли хльіб не рóдит,
Брат зо сестрóў не вогóрит?

Запрага́й но хло́пче ко́ньі,
Пойі́демо, мій брат хо́рий.
Брат по саду́ походжа́є,
Зо свою́ ми́лою розмовля́є
Йди́ спрач ми́ла хльіб зо стола,
Йі́дут го́стьі: сестра́ моя.
Сестра́ то́є іно́ вчу́ла,
Наза́д кіньми наверну́ла.
Ти́хо бра́те не страха́й ся,
З свої́м хльібом не нова́й ся.
Ой ма́ю я хльіб у во́зьі,
Обі́дала-м на доро́зьі,
На доро́зьі обі́дала-м,
Тебе́-м бра́те відві́дала,
Не так тебе́, дьітей тво́їх,
Бо не ма́ю до́ма сво́їх.
Тогди́ бра́те в те́бе бу́ду,
Як той ка́мінь корінь пу́сти,
Суха́ ве́рба грушке́ зро́ди
А лозина яричейку, (я́ре жи́то)
А тростина пшеничейку,
Тогди́ бра́те в те́бе бу́ду,
Тим ся всьім прийма́ти бу́ду.
Вер.

*

Дуб на ду́ба похили́ў ся
Син з ма́тьінкоў посвари́ў ся:
Іди́ ма́мо преч від ме́не,
Бу́ду ма́ти бе́нкет в се́бе
І кумо́ве бога́тиїі
І сусьі́ди прия́тельі.
Ой йде ма́ти доро́гою
Здибала ся із дочко́ю.
Де ти ма́мо йдеш і пла́чеш,
Сво́го сьві́та не зоба́чиш?
Іду́ до́ню йду до те́бе,
Відогна́ў ня син від се́бе.
Я тя ма́мо не пійма́ю,
Бо я зло́го му́жа ма́ю.
Бу́ду тобі́ догаджа́ти,
Мале́ дитя́ колиса́ти!
Хоть ти меньі́ ма́мо вго́диш,
Мо́му му́жу не дого́диш.
Я му бу́ду догаджа́ти,
Бі́ле дитя́ колиса́ти.
Моє́ дитя́ не мало́є,
Коли́ше ся ю само́є.
Ще му бу́ду догаджа́ти,
Бли́зько две́ри отвира́ти.
Ой біжи́т син гука́ючи,
За ма́тьінкоў шука́ючи.
Ой піду́ я до си́нойка,
Піду́ на широ́кі ла́ви.
А невістка повіда́є,
Ой та не тре́ба нам ма́ми!
А си́нойко повіда́є:
Таки́ зда́ла би ся ма́ма,
Є дитя́тко мале́йкоє,
Бу́де єго́ колиса́ла.
Ой не зна́єш, моя́ мила.
Ма́ма-ж бо то ма́ма,
Ма́ма стара́, вік коро́ткий,
Бу́деш кло́піт ма́ла! Вер.

*

Ра́но, ра́но сьвіт свита́є,
Зо́ра з мо́ра вирина́є,
Янгель лю́ди побуджа́є:
Вста́ньте му́жі і ви жо́ни,
Сво́їі дьіти побудьіте,
І Бо́гу ся помольіте.
Помольіт ся Хри́сту Бо́гу.
Лу́кашови пресьвято́му,
Сьвяти́й Лу́каш янгели́стий,
Малюва́ў во́браз Пречи́стой,
Як малюва́ў, фрасова́ў ся,
Спер ся на стіл і здріма́ў ся.
Пришла́ до не́го Бо́жа ма́ти
Сьвяти́й во́браз вобзира́ти,
Встань Лука́шу сфрасова́ний,
Юж твій во́браз змалюва́ний,

В чи́сте по́ле відісла́ний.
Запрага́йте во́ли й во́сли,
Пойі́демо в те́мні лы́си.
Прийі́хали в те́мні лы́си,
Зди́бали йіх розбійники,
Узя́ли йіх розбива́ти,
Срібла-зло́та добива́ти.
Во́браз до них промовля́є:
Ми не везе́м срібла-зло́та,
Іно во́браз мальований,
В чи́сте по́ле відосла́ний.
Не ста́вте ня на лота́ві,
Ны на зеле́ні мура́ві,
Поста́вте ня у кляшто́рі,
У кляшто́рі на престо́лі,
Там підýт сліпі і хро́мі,
Відти наза́д всы здоро́ві. Вер.

*

Ой йшло́, ой йшло́ три черни́цы, галилýй, галилýй!
Ой йшло́, ой йшло́ три молоде́йкі го́споди помилýй!
Зди́баў же йіх сам Го́сподь Бог галилýй, галилуй!
А де ж ви іде́те черни́цы три молоді? г. п.
Ой іде́мо ми до Сýса Христа́ г. г.
Бо в Сýса Христа́ там це́рков сьвята́ г. п.
Ой прийшли́ воны́ аж пе́ред це́рков г. г.
Самі йім ся дере́ри втвори́ли г. п.
І самі́ йім сьвічкы́ запали́ли г. г.
І сам Го́сподь Бог слýжбойку пра́вит г. п.
Де ви би́ли всы три черни́цы г. г.
Ой ви́дьіли ми ди́во ди́вное г. п.
Там ся душа́ з тілом справджа́ла г. г.
На що-ж ти тьіло так ра́но йіло г. п.
На що ти душе́ ра́но прийма́ла г. г.
Ти бýдеш тьіло ю в земли́ гныти г. п.
Ти бýдеш душе́ в смольі́ кипіти г. г. Вер.

*

Прилетьіла зазýлейка і ста́ла кука́ти,
Ой що я вам до́брі лю́де бýду повіда́ти.
Ой як гаї́ зеленьіли, я до вас верта́ла,
Сі́ла я си в те́мнім лы́сьі, бýду спочива́ла.
Ой як ра́зом щось здудньіло, я ся поглянýла,
Як ем чýдо поба́чила, аж ем ся заби́ла.
Там слобода́ па́ньщиною пе́ред собо́ў гна́ла,
І загна́ла в лы́си, в ска́ли, щоби там пропа́ла.
А за не́ю пани́ ідýт, ста́ли йі проси́ти,
Верта́й, верта́й паньщино́йко нема́ звідки жи́ти.
А па́ньщина повіда́е: я тому́ не ви́нна,
Самісьте ня відпра́вили, що-м вам би́ла ві́рна.

Ми не зна́ли на той спо́сіб з тобо́ў ся розста́ти,
Ми ми́слили, же ще бу́дем з тобо́ў ся вита́ти.
Ми не вмі́єм молоти́ти, на́ші жінки́ жа́ти,
Ми не зна́єм, як то тя́жко на хлі́б працова́ти.
Нема́ з чим йти до кава́рні і чо́ртика гра́ти.
Всю́ди пу́сто по кеше́нях, ні́що зві́дки взя́ти.
Ой ти Зо́ро га́лицкая, ой ти зо́ро я́сна,
То-ж нам кра́сно засьві́тила, аж панщи́на зга́сла,
Ой ти Зо́ре га́лицкая не сьві́ти ні́кому,
Ін6 ті́лько ру́ским бра́тьом, як піду́т до до́му. Вер.

*

Ішо́ў Христо́с доро́гою,
Здибаў дьі́вку, шла з водо́ю.
Дай ми дьі́вко води́ пи́ти,
Мо́йі ву́ста замочи́ти.
Не дам я ти води́ пи́ти,
Бо то вода́ є нечи́ста,
Напа́дало з кле́ну ли́ста.
Бре́шеш дьі́вко, бре́шеш ше́льмо,
Ти є сама́ не чи́стая,
Вода́ всю́ди пречи́стая.
Ти сьім сині́в породи́ла,
В тій-с водьі́ потопи́ла,
Жа́дного-с не хрести́ла.
Дьі́вка ста́ла, задума́ла,
Пе́ред Христо́м кри́жем па́ла.
Ти́хо дьі́вко не страха́й ся,
Йди до це́ркви, сповіда́й ся!
Но ся дьі́вка поступи́ла,
Земля́ сьі йі розступи́ла. Вер.

(порівнай пісню з М. стор. 145).

*

Ой мамý́ню, мамуне́йко, но-сь ня єдну́ ма́ла,
Тусь ня ско́ро за́муж да́ла, щоб6им не гуля́ла.
Ой мамý́ню, мамуне́йко, но-сь ня єдну́ ма́ла,
Сьім соко́лів прильіта́ло, а ти ня не да́ла.
А як во́сьмий прилетьіў, горі́ўку-сте пи́ли,
Ой вя ня мамуне́йко на ві́ки втопи́ли. Вер.

*

Ой кува́ла зазу́лейка, кува́ла, кува́ла,
Така́ мене́ лиха́ до́ля чека́ла, чека́ла.
Ой пліва́ла, плівано́йка, не могла́ втону́ти,
Таки́ мене́ лиха́ до́ля не могла́ мину́ти. Вер.

*

Ой цн я ти моя́ ма́мо не дити́на би́ла,
Що ти мене́ моя́ ма́мо да́ла за Литви́на.
Що би́ла я то6 зна́ла, що то Литвино́йко,
Би́ла я тя не дава́ла моя́ дитино́йко. Вер.

*

Ци я ти моя́ ма́мо тай не дочка́ би́ла,
Що ти ня моя́ ма́мо і за ту́ка да́ла.
Ци я ти моя́ ма́мо води́ не носи́ла,
Що ти мены́ в па́на Бо́га до́лі не проси́ла.
Яко́йі-с си наноси́ла, таку́ бу́деш пи́ти,
Яку́ ти Бог до́лейку даў, в тако́ў бу́деш жи́ти. Вер.

*

Ой Бо́же-ж, мій Бо́же, то-тож ня обра́зиў
Даў ес ми тако́го: по доро́гах ла́зиў. Вер.

*

Ой за го́ру я́сне со́нце, за го́ру, за го́ру,
Ой кого́ я ы́рне лю́блю, най си поговбру. Вер.

*

Ой кого́ я ві́рне лю́блю, то ми покажіте,
А кого́ я не коха́ю, сьві́га не вяжіте. Вер.

*

Ой маму́ню, мамуне́йко, я ва́ша доне́йка,
Би́ло мене́ тогди́ би́ти, як би́ла-м мале́йка.
Би́ло мене́ тогди́ би́ти, би́ло научи́ти,
Би́ло ме́не до корчмо́йки тогди́ не пуска́ти. Вер.

*

Ой щоби́ я ма́му ма́ла, я би не служи́ла,
Я би чужи́м ґосподи́ням води́ не носи́ла. Вер.

*

(як мі́сят корова́й, сьпіва́ют:)

Яра́я ярича́йка, жо́ўгая пшеничейка,
Сьім льіт в сто́зьі стоя́ла, стоячи́ промовля́ла:
Час мене́ змолоти́ти і корова́й спечи́.
Говори́ў корале́йко до сво́го татуне́йка,
Час мене́ ожени́ти, ґосподаре́йком би́ти,
Челя́дойку ради́ти.
Нема́ то́го ві Льво́ві, що в корале́вім до́мі,
Музи́ки му гра́ют, дьво́йки му сьпіва́ют.
Подві́ра впарканёне, на коло́дку замкнёне,
Подві́ра як у кріля, не тре́ба му Поді́ля.
Говори́ло я хміль-зі́ля до сво́го пивова́ра:
Пивова́ре, пивова́ре, як ти ня не вива́риш,
Ныгде́ ня не звоба́чиш, а́ньі в дубо́вих бочках,
Ньі в ціно́вих скляно́чках.

Полечу́ гука́ючи пивова́ра шука́ючи.
Говори́ў королéйко до свойі матьінóйки:
Ма́тьінко-зазуле́йко, як ти ня не звоже́ниш,
То ньігде́ нас не звоба́чиш,
Ньі коня́ ворóно́го, ньі мене́ молодо́го.
А я си розгуля́ю, ко́ника восьідла́ю,
Пойíду куди́ зна́ю.
Пойíду гука́ючи, три дво́ри минáючи,
А на четве́ртий сту́плю, там си мили́йку ку́плю. Вер.

*

По під го́ру в сте́жейка, ішла́ не́ю пяничéйка,
А мили́йкий выходжа́є, воротóйка підхиля́є.
Де ти ми́ла, де ти би́ла, що ти ся так забавила?
Ай я в коршмí би́ла, мід горíвку пи́ла,
Не жа́луй ти мій мили́йкий, що-м ся забавила.
Взяў йі за ручéйку, привíў йі до ха́ти
Дитя́ вми́ге, не глушíге, най ся ви́спит ма́ти.
Та́то не попóвич, ма́ма не попíвна,
Ми си бу́дем галаса́ти, на́ша ха́та вíльна.
Ма́ти ся виспа́ла і ранéйко вста́ла,
І челя́дку побуди́ла, вобідéц звари́ла,
Всьой пора́док да́ла. Вер.

*

Ой є в лысьі деревúна рíзна,
Хóдит коза́к до дывчúни з пíзна.
Ой не ходи́ коза́че до ме́не,
Бо неслáва на тебé, на ме́не.
А я то́йі слави́ не бою́ ся,
Я тя лю́блю, з тобóў поберу́ ся. Вер.

*

До́лом, до́лом доли́на, там вдово́йка ходи́ла,
Дво́є дыте́й вроди́ла —
Як йіх сама́ роди́ла, то йіх сама́ хрести́ла,
Єдéн звав ся Макси́м, а моло́дчий Гараси́м.
Ви́плела йім корубéль і пусти́ла на Дуна́й.
Як на Дуна́й пусти́ла, все Бóга проси́ла,
А ти ти́хий Дуна́й мойíх дыте́й не топля́й.
А ти жóўтий пісочóк дозира́й ми дыточóк,
А ти вíтер повіва́й, мойí дыти похита́й!
Зи зелéни береги́ уважа́йте на сини́!

В дванáйцяту вигóду вúйшла вдовá по вóду.
Плинé, плинé корубéль срíблом-злóтом городжéн.
В тім тихéйкім Дунаю йдé корубéль до краю.
В тім корублú два Донцьí і вобá сн молодцьí.
Ой вдовóнько молодá, ци лю́бнш ти я Донця́,
Ай я люблю́ Донця́ і самá підý за Донця́.
За еднього самá йду, за дрýгого дам доньký.
Не бýдеш ми женóю бос ми рíдноў мáткою.
Возмú бráте вóстрий меч, зотнú глáву і кинь преч,
Та най мáрне погибнé, най на гріхé не ведé. Вер.
(порівн. п. з. М. стор. 125.)

*

Червóна калúно
Чого́ в лýзьі стойіш,
Чем ягід не рóдиш,
Чи ся сýшу бóйіш?
Сýшу ся не бою
І ягід не рóджу,
Но дýмки думáю,
Як зацвúсти мáю.
Зацвитý на бíло,
Лю́де менé знáють,
Зацвитý червóно,
Гúля повбламáють.
Молодá дывчúно
Чого́ смýтна хóдиш,
Чи голóвка бóльна,
Чи вíчка не вóльна?
(порівн. п. з. Кн. стор. 225.)

І голóвка бóльна,
І нíчка не вóльна,
Три нóчи не спáла-м,
Лúстоньки писáла-м.
Лúзтоньки писáла-м
На війнóньку слáла-м
До свóго мúлого,
Що єгó кохала-м.
Жóвньір лúсти взя́вши
І перечитáвши,
Сердéчно здихнýвши,
Коханє спімнýвши.
Пáне капітáне
Пусти нє до дóму,
Пúше лист дывчúна,
Породúла сúна. Угн.

Словарець.

а. а-бо́. а-бо́-ж Др. ЛК. Б. коло Мв. Рівнці ja, so ist es; ja wohl.

Або́к. Угн. ч. мног. Або́ки. Міщане з Угнова зовуть селян з Бутин „Або́ками“, бо говорять: або́ (= а-я! ja, so ist es) та „Картохами“, бо гово́рять: карто́х (= по угнівски: картофля).

а́льбо З. Пр. oder, або. — а́льбо-а́льбо З. entweder-oder, або-або.

а-лю! алю́ськи! Піт. кличе до телят.

афтале́дра Угн. Afterleder.

а-я! Кун. ja, so ist es!

б. ба́бине лы́то Ск. Weibersommer.

ба́бка Ск. ч. мног. бабки́. Birkenpilz, Boletus scaber.

бабо́ха Кр. велика фасоля.

ба́брати Кр. sudeln.

бабу́ля. бабу́лька Кун. Blase. бабу́ля на воды́.

ба́вниця В. вишивана хустка на кибавці.

ба́вхати М. durcheinander werfen, wälzen, mengen.

багню́к Кн. Л. до́бра гу́ба; ма́є корі́нє жо́вте, а ша́пка темны́йша, буває по боло́тах в сосни́ньі. багня́к Кл Г. Мал. рід гу́би, жо́ўтий як віск, по багна́х.

баду́ня Піт. ви́бита водо́ю я́ма; Wassergraben.

байо́чник З. Fabelhans, Lügner (eigtl. Fabeldichter).

бак В. пак. ци бак пока́же.

балаба́н Гл. вели́ка фасо́ля. балаба́н Верб. вели́ка хваsóля.

балабу́шок В. малий хлыбе́ц, малий балабу́х.

ба́лах Мв. ба́лух М. Auge (verächtl.) ч. мног. ба́лахи, ба́лухи.

ба́ўда Сквр. кілька стручків в купі (у фасолі).

ба́льок Рз. Balken. гру́бий, у по́довж іде по середи́ні ха́ти. ба́льчо́си Рз. ба́льки ме́нші, попере́чні (Querbalken), на котри́х спочива́є стьіль (сте́ля, суфіт).

бамбу́ла. бамбу́лух Тр. Tölpel, ungeschickter Mensch. ти бамбу́луху.

бараны́ Кун. Brombeeren, ожини.

бара́нина М. Schöpsfleisch.

ба́рбати Пр. scharren, graben, парпати. хомле́к ви́барбаў я́му.

ба́рзо М. viel, sehr, дуже.

бари́вчина Мокр. бари́вчина Кл. Fäßchen.

ба́стир Кн. Knabe. ба́стирка Кн. Mädchen. ба́стри або бенка́рти В.

батожи́на Піт. Peitschenstiel. бич Peitschenschnur. — батожи́на Др. Кл. батожи́льно Угн. Peitschenstiel. бати́г Кл. Peitschenschnur.

бах Мал. ба́хор Кн. Гл. Knabe. бах реве́ Мал. — баши́ця Виш.

вменш. баши́чка Вин. ба́хорка Кн. Гл. kleines Mädchen, мала дівчи́на.

бацáн або балабáн М. грубий „горох“ т. в. велика фасоля.

бедрáта корóва Пр. чорна, червона або сива, через середину впоперек біла.

бéдрик Тр. Marienkäfer, Sonnenkälbchen, Coccinella (septempunctata). прир. щéдрику, бéдрику! скажи́ менí прáвдоньку, в котрý я підý дорóгу?

без день Мокр. den Tag hindurch. без пóле durch's Feld, über's Feld.

бéздрик Ск. Marienkäfer, Sonnenkälbchen, Coccinella. пригов.: корóвицьо! корóвицьо! дай менí мáсла, бо я тебé пáсла.

без чýда платéть Кн. = добре платять.

белькотáти Піт. kollern. éндик белькóче.

бендю́жити Кн. Кл. ганьбити, зневажати. бендю́жит єгó = „зневажéе“.

бе! па-па-па! цюнь-цюнь! Мал. лудить свинý; жене: а-де-ца-на!

бережáнка ЛК. ім. ч. мн. бережанкé. Uferschwalbe, Cotyle riparia. кýпа бережанóк eine Menge Uferschwalben.

бéрезень Кл. Скор. März. цьвíтень Кл. April. трáвень. Кл. Май. квíтень Скор. Mai.

бецáй Кп. груба фасоля.

бжичáти Ск. summen. хрущ бжичит.

бжук або жук Б. Roßkäfer, Geotrupes stercorarius.

бзеньíти Кн. summen; schwirren. сьвірщýк бзенúт.

бзимчáти Д. summen. комарí бзимчáт.

бзичáти Г. Кл. ЛК. summen. бзичúт мýха. бзичúт комáр. жукú бзичáт.

бúдло Тр. Vieh, скот, марга польск. bydło.

бир-бир М. Lockruf der Schafe.

бúстрики Кн. малі прищі (на вимени у корови), пістрики.

бúта дорóга М. Heerstraße, Heerweg.

бичвúна (Завадів) Peitschenstiel а бич (Завадів) Peitschenschnur.

бігáй Мал. повельник від: бíгати.

бідúти М. біди зазнати.

бíдность Кн. Armut, бідність, бідність, бідота.

біз Гл. Др. Кун. найчастíйше в значеню „через“. біг пес біз овéс = біг пес через овес. біз дрýгого пóле Др. = через другого поле. біз вікнó = через вікно.

бізрóгий Кун. безрогий. бізрóга коньóва. — бізрóга Кун. свиня.

бíла топóля Кун. Silberpappel, Populus alba.

бíла чéлядь Кн. Dienstmägde.

білúзнина М. Wäsche.

білúце Г. Eichhorn, Sciurius vulgaris.

білúце Го. Silberpappel, Populus alba, тополя біла.

білоголóвец Кр. eine Pflanzenart.

білокрúлий Кп. mit weißen Flügeln.

більóхи Піт. білі сливки, ч. один. більóха.

білю́га Б. Ск. Schied, Rappen, Aspius rapax.

білю́га М. = плáхта (Куликів) Laken.

білю́ха Гл. глина білава, по випаленю червона.

білýта Кн. назва білої корови.

білúк Бо. Pfefferschwamm, Agaricus piperatus.

бíúй Кур. = бігáй.

благéйке житé М. міжерне житє.

блéскати Пр. glänzen, Glanz von sich geben.

блúзький Кун. М. nahe, близкий.

блúнда Вер. нездалий хлоп. блиндúґати нездало робити.

бли́скавиця Мокр. Blitz.
бли́скавка Мокр. Leuchtkäfer, Lampyris noctiluca. блискавке́ лыта́ют.
блискýчка ЛК. Johanniskäfer, Lampyris noctiluca.
бли́ставка Кур. Bachstelze, Motacilla.
блища́вий Вин. glänzend.
блища́ста му́ха М. Johanniskäfer, Lampyris noctiluca.
блощи́чник Л. Wanzenkraut, Sumpf-Porst, Ledum palustre.
бля (Яжів, Залуже) для. бля ме́не = для мене.
бля́ма Д. Fleck, пляма.
блюва́ти Г. speien, sich erbrechen. блює́.
бле́воти Г. Speien, Erbrechen. блевоти, вомітн.
бобовúння Мал. Bohnenstengel samt Blättern.
бога́цкий М. бугáцький Пр. einem Reichen gehörig. богацкий син. богацка дывчинойка.
бода́к Л. Distel.
бóжий бара́ник Кр. kleine Bekassine, Moorschnepfe, Gallinago gallinula.
бóжий па́льок Кр. Donnerkeil, Belemnites (па́льок = палець).
боз Кун. Кл. Мал. blauer Holer, Syringa vulgaris. ку́па бо́зу.
бóйдек Кур. келишок. бóйдек горíвки.
бок (Радруж) пак. та бок ти вогору.
бóльба Кл. Кн. Kartoffel, бульба, бараболя.
больíти Рр. kränkeln.
болотю́х М. Sumpfvogel.
болотю́ха Л. Бо. ВМ. Др. болотю́х Г. губа жовто біла, мав обручку під ша́пкою; ґдома; корінь високий, сивастий; росте в соснині (корінь губ у люду = ковп, черен, Stiel, Strunk, stipes).
болотя́ Вин. Kot; Sumpf. по болотю́.
бóмбиль Гл. велика фасоля. ма́ю ку́па бóмбилю.
бóмко М. Кн. бóмок або вóвад Д. Viehbreme, Tabanus.
борозéнник Рз. Тр. борозéлник Тр. Engerling. як ся горé, борозéнники воро́ни хапа́ют.
борозна́ Пр. бóрозна Піт. Furche, Ackerfurche.
бóрше Др. schneller (posit. бóрзо schnell. adj. бóрзий, -а, -е).
бóсік Кл. босик, кличка пса, котрого ноги білі.
бохня́к хлíба З. Laib Brot. рідн. бохня́ка = бохóнок рідн. бохóнка.
бохнé Кн. Laib Brot. мног. бохнéта.
бóцюн Боб. Storch. клепотéт бóцюни.
бочівчúна Др. Fäschen, ґалетка.
бочу́ля В. корова з ріжнокрасними боками. бочу́ля дійна́.
боягу́з Мал. furchtsamer Mensch, Feigling. боягу́з або переполóшений.
бражна́ коро́ва Д. коро́ва дéржана на бра́зьі, на зарíзь.
брак Кн. Assentierung, Aushebung, бранка.
брательник М. Б. Гл. братéрник Мал. Кр. старший брат церковний.
бра́тунь В. Bruder.
брéклен Мв. Feldahorn, Acer campestre.
брéхи і плетенúцьі Мокр. erlogene Sachen, Gewäsch, Plaudereien.
брéчка або дúка грéчка Мал. tartarischer Buchweizen, Polygonum tataricum.
брещáти Кл. brausen, sausen. водá брещúт = вода брясчить, вода брящить.
брúва Кл. Augenbraue. єднá брúва. вобí брúви. брúво род. середн. ч. мног. ім. брива. єдно́ брúво.
брúга сьныíгу З. Бо. ein Klumpen Schnee. брúла З. брила сьныíгу.

бри́ка Мерв. Lastwagen. Др.
бри́кати Кн. укр. брика́ти mutwillig herumspringen.
бри́ўка Гл. брилка, Klümpchen.
бри́сько Кл. Bullenbeißer.
брость Кл. Кн. рідн. бро́сти junge Triebe. дзеле́на брость.
бро́сте Гл. junge, frische Triebe, keimende Blätter. молодо́е бро́сте.
бру́кати З. Себ. girren. бру́кают го́луби.
бруслі́на Рз. Preißelbeere, Preiselbeere, Vaccinium vitis idaea. має квасні ягоди, червоні; по соснових лысах.
брух Кун. Bauch, брюх. до бруха притуляє ся.
буга́й Г. бу́кало (Вербіж) Rohrdommel, Botaurus stellaris. бука́ч.
буда́к Боб. Distel, бодак.
буга́й Кун. грубша Фасоля, біло цвите. буга́й Мал. тична́ квасо́ля.
бу́зьок М. Storch.
бузни́к Тр. Attich, Sambucus ebulus.
бу́карт Кр. бу́кгарт Вшп. Мал. Balg, Bastard. кричáў на бу́карта.
бу́кати ВМ. ŭ prumb! schreien. бу́кає в лу́зьі гу́пайло.
була́нний або була́вний Др. fahl, falb. була́вний кінь.
бурачо́к Кр. Flachsseide, Cuscuta.
бу́рик М. назва бурого пса.
бурт Вшп. кут. по під бу́рта = попід кути.
бурти́ти. борти́ти Кл. wühlen. керти́це бурти́т в земли́ і викеда́є ку́пи.
бу́сько Пр. бу́сьок В. Д. ЛК. Кл. рідн. буська ч. мн. буські Storch. бу́сьчиха Weibchen des Storches; бу́сьчята Junge des Storches, бу́сята.
бучáти ВМ. rauschen. бучи вода́.
бучни́й Кн. brausend, sausend. яли́вка бучна́ wilde, auffahrende Gelte. чолові́к бучни́й ein Mensch, der in Saus und Braus lebt.
буя́ти ВМ. букати, бу! кричати.
в. вай! вай! М. o weh!
ва́йкати ВМ. вай кричати.
валаша́йник З. Verschneider, що валашить.
вапни́ця Д. Kalkstein.
варатьíльник Гл. варітьíльниця ВМ. Blindschleiche, Anguis fragilis.
ва́ржіль М. колíсце в спідняку в жорнах. встроми́ла ва́ржіля.
васи́льник Пр. Basilienkraut, Ocymum basilicum.
вдо́ма М. Д. Кр. zu Hause.
вевю́рка Боб. Рз. Eichhorn, Sciurus vulgaris, польск. wiewiórka.
ве́льґан Т. великий лен. цима́ло льну вельґа́ну.
ве́льґий М. Кул. groß, великий, польск wielki.
вели́чний М. großartig, prächtig.
вепри́на або плете́ні я́го́ди Л. Brombeere, Rubus fruticosus.
вепри́на Б. або драпа́чник Б. вепри́на ЛК. Вшп. Waldbrombeere.
верблянкí Верб. яблока на вербі щіплені.
веретьíльнице Г. Кн. вертíльник Кун веретьíльник Др. Blindschleiche, Anguis fragilis.
ве́рхня гу́ба М. Oberlippe.
верхне́к М. верх печи.
вертю́х Т. ве́рцюх Др. Schmerle, Cobitis barbatula. заве́рчує ся в нему́л.
верхоло́да Мв. Laube, Ukelei, Alburnus lucidus, верхолуда.
весе́лиця Тр. Regenbogen.
ве́сти гньіздо́. Піт. Nest anlegen. птах веде́ гнїздо.
вечере́ве молоко́ В. вечерне молоко, Abendmilch. вечере́ве молоко́ вже здо́бне.
вечíрка М. вечíрня зора́ Кл. вечíрна зьвізда́ Кр. Abendstern.

вешни́на Рз. гиля́чка з ве́шньі. — ве́шня Гл. Кр. вишня.

вздéржність. повздéржність Др. Enthaltsamkeit.

ви́биток Б. Schund. оста́тний ви́биток.

вибра́нець М. Auserlesener. Іно́ мене́ не минýли цьіса́рскі вибра́нцьі.

вибури́ти Др. ви́бурити, ausgraben, auswühlen. кертúцьі повибýруют ями́ (повибýрувати).

ви́вести се Кн. сова́ ви́веде се у ба́ни; вона́ гука́в.

ви́вірка М. Кун. Бо. Мерв. Кур. Мал. ви́вірка або бiлúчка Б. Eichhorn, Sciurus vulgaris. ви́вірка ма́в гайно́ в дуплі́.

ви́вороть Виш. ви́вернене ві́тром дерево.

ви́гойити сьі ВМ. völlig geheilt werden.

ви́громадити сьі́но В. Heu aufhäufen.

вид Кл. Gesicht, Antlitz. дьі́вчина на виду́ блыда́.

вида́ти Д. öfters sehen. Єдна́ га́дка до водойки, дру́га до Дуна́ю, А тре́тая за милейким, що го не вида́ю Д.

ви́дні я́бка Кун. ви́нні я́блока.

ви́дність Кн. Helle. хо́че ви́дности.

ви́дно Тр. man sieht, ne ви́дно сьі es ist dunkel.

ви́док В. heller Ort; Stelle, wo gute Aussicht ist. В на́шойі сусьі́ди ві́кна на видо́цьі, Віддала́ три до́чцьі та на одні́м ро́цьі. В.

ви́думка В. Ersonnenes.

виду́ща (ведуща) я́ма В. Keller, льох.

видю́х Л. ви́родок ма́ку, з одно́го стебла́ бога́то відно́гів пуска́в.

виж М. hōher als, oberhalb. виж но́са.

ви́жен М. geerntetes Getreide.

ви́звати М. benennen. ви́звали пса.

ви́зьвіздити ся Мокр. von Sternen erglänzen. визьвізди́ло ся красно́.

визневá́жити М. verunehren, beschimpfen. визневажéти Угн.

ви́кинути Г. з па́мети го ви́кинуло = не те́мит er verlor das Gedächtniß.

ви́колоти се Г. виколо́ла се пра́вда die Wahrheit kam ans Licht.

викрута́си Рз. Мерв. geschlängelte Linien; Umwege. за́яць бі́жи́т викрута́сами (вихиля́сом, вивія́сом).

вила́тий М. gabelförmig. галу́за вила́та.

ви́льга́ ЛК. Goldamsel, Oriolus galbula стсл. клъгл.

ви́ломити се з чого́ Кл. sich mühsam entwinden.

ви́лєжений вовéс М. овес, що виляг.

ви́мул Сквр. вибита водою яма.

виновцé, Г. Wein (примильно).

винцé Гл. Johannisbeere, Ribes rubrum.

ви́рей Кн. Wirbel. вир, де вода крутить ся. до вирéю.

ви́родок Б. Ausgéburt.

висила́ти Кр. ausschicken, entsenden. дьі́тину малолы́тную висила́ю. (вискок Aufsprung). ви́скоки З. Aufsprünge. пес поча́ў у ви́скоки der Hund begann aufzuspringen.

ви́скок ЛК. Finne, Cysticercus cellulosae. ку́па ви́скоків.

ви́совина Кл. запала земля.

ви́ти Кун. heulen. пес вьє = пес вие; пси вьют = пси виють.

ви́топкати М. austreten.

витребе́ньки Кн. dummes Zeug; Geschwätz, ви́требеньки.

ви́трунути Кн. ausstossen. ви́труне.

ви́трупішіти Сквр. vermodern. витрупішіла галу́за.

ви́харабати се Угн. herauskrabbeln, sich mühsam herausarbeiten, викарабкати ся.

ви́хопити се Г. herausreißen.

вишапо́ртувати Кр. ausscharren. вишапо́ртуют гньіздо́ в земли́.

ви́шнів сад М. вишневий сад. попід ви́шнів сад.

ви́шня Сквр. Sauerkirsche, Weichsel. ч. мног. вишнѣ (де инде: ви́шньі).
ві́блицьі або ві́бляке́ Бо. округлі патике́.
ві́вне Кн. Euter, вимя (у корови).
відáти Мокр. wissen. Бог відáє.
відбúти Д. abschaffen; fertig werden. відбúў єм шáльварок.
відвіновáти М. aussteuern, Mitgift geben. відвіновáў дóчки.
відгíн Сквр. eine Pflanzenart. відгíн цвите́ жóўто.
віддьíл Гл. Abteilung.
віде́лька Кр. Gabel.
відле́га. ві́длег або ві́дмек Б. **відлúга** Рз. Tauwetter.
відле́чи М. (vom Tauwetter). **відле́гло** Tauwetter ist eingetreten.
відме́дик Боб. Maulwurfsgrille, Gryllotalpa vulgaris.
відмíдь Боб. Bär, **медвíдь** Мал.
відмінчýк Кн. пес **відмíнний**, що відродит ся.
ві́дмяк Кр. Tauwetter.
відрáдний Гл. fröhlich, freulich. не дасть відрáдної годúни.
відрáдувати Кун. bestimmen, ordnen, відрядувати. **відрáдує** порáдок.
відсáдний Бо. entfernt. **відсáдно від дéрева** = віддалене від пня.
відхрúпнути М. die Heiserkeit verlieren, хрипки позбути ся.
вíльга Тр. Мв. Pirol, Oriolus galbula.
вінováти М. aussteuern. **віну́є дочку́**.
віт Кр. рідн. віта Vogt, війт.
вíта Л. **вíтка** Л. Б. Кн. Кл. Rispe. **вíтка** просяна́.
вітáтий Кн. Кл. К. mit großer Rispe. **прóсо вітáте** Hirse mit großer Rispe.
вітворúти В. aufmachen, отворити.
вíтраниця Кун. Windwehe, вітреница, вітряница.
вíчки М. Lenkseile, віжки, лїци.
вкéнути кому́ бóбу (Яжів) набити кого.
влúти Бо. hineingießen. **влиў в гóрло. вóблаки або хмáри** Виш. Wolken, облаки.
вобшúвка М. Kragen, обшивка.
вóвад Мерв. Viehbremse, Tabanus. **слíпий вóвад** Blindbremse, Chrysops caecutiens.
воўк жúтний Ск. **воўчóк** Тр. schwarzer Kornwurm, Calandra granaria. **вовчкé вкéнут сѣ в зéрно.**
вогнéнка Кр. мног. **вогненкé**. eine Pilzart, огнянка.
вогорúти М. Пр. Піт. Сквр. Кур. reden, говорити.
вóгріб Боб. Vogelbeerbaum, Sorbus aucuparia, оряб, ряб, рябина.
вóда В. Д. ЛК. Wasser, вода́.
вóдвуд Рз. Wiedehopf, Upupa epops. два водвуди́.
воддалéкий Кун. im weiten, weit, оддалеки. **воддалéкий в сóсни.**
водпочúвок Г. Rast, Ruhe, одпочивок.
водянúк К. Яв. рідка каша на водї, крупник.
вожелíдь Кун. Glatteis. **всюди вели́кі вожелéди.**
воздьíґáти ЛК. **востягати** (Яжів) schlagen, зûхтigen.
возелéдух Кр. ожеледух, лїд, що на деревнї примерзне.
вой! вой! Др. o weh! (**клúче, колú сьі перестрáшит**).
вóкап Кр. Dachtraufe, окап.
вóла М. ч. мног. in der Bedeutung: Kehle. **вóла тóго птáха** черво́ні die Kehle dieses Vogels ist rot (властиво: воле ч. єдинич. = Kropf).
волáти М. rufen. Не боíт сеáньі пáна, ньі кріле самóго, Но **волáє** на шинкáрку: дай горівки мнóго! М. **Волéна. Волéнка. Волéнє. Воленýнє** М. В. Олена.
волóве вóко ВМ. Zaunkönig, Troglodytes parvulus.
волóве вóко Б. Trollblume, Trollius europaeus.
волóві мúдзи М. губи (на єдéн бік росте́, в осени). (мидза cf. *μύξα* писок, Schnauze).

во́лок Боб. шпинат, зеленина.
волоко́льник З. Saitenwurm, Wasserkalb, Gordius aquaticus, волоконник.
волоса́йник В. Dorngrasmücke, Sylvia cinerea.
во́лосань М. Кл. Pferdeschweifhaar, Schwanzhaare des Pferdes, Roßhaar, волосінь. сама́ во́лосань.
волоса́нка або зазу́льча ку́харка Г. волоса́нка Кур. Dorngrasmücke, Sylvia cinerea.
воло́ся Піт. род. серед. Haare, воло́сє.
во́лоток Д. воло́тка В. Rispe, panicula. во́лоток про́са. дві воло́тцьі про́са.
воло́тя ЛК. р. серед. (збірне). Rispen, волоте.
во́мич Л. Teichrose, Nymphaea, омич, умич.
вопа́лка або пате́льнє М. Futterschwinge, опалка.
вопала́нка Мал. опаланка. те, що відхо́дит, як вопала́є гре́чку, луска́ і дрібні я́дра.
вопе́ньок Кр. ч. мног. вопе́ньки. eine Pilzart, опеньок.
во́пар Кур. gelbe Knotenameise, Myrmica flava, опар. малий муравель, а „куса́є“ ду́же.
вопи́р Мал. опи́р Скар. Gespenst опир.
вопи́р Д. Fledermaus, Vespertilio, опи́р. вопи́р поле́тьиў. вопирі лыта́ют.
вора́ба Кун. во́рба Кун. Гл. Піт. во́раба Л. Vogelbeerbaum, Sorbus, ряб, оряба.
воре́ў Кл. Adler, орел рідн. ворла́. — воре́л Вин. рідн. воре́ла. мног. воре́ли.
воробе́ль Піт. В. Sperling. воробе́ц Кур. Мал. Пр.
воро́шити Ск. mit Geräusch bewegen. па́пля воро́шить ли́стє.
восе́льник Кр. восе́льниця В. восе́льнице М. Raupe, усільниця.
воси́чина Л. земля, що воду на собі тримає довго.
восли́н М. рідн. восло́на längere Bank, ослін.
вото́са Угн. бічний дишлик (дві вото́сьі), звичайно тонший від голо́блі, що голо́блю лучит з кінцем оси пере́дньої. вото́сник шну́рок або желізний пе́рстінь, котрий прикріпля́є вото́су до голо́блі.
вотро́ка або баламу́т Піт. Кл. Л. Futterschwinge.
вош Д. Laus. — коло М. вуш.
вошма́на Мал. schlechter Kerl, ошмана.
впарканити Вер. mit einem Bretterzaun einschließen, beplanken, опарканити. подвіра впаркане́не Вер.
вподо́ба М. Gefallen, уподоба. до вподо́би.
вре́шты Гл. übrigens.
вро́да Мал. Schönheit, schöner Körperbau, урода.
вроди́ти Кун. „як на вільсьі вро́дит насьіне, до́бре на фасо́лю“.
все едно́ Пр. alles eins. — всьо ри́ба М. alles eins.
всили́ти М. befestigen. всили́ти ни́тку в го́лку Кул. die Nadel einfädeln. всили́ти ся З. учепити ся.
всьо́го на всьо́го Гл. im ganzen. всьо́го на всьо́го ма́є пя́десять кірцей.
всьой Мокр. Г. зьзіў всьой а́бо цьілий хльіб.
встрагну́ти Кун. stecken bleiben. встрягнути. встраг ми тере́н в тьіло.
вто́чи Ск. вто́чі Боб. в той час, тогди. вко́чи Ск. вко́чі Боб. коли. вко́чі то́є було́ = коли тоє було.
втяж Д. in einem fort, immerwährend, заєдно, раз в раз.
ву́гар Пр. Бо. ву́гор Ск. Aal, угор. два ву́гарі Пр. ву́гари Бо. ло́влєт ву́гори Ск.

вугар Кн. Dasselfliegenlarve.
вýгар Кр. Finne, Cysticercus cellulosae, ім. ч. мног. вýгарі.
вудвýд Ск. вудвýдок М. вýдвудок Мерв. вýдок Виш. Мал. Wiedehopf, Upupa epops. вудвýди лытáют.
вудíд Себ. Wiedehopf. два вудóди.
вýдкало Кун. ЛК. Г. Wiedehopf, Upupa epops.
(вуж). скíрку з вужá варя́т в водí і тéю водóю обмивáє дьíвка волóсє, що-б дóўге мáла Угн.
вýйко Гл. Oheim, по мамі брат, уй, уйко.
вýльій Боб. Bienenstock, улей.
вýґан М. Orgel.
вусáльниця Ск. вусéльник Гл. Мерв. вусéльниця Т. Raupe. ч. мног. вусáльницьі Ск. вусéльникє Гл.
вýтко Д. Wiedehopf, Upupa epops.
вýтлий М. слабосúльний М. schwach; zart; fad; schlaff, утлий.
вýтойка В. Ente, утонька, утка.
вýток Кл. Р. Wiedehopf, Upupa epops. рідн. ч. ед. вýтка.
вутрóба Д. Бо. Eingeweide, утроба.
вуш ЛК. Пр. Laus, Pediculus стсл. кѫшь.
вчéра В. вчéрака Кн. gestern. — вчерáшній Кул. gestrig.
вчоракí Кр. gestern.
вя́тер Б. Reuse, Fischreuse.

Г. (im Ruthenischen wie čech. h ausgesprochen, also: гадю́ка, гáйний, галóха, гамелó sprich: hadiuka, hajnyj, hałocha, hamełó).
гадьвá Піт. (збірне) Schlangen, гадини.
гадю́ка Кр. Др. Kreuzotter, Pelias berus.
гадю́чник Кр. зьíлє, варúт сє в молоцьí і дає від укýшеня гадю́кы.
гáйний час М. Mußezeit, час вільний від занятя.
галасáти Себ. Kn. lärmen, Lärm machen, schreien галасувати. галасáє (пор. Енéй на стáрших галасáє, Писання И. П. Котляревського 1862, стор. 287).
галé Р. — то галé = то алé.
галóха Л. назва чорноï корови.
галóха (Семенівка к. Яворова) Küchenschabe, Periplaneta orientalis.
гáляс Пр. назва пса (звичайно чорного).
гамелó Бо. Мв. Mistel, Viscum album. ростé на топóлях (сокóрах), на лúпах, я́блінках; жоўтúло на крашанкé рóблят з листкíв гамелá; берýт гамелó, зеленúцю і мéзку я́блони.
Гамéрика ВМ. Amerika.
гáна М. Tadel. ви дьívойки, гáлойки, не дáйте нам гáнойки.
гану дáти комý М. Jmd einen Verweis geben, Jmd rügen, tadeln.
гарапéка Дв. Unmensch, нелюдяний чоловік.
гáрний Пр. schön. вменш. гарнéнький.
гардúти Кул. stolz sein, verachten. гардúг er verachtet.
гартáнь Д. гартáнка Мокр. Gurgel, Kehle, Luftröhre.
гасáти К. Л. jagen, rennen.
гáстка Угн. з ременю підкладка, котра дає ся на настку в цíли висшого підбитя.
Гáся Кун. Johanna.
гатúти Др. schlagen, tüchtig schlagen.
гвóздик Рз. Nelke, Dianthus, звоздик.
гéмел Б. род. муж. гемелá З. род. женьск. гимéла Г. Mistel, Viscum album, омела. на тьі сóсньі богáто гéмелу. Б.
германúк Малн. тóпка соли cf. гурмáн.
гесь (Брусно, зо дві мили від Любелї) сюда. ходúгесь! = ходúсюдá! komm her!
гецьі (коло Равы) кличка до волів: на лíво — на право.

ги́льця Гл. Кр. Zweig. єдна́ ги́льця. на ги́льци.

гиля́ В. род. женьск. Кр. род. серед. Ast; Zweig. гру́ба гиля́ В. вели́ке гиля́ Кр.

гиля́вий Пр. ästig. гиля́ва бере́за.

гимбльова́ти Кл. hobeln. гимблю́в. — гимблівке́ Hobelspäne.

гиндик Ск. Тр. Truthuhn. два гинди́кы. ендик Піт.

ги́нель Боб. Reif. шмат ги́нелю viel Reif, много інею. стсл. иний.

гире́йкий М. bitter, гиркий, гіркий.

ги́ржа на зельізьі ВМ. Eisenrost, ржа, іржа на желїзї.

гирта́нка Кн. Gurgel, Kehle, Luftröhre.

ги́че Кн. род. серед. корч бо́льби, ги́че на бо́льбі. Blätterwerk der Kartoffelpflanze.

гись-а-гись Рз. го́нит ві́вцьі; як кли́че до се́бе: шу́та-на!

ги́чка Г. Blätterwerk. На горо́дьі бурачо́к, черво́ная ги́чка Г.

гі́рця М. Anhöhe. По-під гі́рцьі пасу́ ві́вцьі білейкі, білейкі М.

гірча́к Л. гу́ба темно-черво́на; гірчаке́ нейідо́мі.

гладу́шка Боб. глади́шка Б. Ск. Topf, Milchtopf, сивий горнець, сивак, горнець на молоко.

гли́боч Кр. Tiefe. гли́боч вели́ка.

гли́бше Д. tiefer.

гли́вий Ск. Б. gelblich, braungelb. гли́вий кінь Б. буравожовтий кінь.

гливля́к Мокр. Fledermaus, Vespertilio.

гли́на глуха́ Гл. „по ви́паленю не ма́є дзво́ну“.

глід Боб. рідн. гло́ду Weißdorn, Crataegus.

глухи́ня Гл. Bruchbeere, Vaccinium uliginosum.

гнет Кун. Мал. гнет бу́де день. ческ. hned, польск. wnet.

гнилля́к Мокр. Faulenzer.

гни́давка Ск. Pferdemagen-Bremsfliege, Gastrophilus equi

гньі́здити ся Ск. nisten. птах гньі́здит ся.

гньі́тик Боб. Ringelblume, Calendula officinalis. гньітики цьвіту́т (= цвитуть) жо́вто; по хло́пских горо́дах.

гно́ик Кн. уменш. від гній, Mist.

гове́с Ск. Hafer, рідн. вівса́.

го́ўка В. Кн. голка, Nadel, ігла. у гоўкі ву́хо і шпинь.

говори́ти Кл. Виш. Мал. Кур. sprechen; докола в инших сторонах: вогорити.

го́йний М. reichlich. Ой копа́ў я кирпичейку, у ньі вода́ го́йна.

голи́ня Кл. род. серед. freies Feld. з льіса на голи́ня.

го́лка М. Nadel, ігла́.

голоблі́ Угн. дручкй, ме́жи котри́ма запря́жений в хо́муті кінь.

голова́й Ск. Kaulquappe, ім. ч. мног. головайї.

голо́венька Др. голові́нка Л. ім. ч. мног. головінке́ Kaulquappe, larva ranae.

гололе́дица Б. Добр. Glatteis.

голомороже Боб. Glatteis; trockener Frost.

голоюх ЛК. крупник, водяник (Яжів).

голоюшка Пр. ка́ші гречана́ або пшоняна́, рідка.

голоюшка В. борщ солодкий з молоком.

го́лубка Ск. Täubling, Russula. ім. ч. мног. голубке́ = гу́би си́ві, черво́ні, гли́ві.

голе́к Тр. Ast. на голе́ках ту́ркалка ма́є гньіздо́.

Голе́не Го. род. серед. люде з Голого.

гонорува́ти се М. stolz sein.

гопе́ньки Рз. гопе́ньки або пі́дпеньки Б. опеньки, губи як: Agaricus esculentus, Ag. alliaceus...

го́равка Виш. Eichhorn, Sciurus vulgaris ч. мног. горавке́.

гора́чий Мал. heiß. гора́ча вода́.

гóрба. гóрбина Гл. Vogelbeerbaum, Sorbus aucuparia.

горбáч М. buckeliger Mensch. Ой горбáчу, горбáчу, колú я тé зобáчу М.

горівцé Г. р. серед. Branntwein (примильно).

гóрник Гл. піч, гóрно Гл. піч, в котрій випáлюют гóрцьі; пíчка Гл. заглуб, де палят вогóнь, грýба; воўк Гл. середна часть горна на долúньі.

горобéц Мерв. горобéць Б. Sperling, Spatz.

горóдник Кр. Кл. Spaten, рискаль.

горóх Др. Vietsbohne, Phaseolus.

горóх лежýх М. З. фасоля не тичнá.

горóх пільний Берб. Felderbse. горофúна Пр. Erbsenstängel samt Blättern, горохвина.

гóрські слúвкé Кл. гóрсткі Д. угорські слúвки. мáє гóрстких слúвок кýпа.

гортáнка Бо. Gurgel, Luftröhre.

горýлька або головéнька Бо. Kaulquappe. ім. ч. мног. горулькí, головéнькі.

горéбина Мв. Vogelbeerbaum, орябина.

госá Боб. Wespe, Vespa vulgaris, оса.

готáвицє М. Grummet, отавиця, отава.

гоéцкий Г. по гоéцки = так як в Гійчи звикли.

грíшний птах М. лáстівка, що гріх побивáти.

гробáр або копáч Тр. Totengräber; в Горóкові: погребéнник або погребéлник.

громадьíльник Кун. що сьіно громадить.

громовúцє Кн. Пр. Donnerwetter.

грубовáрґий М. mit dicken Lippen. грубовáрґе дитé.

грубоголóвий М. dickköpfig.

грубодзьóб Мв. (грубодзюб) Kernbeißer, Coccothraustes vulgaris. грубодзю́б занáдиў ся.

грубоживóтний М. bäuchig, черевáтий.

грубопúсок Кур. Kernbeißer, Coccothraustes vulgaris. грубопúсок чáпит кістké.

грубствó Скор. dicke Äste, dicke Stücke.

груз Кр. Wollschwamm, Agaricus vellereus Fr. ім. ч. мн. грýзи.

грýзло Гл. Klumpen. грýзло глúни.

гýба вéрхна М. Oberlippe. гýба спíдна М. Unterlippe.

гудúти В. schelten. вдні ми тя хвалят, другі ми тя гудят В.

гудьíти Кун. summen. трýти гудéт.

гýзерє Кр. род. серед. гузїр, задний конець снопа. грýбе гýзерé.

гук Виш. Rohrdommel, Botaurus stellaris. гýкало Мал. „по тí часú якóсь не чýти“.

гукáти Гл. girren. гóлуб гукáє die Taube girrt.

гýкати Гл. schreien, rufen. совá гýкає.

гультáй М. Hallunke, Schurke укр. гільтяй.

гýпало Кн. Бо. Т. Пр. Rohrdommel, Botaurus stellaris. приказують: „кíлько разíв гýпало гýкне, по тíлько бýде чвéртка пшеницьі“.

гýпати Т. гýпнути Пр. ŭ prumb schreien, brüllen. гýпало гýпає. гýпало гýпнуў.

гýрба Рз. Haufe, Menge. гýрба людéй. гýрба гусúй укр. юрба.

гýрма З. Виш. Schar. гýрма птиць. гýрма людéй.

гусéльник Виш. Мал. гусéльниця Кур. Raupe.

гýсениця Кр. Raupe. ім. мног. гýсеницьі.

гýсьі лáби Мал. eine Pilzart, рід їдомих губ.

гýска Малн. Semmel, булка.

гусá-гусá Мал. кличе гуси.

гýсята В. Ilit. гýсятка Д. Kätzchen. ім. ч. ед. гýся, гýсятко.

ґу́сята або ві́вцьі на ве́рбі Г. Kätzchen der Weide. гусе́та на ґи́ві Себ. Salweidenkätzchen.

ґ. (im Ruthenischen wie russisches г oder polnisches g ausgesprochen; demnach: ґайс. ґала́нє, ґале́та sprich: gajs, gałanie, gałeta).

ґайс Мал. Мокр. Др. Gas, Leuchtgas; Naphta. ґайс Кл. нахта Кл.

ґала́нє Го. Klumpen, Erdklumpen, гру́ди земльі яко́йі не́будь. то́в ґала́нє.

ґа́лґан Мв. давньїйше карто́хи назива́ли „ґалґанами". іду́ ґалґани́ копа́ти.

ґале́та. ґале́тка. ґале́тчина М. Кун. Др. Пр. Піт. Сквр Угн. Gelte. в Др. бува́є ґале́та на пів кі́рця, на ко́рець, на пі́втора або на два кі́рцьі; в Угн. ґале́та = деревля́на суди́на з цьило́го де́рева ви́доўбана без обруча́, на зе́рно.

ґаловиння В. род. серед. гичка бараболї. велико́в ґаловиння.

ґаме́рка М. шапка вовняна, остро закінчена.

ґанч Д. Fehler, Фальш. ґанчува́ти tadeln.

ґарди́ти ся Д. stolz, übermütig sein, гордити ся. ґа́рдит ся.

ґардо́х Б. ґардо́ха Б. або карто́х, картоха Б. Kartoffel. вчера́ ґардо́х, ни́ньі ґардо́х, коб не ґардо́х, то́бим здох.

ґарджевка Тр. ґарджи́чка Боб. Gurgel, Kehle pol. gardziel, gardziel, gardziołka.

ґардошине або картоши́не, бандили́не. бандиля Б. Stengel samt Blättern der Kartoffelpflanze, гичка бараболї.

ґа́чка Мал. Kehlkopf.

ґе́вґати Др. schnattern. ґе́вґают і ўсн.

ґе́дз Мерв. Biesfliege, Rinderbremse, Hypoderma bovis. ч. мног. ґедзи́.

ґе́дзати сьі sich vor Bremsen abwehren, toben, laufen, biesen (wenn das Vieh von Bremsen geplagt wird).

ґе́дзає сьі худо́ба. Др. das Rind biest.

ґе́дзґати ся Тр. від мухи обганяти ся. ґе́дзґає ся худоба.

ґе́ґель Тр. Ск. Specht, Picus. два ґе́ґльі.

ґеґота́ти Мокр. schnattern. гу́си ґеґо́чут.

ґеле́та. ґеле́тка Кл. Gelte, ґалета, дїлета.

ґе́тел Бо. Specht. Picus. ім. ч. мног. ґе́тли.

ґе́тель Боб. Specht, Picus. два ґе́тльі.

ґзи́ти ся Кур. biesen. Wenn die Rinder (besonders an schwülen Julitagen) die Nähe der Biesfliegen merken, beginnen sie mit emporgestrecktem Schwanze wie toll umherzurennen, sogen. „Biesen" der Rinder. ґзит ся худо́ба Кур.

ґіро́нія Рз. Georgina.

ґловачо́к Д. Kaulquappe ч. мног. ґловачкі, головачо́к.

ґля́вати В. kauen, wiederkauen. коро́ва ґля́ве або ґля́ває die Kuh kaut.

ґни́рати (Семерівка к. Яворова) grübeln, mühsam suchen. що він там ґни́рає

ґніт Д. Docht. рідн. ґно́га.

ґоґо́зкі Д. Beeren der Preißelbeere, Vaccinium vitis idaea.

ґо́нтя Д. збірне Schindeln, ґо́нти. дах поби́тий ґо́нтям.

ґору́льі З. Bitterling, Rhodeus amarus, горуля.

ґо́цька Кр. Kätzchen, amentum. ґо́цькє на вільсьі Erlenkätzchen.

ґруда З. Wollschwamm, Agaricus vellereus, груз.

ґру́шка Кур. Kartoffel, Erdbirne, Krummbirne (в Ку́рниках, в Стари́сках і Тростя́нци ка́жуть: ґру́шкі = Kartoffeln — а грушке́ = Birnen).

ґру́шниско Мал. по́ле по ви́копаню бульби. бем сїяў ячмінь на ґру́шниску.

ґу́ла Кур. Knollen; Beule. ґу́ла живи́цьі.

ґу́нджер В. Locke, кучер. ґу́нджері дрібні. cf. польск. kędzior.

Д. дави́духі Гл. ім. ч. вд. дави́духа. дави́духі = маленькі грушкй, котри́х сок давить.

да́лебі. далебі́ Угн. wahrhaftig, bei Gott.

дамасти́на Гл. Damascenerpflaume.

да́мний Гл. lange vergangen, давний. дамно́ Д. давно. дамні́сше Д. давні́йше.

Даньо́ або Данько́ Кун. Данило.

двигне́стий Рз. двигне́ста галу́зка = вилковата.

двойна́стий Мв. zweierlei; zweifach. я двойна́сті певке́: що лю́де вживають і кіньскі.

двоя́кий Кл. zweifach. колопны́ двоя́кі.

дебуле́ти М. дебуля́ти. M. gehen, schleichen. я дебуле́ю.

деле́ко Кн. далеко.

девни́чка Кун. Кн. Morgenstern, денни́ця, денни́чка.

демни́ця Кл. демни́чка або дне́ва зьвізда́ Мал. Morgenstern.

денде́ра Рз. Др. Гл. Stechapfel, Datura stramonium.

дене́будь Д. wo immer.

денекуда́ Го. irgendwo, hie und da, декуди, декуда.

дене́хто Шіт. irgend einer, дехто.

денна́ гу́ба Мв. (дивна губа) Hexenei, Phallus impudicus. денно́ві гу́би вжива́ють від пору́хи.

денни́чка М. Morgenstern.

дентера Шіт. Stechapfel, Datura stramonium.

держа́к Кр. Stiel, Handhabe.

дерня́г Сквр. abgestochenes Rasenstück.

де́рти Кн. reißen, aufreißen. ку́ри друт зе́млю. ку́ри здерли ячмі́нь; ungeduldig stampfen. ко́ньі друт зе́млю.

де́рти Г. (von der Stimme des Wachtelkönigs) деркáч дре.

джи́ґалка Рз. kleine Brennessel, Urtica urens, жигалка.

джона́ Кур. Grünspecht.

джу́мка цьві́ту З. Buquet, Blumenstrauß. джума́ вели́ка.

джус ВМ. Page; junger Knecht.

дзба́нок М. рідн. дзба́нка Krug.

дзи́ґар Кун. Uhr.

дзі́дик Р. Spitzmaus, Sorex. ч. мн. дзі́дики.

дзі́ся В. дзі́сяки В. дзьі́ська (Зарудці, Жашків) heute польск. dzisiaj.

дзоб Кун. Schnabel. дзо́бавка Виш. Specht, Picus. ч. мног. дзобавке́.

дзо́бавка Кр. Spechtmeise, Sitta europaea.

дзо́бати Кун. picken.

дзьо́ґати Верб. picken. пта́хи дзьо́ґают дзьо́бом.

дзьо́ґладок Б. Specht, Picus. рідн. дзьо́ґладка.

дзю́ндзя Пр. украшенз звисаюче, малі кутасики; коло Печеніжина (Гуцульщина): дзи́ндзик, коло Болехова (Бойківщина): ди́ндик. бо́мблик cf. ди́ндати, диндили́ндати baumeln.

дзюра́ Гл. Сквр. Loch, діра. дзю́рка Кун. dem. Loch.

дзя́воронок В. ЛК. Lerche, жайворонок, жаворонок.

дзе́ґіль Гл. дзе́ґлик ВМ. дзе́кіль Рз. Specht, Picus. два дзе́клы.

дзе́стро Кн. Mitgift ві́но (з волоска).

ди́бати. дибува́ти М. gehen, schleichen.

ди́вдур Б. З. Stechappel, Datura stramonium.

дивни́чка Т. Morgenröte, Morgenstern, денничка.

ди́ка миш Пр. Др. Б. Себ. МВ. Fledermaus, Vespertilio. баять: „заплу́тає ся в воло́сє".

ди́кий бу́га́й Го. Rohrdommel, Botaurus vulgaris.
диль Кн. Diele. єди́н диль. ч. мног. ди́льі.
дитѐ́тойко М. Kind, дитятонько, дитя́тко.
ди́халка Тр. ди́халниця у дитини Рз. Stirnfontanelle.
дичи́не Ск. Wildferkel. Frischling. ч. мног. дичинѐ́та.
ди́чка ВМ. junger, wilder Birn- oder Apfelbaum. ди́чка ма́є колькѐ́ або те́рна.
дьі́вер Г. Вищ. (рідн. дьівера) брат мужа (чоловіка).
дьівни́цка Кр. (Проваль) Morgenstern, денничка.
дьівни́ця (Сопошин) Asch, дійниця.
дьі́вочка М. Mädchen. Ой прии́ду я до це́рковцьі, ста́ну си в куто́чку, Подивлю́ се раз на во́браз, сьім раз на дьівочку М.
дівчи́ти кого М. Мокр. Jmd völlig belehren, довчити, доучати. аж дівчу́т йі лю́де. М.
дідна М. до дна.
дідня Кун. Кр. bis zum Tagesanbruch, до дня.
дьі́до Вищ. Onkel, тьітки муж. — дьідусьо Вищ. Großvater.
дьідух Мерв. Maulwurfsgrille, Gryllotalpa vulgaris.
дьірковатьіти Пр. löcherig werden. капуста дьірковатьіе, здьірковатьіе.
дісне Др. in der Tat, дійсне.
діяна Піт. Königskerze, Verbascum, дівенна́.
дна Мв. Gliederreißen, Gicht, Podagra.
днева зьвізда́ Мал. Morgenstern.
дньіти М. Tag werden, tagen. заденьіти (vom Tagesanbruch).
доба́к Кун. Скер доу́ба́к Кр. Гл. доба́ч Скер. до́у́бало. Гл. Р. Мерв. до́бу́ш або до́бало Піт. до́у́бусь Мерв. Specht, Picus. два до́у́бусьі. ку́па до́у́бусьів.
довга́ Кр. Regenbogen, дуга́.
довко́ла Рр. um, herum.
доу́гова́стий Кун. подоу́га́стий ВМ. länglich.
до́у́женький Боб. вменшене від до́у́гий, lang (примильно).
доу́жо́к Б. Schuld, довг (вменшене).
доу́жьо́стий Скер. sehr lang, довжастий.
дьо́гли́к Б. дьо́дли́к Л. Specht, Picus. дьо́гли́к до́вбає. два дьо́длики.
до́клад М. в зна́ченю: appositio.
доко́нувати Кн. ausrichten, vollführen. робо́ти доко́нуют ся.
домо́к Др. рідн. дімка́ = до́мик рідн. до́мика, Häuschen.
доню́ня Кн. Töchterchen.
допекли́вий Б. peinigend, quälend, докучливий. допекли́вий ра́зик.
до́пір М. доперва, erst.
допо́ки В. bis, доки. допо́ки бу́деш жа́ти.
допта́к Гл. робітник, що до́пче гли́ну.
(доро́га). не туди́ доро́га Кл. не о то́є хо́дит, nicht darum handelt es sich.
дорщ Д. Піт. В. Кур. Regen, дощ. не бу́де дорщу́. дай Бо́же дорщу́. хо́че па́дати дорщ. іде́ дорщ. не би́ло дорщу́.
до́сьвіта М. bis zum Anbruch des Tages.
досьвіток М. Tagdämmerung.
досе́ля Мал. bisher, досель, доси.
доси́т Кун. до́сит Мал. genug, досить.
доскона́лий М. Кун. Кн. vortrefflich, доконалий, ческ. dokonalý, польск. doskonały. доскона́ла горівка. чоловік доскона́ле до́брий. доскона́льі (Яжів старий) ja, ganz richtig. ци той хло́пец ма́є двайцять льіт? доскона́льі ма́є.
дост В. genug, досить.
доста́чити Кл. ausreichend liefern, буков. доста́тчити. — достарчити.

достерéчи́ Кн. bemerken. достерíг ем ich habe bemerkt.

дохопи́ти се Кн. erwischen, ertappen. дохопи́ў се горíвки.

дощ М. Мокр. Regen.

драбнé М. род. женьск. Plunder, Lumpenzeug; Gesindel, драбня.

дражни́к Кн. Brombeere, Rubus fruticosus.

дражни́к ВМ. зьíле водяне́, ма́е колючки́ під спо́дом.

драни́цьі Кр. ч. мног. arme Leute, Lumpenzeug.

драпачи́льник З. драпа́чник ВМ. Brombeere, Rubus fruticosus.

драчи́льник Кн. Кун. Ackerbeere, blaue Beere, Kratzelbeere, Rubus caesius. по по́ли тра́пит.

драчи́ня Вин. Sägespäne, трачине.

дри́пати Кн. schwerfällig gehen, schwerfällig traben. дри́пае ба́ба.

дри́сливка Рз. runde Pflaume ім. ч. мног. дрисливки́.

дрізд Мал. Drossel, Turdus.

дрізови́не Мокр. Feilspäne, Sägespäne, трачине (різовине). паде́ з під пи́ли як по́рох.

дрімлю́х Гл. Мал. Ziegenmelker, Caprimulgus europaeus.

дрімо́та Рр. Schlummern, Schlummer.

дроби́ти нога́ми М. in kleinen Schritten gehen.

дроп Шр. назва пса.

друхньíти Мерв. modern, faulen. де́рево друхньíе.

дубо́ве я́блоко Рз. гру́ба на не́му скíра, тверде́ я́блоко.

дубро́ва Мал. Eichenwald; Wald.

дуга́ Кн. Regenbogen.

ду́док Бр. Мв. ду́док або ву́дкало Л. Wiedehopf, Upupa epops.

ду́жати ся Кр. бодрствува́ти. ду́жайте ся, ду́жайте.

ду́же Д. viel. шпіжí виростáють в колоскáх жи́та; за-ду́же то́го нема́. ду́же бíльше Кл. weit mehr, viel mehr.

ду́жний Кн. gesund, stark. що́бисте бу́ли ду́жі і здоро́ві.

дупла́к (Радруж, на захід від Рави) Hohltaube, Columba oenas.

дуплани́стий З. дупла́стий hohl. дупла́ста ве́рба. дупланúсте де́рево.

дурíйчиця М. Taumellolch, Lolium temulentum (дурійка+иця).

дурнова́нь Др. Dummkopf.

дуросьвíт Мерв. Zaunkönig, Troglodytes parvulus.

дюра́ Г. Loch.

дя́дьок Гл. В. Сквр. Мокр. Specht, Picus. ви́дьіў єдно́го дя́дька. дя́дькі шука́ют хро́би.

дя́дько Гл. (Добруся) Vetter, по та́тови брат.

де́дько Кн. вуйко, Onkel.

де́дина М. дя́дина (Добруся) жінка матерного брата.

де́дюх М. де́клик Кн. де́кол Мв. ім. мног. де́кли Specht, Picus. де́дюхи, де́клики, де́кли шпо́ртают(ь) за хро́бами.

Ж. жа́ба Кр. Л. Сквр. Frosch, Rana.

жа́бляча скри́нка Л. Teichmuschel, Flußmuschel. Anodonta. Unio.

жабни́к З. Froschlöffel, Alisma plantago.

жабури́на Гл. Wasserfaden, Conferva. прикладáют до спечéноїі ногú.

жа́йворонок Мокр. жа́йворонок або за́йворонок Кун. Lerche, Alauda. жа́йворонця Мокр. Lerche (Weibchen).

жва́лий М. listig, schlau; verschlagen, чва́лий.

же. жеби М. Кл. Д.... daß.

же Мерв. стсл. иже (и+же. ы+же ѥ+же.) пр. му́ха, же сьвíтит = Leuchtkäfer, Lampyris.

желья́зносива́стий Л. eisenfarbig. кінь желья́зносива́стий Eisenschimmel.

желья́зо Кл. Л. Др. Eisen.

жело́ Шіт. Мал. Stachel der Biene, der Wespe, der Hummel, der Hornisse, жало. стсл. жало κέντρον, stimulus (жєло, жьло).

же́рдє Гл. род. серед. збірне. Stangen, жердки. гру́бе же́рде.

жере́бний Др. trächtig. жере́бна кля́ча (кляч), жере́бна коби́ла trächtige Stute.

же́стьіль Л. Kreuzdorn, Rhamnus cathartica. галу́за же́стьілю.

живі́т Кн. Мокр. Bauch. Сквр. Leben. за сво́го живі́тя bei seinem Leben. стсл. животъ ζωή, vita.

живота́тий М. bauchig.

жи́дик Г. Feldsperling. жи́дики вивóдєть сє.

жидова́ Кн. Juden, збірн. сама́ жидова́ зібра́лась.

жирува́тий Б. morsch. жирува́те дéрево hohler Baum.

житогри́з Т. хопта, білим цьві́том цвіте́; буває ча́сто в мо́крих ро́ках, коли́ весна́ зябка́.

жмéкати Тр. жмякати. вона́ жмéкає шма́тє sie reibt die Wäsche.

жньіт Кул. Гл. рідн. жньі́гу, жолудкова слабість, зніт, горячка.

жо Мал. же, що.

жóбис прийшóў (Яжів) = щобись (жебись) прийшов.

жóворонок Кур. Lerche, Alauda, жаворонок.

жоўтóбрюх Рз. жоўтóбрух Тр. мног. жоўтóбрухі. жоўтобрýх Кр. мног. жоўтобрýхи. жоўтобрýха Ск. вели́ка жоўтобрýха. жоўтобрýшка Сквр. жоўтогрýдка Кур. Goldammer, Emberiza citrinella.

жоўтобрýх М. гýба, росте́ у піскý; бýра, під ша́пкою жóўга.

жоўтопю́рка Кн. mit gelben Federn, жовтопірка, жовтоперка. кýрка жоўтопю́рка.

жоўтулька Верб. жоўтýрка Кул. Мал. жоўторýз Вин. жоўтю́шка Сквр. Goldammer, Emberiza citrinella.

жолóбати Сквр. aushöhlen. дя́дьок жолóбає дéрево.

жолотóк Шіт. Dotter des Eies, жовток. цимáло жолотка́.

жона́ М. Frau, жена, жінка.

жóхати Мокр. keuchen, дихтіти. пес жóха der Hund keucht. зажóхаў ся пес.

жýжіль Л. Schlacke. ци мáю жужля.

жýжель Кур. Torf.

жужóля Л. род. серед. грудковата земля.

жук З. Л. Тр. ЛК. Мерв. Вин. Roßkäfer, Geotrupes stercorarius. жукú бзичáт ЛК. die Roßkäfer summen.

жур Б. робит ся з мукú і горя́чойі водú, колóтит колотýшкою.

журавли́на Б. Т. Вин. Moosbeere, Vaccinium oxycoccos.

жух Мз. Roßkäfer, Geotrupes stercorarius. два жухú.

жéба Тр. Кн. Ск. Себ. М. Frosch, Rana, жаба.

жéбєча скри́нька Ск. Teich-, Seemuschel, Anodonta, Unio.

жéворонок М. Кн. Мерв. жéйворонок М. жéльворонок Боб. Lerche, Alauda, жаворонок.

жєль М. рідн жєлю́ Leid; Wehmut. вели́кими желéма жаль.

жвртли́вий М. scherzhaft, жартовливий.

З. забúти Шіт. vergessen, забути. ти сво́го коня́ напоїлý, а я сво́го забúў.

забíгмати сє М. sich beteuern. забíгмала сє. на Поділю: забíгмити ся.

заборозéнник Боб. Engerling. забóрóзняк, борозню́к або бойко (Ківлів).

зава́ла Рз. großer Schneefall, große Schneemassen.

завершúти копúцю сьíна В. покласти „верх“.

зави́да. зави́д Гл. Eifersucht. **до́брим лю́дям на зави́ду.**

зави́сливий чолові́к В. neidischer Mensch.

за́витка М. (**зави́тка**) покритка, що дитину мала нешлюбну.

завіху́ра Кн. Gestöber, Windwehe; Schneewehe.

завишке́ М. hoch, was die Höhe anbelangt. **завишки.** пять ме́трів **завишке́** fünf Meter hoch.

за́втрішний Кул. morgig. **за́втрішного дня.**

зави́дкати Мв. hup! hup! schreien. як ду́док **зави́дкає**, то **за́ра** бу́де **зазу́ля** ку́кати.

зага́дувати Боб. Rätsel aufgeben. прим'іром **зага́дують**: **невели́ка** щебету́шка, **зарі́ж** ені́, бу́де ю́шка (курка).

загайи́ти мно́го часу́ М. viel Zeit vergeuden, **загаї́ти.**

загі́н Кн. рідн. **загі́ну** Stück Feld. вменш. **загоне́ць** рідн. **загінця́.** — **загі́нчик** рідн. **загі́нчика.**

загиджувати З. запаскуджувати. **загиджує по́ле.**

заголо́вок Л. Кн. хустинка на го́лову дити́ні.

заграни́ця Ск. Ausland. з **заграни́ці.**

загрубі́ти Дв. wörtl. dick werden; trächtig werden.

загрузи́ти Кн. versenken. **загрузи́ти ся. загрузи́ў ся** = **загряз.**

загру́знути Кн. versinken, stecken bleiben.

заденьї́ти М. anbrechen (vom Tage).

задиба́йло Г. що **задиба́є**, що заходит.

за-дня II. bei Tag, während des Tages. **за дня сова́ бу́де сидьіў** в стро́пі в стодо́лі, а в ночи́ льіта́є і гука́є.

за́жен М. geerntetes Getreide. В **го**спо́дара **заже́ни Жи́тниї**, **пшени́чниї** На всьо́й сьві́т **вели́чниї** М.

зажи́рливий Кн. Б. grimmig; habgierig. **зажи́рливий** чолові́к, сьві́т **би заже́р.**

зазва́ня Кп. Vorladung.

за́здріти Мал. beneiden. **за́здріў.**

зазу́лина ку́харка Г. ЛК. Bachstelze, Motacilla.

зазу́лька М. Мв. Marienkäfer, Coccinella. приговорюють пускаючи **зазульку** по руці: **зазу́лько, зазу́лько**, покажи́, куди́ мені́ доро́га, ци до земльї, ци до Бо́га? Мв. — **ку́ку! ку́ку! зазуле́йко!** в котру́ пійде́ш сторonóйку, ци туди́, ци туди́, ци ь па́ньскіїі воротá? М.

займа́ч Кр. що **займа́є худо́бу** зі шко́ди.

зайсьві́т М. Jenseits, Raum jenseits der Erde, **засві́т, за́світ.** Ой ходьїм ми на **зайсьві́т**, неха́й зна́є нас всьо́й сьві́т! М.

зайти́ сє без гроша́ Кл. обійти ся без гроша.

зак Кл. Кн. bis, заки.

закавульї́ти М. zu winseln anfangen.

закалабу́дати ЛК. замішати недбало.

заклякнути Го. erstarren. **ру́ки заклякли.**

зако́вкати М. anklopfen cf. ковтати, колотати.

за́круток у скрипок Др. Spannwirbel der Geige, **закрутка.**

за́круцька коло пеца М. **закрутка** до замикання.

залúчки Тр. Backenbart.

зальї́во Кр. Гл. Eisen, желїзо, зелїзо.

заложе́чник Ск. Löffelbehälter.

зама́шний батіг Кун. zum Ausholen wohl bereitete Peitsche.

замилúти кого́ Кр. jmd. irre leiten.

за́мірки М. verkümmerte Tiere oder Pflanzen.

замірко́вате зе́рно М. verkümmertes Getreide.

за́мість Др. statt, anstatt. за́мість в ку́зню льівти.
замо́к Кун. Schloß. тре́ба напра́вити замо́к.
замори́ти М. zu Tode martern, umbringen. бода́й те замори́ло.
замуж Кн. В. Мал. укр. заміж. Же-б я бу́ла тото́ зна́ла, же за́мужем ли́хо, Бу́ла би я посидьі́ла в сво́го та́та ти́хо Кн.
зао́стрений Б. scharf, zugespitzt. зао́стрене ли́стя.
запа́дистий бе́рiг Бо. einfallendes Ufer.
запасчи́на В. Vortuch, запаска.
запату́рити ся Кл. поставити на своїм, не уступити.
запату́рливий Кл. halsstarrig, неуступний порівн. ческ. urputný, zarputilý, zpurný.
запімну́ти Мерв. vergessen, забу́ти. я запімну́ў.
заплы́ха Кн. Bedrängnis, Belästigung, Bedrückung; Bedrücker, Belästiger.
заплыши́ти. заплычи́ти Кн. belästigen, martern. заплыши́ў гро́шi er hat das Geld auf unfruchtbare Weise verbraucht, згубити, стратити.
запобіга́йло З. що запобігає. запобі́гливий Кн. запопадний.
запозиґливий або захла́мний Го. neidisch, eifersüchtig.
запрега́ти Пр. anspannen, запрягати.
за-про М. за про му́хи. за про то́е М. deshalb.
за-рано́ Кн. früh, am Morgen.
за́рід Бо. Keim. за́рість Вин. рідн. за́рости in der Bedeutung: Keim.
засипа́ти Др. einschlafen.
засте́лене Б. Gebett, Lager.
за́стяжка Кр. сто́нга Кр. Band, стяжка, бинда.
застрі́шина Боб. стрі́ха на пло́ты.
за́ступка Кн. за́ступку ма́е на во́цьі (недуга очей).
засу́нути двери (Семерівка к. Яворова) замкнути, Thüre verschließen. засу́нулисте ха́ту.
за́тай Скор. Labkraut, Galium verum.
затиро́йка В. затирка. (вменш.)
за́твор Кн. Verschluß.
затьі́нок М. beschatteter Teil z. B. einer Kirche. Ой при́йду я до це́рко́вцьі, стану си в затьі́нку, Подивлю́ се раз на во́браз, три ра́зи на дьі́вку М.
заткани́ця (Семерівка к. Яворова) або зату́ла Сем. дошка, котрою затика́ють піч, як печуть хлїб.
затхну́ти се Г. stinkend werden, faul werden. затхла́ се вода́. затхне́нний во́здух Мокр. dumpfige Luft.
за́ушницьі або зе́ви Г. Kiemen.
захала́стати ся З. захала́стувати ся З. загна́ти ся за дале́ко і стра́тити.
захвасува́ти гро́шi З. зафасувати гроші.
захламчи́стий Д. Кн. захла́мний М. захла́нний або зажирли́вий чоловік Б. на чуже добро ласий, хтивий habgierig, habsüchtig.
захльо́ндати ся Кр. обваляти ся.
захопи́ти Др. ніч їх захопи́ла.
захма́рило се Д. der Himmel wurde mit Wolken überzogen. затегну́ло се. затьми́ло се. завезло́ се.
захоло́да М. Abkühlung; Labung.
зачемери́чити (Семерівка к. Яворова) betäuben. зачемери́чвў собі́ го́лову. зачемери́чений betäubt cf. чемериця.
зачерну́ти (води́) Кн. Кл. schöpfen. зачерни́ води́ schöpfe Wasser. зачёрти Г. іди́ зачёрти води́ з коло́дезе Г.
зашелепі́ти Тр. ein Geräusch verursachen. їж зашелепі́ў.

зашпилíти М. mit einer Nadel befestigen.
защéзнути Б. verloren gehen. воўкé защéзли.
зáяць Пр. Hase. убúў зáяцьі однóго. вýха зáяць кладé по сóбі.
заячá Кун. род. серед. junger Hase. малé заячá.
заéдно Кр. Кур. immerwährend, in einem fort, immerfort.
збанóк Ск Krug. зі збанкá водú. збáнок.
збитóчний Ск. ausgelassen. збитóчний хлóпець.
зборонúти Кл. verwehren, verweigern; untersagen; verhindern.
збрóйі М. Anzug. В богáцкойі дьівчинóйки ны красú, ны сúли, Бо богáцку дьівчинóйку збрóйі прикрасúли.
збронь Мал. рідн. збрóни Waffe.
збутерењíти Кн. Кл. morsch werden, verfaulen. збутерењíла хáта.
збухтьíти Мерв. hervorbrausen. збухтьíло молокó.
звеселúти Кн. erfreuen. дім звеселúти.
звик Кун. Gewohnheit. мáємо звик питáти wir pflegen zu fragen.
звúкнути Г. gewohnt sein. я звик садúти ich war gewohnt zu pflanzen.
звúнний Л. gewandt.
звíдати М. fragen, sich erkundigen. Ой звíдаючи, іспитáючи óгенька. М.
зьвіздяний Кун. sternenreich. зьвіздяно на дворí besternter Himmel.
звíрити сє Кл. sich werfen. звíрит сє дóшка.
звогнúти ся Піт, прибráти крáску як вогóнь. аж ся гóрцьі звогнят.
зволочéний Кн. abgearbeitet, ermüdet, спрацьований, утрудненій.
звезьíль М. rauhharige Wicke, Vicia hirsuta.
згайíти часý М. Zeit vergeuden.
згли́віти Кл. М. vergilben. згли́віў спр. згли́вілий спр (cf. гли́вий, gelblich).
згойíти сє М. вилїчити ся.
згорá ЛК. зоря. згорá вечíрна Abendstern. згорá рáнішна Morgenstern.
згорбатьíти ся Мал. buckelig werden.
здáвна Тр. von alters her.
здáлий Д. tauglich, nutzwertig. не здáлов зелó. здáльний Гл. не здáльнее зьíлє.
здийняти Мокр. гнати. здийми́ дровá.
здóба М. Gestalt, здіб.
здýжати Кун. vermögen, Kraft besitzen. не здýжає робúти.
зелемóзина Г. земóзелене Г. Schöllkraut, Chelidonium majus.
зелéна гúва ВМ. weiße Mistel, Viscum album.
зеленéц М. (зеленець) лен зелений. (зеленéц Кр.) рознéсли зеленцéм сливкé man hat noch grüne (unreife) Pflaumen verbraucht.
зеленúця Мал. рід їдомої гýби.
зеленюха Гл. глúна зеленя́ва, по вúпаленю червóна.
зельíзо В. ВМ. Кл. Eisen, желїзо. зельíзо твердé.
зелó Піт. Гл. Kraut. зелó ны до чóго.
землéва жáба Кун. або репýха Кун. Kröte, Bufo.
землюшка Кр. Steinschmätzer, Saxicola. землюшкé лытáют.
земля́ка Кл. землéнка Боб. Kröte, Bufo.
земóзелен М. земозелéна (Добрусин) Schöllkraut, Chelidonium majus.
зимóха (Семерівка к. Яворова) або фрибра, febris, Fieber.
зицúрка М. Exercieren.
зиркли́вий Б. що зúркає за дьівчáтами.
зúськати Боб. gewinnen, зискати.
зьйíсти М. essen, з'їсти.
зікрáсти Кн. stehlen, bestehlen.
зьíльнúк В. Blumengarten.
зі прáвди Мв. зі правдьі Др. in der Tat, wirklich, на правду.

зіскварити Мал. zusammenschmelzen. зіскварсвинини до капусти.
зіхлéти М. ermatten, зіхляти. зіхлéли.
злáйниця Кн. купа воўків. трýблет вóўци: біжúт злáйниця.
злéпи В. два пнї вирастаючі з одного кореня, долом зрослі.
зломúти гóлову Г. den Kopf brechen. Присниўу ми сь сон дивнéйкий тай на суботóйку, Же впаў мúлий з коничéйка, зломúў головóйку Г.
злóмок В. облóманий пень.
злопотыти Г. rauschen. гóлуб крúлами злопотыў.
з малéйкости Гл. von der Jugend an, з маленькости.
зматерíти Гл. Д. Кур. спорохнúти, спорохнавіти. корíнь зматерíв. дéрево зматерíло.
змлинкóвний Гл. робíтник, що мелé глúну.
змокрíти В. naß werden. сьіно змокрíло das Heu wurde naß.
змочúсь М. ermüdet werden. змóже сь. змоглá сь.
знáйда Др. Findling.
знать В. Бо. видко, здає ся.
значúт сь або значúт Кн. das heißt.
знесьíнє Гл. вознесенє, Himmelfahrt Christi.
знóвка (к. Яворова) знову, знов, wieder, abermals.
знóчи В. am frühen Morgen, рано, сночи. знóчи вóда = вóда ráно брáта.
зночувáти когó ВМ. jmd übernachten.
зьóбра Кл. Л. Рз. Тр. Kiemen, жабра, зяви. єднó зьóбро.
зовúця Вин. сестрá чоловíка, Schwester des Mannes.
зóкель Гл. спідна часть печи.
зорá М. Кув. Б. Morgenröte, Morgenstern, зоря. зорá Мал. Feuerschein.
золя́к Добр. зільниця.
з'орýдувати Кн. zurecht machen, zurecht legen, zu Stande bringen. з'орýдуй сьóро
зосмáлити ся Кл. beschmutzen, besudeln. зосмалúў сь хльіб das Brot wurde zu sehr gebräunt.
зрáзу М. von Anfang.
зрешетьíти Кл. morsch werden. зрешетьíла хáта.
зуховáтий Кр. keck, verwegen, dreist.
зюбрій М. Hohlzahn, Galeopsis versicolor.
зяб Т. Kälte. зябкúй Т. зя́бко Кун. kalt. зябкúй вітер. зя́бко на дворí.
з'ялозúти сь Кн. beschmieren, beschmutzen, звалявти ся.

і. із-за В. з-за. із-за столá.
íмена Кл. Mistel, Viscum album, омела.
імíнь Кр. худоба, Vieh.
інáкший М. иншúй.
іднáче Кл. інáче Кл. anders, инакше. не інáче = не инáкше. інáкше Л.
ідý в льіс або ідý до льíса Др. ich gehe in den Wald.
із М. mit, з. Ішóў Христóс дорóгою, здúбаў дьívку із водóю М.
ізвідки М. звíдки woher, von wo.
ізпитáти М. ausfragen. Ізвíдаючи, ізпитáючи бáтейка.
іно. но М. nur. sondern.
іржáти Мокр. wiehern. зачáў кінь іржáти.
іржé Кл. іржá Кур. Grasrost. іржé упáла на збíжє.
(іти). дощ ідé М. der Regen fällt, es regnet.
іщé В. noch, єще, ще.

К. кавýчити Бо. wimmern, скавучити. собáка кавýчит.
кадúло Б. Immenblatt, Melittis melissophilum.

кадýк. кадучóк або волóве (в)óчко Пр. Zaunkönig, Troglodytes parvulus.

кáждий Кн. кáжний Рр. jeder, кождий.

казáти in der Bedeutung: meinen, glauben. я казáла, що се удýшу М.

калáпати (Селиска коло Яворова) klappern. підкóви калáпают.

калáтати З. klappern. бусьок калáтає. klopfen. калáтати в двéри Бо. an die Türe klopfen.

калúтник З. Briefträger.

калýпіток В. колупіток, полýкіпок. калýпітки стоят.

кáля В. (Монастир) ЛК. neben, bei, коло. кáля хáти. кáля плóта. кáля пóшти.

калáбуга Мерв. Lache, Tümpel.

калéти Боб. кал віддавати. чóрним калéз.

кáмбрат Кн. Kamerad. кáмбрáтє збірне: Kameraden.

каменúцє Ск. Preiselbeere, Vaccinium vitis idaea. звич. мног. каменúцьі.

каменюх В. камінáр Виш. Steinschmätzer, Saxicola.

камінéц Л. Г. Гл. Бо. Добруспн. Steinkern.

камрáтє М. збір. Kameraden.

камяний М. steinern.

канóн М. род. мужеск. Kanone, канона. як канóн здорóва.

кáпати Мокр. tropfenweise herabfallen. tröpfeln. кáпає дощ.

капелюшúна Мокр. М. Hut, капелюх.

капúця (Селиска коло Яворова) Kückenschabe, Periplaneta orientalis. мног. капúцьі.

(кáпка). до кáпки Кр. ganz und gar. чúсто навчúў ся до кáпки. кáпка соли ся розсúпала Мал. = трóхи сóли ся розсúпало.

капли́ця Гл. груба фасóля.

каптýр Др. каптýра Кн. каптýрка Г. wollene Mütze, вовняна шапка, ґамнéрка.

капýстиця Л. Kraut, капуста.

карабíн М. leichtes Infanteriegewehr dem. карабíнец.

каракóн ВМ. каракýн ВМ. або козáк deutsche Schabe, Blatta germanica; Küchenschabe, Periplaneta orientalis.

каракýц Л. Zwerg.

карáсь Пр. карасóк Karausche, Carassius vulgaris.

картóпа Др. Бо. Kartoffel, мног. картопú.

картóх Кр. Л. З. Сквр. Б. Kartoffel. на Яжеві ½ милї від З. картóха.

картóхель Верб. Kartoffel, Solanum tuberosum. мног. картóхлі. великий картóхель.

картохлúнє Тр. гичка картохлї або барабóлї.

картошúна Кр. натина (гичка) картохів.

картóшка Кр. Kartoffel, картофля, бараболя. картóшки стружу.

кáртусь Кн. Namen eines Hundes.

карýпіль Кн. Balsamkraut, Frauenminze, Tanacetum balsamita.

каткалáтяти Мал. schlagen (vom Wachtelrufe). перепелúця каткалáтяла.

катýлька Кл. Ballen.

качермéйстер Г. Kapellmeister, капельмейстер.

кашáрнє М. Kasserne, касарня.

кáшлати М. husten, кашлять.

квакотáти Піт. quacken, квакати. кáчка кваκóче.

квасúчка Кн. Preißelbeere, Vaccinium vitis idaea.

квáцяти Кн. verunreinigen, попаскудити. не поквáцяй хлúба горúвкою.

квач Кн. Др. Schmierquast.

квúнкати Піт. weinen, ächzen und stöhnen.

квітка Кл. Мал. Blume, цвітка.
квітна́ недьі́ля Пр. Palmsonntag.
кво́кати Мокр. glucken. **ку́рка кво́че.**
кво́ктати Кл. glucken. **кво́ка кво́кче. зача́ла кво́ктати.**
ке́биска Вин. Kiebitz, Vanellus cristatus.
ке́вкало Гл. Wendehals, Jynx torquilla. **кричит на весну: кев! кев! кев! сипи́т.**
ке́рда Угн. Eber (несчищений). **купи́ў ем ке́рду. (лае:) ти слинавий ке́рдо!**
керт Гл. **керта́к** М. **керти́ця** В. Maulwurf, Talpa europaea.
керти́ти В. ЛК. aufwerfen, aufwühlen. **керти́ця керти́т зе́млю.**
кети́ти ся В. Кл. **котити ся. ке́тят ся горі́хи. Кетит ся вінок з по́ля про́сто до поко́ю, з поко́ю до стодо́ли, з стодо́ли до комо́ри, з комо́ри на ни́войку в счесли́ву годи́нойку** Кл.
ки́ба Кун. (Кіба) Kiebitz, Vanellus cristatus.
ки́биска Скврн. Мал. Kiebitz. **ки́биска або́ ча́йка ма́в дві при́звиска** Скврн.
кипі́ти М. sieden. **кипи́т вода́** das Wasser siedet; stark weinen. **дьітина кипи́т. скипі́ла дьітина.**
ки́пяток Піт. **ки́петок** Тр. siedendes Wasser.
китаюва́тий В. mit großen Rispen. **волота́тий** В. волотчастий, **про́со китаюва́те або волота́те.**
кити́стий Боб. mit großen Rispen versehen. **кити́сте про́со.**
ки́тка Т. Rispe. **ки́тка про́са. ки́тка** Blumenstrauß; Traube. **ки́тка цьві́тів. ки́тка виногра́ду.**
кича́ти ся В. качати ся.
ківи́кати Кн. vom Geschrei des Kiebitzes. **че́йка ківи́кає.**
кі́нва. коно́вка Кл. Kanne.
кінь желі́зно-сива́стий Л. Eisenschimmel.
кі́ска Т. Мв. **галу́зка лози́ або ги́вн з ко́тиками.** мног. **кіске́.**
кі́стка Тр. Steinkern пр. у сливки.
кістогри́з Мал. Kernbeißer, Coccothraustes vulgaris, костогриз.
кіт лови́т ми́ши Кун. = **кіт ло́вить ми́ши. я ло́влю, ти лови́ш, він лови́т; ми ловимо́, ви ловите́, вони́ ловля́т.**
клапоу́хий М. mit hängenden Ohren, klappohrig.
кла́птьі або пластки́ сьні́гу Рз. Schneeflocken.
клев Мерв. Eckzahn, кло ч. мног. **кле́ви або кла** (nom. sing. **кло**).
клекі́чка Л. Pimpernuß, Klappernuß, Staphylea pinnata.
клепта́ти М. dängeln. **кле́пче ко́су** er dengelt die Sense, schärft sie mit dem Dängelhammer.
кле́цок М. Klötzchen. **дубо́вий кле́цок.**
кльіщ ове́чий Тр. Schafzecke, Melophagus ovinus.
кло Г. Гл. Eckzahn. мног. **кла. кло ва́тий** Др. mit großen Eckzähnen.
кловаке́ Мокр. Eckzähne (des Schweines), **клеваки.**
клубак М. Knäuel рідн. **клубака́. клубок.**
клюсува́ти Гл. **главу в клюси** (Klöße) **збивати.**
клюпа́лец Гл. Klopfholz.
клю́пати Кл. klappern. **бу́зьок клю́пав дзьо́бом.**
ключкова́ти Кн. **ключкува́ти** Т. **за́яць ключку́є.**
кля́сти В. fluchen. **я кляну́. вони́ клянут.**
кляча М. Stute, **кляч. запрега́й си́ву кля́чу.**
князьки́й (Махнів) fürstlich, **княжеский. князька́ часть.**
коба́ня Кун. Lache, **калабаня.**
кобе́ц М. Б. Вин. **купе́ц** М. **ковбе́ц** Др. **якубе́ц або кобе́ц** Скврн. Lerchenfalk, Baumfalk, Falco subbuteo L.

кобúльницьі Кун. сливкé доўговáсті. кобильóхи Себ. сливкí подоўгáсті.

коваль Боб. Тр. Hirschkäfer, Lucanus cervus.

коўбасúнка або тасúнка Л. Dünndarm.

кóўкати або кóўтати Бо. kauen.

кóўкнути Мв. schlucken, ковтнути, ликнути. коўкнй.

ковпáк З. покривка на стоячий ýлей.

(когýт). при піяню когута передрáзнюють: попойíў бим, немá що! жíнкв ледáщо! не спечé не зварúг, як немá що! М.

кожéн Боб. Fledermaus, Vespertilio. кожéн по пастівнéх бувáє cf. укр. кажáн.

козак М. Roßkäfer. козáчка Вш. Bockkäfer. малéйка козáчка.

козáка Др. козáк Кур. козяк Себ. Küchenschabe, Periplaneta orientalis, auch Blatta germanica.

козéл Бо. цап; рідн. кізлá.

кокóтики Гл. Кл. Kätzchen, рід. ч. ед. кокóтик amentum. кокóтики на вíльсьі. жоўтéві кокóтики у берéзи Кл.

кокóци К. Kätzchen der Weide, der Birke etc.

кокоцькі на вíльсьі В. Kätzchen der Erle.

кокóшка В. (кокоська) Henne.

(колáчик) на колáчик брáти рекрýтів Угн. Перед р. 1830, брали рекрутів „на колáчик". Оперезали рекрута грубим шнуром і зашморгнули ґуз як колач. а двох з ґверами вели.

кóлець Тр. Stachel. ім. ч. мног. кóльцьі.

колúсь не колúсь Кн. von Zeit zu Zeit, bisweilen.

колúсчина Кп. Wiege, колиска.

кóлія Сквр. що виріжут колеса.

колодьíзь Кн. Brunnen. мáєм дóбрий колодьíзь. з колодьíзьі.

колодчúнка Др. Messerstiel (у нóжика так звáного „жидка").

„колóпльі" (Провали коло Кр.) Hanf, коноплї. кýпа колопéль.

колóти Кл. stoßen, stechen. корóва кóле.

колотóвця Малн. Quirl. розбивáє колотóвцею. колóтушка М. Кр. що обертає в масничцьі, що мáсло рóбит.

(колéдá). дрýга колéдá або пúсана колéдá Тр. вéчер пéред Йордáном пúшут крéйдою на двéрех хáти „хрестú йордáньскі".

колéдка Кп. Weihnachtslied.

кóльок. кóлька або кóлец Г. Stachel. мног. колькé; кóльцьі.

колодязь (Малнів) Brunnen. тая колодязь.

колю́щий Кн. Д. stechend. колю́ща корóва.

комáн Кл. комáниця Пр. Klee, Trifolium. круглéйкоє, чóрноє зéрно мáє. вменш. комáничка Кл.

комáрство Кп. Stechschnacken, Gelsen.

комáха Л. Боб. Insekt; große Waldameise.

комахнé Ск. кýпа муравлíв; рудíйі комáхи.

(комíрщина) Мв. Standquartier. на комíрщиньі стоя́г.

кóмять Кул. (кóмнять) kopfüber. коміть (rad. мет).

конарúстий Кн. hager, mit starken Knochen eigtl. ästig.

кондзьорáвий Кн. lockig, gekraust, кучерявий польск. kędzierzawy.

конéц Ende (Anfangsende). з кінцé М. von Anfang.

конóзити Бо. ermuntern, aufmuntern, заохочувати. конóзиў.

конóпля Д. Ск. М... Hanf. конопльí М. Д. конопльí сухí або плоскінні ЛК. Staubhanf. конопльí поскібні і мáтюрні В. Staub- und Samenhanf.

коню́х Кр. Pferdeknecht.
конючи́на Мерв. конюшка М. Klee, Trifolium, конюшина.
коне́ М. род. серед. Pferd ім. ч. мн. коне́та. бі́ле коне́.
копе́ц Кул. рідн. кіпця́ Erdwall, Hügel.
коржене́ Ск. Fledermaus. Vespertilio cf. кожан укр. кажан.
корня́га Кун. knorriger Wurzelstock.
коро́виця Рз. Hirschkäfer, Lucanus cervus. буває на ду́бах і я́сенях.
корогва́ М. Кл. Тр. Л. рідн. корогви́ Fahne (чотирогранна; звисаюча долї зве ся: форе́нґва або фа́на), хоругов, хоругва.
корогва́й М. коровай.
короле́ц ЛК. Rotschwanz, Ruticilla.
коро́лиць Кн. жовтава губа, не до уживаня.
коро́павий Г. rauh. коро́пава кора́.
коро́ста ВМ. те, що відлітає при тыпаню конопе́ль і ле́ну.
корубе́ль Вер. корабель, лодь. — корубе́ль для дитини́ = колиска.
коругва́ Кун. Fahne. єдна́ коругва́.
корцува́ти Сквр. гре́чка давнїйше корцува́ла (з копи́ бу́ ко́рец).
корча́тий ЛК. buschig, buschartig.
корчі́вка або корчу́нок Виш. корчу́нок або ко́пань. Тр. ausgerodeter Waldteil. та́я ко́пань.
коса́тень Пр. Schwertlilie, Iris, ко-ситень.
коса́тий Кп. mit einem Haarzopfe. дівки́ косатиї.
костера́ва Кр. костере́ва Гл. Schwingel, Festuca.
костри́ця З. В. середньої великости сосна, конар.
коте́л Д. рід. котла́ (в иншим околицях: кітла́) Kessel, казан. вменш. кі́тлик.
ко́тер Гл. рідн. ко́тру Katarrh, ката́р, рідн. ката́ру, не́жит, нежить.
ко́тик. З. Мв. Т. Бо. Виш. Мал. Kätzchen, amentum. ко́тики у ві́лхи, топо́лї, верби́.
ко́тик у кукурудзи Кн. (в Хлївчинах). Kukurutzkolben. кукуру́жі ко́тики.
коти́ти гре́чку Піт. до опиханя.
котро́й, котра́, котро́ Піт. Г. Мокр... welcher. котро́й чолові́к. котро́ ку́пит теля́ Мокр.
котю́х Рз. ко́тях Боб. Тр. ко́тлях Ск. Kätzchen, amentum. збира́ў ко́тюхи Рз. сьвіте́ть ко́тяхи Тр. = святять базьки. єдє́н ко́тях. ко́тяхи Боб. ко́тляхи на ги́ві Ск.
коха́нец Кр. Кл. Lieber, „Schatz".
коцуре́тка Гл. junge Kater. коцур Kater. ке́цька Katze.
коцюба́ Кр. Ofenkrücke, кочерга.
кочмолу́х Р. Lümmel, Trottel. ти кочмолу́ху!
кошалки-опа́лки плете́ Др. er spricht unsinniges Zeug.
кошу́ля Кул. Hemd.
крава́льниця Угн. маленька дошка, на котрій прикравує ремінь (держить скіру на колїнах).
край М. краї́на М. Land; Landschaft. Попли́ну я по Дуна́ю тай си подума́ю, Нема́ лы́пших сьпіваночо́к як у ру́ськім кра́ю. Нема́ лы́пших сьпіваночо́к, як ру́ска краї́на, Там сьпіва́є холомийки ку́ждая дывчи́на М
крак Піт. Strauch, кряк, корч, кущ.
крапи́ти М. tröpfeln. крапи́т дощ.
кра́са воро́на Мв. краси́ворона Mandelkrähe, Coracias garrula.
красе́йкий Виш. bunt.
кра́сик М. bunter Hund, пестрий пес.
красисте́йкий ВМ. buntfarbig. красисте́йкі пти́цьі.
краси́стий Г. Кн. bunt. краси́ста коро́ва. кри́ла краси́сті.
красівке́ М. мухи красі (ім. ч. ед. красівка).
красноворо́нка Тр. красоворо́нка М. краса́ха Ск. Mandelkrähe, Coracias garrula.

красу́лька Пр. bunter Käfer, bunte Fliege. красульке́ = красаві мухи.
кре́ка Кн. Frosch, Rana. Laubfrosch, Hyla, кряка.
кривуля́ти Др. in krummen Linien gehen. заяць кривуляє.
крижодзю́б Ск. Kreuzschnabel, Loxia.
крик і сип Кл. Lärm im Zanken.
кри́шка Б. Bissen. вкрій менї кри́шку хлї́ба.
крит Пр. Мерв. Maulwurf, Talpa europaea. крет Мокр. крит пори́ў купи́ну. крити́ти Пр. wühlen. два крити́ скрити́ли доли́ну. критовиско Пр. Maulwurfshöhle.
кріпе́ць Рз. Dillkraut, Anethum graveolens, кріп.
крісайї = жителї коло Угнова, Вільгова, Теглова, Динички (ім. ч. ед. крісай).
кріт Боб. Тр. Maulwurf. рідник: крота́, ім. ч. мног. кроти́.
крок М. Schritt.
крокїс Рз. Ringelblume, Calendula officinalis. шмат крокосу.
кро́ля З. покривка на лежачий у́лей. ливаке́ хова́ют ся під кролями.
кропи́ти Мал. träufeln, tröpfeln. кро́пит дощ. ю впа́ла е́дна кро́пля дощу́.
крота́вина Себ. крото́вина Тр. Maulwurfsgang, Maulwurfshöhle; Maulwurfshaufen. крут викида́є кінцьї-крота́вини.
кроха́ Го. Faulbaum, Rhamnus frangula.
крохки́й Б. brüchig, крихкий. крохке́ де́рево.
крохма́лець Кн. рідник ч. ед. крохма́льцю Stärke, Kraftmehl.
кро́шка Д. Піт. кро́ска Го. Bissen. кро́шка хлї́ба. крошити хлїб. кро́шку па́ски взьїсти.
круглолиций M.mit rundem Gesicht.
кругу́кати Кн. журавлї кругу́кают.
кругуле́ц ЛК. Д. кругуле́ц Мв. Sperber, Finkenhabicht, скругулець.
кружа́ти З. umkreisen. кружа́ют буський.
кру́кати М. krächzen. крук кру́кає або кру́чит. — крук повіда́є, як ся зве Мокр. — кру́кати Д. Мв. (vom Kranichgeschrei). кру́кают журавлї.
кру́кати В. grunzen, кругунькати. свиня́ кру́ке = свиня крукає.
крупна́стий Бо. körnig. крупна́стий снїг.
крупня́к ячмінний без молока́ або з молоком Пр. Gerstengraupensuppe.
крут Себ. Боб. Maulwurf. зла́паў крота́.
крутьїй Д. крутоголо́ва Бо. крутиголо́вець Тр. Ск. Др. крутоголовец Wendehals, Jynx torquilla.
круха́ Го. Мал. Faulbaum, Rhamnus frangula. галу́зка крухи́ ім. ч. мног. крухе́.
крушни́й Б. mürbe. мнесо крушне́, мнегке́.
крекова́та галу́за М. stark verzweigter Ast.
Ксень. Ксе́ня М. Аксинія.
ксьо́ндзик Др. Goldhähnchen, Regulus.
куба́ня (Семерівка к. Яворова) Lache, Tümpel, ковбаня, колубаня.
ку́бель Кл. рідн. ку́бели. ку́белице Г. Schneewehe.
ку́ревице або кубелице велика (курявиця). кубели́т Кс. ку́рит сьнїгом.
ку́дийка Піт. wohin.
кудкуда́кати Д. gackern. ку́рка кудкудаче.
ку́дла тресу́т ся М. = кудли тр.
ку́кати Кн. kucken. зазу́ле лиш до Петра́ ку́кає. ку́кнути. Ой летьїла зазуле́йка тай три ра́зи ку́кла М.

куль Рз. жи́тна або пшени́чна соло́ма ви́трясена і зв'я́зана: з кількох снопків тво́рить вели́кий куль.

кульга́ти Тр. hinken. вівця́ кульга́є das Schaf hinkt.

ку́ля ЛК. Кул. В. Верб. Дагани neben, bei. коло. ку́ля халу́пи. ку́ля ха́ти. ку́ля вікна́. ку́ля нас.

(**Ку́нин**) під'е́м в **Ку́нин**. — пойі́дем на **Добрусин**, до **Кре́хова**.

куни́на Кн. Klee. Сусьіде, сусьідо́ньки, чого́ я вас про́шу, Поможі́т ми ви́тягнути із куни́ни ко́су Кн.

ку́па М. Го Сквр. В. viel. зна́є за́гадок ку́па. зна́є ку́пка за́гадок er kennt viele Räthsel. ку́па мо́ху viel Moos. ку́па вокро́пу viel siedendes Wasser. вона́ ма́є ку́па ле́ну B. Мал. sie hat viel Lein. ку́па словію Гл. ку́па є дро́здів.

ку́пиця Боб. вменш. купи́чка = купа. купи́чка дыте́й.

ку́ревице або **ку́бель** Кл. (курявиця) Schneegestöber.

куржи́н Тр. Fledermaus, Vespertilio. два куржени́.

куропа́та Кл. Л. **куропа́тва** Д. **куропа́тла** Кун. **куропа́тра** М. Кн. Rebhuhn, Perdix cinerea. дві куропа́ти. закопе́ ся в сьнігу́ куропа́тва.

кусофо́стий Себ. kurzschwänzig.

ку́тень Мокр. Виш. Кун. (рідн. ку́тня) жолудок у худоби.

кі́у́тниця Рз. Blinddarm.

кутю́х Г. Schweinsmagen.

куць-ов! М. кличка до свині. **куць-куго́в!** — **куць-о́в**.

ку́шка Кн. деревля́на, де пря́че ками́не до о́стреня кос́и.

ку́чит се Кн. = нудить ся.

ку́чма Fellmütze. **ку́чму кохаў** Кун. = носив довге волосе.

ке́бавка М. **ке́биска** Гл. Кр. **ке́бистка** (Нова Сква́рева). **ке́льбаска** Кл. Ніт. за тим назива́є ся „**ке́льбаска**“, що скиги́кає Kiebitz, Vanellus cristatus.

ке́ска. ке́сочка (в Глиньску горішнім) Wurst, кишка, кишочка.

ке́тка Тр. Rispe, китка. **ке́тка** у про́са, вівса́. **ке́тиця** Гл.

ке́цька Гл. Пр. кітка. **ке́цька ма́ла** коте́та.

Л. лабу́з Го. Unkraut. по лабузах.

ла́гідний М. sanft, mild. **ла́гідний** чоловік.

лаголе́диця Кн. Glatteis, гололедиця.

ла́йдак Кун. Lump, Vagabund, liederlicher Kerl, Luder.

ла́комити ся sich nach etwas gelüsten. **ла́комлєть ся**.

лако́мний Кн. habgierig. **лако́мний** чоловік.

лама́к Кун. Виш. Fetzen, лахман. **ламаке́** = шмате.

ланцю́х Гл. Kette, Lehnzug, ланцух.

ла́сий (на горівку) К. nach etwas lüstern.

ласова́ти Кл. ласо їсти.

ласти́ти ся Рз. пес ласти́т ся або ла́скає ся.

Левко́ Кун. Leo.

ле́гкі М. Lunge. чоловік ле́гкими дише.

леда́кий М. schlecht, gemein; was immer für ein, ледачий.

ледо́вице ВМ. **ледови́це** Гл. М. Glatteis, ледовиця

лежу́х Кн. Б. або **піша фасоля**, нетична фасоля.

леже́чка Кн. **леже́чий** пень пчіл, лежак.

ле́йтух Др. unreines Zeug, Eingeweide **флейтух**. ви́йняў або ви́пустиў з коро́ви всьі ле́йтуха.

лели́к Виш. Мал. **ле́лик** Кн. **леле́к** М. Мерв. **леля́к** Сквр. Fledermaus, Vespertilio.

Лелю́шка Д. Julie.

лен Кн. Кун. Lein. ци ма́ло ле́ну. **лено́вище** Leinfeld.

ле́пнути Г. липнути. ле́пне му́ха.
Леська́ Кун. Alexander.
ле́хвора Кл. ю́шка нездала́, нескусна́. ле́хвори йі́сти.
лива́к З. Fledermaus, Vespertilio. ім. ч. мног. ливаке́.
ли́жка М. Мокр. Löffel. деревля́на ли́жка.
ли́жник Löffelbehälter, де ся лижке́ саджа́ють.
Лика́р Го. Поликарп.
ли́лик Кр. Кун. Fledermaus, Vespertilio. ч. мног. ли́лике. ли́лик або ди́ка миш Бо.
лина́ти Тр. sich häuten. рак лина́є.
лино́к М. Leinkraut, Linaria vulgaris рідн. линку́.
ли́ска Кн. кличка білого на чолі пса.
ли́сиця Л. Виш. Bläßhuhn, Fulica atra.
ли́скавка М. бли́скавка М. Bachstelze, Motacilla.
лисо́ня Л. коро́ва чо́рна, бу́ра або черво́на з бі́лою ла́ткою на чолі.
ли́ти Кл. gießen. льле́ се вода́.
лиш Б. nur, лише.
ли́шка Бо. Pfefferling, Cantharellus cibarius. гу́ба жо́у́та, до горі́ закоче́на.
лы́гма Кл. лы́гма лежи́т er ist bettlägrig, слабий, що в ліжку лежит.
лі́же Кр. Bett. Lager. подиви́ў ся я з лі́жа в віко́нце.
лы́зти Кун. kriechen. муравлы́ лы́зут die Ameisen kriechen.
лыно́висько Г. abgestreifte Haut z. B. einer Schlange.
лы́тні мясни́цьі перед Спа́сом і по Спасі́. — зи́мні мясни́цьі що по рідзві́.
ло́жка Тр. Пр. Löffel. ложке́ ро́блет з грушо́вого або бу́кового де́рева.
лома́дже Кн. gebrochene Zweige, ломаче. дрібне́ лома́дже.
льо́нда Вер. Hure, meretrix.
лопа́тка Кул. Hungerzwetsche, ч. мног. ло́паткі.
лопатка Виш. малий стручок. ч. мног. лопаткі.
ло́скоти Г. Kitzel. ло́скоти ма́є.
ло́тай Кр. ВМ. ло́так Кл. ло́тань Т. Мв. Б. лота́ч Рз. Butterblume, Caltha palustris. цима́ло ло́таку Кл.
лошо́к Кн. лошо́тко Кн. Fohlen.
лохи́ня Б. Кн. Т. Morast-Heidelbeere, Vaccinium uliginosum. чо́рні я́годи, посиня́ві; росте́ на розложи́стих патичка́х.
льодови́на Рз. Glatteis, ледовина, ожеледа.
лука́вий М. schlecht.
луска́ Гл. Д. Schuppe.
лушпе́ка Тр. Schale (des Eies, des Krebses).
люба́ха Себ. люба́шка Верб. ч. мног. люба́хи, люба́шки = круглі сливки.
лю́бец Мал. рідн. лю́бця. лю́бцьо Мал. лю́бця Lieber, „Schatz“.
Лю́лька Др. Julie. Ву́лька З. Ву́лько, принеси́ вода́.
лю́льник Б. лю́льок З. Bilsenkraut, Hyoscyamus niger. цима́ло лю́льку. тре́ба лю́льника.
лю́цький Кр. Г. людский взе́ў лю́цьку дити́ну. Ой тре́ба се ожени́ти, За лю́цькими не ходи́ти Г.
лянґве́ра Кн. Landwehre.
ля́пи Мерв. круглі, малі сливки (дрисли́вцьі). е́дна ля́па.
ляскота́ти Д. schlagen. ляскоти́т соловей.
ле́чно Кн. лячно, страшно.

М. ма́вкати або ня́вкати Бо. miauen.
магі́лка сира З. Quargkäse, гомі́лка сира. до сира дають трохи масла, кмену і мятки, вимішують і сушать на сонци.
ма́зати Тр. Кл. ма́зати ха́ту die Hütte mit Lehm bestreichen.
мазки́й Д. schmierig, мазка́ гли́на.
мазу́рок Мал. eine Pilzart. мазу́рки їдомі губи.

ма́є бу́ти M. wahrscheinlich, мабуть.
ма́йже Кул. fast.
ма́ймур Д. В. Marmor, мрамор.
ма́ківка Кун. Mohnkopf.
макові́йки Верб. яблока, що на Маковéя (1. серпня) спіють.
макого́н З. Kolben. то великі макого́ни кукуру́дзи.
макодзьо́б Кн. **макозо́ба** Бо. **макойі́дик** Р. Hänfling, Fringilla cannabina.
маколу́с ЛК. Bluthänfling, Fringilla cannabina, вменш. **маколу́сик** ім. ч. мног. маколусикі.
ма́кортет Кн. Мал. **макорте́т**. **мако́ртик** Кр. Asch, Napf zum Reiben des Mohnes. **мако́ртик** М. дівни́ця Кр. в ньій розтира́є мак.
мала́йка Виш. Specht, Picus.
мало́ Др. Кун. ein wenig. **мало́ хто** коха́є ся в зылях Кун. nur wenige haben Vorliebe zu den Kräutern. **мало́ не пла́чу** beinahe weine ich. **мале́йко** Піг. etwas, ein wenig, маленько.
ма́ло М. adv. fast, beinahe. трохи. Там то ду́же йісти хо́чу, аж **ма́ло** не плачу М. **ма́ло** з сьвіта не згу́бит Рр.
мальо́ванка В. спідниця з (фабрично) мальованого перкалю.
маму́нь Малн. моя́ **маму́нь**. **маму́ня**.
маму́ся Д. Гл. **маму́ня** (Добрусин). **кре́сна мату́ся** Кун. Taufpatin.
мана́тка Др. пшениця банатка.
мане́бри Кн. Manöver.
манта́ Мал. Betrug, falscher Schein. **вели́ка манта**. **манто́** Мал. idem. те манго́.
мантаре́уш Піт. Bevollmächtigter, Notar. нотар, mandataryusz.
Мара́на Малн. Marie.
маримýха М. повстяна шапка біла з червоними зубчастими смугами.
Мару́ня Кун. Marie.
ма́ршина Піт. **марши́на** Machine, машина.
маскозо́б Т. **мискозоб** Кун. **мискозі́б** Кун. eine Fischart.
маслю́г ВМ. Butterpilz, Boletus annulatus, маслюк.
ма́сниця. ма́сничка Мал. Butterfaß.
ма́стка Кн. Salbe, масть.
масткúй М. schmierig.
мата́ріюш В. Notar.
матері́ти Гл. faul werden, порохнавіти. як де́рево матері́є.
матьі́нчúний М. Mutter-, der Mutter gehörig. **матьі́нчина сьвітло́йка**.
матня́ В. корінь головний, Hauptwurzel.
ма́ток ЛК. род. мужеск. Mutterkorn, Claviceps purpurea. **ку́па ма́тку**.
мато́чник Угн. 1) клітка до придержування матиці пчіл. 2) комі́рка, де виплекала ся матиця пчіл.
Матро́на Кун. Мотря.
ма́тюрка Пр. Samenhanf.
мацьі́неньúкий Верб. ganz klein.
мацну́ти Г. einmal betasten, befühlen; schlagen.
ма́цьок у свині́ Рз. Schweinsmagen. до ма́цька.
мацю́пкий Пр. winzig klein.
маця́ жидівска Тр. jüdischer Matzkuchen, Matze.
ма́чик В. Mohn, рідн. **ма́чика** = мачок, рідн. мачка. Жа́ден ми ся не сподо́бай, но той еди́н **тка́чик**, **Ви́робиў** ми запасчúну, як дрібне́ньúкий ма́чик В.
ма́чиха Кл. Stiefmutter.
медве́док Д. Maulwurfsgrille, Gryllotalpa vulgaris ч. мног. **медве́дкі**.
ме́дничка Мв. Spitzmaus, Sorex.
медівце́ Г. мід питний (примильно).
меду́лька Тр. соло́дка, подоўга́ста грушка.
ме́жи Мокр. zwischen, unter. **ме́жи** збі́жом.

ме́лькати (Семенівка к. Яворова) rütteln. кобе́ц ме́лькає der Rüttelfalk rüttelt mit den Schwingen.

ме́нькус Ск. ме́нтус Вин. меньо́к Кл. Пр. миньо́к Го. Л. Гл. Мал. миньку́с М. Aalraupe, Lota vulgaris. наловили меньве́. ментусй = мнюхи.

мента́лик Мв. Schmetterling. черво́ні, бі́лі мента́лики.

мередза́ти Кн. wiederkauen. мередза́є худо́ба (мерендзати).

мерза́ М. elender Kerl, ekelhafter Mensch. мерзе́нний М. Д. elend.

мерзь Ніт. рідн. ме́рзи ekelhaftes Zeug, мерзота, бридота, бридь, гидота, гидь.

мертвя́ця Б. грубий пісок.

метикува́ти М. sinnen, nachdenken, лат. meditari, польск. medytować.

мечви́д або ди́ка миш Кн. мичви́д ЛК. Fledermaus, Vespertilio.

ми́дза М. Кр. Schnauze, μύξα.

ми́лість М. рідн. ми́лости „вохо́та до всього".

ми́лини М. Seifenwasser, миловйне.

мир М. нарід, світ, люде.

мисче́та М. Teich- und Flußmuschel, Anodonta et Unio.

митро́жити Кн. knausern, knickern, unnötiger Weise aufhalten. змитро́жити дитину. змитро́жила я́лівка теля́.

Миха́ль Кун. Міха́ль Ніт. Михайло.

миш витоко́ва Мал. або свищ Мал. Waldmaus, Mus silvaticus.

мишолу́пок Кул. Fledermaus, Vespertilio.

миш польова́ Мал. Feldmaus, Arvicola arvalis.

мишова́ пта́ха Д. Zaunkönig, Troglodytes parvulus.

мідли́ти коноплі́ (Селиска) Hanf in Mandeln legen.

міль В. Гл. Л. ВМ. Д. род. женьск., рідн. мо́ли Pelzmotte, Motte. лїта́ла міль В. дрібна́ міль Гл. міль пої́ла кожу́х Л. Д. міль обї́ла кожу́х ВМ.

міль Бо. Кун. З. ЛК. Сквр. род. мужеск. Pelzmotte, Motte. льїта́ў міль Бо. З. ЛК. міль пої́ў кожу́х.

мілкий В. Д. seicht. мілка́ во́да В. = плитка́ вода́.

мі́льший Д. seichter. comp. v. мілкий.

мі́цький Мв. містский, мійский.

млий М. ohnmächtig; kraftlos, fad, schwach. млий робітник.

мно́го М. viel. На горі́ на висо́кій там че́рчиків мно́го, Там ся пра́вит слу́жба бо́жа за мо́го милого М.

мня́кушка Д. das Weiche des Brotes.

мня́ти Кун. drücken; kneten. мня́ти карто́хи = мяти бульби, дусити бараболї. мне тысто er knetet den Teig.

мо́вити Кр. в значеню: думати, glauben, denken. я мо́вила = я думала.

моги́ла сьнїгу З. ein Haufen Schnee.

мокля́к Др. eine Art Sumpfvogel. мокля́к чи́сто подібний ча́плі.

мокрій М. Brachvogel, Numenius arquatus.

мокрі́ський Мокр. ganz наß.

мокру́ха М. Schnaps, Branntwein.

моли́твати Го. bestimmte Gebete abrichten. молитвают дитйну. моли́твинн Го. моли́тви над дитиною.

молоди́ти ся Д. mit kleinen Wölkschen überzogen werden. молоди́т ся небо.

моло́зиво Рз. Biestmilch, colostrum.

мо́лот Сквр. Ausdrusch. мо́лоту тако́го нема́.

молоче́й Д. Gänsedistel, Sonchus, молочій.

моми́ч З. Пр. Seerose, Nymphaea alba, моми́ч бі́лий. – моми́ч жо́ўтий, gelbe Teichrose, Nuphar luteum.

мамотли́вий, мимотли́вий Тр. der stammelt; Stammler.

мончу́р Кун. Küchenschabe, Periplaneta orientalis. ч. мног. мончурі́.

мо́рґа по́ля Мал. Morgen. пять морґ по́ля.

мох Мал. Moos. набра́ў ку́па мо́ху.

мясару́ш. мясару́шка Боб. що що продає мясо. Fleischhändler.

мякýшка Кл. das Weiche des Brotes.

Н. на-бе́р! Мерв. кли́че до ове́ц; а-гись! жене́ ві́вцьі.

наблюва́ти Мал. ausspeien, наригати. мотилиця наблює (= нанесе яйця).

набо́рчувати Кн. aufwühlen. набо́рчують ку́пи кертиці.

набу́рити сьі Тр. gereizt werden. гиндик набу́рит сьі.

навертáти сьі Кр. zurückkehren. ка́шель ся навертáє.

на верху́ Кн. oben.

на́взнач Др. rücklings, auf dem Rücken. плúває на́взнач.

на-ви́літь М. durch und durch.

на́вичка Пр. Gewöhnung. з на́вички aus Gewohnheit.

на́віть Др. sogar.

наўкра́сше Кл. am schönsten, найкрасше. наўкра́сше сьпіва́є соловéй.

наганýти си М. sich erinnern. я си нага́ну ich werde mir in's Gedächtnis zurückrufen.

на́глий Др. nackt. розібрати ся до на́гла sich nackt ausziehen.

на́глинок Д. ве́рхна верства́ гли́ни з піско́м.

на́гньіти Боб. Leichdorne, Hühneraugen.

нагоди́ти ся М. gedeihen, glücken, gelingen; zutreffen. сам ся козак нагоди́ў М.

на́головач Кл. Кн. ВМ. Kaulquappe, larva ranae.

наготóвити Кн. zurecht machen, vorbereiten.

нагредúти Угн. Кл. нарядити. нагрядúў ша́пку = наложив шапку.

нагули́ти се М. нагоди́ти се М. тра́пити се М. sich treffen, sich ereignen.

надьіва́ти ся Мокр. hoffen. ми ся надьіва́ли.

наду́мовати Др. нагадувати ся. не наду́мовай до́ўго.

над ра́ньом Др. над ранком, vor Tagesanbruch.

нажúти Гл. erwerben. нажива́ют.

на за́вид Го. zu beeifern, на завúд.

на́звиcько Б. Name.

на́зимок Кун. підсви́нок на зи́му годо́ваний. на́зимки па́сти.

на́знач Кун. Кн. rücklings. на́знач плúсти.

найвéнцей М. Мерв. am meisten, найбільше польск. najwięcej.

найкра́сше Кун. am schönsten.

найчéстше Пр. am öftesten. найчéстше на по́ли трафлéз се куропа́тра.

накликáти ВМ. anrufen.

налúти Г. Кн. aufgießen. налúта водá aufgegoßenes Wasser. злúта водá zusammengegossenes Wasser.

намúслити Кл. erdenken.

намолóтний Кун. = на́молотний.

намýл Л. намулúна Л. Sägespäne. намýл Schlamm.

наоколúчно Мерв. in der Umgegend.

наповíсти Кун. М. erzählen. наповíм, наповíсь, наповість.

напаскýдити кого М. jmd schelten. напаскýдила бáбу.

напúтойки М. trinken.

на-перíд Г. насамперíд Мерв. zuerst, voraus, наперед, насамперед.

на-плáз плúсти В. auf dem Bache schwimmen.

на́-прах В. ganz und gar. побúў на́-прах і на-прáх.

нарáйіти Кл. zuweisen, zuschanzen. нарáй нам такýю на видý блúдую.

ва́рід М. рідн. **на́роду**. **ку́па на́роду** viel Volk, богато народу.

на́серед З. mitten in. **на́серед по́ля** mitten im Feld.

настопка́ти Кун. **наступка́ти** Бу. настоптати, наступити. **настопче ся.**

Насту́ня Кун. **На́стя. На́ця** Кун. Anastasia.

насу́щники = жителї з Річиці; пют приговорюючи: **Ваше́цьке здоро́вле!**

натє́гач Боб. Bienensaug, Lamium purpureum.

наувіри́ти се Ніт. lästig werden, zuwider werden, widerwärtig werden.

нахвасува́ти ся Кн. утрудити ся.

нахму́рений Кл. düster.

начерви́ти Виш. розмножати ся, черв виводити. **пчола́ начє́рвит.**

начє́рпати Мокр. schöpfen. **начє́рпай води́. начє́рпала поми́йів.**

нашаткува́ти капу́сту Д. Kraut fein schneiden.

нє́вчєс Кл. ungelegene Zeit, невчас. **по невчє́сї** zu spät, verspätet.

недопи́рок Ніт. Fledermaus, Vespertilio.

недосіу́ Виш. недосіл, недосолена страва. **недо́сіу́ на стіу́, пере́сіу́ під стіу́.**

неду́га М. Krankheit. **Ой десь моя́ дитинойка в неду́зьі лежала.**

Не́ктор Кун. і **Е́ктор** Hector (кличка пса).

не мо́вляу́ той М. Мал. = як той повіда́у́.

не́ндза Мв. Läuse. як **не́ндза нася́де** худо́бу, то ко́рінь чемери́цьі (Veratrum) варя́ть в водьі і масті́ть.

не плóхо М. Мокр. schwerlich, zweifelhaft, трудно. **не плóхо, не ходи́у́.**

не подíбно Кл. es schickt sich nicht. es ist unpassend.

непоцти́вний Мал. böse, schlecht, unehrenhaft.

нери́хавий ВМ. неповоротний, утягливий, schwerfällig. **ре́пуха не ри́хава.**

не-си́ла Кн. не цимало nicht viel. **не-си́ла мух** = nicht viele Fliegen, wenige Fliegen.

не согíрший М. nicht schlecht, gut. **горíвка не согíрша, аби́ мíрка бу́ла бíльша.**

не́тля Кур. Nachtfalter.

не́цята Д. Пр. нецьки, Mulde. **не́цята оси́кові, вільхо́ві, вербові.**

ни́клий Пр. elend, schwach. **теле́ ни́кле** schwaches Kalb.

Нико́ла Кун. Nicolaus.

низьки́й Тр. **низки́й** Л. niedrig, низкий.

ни́ньіка Кр. jetzt, нинї, нинька, нинъки. **до ни́ньі** М. bis jetzt.

Нита́льія Кн. Italien. **в Нита́льійі.**

ни́чка Себ. Zaunkönig, Troglodytes parvulus.

ньíби Боб. gleichsam, gleichwie.

нíздро Кн. Nüster. **єдно́ нíздро. во́бі нíздра. до нíздрів. вобí нíздри** Виш.

ньікúм Г. Кр. Кн. bis, нїм. **ньікúм прúйде тамто́й.**

ньіко́ли-прeньіко́ли Ніт. niemals, nimmermehr.

ньі-на-що Кул. zu nichts. **ньіц не не хо́чу, ньі з чого́** Кул.

ньіц М. Кн. Кл. Д. nichts, нич, нїчо, нїщо польск. nic. **не бу́ло ньіц торгу́.**

нічви́д Д. Fledermaus, Vespertilio (неправильно говорять в декотрих околицях: **мичви́д, мечви́д**).

новíтній Малн. heurig. **новíтня бу́льба** heurige (junge) Kartoffel.

но́жик Гл. **ору́дя** деревля́не до тя́гненя гли́ни на кру́зьі.

нуд М. Langeweile. **мене́ се нуд бере́.**

нури́ти Себ. **нори́ти** wühlen.

нявча́ти Мокр. miauen. **кіт нявчи́т.**

нярчи́ти В. miauen. кіт нярчи́т die Katzé miaut.

О. обгі́н 3. Kosten; Ausgabe; Aufwand.

обгрі́ти Кп. erwärmen.

обé Д. обоє. обé підéм на я́рмарок.

обия́к до цьі́па Б. Dreschflegel.

обірни́к Гл. гній (з обори).

обночува́ти Др. übernachten. му́сьіли в льісьі обночува́ти.

обла́ди дава́ти Кл. давати лад.

облі́г. облóже В. скошене або зжате поле.

обліжóк Г. вменш. від облі́г. облóжи́ськó = обліг.

óбмил Л. Alant, Inula.

обпира́ти сє Кл. anlehnen, anstoßen.

обрі́чнє М. Futterschwinge.

обрусóк тютюну́ Пр. скрут тютюну́, котрóй сьі рі́же.

обчестува́ти М. bewirten, der Reihe nach traktieren.

об'я́тє Гл. Umfang, обєм.

овéс-дику́н Мв. чорні ву́сики ма́є, сам каштанова́тий; скóро трéба жа́ти.

оги́да М. Ekel, Abscheu. оги́дний М. ekelhaft; abscheulich, scheußlich.

огля́дицяСк. огля́дицяабо оглé́диця Тр. Glatteis. огля́диця на дереви́ньі Боб. сопляки, Eiszapfen.

óдуд Боб. Wiedehopf, Upupa epops.

одвика́ти Др. abgewöhnt werden. теля́ одвика́є.

ожида́ти М. abwarten, erwarten. Повíй вíтре буйнесéйкий, звідки тє 'жида́ю М.

окíп Піт. рідн. окóпу. рів, вал.

окíс Пр. Кн. Рз. Боб. Schwarzamsel, Turdus merula. ім. ч. мног. окóси.

óкрайцьі Кр. ошвари abgeschnittene Stücke, Abschnitte.

окрóмий. окромíшний М. Т. besonder. окрóме besonders.

окру́х Го. Brocken. хлíба окру́х.

олóве вóко Вин. Zaunkönig, Troglodytes parvulus, волове око.

омела́ Рз. Mistel, Viscum album.

омисну́ти сє Г. irren, fehlen, омилити ся. я омисну́ў сє.

Они́шко ЛК. Onuphrius.

онóрний чоловíк Кн. aufgeblasener Mensch (honor).

Онóфрий Мокр. Onuphrius.

опа́л Сквр. Zorn, Grimm, Groll. ка́же з опа́лу er sagt aufgebracht (ergrimmt).

опанча́ В. опанчé Кн. верхна одежа сива.

óпарник Л. spiegelndes Laichkraut, Potamogeton lucens (від óпарів).

опікýн тим хлóпцям Д. Vormund dieser Knaben.

опрова́дити весьілé М. відбути весьіле.

орé́л Мокр. рідн. орла́, Adler.

орсу́ля Др. Beule. склепéць як уку́сит, то збíгне орсу́лька (ку́лька черво́на) wenn die Regenbreme beißt, entsteht an der gebissenen Stelle eine kleine Beule.

осла́ Рз. Regenbogen. яка́ крáсна осла́ wie schön ist der Regenbogen.

острижи́нок Пр. ЛК. Mark (bei Bäumen).

отерé́бити Др. von der Schale befreien. стерé́бити Др. item.

охво́та Г. Lust, охота. Чого́-ж тебé мій милéйкий не знесла охво́та Г.

очерéт Рз. Schilfrohr, Phragmites communis.

очма́на Р. Lümmel, Schuft. ти очмано́! = ти йóлопе!

П. па-па-па! Др. до сéбе кли́че вівцю́ — а гóнит: а-гись!

па́верба Піт. eine Weidenart.

па́вир Пр. Männchen des Pfaues. па́ва Weibchen des Pfaues.

павзли́вий Кл. робітний, заходливий. павзува́ти заходити ся, старати ся.

павíй Др. рідн. павія́ Pfau (Männchen).

павýз Кн. пáлус Кун. Heubaum, рубель до сíна ческ. pavuza.

павýк. павúч. пáвур М. пáвир Pfau, Paro cristatus (Männchen).

павýк Кр. Др. Spinne. паутúня Др. Spinnengewebe. дóўге паутúня.

пáгнiзть. пáгнiсть Шіт. В. Кун. Тр. Кн. Д. Fingernagel. ім. ч. мн. пагнiзтьі, пагнiсть, панности.

(пáда) Кун. не пáда нам тримáти = не випадáє нам тримáти.

пáдалець Тр. пáдальник Мерв. падалю́х Сквр. пáданець Д. Blindschleiche, Anguis fragilis.

пáдальник Ск. Wolfsmilchraupe (sic!).

пáдальник Др. Bärenraupe. як настóпче, розпáде ся нога (забобон).

падковáти за чим сь Кл. старати ся.

Пáзьта Мúлн. Пелагия.

паздерó Сквр. Achel.

пáзюр Боо. Fingernagel. ім. ч. мн. пáзюрі.

пакíс Гл. Кр. Reihe abgemähten Grases, Schwaden, мн. пáкоса.

паласлúвий Кн. Vergeuder, розтратник.

паласувáти Кл. vernichten, нищити.

пальíти Мв. fahl werden. сливкé пальíют т. в. набирáют на сéбе фáрбу.

пáльок Боб. Finger. рукавúця з єдúним пáльком.

палямáр Л. Мал. церковник стсл. пλαμονάρъ. πανημονάρъ. πονομάρъ παραμονάριος.

паляруш Кн. Gichtschlag.

пáмолодок Го. junger Trieb. пáмолодкє пускáє вéрба.

пáмолодя Мовр. род. серед. збір. junge Triebe, памолодє.

паннiзть М. Го. Кул. (паннiсть) Fingernagel, ім. ч. мног. пáннiзтьі (паннiстьі) рідн. пáннiзтів. дóлє цвитé на пáннiзтьі М.

панiя́ В. Кр. Frau рідн. пáнiйі. ім. ч. мног. пáнiйі. у нáшойі пáнiйі.

пáпля Ск. Б. груба, кріслата топóля, Pappel. воробшить листє Ск.

папýля (Яжів) тоўста мóрда, пика.

пáра В. Dampf.

параєти Кн. sehnlich verlangen. параю́ ich verlange.

парамýд Боб. gelbe Knotenameise, Myrmica flava. лáзять парамýди.

паренáти Мал. пéрший раз воráти — а другий раз: воráти.

парúмух ВМ. Кн. парумýха Кр. Fliegenschwamm, Amanita muscaria.

парíбок В. К. Knecht. тúйі парібкé.

парíщити (Яжів) бити, періщити. парíщиў дощ. дóбре го напарíщиў.

парубíй Кун. Knecht.

пáрубок М. Кун. Knecht (задержала ся форма давнíйша, в котрій первістне о стíснило ся на у; тая форма задержана і в українськім: пáрубок; форма „парíбок“ єсть найновíйша, де первістне о стíснило ся на у (уі), а відтак перешло на і. Давнíйша форма, в котрій о стíснило ся на у, задержала ся в українськім шкура; (в галицкім же говорять: скíра, а в многих околицях пр. в Коломийщинí: шкíра старосл. скорл).

парýха Др. сивýха Др. звичайна горівка.

паршúвец Кр. Krätziger, Räudiger, Grindiger.

пасáти Виш. öfters hüten. я кóника пасáў.

пасербíта Мв. Küchenschelle, Anemone pulsatilla.

пáскудь Кн. Schmarren, Unflat, unsauberes Zeug.

пасмýга Виш. Streif. пасмýжний М. gestreift.

пáсовисько або толокá Мал. Viehweide.

пасть Мв. Rachen.

пастівник Кл. Futterfeld, Anger.
пастівнé Боб. близко з городами луки.
пастýшка З. gelbe Bachstelze, Motacilla flava.
патéльне або баламýт З. Futterschwinge.
(пáтока reiner Honig). нічó не помóже, хóчби єгó посадúў у пáтоку Кл.
паутúня Л. паутúне Ск М. Spinnengewebe.
паця́ Виш. Ferkel, ім. ч. мног. паця́та.
пáфина В. пахвина. пахва. під пáфину.
пахвá Кр. Achselhöhle, Achselgrube; Schenkelhöhle. під пахвóю носúти unter dem Arme tragen.
пацалáк Ск. Blatt des Knoblauches. у чіснúку пацалáти.
пекýлька Кн. P. Teichhuhn, Gallinula chloropus.
пéлевонь Пр. род. женьск. пелевóне ВМ. Frauenminze, Tanacetum balsamita.
пéлех Г. (пр. у волá) Quaste am Ende des Schwanzes, Büschel Haare.
пéрга Мерв. Bienenbrot.
перебéндювати Др. Кур. небилиці плести, нічо не робити, дармувáти. я си перебéндюю. порів. укр. перебéндя.
перебадúкнути Кур. перекинути.
перебíр Ск. немá перебóру, нїхто не переглядає.
перебірлúвий М. wählerisch. перебірлúвий на їдлó.
перебухтыíти Кл. перекиснути. перебухтыíло молокó.
перéвідка Кун. пшениця волохáта, Bartweizen.
перевеслó Т. М. рідн. перевеслá, ім. ч. мног. перевéсла Garbenband.
перевóйі Га. повивáют нóги перевóями.
перевя́зистий З. Виш. перевéзистий Пр. gegliedert, geringelt.
перекíр М. ти мíсяцю перекóру = мíсяцю перекрою.
перекорúти ся М. ти мíсяцю перекóру тай перекорú ся = перекрой ся.
передобрúти Б. над міру добре зробити, але власне тим пошкодити.
перéлыіток Кун. теля, що мáв однó лїто. ци мáло меш худóби? мáю єдну корóву і теля́ перéлыіток.
переначувáти Мал. übernachten. переначуйте ня.
(перепелúця). пер. пéред жнивáми клúче: пíдполю! пíдполю! а у жнивá: пíдколос! пíдколос! Кн.
перéпис Кн. Verzeichnis.
перéполох Мал. Schrecken, Erschrecken.
перепóна М. Hindernis. усíм козакáм перепóна стáла.
перешкóда Др. Hindernis.
перешпáти Мал. durchwühlen, durchfressen.
перíй Кл. Quecke, Agropyrum repens. кýпа перéю.
перестóяний Мерв. пшеницьі перестóяна = що довше, як трéба, стоїть на пни.
пернáтка або жáба Мокр. Frosch.
пéрун М. Donner. бодáй тє пéрун зáбиў.
песóк Мал. Hündchen, пéсик. А ти мíслиш дýрню, дýрню, же я тебé лю́блю, А я тебé кóло сéбе, як пескá голýблю.
пéся мýха Кн. Виш. песéча мýха Мерв. Pferdelausfliege, Hippobosca equina. не відчáпиш пéсьойі мýхи; щóби найдýжше мяў мéжи пáльцями, то не замнé Виш.
пéсій сúну! М. wörtl. Hundssohn.
пéся шерсть Мал. Haare des Hundes.
песю́ги Кр. Бо. дрібні гýби, не їдомі.

петéля В. Futterschwinge. до петéлькі всіп обрóку.

петрýк ВМ. петрýт Го. Bärenraupe. наступúў петрукá ВМ. вúдьіў петрутá єдиóго Го.

петучúна Трост. петýчка Вин. kleiner Topf, меншій горнець.

печ Вин. Ofen. велúка печ. В околиці говорять всюди: великий пец.

печéра М. в пéцу (в печúй) вóтвір, де ся хльіб печé.

пéкний Мокр. schön, красний. поль. piękny.

пивáти Мерв. öfters trinken. горíвки не пивáли.

пигúч Мал. Waldkauz, Syrnium aluco.

пилúнє Гл. Holzspäne.

Пилúп Кр. Philipp.

пúнда Гл. Г. Binde, бинда.

пинявий Мал. langsam, schwerfällig, träg.

пúскор М. Кр. Schlammpeitzger, Cobitis fossilis. за те пúскор, бо пищúт М. пúскор квичúт Кр. пúскір Г.

пияк Кн. пиячúско Кн. Trunkbold. пиятúка Кн. Sauferei, піятика.

піўгрибкé Кр. ім. ч. ед. піўгрибок eine Pilzart.

пíвень Боб. Hahn. півнúк Боб. Ск. Тр. Рз. Hahn, когут.

піўкóпок Ск. Halbschock, полукіпок. піўкóпки стояг.

півняк Рз. Sammetblume, Tagetes.

піўóрлик Тр. Schreiadler, Aquila naevia.

пíўтори кóпи Л. anderthalb Schock (але: копá).

пігнáти В. погнати.

підбíг Мокр. Гл. Bärenraupe. підбігá наздопáў.

підбíйник М. Bärenraupe.

підборóдя род. серед. або підгóрлиця Л. у корови Wamme.

підвіт Кр. заступець (заступник) вітa.

підгóрлиця Тр. у капелюха Sturmband.

підгрибки Кр. Мал. (ім. ч. ед. підгрибок) звéрха гнíді, спóдом жоўті, йідóмі eine Pilzart.

підгáрле Го. der vordere Teil des Halses, підгорле. польск. podgardle.

піддубень Рз. eine Pilzart. на стать грúба.

піддýбец Л. до щúрого грúба подíбний, áле перелóманий синьíв, мáв гіркúй смак; йідóмий.

піднéти Кн. emporheben; піднéў = підньíс.

пíўдобак Д. горнéц прóстий, бíлий, неполúваний; на квáрту.

підкалатáти Боб. підправити. підкалатáв мукóю.

підкаменюх Гл. Steinschmätzer, Saxicola.

підколóсниця Шіт. Wachtel, Coturnix communis. кричúт: жвав! жвав! пíд колос!

підднепасти М. erkranken. заслабнути. дьітвúнско підднепáло.

під'осóвец К. під'осóвець або гнатóк Б. гýба йідóма, жоўтáва. ім. ч. мног. під'осóвцьі або гнатки (é).

підпеньок або підпенька Кл. губа. ч. мног. підпеньки.

підполóткати Д. schlagen. підполóткає перепелúця.

підрíчє Р. Gebiet am Flußufer. на підрíчю.

підсвúстовати Кл. leicht pfeifen. птах підсвúстує.

під'юдити Др. aufstacheln, aufhetzen.

під'áрка Гл. (ч. мног. під'áрке) велике яблоко вúнне.

пíки Боб. bis, поки. пíки не ходúў на áрмарок.

пікнá дьіжá М. Backtrog.

пікунéц Мв. gelbe Knotenameise, Myrmica flava. червóний (жóўтий), малúй муравéль.

пілýпіток Мв. колупіток, полукіпок, Halbschock.

пі́на Г. В. пі́на або піна́ М. Schaum.
пі́нкас Гл. М. пі́нькус Мал. Buchfink, Fringilla coelebs.
піпрі́ти Кн. schwitzen, in Schweiß geraten, попріти. піпрілисьмо.
пірнаке́ у когута́ Верб. (і. ч. ед. пірна́к) Schwanzfedern des Hahnes.
пі́скати Г. piepen. пі́скає пи́скір. пи́скорі пі́скают.
піскова́тий Кн. sandig. піскова́та земле́.
піскови́на Б. Sandboden, пісчастий ґрунт.
пі́сля В. nach. Щоби́ тебе́ пі́сля ме́не йі́нчі не люби́ли В.
пісчи́ско Кул. sandiger Grund.
пі́ти М. singen, співати. До ві́нчойі йду́чи ру́жні пі́сьні пі́єш М.
піхи́р Боб. піху́р Боб. Кр. Blase, міхур. ім. ч. мног. піхирі́, піхурі́ стсл. пѣхы́рь, *πομφόλυξ*, bulla.
піхота́ Ск. піша фасоля, не тична́ фасо́ля.
пія́к Кун. Saufer, Trinker, пияк. Ой не дай не мамуне́йко за пія́ка, Бо пропа́де худоби́на, що́би я́ка Кун.
пія́чити Кр. sich der Trunksucht ergeben.
пія́чу́ра Пр. Trunkbold.
плав В. Flosse. ри́ба ма́є плáви.
пла́вка або полоте́нце у качки, гуски Рз. Schwimmhaut. ч. мног. спла́вки або полоте́нца.
пла́хта Гл. бі́лю́га (Куликів) großes Leintuch, Laken, ре́дно́ (Сокаль).
плахти́на Г. ве́рхна полотне́нка.
пле́кана дити́на Кун. gepflegtes Kind, дити́на в до́брім до́глядьі.
пле́сканка си́ра М. Käselaib.
пле́скати Пр. klatschen.
плоска́тий Кр. пляска́тий Піт. flach, плоский.
плетли́вий Мокр. plauderhaft. плетли́вая кобі́та Plaudertasche, Klatschweib.
плечко́ Боб. вишúване плечко́ на соро́чцьі. обі́ плéчка (=оба плечка).
плúска Гл. Bachstelze, Motacilla.
пльіна́ Л. Кн. рідн. пльіни́. пльінь Кур. рідн. пльі́ни dünne Haut z. B. des Eies.
пльі́сня Угр. до́лото зельі́зне, на сяжень до́ўге, з держако́м до́ўгим, деревля́ним; слу́жить до ви́доўбуваня колодо́к на у́лейі-лежаки́, на ґалети і таке́ йі́ше.
пліт М. Боб. Zaun. той пліт, то́го пло́та.
пльішúти Кн. quälen, plagen. жидú пльішéт людéй.
плохúй Кр. не согірший, до́брий, поту́льний, тихий. плохúй парубок Гл. плоха́ дьівка = добра дівка. — пло́хо Гл. скоро. пло́хо се́ не розі́бе = скоро не розі́бе ся.
пло́щик або двіня́к zweizeilige Gerste, двійняк Hordeum distichon. четверня́к Вин. gemeine oder vierzeilige Gerste.
плю́та Пр. назва пса.
пля́мкати Кл. schmatzen.
пля́цати Кн. Гл. цямкати, schmatzen. свине́ пля́цає. паце́ пля́цає.
пни́ця бу́кова Кр. сива губа, йідома.
побі́лка Гл. чо́рна а́бо сьі́ра гли́на, по ви́паленю бі́льше.
побольі́ти ся М. erkranken, похорі́ти, похорувати.
повибу́ровати Др. ausgraben, auswühlen. керти́цьі повибу́руют ями́.
повиду́жовати ся М. gesund werden. що́би се́ повиду́жовали дьі́ти.
повúка Піт. Вин. Brauch, Gewohnheit, Sitte.
повúнен, повúнна, повúнно Кн. Ой ти моя мамуне́йко, я тому́ не ви́нна, Яке́ меньі та́то да́ли, я бра́ти повúнна = ich muß (solches Heiratsgut) annehmen.
повіда́ти М. Др. В. Сквр.... erzählen, sagen. повіда́нка Сквр. Erzählung.

повінýти Г. einwindeln, einhüllen, einwickeln. повінé дитúнý.
повíтре Шіт. Гл. Кл. Мал... Luft. у повíтру. повíтє М.
пóўна М. Kanne, коновка. пóўнойка М. Kanne, Becher, Glas, повнонька. з поўними поўнонькáми.
поўняк Ск. З. поўнéк Боб. помняк Кн. Sammetblume, Tagetes.
погíйновáти Кл. стратити, знищити. все погíйновáла.
погóня М. Nachsetzen, Nachjagen.
пóгріб В. Begräbnis, похорон.
погудúти М. schmähen, schelten.
поґльовáти Тр. птах поґльовaў дзьюбом der Vogel pickte mit dem Schnabel.
пóдавок Кл. ein Bissen, der der Kuh beim Melken gegeben wird, um sie zum ruhigen Stehen zu gewöhnen. скúнути пóдавок для корóви для подóю.
подвóрисько Кр. Hofplatz.
подорíжник Д. Haubenlerche, Galerita cristata.
подумíти ся Др. sich verwundern.
пóдушчина Л. подушчúна Кн. Д. kleiner Kopfkissen.
подушчúни муравлíв Д. Ameisenpuppen, sog. Ameiseneier.
пожéлованє М. Bemitleiden.
позабивáти Вшн. vergessen позабувати.
позагúржований Кл. verrostet.
позасинáти Др. einschlafen, позасипляти.
позацьвітóваний Кл. verschimmelt.
позáднє збíжє Г. schlechteres Getreide, позадє.
поздоймáти Б. поздоймати, познимати.
позúванка Кн. Proceß, gerichtliche Anklage.
позúчний М. Leih-. юпка позúчна Leihjuppe.
позíздúти сє Мерв. zusammenfahren.
позневажúти М. verunehren. єднó дрýге позневажúло.
пок М. bis, поки.
покíрний М. demütig, untertänig. покíрне дитéтко.
покрúшка Рз. Gartensternblume' Callistenus chinensis (Aster chinensis).
поклонéц Мокр. Verbeugung, Verneigung, поклон.
покольíнник Вер. eine Pflanzenart.
полетúця Б. Feldwinde, Convolvulus arvensis.
полúва або злúва В. Flutregen.
пóливка Л. з сирватки, даю́т мукú, пшонá.
пóломінь Д. пóловінь В. Flamme. велúкий пóломінь.
полóн М. Ergebnis, Frucht.
полóн Мокр. Кл. Гл. Вшн. Мал. Mutterkorn, Claviceps purpurea, матка. що полонúг ся в жúтьі, що розвóдит ся в жúтьі. кýпа полонý в жúтьі. по ярúци бувáє полóн Мал. (ярúця = яре жито).
полóнка Вшн. Eiswuhne ч. мног. полонкé.
пóльский М. польовий. старословеньск. польскъ adj. *πεδίου*, agri; *πεδινός*, campester.
пóльска лáстівка Боб. М. weiße Bachstelze, Motacilla alba.
пóльска зазýля. дýдок або смердю́х Пр. Wiedehopf, Upupa epops.
пóльский бýсьок З. Frosch, Rana.
полудéшний М. ЛК. Mittags-, полудéшне молокó Milch, die zur Mittagszeit gemolken wurde.
полуднéвий В. полуднешний. полуднéве молокó = в полýдне здóєне.
полýмоток Го. Hälfte einer Haspel ч. мног. полýмітки.
помéжник Кн. Grenznachbar, сусíд, що межýє.

помилúти М. намилити, einseifen, beseifen.
помишльíньство М. помишлене.
помишлятú М. nachdenken.
помíчний Гл. Hilfe bringend. я́годи калúни від ка́шлю помíчні.
поморúти М. verhungern lassen, um's Leben bringen.
помýрати М. beschmutzen. помýрає па́льцьі.
поназйіздúти ся Кр. zusammenfahren, zusammenreiten. поназйіздили ся.
понайбí Угн. помагайбі.
пообдра́шпувати Мал. abkratzen.
попелúця Кун. попелúце Кл. Blattlaus, Aphis brassicae. попелúця на капýстьі.
попелю́х ВМ. попелю́ха Тр. поплю́ха Ск. Kohlblattlaus, Aphis brassicae.
попендлúвий Вер. ungestüm, aufbrausend, jäh, unbesonnen, попудливий.
попере́ду Др. zuerst.
попідто́чувати Пр. benagen, unterwühlen. ведме́дики попідто́чували карто́хлі die Maulwurfsgrillen benagten die Kartoffeln.
по́піл Ск. Asche. ку́па по́попелу (= попелу); з по́пілом (= з попелом).
попíль Д. Kohlblattlaus, Aphis brassicae. насíў попíль капýсту. ку́па попелю́.
попíр Вин. мног. попері Mutterkorn, або полóн Вин. Claviceps purpurea.
поплíтник (Добрусин) Zaunkönig, Troglodytes parvulus.
по́плях Тр. Knospe. ч. мног. по́пляхи.
попýдник М. род. мужеск. попýдниця род. женьск. чоловíк або жíнка, що ро́бит на попýд der oder die in der Arbeit unvorsichtig eilt.
пора́паний Кур. rissig, rauh. пора́пана попýха.
пори́чка Боб. порíчка Кун. Кр. Тр. Вин. Мал. Johannisbeere, Ribes rubrum.
поросна́ свиня́ Кл. Др. trächtige Sau. поросна́ свиня́ хру́кав.
поросúтник Д. Gebärmutter des Schweines.
порохва́чка Гл. товста глина жовта, дуже пластична.
порохня́к Вин. fauler Stock; faules Stück Holz.
порощíй М. gelbes Eisenkraut, gebräuchliche Rauke, Sisymbrium officinale.
по́рскати Пíт. schnauben. кінь по́рске das Pferd schnaubt.
по ру́ски М. Кун. Кн. Пр. Ск. по ру́ску Мал. В. ЛК. ruthenisch.
пору́ха Мв. Кн. Leistenbruch. як подвига́є ся. як надса́дит ся.
пору́шка Вер. Stiefmütterchen, Viola tricolor.
по́рхавка Кун. Stäubling, Lycoperdon.
порхо́вина Л. земля́, що пали́т ду́же, не хо́че роди́ти ся на ни́й трава́.
поса́д М. столець. Благослови́ нас Бо́же на пе́рший поса́д сьісти.
посадна́ бу́льба В. бу́льба, що добре садити.
посво́єний Гл. verwandt.
посківні колопньí Г. Кн. Staubhanf.
по́скінь Б. Staubhanf, конопля, що вча́сно вибира́є ся, котра́ не ма́є жа́дного насíня.
послотю́х Мерв. Regenpfeifer, Charadrius. „на дощ воро́жит".
посьмітю́х. посьмітюха Кр. Kotlerche, Haubenlerche, Galerita cristata.
посьміха́ти ся М. Мокр. bespötteln, belachen, verhöhnen.
посмотрíти Кун. schauen, nachschauen. посмотри́.
посхотьíти Кл. wollen. Як посхо́че войте́ц за ги́ншого да́ти Кл.

постирнак М. Pastinaca.
пострíвник Скврр. eine Pflanzenart. пострíвник жóўто цвитé.
потвóра ВМ. häßliches Ding, Ungeheuer; Mißgeburt.
потикáти ся Кун. stolpern. Не сам ідý, коня́ веду́, тай ся потикáю.
пóтреть М. Portrait, Brustbild. тáя пóтреть, тóйі пóтрети. ukr. патрéт g. masc.
похáпити Піт. hastig ergreifen.
походúти на щось Боб. ähneln, ähnlich sein. мíдиці похóдет на мúші die Spitzmäuse ähneln den gewöhnlichen Mäusen.
походжáти Кн. spazieren, herumgehen.
похорóнок Др. Begräbnis.
почкé Кл. Кн. Д. Nieren, почки. ім. ч. ед. почка.
поцьілúти Кл. treffen.
пощýпати Піт. betasten, помацяти. щýпе = щýпає.
поярýжник Д. Steinschmätzer, Saxicola.
прáвдати сé М. sich rechtfertigen.
правонýк Мал. Urenkel, правнук. правонýка Мал. Urenkelin, правнука.
прáдух Кн. frische Luft, „люфт“.
праничóк Себ. Kaulquappe. прáчка Тр. larva ranae. ім. ч. мног. праничкí, прачкé.
працювáти Мал. arbeiten.
преорáти Д. переорати.
претáк або райтáк Кр. великé решетó до сьíяня полóви, Bastsieb.
прецьінь Кн. Гл. doch, dennoch, dessenungeachtet, прéдся.
прештиховáти Скврр. durchstechen. прештиховати шпíсом.
прибивáч Гл. дошка до прибивання ромпів.
прибідúти Кл. sich abhärmen, sich abplagen. прибідúў.
прúгадка Кн. Erinnerung. не берý на прúгадку = не берý на памéть.
пригануúти Д. пригадати. не мóжу си пригануúти ich kann mich nicht erinnern.
прúгнилий Мокр. etwas faul.
призеленовáтий. призеленковáтий В. grünlich.
прилóжний Б. fähig. до тóго прилóжний.
прилучúти Др. hinzufügen.
примéркнути Кн. etwas düster werden, dämmern. як сé примéркло.
примóва М. прúмова Кур. Anrede, Zurede; Zauberformel der sog. Zauberer.
приношáти В. bringen, hinbringen. Вýтойка летúт, вість приношáє.
припідхльіблáти Кр. etwas schmeicheln.
припустьím ВМ. nehmen wir an, дáймо на тóе.
припуштáнта або кампустéлька Боб. Garten-Sternblume, Callistephus (Aster) chinensis.
прирóдки у бýльби В. kleine Knollen.
присьібí Угн. присяйбі, присягай Богу bei Gott, fürwahr.
прискорúна Тр. Spindelbaum, Evonymus europaeus. шевцї беруть прискорúну на кілкú.
прúстай. пристáйко Г. Д. Л. чоловíк, що ожéнит ся і „пристáне до хáти“.
пристáнец Пр. що „пристáў до хáти“. Назва села „Пристань“ мае походити звідти, що богато посторонних людей женúло ся і від „пристáнців“ полишилась назва селу.
пристóйний М. anständig, wohlgebildet. Оў копáў я кирничéйку, у нькі водá гóйна, Оў любúў я дьівчинóйку: пся вíра пристóйна.
прúтур Кр. Д. Bärenraupe. прúтур Кун. Мал. Wolfsmilchraupe; Bärenraupe.

прúтир рідн. прúтира. прúтор Мал. ігла з зломаною шийкою.

притю́пати сьі Мерв. herbeischlendern. пришлá, притю́пала сьі, сíла на лáвочцьі: позúчте нам!

прифалúти Сквр. Lob spenden, прихвалити.

провóдити Кр. vorsagen, voransagen. взя́ла вотчевáш провóдити.

продьíлец М. вменш. від: продьíл Teilung der Scheitelhare.

прозвúка Вин. Name.

прозірнúй Кл. durchsichtig, pellucidus, прозорий.

прокліньство М. Fluch, Verfluchung, проклон.

прóльіс Кн. Го. прéльіс Кн. підльíс Кун. Waldlichtung.

прóмітка М. Kopftuch der Frauen. вменш. промíточка. промітéнце.

проплáкати когó М. aus jmd. Ursache weinen. я вас проплáчу.

проскóрина Рз. проскýрина Боб. Ск. Spindelbaum, Evonymus europaeus. рóблят кілкú до чобíт з проскóрини.

прóстіль Г. Bettlager, Gebett. з простéльі.

протóр Шіт. ігла з протертим ушком.

про що Кн. wofür.

прудкúй Мокр. schnell, reißend. прудкá водá.

прýкавка ВМ. прýталка Бо. Turteltaube, Turtur auritus.

прядивля́нний Кун. з прядива зробленнй.

прúтати Кн. bewahren, aufbewahren.

псéче молокó Г. Wolfsmilch, Euphorbia.

пташинá Гл. Д. Р. Др. Vogel.

пугáч Ск. Ohreule, Uhu, Bubo maximus.

пýголовок. пýголок Мерв. Kaulquappe.

пужéк Тр. Peitschenstiel, пужак. шльíйка звéзує батíг з пужекóм.

пýлята. пýлятка Б. пýлета Г. М. Кн. Бо. курята, курятка, Hühnlein, Küchlein.

пýплях Мокр. пýплюх Кн. Knospe.

пустáя землé Кн. unfruchtbarer Boden.

пуцáк Боб. ч. мног. пуцакé = стрілкé чосникý. єдéн пуцáк.

пýчка Л. Prise; Bischen. взя́ти у пучкú табáку. одну́ пýчку взя́ти пéрцю.

пухúр Кін. рідн. пухирá Blase.

пуштáти. попуштáти М. flicken, латáти.

(пýщанє Го.) лапковé пýщанє Го. по Ярдáньі йідéть стýджені нóги. — пирогóве пýщанє в сúрнім тúжні, йідять пирогú.

пєцýха Д. глúна до пéца (печи), печуха.

пєцушóк Верб. Zaunkönig, Troglodytes parvulus, печушок.

р. рабá Д. Vogelbeerbaum, Sorbus aucuparia, рябá.

Радúвно Г. Радимно.

рáзник або рáдзник Б. Пр. gelbe Knotenameise, Myrmica flava, ім. ч. мн. рáзники (рáдзникі).

раз-по-раз В. zum wiederholten Male; in einem fort.

рáйкати Г. quacken. жáби рáйкают. (рак). вúпуствý ю як рáка з кóшіля = не відвіновáў єйí (сестрú) належúто.

рáнник Кр. Braunwurz, Scrofularia.

рáнє Morgen. старосл. рани̑є tempus matutinum. — нзъ рáньа къстáти. — над рáньом Др. bei Tagesanbruch. до рáня Л. bis zum Morgen. з вéчера до рáня Кл. — з-рáня Кн. з-рáнє Кр. in der Frühe. за-ранé Кн. in der Frühe. — на рáнє сьнідáнє = на рáнок снідáнє. Не раз моя вечéройка — на рáнє сньідáнє М.

рáхвачка М. лен рúхвают на рахвачкáх der Lein wird mit Raufen abgeriffelt.

рева́ти M. brüllen. **іду́г воли́ рева́ючи** M.

ре́вньі B. bitterlich. **ре́вніі запла́че** wird bitterlich weinen.

ре́дзик BM. (**ре́дзік**) gelbe Knotenameise, Myrmica flava.

ре́йкати Го. quacken. **ре́йкают, ку́мкают і сто́нут ге́би.**

рейне́ти Рз. Reinetten.

ремено́ Себ. Arm, рамя.

ре́мі» Б. рідн. **ре́меза** Beutelmeise, Aegithalus pendulinus.

ре́мінь. ремінна́ M. **ремі́нь.**

ремі́нница B. Pferdegeschirr, шорн.

ре́па Гл. **репу́ха** Др. Кун. Kröte, Bufo.

репі́й Б. гриб з білим молоком, неїдомий.

рете́льний Кун. redlich. **чоловік нерете́льний** unredlicher Mensch.

ре́хкати Кун. kwacken. **ре́хкає ско́га.**

рехува́ти Кн. rechnen, рахувати. **він реху́є.**

речи́ M. sprechen. **Рік до не́го Бо́жейко: пра́ведная душе́йко!** M.

решітка Кл. Finne, Cysticercus cellulosae. ч. мног. **решітке́.**

решіткова́те ме́со Кл. mit Finnen verunreinigtes Fleisch.

ре́нтий або ере́нтий Д. **ре́нтий** Мал. **ре́нт** M. дяк.

риболо́в Кн. **риболо́в** Вин. Seeschwalbe, Sterna.

ри́гель Кн. Riegel.

рида́ти Кп. weinen, laut weinen. **пла́кати навзри́д.**

ри́жий M. braunrot. **рижий кінь** Fuchs, braunrotes Pferd.

ри́жка Кун. Reizker, Agaricus deliciosus **рижик, рижок.**

ринчи́на Гл. Tiegel, **ринка.**

рихтова́ти M. richten, vorbereiten. **ри́хтуй = готуй,** приготов.

рідкозу́б Г. Steinbeißer, Cobitis taenia.

ріжно́та Кр. Verschiedenes, mannigfaltige Dinge. **ріжноту́ оповіда́в.**

ріжо́к Ск. Mutterkorn, Claviceps purpurea (також **ріжо́к** в Київщині). **на жи́тьі буває, як жи́то цьвіте́ — на омоло́т жи́та.** (люд забобонно думає, що як „ріжків" богато, то намолотне жито).

рі́зний Вер. verschieden, mannigfaltig, ріжний. **Ой є в лі́сьі дерев'и́на рі́зна, Хо́дит коза́к до дьівчи́ни з пі́зна** Вер.

роботю́щий Кн. arbeitsam.

рогі́з M. Кн. рідн. **рогозу́** Rohrkolben, Typha.

ро́дичі Кн. Verwandte. **роди́тельі** Кн. Eltern.

родови́тий Го. geborener. **родови́тий Ру́син.**

ро́жа Добр. Скор. **ро́же** M. Кн. Рз. Rose. **черво́ная, бі́лая ро́жа.**

розба́хати Мокр. aufreißen, розхрістати, розтельбушити. **розба́хаў мене́.**

розве́сти Пр. (**пр. цибу́лю**) розпростороннти, розсадити.

розвогори́ти се M. розговорити ся.

розгуле́ти се M. lustig und ausgelassen werden; lustig tanzen.

роздво́єний Л. in zwei Teile geteilt.

роздоймі́ти M. auseinanderlegen, zerteilen, розложити.

розізна́ти ся Бо. sich auskennen. **розізна́ў се. розізна́лий.**

розко́пати M. розграбати.

розкре́чити се M. die Beine auseinander spreizen, розкрачити ся.

розложи́стий Б. ausgebreitet.

розмаїтий Піт. Мокр. Кн. ЛК. mannigfaltig, verschiedenartig. **му́хи розмаїтого ро́да. розмаїтьі** ЛК. auf verschiedene Weise, verschiedenartig, mannigfaltig.

розна́дити M. verlocken.

розпа́р Г. звичайно мног. ч. **розпа́ри = де розпаде земля.**

розплéщувати Пр. flach schlagen, platt schlagen. розплéщує тьíсто на варенúцьі.
розповсю́дити Кл. verallgemeinen, verbreiten, розповсюднити.
розполонéти се Го. розроджувати ся. насьíне се розполонéе.
розсóха Сквр. Gabelast.
розчúна Тр. ЛК. як тьíсто розчиняе, сúпе вóду і мýку, а попередáе квасне тьíсто і тото розчúна.
рóпа Піт. Мал. ропá В. ропýха Тр. Мерв. Сквр. Kröte, Bufo.
росúти Кун. mit Tau benetzen, sprühen. дощ росúт. тіцько росúт. поросьíў дощ.
рубáха. рубáтка. рубáтина Го. (груба) стара сорочка.
рудáвина Мерв. Moorgrund.
рудáвина Мерв. Getreiderost, Puccinia graminis.
рудз Д. груз, дрібні камíнчики.
рýнка Тр. вовна, що зистрижé з єднéйі вівцьí.
рýский Мал. М. Мокр. Кл.... ruthenisch.
рябá або вóрба Піт. Vogelbeere, Eberesche, Sorbus aucuparia.
рябéць Боб. Sperber, Nisus communis.
с. сав-сав! кличе гуси. а-гúля! жене гуси Мерв.
сагá В. Піт. Klafter, саг. тáя сагá дров. сагá стоíг. сáги стоят. дві сáги дров.
сáґан М. імя пса красого.
Сáкси Кн. Sachsen. на Сáксах стояти.
салтúра М. псалтира.
самéць Боб. Männchen. самúця Боб. Weibchen.
сáмий М. до сáмого грóбу. сáмий бíлий М. rein weiß, einfärbig weiß.
сáмий чóрний В. einfärbig schwarz.
самúкраса Мерв. eine Pflanzenart (семикраса).
сáмо то Кн. eben dasselbe, то само.
сáмо так Кн. ebenso, так само.
сáме тогдú Кн. eben zu der Zeit.
сас Виш. deutsche Schabe, Blatta germanica. сасú лáзят.
сахватúна Го. assa foetida, Stink-Asand, Teufelsdreck.
сведрá Угн. свéдро Виш. у воза розчíплене дерезо як вилки, заправлене межи задною осию а єї подушкою.
свеклúне Угн. цвиклине, бурачúне.
свекрóха Д. теща, Schwiegermutter. свéкор Д. тесть Schwiegervater.
сьвербиґáн М. свербовíз Кун. свербогýз Пр. свербивýз Тр. Hetschepetsch.
сверщ Д. Gryllus, мног. сверщí. свершóк Мал. мног. свершки. Grille.
свидовáтий овéс В. unreifer Hafer.
свинопáс М. Schweinhüter.
свúньске насьíня ЛК. Stechapfel, Datura stramonium.
свинюхá Боб. Quirl-Salbei, Salvia verticillata.
свирíпа З. Hederich, Raphanistrum vulgare. свирíпа виникá зоíлка; мáе ґрýдзи.
свúставка ЛК. свúстівка Пр. Др. М. Pfeife.
свистýн М. Signalpfeife. свистýн мáе петь дьирóк; в инших околицях: wurmstichige Haselnuß.
свúсьтати Кл. свистати. батогóм свúсьтае.
свúта В. чорна верхна одежа.
сьвіргýн Боб. сьвіршóк Кр. сьвірщýк М. Grille. сьвіршóк сььíркае. два сьвіршкé.
свість Г. Виш. сестра жінки.
(сьвіт). якúм сьвíтом Др. auf welche Art, auf welche Weise.
сьвítлість Кн. Helle, Helligkeit, Licht. в сьвítлости хáта на сьім мéтрів широ́ка.
сьвíча В. Kerze. Не спадéш ми в кóрчмі, аньі на вулúци, ой спадéш ми в цéрковцьі, де паляґ са сьвíчи В.

свойіна́ Скв. Sippschaft, Familie.
свойі́ти сѣ Го. sich aneignen. **свойі́т сѣ до нас.**
сво́рі́б В. рода мужеск. рідн. **сво́рібу** Räude, Grind.
сво́ріп Го. рода женьск. Art Ausschlag, висипка.
сьвя́тий Бо́же Д. heiliger Gott.
сьвяте́ деревце́ Р. різка свячена, лоза свячена.
селе́дец Л. Мерв. Hering, Clupea harengus. рідн. **селе́дця**, оселедець.
селе́пнути Го. schlappen, schlarfen, шелепнути.
се́лех Го. Бо. Кн. Enterich, качур. **се́лех дома́шній.**
сердя́к Кн. grober Bauernkittel.
сере́дина Кн. Mitte. в **сере́дині.**
серм'я́га Ск. Bauernkittel aus grobem Tuch. ч. мног. **сермяґи́.**
сива́к Кл. неполи́ваний горщо́к, ч. мног. **сивакі́.**
сива́стий Пр. graulich.
сивля́вий Кур. graulich. **сивля́ві стоно́ги.**
сивоплу́жний М. в співанках. **воли́ сивоплу́жні** etwa: graue Pflugochsen.
сиву́лька Др. eine Pilzart. мног. **сивульке́**
сиву́х Б. eine Pilzart. мног. **сивухе́.** губа їдо́ма.
сикота́ти Кн. schnattern. **сикоти́т гу́ска.**
си́ла М. adv. кілько. **си́ла боя́рів бра́ти.**
си́льний бога́ч Кл. sehr reicher Mann.
синя́цка (в Горішнім Глиньску) Meise, **синя́чка.**
синій Мокр. blau. **си́ній бла́ват. си́ня** квітка.
синьоворо́нка Л. Blauracke, Mandelkrähe, Coracias garrula.
си́нявий Кл. blåulich. **си́нява пта́ха.**
синя́к Мал. giftige Schwammart, їдка́ гу́ба.
синю́х В. Mandelkrähe, Blauracke, Coracias garrula.
сире́ц М. Käse.
сирови́й Мал. roh, ungekocht, сирий. **сирова́ кобі́та** Мокр. по пологах.
сировї́жка Кр. їдома губа, сироїжка.
си́рі дрова́ Мокр. rohes Holz.
сичови́на З. зла, мокра земля.
сьіве́йка (Теглів) **сьіва́чка** (Річиця) пла́хта, з котро́їі сьіе зе́рно.
сьі́вка Виш Regenpfeifer, Charadrius pluvialis.
сік Бо. Г. Ск. Кул. Боб. Мал. Saft. **сік тече́.** шмат со́ку Ск. ци ма́ло со́ку або ду́же со́ку. — в Коломийщині прим. коло Печеніжина кажуть: **сок.**
сьікови́ця Б. **сьікови́це** або **сьічови́це** Пр. Linse.
сьіменуха Пр. сі́мя затирають з мукою.
сьірмани́стий Д. grauscheckig.
скаўке́ Кн. Muschelschalen, скалки.
скавуча́ти Г. heulen, winseln. пес **скавучи́т.**
сказина́ Тр. Wut, Hundswut.
скаку́ля Мокр. Frosch, Rana.
скали́ти Угн. пчола́ **скали́т** т. є. висилає пчо́ли, де би рій міг умістити ся.
скара́й ня Бо́же! Кун. Gott soll mich strafen.
скаралу́па Го. Schale.
скарата́ти Кл. fristen; elend zu bringen. **вік скаратати.**
ськати Мокр. suchen. **ськай мены́ того. піськай.**
сква́рок М. Л. Мал. geprägelte Fettschwarte, geprägelte Fettgriese.
скерти́ти Кн. wühlen. **скерти́ла зе́млю керти́ця.**
скиги́кати Кл. (vom Geschrei des Kiebitzes). **скиги́кає ке́льбиска.**
скипоты́ти Кр. заплакати. **скипоты́ла дыти́на.**

ске́снути се Г. Кл. sauer werden, **скиснути ся. молоко́ се ске́сло. перекесло. ске́сне се.**

скіп Кн. рідн. **скопа́** Finkenhabicht, Nisus communis.

ски́ра М. Кн. Haut; Leder. стсл. **скора**, укр. шкура. **розпне́ти скіру.**

склепе́ц З. Т. Regenbreme, Haematopota pluvialis.

скло М. Д... Glas.

скля́кнути ся Виш. gerinnen, sich setzen, käsig werden. **молоко́ ся скля́кло** = зсіло ся.

скля́нка Д. **скле́нка** М. Glasflasche, Trinkglas. **склянчи́на** Др. Flasche.

ско́га Кр. Кун. Kröte, Bufo; Frosch, Rana (cf. **ско́ка**).

ско́ка ЛК. Frosch, Rana. **ско́ка ска́че.**

скоке́ль Д. Springlein. **ку́па скокелю́.**

сконати Б. enden, sterben.

скоповина Пр. одна третя часть з лугів (сіножатій) іде панови.

ско́рий М. schnell. прислов. **ско́ро. найскорше.** старосл. **скоръ**, *ταχύς*, celer. **ско́ро тре́ба жа́ти той ове́с.**

ско́ро Кл. сполучник. **ско́ро не дай** wenn er nicht gab.

ско́чень Себ. Рз. Springlein рідн. **скіцню** (місто: **скічню**).

скре́га З. Kröte, Bufo. **скре́ги під при́сьпою.**

скреготьі́ти М. quacken. **же́ба скреготьіла.**

скригота́ти Г. Кн. fletschen, knirschen; knarren. **зуба́ми скриготе́г. две́ри скрига́чут.**

скригуле́ц М. Sperber, Nisus communis.

скруну́ти сьі (ся) Тр. sich krümmen. **йіж скруну́ў сьі. (скрутнути).**

скудлати́ти ся Мал. zottig, kraushaarig werden.

скупя́рка М. **скупни́це** М. geiziges Frauenzimmer, geiziges Weib, Knauserin.

слиз Го. Käsepappel, Malva. **ци ма́ло сли́зу.**

сли́скавиця ЛК. Glatteis, ожеледа.

слові́нь Себ. Кр. Янів. Art Lein, рідн. **словню́**, лен найви́сший; **дае́ бі́ле пря́диво; его́ головке́ на ра́хвах ра́хвают, пото́м вибива́е ся; — з ско́цню пря́диво жо́уте; я зеле́ного прядиво си́ве. — вельґольо́н** = великий лен. (в говорі Батюків говорять: **лен** — однакож „**вельґольо́н**“ = великолен).

слово масне́, а пироги́ пісні Кл. хто обіцює, а не додержує.

слой Кн. Jahresring.

слон Г. **слонь** Го. **сло́нка** Кр. Виш. Мал. Waldschnepfe, Scolopax rusticola. **два сло́ни. єди́н слонь. ма́ло ест слоно́к** Виш. **ве́чером іде́ ся на за́сьідки.**

слота́ М. Unwetter, Regenwetter.

слюв З. Л. Б. Кр. Käsepappel, Malva. **ци ма́ло сли́зу.**

сьля́пати М. schlappen, schwerfällig gehen, auf dem Boden hinschlürfen, latschen.

сма́женицьі Пр. Eierschmalz, Eierspeise, смаженица, ячня (ячшня).

смарка́тий М. rotzig. **смарка́ч** М. Rotzbuhe. **з ти́ми смаркаче́ма.**

смердюха́ Боб. Baumwanze.

сме́рек Боб. **смере́ка** З. Fichte, Picea excelsa (декуда зовуть **сме́рек** галузки з базьками пилякоковими, а **смерека** галузки з базьками заляжневими).

смерка́ти ся Кун. dämmern. **смерка́е ся.**

смі́лка Мв. klebrige Pechnelke, Viscaria viscosa. **ле́пне до рук.**

смола́ йіх там зна́е Го. etwa: der Teufel weiß es, zum Kuckuck.

смокови́на Б. земля, що менше більше торфиста, під горбом, що тя́гне во́ду.

смýга Кн. **смýжка** Кн. Streif; ein schmaler Arm fließenden oder stehenden Wassers.

смуганúстий Кур. gestreift.

сьнєпúрити Кл. grübeln, пиnnати. **сьнєпúрити кóло хáтв.**

снúцьі або стáгна Вин. Deichselarme.

сьнігáр Тр. Gimpel, Pyrrhula.

снуровáти Г. schnüren.

снýти Кун. spinnen. **павýк паутúня снувé.**

соб-цебé Вер. клúчка до волíв, як поганяє: на лÿво — на прáво.

сóвгати ся Р. glitschen, ховзати ся.

сóкати Г. говорити „со, кéлисок“ міcто: що, келишок, як в Голім, Сеньковичах.

сокíра Шіг. **сокéра** М. Axt.

сокóлец В. соколик, kleiner Falke.

сокóра Ск. Schwarzpappel, Populus nigra.

соловíй Д. Кн. Гл. Nachtigall. **соловíй сьпівáє, мáє двáйцять чотúри гóлоси.**

соловíй Б. Др. Pirol, Oriolus galbula. **соловíйко** Др. Nachtigall.

солодýша Л. **солодýші** Пр. **запарýв сьі мýки вівсяноїі, пшеничноїї або гречáноїі, стоїт чéрез ніч і кúсне а на другúй день варúт ся.**

соломняний капелюх Мал. Strohhut, соломяний капелюх.

сóнячник травовúй З. Hahnenfuß, Ranunculus acer.

сопльí ЛК. леду Eiszapfen. ім. ч. единич. **сóпель. сáпель** Кур. мн. **сáпльі.**

сопóна (**сапóна**) Уин. ремінець, котрúм стягають ся деревляні кліщі хомута.

сорокáч З. ВМ. **сорокíс** ЛК. **сорокогóн** Кун. **сорокýш** М. **сорóкуш** Мерв. Бо. Lanius, Würger. два сорокóси ЛК. сорóкуші Бо.

сóсна Кр. Kiefer, Pinus silvestris, сосна.

сосовúця (Добрусин). **сошовúця. сушовúця** Мал. Linse, Lens esculenta.

спадь водвнá Ск. Eintagsfliegen, Ephemerae.

спадúста горá Г. abschüssiger Berg.

спадúстий Кн. hager, mager. **спадúста худóба або конарúста.**

сперечúна М. Hindernis. Ой но тóму немá **сперечúни**, Котрóй ходúў з рáнє до дьівчúни М.

спершý Кн. zuerst, von Anfang. **сливкé спершý дзелéні, а пóтім пристúгнут — то „чóрні“.**

сьпівáк М. Sänger. **сьпівáк** Себ. Hahn.

сьпівáти М. Кр.... singen. **засьпівáй сьпівáче!**

сьпівáти Кл. Кн. Г. krähen. **когýт сьпівáє** der Hahn kräht. **вже другí когутú сьпівáют** das zweite Krähen der Hähne in der Nacht.

спíдна гýба М. Unterlippe.

спíльсть Кун. Kompagnie, Gemeinschaft, **спілка.** рідн. **спíльсти.**

спінь Кун. рідн. **спеня.** Schnallenzahn. **немá тóго спéня.**

спір В. Шіг. Р. З. Mutterkorn, Claviceps purpurea рідн. **спóру. мнóго спóру** З.

спірнúй М. reichlich. **спірнéйкий** М. ergiebig, **спірненький. ягоди спірнéйкі.**

сплавкú Тр. Flossen. ім. ч. единич. **сплáвок або сплавка.**

сплюх Мокр. Hase.

спогáнити ся Себ. toll werden. **спогáнивў ся пес.**

спогрíти Себ. schweißen.

сподáр Кн. Кул. Wirt, Bauer, господарь.

сподобáйло Г. der gefällt. **мóму сéрцю сподобáйло.**

споличковáти Рр. ohrfeigen. **Стáршого брáта споличкувáла** Рр. (в одній щедрівці).

спомо́га Бо. Hilfe.

споре́ц Кр. Гл. Mutterkorn, Claviceps purpurea. ку́па спірцю́.

спорине́ти се Г. до купи сходити. Де ти йі́деш мій миле́йкий, де йі́деш, де йі́деш? Там се ріки спорине́ют, там не перейі́деш.

спори́с (Піддубці). **спори́ч** (Махнів). **спори́ш** Ск. Vogelknöterich. Polygonum aviculare. ку́па спорічу́ (Махнів).

спорі́й Др. Mutterkorn, Claviceps purpurea. цима́ло спорію.

спорохнаві́лий Пр. vermodert. спорохнаві́лов де́рево vermodertes Holz.

спо́рскувати Кн. fauchen. спо́рскує віт.

спохо́ла гора́ ЛК. abschüssiger Berg.

спра́нути Др. aufheben (спрятнути). спраний яйця.

спра́вний віз Кл. regelrecht verfertigter Wagen.

спрацо́ваний Кн. verarbeitet.

спружи́на Кун. Кн. Springfeder, пружина.

спре́тний М. gewandt. сороку́ш спре́гно се звива́в.

спушіла земле́ П lockerer Grund. земле́ ста́ла пухко́ю.

сру́ля Кун. kleine, runde Pflaume. сру́лькі = сральки.

станва́га Скер. Stellwage.

стано́га Мв. Т. Mauerassel, Oniscus murarius, стонога. паску́дні стано́ги.

стародуб Скер. eine Pflanzenart. цвите́ черво́но.

старосцьі́на М. старостина.

ста́рчити В. liefern, darreichen. Же б ся та коршмо́йка спалила, дай Бо́же! Ю моя́ кишéня ста́рчити не мо́же В.

ста́ти до помо́чи (кому) Кр. beistehen, Hülfe leisten, Hilfe schaffen, opem ferre, auxilium ferre, auxiliari, suppetias ferre, juvare, adjuvare.

стебели́ти Кл. in Halm emporschießen. пшени́це стебели́т = пшениця виростає в стебло́.

(стебло́). во́дит як кота́ за стебло́м Кл. = дурить.

стекли́нник Скер. eine Pflanzenart. ужива́ют від стекли́нн (скаженицї) і крім то́го пять раз приговорюют: тебе́ стекли́но засыка́ю, заклина́ю від си́ньойі жили́, від бі́лойі кости́, від черво́ноїі крови́. Іди́ собі́ стекли́но на сухі лысі́, на гнилé колоді́, на си́ні возера́, іди́ стекли́но, а́би-с там спа́ла, як тот ка́мінь спит, же́би-с пропа́ла, же́би-с люди́й не ба́чіла не ма́ла

стели́дниця Кл. пла́хта, як дощ іде́, то се накривают (стеленице).

стели́на Пр. Soffit, стеля.

степі́ра В. ЛК. **степі́рє** Кн. Zwiebelblätter. пуска́є степі́ра.

стерна́вка Ск. **стерни́ця** Кун. **стернюх** Др. Feldchampignon, Träuschling, Agaricus arvensis Schaeff. гу́ба бі́ла, на парени́ні бува́є Ск. Кун. стернюхи́ як черепи́цьі, але́ бі́льші.

сти́скі Кн. Halsentzündung, Bräune, Halsbräune, angina.

стихомири́ти ся Др. sich beruhigen. не стихоми́рило ся се́рце.

столи́пка Боб. Pflanzenart, зьіле. жо́ўтим цвите; беру́ть пчо́ли.

столя́рньі Кл. рід ша́хви, столярня.

сто́нга Кр. Binde, застяжка, стяжка, польск. wstęga.

стоня́ти. стонати Го. eitgl. stöhnen, den Laut der Kröten geben. стогнати. сто́нют ре́пи.

стора́з Др. hundert mal.

стоя́к Кн. stehender Bienenstamm, stehender Bienenstock. стоя́к пчіл.

стоя́чка В. dürre Äste.

стоя́ща вода́ Кун. stehendes Wasser.

страха́ти ся Вер. befürchten. не страха́й ся.

стрижíнь у бзинí Кн. Mark im Holunder.

стрижо́к. стри́ганец М. Heupferdchen, Locusta.

стрик Вин. Oheim, Onkel.

стрихíл Угн. рідн. стрихола́. прилад до натяганя скіри.

стрімкий М. schlank. стрімкíйший М. schlanker, стрімший.

стріп Д. Пр. Zimmerdecke. за дня сова́ бу́де сидíй в стропí, в стодо́лі, а в ночи́ лита́ме і гу́кає Пр.

стру́га Кн. Bach; Arm fließenden Wassers.

(сук). найно прúйде сук до сука́, пока́же се́, чия́ пра́вда Кн.

су́ка З. Küchenschabe, Periplaneta orientalis.

сукота́ти се М Кр. жмíкати; сукотúг ся сороčка. сукóче ся сорóчка.

сум Ск. Wels, Silurus glanis, сім, сом.

суни́ця Тр. суни́шник Мв. Erdbeere, Fragaria vesca.

су́пачити ся Рз. супа́чити се Пр. sich werfen, спачити ся. супа́чит ся до́шка. дошке́ се супа́чили.

суперéта Кун. Zwist, Hader.

сусьíд В. рідн. сусьíда. Кому́ бíда, кому́ бíда, а менья́ не бíда, Бо я собí полюби́ла блúкого сусьíда В.

сусьíдний В. nachbarlich, Nachbar-.

су́сол Боб. Тр. Ziesel, Spermophilus, суслик. рідн. су́сла стсл. сусълъ.

сухúй Тр. hager, mager, dürr. сухóе теля́.

суховíя Кун. trockener Wind.

су́швалок Тр. Abfall, Sachen geringen Wertes. са́мий су́швалок.

су́швале Тр. род. середн. лúсте капу́сти, що не звива́е се в головке́. ма́е шмат су́швале er hat viele Kohlblätter. са́ме су́швале lauter Kohlblätter.

сушена́ ЛВ. сушені грушки, яблока, сливки.

схибну́ти ся М. wankeln.

сходя́ща вода́ Кун. fließendes Wasser, що плúне, схóдит.

сцьов! сцьов! Мерв. лу́дит ко́ньі — а жене́: вйо!

счепíра В (щепíра) цябу́лькі, часнику, Blätter der Zwiebel, des Knoblauches, счепíре. велúкое счепíра.

сяснути батогóм Кун. mit der Peitsche knallen, mit der Peitsche sausen. сясне батогóм.

сяяти Кур scheinen, leuchten, сиятн, сьяти.

сюда́йка В. сюди.

Т. табала́ (Семерівка к. Яворова) гурма, юрба, Haufe, Schar. табала́ ворóн, кавóк мног. та́бали.

таблúця Кн. Tafel.

тайзьíле або та́йник Тр. Labkraut, Galium verum.

таке́ Го. такóй М. doch, таки. такóй нема́. такóй так.

та́коз (Провали, часть Крехова) також, auch.

тала́пати Кун. eine Flüßgkeit umrühren; klappern. тала́пає дзьóбом бу́сьок.

таля́р Кр. Teller, таріль. Кóло ста́ву, кóло млина Там дывчúна таля́р мúла.

та́мка Кн. та́мкай Мв. dort, тамки.

тара́пати Кн. rasseln, knarren, klirren, klappern. тара́пают колéса.

тарáс Б. Schneeglöckchen, Galanthus nivalis.

тараскота́ти Кн. klappern, rauschen. бу́сько тараскóче крúлами.

тарась З. дрібне пруте, тарасе.

тарáх на нюю Кн. Empfindungswort zur Bezeichung des Schalles des Zusammenstoßens.

таріль М. рідн. тарéлє ім. ч. мног. тарéльі Teller. таляр Кун.

тартачúнє або трусúнє Кн. Sägespäne.

татáр Мв. мног. татáри. Feuerwanze, Pyrrhocoris apterus.

татáр рідн. татарý Кл. татáрина Кл. Кун. татарнúк Б. Кн. Kalmus, Acorus calamus, шувар, шавар.

татýсь Д. тато хрестний.

тверда́ мýха Мв. Pferdelausfliege, Hippobosca equina.

твéрдо Кн. in der Bedeutung: heftig, stark. бє твéрдо = бє дуже, сильно.

телю́к Мал. бíльше теля́ (рік мáє).

телéтина М. мнéсо з телéте, Kalbfleisch.

темнóта Го. Dunkelheit.

тепéрiка Кн. тепéрка (Яжів). тепéркаля Сквр. jetzt.

терáз В. ЛК. jetzt, itzt, тепер. (тъ разъ, той раз).

терéмка Тр. терéмку несé сват (на весьíлю); єстъ то висóка галýзка, що йíй обвивáють тьíстом і квіткáми.

теремкотáти М. по угорски проклинати. він до мéне теремкóче.

терни́ти М. mit Schlehdorn bepflanzen. терне́ний, затерне́ний.

терно́ ВМ. Schlehe, Prunus spinosa. терно́ цвите бíло. (терн Schlehdorn). мáюсь, як гóлий в терну́.

терни́на-волоцю́га М. Bocksdorn.

тереб'éньки Кн. leichtfertige Sachen, minderwertiges Zeug. теребеньóк сьпівáла.

терпки́й М. herb.

ти́ж Піт. auch, також, теж.

ти́жба людúй Тр. Gedränge, großer Haufe, шмат людий.

ти́цько Др. Д. Кун. Мал. М. nur, soviel. ти́цько ьóлъ дóму.

тьі! тьі! Др. клúче кýри, а гóнит! а-уш!

тьілúстний М. в тíло засібний, wohlbeleibt.

тíлький Др. so lange dauernd, so groß. за тíлький час. за тíлький сьвіт.

тíлько М. Мв. но, nur. тíлько два = но два. я тíлько вúдьіў.

тьíмєтко М. Stirnfontanelle.

тьíпати конопльí Пр. Hanf brechen, riffeln.

тьíтка Добрусин. Мал. Tante, тета.

тлýстий М. Піт. fett, товстий польск. tłusty. тлýсте мнясо Кун. = товсте мясо.

то галé Рз. то алé, vortrefflich.

тогоди́ Мв. dazumal. тогоди́шний Мв. тогдíшний.

тóже ЛК. також, тож.

тóкмати Кл. warm an's Herz legen. натóкмаў му.

Тóмко ЛК. Тома, Тимко.

тонéнечкий З. ganz dünn.

тóня ВМ. Кл. Tiefstelle im Wasser, глýбíнь (глубина́) у водьí.

топóлє М. тополúна ВМ. Pappel. топóлє креслáта ВМ.

топоровáте дерево Го.

торг М. рідн. торгý.

торгáн Мв. тóрґан Кл. Küchenschabe, Periplaneta orientalis. торґани́. торґани́.

тóя Рз. Eisenhut, Aconitum.

трáпити Кун. Кн. quälen, plagen.

трáпити сє М. траплéти сє Го. трáфити ся Д. sich treffen, sich ereignen. трáпит сє. траплéє сє. десь такá ся трáфит.

трáскати Др. Тр. knallen, трискати. трáскає батогóм er knallt mit der Peitsche.

траскотьíти Кн. knistern, prasseln, трискотїти.

трáснути Д. knallen, трснути. трáснуў батогóм er knallte (einmal) mit der Peitsche.

трачúна Д. рідн. трачúни Sägespäne.

тре Др. Мал. треба. не тре es ist unnötig.

трева́лий Пр. dauerhaft. **не треба́лое де́рево.**

тре́га Кл. треба. **тре́га вдову́ молоду́ю ви́дати меж лю́ди.**

трембухи́ цибу́лы Кр. Blätter der Zwiebel.

тремпо́ле ВМ. Pyramidenpappel.

три́не Мерв. **тру́сок** Мерв. detritum.

(**три́зна**) Кл. **він на мойі́х сле́зах три́зну справля́е** = **тїшить ся з мо́го неща́стя** (порівн. старосл. **тризна** certamen, praemium certaminis).

трібова́ти Кун. Кур. пробувати, probieren.

трійка Л. Giftmittel, отруя.

трійна́стий Кн. троякий.

тріскавиця (Семерівка к. Яворова) Donnerwetter. до **Пе́тра** (29. руск. червня) **ро́блят ся гро́ми**; а по **Пе́трі** то вже нема́ **вели́кої тріскавицы.**

тріску́чий моро́з В. sehr starker Frost.

трісунке́ ВМ. **В сливки́, що ле́гко стря́сують ся, червоня́сті, подоўга́сті; ма́ют малі́ камінцы́.**

тром Г. Balken, Tragbalken, трам.

Трофи́м Кун. Трохим.

тру́ба М. Trompete. **гра́з: тру! тру!**

трубі́ти Кл. heulen. **вовк тру́бит, тру́блет.**

труждáти ся Мал. sich abmühen.

трут Ваш. **тру́тень** Тр. Drohne. **мног. тру́ти, тру́тні.**

трути́знина Р. **трути́на** Gift, Giftstoff.

трести́стий Кл. **соло́ма тресйста, що вже нема́ в ні метели́цы.**

ту М. Кул. Др. **тут** Др. **ту́тка** Др. hier. **ми ту не сыдимо́** wir wohnen hier nicht.

ту́дайка (Семерівка к. Яворова) dorthin, туди, туда.

туй. ту́йка Д. **ту́тейка** Д. hier. **туй прийде.**

тугий М. Мал. stark; streng. **тугáя зимá** strenger Winter.

ту́зик Кн. Packet, пачка.

тур Ск. Hirschkäfer, Lucanus cervus.

ту́ркавка Го. **ту́ркалка** Ск. Себ. Пр. **ту́рталка** М. Turteltaube, Turtur auritus. **на голе́ках ту́ркалка ма́е гнiздо́.**

турке́ньі ВМ. **цибу́ля дрібна́, йіні́ сыють. — са́дженка цибу́ля гру́ба, йіні́ сади́ть.**

ту́рова пече́ня Рз. **гу́ба черво́на, як розкро́йіт ся, то тече́ з не́йі мов кров** (тая назва губи, рівно як і в Скоморохах уживана назва Рогача оліньця пригадує ті часи, коли то в нашім краю пробували тури (Auerochs, Bison europaeus).

ту́рский М. türkisch, турецкий. **За ту́рскими воротáми там наш цысар бе сы** М.

ту́тавка Го. Мал. **ту́торка** Мерв. Turteltaube, Turtur auritus. **тутор-ке́ ту́ркают.**

тхір Мал. Iltis, Putorius foetidus. **забу́ў ездьо́го тхора́.**

тягло́ Сквр. **на станьа́гу і на завісь іде́ тягло́.**

тя́мити ся Кур. памятати ся. **аж ся не тя́млю** = **аж не памятаю ся.**

тютюне́ц В. Rauchtabak.

У. углярка Ваш. (вуглярка) яма, де роблять углї.

у́гньітний Гл. plastisch.

уже́ М. schon, вже. **Уже́ меньі тай на ві́ки розлу́ка з тобо́ю** М.

уповісти Кр. hersagen. **такий меньі молодо́му пра́вди не вповіли.**

упхну́ти. вихну́ти М. einstecken. **...ми в ру́ку ду́дка вихнуў.**

уро́да М. **вро́да, schöner Körperbau.**

утопи́ти се М. **втопи́ти ся** ertrinken.

уторі́к. вторі́к Кр. des vorigen Jahres.

утра́га Кр. Verlust, втрата.

ужи́вний З. nutzbar. ужи́вна пти́ця.
улі́ти Кн. gießen, hineingießen. улі́ў дощ до́бре es war ein starker Regenguß.
урачи́ти М. врачи́ти beehren.
уроні́ти. вроні́ти М. слезо́йки не вроні́ла.
уруні́ти ся Кл. mit grünem Rasen überkleidet werden. жи́то уруні́ло ся до́бре.
усе́льниця Л. Себ. Raupe.
устра́шити Кур. Schrecken bereiten, schrecken.
уче́ра Кн. Кун. gestern, вче́ра, робі́ў вс уче́ра.

Ф. Файво́рке М. цвіти з паперу ім. ч. вд. Файво́рка.
фа́йка Др. М. Pfeife.
фа́йкати ВМ. hin und her bewegen. Там у по́ли тополи́на, не́ю ві́тер фа́йкат ВМ.
фали́ти В. loben, хвалити. Фаля́г sie loben.
фі́ра Мал. Fuhr, Wagen. фі́рман Мал. Fuhrman.
фітю́-фітю́! фосто́м М der Vogel wippt mit dem Schwanze.
фіфа́к Мокр. Sausekopf.
фія́ўка Кр. Veilchen, Viola. Фіялка. вдна́ фія́ўка.
фоpе́нґа М. хоругов, хоругва польск. chorągiew.
фосту́ля Себ. (ч. мног. фосту́льі) соло́дка гру́шка на д. ўгім хвостику.
фрасова́ти Вер. kränken, grämen. журити. сфрасо́ваний зжурений.
фуркотьі́ти М. schwirren.

Х. хаба́з Гл. Unkraut, хабуз.
халами́йди М. жидй-халами́йди.
хандя́риско Кур. ба́ба-волоцю́га.
ха́пати Др. greifen. — хопи́ти. хі́пнути.
харато́н Бо. Küchenschabe. Periplaneta orientalis.
хвала́-бу! Мокр. фала́бу! Кун. Піт. хвала Богу!
хвальі́й. хвалько́ Мокр. Lobredner, Prahler, що хвалить; що хвалить ся.
хвальши́вий чоловік В. falscher Mensch.
хващі Го. plur. tant. Dickicht, гущавина.
Хве́дір М. Theodor. Хве́ська Theodora.
Хве́ма В. Euphemia.
хви́цати Кл. фацати, фицати, ausschlagen. хви́цає коро́ва нога́ми.
хві́ра Кр. Шр. Кн. Го. Fuhr, Wagen. хві́рман Fuhrmann.
хвіст Кн. Schwanz.
хиба́нь Кн. Кун. Др. хиба. хиба́нь що? хибе́нь Кн.
хибо́т Мерв. Unkraut, бурян, зарослo по́ле хибто́м. два хи́бти. бога́то хибо́т (cf. хо́пта).
хи́ндьіти Кр. kränkeln. рік хи́ндьіла ба́ба.
хи́трий Кн. schlau; kühn; gewandt. бистрий. оборотний. хи́трий до робо́ти Мал. zur Arbeit gewandt.
хи́тро-му́дро невели́чким ко́штом М. auf eine listige, sinnige Art, ohne große Mühe.
хлопи́ха М. Кн. Угн. Frau eines Bauers, жінка хлопа.
хлопчи́сько ВМ. Knabe, хлопчиско, хлопчище (verächtlich, nogordno).
хля́пати Д. schmatzen. свиня́ хля́пе = хля́пає.
хле́ґа Кл. плюта, Unwetter. паску́дна хле́ґа.
хма́рно Кн. mit Wolken bedeckt.
хмели́не М. Боб. Мв. хмели́йня Кр. род. середн. Stengel samt Blättern der Kartoffelpflanze.
хмели́йна В. хмели́йна у куку́рудзи, Maisstroh.
хмели́йцє М. Windfahne, Ackerschmiele, Apera spica venti. ку́па хмели́йцьі viel Ackerschmiele.

хмільний Кн. Hopfen-; mit Hopfen bereitet.
хму́рний М. mit Wolken bedeckt.
хова́й Бо́же! Л. Gott behüte.
хоўзкий Кн. schlüpfrig. хо́ўзанка Кн. Glitschbahn.
хоўст М. Schall. аж хоўст ішо́ў.
(ходак) той гріш, то слúна і до чобíг не приступити, трéба в ходаках ходúти.
ходачúна М. alte, elende Schuhbekleidung.
холодно́ М. kühl. холо́дно.
хомúк З. хомíк Кун. Вин. Мал. хомля́к Т. хомлéк М. хомéк Боб. Hamster, Cricetus frumentarius. за́ўў хомíка.
хорíшший кінь Боб. Ск. schöneres Pferd хорошé Ск. schön.
хору́жити ВМ. бути хоружим, als Fahnenträger dienen.
хотя́й Др. хоть. хоць М. хоч Кл. wiewohl; wenigstens.
хоцьі-на́! Др. клúче до корови.
храбу́ст. храпу́ст Кл. храпу́сть Мокр. храпу́сте М. лúсте капу́сти не звúге в голо́вку. велúке храпу́сте.
храньБо́же! Gott behüte.
храпíти Ilit. ба́ба храпúт.
хре́сту сьвітúй Мв. хре́сту сьвятúй (Яжів) = хресту святий = бігме, присяй Бог.
хре́щик Др. В. kleines Kreuz, хрестик. малúй хре́щик.
хрúбра Себ. Fieber, febris.
хрúпавиця М. Heiserkeit, хрипавка, хрипка.
хрищ Ск. Бог. ч. мног. хрищí. бíла гу́ба, у спо́ду крúсу ма́е.
хроб Кл. Wurm. вила́зит хроб. хро́бство Гл. Gewürm.
хро́пуст Го хрaбуст. Kohlblätter minderer Sorte.
хру́кати ЛК. Кн. Кл. grunzen, хрюкати. поросé хру́кае. хру́кае свúня.
хру́пати Ilit. knabbern, zerknacken. кінь хру́пе.
хруставкé Кл. свúвкé дзелéні, що мéзо не пуска́е се камінцé (ім. ч. ед. хру́ставка).
хру́стка Кл. хру́ставка Д. хрущ Кл. Knorpel, хрястка, хрящ. той хрущ в мéсьі (мнесьі).
(хрущ, Maikäfer). як хрущí е, то бу́де про́со Кр. wenn Maikäfer besonders häufig erscheinen, so glaubt das Volk, reichliche Hirseernte zu erwarten.
худоби́на Кун. eigtl. Vieh; Vermögen; Habe.
худоблéта Кн. ч. мног. Vieh. двое худоблéг zwei Stück Vieh.
хутéйко Ilit. schnell. хутéйко складáйте. хутнéйко В.
ху́тко Го. Др. schnell, geschwind. ху́тко побíщи schnell laufen, хутко побíчи.
хутьíсько Кр. schnell, борзенько. хутьíсько се навчúў.
хутньíйше Тр. schneller (утворене від неуживаного: „хутнúй").
ху́тше Кл. eher. ху́тше ка́жут.

Ц. ца́ўком Кн. Кр. цалком, ganz, цíлко́м, польск. całkiem.
ца́лий Кр. Л. ganz. без ца́лий день, по ца́лому днéви den ganzen Tag hindurch, чéрез цíлий день, по цíлíм дни польск przez cały dzień.
ца́мпель В. ч. мног. цамплí Rotz; Eiszapfen, со́пель, мног. соплí.
цахну́ти ко́ньі Мв. цофнути коні.
цвíнцик Бо. gelbe Knotenameise, Myrmica flava. цвíнцики куса́ют.
цвяск З. Sausen. цвяскúй батíг = що свистае.
цьвях Мал. (цьвох) цьвах В. Zwecke, Nagel ч. мног. цьвя́хи, цьва́хи.
цебрúк Го. Quendel, Thymus serpyllum, чебрик, чабрик.
цéмбер М. назва (сивого) пса cf. Cerberus.
цéнькати Кур. зуба́ми цéнькати.

ци́ганка Др. Т. З. Верб. Kiebitz, Vanellus cristatus.

ци-ма́ло Кн. ци-ма́лко Кур. viel. ци-ма́ло качо́к. ци-ма́ло комарі́в = много качок, бага́то комарів.

ци́мпель з ле́ду Мал. Eiszapfen, со́пель.

ци́цька Тр. Zitze, Brustzitze, цицка.

цьи́вкати Д. piepen. цьи́вкає пу́ля = ци́вкає маленьке куря.

цьильї́ський М. ganz. цьильїський день.

цьилко́м або ца́лком М. Кл. ganz.

цьінцьирі́нкало М. род. серед. цьінцьирі́нка род. женьск. Pieper, Anthus.

цьінцьо́! цьінцьо́ Др. кли́че сви́ньі, а го́нит: а-са!

цьісари́це ВМ. Kaiserin.

цьма В. Tagschmetterling, papilio. цьма Мерв. Nachtschmetterling.

цьмук Вин. цьмух Го. Кн. цьму́ха Кн. цьмо́ха Рз. цьму́ха Боб. Ск. Nachtfalter, phalaena.

цьо́пати Кн. piepen. пу́лята цьо́пают = курятка пищать.

цьо́рний (Щербанівка) schwarz, чорний.

цьо́скати Верб. schmatzen. свиня́ цьо́скає = свиня цямає.

цохва́ти М. zurückziehen, zurückzerren. цохва́й ко́ньі.

цохну́ти М. einmal zurückziehen.

цукрова́ фасо́ля Кур. Zuckerbohne, Phaseolus vulgaris nanus.

Цуркали́ Г. (ім. ч. единич. цу́ркало) що говорять ц місто ч (дівці́на, цо́рний, цир, черво́ний). в Го́лім, в Сеньковичах самі́ цуркали́.

цявіти Кл. das Leben elend fristen.

ця́мати В. natschen. свиня́ ця́ме = свиня цьоскає.

ця́пани́стий Кр. ця́пкова́тий Скар. gescheckt, gefleckt.

ця́пати (Яжів) melken, доїти. пішла́ коро́ву ця́пати.

ця́пати Го. piepen. пу́лята ця́пают.

царапу́тьіти Кл. gellendes Geschrei erheben. зацярапу́тьіў.

ця́сати В. schmatzen. свиня́ ця́се = свиня цясає.

ця́скати Д. ЛК. schmatzen. свиня́ ця́ске = свиня ця́скає.

цю́кати карто́фльі Угн. са́пати, моти́чити (в Холовві).

цюпе́ Ск. Тр. Боб. Себ. Рз. Küchlein.

цюр-цюр! Мерв. кличе кура; а уш! жене жури.

Ч. ча́йка ЛК. Kiebitz, Vanellus cristatus. ча́йка кричи́т: ци́ган!

чапара́ха Себ. Kröte, Bufo (властиво: черепа́ха, Emys).

часни́к Кр. Кун. ЛК. Knoblauch.

ча́чка Вин. Kehlkopf.

чачкова́ль В. ein Mann mit großem Kehlkopf, чоловік з великою ча́чкою.

чека́ти Мал. warten. чека́й ня warte auf mich.

чело́ Вин. Stirne, чоло.

чем М. Кун. чему́ Кун. чом, чому, warum.

чепери́ця Л. Др. Champignon, печериця.

чер Вин. Made; Wurm. ку́па черве́й.

черво́ні я́годи Р. Erdbeere, Fragaria vesca.

червонобо́кий Кн. Пр. rotseitig. я́бко червонобо́ке auf der einen Seite gerö̈teter Apfel, яблоко червонобоке. червонобо́кі грушкі́ auf der einen Seite gerötete Birnen.

червонокра́сий Кл. пестрий, червонобурі латки на білім поли.

червоню́ха Гл. глина червона, по випаленю також червона.

червото́ка ЛК. Klopfkäfer, Anobium, червоток.

червото́чина Верб. ЛК. wurmstichiges Holz.

черева́нь Мокр. Großbauch.

чере́вец Л. Flachsseide, Cuscuta. мно́го чере́вцю.

чере́вні зу́би Кн. Backenzähne, черенні зуби.

чере́пуха Тур. Flußschildkröte, Emys lutaria.

черепу́шка Мя. мног. черепушке́. Flußmuschel; Teichmuschel.

че́рец Кул. Juni, червець, червень.

черпи́нка Угн. місце, де грянь в печи.

черінко́вий но́жик Др. ножик з окладками.

черкота́ти Го. quacken. черко́че жа́бка.

черни́ця Рз. Л. Виш. Heidelbeere, Vaccinium myrtillus.

черну́ти Кул. streichen, черкнути.

черце́ва му́ха В. Leuchtkäfer, Johanniskäfer, Lampyris noctiluca.

четверти́на Кн. Viertel. по четверти́ні.

чикота́ти Кр. Д. zwitschern; schwätzen. сороко́ка чико́че die Elster schwätzt.

чикоти́й Г. Würger, Lanius.

чинова́тина М. полотно́ чинова́те, Doppelleinwand.

чир Л. Угн. з муки́ і гаря́чої води́, коло́тит колоту́шкою, джур, жур.

чир Д. ду́же дрібни́й груз ваги́ці, поміша́ний з гли́ною.

чи́рка Кр. Kriechente.

чи́сто ВМ. völlig, ganz und gar. бо́льба чи́сто ще́зне, як медве́дики підіда́ють. мокля́к чи́сто поді́бний ча́плі Др. — чи́сто бі́дний Кп. ganz arm.

чісни́к Г. Knoblauch, Allium sativum. ци-ма́ло чіснику́.

чи́чка Кн. Кул. Blume. си́ня чи́чка.

чміль Кур. рідн. чмеля́, Hummel. чмелі́ ме́шкают в земли́.

чмо́вжик Кн. Spechtmeise, Sitta europaea.

чоловічок М. Кл. В. Pupille.

чо́рні я́годи Р. Heidelbeere, Vaccinium myrtillus.

чорноголо́вець Боб. зи́ле, ди́ко росте́.

чорно́землик Кр. зи́ле, eine Pflanzenart.

чорно́земля Виш. Humus.

чорнокра́сий Кл. з темнобурими або чорними латками на бі́лім поли.

чось Кн. Мал. чогось.

чосни́к Боб. Тр. Knoblauch, Allium sativum. рідн. чоснику́.

чуджи́й ЛК. чужий, fremd. **чуджа́к** ЛК. Fremder, чужак, чужинець.

чужосторо́нний М. fremdländisch, з чужих сторон.

чу́лий Рз. без рогів, з малими ухами. чу́ла коро́ва = коро́ва без рогі́в. бара́н чу́лий = бара́н без рогів. чу́ла ві́вця́ = з малими ухами.

чух Л. Gestank, übler Geruch. від чу́ху блощи́чника (Ledum palustre) втіка́ють блощи́ці.

че́йка Г. Мерв. Kiebitz, Vanellus cristatus, чайка. чейке́ лі́тают.

че́пле Кн. Reiher, чапля.

че́сом Мерв. bisweilen, ча́сом, часо́м.

честокі́л Тр. рідн. честоко́лу, Pfahlzaun, пліт коло́вий, частокіл.

Ш. шава́р Рз. Д. Мал. Кур. Kalmus, Acorus calamus.

ша́вка Гл. мног. шавке́. **ша́вка** або **ше́лест** Виш. листки́ капу́сти не зви́ті в голо́вку. Кун. мяго́йка голо́вка капу́сти.

ша́пка Кр. **шапчи́на** ВМ. Mütze.

шара́н Бо. Д. Reif. ци-ма́ло шарану́, ци-ма́ло ги́нею.

шарну́ти Скар. anstreichen. шарну́ў сі́рником.

шата́н ВМ. Кл. Teufel.

шатківни́ць Гл. Krauthobel.

ша́тня Кл. Kleiderkammer.

шваб Го. Мерв. **шваб** або **коза́к** Б. Küchenschabe, Periplaneta orientalis.

шва́ркати Кл. zwitschern. **воробе́ць шва́ркає**: сьор! сьор!

шевке́ня В. Schneiderin, швачка.

шеле́пати Кн. rauschen, шолопати. **лист шеле́пає.**

ше́пча Виш. род. серед. dünne Reiser, дрібні патики. **приньíс ку́пу ше́пча.**

шере́н Виш. Karpfen, Cyprinus carpio, шаран, короп, коропель. **мало́ шеренів у нас** es giebt wenig Karpfen bei uns.

шерсть. шерсти́на В. Кн. Borste (в иншых сколицях Галичини: серсть, шерсть Haare der Tiere, cf. psl. **сръсть**, čech. srst, pol. sierść; **щети́на** Borste z. B. des Schweines.

шерстки́й Кн. rauh. **миш ди́ка ма́є кри́ла шерстви́ві** die Fledermaus hat „rauhe" Flügel.

шершу́н Го. Hornisse, Vespa crabro.

ши́льник або шпиль З. Т. **ши́льник** Виш. Klopfkäfer, Anobium. **прове́рчує де́рево, як би ши́лом провертьíў.**

шіваре́ц бíлий або лепе́х Б. Schwaden, Glyceria spectabilis.

шка́рідь Кр. Häßliches; Häßlichkeit; стсл. **скарѧдиѥ** ἀηδία, foeditas.

шкару́па Виш. Schale, скорупа, скорлупа.

шкідня́к Мв. Schadenstifter.

шкодува́ти М. **шко́ду собí числи́ти.**

шма́тє Рз. Wäsche. **вона́ пере́ шма́тє** sie wäscht die Wäsche. **жми́кає шма́тє.**

шми́гнути Бо. борзо полетьíти. **птах шми́гнуў звíдси.**

шморгани́стий Ск. М. Виш. gestreift. **йідна́я коро́ва шморгани́ста.**

шму́тер Кн. не звитий лист капу́сти. **самí шму́три.**

шо Мв. (Яжів) що. **шо чува́ти.** шобись **прийшо́ў.**

шоўк М. **ѥдва́б** М. Seide.

шокови́ця ЛК. Linse, Lens esculenta.

шола́мок Кр. **шоло́мок.** горішна часть капелюха; **доко́ла шола́мка**: кри́са.

шонь-тонь Мокр. М. що не́будь. **но шонь тонь зроби́ў.**

шоропу́д (Сеньковичі) Würger, Lanius, сорокопуд.

шорц В. мног. шорци, спідниця, Schürze, Unterrock.

шпа́ти Кл. wühlen; wimmeln. **так там шпа́ѥ** = **шпи́ртає.**

шпиль Бо. Др. Л. Кл. Т. Klopfkäfer, Anobium. **шпи́льі пошпа́ли. шпи́льі розíшпа́ли. найшо́ў одно́го шпи́ля.**

шпи́ртати Кл. **шпо́ртати** Кн. suchen, klauben. **де́клики шпортают за хробами.**

шпіж Д. Mutterkorn, Claviceps purpurea. **шпіжí виростают в колоска́х жи́та; за ду́же то́го нема́.**

шпінь Д. (шпинь) Schnallenzahn. **нема́ то́го шпе́ня.**

шпíнька В. **шпíнькало** В. Fink, Buchfink, Fringilla coelebs.

шпіхи́р Мал. рідн. **шпіхира́** Speicher, **шпіхльíр.**

шпори́с ЛК. Volgelknöterich, Polygonum aviculare. **ку́па шпорису́.**

штале́р Д. штеер (танець).

Штефа́н Кун. Stephan, Стефан, Степан.

штепíра Д. Zwiebelblätter. **цибу́ля пуска́ѥ штепíра. степíре.**

штиль Виш. зломаний пень.

шту́ндер Кр. studierter Kopf.

штури́ти, вштури́ти Бо. **упха́ти недо́ало,** hineinstecken.

шуле́ка Ск. Stoßvogel, шуляк.

шум або́ шума́ М. Мокр. Schaum.

шумели́на або хмели́не у кукурудзи Мв. Halm samt Blättern der Kukurutzpflanze.

шупíлка Ск. Schelfe, Balg (beim Getreide). **шупíлка жи́та.**

шу́тка зо со́сни Виш. Kieferzapfen.

Щ. щати́на у со́сни Д. Nadeln bei der Kiefer. шерсть у свині́ Д. Borsten beim Schweine.

щедра́ М. щедрівка, Art Weihnachtslied. дві щедрі́. пет щедрів.

ще́дрик Боб. Marienkäfer, Coccinella. приговорюють: ще́дрику-бе́дрику! скажи́ менї́ пра́вдоньку, в котру́ сторонóньку я за́між пійду́, чи в ту́ю, чи в ту́ю, чи в зе́мленьку сьвятую?

щедрівни́цьі Кп. дівчата, що щедрують. (ч. ед. щедрівниця).

ще́ка Кл. Kiefer, щока.

щекоти́на Боб. Nadeln der Kiefer.

щенюк Др. Hund, псюк мног. щенюкй.

ще́рез Г. через, durch.

щети́на на со́сньі Ск. Тр. Го. Kiefernadeln. свиня́ ма́в шерсть Ск. Тр. Го... das Schwein hat Borsten.

щи́павка водяна́ З. Schwimmkäfer, Dytiscus.

щи́палка Себ. щі́павка Гл. Ohrwurm, Forficula auricularia.

щі́па Себ. junges gepropftes Bäumchen.

щипу́х. щупу́х Г. Кл. щупла гречка.

щи́рец З. піскована земля.

що будь Кл. was immer, що небудь.

що два ро́кы Кун. je zwei Jahre.

що но́чи М. jede Nacht.

що тако́в В. was ist das.

щупе́ль В. Hecht, Esox lucius. мног. щупелі́. зла́паў щупеля́.

щур Гл. щу́рик М. Т. Ск. Тр. Uferschwalbe, Cotyle riparia.

щур З. Fuchsschwanz, Amarantus retroflexus, щир, щириця.

Ю. ю В. Д. Кун. Го. Мал. ЛК. Руда schon, вже, уже стсл. оу. ю ко́ньі запрі́г ЛК. ю-м ся найї́ў.

юди́ти Др. aufstacheln, hetzen.

юж Мал. Кур. schon, вже уже.

ю́йка (Радруж) schon, вже, уже.

ю́кавцьі Гл. ім. ч. ед. ю́кавец. на Кувиньскі лю́ди кажуть жителї Гли́ньска: ю́кавцї за-для Куньвцями вживаного виразу: ю.

ю́треня М. Frühgottesdienst vor Tagesanbruch, Morgenandacht.

ю́цик Бо. мног. ю́цикі Dorndreher, Lanius collurio.

Я. ягни́ця Л. однорічна вівця

я́годи Кр. Erdbeeren, Beeren.

я́духа Б. Engbrüstigkeit. я́душливий Б. engbrüstig, asthmatisch.

язи́к ру́ский М. В. Бо. Рз. Мерв. Сквр. Мал... ruthenische Sprache.

я́дьіль Д. я́тьіль Д. Specht, picus. два я́дьілі.

як ся ма́єш? М. wie geht es dir.

яки́й не́будь Го. was immer für ein, який будь.

я́ко М. Кур як, wie. Моя́ прито́да я́ко лы́тна роса́ М. Шану́й же ня я́ко ґосподи́ню Кур.

яли́ця Рр.... Tanne (Weißtanne, Silbertanne, Edeltanne) Abies pectinata DC. (Pinus picea L.; P. abies Duroi; Abies excelsa LK., Abies alba Mill.). — яли́на Tanne; Tannenwald; Tannenholz.

ялови́ця Кн. Geltkuh; корова, що не дає́ молока́.

ялóзити ся Кн. M. sich beschmutzen, sich beschmieren.

я́ма виду́ща М. (веду́ща) Keller.

ямела́ Д. род. женьск. ямело́ Др. род. серед. Mistel, Viscum album.

я́ґрес ЛК. Виш. Мал. я́нґрес М. Боб. Д. Др. Тр. Stachelbeere, Ribes grossulariata.

Янто́х Піт. Антін.

'Ярдань М. Ярда́нь Го. Йордан.

яри́ця. ярпче́йка Кн. я́ра пшени́ця.

я́риця Кр. Виш. Мал. я́ре жи́то, а я́ра пшени́ця тако́й „я́ра пшениця".

ярмо́ В. коромисло.

ясене́ц-василе́ц М. Basilienkraut.
я́стріб Кр. Кун. Мал. Habicht. рідн. ч. ед. я́стреба.
я́струб М. Кл. Кн. Г. Б. Мв. Вин. Habicht. я́струб го́луба в повíтю зла́пав. застрілúў я́струба.
я́тел ЛК. я́тла Т. Specht, picus.
я́щерка Мерв. я́щірка Кр. Eidechse, Lacerta.
я́щик Мал. Büchse. я́щик ма́сла.
я́чик Мерв. Dorndreher, Lanius collurio. ме́нший від соро́куша; в зимí нема́ его, тíлько льíтом бува́в.

Є. є́ва Т. Вин. Кур. є́вила Л. Pirol, Oriolus galbula.
є́вірка Т. Eichhörnchen, Sciurus.
еди́ний М. einzig und allein. Да́ла мене́ матуне́йка за висо́кі го́ри, Не дала́ ми ныц на вíно, но еди́ні пчо́ли.
единúце М. вменшене: единúчка М. einzige Tochter, одиначка.
една́кий Кл. einerlei ческ. jednaký.
една́ко Ск. auf einerlei Weise, однако, однаким способом.
еґнýсик Др. мента́ль, менталик Др. еднусик, більший менталик.
ежéльі Кр. еслú Кр. wenn.
ейце́ Вин. Мал. Ei, яйце. ч. мног. е́йця.
еле́нка або зазу́лька (Виднів) Marienkäfer, Coccinella.
е́нчий Кун. иншúй. у е́нчого в горо́дьі тра́фить ся дуб.
е́нодьі Кун. або е́нчого дня Кун. zuweilen, иноді.

ЙО. Йосик Др. Josef.
Йорда́н Д. йорда́ньске свя́го.

Йі. йідýщий Угн. gefräßig, пажирливий, пажирний.
йіж Кн. Го. Igel, Erinaceus europaeus.
йіловáтка Вин. Ton, Tonerde.
йіндúк Д. Truthahn. йіндúчка Truthenne. йіндичáта junge Truthühner.
йíній Д. рідн. йíнею, Reif, иней, еней.

Імена хрестні мужескі.

Волéкса Мал. Олекса.
Гнат Мал. Ігнат.
Ґмúтер Мал. Дмитро, Димитрій.
Дéмко Мал. Даміян.
Захáрко Мал. Захарія.
Лвлькó Мал. Ілия.
Лéсько Мал. Александер.
Луць Мал. Лука.
Михáль або Михáльо Мал. Михайло.
Онúсько Мал. Онисим.
Проць або Процкó Мал. Прокіп.
Сéмко Мал. Симеон.
Стах Мал. Евстахій.
Тóмко Мал. Тома.
Хведьó Мал. Теодор.
Штехвáн Мал. Стефан.
Яндрýх Мал. Андрей.
Янтíн Мал. Антін.
Яцкó Мал. Яків.

Імена хрестні женьскі.

Варвáся Мал. Варвара.
Ганýня Мал. Анна, Ганка.
Гелюнка (в Чижикові, коло Львова) Евгенія.
Ксéня Мал. Аксинія.
Люлька Мал. Юлія.
Марýся. Марýха = Марія.
Нáцка. Нáця Мал. Анастазія, Настка.
Пáзя Мал. Пелагія.
Парáня Мал. Параскевія, Параска.
Сáлька Мал. Саломея.
Хаврóня Мал. Февронія.
Хвéся Мал. Теодозія.
Фрозúма (Фрузúна) Мал. Евфрозина.
Юстúна Мал. Юстіяна.
'Євка Мал. Евдокія.

Пропуски.

стор. 8 стих 19 з гори: Верб. = Вéрбиця коло Угнова.

стор. 13 перед стихом 14 з гори: Часом для удержаня ладу в стихах назвучне **о** викидає ся в приіменнику.
'бтерати М. м. обтирати. Прошу хустúнку, прóшу хустúнку бíле лúчко 'бтерáти (втерати). — 'бнімáти М. м. обнімати. косóю землéйку 'бнімати.

стор. 27 стих 11 з гори: хрéйтер Кн. м. фрейтер, фрайтер, Gefreiter.

стор. 49 ст. 17 з долини: Побіч тьі, тьíйі уживают також ті, тíйі.

стор. 76 по стиху 7 з долини (межи ст. 7 і 8): Рідник для выраженя причини. Чогóсь мою милéйкую болúт головóйка М. — я тóго мамунéйко плáчу М. — Червóна калúно Чогó в лýзї стойіш. Угн.

стор. 253 ст. 18 з гори: брáти на пáмнєть Кн. merken, begreifen. берý на пáмнєть.

стор. 256 ст. 24 з гори: віднепáсти Кн. ermatten, schwach werden. ослабнути. віднепáў = ослаб.

стор. 263 ст. 9 з гори: дóгляд Кун. Aufsicht, Obacht; Pflege. дитúна в дóбрім дóглядьі.

стор. 268 ст. 8 з долини: зволочéний Кн. = зволочéний. зволóчений.

стор. 277 ст. 20 з гори: малúк Кн. Nacken зр. укр. гамалúк.

стор. 289 ст. 23 з долини: рáзик або рáдзик Б. Myrmica flava — рáзик або рáдзик Myrmica flava; разити verwunden, reizen. раз-ик.

стор. 294 ст. 3 з гори: смýга течé Кн. смýжка течé Кн.

ЗМІСТ.

	ст.
Прослів	1–8
А. Граматика.	
I. До звучні	9–30
II. До пнетвору	30–42
III. До словотвору	42–71
IV. До словоладу	71–86
Б. Взорці бесіди Батюків.	
1. Повіданки	87–109
2. Загадки і приповідки	110—116
3. Пісни	117—250
Словарець	251—305
Імена хрестні мужескі і женьскі	306

книгозбірня ЯРЕМИ В.В.

Похибки печатні.

стор.				випечатано:	має бути:
4	стих	11	з гори	відкидає ся:	...звичайно відкидає ся: ро́би, хо́ди, но́си м. ро́бит, хо́дит, носит;
120	„	8	„	Сьпіває холомийки	Там сьпіва́є холоми́йки
146	„	3	„	А хоць же не нальлєє	А хоць же нальлє́є
146	„	5	„	А хоць не простеле	А хоць і просте́ле
191	„	17	з долу	тос позабúвила	тос позабива́ла
198	„	6	з гори	Не єдна́я вечере́йка	Не єдна́я вечеро́йка
213	„	12	з долу	під рагушем	під ра́тушем
213	„	7	„	повиваю дьігп	повива́ю дьіти.
223	„	3	„	Подивіг сє	Подивíт сє
224	„	18	„	женцьі ідуг	же́нцьі іду́т.
224	„	17	„	вінойко несуг	вино́йко несу́т
224	„	8	„	погада́й но собí	погада́й но собі
229	„	26	з гори	А в третьіх коротцях	А в тре́тьіх воротцях
231	„	7	„	цибу́лки садити	цибу́льки сади́ти
260	„	18	„	Erbsenstängel	Erbsenstengel
281	„	1	з дол.	огля́дица	огля́дица
284	„	10	„	під'я́рке́	під'ярке́
289	„	11	„	пря́гати Кн.	пре́тати (пре́тати) Кн.

Яр 903

Верхратський; ГОВІР БАТЮКІВ